

***Statenstuk* 2010-430**

Jaarstukken 2009

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie Omgevingsbeleid op 12 mei 2010
- Statencommissie Cultuur en Welzijn op 19 mei 2010
- Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie op 26 mei 2010

- provinciale staten op 2 juni 2010
- fatale beslisdatum: 2 juni 2010

Behandeld door de heer G.C. van Geffen, telefoonnummer (0592) 36 55 80, e-mail
g.geffen@drenthe.nl

Portefeuillehouder: mevrouw J.G. Vlietstra

Inleiding

Hierbij bieden wij u de jaarstukken over het dienstjaar 2009 aan. De jaarstukken 2008 hebben vrijwel dezelfde opzet als vorig jaar. De programma's zijn volgens ons collegeprogramma en de Begroting 2009 samengesteld. De opzet is conform de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De jaarstukken zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening. Het jaarverslag bestaat uit de programmaverantwoording als tegenhanger van de beleidsbegroting en de in het BBV voorgeschreven paragrafen. De jaarrekening bestaat uit de programma-rekening en een korte toelichting daarop en de balans met toelichting. Verder worden nog overige gegevens verstrekt, waaronder de accountantsverklaring.

De productenrealisatie, die deel uitmaakt van de planning- en controlcyclus van gedeputeerde staten, waarbij de afdelingen en teams verantwoording afleggen aan gedeputeerde staten, wordt niet ter informatie bij de jaarstukken aan uw staten meegezonden.

Vanaf 2007 mogen alleen begrote mutaties met reserves direct verwerkt worden in het rekeningresultaat. De toevoegingen van afwijkingen met betrekking tot reserves ten opzichte van de begroting dienen dan ook door uw staten expliciet te worden goedgekeurd bij de vaststelling van de bestemming van het rekeningsaldo. Daarom is net als vorig jaar in de programmaverantwoording per programma een specificatie opgenomen van welke bedragen wordt voorgesteld deze vanuit het rekeningresultaat aan de achterliggende reserves toe te voegen. Hierdoor is beter inzichtelijk gemaakt welke gelden binnen de programma's met reserves worden verrekend en welke bedragen tot de voor- en nadelen van het rekeningsaldo behoren.

Het rekeningresultaat van de provincie is het verschil tussen de bedragen in de begroting (na wijziging) en de realisatie. Daarmee is het rekeningsaldo 2009, voor verwerking van niet-begrote mutaties in reserves, uitgekomen op € 44.606.000,--. Het totale bedrag van niet-begrote mutaties met reserves bedraagt € 43.272.000,--. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd.

Mutaties reserves

Bijdrage aan Reserve tweede tranche aandelenverkoop Essent	N	-41.059.000
Bijdrage aan Reserve opbrengsten aandelenverkoop	N	-837.000
Bijdrage aan Reserve provinciaal aandeel ILG	N	-3.712.000
Bijdrage aan Reserve ten behoeve van de in te stellen voorziening pensioenen gedeputeerden	N	-2.000
Bijdrage van Reserve achterstallig onderhoud en verbeteringswerken N34	V	2.562.000
Bijdrage van Reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	V	195.000
Bijdrage van Reserve grondwaterheffing	N	-133.000
Bijdrage van Reserve vaarverbinding Erica - Ter Apel	N	-890.000
Bijdrage van Reserve RSP	N	-490.000
Bijdrage van Reserve versterking economisch structuur	V	1.095.000
		<u><u>-43.271.000</u></u>

Wij stellen u voor vorenstaande niet-begrote mutaties op reserves te effectueren. Na verrekening van de niet-begrote mutaties met reserves bedraagt het resultaat € 1.334.000,--.

Wij willen voor de uitvoering van projectmatige activiteiten met eenmalige budgetten een beperkt bedrag van € 939.526,-- overhevelen van 2009 naar 2010. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd.

Plan van aanpak TT-circuit en zijn omgeving	144.526
Stimuleringsmaatregelen Drentse woningmarkt	795.000
Totaal	<u><u>939.526</u></u>

De overhevelingsvoorstellen worden toegelicht in het jaarverslag in de desbetreffende programma's.

Het vrij besteedbare resultaat 2009 bedraagt na deze voorstellen € 394.887,--. Dit saldo wordt met name verklaard door hogere opbrengsten vanuit het Provinciefonds van € 810.000,--, lagere lasten met betrekking tot de salarissen en scholingskosten van € 540.000,-- en lagere kosten voor de inzet van organisatieontwikkeling van € 410.000,--. Hier tegenover staan een aantal nadelen, waaronder per saldo hogere lasten dan begroot ten behoeve van inzet Klimaat en energiebeleid € 360.000,--. Daarnaast resulteren vele kleinere voor- en nadelen in een nadelig resultaat van € 1.005.000,--. Dit jaar is nog beter getracht eenvoudig en duidelijk aan te geven wat de oorzaak van onder- en overschrijding is, of het beoogde resultaat is behaald en of de afwijking een interne of externe oorzaak heeft en of het beïnvloedbaar was bij grotere financiële afwijkingen. Dit alles conform motie 14 in de vergadering van provinciale staten van 25/26 juni 2008 en de uitwerking daarvan. Deze zaken zijn tekstueel opgenomen bij de financiële analyses bij de onderdelen Financiële analyses prioriteiten en aan het eind van elke programma bij het onderdeel Wat heeft het gekost? In een totaaltabel is het weergegeven bij het onderdeel III.3, Bestemming van het resultaat. Ten slotte is een nadere financiële specificatie van de verschillen tussen begrote en gerealiseerde saldi te vinden in paragraaf II.2, Toelichting op de programmarekening.

Wij stellen u voor het restant ad € 394.887,-- toe te voegen aan de Reserve voor algemene doeleinden. Dit vrij besteedbaar bedrag zal meegenomen worden in de voorjaarsnota.

De jaarrekening is voorzien van een accountantsverklaring van PricewaterhouseCoopers Accountants met daarin een goedkeurend oordeel over de getrouwheid en een goedkeurend oordeel over de rechtmatigheid. Het accountantsverslag over 2009 is u rechtstreeks door de accountant toegezonden. Wij ontvangen hiervan een afschrift. In dit statenstuk geven wij een korte toelichting op het verslag van bevindingen.

Advies

1. De jaarstukken 2009 vaststellen en hiermee de aangegeven overschrijdingen van de begroting autoriseren.
2. Kennisnemen van het resultaat van € 44.606.000,- over 2009 (voor verwerking van niet-begrote mutaties in reserves).
3. Instemmen met de afzonderlijke toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die afwijken van de begroting voor een totaal bedrag van € 43.272.000,--.
4. € 939.526,-- storten in de saldireserve ten behoeve van de overheveling budgetten van 2009 naar 2010.
5. € 394.887,-- toevoegen aan de Reserve voor algemene doeleinden. Dit vrij besteedbaar bedrag zal meegenomen worden in de voorjaarsnota.
6. De bestemmingsreserve opbrengst tweede tranche aandelenverkoop Essent instellen.
7. Kennisnemen van de reactie op het accountantsverslag.

Beoogd effect

Verantwoording van ons college aan uw staten zoals voorgeschreven in de Provinciewet en uitgewerkt in het BBV.

Argumenten

Het vaststellen van de jaarstukken is een vast onderdeel van de jaarcyclus en is voorgeschreven in de Provinciewet. De jaarstukken voldoen aan de voorschriften voor de opzet en de inrichting van de jaarstukken voor gemeenten en provincies. Deze voorschriften zijn opgenomen in het BBV.

Uitvoering

Tijdsplanning

Inzending door ons college van de jaarstukken aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, uiterlijk de wettelijk termijn van 15 juli 2010.

Financiën

Totale kosten	€	25.000
Bijdragen van derden	€	0
Lasten voor de provincie	€	25.000

Monitoring en evaluatie

Niet van toepassing.

Extern betrokkenen

PricewaterhouseCoopers Accountants NV en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Communicatie

Niet van toepassing.

Bijlagen

1. Jaarstukken 2009

Ter inzage in de leeskamer

1. Productenrealisatie 2009

Assen, 14 april 2010

Kenmerk: 15/5.2/2010005160

Gedeputeerde staten van Drenthe,

J. Tichelaar, voorzitter

mevrouw J.M. Imhof, secretaris

ga.coll.

Reactie op het accountantsverslag

De accountant PricewaterhouseCoopers Accountants heeft op 13 april 2010 een accountantsverslag voor provinciale staten van Drenthe 2009 uitgebracht over de uitkomsten van de controle op de jaarrekening 2009. De accountant heeft controles uitgevoerd om zowel de getrouwheid als ook de rechtmatigheid te kunnen beoordelen conform artikel 217 van de Provinciewet.

Tijdens de controle zijn geen fouten naar voren gekomen. Bij de jaarrekening 2009 is dan ook een accountantsverklaring afgegeven met daarin een goedkeurend oordeel over de getrouwheid en een goedkeurend oordeel over de rechtmatigheid. De accountant maakt in het verslag een beperkt aantal opmerkingen die uw staten kunnen helpen hun controlerende taak uit te voeren. Wij willen kort op met name de tien belangrijkste boodschappen van de accountant, vooruitlopend op de bespreking met u, een reactie geven.

In paragraaf 1 geeft de accountant de tien belangrijkste boodschappen aan.

Bij punt 1 geeft de accountant aan dat zij een goedkeurende verklaring de jaarrekening 2009 heeft afgegeven. De inrichting van de jaarrekening is zodanig opgesteld dat er een getrouw beeld te geven is en werken organisatiebreed aan rechtmatigheid en zijn verheugd dat er wederom een goedkeurende verklaring is afgegeven. Mede hierdoor blijft de provincie Drenthe onder repressief toezicht.

Bij punt 2 geeft de accountant aan dat interne beheersing op orde is en dat hierdoor een betrouwbare jaarrekening kon worden opgesteld. Uiteraard schenken wij continue aandacht aan de interne beheersing van de organisatie om te zorgen dat betrouwbaarheid gewaarborgd blijft en passen dan ook indien nodig processen en procedures aan om de interne beheersing up-to-date te houden en verder te verbeteren. Ondanks enkele geconstateerde aandachtspunten bij onze eigen interne controle geeft de accountant aan dat geen tekortkomingen of onzekerheden gebleken.

Bij punt 3 geeft de accountant aan dat de structurele borging van rechtmatigheid in de werkprocessen deels is ingevoerd en dat een verdere structurele inbedding gewenst is. Wij zijn het hiermee eens. Door het centraliseren van de bedrijfsbureaus hebben wij een eerste efficiëncyslag bereikt en hebben wij een goede procesmatige borging van de rechtmatigheidstoetsing. Door werkprocessen steeds meer en beter digitaal te laten verlopen en daarin ook aspecten met betrekking tot rechtmatigheid in op te nemen, zullen in de toekomst interne controles achteraf minder nodig zijn en kan de interne controle nog efficiënter gedaan worden en kan de aandacht meer gefocust worden op de doelmatigheid.

Bij punt 4 geeft de accountant aan dat de afwijkingen tussen de jaarrekening, de begroting en de 2^e bestuursrapportage klein zijn, afgezien van de niet-begrote verkoopopbrengst Essent tweede tranche. Wij zijn verheugd dat onze inspanningen om zo goed mogelijk inschattingen te maken van de benodigde budgetten heeft geresulteerd in een beperkt rekeningssaldo. Wij blijven alert om te zorgen dat wij een goede inschatting kunnen maken van benodigde budgetten en trachten dat op het vlak van met name onttrekkingen en toevoegingen aan reserves nog verder te verbeteren, al is hier ook een goed resultaat bereikt. Als de opbrengst van de verkoop van Essent uitgezonderd wordt, dan is de afwijking van € 13,6 miljoen in 2008 tot € 1,4 miljoen over 2009 beperkt van omvang.

Bij punt 5 geeft de accountant aan dat de doorontwikkeling van de planning- en controlcyclus goed zichtbaar is. Wij zien deze doorontwikkeling ook en willen de managementcyclus in de toekomst nog beter aan laten sluiten bij de bestuurscyclus door meer de focus te leggen op de doelrealisatie, zeker met het ook van de komende bezuinigingen.

Bij punt 6 geeft de accountant aan dat de sturing, verantwoording en beheersing van ILG-budgetten belangrijke aandachtspunten zijn. Wij zijn ons ervan bewust dat dit erg belangrijke punten zijn en besteden hier dan ook veel aandacht aan. Wij willen u erop wijzen dat wij als provinciaal bestuur weinig invloed hebben op de methodiek zoals die door DLG wordt gehanteerd. Dit geldt overigens voor alle provincies. Door de Auditdienst van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is een accountantsverklaring afgegeven, waarin is aangegeven dat zij van oordeel is dat de verantwoording getrouw en rechtmatig is. Ook onze eigen provinciale accountant die een review uitgevoerd heeft, geeft ons aan dat er geen tekortkomingen of onzekerheden zijn. Dit is een goed teken en wij zullen blijven participeren om mogelijke problemen in de toekomst te voorkomen en risico's te beperken. Dit geldt ook voor mogelijke risico's voor opgenomen gronden, die na de huidige termijn van het ILG, aan het einde van de periode (2013), eventueel nog niet doorgeleverd blijken te zijn.

Bij punt 7 geeft de accountant aan dat de verkoopopbrengst van de Essent-aandelen juist is verantwoord. Wij hebben dit met de andere aandeelhouders afgestemd en hebben dit nog voor het verantwoorden hiervan in de jaarrekening afgestemd met de accountant.

Bij punt 8 geeft de accountant aan dat de economische teruggang haar weerslag heeft op provincies. Wij onderkennen deze weerslag en anticiperen daarop door middel van onze bezuinigingsvoorstellen, waarover u inmiddels geïnformeerd bent. Wanneer meer duidelijkheid is over de rijksinvulling van bezuinigingen rond het provinciefonds, jeugdzorg, ILG, openbaar vervoer en andere specifieke rijksuitkeringen zullen wij u hierover informeren en voorstellen voor invulling voorleggen.

Bij punt 9 geeft de accountant aan dat de provincie de heroriëntatie op positionering door middel van het rapport Provincie Nieuwe Stijl goed oppakt. Wij hopen dit proces samen met u te kunnen voortzetten.

Bij punt 10 geeft de accountant aan dat de paragraaf Weerstandsvermogen veel inzicht geeft in risico's en het aanwezige weerstandsvermogen. Wij zijn het eens met deze constatering en dat wordt ook met deze paragraaf beoogd. Wij willen echter niet alleen risico's beschrijven en deze risico's nog liever voorkomen dan wel beperken en hebben hiervoor een meer concernbrede methodiek voor risicomangement in voorbereiding, waarin naar kans van optreden en mogelijk financieel effect ook adequate beheersmaatregelen worden opgenomen. Wij zijn het niet met de accountant eens dat er weinig aanknopingspunten zijn voor sturing en beheersing. Er is een beleidskader risicomangement waarin de rollen en taken op het gebied van risicobeheersing in de organisatie zijn toebedeeld. Uitgangspunt daarbij is dat de integraal manager primair verantwoordelijk is voor de risicobeheersing. Daarnaast zijn er breder opgezette organisatorische maatregelen ter beheersing van risico's ingevoerd. Naast de halfjaarlijkse bespreking van de diverse risico's in het kader van respectievelijk de begroting en de jaarstukken wordt er ook in de tussentijdse bestuurs- en managementrapportages aandacht aan risico's besteed. Waar deze zich voordoen en (financiële) gevolgen kunnen hebben, dienen deze gemeld te worden, inclusief de maatregelen die voorgesteld worden ter beheersing van de risico's. Verder dient elk afzonderlijk college- en statenvoorstel een uitgewerkte risicoparagraaf te bevatten, zodat ook sprake is van risicobeheersing op het niveau van de concrete beleids- en uitvoeringsvoorstellen.

In paragraaf 4 gaat de accountant nader in op punt 6 van de belangrijke boodschappen. Hiervoor gaven wij een korte reactie. Omdat wij dit een belangrijk punt vinden geven wij naar aanleiding van deze paragraaf een uitgebreidere toelichting. In 2009 is de administratie van de uitvoering bij en de (extra) rapportage hierover door de DLG verbeterd. Ook de aansluiting bij de provinciale boekhouding is verbeterd. Medio 2008 is de splitsing van de kosten naar Rijk, provincie en derden door de DLG gebaseerd op de afspraken per beschikkingen en opdrachten. In 2009 is deze toerekening, alsmede de toerekening naar prestaties uit de ILG-bestuursovereenkomst en provinciale begroting, gecontroleerd

en voor een groot deel aangepast waar nodig. Het gehele proces heeft geleid tot een lager provinciaal aandeel in de ILG-uitgaven tot 2009 van € 4,4 miljoen en een hoger rijksaandeel voor eenzelfde bedrag. Het ILG kent een meerjarenbudget (2007-2013), maar onze inzet is om ook per jaarschijf in control te zijn.

In 2009 is een extra impuls gegeven aan grondverwerving ten behoeve van realisatie ecologische hoofdstructuur (EHS). Dit komt omdat zich goede kansen voordeden op de grondmarkt. De meeste aankopen zijn uitgevoerd vlak voor 1 januari 2010 en zijn dientengevolge voor het grootste deel nog niet doorgeleverd. Dit heeft eind 2009 geleid tot de gestegen baten naar € 11,8 miljoen. Dat was niet voorzien en een van de belangrijkste oorzaken voor de onderbesteding ten opzichte van de gebudgetteerde lasten. Deze gronden blijven in bezit van BBL en blijven als baten op de balans staan. Bij doorlevering aan terreinbeherende organisaties of particulieren leidt dit pas tot lasten. Op basis van de bestuursovereenkomst moet dit in 2013 plaatsgevonden hebben. Naar verwachting wordt echter het grootste deel van deze gronden in 2010 doorgeleverd.

Aangezien deze aankopen volledig worden gefinancierd met rijksmiddelen loopt de provincie hiermee geen risico. Verlies op gronden (of winst) bij verkoop en eventuele kosten van beheer (zolang ze in bezit van BBL zijn), vallen binnen het beschikbare budget voor grondverwerving, zolang dit zich binnen de ILG-periode voordoet. Landelijk worden in het kader van de mid term review (MTR) nu afspraken gemaakt over de lopende verplichtingen die hieruit voortvloeien na de ILG-periode (na 2013).

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 14 april 2010, kenmerk 15/5.2/2010005160;

BESLUITEN:

- I. de jaarstukken 2009 vast te stellen en hiermee de aangegeven overschrijdingen van de begroting te autoriseren;
- II. kennis te nemen van het resultaat van € 44.606.000,-- over 2009 (voor verwerking van niet-begrote mutaties in reserves);
- III. in te stemmen met de afzonderlijke toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die afwijken van de begroting voor een totaal bedrag van € 43.272.000,--;
- IV. € 939.526,-- te storten in de saldireserve ten behoeve van de overheveling budgetten van 2009 naar 2010;
- V. € 394.887,-- toe te voegen aan de Reserve voor algemene doeleinden. Dit vrij besteedbaar bedrag zal meegenomen worden in de voorjaarsnota;
- VI. de bestemmingsreserve opbrengst tweede tranche aandelenverkoop Essent instellen;
- VII. kennis te nemen van de reactie op het accountantsverslag van de accountant.

Assen, 2 juni 2010

Provinciale staten voornoemd,

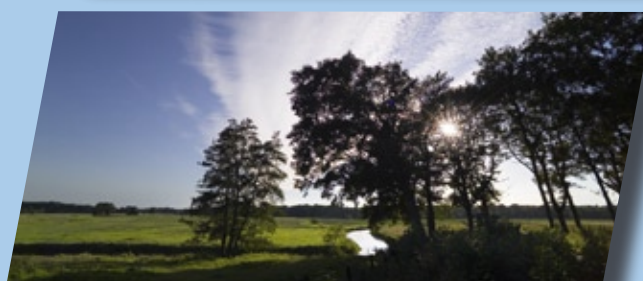
, griffier

, voorzitter

Jaarstukken 2009

provincie **D**renthe

**Kiezen voor de kracht
van Drenthe**

Jaarstukken

2009

Gedeputeerde staten van Drenthe
April 2010

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Inhoud

	Voorwoord	5
	Inleiding	6
	Kerngegevens	10
	Rapportage Drentse versnellingsagenda	11
I	Jaarverslag	
I.1	Programmaverantwoording	
	Programma 1 De provincie doét er toe!	19
	Programma 2 Samenleving met samenhang	36
	Programma 3 Ruimte en bereikbaarheid	64
	Programma 4 Kennis wérkt	100
	Programma 5 Leefomgeving	120
	Programma 6 Middelen	170
I.2	Paragrafen	
I.2.1	Lokale heffingen	185
I.2.2	Weerstandsvermogen	188
I.2.3	Onderhoud kapitaalgoederen	203
I.2.4	Financiering	208
I.2.5	Bedrijfsvoering	214
I.2.6	Verbonden partijen	225
I.2.7	Grondbeleid	234
II	Jaarrekening	
II.1	Programmarekening 2009	236
II.2	Toelichting op de saldi van de Programmarekening 2009	238
II.3	Balans per 31 december 2009	245
II.4	Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen	246
II.5	Toelichting op de balans per 31 december 2009	248
II.6	Incidentele baten en lasten	256
III	Overige gegevens	
III.1	Investerings	263
III.2	Stand en verloop van reserve en voorzieningen	274
III.3	Overzicht personeelssterkte (fte)	299
III.4	Arbeidskostengerelateerde verplichtingen	300
III.5	Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens	301
III.6	Rapportage Verordening Dwangsom	302
III.8	Rapportage Single information single audit (Sisa)	306
III.8	Portefeuilleverdeling GS-leden	314
III.9	Zetelverdeling	315
III.10	Afkortingenwijzer	316
III.11	Accountantsverklaring	320
III.12	Bestemming van het resultaat	322

Voorwoord

Voor u liggen de Jaarstukken 2009. In deze jaarstukken treft u een verslag aan van de realisatie van ons collegeprogramma “Kiezen voor de kracht van Drenthe” over het jaar 2009. Wij doen met name verslag van de aanpak van onze ambities in de zin van plannen, programmeren en ‘in de markt zetten’ van Drentse initiatieven, in nauwe samenwerking met onze maatschappelijke partners.

De Jaarstukken 2009 sluiten aan bij de opzet van de Begroting 2009. U vindt dan ook in de Jaarstukken 2009 de programma’s terug die wij hebben gekozen op basis van ons collegeprogramma ‘Kiezen voor de kracht van Drenthe’. Net als in de begroting en voorjaarsnota’s wordt ook in de Jaarstukken 2009 een onderscheid gemaakt tussen onze prioriteiten en de ‘lopende zaken’. Ruim twee jaar na het opstellen van ons collegeprogramma constateren wij dat onze inzet voor de realisatie van de prioriteiten steeds beter zichtbaar wordt. De komende periode blijven wij ons inzetten om onze ambities verder te realiseren.

De Jaarstukken 2009 laten een positief rekeningresultaat zien. Voor een belangrijk deel bestaat dat resultaat uit een extra, niet begrote incidentele opbrengst van de aandelen verkoop Essent. Als deze incidentele opbrengst wordt uitgezonderd, blijft een beperkt positief resultaat over. De financiële verantwoording vindt u in de programmaverantwoording per prioriteit en product en tevens in de jaarrekening, het tweede onderdeel van de jaarstukken. Bij het onderdeel bestemming van het resultaat vindt u een knoep overzicht van de financiële afwijkingen die hebben geresulteerd in het rekeningssaldo. Wij gaan ook kort in op de vraag, of de hieraan gerelateerde doelen wel of niet zijn behaald.

Wij vertrouwen erop dat wij u met de Jaarstukken 2009 op een goede wijze inzicht hebben geboden in de resultaten van onze inzet voor de kracht van Drenthe.

Assen, 13 april 2010

College van gedeputeerde staten van Drenthe

Inleiding

De Jaarstukken 2009 hebben dezelfde opzet als vorig jaar. De programmaverantwoording bestaat uit de zes programma's die de indeling van het collegeprogramma volgen. De programma's zijn vervolgens ingedeeld in diverse producten. Voor de productindeling is de opzet van de Begroting 2009 gevolgd.

Vanuit het Besluit begroting en verantwoording zijn dit jaar geen nieuwe eisen naar voren gekomen die van invloed zijn op de indeling van jaarstukken.

In de programmaverantwoording is per programma een specificatie opgenomen van welke bedragen wordt voorgesteld deze vanuit het rekeningresultaat aan de achterliggende reserves toe te voegen. Hierdoor is beter inzichtelijk gemaakt welke gelden binnen de programma's met reserves worden verrekend en welke bedragen tot de voor- en nadelen van het rekeningssaldo behoren.

Het rekeningssaldo 2009, voor verwerking van niet begrote mutaties in reserves, bedraagt € 44.606.000,--. Het totale bedrag van niet begrote mutaties met reserves bedraagt € 43.272.000,--.

Het vrij besteedbare resultaat 2009 bedraagt € 395.000,--. Dit is het saldo na het beperkt overhevelen van eenmalige budgetten naar 2010.

Dit saldo resteert na vele kleinere voor- en nadelen. Een nadere detailspecificatie van de verschillen tussen begrote en gerealiseerde saldi groter dan € 50.000,-- kunt u vinden in paragraaf II.2, Toelichting op de programmarekening.

De jaarstukken zijn voor provinciale staten belangrijk om invulling te geven aan de controlerende functie die zij hebben. Gedeputeerde staten leggen door middel van de Jaarstukken 2009 verantwoording af over zaken die in de Begroting 2009 zijn gepland.

De jaarstukken zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening.

Het jaarverslag bestaat uit:

- de programmaverantwoording als tegenhanger van de beleidsbegroting
- de paragrafen zoals voorgeschreven volgens het Besluit begroting en verantwoording

De jaarrekening bestaat uit:

- de programmarekening en de toelichting
- de balans en de toelichting

Verder worden nog de 'overige gegevens' verstrekt, waaronder de accountantsverklaring.

Hierna beschrijven wij kort de onderdelen van de Jaarstukken 2009

De programmaverantwoording

De programmaverantwoording is opgebouwd uit de programma's en de programma's zijn onderverdeeld naar producten. In de programmaverantwoording wordt per programma/product ingegaan op de realisatie van doelen die in de Begroting van 2009 zijn opgenomen. In het blauw zijn de zaken vanuit de begroting opgenomen, dit onder het kopje: Wat waren onze doelen en wat hebben wij gerealiseerd? Daarnaast wordt, indien van toepassing, ingegaan op ontwikkelingen en prioriteiten met betrekking tot de producten. Onder het kopje: Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij eraan doen? is de tekst overgenomen van de Begroting 2009 en vervolgens is aangegeven wat er aan de prioriteiten van 2009 is gedaan. Tevens is een apart financieel overzicht van de prioriteiten opgenomen en zijn afwijkingen groter dan € 50.000,- per prioriteit toegelicht. Ten slotte wordt aan het eind van elk programma aangegeven wat het gekost heeft en wordt op grotere verschillen een toelichting gegeven. Getracht is duidelijker aan te geven wat de oorzaak van onder- en overschrijding is, of dit een interne of externe oorzaak heeft en of het beïnvloedbaar was. Daarnaast is aangegeven of ondanks de eventuele financiële afwijking de doelen zijn behaald. Dit alles conform motie 14 in de vergadering van provinciale staten van 25/26 juni 2008 en de uitwerking daarvan. Hierna staan de afwijkingen conform motie 14 in tabelvorm, waarbij aangegeven is waar de tekstuele toelichting opgenomen is.

Resultaat toegelicht volgens motie 14

	Saldo programma	Toelichting nodig?	Bedrag	Voordeel / nadeel	Resultaat behaald	Oorzaak overwiegend	Hoogte bedrag beïnvloedbaar	Tekstuele toelichting bij:
Programma 1. De provincie doet er toe!	192.134	nee						
Prioriteit 1.01 Uitvoering bestuursakkoord			62.353	V	ja	extern	ja	prioriteiten
Prioriteit 1.04 (Inter)actiever informeren en beter profileren			53.239	V	nee	intern	ja	prioriteiten
Prioriteit 1.05 Digitale informatie en (e-)dienst-verlening			-54.385	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Totaal kleinere verschillen binnen programma			130.929	V				
Programma 2. Samenleving met samenhang	-549.546	ja						
Uitkering Wet op de Jeugdzorg			-550.000	N	ja	extern	nee	programma
Prioriteit 2.01 Kansen voor jeugd en gezin			-56.811	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Prioriteit 2.04 Kansen voor welzijn en zorg: sociale samenhang en participatie			99.729	V	nee	extern	nee	prioriteiten
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-42.464	N				
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	-415.963	nee						
Prioriteit 3.14 Regionaal Specifiek Pakket Zuider Zee Lijn (RSP)			490.152	V	nee	extern	nee	prioriteiten
Onderhoud en verbeteringswerken N34			-2.561.699	N	ja	intern	ja	programma
Vaarwegverbinding Erica - Ter Apel			912.307	V	nee	extern	nee	programma
Stimulering Drentse woningmarkt			795.000	V	nee	extern	nee	programma
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-51.724	N				
Programma 4. Kennis werkt	40.011.559	ja						
Prioriteit 4.02 Kennisontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt			-116.748	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Opbrengst verkoop aandelen Essent			41.896.369	V	ja	extern	nee	programma

	Saldo programma	Toelichting nodig?	Bedrag	Voordeel / nadeel	Resultaat behaald	Oorzaak overwiegend	Hoogte bedrag beïnvloedbaar	Tekstuele toelichting bij:
Bijdragen in projecten versterking economische structuur			-1.340.952	N	ja	extern	ja	programma
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-427.109	N				
Programma 5. Leefomgeving	3.541.029	ja						
Prioriteit 5.02 Grote stap zetten in bestrijding van verdroging in gebieden met hoogste Prioriteit			-67.500	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Prioriteit 5.09 Terugdringen uitstoot ammoniak bij EHS			69.000	V	ja	extern	ja	prioriteiten
Prioriteit 5.12 Impuls voor duurzame kwaliteit leefomgeving			147.639	V	nee	extern	nee	prioriteiten
Prioriteit 5.13 Uitwerking klimaat en energiebeleid			-910.014	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Bijdrage derden voor projecten Klimaat en Energie			550.199	V	ja	extern	nee	programma
Prioriteit 5.23 Vitaal Platteland			-131.251	N	ja	extern	nee	prioriteiten
Pmjp exclusief prioriteitsgelden			3.489.807	V	ja	extern	nee	programma
Totaal kleinere verschillen binnen programma			393.149	V				
Programma 6. Middelen	1.827.184	ja						
Prioriteit 6.01 Organisatieontwikkeling			410.029	V	nee	intern	ja	prioriteiten
Toegerekende apparaatskosten			540.221	V	ja	intern	nee	programma
Uitkering uit het Provinciefonds			810.433	V	ja	extern	nee	programma
Rente van belegd kasgeld			325.225	V	ja	extern	nee	programma
Saldo kostenplaats kapitaallasten			-422.251	N	ja	extern	nee	programma
Opbrengst opcenten op hoofdsom motorrijtuigenbelasting			180.452	V	ja	extern	nee	programma
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-16.924	N				
Totaal rekening saldo voor verrekeningen met reserves	44.606.396		44.606.396					

De paragrafen

In de paragrafen die zijn voorgeschreven worden onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de provincie. De paragrafen bevatten een verslag van de realisatie van beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen.

De programmarekening

Via vaststelling van de begroting autoriseren de staten het college tot het doen van uitgaven. Over de realisatie daarvan wordt in het overzicht van baten en lasten in de programmarekening per programma verslag gedaan. Gezien het belang van een goed inzicht in de baten en lasten, worden de baten en lasten per programma weergegeven in een afzonderlijk overzicht. Dit overzicht is integraal; dat wil zeggen dat het alle baten en lasten bevat, zoals opgenomen in het programmaplan bij de Begroting 2009. Daarnaast wordt een overzicht verstrekt van de saldi per programma. In een beknopt overzicht is per programma een specificatie opgesteld. Het gaat om een aggregatie van de financiële analyse uit het jaarverslag.

De balans met toelichting en de overige gegevens

Inzicht in de financiële positie is van belang, mede met het oog op de continuïteit van de provincie. Daarom besteden wij afzonderlijk aandacht aan de financiële positie, zoals deze te bepalen is op basis van de balans. Speciale aandacht geven wij aan de investeringen, reserves en voorzieningen personeelssterkte, de Verordening dwangsom en de voorgeschreven verantwoording Single information en single audit (Sisa).

Kerngegevens

A. Sociale structuur

Aantal inwoners (per 1 januari 2009)	489.918
Aantal huishoudens (per 1 januari 2009)	208.025

B. Economische structuur

Netto arbeidsparticipatie (2009)	65,7%
Beroepsbevolking (2009; x 1.000)	221
Werkzaam (2009; x 1.000)	206
Werkloos (2009; x 1.000)	14 (6,5%)

Bedrijvigheid (in aantallen per 1 april 2009)

Landbouw	4.140
Industrie	1.696
Bouw	3.412
Handel	7.382
Vervoer en opslag	804
Horeca	1.416
Zakelijke diensten	7.807
Overige diensten	6.488

C. Fysieke structuur

Oppervlakte (2009 in km ²)	2.680
Oppervlakte cultuurgrond (in ha)	154.471
Woningvoorraad (aantal per 31 december 2008)	206.331

Wegenbeheer

Wegen (in km)	467
Parallelwegen (in km)	13
Fietspaden (in km)	257
Vaarwegen (2009 in km)	169

Bronnen:

- Centraal Bureau voor de Statistiek
- Provinciaal werkgelegenheidsregister

Rapportage Drentse versnellingsagenda

Verbetering bereikbaarheid en verkeersveiligheid

Reconstructie N374–traject Borger-Schoonloo

In het kader van de verkeersveiligheid is het wegvak N374, Borger-Schoonloo grotendeels aangepast aan de essentiële herkenbaarheidskenmerken. Het overgrote deel van het werk is in december 2009 opgeleverd. De overige werkzaamheden, de aanleg van een tweetal rotondes, zullen begin 2010 worden opgeleverd. Daardoor is € 540.000,-- van het gepland bedrag ad € 1.820.000,-- in 2009 niet uitgegeven.

Herinrichting traverses N371 Smildes

In 2009 is op de trajecten van de N371 binnen de bebouwde kommen en de situaties bij de bruggen een begin gemaakt met aanpassingen conform de eisen van de essentiële herkenbaarheidskenmerken. Fase 1 van het project is eind 2009 opgeleverd. Door gunstige aanbesteding is de geplande uitgaaf van € 1.860.000,-- met € 186.000,-- onderschreden.

Onderzoek naar incidentmanagement langs enkele provinciale wegen

Het thema Incidentmanagement provinciale wegen heeft als doel het verbeteren van de verkeersveiligheid en het inperken van verkeersstremmingen ten tijde van verkeerscalamiteiten. In het kader van de versnellingsagenda hebben wij dit project voorrang gegeven en versneld uitgevoerd. In 2009 heeft er een inventarisatie plaatsgevonden van ons wegennet en is er overleg gevoerd met andere provincies waar dit thema al is geïmplementeerd. De verbeterpunten die hieruit naar voren zijn gekomen worden in 2010 voorbereid. Het beschikbare budget van € 25.000,-- is geheel uitgegeven.

Onderzoek naar afstandbediening provinciale vaarwegen

Om het serviceniveau op de beroeps- en recreatievaart te verbeteren zal de bediening (op afstand) van bruggen en sluizen verder worden geautomatiseerd. In 2009 is er een begin gemaakt met inventarisatie en deze zal in 2010 worden afgerond (deze inventarisatie stond oorspronkelijk gepland in 2011). Na beoordeling van de inventarisatie wordt bepaald hoe en hoe groot het onderzoek moet zijn. Het beschikbare bedrag voor 2009 van € 100.000,-- is besteed aan het voorzien van afstandsbediening van het deel Meppel–Hoogeveen van de Hoogeveense Vaart.

Klimaat & Energie

Innovatieve verlichting

In 2009 heeft er, aan de hand van een inventarisatie van de openbare verlichting, een inventarisatie plaatsgevonden van eventueel te verwijderen lichtmasten. Hieruit is gebleken dat er ca. 30% van de in totaal 3.000 lichtmasten verwijderd kunnen worden. Wij hebben in 2009 totaal 600 lichtmasten verwijderd; de rest zal in 2010 worden verwijderd. Naast het verwijderen van lichtmasten is er onderzoek gedaan naar manieren om ‘anders’ te verlichten. Zo is er door een extern bureau een ontwerp gemaakt voor het toepassen van LED-markering. Eind 2009 is het initiatief genomen om ter plaatse van één van onze fietspaden ‘Dynamische Verlichting’ (verlichting op aanvraag) toe te passen. Het beschikbare budget voor 2009 van € 175.000,-- is volledig besteed.

Duurzame-energieopwekking provinciale steunpunten en onderzoek naar toepassingsmogelijkheden windturbines

Met dit project willen wij de duurzame-energieopwekking, in de vorm van kleine windturbines en zonnepanelen, realiseren bij provinciale (onderhouds)steunpunten. In 2009 is onderzoek gedaan naar de toepassingsmogelijkheden van windturbines in combinatie met andere duurzame energieopwekking bij provinciale (onderhouds)-steunpunten. Van het beschikbare bedrag van € 150.000,- is in 2009 € 15.000,- uitgegeven. De realisatie van deze toepassingen zal in 2010 plaatsvinden (dit stond oorspronkelijk gepland voor 2012).

100.000 voertuigenplan

In oktober 2009 is de subsidieregeling 'Tankstations Alternatieve Brandstoffen 2009' (TAB2009) van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat ingegaan. Met de instelling van TAB2009 wordt beoogd het aanbod van vulpunten voor alternatieve brandstoffen voor het verkeer over de weg te vergroten, waarbij gestreefd wordt naar een landelijk dekkend netwerk van vulpunten. Om aan deze doelstelling te voldoen worden in dit subsidieprogramma de krachten van de deelnemende provincies (waaronder ook de provincie Drenthe), stadregio's en het Ministerie van Verkeer en Waterstaat gebundeld. Er is een totaalbedrag van € 4,1 miljoen aan subsidie beschikbaar voor deze tender. Tot en met 12 maart 2010 kunnen er aanvragen ingediend worden bij de gemandateerde uitvoeringsorganisatie SenterNovem (die per 1 januari 2010 de naam Agentschap NL draagt).

Stadsvernieuwing en woningbouw

Stagnerende woningbouw (inclusief 100.000 woningenplan)

In het laatste kwartaal van 2009 zijn de gesprekken met de gemeenten voortgezet over de woningbouwprojecten die als gevolg van de recessie zijn gestagneerd. Eén van de voorwaarden is dat gemeente en private partij ook een extra bijdrage leveren. Het merendeel van de gemeenten heeft nu projecten ingediend, een aantal overwegen nog welke projecten zij willen indienen. Voor het project Citadel in Assen (woningbouw gecombineerd met commerciële ruimten en een parkeervoorziening) zijn concrete besprekingen gevoerd in 2009, maar dat is begin 2010 tot een afronding gekomen. Wij verwachten in het eerste kwartaal van 2010 een besluit te kunnen nemen over meerdere projecten. Daarom stellen wij voor het budget 2009 ad € 795.000,- beschikbaar te houden voor 2010. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2009 doen wij u hiervoor een voorstel. De rapportages over voortgang van de projecten die onder stagnerende woningbouw vallen, zullen voortaan integraal worden opgenomen in de periodieke rapportage over de voortgang van de versnellingsagenda. Hiermee komen de afzonderlijke rapportages aan u over dit project te vervallen.

Binnen het project van de stagnerende woningbouw is ook het 100.000 woningenplan opgenomen. Dit betreft de beschikbaarstelling van maximaal 4% EFRO-budget voor de financiering van energie-efficiënte maatregelen ter bestrijding van de crisis. De besluitvorming over de beschikbaarstelling is naar verwachting voor de zomer (2010) afgerond. Vooruitlopend hierop hebben wij samen met de provincie Groningen in november 2009 versneld de Subsidieregeling energiebesparing bestaande bouw (SEBB) opgestart, om particuliere woningeigenaren te stimuleren om in energiebesparende voorzieningen te investeren. Uit de eerste rapportages hiervan blijkt dat ruim 20% van dit budget is geïnvesteerd in energiebesparende maatregelen en bijna 65% in de plaatsing van zonnepanelen. In het voorjaar van 2010 wordt deze regeling verder uitgewerkt en mogelijk toegepast in samenwerking met meerdere gemeenten in Noord-Nederland. Ook wordt er voor en met woningbouwcorporaties een

stimuleringsregeling opgesteld om ervoor te zorgen dat energiebesparing als thema versneld een onderdeel wordt in het renovatiepakket van woningcorporaties.

Stadsvernieuwing Hoogeveen

De voorbereidingen voor de uitvoering van fase 1 zuidoosthoek stadscentrum Hoogeveen loopt. De reconstructie van de Schutstraat is in uitvoering en vanuit de BDU 2010 is daar geld aan toegekend. De voorbereidingen voor de aanpak van het Kaapplein (sloop van (woon)gebouwen, aanbesteding parkeergarage) lopen en de verwachting is dat begin 2011 de uitvoering kan starten. De bouw van de nieuwe bioscoop en inrichting omgeving kan voor de zomer starten. In 2009 zijn geen uitgaven gedaan.

Herinrichting landschap

Tussenwater

Het bureau Witteveen en Bos is bezig met het Milieueffectrapport. Ook is het benodigde aanvullende archeologisch onderzoek gestart. De benodigde onderzoekskosten voor het MER (€ 200.000,-) worden op andere wijze gefinancierd. Het streven is nog steeds gericht op het doorlopen van de MER-procedure voor de zomervakantie. De bestemmingsplanprocedure loopt gelijk op met het MER. Na deze procedures wordt direct gestart met het besteksgereed maken van het inrichtingsplan voor Tussenwater. In deze fase kan ook de dekking van de uitvoering definitief worden. De aanbesteding van de werkzaamheden zal onmiddellijk volgen. De start van de werkzaamheden is nog steeds gericht op eind 2010. De daadwerkelijke uitvoering zou kunnen worden beïnvloed door eventuele bezwaarschriften.

Versnelde inrichting EHS

Met betrekking tot het project versnelde (programma stond oorspronkelijk gepland na 2013) inrichting natuur Eener- en Langelosche stukken heeft de Landinrichtingscommissie van de Herinrichting Roden Norg van ons opdracht gekregen om de uitvoering van de natuurinrichting ter hand te nemen. Inmiddels heeft de landinrichtingscommissie de Dienst Landelijk Gebied (DLG) opdracht gegeven een inrichtingsplan op te stellen. De besteksvorbereiding zal door Arcadis gebeuren. Volgens de planning kan dit bestek in het najaar van 2010 worden aanbesteed en zal de uitvoering in 2010 en 2011 plaatsvinden. De provinciale bijdrage van € 2.500.000,- wordt uit de pMJP-middelen betaald.

Kennis werkt

Revitalisering bedrijventerrein De Wieken

Doordat het Ministerie van Economische Zaken haar eigen versnellingsagenda niet realiseert, moet de herstructurering van bedrijventerrein De Wieken via de reguliere lijn worden opgepakt. Dat wil zeggen: financiering door ondernemers, gemeente, provincie en zo mogelijk Europa. In het najaar van 2009 is met de gemeente Hoogeveen overleg gevoerd om de financiering van de revitaliseringswens alsnog sluitend te krijgen. Mede naar aanleiding daarvan zijn er twee aanvragen voor subsidie ingediend. Enerzijds bij het Rijk, anderzijds bij het SNN (OP EFRO). In de eerste helft van 2010 zal duidelijk worden in hoeverre de aanvragen gehonoreerd worden. Zodra de financiering rond is, kan uitvoering starten.

Ondersteuning MKB

In nauw overleg met de NOM hebben wij aanvullende financieringsfaciliteiten beschikbaar gesteld aan het Drentse MKB, met een totale omvang van € 6 miljoen. Enerzijds via een kapitaalsinjectie in DPM van € 2 miljoen, uitgekeerd in 2 tranches van € 1 miljoen (2009 en 2010). Anderzijds via een (rentedragende) geldlening aan de NOM van € 4 miljoen, met als doel om investeringen van Drentse ondernemingen te financieren in pariteit met en op aanvraag van banken (TAFF).

Eerstgenoemde faciliteit is eind 2009 operationeel, laatstgenoemde faciliteit is per 2010 beschikbaar. De geboden faciliteiten worden door de markt zeer gewaardeerd. NOM is met diverse partijen in gesprek en ook zijn er al ondernemingen die dankzij deze regeling concrete steun hebben ontvangen. Eind maart 2010 ontvangen wij een formele rapportage van de NOM over stand van zaken van het instrument.

Scholing

Samen met de partijen in het veld van onderwijs en arbeidsmarkt, hebben wij een aantal acties ingezet om te komen tot het minimaliseren van onnodige werkloosheid en het zoveel als mogelijk investeren in het kwalificatieniveau van de Drentse beroepsbevolking. Over de achtergronden, doelen en ambities van de provincie bent u tevens geïnformeerd via het Uitvoeringskader 'Aan het werk met kennis' dat in november 2009 ter kennisname aan u is aangeboden.

De acties in het kader van de Versnellingsagenda zijn opgepakt in nauwe samenwerking met de bestuurlijke partners in Drenthe op het terrein van onderwijs, arbeidsmarkt en ondernemerschap. Zo is onder aansturing van de Regiegroep Kennis en Arbeidsmarkt (voorheen: Stuurgroep Leren & Werken) onderzoek verricht naar de wijze waarop de scholing van werkenden gestimuleerd kan worden. Scholing draagt immers bij aan een betere inzetbaarheid van werknemers en dus aan een versterking van de Drentse economie. Een belangrijke conclusie van de Regiegroep was dat de dienstverlening aan werkenden, werkzoekenden en werkgevers vooral vanuit de Werkpleinen gerealiseerd moet worden. Daarnaast zullen de voor scholing beschikbare middelen beter ontsloten worden via het SNN-loket 123subsidie.nl.

Naast vorengenoemd onderzoek, is langs een aantal andere wegen gewerkt aan het verzachten van de effecten van de economische crisis voor de arbeidsmarkt. Via het project Leren & Werken heeft afstemming plaatsgevonden tussen de partners op het terrein van onderwijs, arbeidsmarkt en ondernemerschap over mogelijke inzet van rijksmiddelen voor scholing en arbeidsmarktbeleid. Ook wordt met gemeenten en UWV WERKbedrijf in het project Mobiliteitsnetwerk Drenthe gewerkt aan het verbeteren van de bovenregionale van-baan-naar-baan-mobiliteit. Tevens zijn wij partner in het convenant jeugdwerkloosheid, van waaruit een groot aantal acties worden ingezet om de jeugdwerkloosheid in Drenthe te minimaliseren. Tot slot worden met woningcorporaties, OCB en ROC's op dit moment ambitieuze en sluitende afspraken gemaakt voor het realiseren van extra leerwerkplekken voor jonge mbo'ers. Dit moet leiden tot een 'afpraak = afspraak'-overeenkomst waarin de woningbouwcoöperaties gezamenlijk garant staan voor 50 leerwerkplekken ten behoeve van het opleidingsbedrijf (OCB).

Marketing en promotie

De additionele middelen voor Marketing Drenthe zijn ingezet voor de intensivering van de landelijke promotiecampagne van Drenthe, met als doel om Drenthe nog krachtiger te positioneren. Met deze middelen is een mix van instrumenten ingezet, variërend van commercials, tv-flights tot advertentieruimte. De commercial werd goed bekeken en gewaardeerd. Het merk

Drenthe is met het gebruik van tag-ons in samenwerking met onder andere Vuelta en China Festival of Lights meer concreet geladen. In het najaar bent u geïnformeerd over de behaalde resultaten tot nu toe van Marketing Drenthe. Het beschikbare bedrag van € 1.000.000,-- is in 2009 volledig besteed.

Verruiming regelingen

In het kader van de Versnellingsagenda is een aantal regelingen verruimd waardoor ondernemers meer en makkelijker financiële steun kregen voor het doen van investeringen. Het gaat hierbij om de Drentse STINAT-regeling en de Noordelijke NIOF- en HRM+-regeling. De aanpassing van de STINAT-regeling heeft geleid tot een onverwachte hausse aan aanvragen. De investeringsbereidheid blijkt hoger uit te vallen dan voorzien, met als gevolg dat zowel voor 2009 als voor 2010 de subsidieplafonds bereikt zijn. Aanvragen betreffen vooral investeringen in economische kwaliteitsverbeteringen op het bedrijf en investeringen in duurzaamheid en energiebesparende maatregelen. Met dit soort investeringen profiteert de rest van het midden- en kleinbedrijf dan ook mee, waarmee de aanpassing nog meer spin-off creëert. De regeling heeft met ca. € 6 miljoen aan verstrekte subsidies voor de periode 2008 en 2009 zo'n € 60 miljoen aan investeringen in de sector uitgelokt.

Monumentenzorg

Het doel van het project Leegstand & Herbestemming is het herbestemmen en restaureren van kerken, agrarische en industriële panden en een aantal monumenten in het kader van de revitalisering van Veenhuizen. In januari 2010 zijn de voorbereidingen gestart voor de restauratie en herbestemming van twee rijksmonumenten in Veenhuizen. De restauratie hiervan is zeer urgent. De Rijksgebouwendienst is nu in de eindfase van de voorbereiding van de restauratie en herbestemming hiervan. Daarnaast zijn door het Meldpunt Leegstand & Herbestemming en de Versnellingsmakelaar ruim 25 rijks- en provinciale monumenten geselecteerd waarvoor een herbestemmingsverkenning gestart wordt. Dit betreft zowel religieus, agrarisch als industrieel erfgoed. Het beschikbare budget in 2009 ad € 450.750-- is geheel besteed.

Versnelde betaling

In 2009 hebben wij ingezet op een snellere betaling van facturen. Eind 2009 is het betalingsproces gedigitaliseerd. Daarmee willen wij het in 2010 mogelijk maken de gemiddelde doorlooptijd van 25 dagen terug te brengen naar betaling van 85% van de facturen binnen 20 dagen.

Jaarverslag

Programma 1

De provincie doét er toe!

Missie

Onze ambitie is de provincie te laten leven door actief te zijn als stimulator, initiatiefnemer en regisseur. Voorop staat een heldere en duidelijke communicatie. Digitale ontsluiting van informatie speelt een belangrijke rol. De dienstverlening aan inwoners, bedrijven, organisaties en medeoverheden wordt verbeterd. Zij worden interactief betrokken bij de opstelling en uitvoering van provinciaal beleid. Samenwerking met gemeenten, waterschappen en buurprovincies is van belang. Drenthe wordt sterker gepositioneerd op nationaal en internationaal niveau. De lobby richting Den Haag en Brussel krijgt meer aandacht. Bij de profilering van Drenthe staan de eigen kernwaarden centraal. Actief wordt ingespeeld op belangrijke (inter)nationale trends als klimaatverandering, duurzame energievoorziening, internationalisering en demografische veranderingen. De gebiedsgerichte aanpak krijgt meer gestalte.

Belangrijkste resultaten 2009

- Bestuurlijke conferentie Vereniging Drentse Gemeenten (VDG) – provincie Drenthe over rollen en taken (februari 2009), met als belangrijkste afspraak het opstellen van een gezamenlijke strategische agenda.
- Instelling stuurgroep ‘Amen is geen Amsterdam’.
- Aanstelling programmamanager Uitvoering bestuursakkoord.
- Debat Europese verkiezingen in de Heren in Kwestie (RTV Drenthe – Statenzaal 8 mei 2009).
- Manifestatie Europese Verkiezingen in Assen, Koopmansplein met deelname van de betrokken politieke partijen (9 mei 2009).
- Instelling perstelefoon.
- Diverse bouwstenen e-dienstverlening technisch gerealiseerd, waaronder: aansluiting op Gemeentelijke Basis Administratie (GBA), toegang DigiD, digitale handtekening en Berichtenbox ten behoeve van de Dienstenwet.
- Beleidsplan Arbeidsmarktcommunicatie opgesteld.
- Tweede bestuurlijke conferentie VDG – provincie Drenthe – bespreking verklaring van uitgangspunten om beter samen te werken (november 2009)
- Twee conferenties CvdK met de Kring van Drentse burgemeesters – nader kennismaken, lopende zaken, integriteit.
- 12 gemeenten en 1 waterschap bezocht in het kader van de introductie van de CvdK – kennismaken, bestuurlijk verkennen.
- Europaservicepunt, (financiële) bijdrage provincie en gemeente Emmen 2010 en 2011 vastgesteld.
- Kwaliteitshandvest:
 - Met de andere provincies (IPO) hebben we gemeenschappelijke minimumnormen voor onze dienstverlening vastgesteld.
 - Start metingen factuurafhandeling (november, december) en start voorbereiding meting brieven en e-mail (post@drenthe.nl, vanaf 1 december 2009).
- Dienstverleningsconcept (DVC) in concept gereed. Verantwoordelijkheden met betrekking tot het DVC hebben wij bepaald.
- Oplevering informatieplan in concept, als opvolger van WiDD (vaststelling januari-februari 2010).

Wat waren onze doelen en wat hebben we gerealiseerd?

P-1.0 Provinciale staten

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Grotere zichtbaarheid PS. Indicatoren: 20 werkbezoeken en discussiebijeenkomsten op locatie in de provincie door leden van de staten en statencommissies; gemiddeld 300 bezoekers per vergadering aan de live-uitzending van vergaderingen van de staten en statencommissies op internet.

De doelstelling voor werkbezoeken en discussiebijeenkomsten is ruimschoots gehaald. Dit komt voor een groot deel op het conto van de statenwerkgroep Integraal Omgevingsbeleid, die in de aanloop naar de besluitvorming over de nieuwe structuurvisie diverse stakeholders op locatie heeft bezocht en discussieavonden heeft georganiseerd met gemeenteraadsleden. De uitzendingen van statenvergaderingen worden gemiddeld genomen goed bekeken. Bij belangrijke onderwerpen zijn duidelijk hogere 'kijkcijfers' te zien. De doelstelling van gemiddeld 300 kijkers per vergadering is in 2009 gehaald.

P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Rechtsbescherming

Een goede en adequate rechtsbescherming bieden aan belanghebbenden die betrokken zijn bij provinciale besluitvorming.

Indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde/realisatie			
		2008	2009	2010	Later
1. Kwantitatief: Aantallen beroepsprocedures inzake beslissingen op het bezwaarschrift.	Van de 42 zaken in 2006 is in 3 gevallen (7%) beroep ingesteld tegen de beslissing op het bezwaarschrift bij de Rechtbank of de Raad van State.	15%	15%	15%	15%
2. Kwalitatief: Oordeel rechter, tevredenheidsonderzoek belanghebbenden (in- en extern).	Van de 8 uit 2005 en 2006 lopende beroepszaken in 2006 zijn 2 beroepen alsnog ingetrokken. Uitspraken (6x): - 2 gegrond (33%) - 0 gedeeltelijk gegrond (0%) - 0 niet-ontvankelijk (0%) - 4 ongegrond (66%)	10% uitspraken gegrond	10%	10%	10%
3. Tijdigheid van de afdoening van bezwaren en klachten.	Van de 42 zaken in 2006 is 0 keer (0%) buiten de termijn beslist.	30%	25%	25%	25%

P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden

Rechtsbescherming

Een goede en adequate rechtsbescherming bieden aan belanghebbenden die betrokken zijn bij provinciale besluitvorming.

Indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde/realisatie			
		2008	2009	2010	Later
1. Kwantitatief Aantallen beroepsprocedures inzake beslissingen op het bezwaarschrift.	Van de 42 zaken in 2006 is in 3 gevallen (7%) beroep ingesteld tegen de beslissing op het bezwaarschrift bij de Rechtbank of de Raad van State.	15%	15% / realisatie 6% beroep ingesteld	15%	15%
2. Kwalitatief Oordeel rechter, tevredenheidsonderzoek belanghebbenden (in- en extern).	Van de 8 uit 2005 en 2006 lopende beroepszaken in 2006 zijn 2 beroepen alsnog ingetrokken. Uitspraken (6x): - 2 gegrond (33%) - 0 gedeeltelijk gegrond (0%) - 0 niet-ontvankelijk (0%) - 4 ongegrond (66%)	10% uitspraken gegrond	10% / realisatie 66% gegrond verklaard	10%	10%
3. Tijdigheid van de afdoening van bezwaren en klachten.	Van de 42 zaken in 2006 is 0 keer (0%) buiten de termijn beslist.	30%	25% / realisatie 62% buiten termijn beslist	25%	25%

Toelichting

Kwantitatief: aantallen beroepsprocedures met betrekking tot beslissingen op het bezwaarschrift.

Van de 88 beslissingen op bezwaar in 2009 is in vijf gevallen (6%) beroep ingesteld bij de Rechtbank of de Raad van State.

Kwalitatief: oordeel rechter, tevredenheidsonderzoek belanghebbenden (in- en extern).

Van de vijf uit 2008 lopende beroepszaken is in alle gevallen uitspraak gedaan. Daarnaast is één uitspraak gedaan op een in 2009 ingediend beroepschrift.

Uitspraken (6x): 4 gegrond (66%), 2 niet-ontvankelijk (33%).

Tijdigheid van de afdoening van bezwaren en klachten.

Van de 92 in 2009 genomen beslissingen op bezwaren en klachten is in 57 gevallen (62%) buiten de termijn beslist. 50 van deze bezwaarschriften waren gericht tegen hetzelfde besluit, en zijn gevoegd behandeld. Gecorrigeerd hiervoor komt het percentage op 22% (8 / 36).

Het aantal ingestelde beroepszaken is binnen de doelstelling gebleven. Wel zijn in 2009 relatief veel beroepen gegrond verklaard, doordat de wet- en regelgeving in deze gevallen voor meerdere uitleg vatbaar was.

Ook zijn relatief veel bezwaarschriften buiten de wettelijke termijn afgedaan, door het grote aantal ingediende bezwaarschriften in 2009, en door het zomerreces van zowel het college als de

commissie. Uit onderzoek van het rijk blijkt dat het halen van de wettelijke termijn in geval van bezwaarschriften in de praktijk vaak een probleem vormt. Daarom zijn de beslistermijnen voor bezwaarschriften per 1 oktober 2009 verlengd.

Bestuurlijk onderzoek

In 2009 zijn diverse audit onderzoeken (deels) ex artikel 217a opgeleverd. Het betreft een audit op de werking van de beleidsregels naar aanleiding van de Wet Bibob, een audit naar de aanpak van de provincie ten aanzien van de introductie van nieuwe media en een audit naar de interne verzakelijking van de subsidierelaties met verbonden partijen (motie 2008/M16). Hierover is via de bestuursrapportages of rechtstreeks (M16) gerapporteerd aan provinciale staten. Eén onderzoek uit het auditprogramma loopt nog (naar integraal werken). Het onderzoek naar de financieringssystematiek regiovisie Assen-Groningen is op andere wijze totstandgekomen via een rapportage van de regio-organisatie zelf. Het auditprogramma wordt in het eerste kwartaal van 2010 geactualiseerd.

Kwaliteitshandvest

Kwaliteitshandvest en Dienstverleningsconcept (DVC): op het gebied van onze dienstverlening hebben wij in 2009 een aantal resultaten bereikt (zie hiervoor onder belangrijkste resultaten 2009).

(Nul)metingen: naast de eerste meting van onze factuurafhandeling zijn wij gestart met de voorbereidingen om onze brief- en e-mailafhandeling (post@drenthe.nl) te gaan meten. De meting hebben wij gepland voor eind februari/begin maart 2010. Daarnaast hebben wij eind 2009 Telan de opdracht gegeven om onze telefonische bereikbaarheid te meten, kwantitatief en kwalitatief. Deze meting is inmiddels gestart (januari 2010).

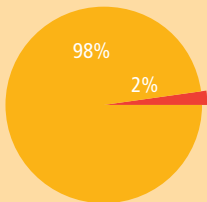
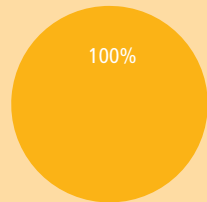
IPO werkgroep dienstverlening: op het gebied van onze kwaliteit van dienstverlening trekken wij samen op met de andere provincies. Wij hebben onder meer afgesproken om in 2010 een gezamenlijk klanttevredenheidsonderzoek (KTO) uit te laten voeren.

DVC: eind 2009 hebben wij een eerste plan gemaakt dat wij in 2010 uitbouwen. Er moet onder meer een kanaalstrategie komen (via welke communicatiekanalen willen wij dat onze relaties ons het liefst benaderen?), en een programma van dienstverlening.

Tot slot kunnen onze relaties ons met ingang van 1 januari 2010 aanspreken op onze dienstverleningsnormen (kwaliteitshandvest).

Kortom: in 2009 waren er veel ontwikkelingen op het gebied van (kwaliteit van) dienstverlening, en ook in 2010 zal dit het geval zijn.

Baten en lasten programma

	Lasten	Baten
Programma 1. De provincie doet er toe!	4.278.716 	30.138
Overige programma's	272.886.892	445.947.598

Programma 1. De provincie doét er toe!	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Totaal lasten	2.800.873	3.623.158	4.452.713	4.278.716	173.997
Apparaatskosten	0	0	0	0	0
Totaal baten	3.624	12.000	12.000	30.138	-18.138
Saldo	2.797.249	3.611.158	4.440.713	4.248.579	192.134

Ontwikkelingen

P-1.0 Provinciale staten

De introductie in 2009 van videonotulering en webcasting van vergaderingen is goed verlopen. Bij bijzondere gebeurtenissen, zoals de PS-vergaderingen van 18 maart, 2 juli en 16 september over Eurochamp en de installatie van de nieuwe Commissaris van de Koningin op 14 mei is aan de kijkcijfers goed te zien, dat er met de webcasting in een behoefte wordt voorzien.

Tabel Kijkcijfers

Vergaderingen 2009		Live	Archief	Raadplegers	Opmerkingen
15 januari 2013	Statencommissie Omgevingsbeleid	100	2017	375	
22 januari 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	140	1024	379	
22 januari 2013	Statencommissie Cultuur en Welzijn	51	1362	365	
29 januari 2013	Provinciale Staten	86	928	457	
5 februari 2013	Provinciale Staten	70	1255	404	
26 februari 2014	Statencommissie Omgevingsbeleid	24	2370	312	
5 maart 2013	Statencommissie Cultuur en Welzijn	40	2464	576	
12 maart 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	64	752	316	
19 maart 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	100	909	426	
19 maart 2013	Provinciale Staten	745	1531	634	debat over KPMG-rapport Eurochamp
2 april 2013	Statencommissie Omgevingsbeleid	84	1001	352	
9 april 2013	Provinciale Staten	69	1534	335	
16 april 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	98	12527	333	
23 april 2013	Provinciale Staten	272	1694	461	
14 mei 2013	Statencommissie Omgevingsbeleid	64	791	293	
15 mei 2013	Provinciale Staten	135	407	430	installatie cdK
21 mei 2013	Statencommissie Cultuur en Welzijn	79	2225	333	
28 mei 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	0	3818	393	Vergadering niet live uitgezonden
4 juni 2013	Provinciale Staten	40	3252	401	
17 juni 2013	Onderzoekscommissie Eurochamp	545	634	308	openbare verhoren
18 juni 2013	Statencommissie Cultuur en Welzijn	43	6351	301	
18 juni 2013	Statencommissie Omgevingsbeleid	84	6117	312	

Vergaderingen 2009		Live	Archief	Raadplegers	Opmerkingen
19 juni 2013	Onderzoekscommissie Eurochamp	119	726	337	openbare verhoren
25 juni 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	63	1198	331	
2 juli 2013	Provinciale Staten	224	1036	516	Algemene Beschouwingen
3 juli 2013	Provinciale Staten	443	1945	528	debat onderzoek lek
10 september 2013	Statencommissie Omgevingsbeleid	49	833	434	
17 september 2013	Statencommissie Cultuur en Welzijn	54	1925	373	
17 september 2013	Provinciale Staten	651	625	421	debat vermeende meeneed
24 september 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	64	5875	230	
8 oktober 2013	Provinciale Staten	107	2569	283	
15 oktober 2013	Statencommissie Omgevingsbeleid	95	4270	537	
29 oktober 2013	Statencommissie Cultuur en Welzijn	13	1343	256	
5 november 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	69	1654	309	
12 november 2013	Provinciale Staten	172	1141	336	
26 november 2013	Statencommissie Omgevingsbeleid	114	1201	384	
3 december 2013	Statencommissie Cultuur en Welzijn	57	1335	273	
10 december 2013	Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie	28	1422	232	
17 december 2013	Statencommissie Omgevingsbeleid	24	582	141	
17 december 2013	Provinciale Staten	107	2789	296	
Totaal		5386	87432	14713	

Live: aantal keren dat vergadering tijdens uitzending is bekeken

Archief: aantal filmfragmenten dat achteraf is bekeken

Raadplegers: (= geraadpleegde archiefvergaderingen) aantal personen dat de agenda heeft bekeken

De werkbezoeken en discussieavonden in het kader van de komende besluitvorming over het Integraal omgevingsbeleid hebben de statenleden veel informatie opgeleverd en zorgden ook voor informatieoverdracht aan medeoverheden en andere stakeholders. Ze zijn daarom zeer nuttig gebleken. Dit voortraject moet in juni 2010 tot afgewogen en gedragen besluiten in provinciale staten leiden over de nieuwe structuurvisie van de provincie Drenthe.

P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden

Provincie Nieuwe Stijl

In het licht van de Provincie Nieuwe Stijl (PNS) ontwikkelt de provincie Drenthe zich tot een netwerkorganisatie die vanuit een regisserende en aanjagende rol samen met partners gebiedsopgaven definieert en zorgt voor realisatie daarvan. Dat betekent dat wij onze kerntaken vanaf het beginstadium samen met partners uitvoeren en dat wij ook een rol als verbinder hebben in het bij elkaar brengen van partijen om onze doelstellingen te realiseren.

Om die positie op een goede manier invulling te geven, moeten onder meer organisatie en medewerkers hiervoor goed toegerust zijn en met onze partners moeten wij wederzijdse verwachtingen en rollen helder definiëren. In 2009 is een visie gereedgekomen op onze kerntaken, onze beoogde werkwijze en op de manier waarop wij met onze partners samenwerken. Dit document geeft de kaders voor de manier waarop wij onze beleidsprocessen als provincie vorm willen geven. Binnen de kaders van PNS geven wij invulling aan het ontwik-

kelen en beschikbaar stellen van de juiste instrumenten, het ontwikkelen van competenties die horen bij de nieuwe werkwijze en het opzetten van een provinciaal kennisnetwerk voor benodigde beleidsinformatie. De toerusting van medewerkers en het ontwikkelen van het kennisnetwerk wordt gedaan binnen het kader van het programma Provincie Nieuwe Stijl. Daarom brengen wij activiteiten die bijdragen aan beleidsontwikkeling die past bij onze nieuwe werkwijze en kerntaken, onder bij het programma PNS.

Rechtsbescherming

In het jaarverslag 2008 heeft de Commissie rechtsbescherming opnieuw aandacht gevraagd voor de motivering van besluiten. U hebt ons gevraagd wat met de opmerking van de commissie, dat wederom sprake is van het niet deugdelijk motiveren van besluiten, wordt gedaan. Op 24 juni 2009 hebben wij geschreven dat de motiveringsgebreken waarvan in het jaarverslag 2008 sprake is, betrekking heeft op een klein deel van de organisatie. De taakgroep Juridische Zaken en Rechtsbescherming van BC is gevraagd te onderzoeken wat de achterliggende oorzaken kunnen zijn en welke maatregelen tot verbetering van de kwaliteit van de motivering van besluiten zullen leiden. Hierbij informeren wij u over het resultaat.

De kans dat motiveringsgebreken kunnen ontstaan raakt in het bijzonder die besluiten waarbij de subsidie wordt geweigerd en/of waaraan een negatief deskundigenadvies ten grondslag ligt. In nauw overleg met betrokkenen hebben wij gekeken op welke wijze wij de motivering van die besluiten kunnen verbeteren. Dit heeft geleid tot een aantal aandachtspunten met betrekking tot de hoofdredenen om subsidie te weigeren en de opbouw van de motivering bij weigering op inhoudelijke gronden. Daarnaast hebben wij het proces van de totstandkoming van een deskundigenadvies uitgebreid besproken. De rol en de taken van zowel de secretaris als de deskundigencommissie hebben we opnieuw beschreven en vastgesteld. We verwachten dat deze duidelijke rol en taakafbakening positief bijdraagt aan de (kwaliteit van de) adviezen. Nieuw in dit proces is dat de aanvrager, voordat een besluit wordt genomen, de strekking van het advies wordt verteld. Door de interactie is het mogelijk dat hetzij de aanvrager de inhoud van het advies accepteert dan wel dat de reactie aanleiding is nogmaals zorgvuldig naar de formulering van de motivering van het advies te kijken.

Het vorenstaande passen wij toe op de besluiten die vanaf februari 2010 worden genomen.

Kwaliteitshandvest en Dienstverleningsconcept (DVC): op het gebied van onze dienstverlening hebben wij in 2009 een aantal resultaten bereikt (zie hiervoor onder belangrijkste resultaten 2009).

P-1.3 Openbare orde en veiligheid

De zowel in- als extern aangekondigde griep пандemie heeft geleid tot versterkte inzet en strakkere planvorming. Intern hebben wij een continuïteitsplan opgesteld.

De Wet op de Veiligheidsregio's is nog niet van kracht. Voor de overdracht van bevoegdheden en wettelijke taken op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid hebben wij principeafspraken gemaakt met de Veiligheidsregio Drenthe. De rampenstaf van de provincie Drenthe fungeert nog wel als achtervang bij grootschalige rampen en incidenten.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we er aan doen?

P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden

Prioriteiten uit Begroting 2009 met omschrijving vanuit de Voorjaarsnota 2009

1.1. Uitvoering bestuursakkoord

Het provinciale beleid staat niet op zichzelf. Trends van buitenaf en het beleid van de medeoverheden zijn van grote invloed. De provincie als middenbestuur is interactief. Zij treedt op als stimulator, initiatiefnemer en regisseur, zowel richting medeoverheden, bedrijfsleven als organisaties. De Commissie Rol en Taken provincie Drenthe heeft in mei 2008 haar rapport uitgebracht met aanbevelingen over rol- en taakopvattingen van de provincie. In samenspraak met het college van GS zal in het najaar van 2008 op grond van dit rapport en van het Bestuursakkoord rijk-provincies 2008-2011 worden verkend welke vervolgstappen zullen worden genomen in 2009 met betrekking tot een nadere concretisering van de rol- en taakopvatting van de provincie.

1.2. Beter(e) bestuurlijke samenwerking

De contacten met gemeenten, waterschappen en de Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG) worden uitgebouwd. Doel is opstelling van gezamenlijke strategische ontwikkelingsagenda's. Daarover vindt periodiek bestuurlijk overleg plaats. Ontwikkelings- en resultaatgerichte allianties staan voorop. Dit zal leiden tot meer samenhang in visie, doelen, strategie, maatregelen, projecten en inzet van middelen (financieel en menskracht). Mede gebaseerd op onze Drentse visie zullen wij met het VDG een overkoepelende strategische agenda voor Drenthe opstellen. Wij zijn bereid voor de Drentse gemeenten een inhoudelijk ondersteunende rol te vervullen voor EU-aangelegenheden. Wij concentreren ons op de concrete uitdagingen die wij voor de komende jaren verwachten. Aan de hand van deze agenda zoeken wij steun voor onze ambitie om de plaats van Drenthe in Europa te versterken. Wij zullen een actieve rol vervullen in het IPO. De samenwerking met de buurprovincies en de aangrenzende Duitse overheden zal resultaatgericht zijn. De intensivering van de SNN-samenwerking met de vier grote noordelijke steden is verder uitgelijnd en zal bij de voorzitterswisseling medio 2009 weer tegen het licht worden gehouden.

1.3. Beter(e) beleid(sprocessen)

Burgers, bedrijven en organisaties worden in een zo vroeg mogelijk stadium betrokken bij de voorbereiding, besluitvorming en uitvoering van provinciaal beleid. Doel is de creativiteit en deskundigheid van deze doelgroepen beter en vooral eerder in het beleid tot hun recht te laten komen waardoor de kwaliteit van beleid en beleidsprocessen uiteindelijk verbeterd wordt.

Vergroten van betrokkenheid en uitwisseling van kennis met doelgroepen kan via periodieke, al dan niet themagerichte, discussiebijeenkomsten en via inspraakprocessen rond grote beleidsnota's en grote projecten. Al verschillende grote beleidsprocessen zijn op interactieve wijze aangepakt. Kennis en ervaring vanuit deze projecten wordt geïnventariseerd en verspreid voor verdere toerusting van de organisatie en als voeding voor nieuwe beleidsprocessen.

Daarnaast willen wij duurzame contacten aangaan met spelers uit het bedrijfsleven, kennisinstellingen en medeoverheden om met hen kennis en ervaring uit te wisselen over interactief werken en gerelateerde onderwerpen. Naast het delen van onze eigen ervaringen binnen deze netwerken wordt verworven kennis actief teruggekoppeld naar de organisatie om bij te dragen aan adequate inrichting van interactieve beleidsprocessen.

Gedurende de looptijd van het programma wordt een visie ontwikkeld op de wijze waarop de provincie Drenthe externe doelgroepen wil betrekken bij beleidsontwikkeling. Als onderdeel van de visie worden ook lopende en afgeronde interactieve processen meegenomen.

Wij gaan Drenthe nadrukkelijk positioneren in Europa, door middel van een actievere belangenbehartiging in Brussel, door intensivering van de interregionale samenwerking (over de landsgrenzen heen) en door zichtbare belangenbehartiging met focus op de NOA. Onze ambities op dit punt zijn neergelegd in de door de provinciale staten onderschreven nota Europastrategie Drenthe.

1.4. (Inter)actiever informeren en beter profileren

De provincie als bestuurslaag is relatief onbekend; de burger weet weinig af van haar werkzaamheden. Wij gaan het functioneren van de provincie beter onder de aandacht te brengen. In het algemeen door planmatig te werken aan bekendmaking van het doen en laten van de provincie. Meer in het bijzonder door op drie fronten extra inspanningen te leveren: betere mediacontacten, verbetering van de website www.drenthe.nl en betere arbeidsmarktcommunicatie. Vergroten van de aandacht voor provinciaal beleid in de media realiseren wij door media actiever en gericht te benaderen en persvragen beter en sneller te beantwoorden. Hiertoe wordt een persloket ingericht, dat 7 x 24 uur per week bereikbaar is en waarvoor een informatiebank/kennissysteem wordt opgezet.

Samen met Marketing Drenthe wordt het nieuwe Drentheportaal verder uitgebouwd. De campagne wordt mede afgestemd op de lopende promotiecampagne 'Da's nou Drenthe'. In 2009 maken wij een begin met e-dienstverlening. Deze aanzet krijgt de jaren daarna een vervolg. Zie hiervoor verder prioriteit 1.5.

In 2009 versterkt de provincie de nieuwe manier van arbeidsmarktcommunicatie. Via kranten en via de website zal de provincie zich scherper profileren als aantrekkelijke werkgever én als aantrekkelijk gebied om te wonen en recreëren. Wij willen Drenthe nadrukkelijk positioneren in de NOA (zie ook prioriteit 4.3) en op Europees niveau in het algemeen. Onze ambities op dit punt, inclusief de Drentse lobby in Brussel, hebben wij verwoord in de nota Europastrategie Drenthe.

1.5. Digitale informatie en (e-)dienstverlening

De provincie Drenthe geeft de komende planperiode uitvoering aan de nota 'Welkom in digitaal Drenthe' (WiDD 2.0). Daarin zijn de ICT-beleidvoornemens vastgelegd met een horizon van 4 jaar. Deze nota houdt rekening met de uitgangspunten van het programma e-overheid en de normen vanuit de BurgerServiceCode. De provincie Drenthe heeft deze code onderschreven en voert deze in.

In het kader van de invoering van digitalisering van processen worden de noodzakelijke projecten uitgevoerd. Dit hangt nauw samen met de verbouw en herinrichting van het provinciehuis. Flexibele werkplekken zijn daar een onderdeel van.

De architectuur zal verder ingericht worden, conform de NORA-principes, zodat aangesloten kan worden op landelijke voorzieningen en basisregistraties. Verder gaat veel aandacht uit naar de inrichting van de nieuwe werkplekken. De provincie Drenthe streeft naar een toekomstvast werkplek die recht doet aan het flexibel werken, onafhankelijk van plaats en tijd.

De provinciale informatievoorziening via de website wordt verder geprofessionaliseerd. Geo-informatie zal via een Geo-portaal worden ontsloten voor belanghebbenden.

Met andere provincies wordt samengewerkt (kennisuitwisseling en gezamenlijk onderzoek) aan concepten voor de inrichting van infrastructuur in het kader van de omgevingsvergunning (Wabo). Er wordt door middel van zogenaamde POC's (Proof Of Concept) kennis en ervaring opgedaan.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
1.1. Uitvoering bestuursakkoord	<p>Provincie Drenthe is gebiedsregisseur in het fysiek economisch domein en op het gebied van cultuur.</p> <p>Concentratie op kerntaken en regievoering in plaats van uitvoering.</p> <p>Provincie Drenthe voert haar wettelijke toezichtstaken uit en ziet toe op de kwaliteit van het lokaal bestuur</p> <p>Kwaliteit van bestuur en dienstverlening van de provincie is aantoonbaar verbeterd.</p> <p>De provincie werkt samen met lokale overheden en andere partners in robuuste uitvoeringsorganisatie(s).</p>	<p>Uitvoeringsprogramma Bestuursakkoord, inclusief kwaliteitsverbetering door samenwerking</p> <p>Vergunningverlening en Wabo: externe inhuur.</p>
1.2. Betere bestuurlijke samenwerking	<ul style="list-style-type: none"> - Intensivering van de bestuurlijke samenwerking tussen provincie en medeoverheden. - Profilering Drenthe in Europa - sterkere beïnvloeding van Europese dossiers vanuit Drenthe; - meer sturing op interregionale samenwerking; - transnationale samenwerking met regio's in Europa; - sterke positie op de NOA. - Interne organisatie Europa-proof. De 3 pijlers van Europa-proof (wet- en regelgeving, beleidsbeïnvloeding en subsidieprogramma's) zijn geïntegreerd in het ambtelijk en bestuurlijk handelen van de provincie Drenthe. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen van Gemeenschappelijke gebiedsgerichte strategische agenda's. - Samen met de VDG opstellen van een overkoepelende strategische agenda voor Drenthe, mede gebaseerd op onze Drentse visie. - Samenwerking met de 3 grote gemeenten van Drenthe (strategische agenda voor RSP-gelden) - Samenwerking met de Drentse Waterschappen. - Uitvoeren nota Europastrategie Drenthe, waaronder organiseren periodiek overleg met leden van het Europees Parlement. - Organisatie van een Drents Bestuurlijk overleg Europa. - Opzetten Europoloket (deels e-dienstverlening, prioriteit 1.5) - Organisatie van een evenement rondom de verkiezingen van het Europees Parlement. - Cursus Europa algemeen en cursus Europees recht.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
1.3. Beter(e) beleid(sprocessen)	<ul style="list-style-type: none"> - Toerusting organisatie voor interactieve beleids-/regievoering die past binnen de werkwijze van Provincie Nieuwe Stijl. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen van een instrumentenbox die een concrete (proces)handleiding biedt aan projectleiders om interactieve processen doeltreffend op te zetten en uit te voeren. Daarnaast vergroten van kennis en ervaring rond interactieve beleidsontwikkeling. - Ontwikkelen van een mini-leergang rondom gebiedsgericht werken. Hierin de uitwerking van de begrippen interactieve beleidsontwikkeling en regievoering met behulp van interne en externe kennisdragers verder uitwerken. - Eerste opzet maken voor organisatiebrede visie rond interactieve beleidsontwikkeling. Actieve koppeling leggen met visie op Provincie Nieuwe Stijl. - Het bieden van vraaggerichte (proces)ondersteuning op complexe, interactieve en integrale dossiers. Gestart wordt met drie dossiers, dit kan op aanvraag van projectleiders uit de organisatie uitgebreid worden.
1.4. (Inter)actiever informeren en beter profileren	<ul style="list-style-type: none"> - Beter beeldvorming positie en status PS en GS en werkzaamheden provincie. - Beter vermarkten Drenthe als unieke en veilige omgeving voor wonen, werken en recreëren. - Een duidelijker gezicht van de provincie Drenthe met een goede beeldvorming over de taken. - Grotere aandacht voor provinciaal beleid in de media. - Nulmeting naleving servicenormen - Klanttevredenheidsonderzoek 	<ul style="list-style-type: none"> - Verdere uitbouw Drentheportaal - Provinciaal beleid in media - Arbeidsmarktcommunicatie - Bundeling en verbetering bekendmakingen - Kwaliteitshandvest - Kwaliteit van dienstverlening
1.5. Digitale informatie en (e-) dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> - Voldoen aan afspraken tussen IPO, rijk, UvW en VNG over totstandkoming programma e-overheid normen BurgerServiceCode. - Actuele beleid- en productinhoud digitaal beschikbaar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Actualiseren en uitvoeren WiDD - Inrichting/onderhoud digitale infrastructuur

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
1.1. Uitvoering bestuursakkoord	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Traject richting politieke besluitvorming Provincie Nieuwe Stijl zover als mogelijk afgerond. - Programma-organisatie op orde en klaar voor uitrol van programma PNS. 	<ul style="list-style-type: none"> - Programmamanager en programmasecretaris aangesteld. - Visiedocument Provincie Drenthe Nieuwe Stijl geschreven en opgeleverd voor PS ter bespreking en besluitvorming. - PS-/GS-conferentie georganiseerd over Provincie Nieuwe Stijl waarin ervaringen vanuit de provincie Zuid-Holland gepresenteerd zijn en groepsdiscussies aan de hand van stellingen. - Gesprekken en besluitvorming over Provincie Nieuwe Stijl in GS en PS gefaciliteerd en ondersteund.
1.2 Betere bestuurlijke samenwerking	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verbetering van de bestuurlijke verhoudingen en de samenwerking binnen de Drentse overheden en de Drentse samenleving - Verbetering van de lijn Brussel - provincie - gemeenten 	<ul style="list-style-type: none"> - 2 bestuurlijke conferenties VDG – provincie. - 2 conferenties CvdK met de Kring van Drentse burgemeesters. - 12 gemeenten, 1 waterschap en diverse instellingen/bedrijven/groeperingen bezocht in het kader van de introductie van de CvdK. - Debat Europese verkiezingen in de Heren in Kwestie (RTV Drenthe – Statenzaal 8 mei 2009). - Manifestatie Europese Verkiezingen in Assen, (9 mei 2009). - Europaservicepunt, (financiële) bijdrage provincie en gemeente Emmen 2010 en 2011 vastgesteld.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
1.3. Betere beleidsprocessen	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergroten kennis en bewustwording van medewerkers over hoe samenwerking met partners vanuit onze provinciale rol vorm te geven. - Organisatiebrede beschikbaarheid van beleidsinstrumenten die passen bij de rol en taken van Provincie Nieuwe Stijl. 	<ul style="list-style-type: none"> - Themasesies rondom gebiedsgericht werken zijn gepland, georganiseerd en hebben grotendeels al plaatsgevonden. Onderwerpen die behandeld worden zijn partnerschap, netwerken, alliantieontwikkeling, lobbyen, mediationvaardigheden en gebiedsregie. - Organisatiebrede visie op interactieve beleidsontwikkeling is niet uitgevoerd als op zichzelf staand project, maar gaat op in de visievorming rondom gebiedsregie en gebiedsgericht werken (PNS). - De projectgroep Instrumentenbox heeft een eerste verkenning uitgevoerd over de omvang en inhoud van de instrumentenbox. Het projectplan is gereed. Voor het 'laden' van de instrumentenbox is aansluiting gezocht bij de concrete invulling van gebiedsgericht werken en de instrumenten die daarvoor nodig zijn. - In 2009 is in twee complexe, interactieve en integrale dossiers vraaggerichte (proces)ondersteuning vanuit programma 1 geleverd (Omgevingsbeleid: integratie RSP in Omgevingsbeleid en Samenwerking Handhaving: evaluatie en vervolgvorstellen voor Samenwerking Handhaving in Noordelijk verband). Afronding van het laatstgenoemde proces vindt plaats in 2010. - In de in 2009 gereedgekomen Visie Provincie Drenthe Nieuwe Stijl is de visie op interactieve beleidsontwikkeling geïntegreerd. Het visiedocument beschrijft de rol van de provincie, de wijze waarop wij samenwerking met onze partners vormgeven en onze primaire partners in verhouding tot de kerntaken en rol die de provincie Drenthe heeft. - Verdere uitwerking van prioriteit 1.3 vindt plaats onder de aansturing van programma PNS.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
1.4 (Inter)actiever informeren en beter profileren	<p>Status : oranje en groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Betere beeldvorming positie en status PS en GS en werkzaamheden provincie. - Beter vermarkten Drenthe als unieke en veilige omgeving voor wonen, werken en recreëren. - Een duidelijker gezicht van de provincie Drenthe met een goede beeldvorming over de taken. - Aandacht voor provinciaal beleid in de media gecontinueerd. <p>Kwaliteitshandvest en DVC: status oranje.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inzicht in de tijdigheid van onze factuurafhandeling. - Meting gepland voor eind februari/begin maart 2010. - Onderzoek telefonische bereikbaarheid wordt in januari 2010 uitgevoerd door Telan. - Provinciebreed KTO gepland voor medio 2010. - DVC in concept gereed. 	<ul style="list-style-type: none"> - Provinciaal beleid in media: nieuwe, betere afspraken met krant en omroep over informeren en contacten naar aanleiding van GS-besluiten, zoals onder voorwaarden vooraf en onder embargo informeren om pers kans te geven zich beter te kunnen voorbereiden op een persbijeenkomst. - Drentheportaal: nieuwe afspraken over beheer van Drentheportaal, grotere vrijheid en verantwoordelijkheid aan de kant van Marketing Drenthe, behoud eigen plek provincieruimte en eigendom site. - Arbeidsmarktcommunicatie: beleidsplan klaar, uitvoering deels temporiseren in afwachting verdere ontwikkeling organisatie rond PNS en consequenties voor corporate identity en imago. Uitwerking arbeidsmarktcommunicatie hierop aanpassen. - Reuring is technisch opgeleverd, in eerste kwartaal 2010 is deze weer operationeel en wordt deze ingezet ten behoeve van interactieve communicatie. - Ten aanzien van bekendmakingen: advertentiebeleid is opgezet en wordt in 2010 geïmplementeerd. Moet leiden tot reductie in kosten en verhoging kwaliteit. - Eerste metingen factuurafhandeling verricht. - Voorbereidingen getroffen voor meting brief- en e-mailafhandeling (post@drenthe.nl). - Onderzoek telefonische bereikbaarheid was gepland voor eind 2009. Eind 2009 bleek dat het onderzoek beter begin 2010 uitgevoerd kon worden. In 2009 hebben wij wel de benodigde voorbereidingen getroffen, zodat het onderzoek in januari 2010 van start kan. - Geplande KTO uitgesteld, na besluit om in interprovinciaal verband een gezamenlijk KTO uit te gaan voeren. - DVC opgesteld.
1.5 Digitale informatie en (e-) dienstverlening	<p>Status: rood</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nieuwe Informatieplan in concept gereed. - e-dienstverlening vooral toegespitst op technische voorzieningen. - Digitale infrastructuur voorbereidingen op het nieuwe werkplekconcept en digitalisering. 	<ul style="list-style-type: none"> - Oplevering concept informatieplan eind dec. 2010 - Oplevering DigiD aansluiting, e-Formulieren voorziening en elektronische handtekening. - Aansluiting op GBA (organisatorisch nog niet belegd). - Realisatie berichtenbox, t.b.v. de nieuwe Dienstenwet, incl. beheerprocedures. - Start gemaakt met subsidie loket als 1e voorkomen van het Drentse e-Loket.. - Aanbestedingsprocedure Nieuwe Digitale Werkplek afgerond. - Gestart met Applicatie Virtualisatie (centraal aanbieden en beheren). - Serverpark gevirtualiseerd, een eerste stap in vernieuwing backend infrastructuur. - Netwerkontwerp (beveiliging) gestart.

Financieel overzicht prioriteiten

Programma 1. De provincie doet er toe!	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
P1.01 Uitvoering bestuursakkoord	0	0	170.000	107.648	62.353
P1.02 Betere bestuurlijke samenwerking	0	0	119.000	100.296	18.704
P1.03 Betere(e) beleid(s)processen	51.483	359.000	86.000	50.088	35.912
P1.04 (Inter)actiever informeren en beter profileren	0	175.000	77.000	23.762	53.239
P1.05 Digitale informatie en (e-)dienstverlening	143.642	288.000	1.258.000	1.312.385	-54.385
Totaal prioriteiten	195.124	822.000	1.710.000	1.594.178	115.822

P-1.01 Uitvoering bestuursakkoord

Het begrote budget voor de Wabo hebben wij niet geheel in 2009 benut. Dit heeft te maken met het feit dat de provincie met invoering van de Wabo alleen bevoegd gezag blijft voor ongeveer 20 IPPC/BRZO-bedrijven (geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging/Besluit Risico's Zware Ongevallen). Voor de overige bedrijven gaat de bevoegdheid over naar de gemeente. Hierdoor hoeft er minder coördinatie plaats te vinden. Dit maakt dat wij aantal geplande activiteiten (koppelingen automatiseringssystemen en functies) niet of beperkt hoeven uit te voeren. Verder hebben wij een aantal acties in IPO-verband opgepakt, hetgeen heeft geleid tot een kostenbesparing. In totaal heeft dit geresulteerd in een voordeel van € 62.000,--.

P-1.02 Betere bestuurlijke samenwerking

De tweede conferentie heeft de Vereniging Drentse Gemeenten (VDG) grotendeels betaald. Hierdoor hebben wij de daarvoor geraamde lasten niet gerealiseerd.

P-1.04 (Inter)actiever informeren en beter profileren

Onderdeel Communicatie

- Drentheportaal: besloten is om af te zien van een evaluatie van het portaal. De kosten daarvoor, en voor doorontwikkeling van het portaal, komen daarmee voor een deel te vervallen. Afsproken is evt. kosten die voorvloeien uit verdere doorontwikkeling te financieren uit het budget nieuwe media. Overigens is de verwachting dat dit nauwelijks aan de orde zal zijn, aangezien de afspraak is gemaakt dat Marketing Drenthe (MD) het beheer grotendeels overneemt (zie ook hieronder).
- Arbeidsmarktcommunicatie: de kosten zijn lager uitgevallen, omdat we hebben besloten om de concrete uitwerking van arbeidsmarktcommunicatie naar beeld en stijlelementen te temporiseren. Dit om straks goed aan te kunnen sluiten bij veranderingen waar de provinciale organisatie voor staat. Provincie Nieuwe Stijl (PNS), rol- en taakdiscussies, bepalen straks de identiteit van de organisatie. Corporate communicatie, met als onderdeel arbeidsmarktcommunicatie, moet dit ondersteunen.
- Drentheportaal: Marketing Drenthe (MD) heeft een tool ontwikkeld voor informatie over recreatie en toerisme. In overleg met MD hebben we besloten om dit een prominente plek op het portaal te geven. Om die reden hebben we besloten af te zien van een evaluatie van het portaal. Met MD hebben we afgesproken dat zij het beheer van het portaal van ons overneemt, onder voorwaarde dat de provincie haar eigen deel binnen het portaal houdt. Het eigendom blijft in handen van de provincie.

Onderdeel Kwaliteitsbandvest

Onderzoek telefonische bereikbaarheid was gepland voor eind 2009. Op zich had de uitvoering eind november/begin december van start kunnen gaan. Qua planning en qua meetperiode (representativiteit) vonden wij het echter beter om het onderzoek uit te stellen naar januari 2010. Het uitstel betreft dus een interne oorzaak. Hierdoor hebben wij circa € 10.000,-- minder uitgegeven.

P-1.05 Digitale informatie en (e-)dienstverlening

Budget is voor wat betreft het onderdeel archiefzorg niet volledig benut in verband met de vertraging die ontstaan is bij de uitrol van de digitale processen. Het digitale proces facturen is in productie genomen de overige geplande processen nog niet. Als gevolg daarvan is er nog maar beperkt (tijdelijk) extra capaciteit en kennis ingezet om eenmalige extra activiteiten uit te voeren. Op het onderdeel Vernieuwing ICT en beheersomgeving is een overschrijding van het budget. De oorzaken daarvoor zijn overwegend intern gericht en hebben betrekking op invoering van digitalisering op een sterk verouderde infrastructuur, het komen tot een totaal vernieuwde werkomgeving, inclusief het beheer en de beheerorganisatie en de startperikelen van de servicedesk. Een overwegend externe oorzaak is terug te voeren op aanvullend onderzoek naar de beveiliging van de netwerkinfrastructuur door het Eurochamp-onderzoek. In 2009 zijn noodgedwongen onvoorziene werkzaamheden uitgevoerd op het totale PC-park. Actualisatie van de software was noodzakelijk voor de invoering van Digitalisering, hiervoor is extra inzet gepleegd van € 33.000,--. Ter ondersteuning van de nieuw opgerichte Servicedesk is aanvullende inzet geleverd ter hoogte van € 43.000,--. Ten gunste van de revitalisering wordt de nieuwe digitale werkplek geïntroduceerd. Hiervoor is tevens een nieuwe wijze van beheren en daarmee gepaard gaande visie en inrichting van het team Automatisering vereist. Aan deze visie, de herinrichting van het team en de individuele begeleiding van deze verandering is € 107.000,-- extra besteed. Voor het project Digitalisering is ten behoeve van risicospreiding en aanvullende capaciteit meer inhuur gepleegd dan voorzien € 37.000,--. Ten slotte is t.g.v. informatiebeveiliging een aanvullende scan op de netwerkinfrastructuur uitgevoerd, met een extra investering van ruim € 9.000,--. Per saldo is hierdoor een overschrijding van € 54.000,-- ontstaan.

Wat hebben we nog meer gedaan?

P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden

- 121 Koninklijke Onderscheidingen door tussenkomst van de CvdK verleend.
- Introductieprogramma nieuwe CvdK gemaakt en uitgevoerd.
- Proces begeleid en geadviseerd over de benoeming van één burgemeester.
- Rapport 'Financiële Verkenningen 2009, de financiële positie van de Drentse gemeenten in 2009' opgeleverd.
- Repressief financieel toezicht van toepassing verklaard voor alle 12 Drentse gemeenten en alle 11 Gemeenschappelijke regelingen in Drenthe.
- Regelgeving conform Dienstenrichtlijn

P-1.3 Openbare orde en veiligheid

- Intern continuïteitsplan opgesteld in verband met griep pandemie.
- Principeafspraken met de Veiligheidsregio Drenthe gemaakt voor de overdracht van bevoegdheden en wettelijke taken op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid.

Wat heeft het gekost?

	Product/prioriteit	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Lasten	Prioriteiten	195.124	822.000	1.710.000	1.594.178	115.822
	P-1.0 Provinciale staten	719.778	846.135	819.370	875.387	-56.017
	P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	663.724	518.328	501.648	427.991	73.657
	P-1.2 Interprovinciale samenwerking	1.179.212	1.334.600	1.334.600	1.326.301	8.299
	P-1.3 Openbare orde en veiligheid	43.035	102.095	87.095	54.860	32.236
	Apparaatskosten	0	0	0	0	0
	Totaal	2.800.873	3.623.158	4.452.713	4.278.716	173.997
Baten	Prioriteiten	0	0	0	0	0
	P-1.0 Provinciale staten	0	0	0	0	0
	P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	3.624	12.000	12.000	30.138	-18.138
	P-1.2 Interprovinciale samenwerking	0	0	0	0	0
	P-1.3 Openbare orde en veiligheid	0	0	0	0	0
	Totaal	3.624	12.000	12.000	30.138	-18.138
Saldo		2.797.249	3.611.158	4.440.713	4.248.579	192.134

Toelichting

Saldo Programma	192.134
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Totaal verrekend met reserves	0
Resultaat programma na bestemming reserves	192.134

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Er zijn per product geen afwijkingen groter dan € 500.000,--.

Programma 2

Samenleving met samenhang

Missie

In de Drentse samenleving is plaats voor iedereen, van jong tot oud. Met alle mogelijkheden en voorzieningen om te leren genieten van cultuur, om te kunnen bewegen en om (verzorgd) oud te worden. Een samenleving gericht op het beginsel van het Drentse naoberschap, met waar nodig de helpende hand voor de zwakkere en extra aandacht voor zorg aan jongeren en ouderen. Een samenleving waarin welzijn hoog in het vaandel staat en waarbij niemand aan de kant staat. Een samenleving waarin cultuur naast (ver)bindende factor ook bijdraagt aan educatie, sociale cohesie en aan (versterking) van de Drentse identiteit. Waarin de rijkgeschakeerde culturele voorzieningen en de uitgebreide culturele infrastructuur worden ingezet als magneet voor de economie. Om een samenleving met samenhang te realiseren zetten wij de komende periode in op de sociale en culturele impuls. De impuls beslaat het hele werkveld Welzijn en Cultuur. Op een aantal terreinen hebben wij wettelijke taken. Deze worden optimaal uitgevoerd. Daarnaast vervullen wij een actieve rol op het sociale en culturele terrein. De voorgestelde intensivering worden gezien als een totaalpakket. Over de concrete invulling worden met gemeenten en maatschappelijke organisaties afspraken gemaakt.

Belangrijkste resultaten 2009

Sociale ontwikkeling

- Met alle gemeenten zijn sociale allianties afgesloten die aansluiten bij de doelstellingen van en uitvoering geven aan de Sociale Agenda.
- Afspraken tussen provincie Drenthe en de minister van Jeugd en Gezin op het beleidsterrein Jeugdzorg, zijn succesvol uitgevoerd: de cliënten die jeugdzorg nodig hadden zijn geholpen en er zijn eind 2009 geen wachtlijsten bij de Drenthe jeugdzorg-uitvoerder.
- Het Project Positief Opvoeden Drenthe (TripleP) is van start gegaan. De verdraging die in 2008 ontstond, waardoor middelen zijn overgeheveld naar 2009, is ingelopen.
- Er is een succesvolle start gemaakt met de uitvoering van het onderwijskansenplan in Drenthe.
- Vijf Drentse gemeenten gaan voor koploperschap tijdenbeleid.
- De Vuelta in Drenthe was een groot succes.

Cultuur

- Culturele allianties met alle 12 Drentse gemeenten zijn ondertekend.
- Alle Drentse gemeenten hebben meerjarenplannen cultuurparticipatie opgesteld gebaseerd op het nieuwe Drentse Programma Cultuurparticipatie 'Samen Delen'. Een belangrijke stap in de ontwikkeling van een optimale culturele infrastructuur.
- GS hebben in totaal 170 subsidieaanvragen in het kader van de culturele en museale agenda ontvangen. De nieuwe provinciale adviescommissie cultuur heeft over 102 aanvragen advies uitgebracht.
- Bijzondere gezelschappen, producties en vernieuwende festivals zijn gesteund met een subsidie.
- De nieuwbouw van het depot ten behoeve van het Drents Museum nadert zijn voltooiing. Het gebouw kan medio april 2010 worden opgeleverd.
- De aanbesteding van de nieuwbouw van het Drents Museum is geslaagd. Op 16 oktober 2009 is de bouw feestelijk gestart. Door bezwarenprocedures is de bouwperiode verlengd tot medio mei 2011.

- Het eerste deel, gebouwde monumenten, van de Provinciale Monumentenlijst is totstandgekomen en het tweede deel (wederopbouwperiode) is voorlopig aangewezen. De versnellingsagenda monumentenzorg is voorbereid en tot besluitvorming gekomen.
- Het Museumplatform (deelname 26 musea) is opgericht en het collectieve project Museumbeleid is in de steigers gezet.
- De bouw van het Cultureel Kwartier Assen is gestart.
- De gezamenlijke Nedersaksische overheden hebben besloten erkenning deel III bij het rijk aan te vragen. De digitale versie van het Woordenboek van de Drentse dialecten is gepresenteerd. Het boekje Vueltaol van het Huus van de Taol heeft een grote promotionele waarde voor Drenthe gehad.
- Het Cultuurhistorisch Kompas is opgeleverd.
- Alle 52 Drentse bibliotheken zijn gecertificeerd volgens het INK-managementmodel. Dit houdt in dat de organisatie intern zodanig op orde is, dat men bij de uitvoering van de dienstverlening de klant daadwerkelijk centraal kan stellen.
- RTV Drenthe maakt vanaf december gebruik van crossmediale berichtgeving.

Cultureel Kwartier Assen
in aanbouw

Wat waren onze doelen en wat hebben we gerealiseerd?

P-2.0 Ontwikkeling beleid

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).

Ontwikkeling sociaal, cultureel en museaal beleid

Vorenstaande missie wordt uitgewerkt in een strategisch beleidskader voor het provinciale sociale en culturele beleid voor de jaren 2009-2012. Het is de verwachting dat provinciale staten eind 2008 hiervoor de Sociale en de Culturele & Museale Agenda vaststellen. Deze agenda's zijn de opvolger van Mensen in het Middelpunt, provinciale sociale agenda 2005-2008 en de Kunst van het combineren. Hierna worden doelen en indicatoren genoemd die zijn gebaseerd op de nieuwe agenda's zoals deze in concept in mei 2008 door GS zijn vastgesteld.

Korte schets Sociale agenda 2009-2012

De provincie heeft ambitie op het sociale terrein. Tegelijkertijd realiseren wij ons dat de provinciale rol op het sociale terrein bescheiden is. De provincie is immers voor vrijwel al deze onderwerpen niet de spelbepalende speler. Een belangrijke uitzondering hierop vormt natuurlijk de provinciale rol in de jeugdzorg.

Wij kiezen in de komende jaren voor vier speerpunten:

- Mijn jeugd (Opgroeien)
- Mijn ontwikkeling (Werken en leren)
- Mijn dag (Wonen en leefomgeving)
- Mijn beweging (Participatie)

Korte schets Culturele & Museale agenda 2009-2012

De provincie heeft ten aanzien van haar cultuurbeleid de volgende hoofdambities: waarborgen van een kwalitatief hoogwaardig cultureel klimaat in de provincie Drenthe, en van een zo groot mogelijke deelname (actief en passief) van de inwoners van Drenthe aan cultuur.

Deze ambities willen wij in afstemming en samenwerking met gemeenten vormgeven. Daarbij stemmen wij ook nauw af op het rijkscultuurbeleid voor de komende vier jaar.

Voor de periode 2009 -2012 zijn vijf hoofdthema's (de cultuurdragers) van belang:

- Het grote publiek
- Drenthe in Beeld
- Onvoltooid verleden tijd
- Informatiekanalen & Taligheden
- Museumbeleid

In 2009 is gewerkt aan de uitvoering van de Sociale, Culturele en Museale Agenda's. Met alle gemeenten zijn allianties gesloten die aansluiten bij de doelstellingen en uitvoering geven aan de Sociale Agenda. De culturele allianties met alle 12 Drentse gemeenten zijn ondertekend.

P-2.1 Sociale agenda

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).

Opgroeien/Mijn jeugd (jeugdzorg)

- Het ondersteunen van het lokaal jeugdbeleid en het onderwijs vanuit de specifieke kennis van de jeugdzorg.
- Een kwaliteitsverbetering bij de jeugdbescherming en jeugdreclassering in Bureau Jeugdzorg door deelname aan het project Beter beschermd.
- Afronding van de invoering van een transparant registratiesysteem en signaleringssysteem in iedere gemeente (Jongeren in beeld), wat aansluit bij de landelijke VerwijsIndex. Voorts een aansluiting bij Bureau Jeugdzorg zodat daar de intersectorale cliëntstromen goed gevolgd kunnen worden.
- Het instellen van een provinciaal platform voor cliëntorganisaties.
- Het bevorderen van het gebruik van een instrumentarium waardoor jeugdigen en hun ouders overal in de keten op eenzelfde manier worden geholpen. Doorverwijzingen gaan sneller en meer cliëntvriendelijk. Instellingen gaan beter en effectiever samenwerken.
- Werkwijzen en methodieken worden getoetst door praktijkonderzoek.

Indicatoren

- In 2009 hebben de 6 kerngemeenten hun lokaal jeugdbeleid samenhangend vormgegeven in een Centra voor Jeugd en Gezin-achtige constructie. Deze gemeenten zijn voortrekkers voor de ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin voor de overige Drentse gemeenten.
- Alle Drentse gemeenten maken gebruik van het systeem dat aansluit bij landelijke VerwijsIndex (werknaam Jongeren In Beeld +). Hiermee kunnen ze hun risicjongeren goed in beeld krijgen en houden.
- Eind 2009 functioneert er een provinciaal platform van waaruit cliënten (organisaties) en vertegenwoordigers van cliënten de provincie kunnen adviseren over het te voeren jeugdzorgbeleid.
- De conferentiegroep van Signaal tot actie doet in 2009 concrete voorstellen voor het werken met 1 instrumentarium in de jeugdzorg. Ketenpartners verbinden zich hieraan door het sluiten van een convenant.
- 70% van de jeugdzorgprogramma's van zorgaanbieder Yorneo is in 2009 bewezen effectief. Daarnaast starten wij in 2009 met het meten in de praktijk van de effecten van zorg geleverd door andere ketenpartners.

Werken en leren/Mijn ontwikkeling

- Elke jeugdige in Drenthe heeft de kans op een optimale schoolloopbaan.

Indicatoren

- Reken- en taalprestatie ten opzichte van landelijke cijfers.
- Doorstroming naar havo/vwo (procentueel en absoluut).
- Aantal voortijdige schoolverlaters (procentueel en absoluut).

Er zijn nu alleen algemene onderzoeksgegevens bekend. Vanaf de start van de onderwijskansenplannen wordt een nulmeting uitgevoerd voor taal- en rekenprestaties en doorstroom havo/vwo op basis van beschikbare gegevens en deze wordt gemonitord. In het najaar 2008 zijn de gegevens van het aantal voortijdig schoolverlaters bekend. In overleg met de gemeenten kan dan een streefwaarde worden vastgesteld.

Wonen en leefomgeving/Mijn dag

- Iedereen in Drenthe moet arbeid en zorg kunnen combineren.

Indicatoren

Gemeentelijke fleximeters én burgerraadpleging (burgermonitor) combinatievrijheid.

Participatie/Mijn beweging

- Iedereen in Drenthe kan op passende wijze sporten en bewegen.

Indicatoren

Monitor sportparticipatie in Drenthe (persoon/uren).

Opgroeien/Mijn Jeugd

Realisatie indicatoren:

Er zijn in ruim 6 Drentse gemeenten goed functionerende Centra voor Jeugd en Gezin. De drie kerngemeenten Assen, Hoogveen en Emmen krijgen binnen de Drentse pilot een voortrekkersrol om een volgende slag te maken betreffende de versterking van de CJG's door invoegen toegangstaken Bureau Jeugdzorg.

Alle Drentse gemeenten maken anno 2009 gebruik van de DVI (Drentse Verwijsindex).

Er functioneert een digitaal cliëntenplatform via de website van Zorgbelang Drenthe.

In het programma Van Signaal tot Actie wordt gewerkt aan het bevorderen van het samenhangend gebruik van instrumenten in de Drentse keten zorg voor jeugd en het doen van praktijkonderzoek en resultaatmeting. Een Drents ketenmodel Centrum Jeugd en Gezin is ontwikkeld. Er is gestart met het voorbereiden van een vierde conferentie Van Signaal tot Actie om een aantal niet-vrijblijvende afspraken samen met gemeenten in 2010 te maken. De Drentse gemeenten hebben Van Signaal tot Actie in 2009 omarmd. Het programma is recentelijk ondergebracht in de Drentse pilot 'sluitende ketenaanpak jeugdzorg'.

Zorgaanbieder Yorneo is landelijk voorloper op effectmeting en op de introductie van 'evidence based' interventies. Yorneo sluit met haar activiteiten aan bij onze ambitie om een bewezen effectieve jeugdzorg in een doelmatig stelsel te realiseren. Yorneo heeft geen wachtlijsten en heeft in 2009 2.269 cliënten behandeld binnen het aangeboden zorgaanbod.

'investeren in Mijn Jeugd'

Werken en leren/Mijn ontwikkeling

Realisatie indicatoren:

Naar aanleiding van het onderzoek naar aantal en soort voortijdige schoolverlaters is aangegeven dat onze inzet zich vooral richt op de uitval in het mbo (omdat deze veel hoger ligt dan in het vo). Aandacht voor het snijvlak onderwijs-zorg in nauwe samenhang met jeugdzorg. Wij gebruiken de onderwijsmonitor om trends en ontwikkelingen te volgen in het basisonderwijs.

Wonen en leefomgeving/Mijn dag

Realisatie indicatoren:

In de provincie Drenthe lopen allerhande initiatieven gericht op het verbeteren van de aansluiting tussen arbeid en zorgtaken. Daarnaast vormt de leefbaarheid van het landelijk gebied al vele jaren een belangrijk thema. Samenwerkingsprojecten, MFD's, dagarrangementen, tijdenbeleid (7-7), combinatiefunctionarissen en dorpsontwikkelingsplannen zijn het resultaat hiervan. Wij hebben gebruik gemaakt van de programma's Doorlopend Drenthe en New Opportunities for the Rural Areas (NORA) die binnen het pMJP/Mijn Omgeving worden gerealiseerd. Binnen Doorlopend Drenthe wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een integrale oplossing om taakcombineerders in staat te stellen arbeid en zorg te combineren in Noord-Drenthe en binnen NORA aan het in stand houden van de leefbaarheid van Zuidoost-Drenthe. Hiertoe wordt het voorzieningenniveau op peil gebracht en gehouden. Gebruik wordt gemaakt van de inzichten en het perspectief die binnen het Tijdenbeleid zijn ontwikkeld (welke voorzieningen zijn wanneer nodig en hoe maken we deze beschikbaar en bereikbaar?).

Bereikte resultaten samen met de Drentse gemeenten: het koploperschap, het oprichten van een kernteam 7-7 en het aanstellen van combinatiefunctionarissen.

Participatie/Mijn beweging

Realisatie indicatoren:

De monitor sportparticipatie is opgestart. Er is een stijging van het aantal combinatiefuncties in Drenthe (gedeelde ambitie met Mijn Dag) en er is gestart met de Uitvoering Nationaal Actieprogramma Sport en Bewegen (beiden uitgevoerd binnen de Allianties). In 2009 hebben wij Drenthe 2028 en het Drents Olympisch Plan ontwikkeld. Wij willen ieder jaar een passend topsportevenement op (inter)nationaal niveau in Drenthe organiseren. In 2009 was dit 'La Vuelta'.

P-2.5 Culturele en Museale agenda

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Kunst en Cultuur in Drenthe

Hoofdoelen Kunst en cultuur

- Vergroten van cultuurparticipatie door Drentse burgers.
- Stimuleren van sprankelende en spraakmakende kunst door het realiseren van een kwaliteitsimpuls en vernieuwing in de culturele sector.
- Stimuleren van een aantrekkelijk vestigings- en productieklimaat voor (artistiek) talent, particulieren en bedrijven.
- Stimuleren van cultuurtoerisme.
- Versterken/verbeteren van de culturele infrastructuur.

Cultuurdragers en subdoelen

Cultuurdrager Het grote publiek

- Het creëren van een kwalitatief goed en vraaggericht aanbod en van een groot deelnemersbereik ten aanzien van cultuureducatie, amateurkunst, podiumkunsten en festivals.
- Het stimuleren van actieve deelname naast receptieve deelname.
- Meer aandacht voor talentontwikkeling.

Cultuurdrager Drenthe in beeld

- Verbeteren van de beeldkwaliteit van de infrastructuur (wegen, viaducten) en van het landelijk gebied (water, groen) door inzet van beeldende kunst en vormgeving.
- Een breed publiek neemt kennis van de kernkwaliteiten van Drenthe en van hedendaagse beeldende kunst van een hoge artistieke kwaliteit in de openbare ruimte.
- Een breed publiek neemt kennis van hedendaagse beeldende kunst van een hoge artistieke kwaliteit via cultuureducatie en dankzij festivals en manifestaties van een hoge artistieke kwaliteit met een provinciale uitstraling.
- Specifieke groepen zijn betrokken bij de ontwikkeling van hedendaagse beeldende kunst: kinderen, jongeren.
- Gemeenten, instellingen en individuen kunnen op een centraal punt terecht voor advies en ondersteuning op het terrein van educatie, marketing en artistieke kwaliteit.

Cultuurdrager Informatiekanalen en Taligheden

- Het toerusten van bibliotheken, archieven, musea en media om adequaat te fungeren als intermediairs tussen kunstproducent, erfgoed en burgers.
- Het waarborgen van deze kanalen als pluriforme basisinfrastructuur voor cultuur.
- Behoud Drentse taal door initiatieven te ontplooiën en te stimuleren op het culturele, mediale en taalkundige vlak, binnen en buiten het onderwijs.

Cultuurdrager Onvoltooid verleden tijd

- Cultuurhistorische waarden (monumenten, archeologie en cultuurhistorie) in stand houden, beheren en voor het publiek ontsluiten.
- Samenwerken met andere teams aan een integraal uitvoeringsprogramma voor het cultureel erfgoed.

Cultuurdrager Museumbeleid

- Zichtbaar en beleefbaar maken van de cultuur en cultuurhistorie van Drenthe in de musea en zorg dragen voor een algemeen hoogwaardig tentoonstellingsbeleid.
- Verbetering van kwaliteit publiekspresentatie en publieksbereik.

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Indicatoren

Twaalf allianties/convenanten cultuurbeleid met gemeenten.

Samen met de gemeenten zullen wij de indicatoren voor de verschillende beleidsterreinen nader bepalen.

Onze inzet bij die allianties (en bij de komende afspraken met de instellingen) is op onder meer het volgende gericht.

Cultuurdrager Het grote publiek

Cultuureducatie

1. Lokale netwerken cultuureducatie actief in alle gemeenten met ook aandacht voor erfgoededucatie.

Podiumkunsten

2. Een stijgend aantal Drentse bezoekers voor de voorstellingen van Peergroup en van DJT de Reus.

Cultuurdrager Informatiekanalen

De regionale omroep maakt goede programma's op het gebied van informatie, cultuur, educatie en verstrooiing.

Cultuurdrager Drenthe in beeld

1. Inzet van beeldende kunst en vormgeving en gebruik kernkwaliteiten Drenthe bij ingrepen infrastructuur (wegen, viaducten) en landelijk gebied (water, groen) Drenthe.

2. Bereik hedendaagse beeldende kunst van een hoge artistieke kwaliteit via cultuureducatie en festivals en manifestaties van een hoge artistieke kwaliteit met een provinciale uitstraling.

Cultuurdrager Museumbeleid

1. Een samenhangend en aansprekend museaal aanbod, zowel qua profilering (promotie/marketing en educatie aan eigen inwoners en toeristen) als qua positionering (onderscheidend profiel musea in collectiepresentatie) van het museale erfgoed.

2. Tevredenheid gemeenten en musea over diensten museumconsulent goed.

Cultuurdrager Het grote publiek

Realisatie indicatoren:

De nota 'Samen delen' is uitgevoerd: de provincie heeft 50% van de middelen van het landelijke fonds voor cultuurparticipatie doorgesluisd naar de 12 Drentse gemeenten. De gemeenten leggen zelf evenveel geld bij. Het resultaat is dat, naast wat gemeenten en provincie al deden op het terrein van cultuurparticipatie en cultuureducatie, extra activiteiten uitgevoerd worden. Als voorbeelden kunnen wij noemen de ontstane netwerken cultuureducatie en de gezamenlijke amateurkunstloketten.

Peergroup en DJT de Reus hebben voorstellingen georganiseerd voor alle leeftijdscategorieën. Ten opzichte van 2008 zijn de bezoekersaantallen van de Peergroup gestegen. De bezoekersaantallen van DJT de Reus zijn gedaald ten opzichte van 2008. De reden hiervan is dat ze minder voorstellingen hebben gegeven.

Cultuurdrager Drenthe in beeld

Realisatie indicatoren:

In het kader van herstructurering N34 worden verschillende kunstopdrachten gerealiseerd. Er is een analyse van de kernkwaliteiten van de N34 en het omringende landschap gemaakt. De analyse wordt gevat in een reeks kunsttijdschriften, waarin elk deel de opmaat vormt tot de opdrachtverlening. In 2010 zal het eerste kunstwerk worden gerealiseerd.

In samenwerking met architectenbureau Atelier Dutch is een opdrachtformulering gemaakt voor een integrale kunstopdracht bij de herinrichting van het Kruis in het centrum van Hoogeveen. Met sensoren bewegen ledlichten die als een computergame werken. De gekleurde blokken verwijzen naar de turfblokken die hier voorheen werden verladen..

Het ondernemende Kunstpaviljoen Nieuw Roden beschikt over het vermogen om publiek van binnen en buiten Drenthe te trekken. Door terugkerend aandacht te besteden aan jong en nieuw talent, geeft het Kunstpaviljoen structureel impulsen aan de beroepspraktijk van beeldende kunstenaars en ontwerpers.

Stichting Natuurkunst organiseert een wandeling langs 12 installaties/kunstwerken in het bos en de heidevelden bij het dorp Schoonoord. In 2009 is voor het eerst samengewerkt met het Drentse Open-Dicht Poëziefestival. Deze landelijke dichtwedstrijd werd gehouden langs de route en kreeg eveneens als thema mee 'OverLeven'.

Cultuurdrager Informatiekanalen en Taligheden

Realisatie indicatoren:

De regionale omroep heeft naar tevredenheid programma's gemaakt op het gebied van informatie, cultuur, educatie en verstrooiing. Dit is gebleken uit de kijkcijfers en de gehouden tevredenheidsonderzoeken.

Het Drents Archief heeft een subsidie ontvangen voor een project om de beleving van de geschiedenis van Drenthe in het Drentse landschap te bevorderen.

Cultuurdrager Onvoltooid verleden tijd

Realisatie indicatoren:

Afgelopen jaar is geïnvesteerd in de verankering van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening, erfgoededucatie en herbestemming van monumenten.

Op cultuurhistorie/monumentenzorg als kernwaarde is stevig ingezet in het Omgevingsbeleid en Culthuurhistorisch Kompas. Een voorbeeld van integraal werken.

Via het werk van stichtingen als Drents Plateau, de Monumentenwacht, het Drents Landschap en Landschapsbeheer Drenthe zijn cultuurhistorische waarden onderhouden en ontsloten voor het publiek. Een voorbeeld is de subsidie aan de Stichting Behoud Kerkelijke Gebouwen in Groningen en Drenthe met het doel om eigenaren en beheerders van monumentale kerken actief te ondersteunen bij restauratieplannen.

Cultuurdrager Museumbeleid

Realisatie indicatoren:

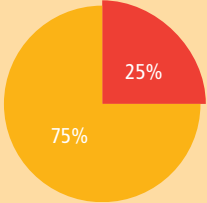
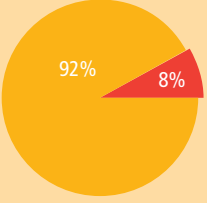
De vijf musea van provinciale betekenis profileren en positioneren zich door expliciet voor het voetlicht te brengen dat deel van de (Drentse) cultuurhistorie waarmee zij zich onderscheiden.

Het Hunebedcentrum heeft een internationaal netwerk gevormd van kennis over hunebedden en trechterbekercultuur. Het Drents museum brengt een geheel nieuwe vaste presentatie in 2011. Het Gevangenis museum ontwikkelt een masterplan Maatschappij van Weldadigheid.

Artist impression van het Koetshuis Drents Museum.

Baten en lasten programma

	Lasten	Baten
Programma 2. Samenleving met samenhang	69.999.559 	35.690.761
Overige programma's	207.166.049	401.286.975

	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Programma 2. Samenleving met samenhang					
Totaal lasten	66.897.619	62.870.224	68.565.207	69.999.559	-1.434.352
Apparaatskosten	0	0	0	0	0
Totaal baten	35.230.069	31.719.536	34.805.955	35.690.761	-884.806
Saldo	31.667.550	31.150.688	33.759.252	34.308.798	-549.546

Ontwikkelingen

P-2.1 Sociale agenda

De Sociale Agenda en Culturele en Museale Agenda's zijn ingezet als ontwikkelinstrumenten. Sociale en culturele allianties zijn gesloten met gemeenten en dit levert een sterk gezamenlijk sociaal en cultureel beleid op in Drenthe.

Voor het onderdeel Cultuurparticipatie zijn wij erin geslaagd cofinanciering van rijk en EU beschikbaar te krijgen op basis van gedeelde inhoudelijke doelen met de Drentse gemeenten.

Voor de doeluitkering Jeugdzorg speelt landelijk, en ook in de provincie Drenthe, dat er spanning zit op het beschikbaar gestelde rijksgeld versus de te halen doelen..

Samen met de gemeenten is gewerkt aan de nieuwe Centra voor Jeugd en Gezin met als resultaat dat er in 2009 in 6 Drentse gemeenten goed functionerende Centra voor Jeugd en Gezin zijn. Ingezet is ook op een sterkere ketensamenwerking, het resultaat hiervan is het provinciale plan Triple-P.

Samen met Drentse gemeenten is gewerkt aan het onderwijskansenplan Drenthe. Dit wordt de komende jaren verder tot uitvoering gebracht.

Drenthe loopt voorop in het tijdenbeleid. Samen met de gemeenten is tijdenbeleid op maat opgestart door het uitvoeren van pilots dagarrangementen en combinatiefuncties.

De provincie heeft aangegeven een actievere rol te willen spelen bij de breedtesport en bij topsportevenementen. Drenthe 2028 en het Drents Olympisch Plan zijn ontwikkeld in 2009. Ieder jaar willen wij een passend topsportevenement op (inter)nationaal niveau in Drenthe organiseren. In 2009 was dit 'La Vuelta'.

Ondertekening culturele alliantie augustus 2009

P-2.5 Culturele en Museale agenda

De door het rijk ingezette modernisering van de Monumentenzorg (MOMO) leidt tot een nieuwe wet die maakt dat provincies de komende jaren de volgende nieuwe taken krijgen.

- Het maken van een structuurvisie voor cultuurhistorie (cultuurhistorisch kompas verder formaliseren).
- Inbreng in de verdeling van rijksmiddelen uit het structurele rijksrestauratiebudget per 2012.
- Samenwerking met het rijk op herbestemming van monumenten.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we er aan doen?

P-2.1 Sociale agenda

Prioriteiten uit Begroting 2009

2.1. Kansen voor jeugd en gezin

Kansen voor 'Jeugd en gezin' is een integraal onderdeel van de sociale impuls. Naast genoemde activiteiten wordt extra geïnvesteerd in het voorkomen van problemen. De Jeugdzorg is een belangrijk beleidsterrein en staat ook voor ons hoog op de agenda. Door structureel te investeren in het eerder signaleren van problemen (waaronder verslavingsproblematiek) verwachten wij wachtlijsten te kunnen voorkomen en vaker te kunnen volstaan met het aanbieden van lichtere zorgprogramma's. Ingezet wordt op een toereikend en flexibel jeugdzorgaanbod. In elke gemeente wordt aansluiting op maat gerealiseerd door middel van het inrichten van zogenoemde Centra voor Jeugd en Gezin. Belangrijk is dat actief wordt gesignaleerd welke jongeren en gezinnen problemen hebben. Uitgangspunt is dat kinderen veilig en zonder al te veel zorgen kunnen opgroeien. De provinciale jeugdzorg moet een heldere aansluiting hebben met elk(e) Centrum voor Jeugd en Gezin, onderwijsinstelling of bovenschools samenwerkingsverband. De doeluitkering Jeugdzorg is beschikbaar voor kerntaken van het Bureau Jeugdzorg en het Zorgaanbod. De middelen zetten wij in om onze extra ambities te realiseren.

Intensivering prioriteit 2.1, Kansen voor jeugd en gezin

Ontwikkelen programma Triple-P

Wij willen jeugdigen en hun opvoeders in Drenthe ondersteunen bij beginnende en meer ernstige problematiek op het gebied van opvoeding en opgroeien. Er moet een nauwe samenwerking zijn tussen het gemeentelijk jeugdbeleid en de provinciale, intersectorale jeugdzorg met 1 gezamenlijke aanpak. Wij gaan het Programma Triple-P breed ontwikkelen en implementeren. Een en ander is uitgewerkt in het provinciale Plan Triple-P. Doel ervan is psychosociale problematiek bij kinderen te voorkomen. Triple-P kan worden ingezet in de Centra voor Jeugd en Gezin en het onderwijs en binnen het geïndiceerde jeugdzorgaanbod.

Investeren in veiligheid met Signs of Safety

Veiligheid voor kinderen wordt de komende jaren het centrale thema. Het is noodzakelijk gebaande paden te verlaten en voor nieuwe wegen te kiezen. Zo willen wij ervoor waken dat Jeugdzorg Drenthe naar aanleiding van dramatische incidenten elders verleid wordt om risicomidend gedrag te gaan vertonen. Zulk gedrag zal leiden tot te vroege en een groeiend aantal uithuisplaatsingen, terwijl een uithuisplaatsing van kinderen het uiterste middel moet zijn om de veiligheid van kinderen te waarborgen. Om in risicogezinnen onveiligheid doeltreffend om te buigen naar nieuwe veiligheid, zetten wij in op de methodiek van Signs of Safety. Nu begint het stadium van verdieping, verbreding en verankering van Signs of Safety in de uitvoeringspraktijk.

Prioriteiten uit Begroting 2009

2.2. Kansen voor onderwijs: Onderwijskansenplan Drenthe 2008-2011 (Stimuleringsfonds Drentse projecten)

De kwaliteitsslag onderwijs is onderdeel van de Sociale agenda en is nader uitgewerkt in het Onderwijskansenplan Drenthe 2008-2011. Ons onderwijsbeleid wil maximale kansen voor alle kinderen in Drenthe. Gezien de onderwijsachterstanden in Drenthe zullen wij langdurig en fors in het onderwijs moeten investeren. Er is tijd nodig om onderwijsverbeteringen goed op de rails te krijgen en resultaten op leerlingenniveau zichtbaar te maken. De ervaring leert dat een periode van 4 jaar te kort is om duurzame veranderingen te bereiken. Een tijdpad van ongeveer 10 jaar ligt dan meer voor de hand. De inzet van de provincie op het terrein van onderwijskwaliteit heeft budgettaire consequenties, omdat het een structureel budget voor langere tijd vraagt. Het Onderwijskansenplan Drenthe 2008-2011, dat in de tweede helft van 2008 aan PS is voorgelegd, moet voor heel Drenthe resultaten opleveren. De focus en middelen zullen in eerste instantie gericht zijn op de regio's Zuidoost-Drenthe/Veenkoloniën en Zuidwest-Drenthe. De ervaringen daar kunnen in een later stadium naar de andere regio's worden overgebracht. Het Onderwijskansenplan Drenthe zal met cofinanciering vanuit rijk, gemeenten en onderwijsinstellingen worden uitgevoerd. Daarover zijn inmiddels substantiële toezeggingen gedaan en afspraken gemaakt.

2.3. Kansen voor onderwijs: Aanpak voortijdig schoolverlaten

Kansen voor onderwijs is een integraal onderdeel van het thema Mijn ontwikkeling in de Sociale agenda. Ons uitgangspunt is dat in Drenthe elke jeugdige de kans heeft op een optimale schoolloopbaan. Deze schoolloopbaan eindigt met een kwalificatie die past bij de kwaliteiten en talenten van de jeugdige en die aansluit bij de vraag van de arbeidsmarkt. Wij willen de Drentse jeugd stimuleren tot maximale prestaties binnen de eigen mogelijkheden. Voor het verwerven van een plek op de arbeidsmarkt is door de landelijke overheid een basis-niveau vastgesteld: een startkwalificatie. Mensen zonder startkwalificatie, jong en oud, hebben meer moeite een baan te vinden en te houden. Nog te veel jongeren verlaten het onderwijs zonder startkwalificatie.

Hoofdoorzaken hiervan zijn een verkeerde studie- en beroepskeuze en gedragsproblematiek bij jongeren. Vanuit de Sociale agenda krijgt de aanpak van deze problematiek een extra impuls, waarbij altijd de samenwerking met gemeenten en het onderwijsveld wordt gezocht. Bestaande en nieuwe projecten worden uitgevoerd samen met het voortgezet onderwijs, het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven met als doel onder andere om jongeren een beter beroepsbeeld te geven. De verschillende projecten moeten niet als losstaand worden beschouwd, maar als aanvullend op elkaar, met diverse raakvlakken op provinciale en eventueel ook noordelijke schaal.

2.4. Kansen voor welzijn zorg: sociale samenhang en participatie

Vanuit de nota 1/2 miljoen mensen, dé Drentse aanpak voor welzijn, zorg en wonen, zorgen wij ervoor dat de welzijns- en zorgdiensten (onder andere ouderenzorg) op het niveau komen van de woonkwaliteit. Er wordt intensieve samenwerking gezocht met gemeenten en wooncorporaties. In 3 regio's wordt er gezamenlijk een uitvoeringsprogramma gerealiseerd. 1/2 miljoen mensen gaat over mensen. In de uitvoering wordt slim ingespeeld op demografische ontwikkelingen. Iedereen moet kunnen meedoen, iedereen moet een plaats op maat kunnen vinden. Het gaat hier echt om wonen én leven, ook voor de minder draagkrachtigen. Ons motto is 'Niemand aan de kant'. Uit onderzoeken (onder andere Regiovisie Groningen-Assen en de analyse Woonplan) blijkt dat er behoefte is aan versterking van de welzijnsdiensten binnen WZW. Wij nemen het voortouw in deze ontwikkeling. Vanaf 2009 moet de kwaliteit van het woonaanbod, het welzijnsaanbod en het zorgaanbod op elkaar afgestemd zijn. Er wordt een provinciedekkende ondersteuningsstructuur gecreëerd voor mantelzorg en vrijwilligerswerk (Wat doet u voor Drenthe? Vrijwillige inzet en mantelzorg).

2.5. Kansen voor '7 tot 7': diensten- en voorzieningenprogramma in Drentse gemeenten

Inzet is de status van Drenthe als unieke woonprovincie te versterken met uitgekiend tijdenbeleid. Het combineren van zorg- en arbeidstaken moet eenvoudiger worden gemaakt. Het moet voor elke inwoner mogelijk zijn een eigen dagarrangement van 7 uur 's ochtends tot 7 uur 's avonds samen te stellen. Het gaat om een aansluitend aanbod van jeugdvoorzieningen, maar ook om flexibele werktijden, slimme openingstijden en plaatsafhankelijke dienstverlening. Wij nemen het voortouw, maar deze ambitie kan alleen worden gerealiseerd in samenwerking met gemeenten, instellingen en bedrijfsleven. Voortgang van de Regelingen MFD, dagarrangementen en brede school ontwikkeling passen binnen het nieuwe 7 tot 7-beleid. Het beleid leidt ook tot versterking van het lokale voorzieningenniveau. Het aansluitend aanbod jeugdvoorzieningen heeft direct gevolg voor de onderwijskansen. Het rijk heeft gezien dat Drenthe voorop loopt in het tijdenbeleid en Drenthe benoemt tot koploper. Dit houdt in dat er extra budget beschikbaar wordt gesteld en dat de minister zich zal inspannen om knelpunten op dit terrein samen met de provincie op te lossen.

2.6. Kansen voor sport: Drenthe profileren als sportprovincie

Wij willen dat Drenthe nog beter op de kaart wordt gezet als sportprovincie. Naast de bestaande (sport)activiteiten willen wij ruimte geven aan nieuwe initiatieven. Wij richten ons op het versterken van de breedtesport, het periodiek organiseren van topsportevenementen. Wij kunnen hierbij niet zonder de gemeenten, verenigingen, bonden en betrokken sportorganisaties. De sociaal bindende factor van sport in Drenthe is erg groot. Topsport en breedtesport zijn communicerende vaten. Topsportevenementen zijn een spin-off voor sportstimulering, geven stimulans om te gaan sporten en meer te bewegen en hebben een voorbeeldfunctie. Zij zorgen voor een stevige impuls voor de sportdeelname en het vrijwilligerswerk in de provincie. Belangrijk zijn ook het economische effect en de promotionele waarde voor Drenthe. Door het versterken van verenigingen op het gebied van faciliteiten, talentontwikkeling en een sterke competitie creëren wij een vruchtbare bodem voor toppers. Hiervoor zal eind 2008 een strategisch plan aan uw staten gepresenteerd worden. Breedtesport is de basis voor topsport en breedtesport gedijt niet zonder topsport. Sport alleen is niet genoeg voor een 'gezonder leven' en is niet bij iedereen even vanzelfsprekend. Actief zijn zal voor iedereen toegankelijk moeten zijn. Daarvoor zijn activiteiten en een sterke verenigingsstructuur van essentieel belang. De komende periode willen wij benutten om verenigingen te versterken met combinatiefunctionarissen. Deze functionarissen zijn verantwoordelijk voor een breder aanbod, waaronder meer samenwerking in de wijk en sportbuurtwerk, het onderwijs en buitenschoolse opvang. Wij maken dit mogelijk door cofinanciering beschikbaar te stellen. In 2009 start het topsportevenement Vuelta (Ronde van Spanje) in Drenthe, voorgesteld wordt de benodigde middelen van € 350.000,- in 2009 in de exploitatie op te nemen en hiermee eenmalig te verhogen.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij er aan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
2.1. Kansen voor jeugd en gezin.	<ul style="list-style-type: none"> - Terugbrengen instroom en geen wachttijden jeugdzorg. - In elke gemeente aansluiting lokaal jeugdbeleid en jeugdzorg. Aanwezigheid jeugdzorg binnen scholen. - Functies Bureau Jeugdzorg zijn goed bereikbaar binnen Centra voor Jeugd en Gezin en onderwijs. - Het vroegtijdig voorkomen van psychosociale problematiek bij kinderen, jeugdigen en hun opvoeders in Drenthe zijn ondersteund bij beginnende en meer ernstige problematiek op het gebied van opvoeding en opgroeien. - In risicogezinnen is onveiligheid van kinderen doeltreffend omgebogen naar nieuwe veiligheid hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ondersteunen versnelde invoering Centra voor Jeugd en Gezin. Opstellen vierjarenplan - Opzetten effectieve zorgprogramma's voor lokaal jeugd-beleid en onderwijs. - Opzetten kennisnetwerk Centra voor Jeugd en Gezin en onderwijsnetwerken. Uitvoering netwerken tot en met 2011. - Bevorderen snelle indicatiestelling bureau Jeugdzorg (gereed 2009). - Ontwikkelen en inzetten programma Triple-P. - Verdiepen, verbreden en verankeren van Signs of Safety in de uitvoeringspraktijk.
2.2. Kansen voor onderwijs: kwaliteitslag onderwijs Drenthe.	<ul style="list-style-type: none"> - Kinderen van laagopgeleide ouders nemen deel aan de programma's voor de voor- en vroegschoolse educatie. - De betrokkenheid van de ouders bij de ontwikkeling van hun kind is toegenomen. - Scores CITO-toetsen, participatiegraad in voortgezet onderwijs en aantal zwak presterende scholen is gelijk aan landelijk gemiddelde. - Een goede doorstroming van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs, passend bij de talenten van het kind. - Pedagogisch en didactisch vakbekwaam personeel in de voorschoolse voorzieningen (kinderopvang en speelzalen) en primair en voortgezet onderwijs. - Het onderwijsniveau in Drenthe is over 10 jaar minstens op het landelijk niveau. - Hogere taal- en rekenopbrengsten die ook leiden tot verbetering van het totale leervermogen van jeugdigen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering geven aan het 10-jarig Plan onderwijskansen in Drenthe. - In samenspraak met gemeenten en schoolbesturen uitvoeren van regioplannen primaire onderwijs voor Veenkoloniën, Zuidwest- en Zuidoost-Drenthe - Bij de start van de onderwijskansenplannen worden zoveel mogelijk beschikbare gegevens als uitgangspunt genomen, om vervolgens door monitoring te kunnen meten of de taal- en rekenprestaties en doorstroom havo/vwo ook daadwerkelijk verbeteren. Deze gegevens worden met landelijke cijfers vergeleken.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij er aan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
2.3. Kansen voor onderwijs: aanpak voortijdig schoolverlaten	<ul style="list-style-type: none"> - Het aantal voortijdig schoolverlaters is overeenkomstig de landelijke cijfers. - Jongeren tot 23 jaar scholen tot minimaal op niveau startkwalificatie. - Volledig sluitende aanpak in 2012 voor terugleiding jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar naar een leerwerk- of onderwijstraject, met als doel het behalen van een startkwalificatie. - Elke Drentse jeugdige is voldoende gekwalificeerd om een goede start op de arbeidsmarkt te kunnen maken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen van een meerjarig programma (2009-2012) met als doel een aansluitend onderwijsaanbod te realiseren, passend bij de mogelijkheden en talenten van elke jeugdige en de regionale arbeidsmarkt. Dit programma wordt in samenspraak met gemeenten en schoolbesturen ontwikkeld en uitgevoerd. - In het najaar van 2008 zijn de gegevens van het aantal voortijdig schoolverlaters bekend. In overleg met de gemeenten wordt vervolgens een streefwaarde vastgesteld.
2.4. Kansen voor welzijn en zorg: sociale samenhang en participatie.	<ul style="list-style-type: none"> - Effectieve samenwerking inwoners, gemeenten, wooncorporaties, welzijns- en zorginstellingen. - Woon- en leefklimaat beter afgestemd op demografische ontwikkelingen. Streefgetallen waardering: 8.1 in 2009, 8.2 in 2011. - Mensen wonen zo lang mogelijk zelfstandig thuis. - Gemiddelde leeftijd overgang extramuraal naar intramuraal stijgt met minimaal 1 jaar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering beleidsnotitie 1/2 miljoen mensen, dé Drentse aanpak welzijn, zorg en wonen. - Uitvoering regionale uitvoeringsprogramma's, pilots innovaties WZW, uitreiking innovatieprijs, invoering ondersteuningsstructuur mantelzorg en vrijwilligerswerk. - Uitvoering meting Leven en wonen (OCWZ).
2.5. Kansen voor 7 tot 7: diensten- en voorzieningenprogramma in Drentse gemeenten.	<ul style="list-style-type: none"> - Diensten- en voorzieningenprogramma per gemeente. - In alle gemeenten uitvoering lokale initiatieven (MFD/brede school). - Per gemeente tijdenbeleid op (op maat), als aanzet tot 7 tot 7-economie. - In 6 gemeenten zijn combinatiefunctionarissen aangesteld. - Er is een ondersteuningstructuur voor combinatiefunctionarissen ontwikkeld. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren integraal Actieplan 7 tot 7. - Inrichten 7 tot 7-netwerk per gemeente. - Uitbouwen Regeling MFD. Ombouwen Expertteam MFD naar 7 tot 7. - Uitvoeren pilots Dagarrangementen en Combinatiefuncties. - Gemeente ondersteunen in het aanstellen van combinatiefunctionarissen - Gerichte opdracht verstrekken aan SportDrenthe.
2.6. Kansen voor sport: Drenthe profileren als sportprovincie.	<ul style="list-style-type: none"> - Periodiek topsportevenementen in Drenthe: in 2009 de start van de Vuelta (Ronde van Spanje). - Bevordering breedtesport. - Strategisch plan topsport in Drenthe. - Sterke verenigingsstructuur. - 90% procent van de jongeren tussen 6 en 19 jaar moet aan sportbeoefening doen (SCP 2003). 	<ul style="list-style-type: none"> - Vanuit Fonds sportevenementen bijdragen aan acties profilering sportprovincie Drenthe. - Meewerken aan voorbereiding Vuelta. - Programma breedtesportactiviteiten in het kader van de Vuelta, met accent op blijvend karakter. - Jaarlijkse Monitor sportparticipatie. - Investeren in professionalisering van sportverenigingen door combinatiefunctionarissen. - Opstarten provinciebreed sportstimuleringsproject in samenspraak met Drentse partners.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
2.1. Kansen voor jeugd en gezin	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Terugbrengen instroom en geen wachttijden jeugdzorg: <ul style="list-style-type: none"> - Per 31 december 2009 waren er in Drenthe geen wachtlijsten langer dan 9 weken; - Cliënten die jeugdzorg nodig hadden zijn geholpen. - De instroom is echter nog niet verminderd. De inspanning in het preventieve jeugdbeleid ontwikkeling CJG en ZAT) hebben ervoor gezorgd dat er meer kinderen zijn gevonden die een beroep doen op jeugdzorg. Er is daarbij wel sprake van meer lichte zorgvragen. - In elke gemeente aansluiting lokaal jeugdbeleid en jeugdzorg. Aanwezigheid jeugdzorg binnen scholen. Functies Bureau Jeugdzorg zijn goed bereikbaar binnen Centra voor Jeugd en Gezin en onderwijs. - Jeugdzorg is in 2009 vertegenwoordigd binnen alle Drentse CJG's en binnen alle onderwijsinstellingen (ZAT's). - Het vroegtijdige voorkomen van psychosociale problematiek bij kinderen. - Jeugdigen en hun opvoeders in Drenthe zijn ondersteund bij beginnende en meer ernstige problematiek op het gebied van opvoeding en opgroeien. - Wij hebben door middel van Positief Opvoeden Bureau Jeugdzorg en Aanpak kindermishandeling extra aandacht besteed aan voegsignalering - In risicogezinnen is onveiligheid van kinderen doeltreffend omgebogen naar nieuwe veiligheid hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jeugdzorgaanbieder Yorneo werk uiterst doelmatig en efficiënt en slaagt er in steeds meer jeugdigen te helpen voor hetzelfde geld. - Door middel van de inzet in de sociale allianties hebben alle gemeenten extra inzet gepleegd betreffende de inrichting van een Centrum voor Jeugd en Gezin. Overal in Drenthe zijn anno 2009 CJG's in oprichting. De gemeenten Assen, Tynaarlo, Noordenveld, Hoogeveen, Meppel, Emmen en Aa en Hunze hebben inmiddels een functionerend CJG. - Wij hebben BJZ in staat gesteld om met contactpersonen in alle CJG's en ZAT's aanwezig te zijn. Het programma Positief Opvoeden Drenthe (inclusief de methodiek van Triple P) is in 2009 in 4 gemeenten ingevoerd. Yorneo heeft zorgprogramma's ontwikkeld die direct aansluiten bij het onderwijs en de CJG's. Voorbeelden: PBS, Vroeg erbij, BSO+ en zorgleidster. - Binnen de sociale allianties is de invoering van de methode Signs of Safety gekoppeld aan de uitrol van de Regionale Aanpak Kindermishandeling (RAAK). Inmiddels is er een startfoto RAAK gemaakt door regiegemeente Emmen maar een verdere invoering van RAAK heeft vertraging opgelopen door een wisseling van projectleiders. - Het vroegtijdig signaleren is opgenomen in de trainingen die worden gegeven in het kader van Positief Opvoeden Drenthe. Voorts is in het kader van het project 'Van signaal tot actie' een Drents model ketensamenwerking CJG ontwikkeld dat inmiddels breed wordt uitgezet. Ook hierbij is voegsignalering en doorleiding naar de juiste zorg een belangrijk onderdeel. <p>De werkwijze van Signs of Safety, ontwikkeld vanaf 2008 bij Bureau Jeugdzorg Drenthe, vergroot de focus op het veilig opgroeien.</p>
2.2. Kansen voor onderwijs: kwaliteits-slag onderwijs Drenthe	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorschoolse voorzieningen zijn geprofessionaliseerd. - Er is een dekkend aanbod van voor- en voegschoolse educatie (VVE) - De resultaten van de onderwijsmonitor zullen eind 2010 bekend zijn. Dit geeft meer zicht op de bereikte resultaten. 	<ul style="list-style-type: none"> - In de regio Zuidoost hebben verschillende projecten subsidie ontvangen bijvoorbeeld het project Masterplan Taal (integrale en brede aanpak taalproblematiek gemeente Emmen). - In de gemeente Hoogeveen zijn verschillende projecten VVE ondersteund, bijvoorbeeld Knapzak vol Taal en Tiendeveens Talent. In deze projecten is veel aandacht voor de rol van de ouders en het ontwikkelen van visie en verbeterplannen.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
2.3. Kansen voor onderwijs: aanpak voortijdig schoolverlaten	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beter zicht op (dreigende) schoolverlaters en werken aan meer en beter passende begeleiding - Elke Drentse jeugdige is voldoende gekwalificeerd om een goede start op de arbeidsmarkt te kunnen maken: Drenthe scoort onder het landelijk gemiddelde schooluitval. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gestart met meer inzichtelijk krijgen van de oorzaken en omvang van Drentse 'overbelaste jongeren'. Dit onderzoek vindt plaats in alliantieverband. onder andere samen met de gemeente Hoogeveen. - Onderzoek naar de hardnekkige thuiszitters. - Meer maatwerk in de trajectbegeleiding.
2.4. Kansen voor welzijn en zorg: sociale samenhang en participatie	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Effectieve samenwerking inwoners, gemeenten, wooncorporaties, welzijns- en zorginstellingen hebben wij bevorderd door het ondersteunen van drie regioplatforms Welzijn, Zorg en Wonen. Hiermee is het woon- en leefklimaat beter afgestemd op demografische ontwikkelingen. Streefgetallen waardering: 8.1 in 2009, 8.2 in 2011. - Mensen wonen zo lang mogelijk zelfstandig thuis. Gemiddelde leeftijd overgang extramuraal naar intramuraal stijgt met minimaal 1 jaar. 	<ul style="list-style-type: none"> - In regio's Zuidoost, Zuidwest en Noord hebben wij projecten gesubsidieerd die de effectieve samenwerking bevorderen. Als voorbeeld noemen we het project 'Veilig thuis in eigen huis'. - Provincie Drenthe participeert in het landelijke project 'Wijken en dorpen voor toekomstige generaties van de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting. - Uitvoering beleidsnotitie 1/2 miljoen mensen, dé Drentse aanpak voor welzijn, zorg en wonen. - Stimuleringsbudget Wonen, welzijn en zorg 2009. - Uitvoering regionale uitvoeringsprogramma's, pilots innovaties WZW, invoering ondersteuningsstructuur mantelzorg en vrijwilligerswerk.
2.5. Kansen voor 7 tot 7: diensten- en voorzieningen-programma in Drentse gemeenten	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gemeenten geven uitvoering aan lokale initiatieven (MFD/brede school). - 5 gemeenten gaan voor Koploperschap tijdenbeleid bij OCS als aanzet tot 7 tot 7-economie. - Kernteam 7-7 is ondersteunend aan gemeenten actief op het gebied van tijdenbeleid. - In 6 gemeenten zijn combinatiefunctionarissen aangesteld. - Er is een ondersteuningsstructuur voor combinatiefunctionarissen aangesteld. 	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen de sociale allianties gezamenlijk met gemeenten projecten uitvoeren op het gebied van tijdenbeleid. - Ombouwen expertteam MFD naar kernteam 7 tot 7. - Uitvoeren pilots Dagarrangementen en Combinatiefuncties. - Gemeente ondersteunen in het aanstellen van combinatiefunctionarissen. - Gerichte opdracht verstrekt aan SportDrenthe
2.6. Kansen voor sport: Drenthe profileren als sportprovincie.	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Periodiek topsportevenementen in Drenthe: in 2009 de start van de Vuelta (Ronde van Spanje). - Bevordering breedtesport. - Strategisch plan topsport in Drenthe (Drenthe 2028, Drents Olympisch Plan). - Sterke verenigingsstructuur. - 90% procent van de jongeren tussen 6 en 19 jaar moet aan sportbeoefening doen (SCP 2003). 	<ul style="list-style-type: none"> - Start en eerste ritten La Vuelta vanaf Assen door Drenthe. Meewerken aan voorbereiding La Vuelta. - Programma breedtesportactiviteiten in het kader van La Vuelta met accent op blijvend karakter. Opstarten provinciebreed sportstimuleringsproject in samenspraak met Drentse partners, gekoppeld aan La Vuelta. - De realisatie van 'Drenthe 2028'. - Jaarlijkse Monitor sportparticipatie. - Investeren in professionalisering van sportverenigingen door combinatiefunctionarissen. In 2009 zijn er in de helft van de gemeente combinatiefunctionarissen werkzaam. - Kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen en de monitoring daarvan zijn meegenomen in het Olympisch Plan.

La Vuelta in Drenthe.

P-2.5 Culturele en Museale agenda

Prioriteiten uit Begroting 2009

2.7. Versterken culturele infrastructuur Drenthe

Wij willen het economisch effect en de promotionele waarde van de Drentse musea vergroten met een ontwikkelingsregeling, gezamenlijke projecten en bundeling van expertise, gericht op het stimuleren van deskundigheid en samenwerking binnen en buiten de sector op het gebied van (innovatieve) marketing en promotie, sponsoring en bedrijfsvoering. De musea die wij van bovenlokale betekenis vinden (Drents Museum, De Buitenplaats in Eelde, herinneringscentrum Kamp Westerbork, Gevangenis­museum en het Hunebedcentrum Borger) steunen wij waar nodig in hun verdere ontwikkeling en professionalisering.

Met ingang van 2009 is beeldende kunst door het rijk naar gemeenten gedecentraliseerd; Assen en Emmen zullen in Drenthe het voortouw nemen bij de invulling van een stimulerend regionaal beeldend kunstbeleid met de rijks­geld­stroom. Wij vinden het belangrijk dat op de in de afgelopen jaren onder onze regie opgebouwde infrastructuur verder wordt gebouwd, zodat van een divers palet van kwalitatieve beeldende kunst provincie­breed kan worden genoten. Wij blijven ons verantwoordelijk voelen voor een goede overgang naar de gemeenten en richten ons in de toekomst specifiek op aantrekkelijke en vernieuwende beeldende kunst- en vormgeving­initiatieven van bovenlokaal hoog artistiek niveau. Een door Stichting Boei, gemeente en provincie gepleegde investering stelt KiK in staat haar activiteiten voort te zetten en uit te bouwen tot een cultureel ondernemende organisatie.

Drenthe kent 2 topinstellingen op het gebied van podiumkunsten: PeerGroup en DJT De Reus. Zij vervullen een belangrijke schakel in de Noordelijke basisinfrastructuur op toneelgebied. Verdere ontwikkeling van professioneel toneel wordt ondersteund. De realisatie van deze ambities is mede afhankelijk van de medefinanciering door het Nederlandse Fonds voor podiumkunsten.

Prioriteiten uit Begroting 2009

Intensivering prioriteit 2.7. Versterken culturele infrastructuur Drenthe

Cultuur als magneet

Een wisselwerking tussen cultuur en economie draagt bij aan een succesvollere kenniseconomie en een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor (artistiek) talent, particulieren en bedrijven. De sector cultuur kan een substantiële bijdrage leveren aan de bedrijvigheid, werkgelegenheid, toerisme en versterking van het vestigingsklimaat in Drenthe. Wij gaan een investeringsprogramma opzetten voor initiatieven op het snijvlak van cultuur en economie: 'Cultuur als magneet'. Verder gaan wij uitdrukkelijk het toeristische belang van festivals en fysiek cultureel erfgoed benadrukken door dit specifiek onder de aandacht te brengen van de Drentse burgers en de toeristen.

2.8. Vergroten cultuurparticipatie

Het Drents programma voor het Programmafonds cultuurparticipatie is gericht op amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur en is de opvolger van het landelijk Actieplan cultuurbereik (met gemeenten is overlegd welke onderdelen van dit programma onder gezamenlijke en onder gescheiden verantwoordelijkheid ontwikkeld kunnen worden). De provinciale festivals geven kunstenaars van binnen en buiten Drenthe de gelegenheid om zich te presenteren voor Drenten en toeristen. Festivals worden vaak georganiseerd door culturele verenigingen, maatschappelijke instellingen en particulieren en zijn een voorbeeld van het motto Samenleven met samenhang. Wij blijven ons inzetten voor een bloeiend en veelzijdig festivalklimaat door middel van subsidies en advisering. Wij vinden het belangrijk dat cultuureducatie steviger wordt verankerd binnen het onderwijs en dat scholen hun eigen cultuureducatiebeleid formuleren. Wij sluiten hiermee aan bij de inzet die ook het rijk op dit terrein doet. Wij willen ervoor zorgen dat scholen kennis hebben van de (directe) culturele omgeving. Wij voelen ons verantwoordelijk voor ondersteuning van gemeenten om netwerken op te zetten en voor inzet van inhoudelijke deskundigheid en ondersteuning op het gebied van cultuureducatie binnen deze netwerken. Naast kunst en media-educatie vinden wij dat erfgoededucatie voldoende aan bod moet komen.

2.9. Behoud en ontwikkelen cultureel erfgoed

Wij willen het voor Nederland unieke Drentse cultuurhistorische landschap versterken en voor het voetlicht brengen. Ook willen wij erfgoed in de ruimtelijke ordening goed tot zijn recht laten komen.

Daartoe zetten wij de volgende instrumenten in.

- Cultuurhistorische waardenkaart; kompas voor ruimtelijke ontwikkeling
- Provinciale monumentenlijst
- Ontwikkelingsprogramma cultuurhistorie en archeologie
- Kwaliteitsimpuls voor gemeentelijke archeologie
- Instandhouding en uitbreiding noordelijk archeologisch depot Nuis
- Immaterieel erfgoed, het overbrengen van 'het verhaal van Drenthe'
- Erfgoededucatie

Het Huis voor de Drentse Taal vervult een belangrijke rol voor de stimulering en begeleiding van initiatieven op het terrein van bevordering van taalvaardigheid. Ook de aanpak van streektaal in het onderwijs maakt hier deel van uit, deels gekoppeld aan het project Onderwijskansen in Drenthe.

Wij willen in 2009, samen met Groningen, Overijssel en Gelderland een besluit nemen over de status van het Nederlandsaksisch. Op dit moment laten wij onderzoeken of er voldoende basis is om, wat de erkenning betreft, van deel II naar deel III te gaan.

Intensivering prioriteit 2.9, Behoud en ontwikkelen cultureel erfgoed

Uitbreiding Noordelijk Archeologisch Depot Nuis

Het Noordelijk Archeologisch depot in Nuis zullen wij uitbreiden om in de toekomst te kunnen blijven functioneren als interprovinciaal archeologisch depot.

10.10. Vormgeven beeldkwaliteit in openbare ruimte

Drenthe verdient een eigentijdser beeld voor zowel de eigen inwoners als de toeristen. De beeldkwaliteit van de openbare ruimte willen wij verbeteren door beeldkwaliteit van de openbare ruimte aan het begin van ruimtelijke plannen (wegen en kanalen) positief te beïnvloeden. Vanaf 2009 willen wij via een subsidieregeling voor toegepaste kunst bovendien stimuleren dat particulieren en medeoverheden bij het vormgeven van objecten in de openbare ruimte de kennis en kunde van eigentijdse ontwerpers gebruiken.

Viering eerste paal depot.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
2.7. Versterken culturele infrastructuur Drenthe.	<ul style="list-style-type: none"> - Dynamisch cultureel en beeldende kunst klimaat in Drenthe dat optimaal gebruikmaakt van de kernkwaliteiten van Drenthe. - Structurele verbetering profilering en (inter-) nationale status musea van provinciale betekenis. - Een samenhangend museumbestel van kwalitatief goede musea en museale voorzieningen. - Doorgroei PeerGroup en Jeugdtheatergezelschap DJT De Reus naar topinstellingen. - Zorg dragen voor gespreid aanbod voor professionele podiumkunsten. - Doorontwikkeling KiK, met behoud Artist in residence voorziening. - Een succesvollere kenniseconomie door de wisselwerking tussen cultuur en economie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bijdragen aan bovenlokale projecten die beeldende kunst en vormgeving op de kaart zetten; bijvoorbeeld projecten die zich manifesteren op het snijvlak van beeldende kunst, natuur, erfgoed en recreatie. - Investeren in professionalisering en profilering musea van provinciale betekenis. - Hen stimuleren onderlinge allianties aan te gaan bij versterken deskundigheid en uitvoeringscapaciteit. - Het ontwikkelen van het onderling delen van informatie, het stimuleren van samenwerking en contextueel presenteren: musea leveren een belangrijke bijdrage aan het overbrengen van 'Het verhaal van Drenthe' (zie prioriteit 2.9). - Subsidiëren PeerGroup en DJT De Reus. - Subsidiëren van noordelijke instellingen die in Drenthe spelen en zoveel mogelijk doelgroepen en disciplines vertegenwoordigen. - Bijdragen aan doorontwikkeling KiK. - Uitvoering geven aan Investeringsprogramma cultuur als magneet voor initiatieven op het snijvlak van cultuur en economie.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
2.8. Vergroten cultuurparticipatie.	<ul style="list-style-type: none"> - Vergroten deelname aan cultuur door inwoners van Drenthe, zowel geografisch als wat betreft diversiteit van doelgroepen. - Publieksbereik Drentse musea >750.000 bezoekers, waarvan de 5 musea van provinciaal betekenis > 350.000 bezoekers. - Divers en veelzijdig aanbod van festivals. - Meer professionele toneelvoorstellingen voor alle leeftijdscategorieën. - Cultuureducatie verankeren in scholen: <ul style="list-style-type: none"> - lokale netwerken cultuureducatie - meer ondersteuning erfgoededucatie - meer gebruik van en koppeling met lokale activiteiten (relatie met buitenschoolse activiteiten). 	<ul style="list-style-type: none"> - Drents programma 2009-2012 voor Programmafonds cultuurparticipatie. - Vanuit de huidige professionaliseringsregeling voor het museumbeleid bijdragen aan cultureel ondernemerschap musea (marketing, promotie, deskundigheidsbevordering, samenwerkingsprojecten). - Financiering ICC-cursus (cultuureducatie verankeren in scholen). - Allianties met gemeenten in opzetten lokale netwerken cultuureducatie/start enkele lokale netwerken. - Uitbreiding consultantfunctie binnen lokale netwerken erfgoededucatie.
2.9. Behoud en ontwikkelen cultureel erfgoed.	<ul style="list-style-type: none"> - Cultuurhistorische Waardenkaart; kompas voor ruimtelijke ontwikkeling. - Provinciale Monumentenlijst benoemt en beschermt monumenten op provinciale schaal; integraal, gebiedsgericht en in samenwerking met gemeenten. - Ontwikkelingsprogramma cultuurhistorie en archeologie. - Overdracht gemeentelijke archeologietaken. - Erfgoed meenemen vooraan in ruimtelijke planprocessen. - Versterken maatschappelijk draagvlak voor immaterieel erfgoed. - Uitbreiding Noordelijk Archeologisch Depot Nuis. - Stevig en herkenbaar Huis voor de Drentse Taal. Streektaal als versterking culturele identiteit en taalontwikkeling in basisonderwijs. 	<ul style="list-style-type: none"> - Afronden visiedeel en sturingskader, sturen op provinciaal belang, meenemen in omgevingsbeleid en vaststellen in 2009. - Aanwijzen van circa 400 monumenten in 5 categorieën. - Verstrekken laagrentende leningen naar behoefte. - Fysiek erfgoed projectgewijs zichtbaar maken, via het ontwikkelingsprogramma cultuurhistorie met aansluiting op het provinciaal Meerjarenprogramma landelijk gebied. - Gemeenten projectgewijs ondersteunen bij kwaliteitsimpuls gemeentelijke archeologie. - Drents Plateau ontwikkelt in project 'De voorkant' nieuwe aanpak erfgoed in ruimtelijke plannen. - Versterken actieve inzet erfgoed-vrijwilligers via project 'Tafelzilver van Drenthe' (2009 tot en met 2012). - Aanschaf derde loods. - Huis voor de Drentse Taal voert activiteiten uit die bijdragen aan het verbeteren van de Drentse identiteit
2.10. Beeldkwaliteit openbare ruimte.	<ul style="list-style-type: none"> - Het leefklimaat in stedenbouwkundig en landschappelijke zin te versterken door culturele inbreng in ruimtelijke planvorming (kunsten/cultuurhistorie). 	<ul style="list-style-type: none"> - Inzet cultuurhistorische waardenkaart. - Subsidiering projecten Vormgeving openbare ruimte met toegepaste kunst. - Cultureel opdrachtgeverschap, bijvoorbeeld in het kader van reconstructie N34/N33.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
2.7. Versterken culturele infrastructuur Drenthe	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dynamisch cultureel en beeldende kunst klimaat in Drenthe dat optimaal gebruikmaakt van de kernkwaliteiten van Drenthe. - Structurele verbetering profilering en (inter) nationale status musea van provinciale betekenis is bereikt door onder andere internationale profilering en kennisuitwisseling Hunebedcentrum, planontwikkeling herinrichting voormalig kampterrein Westerbork en herinrichting van het Drents Museum. - Een samenhangend museumbestel van kwalitatief goede musea en museale voorzieningen is bereikt door het ontwikkelen van het onderling delen van informatie, het stimuleren van samenwerking en contextueel presenteren - Doorgroei PeerGroup en Jeugdtheatergezelschap DJT De Reus naar topinstellingen. - Wij hebben zorg gedragen voor gespreid aanbod voor professionele podiumkunsten. - Doorontwikkeling KiK, met behoud Artist in residence voorziening. - Een succesvollere kenniseconomie door de wisselwerking tussen cultuur en economie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wij hebben diverse bovenlokale projecten voor beeldende kunst en vormgeving ondersteund die zich manifesteren op het snijvlak van beeldende kunst, natuur, erfgoed en recreatie. Als voorbeeld noemen we het project Tentoonstelling 'Terug naar de natuur' door Kunstpaviljoen Nieuw Roden. - De vijf musea van provinciale betekenis zijn zowel structureel als projectmatig ondersteund. - Oprichten van het Museumplatform en het collectieve project Museumbeleid waaraan 26 musea deelnemen. - Structurele en projectmatige ondersteuning van PeerGroup en DJT De Reus. - Subsidies voor noordelijke instellingen die in Drenthe spelen zoals NNO, Citadel, Tryater, Grand Theatre, PeerGroup, DJT, Theater te Water, Jongeren theater Nizno en theatergroep Rood Paleis. - KiK is structureel en projectmatig ondersteund. Verkenning naar dit onderwerp wordt verricht
2.8. Vergroten cultuurparticipatie	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vergroten deelname aan cultuur door inwoners van Drenthe, zowel geografisch als wat betreft diversiteit van doelgroepen. - Publieksbereik Drentse musea >750.000 bezoekers, waarvan de 5 musea van provinciaal betekenis >350.000 bezoekers. - Er is in de provincie een divers en veelzijdig aanbod van festivals. Er zijn meer professionele toneelvoorstellingen georganiseerd voor alle leeftijdscategorieën. - Cultuureducatie is verankerd in scholen door: <ul style="list-style-type: none"> - lokale netwerken cultuureducatie - meer ondersteuning erfgoededucatie - meer gebruik van en koppeling met lokale activiteiten (relatie met buitenschoolse activiteiten). 	<ul style="list-style-type: none"> - Drents programma 2009-2012 voor Programmafonds cultuurparticipatie is tot stand gekomen met deelname van 12 gemeenten. Gezamenlijke inzet is daarmee met 3 ton per jaar verhoogd vanaf 2010. - Cijfers over 2009 zijn nog niet beschikbaar voor alle 40 Drentse musea. De 5 musea van provinciale betekenis trokken 400.000 bezoekers in 2009. - Wij hebben 9 provinciale festivals ondersteund in 2009 - Binnen de gesloten allianties met gemeenten is het opzetten van lokale netwerken cultuureducatie een belangrijk onderdeel. Drents Plateau heeft de consultantfunctie binnen lokale netwerken erfgoededucatie uitgevoerd.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
2.9. Behoud en ontwikkelen cultureel erfgoed	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het Cultuurhistorisch Kompas is in de zomer van 2009 opgeleverd. - Provinciale Monumentenlijst is opgesteld (gebouwd en wederopbouw) met als doel monumenten op provinciale schaal te beschermen. Dit project is integraal, gebiedsgericht en in samenwerking met gemeenten opgepakt. - Ontwikkelingsprogramma cultuurhistorie en archeologie is uitgevoerd. - Overdracht gemeentelijke archeologietaken is uitgevoerd. - Erfgoed wordt zoveel als mogelijk aan de voorkant meegenomen in ruimtelijke planprocessen. - Aan de versterking van maatschappelijk draagvlak voor immaterieel erfgoed is gewerkt. - Uitbreiding Noordelijk Archeologisch Depot Nuis is uitgevoerd. - Stevig en herkenbaar Huis voor de Drentse Taal. Streektaal als versterking culturele identiteit en taalontwikkeling in basisonderwijs. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het Kompas heeft een duidelijke plek in het omgevingsbeleid gekregen als kernwaarde oorspronkelijkheid. - In de categorie 'gebouwd' zijn 224 monumenten definitief aangewezen. In de categorie 'wederopbouw' zijn 75 monumenten voorlopig aangewezen. Voor de categorieën 'archeologie' 'historisch geografische elementen' en 'gebieden' is een lijst met potentiële monumenten ontwikkeld. - Met de gemeenten is samengewerkt bij de aanwijzing, en vergunningverlening en een gebiedsgerichte aanpak. - Projecten gehonoreerd via het pMJP zoals restauratie van sluis III in Veenhuizen, het erfgoedfestival in Frederiksoord, bescherming watererfgoed in Emmen, aankoop Huis ter Hansouwe door Het Drentse Landschap - Kwaliteitsimpuls gegeven aan de gemeentelijke inzet voor archeologie. 11 Gemeenten ontwikkelen archeologische beleidsadvieskaarten en 7 gemeenten gaan nu werken met een gemeentelijk of regioarcheoloog. - Drents Plateau heeft een aanpak ontwikkeld voor de borging van erfgoed in ruimtelijke plannen. - STAMM heeft in opdracht van GS onderzocht hoe de actieve inzet van vrijwilligers in de erfgoedsector versterkt en verbreed kan worden. - Het Noordelijk Archeologisch depot in Nuis is uitgebreid met een derde loods. - In 2009 is het besluit genomen, samen met Groningen, Overijssel en Gelderland, over de status van het Nedersaksisch. Er is voldoende basis om van deel II naar deel III te gaan.
2.10. Vormgeven beeldkwaliteit in openbare ruimte	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het leefklimaat in stedenbouwkundig en landschappelijke zin is versterkt door culturele inbreng in ruimtelijke planvorming (kunsten/cultuurhistorie). 	<ul style="list-style-type: none"> - Opstartactiviteiten Atelier Mooi Drenthe. - Project Het Kruis, gemeente Hoogeveen. - Uitvoering nota Kunst en infrastructuur, reconstructie N34. - Subsidiëring projecten vormgeving openbare ruimte.

Artist impression
Drents Museum Depot
in Nuis.

Financieel overzicht prioriteiten

Programma 2. Samenleving met samenhang	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
P2.01 Kansen voor jeugd en gezin	681.500	1.300.000	1.562.500	1.619.311	-56.811
P2.02 Kansen voor Onderwijs: kwaliteitsslag basisonderwijs Drenthe	156.470	0	500.000	496.093	3.907
P2.03 Kansen voor onderwijs: aanpak Voortijdig Schoolverlaten	279.313	372.000	372.000	372.485	-485
P2.04 Kansen voor welzijn en zorg: sociale samenhang en participatie	1.039.092	465.000	255.000	155.271	99.729
P2.05 Kansen voor '7 tot 7'diensten- en voorzieningen- programma in Drentse gemeenten	400.000	465.000	465.000	473.529	-8.529
P2.06 Kansen voor Sport: Drenthe profilering als sportprovincie	745.717	418.500	418.500	401.790	16.710
P2.07 Versterken culturele infrastructuur Drenthe	2.650.160	685.000	685.000	702.768	-17.768
P2.08 Vergroten cultuurparticipatie	0	799.800	799.800	804.172	-4.372
P2.09 Behoud en ontwikkelen cultureel erfgoed	0	350.000	350.000	372.780	-22.780
P2.10 Vormgeven beeldkwaliteit in openbare ruimte	0	93.000	93.000	46.000	47.000
Totaal prioriteiten	5.952.252	4.948.300	5.500.800	5.444.199	56.601

P-2.01 Kansen voor Jeugd en Gezin

Het budget Kansen voor Jeugd en Gezin (Positief Opvoeden en Signs of Safety) is in 2009 overschreden, omdat er bij het implementeren van Positief Opvoeden een extra slag is gemaakt. In de fase 'o' is een extra inventarisatie gehouden bij de Drentse gemeenten om te bezien wat er door het lokaal jeugdbeleid al aan activiteiten inzake het pedagogisch opvoeden werd gedaan. De trainingen Positief Opvoeden zijn per augustus 2009 met extra inzet van start gegaan om zo een inhaalslag te maken en de resultaten te behalen.

P-2.04 Kansen voor welzijn en zorg: sociale participatie en samenhang

Er is één aanvraag ingediend ten behoeve van het stimuleringsbudget Wonen Zorg Welzijn ingediend. Dit is een onderdeel van deze prioriteit. Er is daarom door externe oorzaken budget overgebleven.

Wat hebben we nog meer gedaan?

P-2.1 Sociale agenda

Jeugdzorg

- BJZ heeft extra werkzaamheden uitgevoerd in het kader van de Wet gedragsbeïnvloeding jeugdigen.
- Het project Nazorg jeugd als onderdeel van het landelijk programma 'Aanpak Jeugdcriminaliteit' is uitgevoerd. Onderdeel hiervan zijn de netwerk- en trajectberaden.
- Wachtlijsten voor het indicatietraject bij Bureau Jeugdzorg Drenthe zijn weggewerkt
- Drenthe heeft aan de afspraken voldaan die het IPO met het rijk heeft gemaakt. Wij hebben de toestroom van extra jeugdzorgvragers op alle onderdelen kunnen opvangen en daardoor zijn er op peildatum 31 december 2009 geen wachtlijsten.
- In samenwerking met de Drentse gemeenten, en in afstemming met de zorgverzekeraar is een Drentse pilot: Effectieve ketensamenwerking opgesteld en ingediend bij het rijk. In deze pilot spreken de financiers af zich gezamenlijk verantwoordelijk te voelen voor de gehele jeugd(zorg) beleid in Drenthe.
- In het kader van deze samenwerking zijn ook gezamenlijke projecten gestart rondom de opvang van zwerfjongeren in Assen, Hoogeveen en Emmen.

KIN (Kennis Innovatie Netwerken)

Met Mensen in het Middelpunt is op sociaal beleid een kwaliteitsslag gemaakt die in de Sociale Agenda 2009-2012 wordt doorgezet en versterkt. De provincie wil met gemeenten als partners samenwerken aan de voorkant en kennis bundelen en delen, zodat vraagstukken op een goede manier kunnen worden omgezet naar beleid. De intentie is om dit zoveel mogelijk duurzaam te doen en datgene wat voor 2012 wordt opgezet na 2012 te borgen. De visie en aanpak is om uit te gaan van een aantal strategische thema's (waarop continuïteit van groot belang is) en daarboven - meer tijdgebonden - speerpunten die uit het veld naar voren komen. Aandachtspunt is het ontwikkelen van een digitale kennis infrastructuur (Informatie Kennis Punt).

Het kader van KIN is:

- Sociale agenda, belangrijk is om bij KIN de link met sociale allianties er positief in te houden
- Amen is geen Amsterdam
- Decentraal wat kan, centraal wat moet
- Drentse schaal vraagt om bovenlokale inzet
- Provincie Drenthe Nieuwe Stijl, sociale domein: signaleren, agendasetting, coördineren (provincie heeft achtervangersrol)
- Wettelijke taak: artikel 13 Wmo

Antidiscrimatievoorziening

Drenthe heeft geormerkte financiering van het rijk ontvangen voor de oprichting van een centrale antidiscrimatievoorziening in de provincie. Dit hangt samen met een nieuwe wet op de antidiscriminatie. Het betreffende wetsvoorstel antidiscriminatie is tot 2009 uitgesteld en daarmee het proces om te komen tot een antidiscrimatievoorziening in Drenthe vertraagd.

Medio 2009 is de wet aangenomen door de Eerste Kamer. Daarmee zijn de verantwoordelijkheden rondom antidiscriminatie bij gemeenten belegd. Het project in Drenthe onder de noemer Artikel 1 Drenthe, gefinancierd vanuit rijksmiddelen die via gemeenten en provincie (overbruggingsgelden) zijn uitgezet, is nu tot uitvoering gekomen. De verwachting is dat medio 2010 een centrale voorziening in Drenthe zal worden opgericht.

Wat heeft het gekost?

	Product/prioriteit	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Lasten	Prioriteiten	5.952.252	4.948.300	5.500.800	5.444.199	56.601
	P-2.0 Ontwikkeling beleid	125.080	129.005	129.005	95.812	33.193
	P-2.1 Sociale agenda	39.397.739	37.404.685	41.685.813	43.339.011	-1.653.198
	P-2.5 Culturele en Museale agenda	21.422.548	20.388.234	21.249.589	21.120.536	129.053
	Apparaatskosten	0	0	0	0	0
	Totaal	66.897.619	62.870.224	68.565.207	69.999.559	-1.434.352
Baten	Prioriteiten	0	0	0	0	0
	P-2.0 Ontwikkeling beleid	2.750	0	0	5.162	-5.162
	P-2.1 Sociale agenda	32.964.205	30.848.660	33.517.788	34.363.297	-845.509
	P-2.5 Culturele en Museale agenda	2.263.115	870.876	1.288.167	1.322.302	-34.135
	Totaal	35.230.069	31.719.536	34.805.955	35.690.761	-884.806
Saldo		31.667.550	31.150.688	33.759.252	34.308.798	-549.546

Toelichting

Saldo Programma	-549.546
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Totaal verrekend met reserves	0
Resultaat programma na bestemming reserves	-549.546

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Het programma resulteert bij het salderen van de lasten en baten in een nadeel van € 550.000,--. Deze overschrijding wordt veroorzaakt binnen het beleidsterrein jeugdzorg binnen het product Sociale agenda.

Doeluitkering jeugdzorg

Op het beleidsterrein jeugdzorg zijn in onze provincie de afspraken met de minister Jeugd en Gezin succesvol uitgevoerd:

- de cliënten die jeugdzorg nodig hadden in 2009 in Drenthe zijn geholpen;
- wij hadden eind 2009 geen wachtlijsten bij de Drentse jeugdzorg-uitvoerder.

Landelijk, en ook in Drenthe, speelt dat er spanning zit op het beschikbaar gestelde rijksgeld versus de te halen doelen.

Jeugdzorg heeft daarmee een tekort van € 967.000,-- in 2009. Dit is 3% van de werkelijke rijksinkomsten 2009 van 32,5 miljoen. Van dit tekort brengen wij € 550.000,-- ten laste van

programma 2. Het overige tekort van € 417.000,-- kunnen wij ten laste brengen van de middelen derden Jeugdzorg op de balans, die daarmee onder andere, na toevoeging rente over saldo 2008, negatief komt te staan voor € 385.000,--. De resultaten zijn dus wel behaald en door externe oorzaken is de overschrijding veroorzaakt.

Risico's ten aanzien van de financiën jeugdzorg zijn aangekaart bij de bestuursrapportages in 2009 en in de brief aan de staten inzake financiën jeugdzorg d.d. november 2009. Eind 2009 raakten de 'reserves' van de middelen jeugdzorg leeg. Wij wilden wel onze doelen halen (afspraken met minister, zie hiervoor) en hebben daarom een tekort in 2009. Bij het opmaken van de tweede bestuursrapportage 2009 gingen wij ervan uit dat deze extra uitgaven opgevangen zouden kunnen worden door de gereserveerde middelen derden Jeugdzorg. Dit is niet het geval; de overschrijding leidt tot een tekort bij de middelen derden op de balans van € 385.000,--. Dit bedrag wordt ingelopen in 2011, gezien de, inmiddels vastgestelde, herverdeling van de middelen in de jeugdzorg.

Het tekort is hoger dan verwacht omdat ook de groei vooral bij het justitiedeel hoger uitviel dan geraamd. Omdat de provincies met het rijk zijn overeengekomen geen wachtlijsten meer te hebben per 31 december 2009, hebben wij voor dat onderdeel de totale groei gefinancierd. Dit konden wij niet opvangen met de rijksmiddelen, omdat de afgesloten overeenkomst IPO-rijk in 2009 nadelig voor Drenthe uitpakte.

De meerjarenprognose financiën jeugdzorg geeft aan dat er in 2011 financiële ruimte is om dit tekort in te lopen. Dit baseren wij op de beschikking van het rijk voor 2011. Risico's ten aanzien van de financiën jeugdzorg zullen wij melden in de bestuursrapportages van 2010.

Programma 3

Ruimte en bereikbaarheid

Missie

Wijzigingen in de wetgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening leiden tot nieuwe bestuurlijke verhoudingen. Wij zullen deze de komende jaren in overleg met de medeoverheden vormgeven in het proces van de provinciale structuurvisie. Deze visie met de planhorizon 2020 biedt de gelegenheid het provinciaal beleid op een aantal belangrijke thema's te actualiseren. Het wonen, werken en recreëren in een cultuurhistorisch en landschappelijk unieke omgeving is een belangrijke kernwaarde van Drenthe. Bescherming en verdere ontwikkeling ervan vereisen een samenhangende scherpere ruimtelijke en economische profilering van het Drents plateau, de steden en de 'schil' van Drenthe. Verdere 'verrommeling' van het landschap wordt met kracht tegengegaan. Klimaatontwikkeling en ruimtegebruik worden beter op elkaar afgestemd. Duurzaam wonen en het toepassen van energiebesparing en nieuwe energiealternatieven worden gestimuleerd. De steden worden ontwikkeld vanuit hun specifieke kwaliteiten voor wonen en vestiging en hun verbinding met de omliggende groene ruimte. Specifiek wordt ingezet op versterking van de (inter)nationale posities van het Nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen en de regio Emmen/Zuidoost-Drenthe. Het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan wordt geactualiseerd, mede als belangrijke bouwsteen voor de nieuwe structuurvisie.

Belangrijkste resultaten 2009

- Gebiedsvisie De Wolden bestuurlijk bekrachtigd.
- Minister van VW heeft Tracébesluit A28 Zwolle-Meppel vastgesteld.
- Rijkswaterstaat heeft in 2009 de reconstructie van knooppunt Lankhorst gerealiseerd.
- Interactieve beleidsvorming herinrichting Peizermade gestart.
- Aanbesteding en gunning Openbaar Vervoer in Groningen en Drenthe een feit.
- Programma van Eisen aanbesteding exploitatie spoorlijn Zwolle-Emmen opgesteld.
- Start pilot Dynamische Reizigersinformatie Systemen (DRIS) in Borger Odoorn.
- Masterstudie Florijnas uitgewerkt.
- Scopestudie naar de versnelling van het spoor tussen de Randstad en het Noorden uitgevoerd.
- Het ontwerp voor Norgerbrug is op hoofdlijnen uitgekristalliseerd.
- De bevoegdheden en taken voor de regionale luchtvaart overgedragen aan de provincie.
- In het najaar van 2009 hebben provinciale staten ingestemd met het pakket maatregelen om de nadelige effecten van de kredietcrisis op de woningmarkt in Drenthe tegen te gaan. Er is met alle 12 de gemeenten gesproken over het realiseren van projectbesluiten ten behoeve van versnelling van de woningbouw.
- In december hebben wij de ontwerp-Omgevingsvisie vastgesteld. De Omgevingsvisie Drenthe wordt 2 juni 2010 ter vaststelling voorgelegd aan provinciale staten.
- Samen met de gemeenten in Oost- en Zuidoost-Drenthe is een onderzoek gestart naar de mate en aard waarin deze gemeenten getroffen worden door de bevolkingsdaling, en de effecten daarvan op thema's als wonen, arbeidsmarkt, mobiliteit en voorzieningen/leefbaarheid. Het onderzoek wordt verricht door Companen. In het voorjaar van 2010 wordt het onderzoek afgerond.
- Op basis van de meest recent beschikbare leeftijdsopbouw van de Drentse bevolking (peildatum 1 januari 2008) is een bevolkingsprognose opgesteld.

- In het kader van Mooi Drenthe is ingestemd met het advies van de kwartiermakers om een Adviseur Mooi Drenthe aan te gaan stellen. Eind 2009 heeft Drents Plateau een Atelierleider aangesteld die verantwoordelijk voor het opstellen van een Agenda Mooi Drenthe, dit in overleg met gemeenten en provincie.
- In het kader van de benoeming van gedeputeerde Bats tot rapporteur van het Comité van de Regio's op het gebied van vergrijzing is een discussienota opgesteld, dat moet leiden tot een advies aan de Europese Commissie over dit thema.
- Voor de ontwikkeling Leek – Roden is een intentieovereenkomst afgesloten. Deze intentieovereenkomst spreekt uit dat de partijen die bij de ontwikkeling van het gebied betrokken zijn (DLG, provincie Groningen, provincie Drenthe, gemeente Leek en de gemeente Noordenveld) tezamen de intergemeentelijke structuurvisie (IGS) wensen te realiseren en daarvoor een samenwerkingsovereenkomst wensen aan te gaan.
- Er zijn 481 bomen geplant langs 20 km weg voor de landschappelijke inpassing van de provinciale wegen ter realisatie van de groenvisie voor wegen en vaarwegen.
- Wij hebben 38 km deklaag van de provinciale wegen vervangen en/of verbreed in het kader van Groot Onderhoud en het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Verkeer en Vervoer. Grote projecten waren Veenhuizen eerste fase, de Smildes eerste fase en de N34 tussen Emmen en Exloo. Ook heeft op 7 km fietspad groot onderhoud plaatsgevonden.
- De Brug/ecoduct de Gouwe en de busbaan tussen Peize en Peizermade zijn opgeleverd. De Brug/ecoduct de Gouwe is gebouwd door toepassing van de nieuwe geïntegreerde D&C-contractvorm (Design & Construct), waarbij de aannemer meer activiteiten en verantwoordelijkheden draagt bij het ontwerp en aanleg van de brug.

Ecoduct/brug De Gouwe.

- De Rogatsluis, Ossesluis en Nieuwebrugsluis zijn vanaf medio 2009 op afstand bedienbaar vanuit de centrale bedieningspost bij de Nieuwebrugsluis. Ook heeft bij deze sluisen groot onderhoud plaatsgevonden.
- In het project Erica Ter Apel zijn in 2009 de volgende werken opgeleverd: de Viertorenbrug, 3 sluisen, de oeverconstructie bij Emmer-Compasuum, de Brug de Doorsnee, de Sprengersbrug en de Hartmanbrug.

Wat waren onze doelen en wat hebben we gerealiseerd?

P-3.0 Verkeer

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

In juli 2007 is het Provinciaal verkeers- en vervoersplan Drenthe vastgesteld. Met dit PVVP willen wij de bereikbaarheid voor auto, openbaar vervoer en fiets zodanig organiseren dat de verschillende modaliteiten in combinatie gebruikt gaan worden en elkaar maximaal versterken zodat mensen zich voor sociale ontplooiing, wonen en werken betrouwbaar, veilig en tegen acceptabele reistijden kunnen verplaatsen. Hierbij kiezen wij voor een deur-tot-deurbenadering. De ambities en kaders tot 2020 zijn voor heel Drenthe aan de hand van 6 thema's beschreven.

1. Thema Ruimtelijk-economische ontwikkeling

Het beleid is erop gericht de (inter)nationale verbindingen van de stedelijke netwerken te versterken en de stedelijke ontwikkeling te stimuleren door waarborgen van samenhang tussen ruimtelijke ordening en mobiliteit.

2. Thema Bereikbaarheid

Binnen dit thema willen wij een duurzame bereikbaarheid op maat realiseren, waarbij de kracht van de verschillende modaliteiten optimaal wordt benut.

3. Thema Veiligheid

Het thema Veiligheid is gericht op het waarborgen van de verkeersveiligheid, de externe veiligheid en de sociale veiligheid in het openbaar vervoer.

4. Thema Leefomgeving

Deze invalshoek is apart opgenomen om de negatieve invloed van verkeer en vervoer op de omgeving met betrekking tot milieu, natuur en leefbaarheid te beperken.

5. Thema Innovatie

Binnen het verkeers- en vervoersbeleid is naar de toekomst toe het stimuleren van de ontwikkeling en toepassing van product- en procesinnovaties van belang.

6. Thema Samenwerking

Verkeers- en vervoersbeleid kun je niet alleen. Gebiedsgericht samenwerken met overheden, overheidssectoren, marktpartijen en belangengroepen is een must.

De doelstellingen van de verschillende beleidsthema's zijn in het PVVP (Uitvoeringsagenda) uitgewerkt tot prestatie-doelstellingen.

Hoe wij dit willen realiseren binnen de context van de provinciale Begroting 2009 wordt beschreven in de hoofdstukken Ontwikkeling en Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we daaraan doen? In de financiële begroting in hoofdstuk 4.3 zijn de kosten van studies en projecten voor 2009 opgenomen. Meer in detail zijn de activiteiten weergegeven in het PUP 2009.

Thema Ruimtelijke economische ontwikkeling

In het kader van het RSP-programma is met de gemeenten Assen, Emmen en Coevorden een gezamenlijke organisatie opgezet om uitvoering te geven aan langjarige integrale gebiedsontwikkelingstrajecten.

Onderdeel van het RSP-programma is de Masterstudie Florijnas die in 2009 is opgesteld. Het betreft een gezamenlijke visie met de gemeente Assen op de toekomstige bereikbaarheid en de daarbij behorende ruimtelijke economische ontwikkeling. Daarnaast is, eveneens als onderdeel van het RSP programma en als uitvoering van de motie Koopmans, een scopestudie uitgevoerd door Prorail naar de versnelling van het spoor tussen de Randstad en het Noorden.

Thema Bereikbaarheid

Samen met de transportsector en het CROW is een landelijke pilot uitgewerkt voor navigatie in vrachtauto's. Deze pilot start in 2010.

Thema Verkeersveiligheid

Via de Brede Doeluitkering wordt de aanpak van verkeersonveiligheid zowel infrastructureel als via gedragsbeïnvloeding gestimuleerd. In 2009 zijn 31 personen in het Drentse verkeer omgekomen. Daarmee wordt ruimschoots voldaan aan de norm van maximaal 37 doden in 2010 en wordt de doelstelling van 29 verkeersdoden in 2020 genaderd. Over het aantal ziekenhuisgewonden zijn nog geen cijfers bekend.

Het project 'Trials' waarbij jonge automobilisten bewuster gemaakt worden van hun rijgedrag, en dat door de provincie Drenthe is opgestart is dit jaar door meerdere provincies overgenomen.

Thema leefomgeving

Onze eigen provinciale wegen kennen op dit moment geen knelpunten die buiten de normen van de wet geluidhinder vallen. In het kader van de Brede Doeluitkering is afgesproken nadrukkelijker naar faunapassages te kijken. Deze kunnen bij de reconstructie of onderhoud van een weg vaak redelijk eenvoudig en tegen geringe meerkosten worden opgenomen.

Thema Innovatie

De ontwikkelingen in de ICT-sector bieden mogelijkheden de deur-tot-deurbereikbaarheid te verbeteren en de ketenmobiliteit te stimuleren. Hiervoor is dynamische actuele informatie noodzakelijk, bijvoorbeeld in de vorm van route-informatie, reisinformatie bij haltes en parkeren. Op het nieuwe busstation van Borger-Odoorn aan de N34 is derhalve gestart met een pilot Dynamische Reisinformatie (DRIS). Dit haltesignaleringsysteem geeft exact aan hoe laat iedere bus vertrekt.

Er is een start gemaakt met de modernisering van ons telsysteem en de dataverwerking. De toegankelijkheid van data wordt vergroot met behulp van de verkeersmonitor, een website waarop actuele verkeersgegevens zijn opgenomen.

Gezamenlijk met de gemeente Assen ontwikkelen we het project Sensor City. Sensor City is een ambitieus project waarin een grootschalig stedelijk meetnetwerk wordt gerealiseerd waarmee verschillende, praktisch bruikbare, toepassingen van complexe sensorsystemen kunnen worden ontwikkeld. Het betreft onder meer onderzoek naar het genereren van betrouwbare floating car-data op basis van een combinatie van metingen uit het vaste meetnetwerk, van gsm-data en van data uit in-car-devices. Ook betreft het onderzoek naar reistijdvoorspellingen gebaseerd op de koppeling van floating car-data aan complexe verkeersmodellen.

Thema samenwerking

Samenwerking met alle Drentse gemeenten vindt plaats in het Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe. Dit is een bestuurlijk overleg van gemeenten, provincie en rijk. In het beraad wordt overlegd tussen de wethouders Verkeer en Vervoer van de twaalf Drentse gemeenten, de gedeputeerde voor Verkeer en Vervoer namens de provincie en de hoofdingenieur-directeur van de directie Noord-Nederland vanuit Rijkswaterstaat. De overleggen worden op ambtelijk niveau voorbereid in de Adviesgroep Verkeer en Vervoer. Bij dit overleg, dat één keer per kwartaal wordt gehouden, zijn ook andere maatschappelijke organisaties vertegenwoordigd. De bereikbaarheid van het nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen en Zuidoost-Drenthe en de gebiedsontwikkeling Emmen-centrum, Coevorden en Assen-Florijn als in het kader van het Regio Specifiek Pakket wordt in samenwerking met de verschillende partners nader uitgewerkt.

P-3.1 Beheer en onderhoud wegen

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Het beheer en onderhoud van het provinciale wegennet is gericht op het realiseren van het gewenste kwaliteitsniveau op het gebied van bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en doelmatigheid.

Indicatoren

- Technische kwaliteit wegennet (onder andere spoorvorming, slijtage en stroefheid).
- Aantal stremmingen en stremmingsduur als gevolg van calamiteiten en incidenten.
- Geluidsniveau van de weg op basis van Europese wetgeving (in ontwikkeling).
- Terugbrengen van het aantal flora- en faunaslachtoffers.
- Terugbrengen van het aantal overbodige lichtmasten.
- Het aantal gerealiseerde kilometers, ingepast in het landschap.
- Kilometer weg voorzien van een eenduidige herkenbaarheid (essentiële herkenbaarheidskenmerken) en zichtbaarheid (bebording en bewegwijzering).

Indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde		
		2008	2009	2010
1. Kwaliteitscijfer wegennet (CROW-systematiek)	Rapportcijfer op schaal 1 – 10 voor het totale provinciale wegennet is in 2007 een 7,43.	8	8	8
2. Calamiteiten	In 2007 zijn er 489 meldingen langs provinciale (vaar)wegen geweest.	489	489	489
3. Hoeveelheid openbare verlichting dat opgeruimd wordt	Het percentage openbare verlichting dat verwijderd wordt. Eind 2007 is begonnen met het weghalen van overbodige openbare verlichting.	10	20	30
4. Faunaslachtoffers	Het aantal meldingen van faunaslachtoffers langs provinciaal wegennet. In 2007 zijn er 130 meldingen geweest.	120	110	100
5. Mate van inpassing in landschap	Het aantal kilometer provinciale weg dat in het landschap is ingepast. In 2007 is nog geen enkele weg ingepast.	5	10	15
6. Mate van doorvoeren eenduidige herkenbaarheid en zichtbaarheid	Het gedeelte van het wegennet dat voldoet aan de eenduidige herkenbaarheid en zichtbaarheid.	60%	70%	75%

Kwaliteit van het wegennet

De technische kwaliteit van het wegennet voldoet aan de streefwaarde voor 2009.

Verkeersstremmingen door calamiteiten of incidenten

Er zijn geen verkeersstremmingen geweest in 2009 als gevolg van calamiteiten en incidenten.

Gladheidsbestrijding.

Calamiteiten

Bij de meldkamer zijn er in 2009 in totaal 491 meldingen van calamiteiten op de provinciale wegen binnengekomen. 475 vonden plaats op wegen, 16 in of rondom de Drentse vaarwegen.

Terugdringen van flora- en faunaslachtoffers

Bij onderhoudswerkzaamheden worden ook de faunapassages meegenomen. Het doel van het aanbrengen van faunapassage is het terugdringen van faunaslachtoffers. In 2009 zijn er 205 faunaslachtoffers geregistreerd, waarvan 191 op de wegen en 14 bij de vaarwegen. Voor 2009 was de 'streefwaarde faunaslachtoffers' langs de provinciale wegen 110. Dit is meer dan het streefaantal van 110. Hiervoor kan een verklaring worden gezocht in een uitbreiding van het wegen areaal (N34 in 2007), de registratie van 2007 is geen basiswaarde in verband met de tijdelijke afsluiting van de N34 in 2007 en dat het aantal faunaslachtoffers in 2008 en 2009 constant is geweest. Conclusie is dat het aantal faunaslachtoffers gemeld en geregistreerd als calamiteit relatief niet is toegenomen.

Terugbrengen van aantal lichtmasten

In 2009 zijn er saneringswerkzaamheden uitgevoerd. Deels binnen de reguliere wegenprojecten en deels in specifieke saneringsprojecten. Hierbij zijn van de ca. 3.000 lichtmasten, het oorspronkelijke aantal, ca. 600 lichtmasten verwijderd. De werkzaamheden zullen in 2010 worden voortgezet, met de bedoeling dat er eind 2010 nog 1.500 lichtmasten over/werkzaam zijn.

Ook houden wij energiebesparende proeven met LED-verlichting (N379, N855, N375 rotonde Pesse) en geen verlichting (N386 rotonde Bunne).

Landschappelijke inpassing

In 2009 hebben wij ongeveer 20 km wegareaal landschappelijk ingepast. Dit komt overeen met het streefpercentage van 5.

Essentiële herkenbaarheidskenmerken

In 2009 hebben wij nog ongeveer 38 km wegareaal voorzien van de juiste wegbelijning conform de eisen van EHK (essentiële herkenbaarheidskenmerken).

P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Het beheer en onderhoud van het provinciale vaarwegennet is gericht op het realiseren van het gewenste kwaliteitsniveau op het gebied van bereikbaarheid, veiligheid, leefbaarheid, duurzaamheid en doelmatigheid

Indicatoren

- Kwaliteitscijfer onderhoudsniveau bruggen, sluisen en duikers (in ontwikkeling).
- Voorzieningenniveau langs vaarweg (in ontwikkeling).
- Aantal kilometers vaarwegdiepte volgens RVW 2005 (Richtlijnen vaarweg).
- Gerealiseerde % van inpassing in het landschap op basis van beleidsvisie, waaronder de gerealiseerde lengte natuurvriendelijke oevers en het terugbrengen van het aantal flora- en faunaknelpunten (in ontwikkeling).

Indicatoren	Nulmeting	Streefwaarde		
		2008	2009	2010
1. Scheepvaartstremmingen en ongevallen	In 2007 zijn er 2 scheepvaartstremmingen geweest.	2	2	2
2. Intensiteit scheepvaartverkeer	In 2007 hebben circa 5.000 boten gebruikge maakt van onze vaarwegen	5.000	5.000	5.000
3. Waterpeilbeheersing	In 2007 is bij de waterpeilbeheersing in 95% van de gevallen voldaan aan de marges.	95%	95%	95%
4. Vaarwegdiepte	In 2007 was 80% van de vaarweg op vaarwegdiepte	85%	90%	95%
5. Inpassing in landschap	In 2007 was p.m. % ingepast in landschap	p.m.	p.m.	p.m.

Matrixbord bij de Paradijssluis; biedt de vaarweggebruiker actuele informatie over de Drentse vaarwegen.

Scheepvaartstremmingen

In 2009 is er 1 voorziene scheepvaartstremming geweest van 10 weken, in de perioden februari-april. Deze stremming was noodzakelijk voor grootonderhoudswerkzaamheden van de Rogatsluis en Ossesluis. Alle gebruikers en instanties zijn vroegtijdig hiervan in kennisgesteld. De Julianabrug te Groningen, gelegen over het Noord-Willemskanaal, is gestremd geweest voor de beroepsvaart. Beide stremmingen zijn van invloed geweest op de intensiteiten beroepsvaart.

Intensiteiten scheepvaartverkeer 2009

- Recreatievaart: Drentsche Hoofdvaart (Paradijssluis): 3.802 passages
- Wittewijk (van en naar Friesland): 1.485 passages
- Hoogeveensche Vaart en Verlengde Hoogeveensche Vaart: 2.016 passages
- Noord-Willemskanaal: 2.710 passages
- Stieltjeskanaal: 1.630 passages.

De intensiteiten recreatievaart wijken niet sterk af van voorgaande jaren.

Beroepsvaart: Hoogeveensche Vaart 150 passages, Noord-Willemskanaal 126 passages
Stieltjeskanaalsluis 72 passages.

Waterpeilbeheersing

De waterpeilbeheersing heeft in 2009 geen problemen opgeleverd. In het kader van Provincie Nieuwe Stijl wordt eventuele overdracht van het peilbeheer naar de Waterschappen onderzocht.

Vaarwegdiepte

Met het baggeren van het Meppelerdiep en ongeveer 17 km Drentsche Hoofdvaart hebben wij de vaarwegdiepte verder geoptimaliseerd.

Inpassing in landschap

De inpassing in het landschap van de vaarwegen wordt in de onderhoudsprojecten meegenomen.

P-3.3 Vervoer

Zie product verkeer.

P-3.4 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

- In 2009 is een structuurvisie vastgesteld waarin het nieuwe omgevingsbeleid is verwoord. Het document is op interactieve wijze tot stand gekomen.
- In de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie worden voor de verschillende beleidsdoelstellingen zoveel mogelijk indicatoren benoemd (uitvoeringsgerichte insteek).
- In 2009 is de interne provinciale organisatie (procesbeheer/digitalisering/relatiebeheer) goed afgestemd op de sturingsfilosofie van de nieuwe Wro en de realisatie van het ruimtelijk beleid.
- Wij regisseren en organiseren samen met partners de borging en ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit van de provincie.
- Wij volgen de bevolkingsontwikkeling in Drenthe, mede in relatie tot de gevolgen voor wonen, werk, voorzieningen en leefomgeving.
- De provincie participeert en neemt initiatief in gebiedsontwikkeling.

Geen toelichting

P-3.5 Stedelijke ontwikkeling

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Er zijn voldoende bedrijventerreinen en woongebieden, geconcentreerd in stedelijke gebieden.

Indicatoren wonen

- Ontwikkeling woningvoorraad naar verschillende soorten kernen.
- Ontwikkeling aantal inwoners in verschillende soorten kernen.

Wij bevorderen economische groei in regiovisiegebied Groningen-Assen en de regio Emmen/Zuidoost-Drenthe.

Wij zetten ons in om de sociale en fysieke woon- en leefomgeving te verbeteren.

Indicatoren(ISV)

- Aantal projecten waarbij herstructurering van woningen, sanering van vervuilde grond, beperking van geluidshinder en inrichting van veilige openbare ruimte gerealiseerd worden.
- Aantal lopende projecten.
- Aantal gerealiseerde projecten.

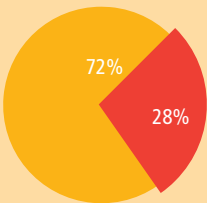
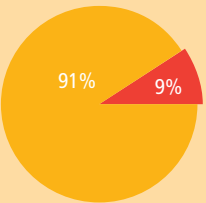
Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Wij zullen bevorderen dat knelpunten op de woningmarkt ook op regionale schaal en integraal worden aangepakt (uitkomst evaluatie woonplannen in 2008).

Indicatoren

- Regionale samenwerking/aantal projecten.
- Realisatie van het aantal woningen, toegekend uit de knelpuntenpot, per doelgroep.
- Aantal gehuisveste statushouders.

Baten en lasten programma

	Lasten	Baten
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	76.593.892 	42.128.615
Overige programma's	200.571.716	403.849.121

	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid					
Totaal lasten	71.851.977	85.063.585	80.458.564	76.593.892	3.864.672
Apparaatskosten	0	0	0	0	0
Totaal baten	42.547.740	44.383.379	46.409.250	42.128.615	4.280.635
Saldo	29.304.237	40.680.206	34.049.314	34.465.277	-415.963

Ontwikkelingen

P-3.0 Verkeer

Het op autoweg breedte brengen van de N₃₄ tussen Ees en Emmen is gerealiseerd. De planvorming van de N₃₄ ter hoogte van Ees is nog niet afgerond. Er wordt in overleg met de bewoners gestudeerd op een acceptabele en financieel haalbare oplossing.

Tussen Peize en Peizermade zijn de vrijliggende busbaan en de natuurpassage opgeleverd. De busbaan wordt in gebruik genomen wanneer ook het transferium en de onderliggende infrastructuur bij de A₇ klaar is. Met de bewoners van Peizermade zijn wij in dialoog over de herinrichting van het dorp.

De minister van Verkeer en Waterstaat heeft in juli 2009 een Tracébesluit voor de A₂₈ tussen Zwolle en Meppel genomen. Gestreefd wordt volgend jaar te starten met de uitvoering en de aanleg van extra rijstroken in 2011.

De werkzaamheden aan de N371 in Smilde en de N374 Borger-Westerbork, projecten die in het kader van de versnellingsagenda zijn opgevoerd, zijn gestart.

In overleg met de gemeente Meppel is er een zogenoemde Quick Win Binnenhavens en Vaarwegen bij het Ministerie VW aangevraagd. De subsidieaanvraag is toegekend in het Bestuurlijk Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport overleg (MIRT-overleg) van november 2009 ad € 1,2 miljoen.

Samen met de transportsector is een landelijke pilot gestart voor navigatie in vrachtauto's. De pilot transportnavigatie Drenthe wordt in het voorjaar uitgevoerd.

In het kader van de Nota Mobiliteit is deze zomer een door het Interprovinciaal Overleg (IPO) gecoördineerd onderzoek naar de kosten van verkeers- en vervoersmaatregelen gedaan. Dit onderzoek is mede input voor de discussie rond de Brede Doeluitkering Verkeer & Vervoer (BDU) en het Provinciefonds.

In juni 2009 is de Gebiedsvisie De Wolden, een gezamenlijke integrale visie op wonen werken, recreëren, natuur en infrastructuur, bestuurlijk ondertekend.

Ten behoeve van een duurzame en vitale toekomst van Drenthe is gestart met de Railvisie Drenthe. Het betreft een ambitieuze op de potentiële ontwikkeling van het railvervoer in de regio. Met de visie willen we de partners in de regio uitnodigen tot het zetten van nieuwe stappen naar een duurzame mobiliteit in 2040. De studie wordt in 2010 afgerond. Gestart is met de aanbesteding van de spoorlijn Zwolle-Emmen. Hiervoor is het Programma van Eisen aanbesteding exploitatie spoorlijn Zwolle-Emmen opgesteld. De gunning van het vervoer zal medio 2010 plaatsvinden. De aanbesteding van de concessie GGD is een feit.

De bevoegdheden en taken voor de regionale luchtvaart overgedragen aan de provincie. Hiervoor wordt onder meer een beleidsvisie opgesteld en moet onderzoek plaatsvinden naar de ontwikkelingsmogelijkheden van Groningen Airport Eelde met betrekking tot personen- en goederenvervoer. Als aanzet hiervoor is in 2009 de kennisnotitie Luchtvaart in Drenthe opgesteld.

Om inzicht te krijgen in de effecten van het Drents Verkeersveiligheidslabel (DVL) is een evaluatie van het project uitgevoerd. Met het onderzoek is ondermeer gekeken naar de invloed en de effecten van het DVL van het verkeersonderwijs en de daarbij behorende praktisch gerichte verkeerseducatieprojecten. Ongeveer de helft van alle Drentse basisscholen neemt deel aan het DVL.

In 2009 is gestart met de landelijke invoering van de ov-chipkaart. In Drenthe wordt deze kaart in 2010 ingevoerd.

In 2010 wordt gestart met het verwijderen van openbare verlichting op die locaties waar dat geen nadelige gevolgen heeft. Dit levert een bijdrage aan de CO₂-reductie en beperkt de licht-hinder in onze provincie.

P-3.1 Beheer en onderhoud wegen

In december is de winter ingetreden met veel sneeuwval. Dit heeft geleid tot een verdubbeling van kosten ten behoeve van de gladheidsbestrijding in 2009. De sneeuwval heeft doorgezet in 2010, zodat er begin februari in Nederland nog nauwelijks strooizout voorradig was.

Samenwerking Rijkswaterstaat

Er wordt onderzocht of er vormen van samenwerking zijn met Rijkswaterstaat of andere uitvoeringsorganisaties die leiden tot synergie en klantgerichtheid van de beheer- en onderhoudsorganisaties van de provincie.

Beleidsvisie beheer en onderhoud

Wij zijn gestart met het maken van een beleidsvisie beheer en onderhoud. Hiermee wordt beleid voor de langere termijn opgesteld, waarmee ook inzicht komt in de kosten, en daarmee de benodigde middelen, voor het beheer en onderhoud. De hoofdlijnen uit de beleidsvisie zijn onderdeel van de totale provinciale meerjarenplanning en kaderstellend voor het uitvoeringsprogramma voor het daaropvolgende jaar.

Aanleg rotonde Pesse.

Toename belasting van de infrastructuur

Er is geconstateerd dat er een toename van belasting optreedt op viaducten, bruggen en wegen door zwaardere totaallasten van het verkeer.

Door toename van vrachtauto's met enkele banden en hogere bandenspanning, neemt de schade excessief toe. Herbeoordeling van viaducten en bruggen van voor 1976 hebben wij in 2009 opgestart om de kwaliteit in beeld te krijgen.

Voor de wegen geldt dat de er bij de dimensionering van nieuwe wegen en herdimensionering van bestaande wegen rekening wordt gehouden met de groei van de belasting door de toename van het verkeer en de toename van de zwaarte van het vrachtverkeer. De meeste Drentse wegen zijn voldoende zwaar gedimensioneerd. De wegen die dit niet zijn zullen bij toekomstig onderhoud een zwaardere onderhoudsmaatregel nodig hebben.

Toepassing geluidsreducerend asfalt

In de provincie zijn de provinciale wegen getoetst aan de Europese Richtlijn Omgevingslawaai. Twee wegen, de N372 en de N851, vallen binnen de categorie waarvoor nader onderzoek wordt uitgevoerd naar mogelijke maatregelen. Voor de overige wegen moeten grenswaarden worden vastgesteld. Bij overschrijding hiervan moeten er actieplannen worden opgesteld om omgevingslawaai te voorkomen of te reduceren. Bij reconstructies en onderhoudswerkzaamheden moet in de toekomst rekening worden gehouden met de eisen genoemd in de Wet geluidshinder

In 2009 is op bestuurlijk niveau besloten geen geluidsreducerend asfalt toe te passen langs de Kolonievahrt (N919), vanwege de extra kosten die het onderhoud van dit type asfalt met zich meebrengt. Wel is vooruitlopend op de tweede tranche van de EU-geluidkaart een provinciale

norm aangehouden bij toepassing van geluidsreducerend asfalt op die trajecten waar in ieder geval dit gewenst is. Voorbeeld hiervan is de reconstructie langs de Drentse Hoofdvaart (N371) Bovensmilde-Smilde is geluidsreducerend asfalt toegepast.

Op een gedeelte van de N34 is bij grootonderhoudswerkzaamheden ZOAB vervangen door geluidsreducerend asfalt.

Aanleg rotonde Pesse.

Eiken processierups

In de zomer hebben wij geanticipeerd op de komst van deze rupsen. Het blijkt dat ze steeds noordelijker voorkomen. Hiervoor hebben wij een onderzoek met monitoring uitgevoerd om in beeld te krijgen in welke mate ze waar in Drenthe langs onze wegen en kanalen voorkomen met als doel in de toekomst lokaal tijdig maatregelen te kunnen nemen.

Boekweitentunnel

De Boekweitentunnel, destijds aangelegd als tunnel Scharreveld, blijkt constructief op deze locatie niet te voldoen. Door de hoge grondwaterstand ter plaatse staat er regelmatig water in de tunnel, waardoor deze verkeersonveilig wordt en schade veroorzaakt aan de voertuigen van de gebruikers. Wij gaan deze tunnel in 2010 reconstrueren.

P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen

Passantenhaven Dieverbrug

- Door een bezwaarschrift op de bestemmingsplanprocedure in de gemeente Westerveld schuift dit project door naar 2010.
- Afstandsbediening.

Afstandsbediening sluizen en bruggen Hoogeveensche Vaart

Met ingang van 1 juli 2009 is de gehele Hoogeveensche Vaart op afstand bedienbaar vanuit Nieuwe Brugsluis bij Hoozeveen. Op de bedieningspost Nieuwe Brugsluis worden de navolgende bruggen en sluizen vanaf het Meppelderdiep op afstand bediend: Staphorster Stouwe brug, Rogatbrug, Rogatsluis, Ossesluis, Nieuwe Brugsluis, Vlinderbrug, Tweelandenbrug, Fietsbrug Krakeel en Edisonbrug.

P-3.3 Vervoer

De aanbesteding van het openbaar busvervoer in Groningen en Drenthe is in de eerste helft van 2009 afgerond. De gunning is inmiddels verstrekt en de nieuwe vervoerder is in december 2009 volgens planning gestart.

Voor het spoor Zwolle-Emmen is samenhang met de verbinding naar de Twente, de zogenoemde Vechtdallijnen, een Programma van Eisen opgesteld. Deze wordt de komende maanden met betrokkenen besproken. Voorjaar 2010 moet aanbesteding en gunning rond zijn.

In 2009 is gestart met het opstellen van de beleidsvisie Binnenhavens en Vaarwegen. De visie is naar verwachting gereed in het eerste kwartaal van 2010.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we er aan doen?

P-3.0 Verkeer

Prioriteit uit Begroting 2009

3.11. Investeringsnota verkeer en vervoer

Onze ambitie is het verder verbeteren van de aansluiting van Drenthe op de (inter)nationale kerngebieden en de verbindingen tussen de noordelijke kernzones. Verbetering van de stedelijke bereikbaarheid krijgt prioriteit, mede als impuls voor de stedelijke ontwikkeling. Samen met het OV-bureau Groningen-Drenthe wordt ingezet op verdere productinnovatie binnen het openbaar vervoer. Waar mogelijk en wenselijk worden in de verkeers- en vervoerssector innovatieve en energiebesparende maatregelen toegepast. Provinciale staten hebben in 2007 het nieuwe PVVP 2007-2012 vastgesteld, waarin de beleidsambities zijn vastgelegd. De huidige Investeringsnota verkeer en vervoer loopt tot en met 2010. Op basis van het PVVP wordt de staten in 2009 een geactualiseerde en aanvullende investeringsnota voorgelegd voor de periode 2011 tot en met 2016, respectievelijk 2016 tot en met 2020. In de investeringsnota wordt het PVVP-beleid geoperationaliseerd in, samen met de overige VV-partijen te realiseren, maatregelen en projecten.

Binnen de beleidsambities van het PVVP hebben de in het Collegeprogramma genoemde grote projecten en thema's prioriteit.

Daarnaast is een Meerjarenprogramma exploitatie openbaar vervoer opgesteld. Hierin wordt voorgesteld om fasegewijs de verbeteringen van het busvervoer in Drenthe in te voeren. Welke provinciale investering dat vanaf 2010 betekent naast de rijksbijdrage BDU is nog niet bekend en is mede afhankelijk van de prioritering. De eerste fase van Kolibri wordt voor 2020 mede gerealiseerd vanuit het Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn. In samenwerking met de betrokken gemeenten wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van een lightrailverbinding Groningen-Assen als onderdeel van de tweede fase Kolibri (eventuele invoering na 2020). Samen met de andere partijen wordt gewerkt aan een oplossing voor de lange termijn voor de spoorlijn Zwolle-Emmen en een doorrekening van de haalbaarheid van het doortrekken ervan naar de Veenkoloniën en Duitsland.

De ambities uit het PVVP (met als belangrijke kaders het omgevingsbeleid en de regiovisie G-A) zijn het vertrekpunt voor afspraken met derden over de investeringen op het gebied van verkeer en vervoer. Wij zetten ons in om verkeers- en vervoersafspraken met het rijk (MIRT, RSP) bij te laten dragen aan de stedelijke ontwikkeling in de regio's Groningen-Assen en Emmen/Zuid-Drenthe. Afspraken met gemeenten over investeringen op het gebied van verkeer en vervoer (in samenhang met stedelijke ontwikkeling) voor de periode 2009-2012 zijn in 2008 vastgelegd in convenanten.

Financiële afspraken met derden maken deel uit van de investeringsnota. De nota bevat een dekkingsvoorstel voor de periode na 2010, inclusief beoogde externe bijdragen, afrekenbare prestatiedoelen en bijbehorende indicatoren.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.11. Investeringsnota verkeer en vervoer	<ul style="list-style-type: none"> - Optimaliseren infrastructuur en mobiliteit als belangrijke drager voor duurzame ruimtelijke en economische ontwikkeling van Drenthe en goede en veilige bereikbaarheid van voorzieningen. - Hoger gebruik van en meer reizigers in het openbaar vervoer. - Hogere benutting van de gerealiseerde ov-infrastructuur (busbanen, transferia, halten en dergelijke). - Duurzaam ov. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vaststelling nieuwe Investeringsnota verkeer en vervoer. - Aanbesteding busvervoer medio 2009. - Nadere besluitvorming 2009 over de extra inzet en prioritering van ov-exploitatiemaatregelen. - Het OV-bureau opdracht verlenen tot het verder uitvoeren van het Meerjarenexploitatieprogramma ov voor het intensiveren van de dienstregeling van het busvervoer vanaf 2010.
Verbetering openbaar vervoer		

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.11. Investeringsnota verkeer en vervoer	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conceptnota is gereed. Deze wordt in 2010 aangeboden aan PS. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het PVVP maakt integraal deel uit van de ontwerp-Omgevingsvisie. Voor de onderbouwing is een onderzoek naar bereikprofielen en de Railvisie (concept) in Drenthe gebruikt. In de Omgevingsvisie is een aantal ontwikkelopdrachten voor verkeer en vervoer geschetst, waaronder het regiotram-/regiorailproject in combinatie met de ontwikkeling van Groningen Airport Eelde/De Punt. Deze ambities zijn opgenomen in het concept-Investeringsprogramma verkeer en vervoer 2020. - Aanbesteding en gunning openbaar vervoer in Groningen en Drenthe een feit. - Gestart is met de aanbesteding van de spoorlijn Zwolle-Emmen. Hiervoor is het Programma van Eisen aanbesteding exploitatie spoorlijn Zwolle-Emmen opgesteld. De gunning van het vervoer zal medio 2010 plaatsvinden. Gewerkt wordt aan een model ten behoeve van het beheer van de concessie.
Verbetering openbaar vervoer		

P-3.1 Beheer en onderhoud wegen

Prioriteit uit Begroting 2009

Intensivering 3.13 Beheer en onderhoud wegen en vaarwegen

Bestrijden gevaarlijke plantensoorten

Wij zullen de komende tijd jacobskruiskruid en een aantal exoten in de Drentse wateren die een gevaar voor hun omgeving opleveren, actief gaan bestrijden.

Jacobskruiskruid

Onder meer door natuurgericht bermbeheer en de inrichting van nieuwe natuurgebieden is het jacobskruiskruid de afgelopen jaren flink toegenomen. De plant bevat giftige stoffen die dodelijk kunnen zijn voor paarden, koeien, schapen en geiten. In een pilot is geëxperimenteerd met een ander maairegiem. De proef heeft aangetoond dat met de nieuwe aanpak het jacobskruiskruid wordt teruggedrongen.

Invasieve exoten

Sommige uitheemse planten doen het in onze streken zo goed dat ze zich snel en explosief vermeerderen. Deze invasieve exoten vormen een bedreiging voor de biodiversiteit in onze vaarwegen en mogelijk zelfs de volksgezondheid en veiligheid. Een voorbeeld is de grote waternavel die zich reeds breed heeft gevestigd in het Drentse oppervlaktewater. Door deze exoten te verwijderen worden inheemse planten gespaard en schade aan scheepvaart en waterhuishouding beperkt. Door integrale aanbesteding kunnen de kosten binnen de beschikbare middelen gerealiseerd worden.

Landschappelijke inpassing provinciale wegen en kanalen

Sinds enige tijd hebben we een groenbeheervisie voor de landschappelijke inpassing van de provinciale wegen en kanalen. De doelstelling is het bereiken van een waardevolle, karakteristieke, veilige en duurzame groenstructuur langs provinciale wegen en kanalen. Daarbij spelen naast landschappelijke kwaliteiten ook verkeerskundige, ecologische, cultuurhistorische en ruimtelijke waarden een rol. Wij hopen dat deze visie een voorbeeld voor gemeenten en andere provincies kan zijn.

Wij zijn van plan om voor de financiering van de landschappelijke inpassing naast de reguliere budgetten voor wegen en vaarwegen een beroep te doen op bestaande budgetten om de verrommeling van het landschap aan te pakken en het ILG. Als de maatregelen voor de bestaande budgetten te omvangrijk zijn, zullen wij een beroep op het Stimuleringsfonds Drentse projecten doen.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?

Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.13. Beheer en onderhoud wegen en vaarwegen	<ul style="list-style-type: none"> - Handhaven goede kwaliteit aanleg, beheer en onderhoud wegen en vaarwegen. - Risico's provincie verminderen bij aanbesteden van werken. - Voorbeeldfunctie provincie duurzaam bouwen en beheren wegen- en vaarwegenzorg. - Bestrijden van jacobskruiskruid. - In bloei komend en in bloei staand jacobskruiskruid verwijderen, waardoor minder zaad vrijkomt. - Ecologische en economische schade aan het provinciaal oppervlaktewater voorkomen, door invasieve exoten te verwijderen. - Het landschappelijk inpassen van provinciale wegen en kanalen, waaronder wegbeplanting, op basis van uitkomsten afwegingsmethodiek. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het toepassen van het beleidskader beheer en onderhoud wegen en kanalen. - Het bij pilots uitgevoerde innovatief en geïntegreerd aanbesteden verder doorontwikkelen en meer toepassen. - Verminderen milieubelasting door aanpassing auto's kantonniërs. - Verminderen energiegebruik en lichtoverlast door aanpassing wegverlichting en toepassing alternatieve energiebronnen. - Structurele aanpassing van het maaregime op provinciale bermen en overhoeken langs wegen en vaarwegen. - Verwijderen van invasieve exoten uit provinciaal oppervlakte water. In overleg met waterschappen wordt in heel Drenthe actie ondernomen. - De afwegingsmethodiek is gebaseerd op 6 onderdelen: wegtype, beplanting, landschap, cultuurhistorie, ecologie, verkeer en vervoer. Op basis hiervan wordt de infrastructuur ingepast in de kwaliteit van het omliggende landschap.

Baggeren van de Drentse Hoofdvaart.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.13. Beheer en onderhoud wegen en vaarwegen	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - De goede kwaliteit aanleg, beheer en onderhoud wegen en vaarwegen is gehandhaafd. - Risico's provincie verminderen bij aanbesteden van werken. - Voorbeeldfunctie provincie duurzaam bouwen en beheren wegen- en vaarwegenzorg. - Bestrijden van jacobskruiskruid. - In bloei komend en in bloei staand jacobskruiskruid is verwijderd, hierdoor is minder zaad vrijgekomen. - Ecologische en economische schade aan het provinciaal oppervlaktewater voorkomen, door invasieve exoten te verwijderen. - Het landschappelijk inpassen van provinciale wegen en kanalen, waaronder wegbeplanting, op basis van uitkomsten afwegingsmethodiek. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het uitwerken van het beleidskader beheer en onderhoud wegen en kanalen naar een beleidsplan beheer en onderhoud wegen en kanalen. Kwaliteitscijfer 8 voor het wegennet is gehandhaafd. - Ondanks de vele aanbestedingen in 2009 heeft slechts 1 geleid tot een gerechtelijke procedure. De provincie is in het gelijk gesteld. - Het toepassen van innovatief en geïntegreerd aanbesteden bij onder andere de projecten brug/ ecoduct De Gouwe, bruggen en sluizen in de vaarweg Erica-Ter Apel en afstandbediening bruggen en sluizen Hoogeveensche Vaart. Tevens zijn er diverse projecten op digitale wijze aanbesteed. - Verminderen milieubelasting door aanpassing auto's kantonnier eind 2009 aangeschaft. - Verwijderen van ca. 600 lichtmasten. - Verder uitwerken van de versnellingsagenda in het kader van de kredietcrisis. Initiatieven verder uitgewerkt om op provinciale onderhoudssteunpunten het toepassen van duurzame energie Het toepassen van het beleidskader beheer en onderhoud wegen en kanalen. - Het maairegime is aangepast op provinciale bermen en overhoeken langs wegen en vaarwegen. Voor de zomer wordt er gemaaid en afgevoerd, in het najaar geklepeld en blijft het maaisel liggen. Daar waar jacobskruiskruid weer opkomt wordt incidenteel gemaaid. - Verwijderen van invasieve exoten uit provinciaal oppervlakte water. In overleg met waterschappen zijn in heel Drenthe acties ondernomen. - Opkomst van de eikenprocessierupsen is gemonitord met het doel in de toekomst tijdig maatregelen te kunnen nemen. - Er is 20 km landschappelijk ingepast ter realisatie van de groenvisie voor wegen en kanalen.

P-3.3 Vervoer

Prioriteit uit Begroting 2009

3.12. Stimuleren goederenvervoer over water

Wij verkennen de mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van Meppel als 'natte' multimodale toegangspoort van Drenthe. Deze verkenning maakt voor ons deel uit van de visie op de Zuidas Drenthe (A37). Het onderzoek richt zich op de behoefte aan flankerend beleid c.q. investeringen in de logistieke keten en/of de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Meppel. Het Meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport (MIRT) voorziet in 2008 in een bestuurlijk besluit voor het project Verbetering hoofdvaarweg Meppel-Ramspol. De planstudie wordt in 2009 afgerond. Belangrijkste projectonderdeel daarvan is de vervanging van de keersluis Meppelerdiep bij Zwartsluis (Stimuleringsfonds Drentse Projecten) door een schutsluis. Wij werken hierin samen met Rijkswaterstaat en betrokken overheden in Overijssel en Drenthe.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?

Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.12. Stimuleren goederenvervoer over water	Ontwikkeling Meppel als multimodaal knooppunt goederenvervoer.	<ul style="list-style-type: none">- Onderzoek verdere ontwikkeling 'nat' knooppunt Meppel.- Afronden MIRT-planstudie verbetering hoofdvaarweg Meppel-Ramspol.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.12. Stimuleren goederenvervoer over water	<p>Status: groen</p> <p>- Ontwikkeling Meppel als multimodaal knooppunt goederenvervoer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wij hebben de mogelijkheden voor verdere ontwikkeling van Meppel als 'natte' multimodale toegangspoort van Drenthe verkend. Deze verkenning maakt voor ons deel uit van de visie op de Zuidas Drenthe (A37). Het onderzoek richt zich op de behoefte aan flankerend beleid c.q. investeringen in de logistieke keten en/of de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Meppel. Deze zogenaamde ontwikkeling tot blueport is een Interreg-project - In 2008 is de MIRT-planstudie Vaarweg Meppel-Ramspol (keersluis Zwartsluis) afgerond met in november 2008 de ondertekening van een bestuursovereenkomst tussen het Ministerie VW, de provincies Drenthe en Overijssel en de gemeenten Meppel en Zwartewaterland. In dit project wordt de keersluis in het Meppelerdiep bij Zwartsluis vervangen door een (grotere) schutsluis. Rijkswaterstaat is gestart met de voorbereidingen voor de aanbesteding. Geplande start realisatie is 2011 en oplevering 2014. Wij werken hierin samen met Rijkswaterstaat en betrokken overheden in Overijssel en Drenthe. - De totale kosten zijn € 47 miljoen. Drenthe draagt € 4 miljoen. bij en Overijssel € 1 miljoen. - Verder is al gememoreerd ter bevordering van goederenvervoer over water het opstellen van de Beleidsvisie binnenhavens en vaarwegen en de subsidies voor de quick wins in Coevorden (toegekend in 2008) en Meppel (toegekend in 2009).

P-3.4 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Prioriteiten uit Begroting 2009

3.1. Nieuw omgevingsbeleid/Regie ruimtelijke opgaven en verkenning actief provinciaal grondbeleid

In de tweede helft van 2009 wordt een nieuwe structuurvisie door PS vastgesteld. Om tot dit nieuwe omgevingsbeleid te komen, hebben wij de uitgangspunten van het Collegeprogramma over beginspraak, interactie en samenwerking nadrukkelijk gebruikt. In 2008 is fase 1 van dit project afgerond en is een start gemaakt met fase 2. Aangezien de interactieve aanpak succesvol is gebleken, zetten wij deze voort. Dit heeft tot gevolg dat wij voor de uitwerking van de volgende fasen (en de reparatie van het tekort uit fase 1) een bedrag van € 351.000,-- extra in de Begroting 2009 opnemen. Tegelijkertijd maken wij ons in 2009 nieuwe werkprocessen eigen die passen bij de nieuwe Wro en de daaraan verbonden sturingsfilosofie. Dit krijgt vorm door een pro-actieve werkwijze met gemeenten waarin ook het relatiebeheer een prominente rol speelt.

Meer provinciale regie in een vroeg stadium, in nauwe samenwerking met de decentrale overheden, levert kwaliteitswinst op voor de ruimtelijke processen, gebiedsgerichte ontwikkelingsprojecten en de realisatie van de (rijks)doelen in het landelijk gebied (ILG en pMJP). In de hierna genoemde prioriteringen krijgt deze inzet gestalte. Een actief grondbeleid van de overheden behoort tot in 2009 te verkennen instrumenten. De nieuwe Wro en de grondexploitatiewet bieden hiervoor kansen. In 2009 zal deze verkenning zijn afgerond.

Intensivering prioriteit 3.1. Nieuw omgevingsbeleid/Regie ruimtelijke opgaven.

Corridorstudies gebieden rond N34, N48 en A37

Voor de gebieden rond de N34, N48 en de A37 gaan wij zogeheten corridorstudies maken. In 2008 is hiermee een begin gemaakt. De resultaten komen in 2009 beschikbaar voor de nieuwe structuurvisie. De resultaten van deze studies zijn te beschouwen als integrale ruimtelijke opgaven. De uitwerking van de corridorstudie A37 is verbreed tot 'de Zuidas' van Drenthe. Hierbij wordt tevens uitwerking gegeven aan de motie met betrekking tot de economische positie van Zuidwest-Drenthe (inclusief de regio Zwolle, Kampen en Meppel). De dekking voor 2009 komt uit de budgetten van verkeer en vervoer en economie.

Regie op en betrokkenheid bij ruimtelijke ontwikkelingen

De noodzaak hiervan hangt samen met de omslag naar een andere, meer ontwikkelingsgerichte manier van werken van de provincie. Steeds meer komt het accent op beleidsuitvoering te liggen. Steeds vaker zullen wij met gemeenten gaan samenwerken om bepaalde zaken van de grond te krijgen.

Een dergelijke, meer proactieve houding betekent dat er meer dan in het verleden deelonderzoeken nodig zullen zijn om te kijken of een ontwikkeling haalbaar is en om soms gezamenlijk meer scherpte te krijgen in rollen en posities. Om uitvoering te geven aan de provinciale regierol, meer nadrukkelijk nog in relatie tot de nWro en het vernieuwde omgevingsbeleid is een jaarlijks werkbudget ruimtelijke ontwikkeling van € 100.000,-- begroot.

3.2. Tegengaan (verdere) verrommeling landschap

De Drentse ruimtelijke kwaliteit is een gekoesterde waarde. Verrommeling, zo daar sprake van is, dient te worden voorkomen of zo nodig te worden hersteld. De provincie zal hiervoor samen met de gemeenten en maatschappelijke organisaties zorgdragen voor goede samenwerking, ontwikkeling van kwaliteitsopgaven en bundeling van specifieke kennis. Wij nemen hierin het voortouw.

In 2008 is de organisatie rond gekomen en zijn de eerste projecten in uitvoering genomen. Deze inzet wordt in 2009 doorgezet.

3.3. Verbeteren kwaliteit woningvoorraad. Bevorderen duurzaam bouwen, energiebesparing en toepassing nieuwe energiealternatieven

Wij willen samen met een gemeente (en/of corporatie) en een ontwikkelaar participeren in de realisering van een extreem duurzame woonwijk. De bijdrage betreft de proceskosten om te komen tot een goed ontwerp voor een (voorbeeld)wijk. De realisatie gebeurt door marktpartijen in combinatie met de desbetreffende gemeente. Beoogde financiële partijen in de ontwerpfase zijn naast de gemeente/corporatie een ontwikkelaar en leveranciers van innovatieve systemen. De meerwaarde zit in het combineren van verschillende concepten en technieken, die samen voor een duurzame wijk zorgen.

Prioriteiten uit Begroting 2009

3.4. Meer balans tussen vraag en aanbod op woningmarkt

De prijsvraag voor het ontwerpen van starterswoningen is uitgevoerd. Wij ondersteunen het vervolg. De ondersteuning bestaat uit levering van informatie over de woningmarkt en startersconcepten .

Daarnaast organiseren wij een jaarlijkse woonmiddag waarop gemeenten en marktpartijen elkaar informeren over de stand van zaken op de woningmarkt. De provinciale monitoring wordt verder uitgebreid met specifieke aandacht voor afstemming tussen vraag en aanbod. In de praktijk van 2008 is gebleken dat er (nog) geen vraag/behoefte is aan grootschalige ontwikkelingen, in de vorm van bijvoorbeeld een woonwijk specifiek voor ouderen. Onze inzet voor 2009 is dat wij de samenwerking in de regionale platforms wonen, welzijn en zorg ondersteunen met financiële middelen en met informatie en inzet van onze capaciteit. Daarmee willen we bereiken dat met een integrale aanpak de mensen in heel Drenthe, ook mensen met een beperking, langer zelfstandig kunnen blijven wonen en actief aan de samenleving kunnen deelnemen. Wij willen concrete projecten ondersteunen, namelijk verbeteren preventieve rol van welzijn in de ketenaanpak, blijvend thuis in eigen huis voor eigenaar-bewoners, aanpak van goed afgestemde dienstverlening welzijn en zorg in kleinere kernen; kortom, projecten die uitgaan van de vraag van de bewoners.

3.5. Impuls aan wijk- en buurtvernieuwing in steden

De provincie heeft in 2008 een impuls gegeven aan de wijk- en buurtvernieuwing in de pilots Nieuw-Buinen (Borger-Odoorn), Binnenvree (Coevorden) en Oranjebuurt (Hoogeveen). Deze pilots hebben een looptijd tot 2010. In de pilotprojecten stellen gemeenten samen met bewoners een plan van aanpak op. De aanpak is erop gericht om bewoners direct bij wijk- en buurtvernieuwing te betrekken. Door STAMM CMO worden de ervaringen in een praktische handreiking gebundeld. Deze handreiking helpt bij het uitrollen van wijk- en buurtvernieuwing in de rest van Drenthe. Met name gemeenten, in samenwerking met de corporaties, zijn daarvoor aan zet.

3.6. Ruimte voor experimentele architectuur en wonen op en aan het water

In 2009 werken wij samen met partners drie voorbeeldprojecten uit van experimentele en vernieuwende architectuur en woningbouw op en aan het water.

3.7. Integrale en duurzame gebiedsontwikkeling Assen-Zuid

De ontwikkeling van Assen-Zuid is opgegaan in het RSP-project Florijnas Assen. Bij prioriteit 3.14 wordt hier nader op ingegaan.

3.8. Uitbouw positie Beilen als substreekcentrum

Samen met de gemeente Midden-Drenthe wordt een visie opgesteld voor de ontwikkeling van Beilen als 'hart' van het Drents Plateau en uitvalsbasis voor het recreatieve midden van Drenthe. In de visie komen aan de orde onder andere groeistrategie en keuze woningbouwlocaties Beilen, status en relatie NS-station, versterking centrum van Beilen, verbindingen met Westerbork en omliggende natuur (Dwingelderveld enz.). De visie dient als kader voor investeringen in woningbouw, infrastructuur, recreatie en toerisme, landschapsbouw, enz.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.1. Nieuw omgevingsbeleid/ Regie ruimtelijke opgaven en verkenning actief provinciaal grondbeleid	<ul style="list-style-type: none"> - In 2009 wordt het nieuwe omgevingsbeleid vastgesteld. - Meer provinciale regie op ruimtelijke processen, gebiedsgerichte ontwikkelingsprojecten en realisatie (rijks)doelen in landelijk gebied. - Een visie voor het gebied rond de A37 en de N34 waarin op een integrale wijze is gekeken naar economische aspecten (bedrijvigheid, recreatie en toerisme, landbouw), wonen, bereikbaarheid, natuur/landschap en gekoppeld daaraan de positionering van Meppel, Hoogeveen en Emmen ten opzichte van deze infrastructuur. 	<ul style="list-style-type: none"> - Afronding fase 2 en uitvoering fase 3 van het omgevingsbeleid. - Afstemming intensivering regiefunctie met decentrale overheden. - Verkenning mogelijkheden actief provinciaal grondbeleid. - Opstellen van visies met betrekking tot het gebied langs de N34, N48 en A37 (zuidas).
3.2. Tegengaan (verdere) verromming landschap	<ul style="list-style-type: none"> - Meer op kwaliteit gerichte ruimtelijke en landschappelijke planvorming. - Via een samenwerkingsverband (tussen provincie, gemeenten en vakorganisaties) invulling geven aan uitkomsten campagne 'Kiek op Drenthe (2006) en aanbevelingen symposium 'Samen werken aan natuur en landschap in Drenthe' (2007). 	<ul style="list-style-type: none"> - Borging en ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit wordt in 2009 in een samenwerkingsverband met gemeenten en maatschappelijke organisaties georganiseerd. - De beleidsthema's landschap, cultuur en ruimtelijke kwaliteit, worden in dit samenwerkingsverband geïntegreerd. - In kader omgevingsbalans proefopzet maken voor landschapsmonitoring.
3.3. Verbeteren kwaliteit woningvoorraad Bevorderen duurzaam bouwen, energiebesparing en toepassing nieuwe energiealternatieven.	<ul style="list-style-type: none"> - Duurzame wijk van minimaal 100 woningen, die vanuit duurzaam bouwen, woonkwaliteit, stedenbouwkundige opzet, waterhuishouding, mobiliteit, gezonde leefomgeving en milieutechniek het meest vergaand is in Nederland. 	<ul style="list-style-type: none"> - Planvorming voor de locaties Vries-Oost en Beilen-Oost in samenwerking met gemeente en/of woningbouwcorporatie en ontwikkelaar.
3.4. Meer balans tussen vraag en aanbod op woningmarkt	<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie extra woningen (contingenten) per jaar voor starters - welzijn en zorg - Ondersteuning samenwerking in regionale platforms en ondersteuning concrete projecten. 	<ul style="list-style-type: none"> - De samenwerking in de regionale platforms wonen, welzijn en zorg ondersteunen.
3.5. Impuls wijk- en buurtvernieuwing	<ul style="list-style-type: none"> - Functionele, fysieke en sociale kwaliteitsslag voor 3 aandachtswijken: 2 in steden en 1 in plattelandsgemeente 	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen en uitvoeren van plan van aanpak. Bijeenkomsten klankbordgroep.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.6. Ruimte voor experimentele architectuur en wonen op en aan water	<ul style="list-style-type: none"> - Introductie van aantal aansprekende vormen van woningbouw in/op/aan water, met aandacht voor architectuur, duurzaamheid en inpassing in landschap. - Onderzoek naar vormen van compensatie (natuur, landschap, sociaaleconomisch, recreatief en waterhuishoudkundig) als maatschappelijke tegenprestatie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Deelname aan 3 initiatieven, waarbij gehele spectrum van architectuur, inpassing en compensatie aan orde komt. - Verdere uitwerking gebiedsontwikkeling vaarweg Erica-Ter Apel.
3.7. Integrale en duurzame gebiedsontwikkeling Assen-Zuid	<ul style="list-style-type: none"> - Versterking ruimtelijke en economische structuur nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen. - Verbetering bereikbaarheid Assen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dit deel is opgegaan in het RSP-project Florijnas. Zie ook 3.14.
3.8. Uitbouw positie Beilen als substreekcentrum	<ul style="list-style-type: none"> - Versterken positie Beilen als substreekcentrum met goede verbindingen (bereikbaarheid, landschappelijk en recreatief) naar Drents Plateau. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen langetermijnvisie en maatregelenprogramma, inclusief woonopgave.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.1. Regie ruimtelijke opgaven en verkenning actief provinciaal grondbeleid	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - In januari 2009 is in de Statencommissie Omgevingsbeleid (OGB) Drenthe Kiest besproken, zijnde richtinggevende beleidskeuze voor het nieuwe omgevingsbeleid. - In november 2009 heeft de Statencommissie OGB ingestemd met het vrijgeven van de ontwerp-Omgevingsvisie voor de Awb-procedure. - Het beleidsproces is op interactieve wijze vormgegeven. - Er ligt een verkenning van mogelijkheden van actief grondbeleid. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het opstellen van het nieuwe omgevingsbeleid is mede op verzoek van de statencommissie iets getemporeerd. Het einddocument wordt niet eind december 2009 maar in juni 2010 ter vaststelling aan provinciale staten voorgelegd. Alle betrokkenen zijn tevreden over het interactieproces dat gestart is met het Gezicht van Drenthe en via Drenthe Kiest heeft geresulteerd in de ontwerp-Omgevingsvisie die in december 2009 ten behoeve van de Awb-procedure door gedeputeerde staten is vastgesteld. - In 2009 is een verkenning uitgevoerd van de vraag of de provincie wel of niet een actief grondbeleid moet gaan en welke instrumenten daarvoor ter beschikking staan. Voor de zomer van 2010 worden provinciale staten geïnformeerd over het resultaat
3.2. Tegengaan (verdere) verrommeling landschap	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Atelier mooi Drenthe is in december van start gegaan. Er is een werkplan opgesteld. Er zijn subsidies toegekend om de verrommeling van het landschap tegen te gaan. - De staten zijn hierover per brief geïnformeerd. 	<ul style="list-style-type: none"> - In het kader van Mooi Drenthe is ingestemd met het advies van de kwartiermakers om een Adviseur Mooi Drenthe aan te gaan stellen. Eind 2009 heeft Drents Plateau een Atelierleider aangesteld die verantwoordelijk voor het opstellen van een Agenda Mooi Drenthe, dit in overleg met gemeenten en provincie. - Tevens zijn er uit het budget 'tegengaan (verdere) verrommeling landschap diverse aanvragen voor de aanpak van verrommelde situaties gehonoreerd.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.3. Verbeteren kwaliteit woningvoorraad. Bevorderen duurzaam bouwen, energiebesparing en toepassing nieuwe energiealternatieven.	Status: groen - In planontwikkeling wordt door gemeenten gericht ingezet op een duurzame woon en leefomgeving.	- De gemeenten Tynaarlo en Midden-Drenthe hebben het initiatief genomen een project duurzaam wonen te ontwikkelen. Beide gemeenten hebben in 2009 een subsidie ontvangen als ondersteuning in de proceskosten. Bij het project in Tynaarlo zijn wij ambtelijk betrokken bij de planvorming. Het project in Midden Drenthe is recentelijk opgestart.
3.4. Meer balans tussen vraag en aanbod op woningmarkt	Status: groen - Er is een beeld van stagnerende woningbouw projecten en een overzicht van projecten die eventueel voor de provinciale versnellingsmaatregel in aanmerking zouden kunnen komen. - In 2010 worden de onderzoeksresultaten bekend gemaakt.	- Opzoek naar maatregelen om de recessie te lijf te gaan hebben wJ samen met onze partners in het Platform Wonen besloten een externe adviseur in te schakelen om stagnerende woningbouwprojecten in kaart te brengen en met voorstellen te komen. - In het najaar van 2009 hebben provinciale staten ingestemd met het pakket maatregelen om de nadelige effecten van de kredietcrisis op de woningmarkt in Drenthe tegen te gaan. Er is met alle 12 de gemeenten gesproken over het realiseren van projectbesluiten ten behoeve van versnelling van de woningbouw.
3.5. Impuls wijk- en buurtvernieuwing	Status: groen - Bewoners zijn actief betrokken bij herstructureringsprojecten.	- Er is een aantal pilots gestart om zicht te krijgen op hoe bewoners meer betrokken kunnen worden bij de vernieuwing van hun wijk of buurt. Medio 2010 worden deze afgerond. De ervaringen met deze pilots moeten de basis vormen voor een methodiek die breed kan worden toegepast in andere buurten en wijken in Drenthe.
3.6. Ruimte voor experimentele architectuur en wonen op en aan water	Status: groen - De 3 pilots hebben nog geen nieuwe inzichten opgeleverd - De gebiedsontwikkeling Erica-Ter Apel is in volle gang.	- In het licht van de besluitvorming over de voorjaarsnota 2009 is besloten de lopende pilot af te ronden en geen nieuwe meer op te starten. Voor pilot(s) die nog niet zijn opgestart betekent dit dat nog wel wordt meegedacht, maar dat er geen financiële bijdragen meer geleverd worden.
3.7. Integrale en duurzame gebiedsontwikkeling Assen-Zuid	Status: groen - Positioneren Beilen in de ontwerp omgevingsvisie.	- De Ontwikkeling van Assen-Zuid is opgegaan in het RSP-project Florijn-as Assen en opgenomen in prioriteit 3.9 attractieve steden.
3.8. Uitbouw positie Beilen als substreekcentrum	Status: groen	- Met behulp van een extern bureau is op ambtelijk niveau een visie op Beilen gemaakt. Deze visie dient als input voor de gemeentelijke structuurvisie en de uitvoeringsagenda van de omgevingsvisie Drenthe.

Woonboerderij in Anloo.

P-3.5 Stedelijke ontwikkeling

Prioriteiten uit Begroting 2009

3.9. Attractieve steden

Het ingezette beleid voor sterke Drentse steden wordt voortgezet. Samen met de steden stellen wij in 2009 een algemene agenda voor stedelijke ontwikkeling op. Deze agenda borduurt voort op de eerder gemaakte afspraken. Op basis daarvan worden ontwikkelagenda's per stad ontworpen. Wij maken afspraken over de gezamenlijke uitvoering. Er is nauwe samenhang met onder andere de bereikbaarheidsconvenanten. De uitvoering van de maatregelen en projecten begint in 2009. Besluitvorming over eventuele provinciale bijdragen in maatregelen en projecten loop via het Stimuleringsfonds Drentse projecten.

3.10. Verplaatsing dierentuin en theater Emmen naar Noordbargeres

Verplaatsing van de dierentuin in combinatie met nieuwbouw van het theater en herontwikkeling van de vrijkomende centrumlocaties vormt een centraal onderdeel van de stadsagenda van Emmen. Wij staan in beginsel positief tegenover dit grootschalige en samenhangende ontwikkelproject. Het kan een belangrijke impuls betekenen voor de verdere economische en toeristische ontwikkeling van de stad Emmen. De gemeente is leidend bij de verdere planvorming. De stadsagenda is ook onderwerp van overleg met het Ministerie van VROM, om rijksmiddelen beschikbaar te krijgen voor de ontwikkeling van de regio. De periode 2007 tot en met 2009 wordt gebruikt voor gezamenlijke planontwikkeling, ruimtelijkeordeningstraject, financieringsplan en mobiliseren van derden. De investeringen zijn voorzien vanaf 2010.

Prioriteiten uit Begroting 2009

3.14. Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (Stimuleringsfonds Drentse projecten)

Provinciale staten van Drenthe hebben op 23 april 2008 ingestemd met statenstuk 2008-319 over het convenant RSP-ZZL en het financiële aandeel daarin van de cluster Drenthe (provincie + betrokken gemeenten). Drenthe heeft in het RSP-pakket 4 grote ontwikkel- en investeringsopgaven.

- Integrale gebiedsontwikkeling Assen-Florijn as (ruimtelijk, economisch en bereikbaarheid)
- Integrale gebiedsontwikkeling Emmen-Centrum (ruimtelijk, economisch en bereikbaarheid)
- Verbeteren bereikbaarheid Nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen (kernnet spoor en Kolibri)
- Verbeteren (rail)bereikbaarheid Zuidoost-Drenthe (Coevorden/Emmen)

Het aandeel van Drenthe in de regionale cofinanciering van het totale pakket Bereikbaarheid bedraagt volgens afspraken in de Stuurgroep Zuiderzeelijn € 77,6 miljoen. Drenthe staat voor een aandeel in de cofinanciering van het REP van indicatief 20 procent van € 100 miljoen, ofwel € 20 miljoen. Ten slotte staat Drenthe voor een taakstelling van € 68 miljoen in het wegwerken van de overtekening van het Regionaal Mobiliteitsfonds (RMF). De totale bijdrage van de Drentse overheden aan het RSP bedraagt daarmee ca. € 165 miljoen. De kaders voor verdeling over de afzonderlijke projecten en de onderverdeling provincie-gemeenten worden zo mogelijk in het najaar van 2008 bepaald in overleg met de betrokken partijen. Uw staten worden daarover schriftelijk geïnformeerd. Daarbij zal ook worden ingegaan op de dekking van het aandeel van de provincie Drenthe in de cofinanciering van het RSP. De financiële afspraken worden verwerkt in het Stimuleringsfonds Drentse projecten, de Investeringsnota verkeer en vervoer 2010-2020, de bereikbaarheidsconvenanten met de betrokken gemeenten, het programma voor klimaat en energie, de Begroting en het Financieel meerjarenperspectief 2010-2015. De definitieve plannen, kostenramingen en beschikbaarstelling van kredieten voor de bereikbaarheidsprojecten zullen wij te zijner tijd aan uw staten voorleggen. Rekening wordt gehouden met een financieel aandeel van de provincie van minimaal 1/3 van 165 miljoen = € 55 miljoen (niet ten laste van 2009). De provincie heeft ook een inspanningsverplichting voor het realiseren van 20% cofinanciering door Drentse kennisinstellingen en marktpartijen (2 x € 20 miljoen). Het realiseren van de RSP-ambities is een gezamenlijke opgave van vooral de provincie en de betrokken gemeenten. Voor het aandeel REP zijn de kennisinstellingen en marktpartijen medeverantwoordelijk. Bij de ruimtelijk-economische projectontwikkeling worden de lopende SNN-programma's Koers Noord/PiD en Operationeel Programma EFRO mede in de beschouwingen betrokken. De in het najaar 2008 af te spreken RSP-kaders worden de komende tijd verder uitgewerkt in overleg met de gemeenten Assen, Coevorden, Emmen en Hoogeveen. De ruimtelijke vertaling van de ontwikkelingsopgaven vindt plaats in het nieuwe omgevingsbeleid.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.9. Attractieve steden	<p>Algemene ontwikkelagenda:</p> <ul style="list-style-type: none">- beter profileren Drenthe en Drentse steden;- groene ruimte beter gebruiken bij stedelijke ontwikkeling: toegankelijkheid en woonkwaliteit;- investeren in kwaliteit woonmilieu;- wijkontwikkeling vanuit Drentse waarden;- revitaliseren en ontwikkelen bedrijventerreinen;- stedelijke ontwikkeling afstemmen op beleid klimaat- en energie;- stedelijke voorzieningen meer benutten. <p>Specifiek:</p> <ul style="list-style-type: none">- Per stad samenwerken bij planvorming en realisatie speerpunten ontwikkeling.	<ul style="list-style-type: none">- Uitvoeren algemene ontwikkelagenda.- Uitvoeren agenda per stad.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.10. Verplaatsing dierentuin en theater Emmen naar Noordbargeres	<ul style="list-style-type: none"> - Impuls kwaliteit stedelijke en toeristisch-recreatieve voorzieningen door geïntegreerde planvorming en uitvoering nieuwbouw. - Verplaatsing maakt ook belangrijke impuls mogelijk herontwikkeling stadscentrum. 	- Samenwerkingsverband met Emmen voor planuitwerking (2008-2009) en realisatie project (2010 e.v.).
3.14. Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (Stimuleringsfonds Drentse projecten)	<p>a. Assen-FlorijnAs Integrale gebiedsontwikkeling langs binnenstedelijke noord-zuidas, met als onderscheiden deelgebieden: Assen-Zuid, Stationsomgeving, Stadsbedrijvenpark, 2e fase Blauwe As.</p> <p>b. Emmen-Centrum Verplaatsing dierenpark naar Noordbargeres, in samenhang met bouw nieuw theater en realisatie van centrumplein als ruimtelijke schakel tussen dierenpark/theater en stadscentrum, (her)inrichting (verkeers)ruimte tussen es en stadscentrum en herontwikkeling vrijgekomen locaties Noorderdierenpark en Muzeval.</p> <p>c. Verbeteren bereikbaarheid Nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen Verbetering kernnet spoor Zwolle-Assen/ Groningen (onder andere capaciteitsverruiming traject Herfte, boogverruiming Hoogeveen, aanleg wachtpoor goederentreinen Beilen, verbetering overwegveiligheid, reistijdversneling en frequentieverhoging) en realisatie fase 1 Kolibri OV-netwerk Groningen-Assen.</p> <p>d. Verbeteren railbereikbaarheid Zuidoost-Drenthe Meer robuuste treinverbindingen Zwolle-Coevorden/Emmen (mede in samenhang met realisatie Hanzelijn en uitbouw capaciteit traject Herfte), verbeterde bereikbaarheid goederenvervoer Coevorden-Europark, integrale (her)ontwikkeling omgeving Coevorden-station (in verband met opheffen NS-rangeerterrein), aanleg NS-station Emmen-Zuid en verbetering railgoederenvervoer Emmen-Zuid (Emmtec-boog).</p>	<p>Ad a. Opstellen Masterplan FlorijnAs, uitwerken planvorming en investeringsplanning vier deelgebieden en start ontwikkeling (deel)projecten.</p> <p>Ad b. Opstellen integrale gebiedsvisie en investeringsplanning, uitwerken planvorming en start ontwikkeling (deel)projecten.</p> <p>Ad c. Start uitwerking planvorming RSP-deelprojecten spoor en Kolibri, verkenning optie gebiedsontwikkeling bij boogverruiming Hoogeveen, afstemming planvorming Assen-FlorijnAs en Kolibri Groningen-Assen (onder andere NS-station Assen-Zuid) en verkenning opties Regiotram Groningen-Assen.</p> <p>Ad d. Opstellen integrale visie en investeringsplanning spoorlijn Zwolle-Coevorden/Emmen, planvorming gebiedsontwikkeling Coevorden-Station en verbetering railbereikbaarheid Emmen en start ontwikkeling (deel)projecten.</p>

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
3.9. Attractieve steden	Status: groen - Masterstudie opgeleverd en gezonden naar gemeenteraad, PS en ministeries V&W en VROM. 'Norgerbrug' als Assense RSP-plus. Bestuurlijke voorkeursvariant vastgesteld.	- Opzetten Masterstudie Assen/FlorijnAs - Voorbereiden Norgerbrugproejct.
3.10. Verplaatsing dierentuin en theater Emmen naar Noordbargeres	Status: groen - Ondertunneling van de Hondsrugweg met er bovenop het Centrumplein, € 2 miljoen geïnvesteerd. - Het plein wordt extra 'opgeplust'.	- De voorbereiding van de ondertunneling van de Hondsrugweg en van het Centrumplein is begonnen (RSP-onderdeel). - De provinciale bijdrage is beschikbaar (Economie van de verbinding; RSP-plus).
3.14. Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn	Status: groen - Voorbereiding van het programma is gestart. Programma verder uitgewerkt qua scope en budgetten (via Kadernota). Organisatie bemenst. Besluit over formatie.	- Voorbereiding van het programma starten. Programma Organisatie opzetten.

Financieel overzicht prioriteiten

Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
P3.02 Tegengaan (verdere) verrommeling landschap	199.001	604.500	1.004.500	1.004.282	218
P3.06 Experimentele architectuur en wonen op en aan het water	0	100.000	0	0	0
P3.09 Attractieve steden	0	0	0	0	0
P3.14 Regionaal Specifiek Pakket Zuider Zee Lijn (RSP)	0	0	2.525.000	2.034.848	490.152
Totaal prioriteiten	199.001	704.500	3.529.500	3.039.130	490.370

Financiële analyse prioriteiten

P-3.14 Regionaal Specifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP)

Voor het Atalanta-project binnen de gemeente Emmen en het Stationsgebied Coevorden was € 2,5 miljoen begroot in 2009. Daarnaast nog een bedrag voor vergaderen proceskosten. De begroting was met name bepaald door het opgeven 'kasritme' vanuit Emmen (voorbereiding ondertunneling Hondsrugweg). Dat gedeelte heeft geresulteerd in een storting in het in 2009 opgerichte Regionaal Mobiliteitsfonds (RMF). De onderbesteding is het gevolg van een verdrag in het aanvragen van de bijdrage in voor het project Stationsgebied Coevorden door de gemeente Coevorden en heeft dan ook een externe oorzaak. Het voordeel van € 490.152,- dat hierdoor is ontstaan willen wij graag toevoegen aan de Reserve Regionaal Specifiek Pakket, zodat toezeggingen wel nagekomen kunnen worden.

Wat hebben we nog meer gedaan?

P-3.0 Verkeer

In het kader van de Investeringsnota VV 2011-2020 is overleg met gemeenten gestart over een gezamenlijk programma tot 2020 die mogelijk vastgelegd kunnen worden in nieuwe convenanten bereikbaarheid of onderdeel zijn van breder opgezette convenanten.

Met de gemeente Meppel en een ondernemer zijn afrondende besprekingen gevoerd over de inrichting van een bewaakte parkeerplaats voor vrachtauto's. De benodigde planologische procedures zijn gevoerd en de aanleg is inmiddels gestart.

Het met de politie opgezette handhavingstraject gericht op snelheid in relatie tot ongevallenlocaties/trajecten krijgt landelijke navolging. Onder andere de provincie Utrecht neemt de in Drenthe ontwikkelde methodiek over.

Uitvoering van een aantal onderzoeken en studies. Het betreft onder meer de studie naar het eindbeeld van de N391/Rondweg Emmen en N862 gezamenlijk met de gemeente Emmen, een onderzoek naar de aansluitingen van Emmen-Noord en Odoorn op de N34, een verkenning van de mogelijkheden van het ov-knooppunt de Punt om een kwaliteitssprong te maken in het Hoogwaardig Openbaar Vervoer, een studie naar de ontsluiting van Coevorden Zuid voor goederenvervoer ten behoeve van Europark, een studie naar de spoorlijn Emmen-Meppen en de wegbeelddisvisies voor de N373 en N858.

In het kader van de Mobiliteitsaanpak van het Ministerie van VW is een aantal projecten benoemd om de filedruk te verminderen. In Noord-Nederlands verband is één project geselecteerd: pakket 13 optimaliseren zuidelijke deel ringweg Groningen. Er is een convenant opgesteld met de partners (rijk, provincie Groningen, gemeente Groningen en regio Groningen-Assen) over de inzet van middelen voor de onderdelen van het pakket.

De eerste fase van de landschappelijke inrichting van N919 bij Veenhuizen is afgerond. Deze inrichting is met diverse partners zoals het waterschap Noordzijlvest (CHECKEN) en de gemeente Noordenveld tot stand gekomen. De N919 is verbreed en ingericht volgens de EHK. Het waterschap Noordzijlvest heeft de sluis bij Norgerhaven gerealiseerd. Het project wordt gerealiseerd met een bijdrage vanuit SNN. Het project moet in 2011 gerealiseerd zijn.

De eerste fase van de herinrichting van Smilde en Bovensmilde is afgerond. De wegvakken buiten de bebouwde kom, ter hoogte van de bruggen, zijn als 60 kilometerzone ingericht en voorzien van EHK.

In de N375 zijn bij Pesse bij de aansluiting op de A28 twee rotondes aangelegd. Bij één van de rotondes is de mogelijkheid voor een extra ontsluiting (vijfde poot) ten behoeve van het duurzame tankstation 'Green Planet'. Ook bij de aansluiting met de A32 zijn twee rotondes aangelegd.

De N853, Rondweg Nieuw Amsterdam, is in 2009 officieel geopend. De werkzaamheden waren in 2008 afgerond.

Het trajectgedeelte Exloo-Emmen van de N34 is op een duurzaam veilige wijze ingericht en voorzien van de EHK. Bij Anloo is een fietstunnel aangelegd.

In 2009 zijn diverse werken voor de vaarverbinding Erica-Ter Apel als onderdeel van de eerste fase aangelegd. Medio dit jaar zal de eerste fase, het gedeelte tussen Ter Apel en het Veenpark, worden afgerond.

In het project INTERREG-project Dryport Emmen-Coevorden wordt onderzocht of de regio Emmen-Coevorden de potentie heeft uit te groeien tot een dryport. Een dryport is kort gezegd een haven in het achterland die multimodaal is verbonden met een of meerdere zeehavens (i.c. Rotterdam en Amsterdam en de Duitse zeehavens) en die dezelfde diensten levert als de zeehaven. Het onderzoek is in 2009 afgerond en het Europark Coevorden en het Emmterrein in Emmen hebben mogelijkheden. Deze mogelijkheden worden in een zogenaamde extension van het INTERREG-programma in 2010 uitgewerkt.

In overleg met een marktpartij wordt momenteel een pilot gedaan met een nieuw type fietstelsysteem. Onderzocht wordt of een bepaalde betrouwbaarheid gehaald kan worden. Met de provincie Overijssel is overeenstemming over de overname van een Verkeersinformatiesysteem.

P-3.1 Beheer en onderhoud wegen

In het kader van de versnellingsagenda hebben we onderzoeken opgestart voor de volgende aspecten:

- toepassingsmogelijkheden alternatieve verlichting/signalering
- incidentmanagement op de provinciale wegen N34 en N381

Afhankelijk van de uitkomsten zullen deze leiden tot uitvoeringsprojecten in 2010 of volgende jaren.

P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen

In het kader van de versnellingsagenda hebben wij onderzoeken opgestart voor de volgende aspecten:

- duurzame energieopwekkingmogelijkheden op steunpunten of andere locaties
- uitbreiding bediening op afstand op de vaarwegen
- vaarwegtrajectenfaunapassages
- personele ontwikkelingen in de sluis- en brugbediening

De eerste fase van de vaarverbinding Erica-Ter Apel wordt in 2010 afgerond. In 2009 zijn in het project Erica-Ter Apel de volgende werken opgeleverd: de Viertorenbrug (zie foto), 3 sluizen, de oeverconstructie bij Emmer-Compasuum, de Brug de Doorsnee, de Sprengersbrug en de Hartmanbrug. Vanuit Ter Apel is de verbinding tot aan het Veenkanaal bijna gereed. Het afgelopen jaar is de 2e fase van de aanleg van de recreatieve vaarverbinding Erica-Ter Apel verder ontwikkeld. Samen met de gemeente Emmen is een aangepast ontwerp gemaakt voor het traject Veenpark-Bladderswijk. Een 'belevingskanaal' maakt deel uit van de plannen, waarvoor extra EFRO-subsidie is aangevraagd en gehonoreerd. In het ontwerp ontstaat een unieke kans voor de aanleg van een kanaal met een hoge belevingswaarde. Er komen voorzieningen voor afmeren, wandelen, fietsen, sportvissen en kleine watersport. Daarnaast wordt bij de aanleg rekening gehouden met het landschap en de cultuurhistorie. Dit krijgt vorm door het accentueren van hoogveenrestanten, de aanleg van een koppelsluis met in totaal 5 meter verval en herstel van veenkanalen en een oude trambrug. In het kader van natuur en duurzaamheid voorzien de plannen in een ecodeuct, natuurzones en een spaarsluis.

De gerenoveerde
Viertorenbrug in de
vaarweg Erica-Ter Apel.

P-3.4 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Na de behandeling van de notitie 'Drenthe kiest' in de Statencommissie Omgevingsbeleid van 14 januari 2009 hebben wij de gebiedsgerichte uitwerking ter hand genomen. Met vertegenwoordigers van de gemeenten van de zes gebieden die in 'Drenthe kiest' zijn aangeduid zijn gesprekken gevoerd om hun reactie op de richtinggevende beleidskeuzes te vernemen. Deze reacties worden meegenomen bij het opstellen van het ontwerp-Omgevingsbeleid dat wij voor de zomer willen vaststellen.

Wij hebben ingestemd met het ontwerp van de Intergemeentelijke Structuurvisie (IGS) Leek-Roden. Dit IGS is vervolgens in maart jl. door de gemeenteraden van beide gemeenten vastgesteld en vrijgegeven voor de inspraak. Voor de totstandkoming van de hoofdinfrastructuur in het gebied Leek-Roden hebben wij toegezegd een bijdrage in te kosten te leveren van € 11 miljoen. Dit is ongeveer eenderde van de totale kosten van de hoofdinfrastructuur. Het restant zal worden bijgedragen door de provincie Groningen (ook eenderde) en door beide gemeenten gezamenlijk (ook voor eenderde).

Ondertekening intentieovereenkomst
Leek-Roden 6 mei 2009

Wat heeft het gekost?

	Product/prioriteit	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Lasten	Prioriteiten	199.001	704.500	3.529.500	3.039.130	490.370
	P-3.0 Verkeer	20.466.521	32.067.495	21.771.184	22.651.344	-880.160
	P-3.1 Beheer en onderhoud wegen	10.559.246	10.654.132	10.663.589	10.893.372	-229.783
	P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen	12.332.766	11.227.470	11.124.713	10.090.109	1.034.604
	P-3.3 Vervoer	24.308.652	25.186.270	26.652.500	24.222.360	2.430.140
	P-3.4 Ruimtelijke ordening en volks- huisvesting	2.057.089	1.646.933	2.441.910	1.738.553	703.357
	P-3.5 Stedelijke ontwikkeling	1.928.701	3.576.785	4.275.168	3.959.024	316.144
	Apparaatskosten	0	0	0	0	0
	Totaal	71.851.977	85.063.585	80.458.564	76.593.892	3.864.672
Baten	Prioriteiten	0	0	0	0	0
	P-3.0 Verkeer	5.988.603	7.604.500	7.432.763	6.110.789	1.321.974
	P-3.1 Beheer en onderhoud wegen	939.828	49.660	49.660	289.394	-239.734
	P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen	10.364.819	8.292.450	8.944.950	8.695.394	249.556
	P-3.3 Vervoer	23.464.065	24.885.000	26.137.000	23.554.303	2.582.697
	P-3.4 Ruimtelijke ordening en volks- huisvesting	9.334	0	0	12.000	-12.000
	P-3.5 Stedelijke ontwikkeling	1.781.092	3.551.769	3.844.877	3.466.734	378.143
	Totaal	42.547.740	44.383.379	46.409.250	42.128.615	4.280.635
Saldo		29.304.237	40.680.206	34.049.314	34.465.277	-415.963

Toelichting

Saldo Programma	-415.963
Bestemming Resultaat reserves bij programma	
Bijdrage van Reserve achterstallig onderhoud & verbeteringswerken N34	2.561.699
Bijdrage van Reserve RSP	-490.152
Bijdrage van Reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	194.561
Bijdrage van Reserve vaarverbinding Erica-Ter Apel	-889.697
Totaal verrekend met reserves	1.376.412
Resultaat programma na bestemming reserves	960.448

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

P-3.0 Verkeer

Op dit product zijn de lasten per saldo € 880.000,-- hoger dan begroot. Deze overschrijding is het resultaat van diverse voor- en nadelen die grote staan hierna aangegeven.

Projecten infrastructuur

Onder deze post is een aantal studies samengevoegd. Deze studies worden gedaan ter voorbereiding op mogelijk infrastructurele maatregelen. De kosten in 2009 zijn uiteindelijk ruim € 184.000,-- lager uitgevallen. Een aantal offertes is lager uitgevallen dan geraamd. En bij een aantal studies is medefinanciering door derden, met name gemeenten, afgesproken. Een voorbeeld daarvan is de studie Rondweg Emmen/N391. Hiervoor was oorspronkelijk € 50.000,-- geraamd. De offerte is ruim € 20.000,-- lager en de gemeente Emmen neemt de helft voor haar rekening. De studie Rondweg Coevorden is volledig door de gemeente Coevorden betaald. De beoogde resultaten zijn daarmee behaald of worden binnenkort afgerond.

Brede doeluitkering Verkeer en Vervoer

In de begroting is bij de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer (BDU) het bedrag opgenomen dat de provincie naar verwachting krijgt via een beschikking krijgt voor dat begrotingsjaar. Naderhand vindt er nog een index-correctie plaats.

Via het verdeelbesluit BDU wordt dat bedrag verplicht aan projecten van gemeenten, provincie, OV Bureau en Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe. Uitvoering en afrekening van die projecten is vaak niet in dat begrotingsjaar. Bij realisatie is zichtbaar wat er aan projecten is afgerekend. Veelal zijn dat dus projecten uit voorgaande jaren. Bij de 2e bestuursrapportage wordt gemeld wat aan het eind van het jaar naar verwachting afgerekend kan worden. In de laatste maanden van het jaar komt het voor dat subsidieaanvragers melden dat projecten niet doorgaan, doorschuiven naar het volgende jaar of goedkoper zijn uitgevallen. In totaal gaat het voor 2009 om € 1.327.000,--. Dit bedrag vloeit terug in de 'voorziening BDU' en wordt het komend jaar besteed. Met de BDU wordt dus het beoogde resultaat bereikt. Door externe oorzaken en/of een andere financiering kan enige verschuiving optreden.

Binnen dit product is een verplichte rentetoevoeging aan middelen BDU opgenomen. Hierop is een voordeel van € 153.000,-- gerealiseerd, dit voordeel hier wordt echter teniet gedaan door een even groot nadeel op het product vervoer. Dit komt doordat er per abuis onjuist is begroot op beide producten, maar per saldo wel goed.

Onderhoud en verbeteringswerken N34

Bij het opstellen van de oorspronkelijke begroting voor 2009 is een raming van € 7 miljoen voor de werken in 2009 opgenomen. In de loop van het jaar is duidelijk geworden dat een deel van de plannen rond Ees waarschijnlijk niet gerealiseerd konden worden. Dat gaf de afdeling Wegen en Kanalen de mogelijkheid onderhoudswerk op een zuidelijker deel van de N34 nog in 2009 uit te voeren. Daartoe is reeds in de 1e bestuursrapportage 2009 een begrotingswijziging van € 2,5 miljoen voorgesteld en het totale bedrag opgehoogd naar € 9,5 miljoen. De € 2,5 miljoen werd gedekt uit de Reserve N34. Bij de 2e Bestuursrapportage was al meer zeker dat Ees niet meer zou lukken. Door een misverstand is er toen 3 miljoen van de oorspronkelijke begrotingspost van 7 miljoen afgehaald en 'teruggestort' in de Reserve N34. Daarmee was het budget voor 2009 na de begrotingswijziging € 4 miljoen. Wegen en Kanalen heeft haar versnelling van het

onderhoudswerk volledig in 2009 kunnen realiseren. En daarmee ontstaat dus het verschil van € 2.564.000,-- overbesteding. Dit bedrag wordt gedekt uit de Reserve N34.

P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen

Op dit product zijn de lasten per saldo € 1.035.000,-- lager dan begroot. In het najaar heeft een aantal afwijkingen plaatsgevonden bij de realisatie van een aantal werken van de vaarverbinding Erica-Ter Apel. Er is vertraging bij het afronden van de werkzaamheden bij Brug de Doorsnee, het werk aan 3 sluizen en bij een oeverbestek (€ 462.000,--). De vertraging bij deze werken wordt veroorzaakt door een combinatie van tegenvallende werkzaamheden en weersomstandigheden. Ook is vertraging ontstaan bij het realiseren van 2 draaibruggen (€ 522.000,--) door een onverwachte kleine asbestsanering. In alle gevallen verschuiven de kosten van 2009 naar 2010. Voor de vaarverbinding Erica-Ter Apel is een reserve ingesteld om schommelingen tussen de jaren op te kunnen vangen en vooruitontvangen bijdragen en subsidies te kunnen verrekenen. Totaal worden de uitgaven voor de aanleg van de vaarverbinding Erica-Ter Apel geraamd op een bedrag van € 34,8 miljoen over een periode van circa 6 jaar.

P-3.3 Vervoer

Op dit product zijn de lasten per saldo € 2.430.000,-- hoger dan begroot. Deze overschrijding is het resultaat van diverse voor- en nadelen de grote staan hierna aangegeven.

Kosten spoor Emmen-Zwolle

De exploitatie van de spoorlijn Emmen-Zwolle heeft de provincie in 2009 de BDU-bijdrage van ruim € 2,1 miljoen gekost. Bij de overname van de spoorlijn is ook een bedrag van € 5,6 miljoen bedongen voor aanpassingen aan het spoor dan wel een andere functionele verbetering. Dit bedrag is over twee jaar toegevoegd aan de BDU van Drenthe. De verbetering van het spoor is onderdeel van de studie Vechtdallijnen en nog niet in 2009 uitgevoerd. De hiervoor opgenomen middelen die niet zijn besteed € 2.720.000,--, zijn toegevoegd aan de 'voorziening BDU'.

Actieprogramma OV-BDU

Dit betreft een actieprogramma versnelling regionaal openbaar vervoer. Het programma heeft een looptijd van 3 jaar (2009-2011). De opdracht is verstrekt aan het OV Bureau. De van het rijk ontvangen bijdrage in de BDU wordt een op een 'doorgeschoven' naar het OV Bureau. De afrekening over 2009 vindt in 2010 plaats. Het niet meer in 2009 uitgekeerde bedrag van € 655.000,-- is opgenomen in de 'voorziening BDU'.

Bijdragen aan gemeenten toegankelijkheid haltes (BDU)

De uitgaven hiervoor zijn bijna € 550.000,-- hoger dan begroot. In 2008 was hiervoor nog geen € 100.000,-- aanbesteed, terwijl hiervoor wel BDU-middelen voor beschikbaar zijn gesteld. In 2009 zijn dan ook volop projecten toegekend. Het nadeel wordt verrekend met de 'voorziening BDU'.

Binnen dit product is een verplichte rentetoevoeging aan middelen BDU opgenomen. Hierop is een nadeel van € 153.000,-- gerealiseerd. Dit nadeel hier wordt echter gecompenseerd door een even groot voordeel op het product verkeer. Dit komt doordat er per abuis onjuist is begroot op beide producten, maar per saldo wel goed.

Toegankelijkheid haltes

Dit betreft een rijksproject dat uitgevoerd wordt door de provincie en gemeenten. Het heeft een looptijd van drie jaar voor de periode 2008-2010. De bijdrage van totaal 4,3 miljoen komt van het rijk binnen via de BDU en wordt volgens een vast bedrag per halte toegekend aan het uitvoeringsprogramma van gemeenten. Het programma is gestart in 2008. Toen was het niet meer mogelijk daar direct breed invulling aan te geven. In 2009 is hier een inhaalslag op gepleegd door de gemeente. Vandaar dat er een overschrijding van de raming in de begroting is die aangevuld wordt uit de 'voorziening BDU'.

P-3.4 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

De overschrijding op dit product van ruim € 700.000,-- wordt grotendeels veroorzaakt doordat het ons niet is gelukt het budget ten behoeve van Stimulering Drentse woningmarkt al in 2009 te bestemmen voor stagnerende woningbouwprojecten. Dit heeft zowel interne als externe oorzaken. Gesprekken met diverse Drentse partijen over mede financiering in projecten bevonden zich in december in een afrondende fase, maar tot daadwerkelijke toekenning in 2009 heeft dit niet geleid. Wij verwachten dat de afrondende fase begin 2010 zal resulteren in een de toekenning. Wij vragen daarom om een bedrag van € 795.000,-- over te hevelen naar 2010 deels ter dekking van deze toezegging.

Baten

P-3.0 Verkeer

Op dit product zijn de baten per saldo € 1.322.000,-- lager dan begroot. Dit nadeel wordt vrijwel geheel veroorzaakt door lagere uitgaven inzake de Brede doeluitkering Verkeer en Vervoer (zie hiervoor) en de verrekening met de hiervoor ontvangen rijksmiddelen. Niet bestede middelen BDU vloeien automatische terug in de 'voorziening BDU' om in de toekomst te worden besteed. Met de BDU wordt dus het beoogde resultaat bereikt. Door externe oorzaken en/of een andere financiering kan enige verschuiving optreden.

P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen

Vaarweg Meppel-De Punt

Per 1 januari 2008 heeft het rijk de vergoedingen verlaagd met de BTW-component en dit bedrag toegevoegd aan het BTW-compensatiefonds. Sinds 2008 is het niet langer mogelijk de BTW te declareren bij Rijkswaterstaat. Vanwege het besluit van het rijk om BTW-vergoeding toe te voegen aan het BTW compensatiefonds, is het BTW-deel ter grootte van € 672.256,-- niet door Rijkswaterstaat vergoed. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er bij de Vaarweg Meppel-De Punt sprake is van een nadeel van € 194.561,--.

P-3.3 Vervoer

Op dit product zijn de baten per saldo € 2.583.000,-- lager dan begroot. Dit nadeel wordt vrijwel geheel veroorzaakt door lagere uitgaven inzake de Brede doeluitkering Verkeer en Vervoer (zie hiervoor) en de verrekening met de hiervoor ontvangen rijksmiddelen. Niet

bestede middelen BDU vloeien automatisch terug in de 'voorziening BDU' om in de toekomst te worden besteed. Met de BDU wordt dus het beoogde resultaat bereikt. Door externe oorzaken en/of een andere financiering kan enige verschuiving optreden.

Programma 4

Kennis wérkt

Missie

Niemand aan de kant, zeker niet bij opleiding en werk. Alle talenten in Drenthe worden benut, zodat iedereen deelneemt aan onderwijs, arbeidsmarkt of samenleving. De provincie Drenthe zet zich in voor een integrale ketenbenadering met koppelingen tussen onderwijs, arbeidsmarkt en innovatie. De Drentse economie ontwikkelt zich hierbij tot een duurzame, dynamische en innovatieve kenniseconomie, met kansrijke sectoren die bij het profiel van Drenthe passen. Maar ook met aandacht voor de internationale context waarin Drenthe opereert, voor welvaart én welzijn van alle inwoners van deze provincie.

Belangrijkste resultaten 2009

- In 2009 is de Economische Beleidsagenda Drenthe door GS geaccordeerd. Dit is het bepalende beleidskader voor alle beleidsvelden binnen 'Kennis werkt'. In deze agenda geven wij de prioriteiten aan van ons economisch beleid voor de komende zes jaar (2010-2015). In het najaar van 2009 is het Uitvoeringskader 'Aan het werk met kennis' vastgesteld, in november is het ter kennisname aan provinciale staten gestuurd. Het uitvoeringskader bevat de inzet van de provincie Drenthe op het terrein van arbeidsmarkt, onderwijs en sociale innovatie voor de jaren 2010 en 2011.
Voor de beleidsterreinen Recreatie en Toerisme en Agribusiness zijn de kaderstellende documenten 'Drentse Agenda Recreatie en Toerisme' en 'Strategienota Agribusiness' door GS geaccordeerd en ter kennisname naar provinciale staten gestuurd.
Ook zijn lobbytrajecten ingezet, onder andere ten behoeve van het behoud van werkgelegenheid in het gevangeniswezen P.I. Veenhuizen en bij de rijksdiensten het project Square Kilometer Array (SKA), en de inzet van rijksmiddelen Fonds Economische Structuur (FES) voor noordelijke projecten. Tot slot is het economische domein verankerd in de ontwerp-Omgevingsvisie Drenthe.
- Daarnaast is een goede slag gemaakt als het gaat om de projectontwikkeling ten behoeve van de versterking van de economische structuur. Voorbeelden van grote gesubsidieerde projecten zijn INCAS3, HIT, revitalisering bedrijventerrein De Wieken fase 2a, Naturpark Moor en Agrobusiness EDR. Daarnaast is ook de 2e tender in het kader van het IAD succesvol verlopen. Vanwege de economische crisis en de grote hoeveelheden goede projecten zijn de middelen voor de 4e en de 5e tender, waarvan de bedoeling was deze in 2010 uit te voeren, naar voren gehaald. Ook de in eind 2008 opengestelde STINAT-regeling was een groot succes. In het kader van de Drentse versnellingsagenda zijn het subsidiebedrag- en percentage verhoogd om de ondernemers in de toeristische sector in deze crisis beter te kunnen ondersteunen.
Toen bleek dat de middelen voor de noordelijke programma's OP EFRO en Koers Noord bijna uitgeput raakten, is een extra inspanning geleverd om voor eind oktober zoveel mogelijk projectinitiatieven in een beslisrijp stadium te krijgen. Dit heeft een flinke oogst opgeleverd. Op basis hiervan heeft Drenthe een evenredig deel van de programma's kunnen benutten.

Wat waren onze doelen en wat hebben we gerealiseerd?

P-4.0 Economie

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).

Een duurzame economische ontwikkeling die zich manifesteert in een relatieve werkgelegenheids groei die minimaal gelijk is aan de nationale stijging en een verkleining van de inkomensachterstand van de Drentse burger.

Indicatoren

- Aantal arbeidsplaatsen (streefwaarde: procentuele groei in Drenthe groter dan de nationale groei).
- Werkloosheidspercentage (streefwaarde: verkleining van het verschil met het nationaal werkloosheidspercentage, het verschil is 1,7%-punt, het werkloosheidspercentage in Drenthe is 10,5 (gemiddelde 2003-2006)).

In 2009 is zeer succesvol gewerkt aan projectontwikkeling. SNN heeft in totaal ruim € 89 miljoen toegekend aan Drentse projecten. Die projecten hebben een totale omvang van ruim € 212 miljoen. Vanuit de provincie zelf is ruim € 23 miljoen aan cofinanciering ingebracht (resulterend in een multiplier van bijna 10). Voor een belangrijk deel is deze cofinanciering gehaald uit de reserve Versterking Economische Structuur (VES). Uit tabel 1 blijkt dat er een stevig accent ligt op investeringen in het sensor cluster. Zo heeft Drenthe nu met INCAS₃ een wetenschappelijk instituut met potenties op wereldschaal.

Tabel 1 Drentse projecten EFRO-PiD-INTERREG; in duizenden euro's

Gehonoreerde Projecten EFRO/PiD	Indiener	Totaal	EFRO-PiD	Drenthe	wv VES	Wv Overig
Gehonoreerde Projecten EFRO/PiD						
Revitalisering De Wieken Hoogeveen 2A	Gem. Hoogeveen	9.000	2.500	800	800	
Vuelta evenement	gemeente Assen	2.300	800	900		900
Innovatief Actieprogramma Drenthe	prov Drenthe	9.000	3.000	1.600	1.600	
Opleidingsbedrijf Metaal (OBM) plus (+)	Metaalunie	2.207	883	55	55	
Subs regeling Toerisme natuurlijk	prov Drenthe	7.500	3.000	4.500	4.500	
Target	RUG	30.862	14.876	100	100	
Watersense	WMD	1.560	770	223		223
Kolonie in Beeld	gem. Noordenveld	6.784	2.624	1.972		1.972
Beleefkanaal Erica Ter Apel	Prov Drenthe	20.700	6.900	3.800		3.800
China lights	Emmen Zoo	4.265	500			
Smartfactory	NOM	4.569	1.688			
2e fase HIT	Hanze Hogeschool	2.200	1.100	642	642	
Incass3	Stichting Incass3	19.588	9.996	5.147	4.947	200
Healthy Ageing Network NNL	St. HANNN	3.155	1.200	285	285	
European Tourism Institute	Stenden	3.136	1.268	300		300
Herinrichting Drents Museum	Drents Museum	6.200	2.500			
Drents Archief	Drents Archief	6.700	2.500	1.000		1.000
Acquisitie Ondersteunend programma	NOM	1.600	800	267	267	
		141.326	56.905	21.591	13.196	8.395
Gehonoreerde Interreg projecten						
Agrobusiness EDR	NOM	1.497	749	41	41	
Energy Farming	EDR	113	57	2	2	
Fit for Business	Emsland	900	450	135		135
Food Future	NOM	10.974	4.938	46	46	
Franchise4Women	CMO	580	261	52		52
Jeugdorkest EDR		525	262	26	26	

Gehonoreerde Projecten EFRO/PiD	Indiener	Totaal	EFRO-PiD	Drenthe	wv VES	Wv Overig
Mechatronica		17.960	7.114	47	47	
Naturpark Moor	Emsland	7.349	3.674	1.000	417	583
Net(z)werk	EDR	3.000	1.500	150	150	
Planstudie E233	Emsland	6.000	3.000	150		150
Safeguard		9.348	4.674	14	14	
Technische bijstand EDR	EDR	4.096	1.882	84	84	
Technological Transfer to Tourism	Prov Fryslan	7.637	3.436	69	69	
ERIP	NOM	562	281	35	35	
IFP	NOM	504	252	64	64	
		71.045	32.530	1.915	995	920
Totalen		212.311	89.435	23.506	14.191	9.315

Het Innovatief Actieprogramma Drenthe 2008-2010 (IAD) is een van de lopende projecten. Het IAD voorziet duidelijk in een vraag vanuit de markt. In het IAD wordt gewerkt met een tendersystematiek. Het IAD verloopt zeer voorspoedig. Tot nu toe zijn er in de eerste twee tenders uiteindelijk aan 40 projecten subsidies toegekend voor in totaal een bedrag van ruim € 4,2 miljoen (inclusief € 0,3 miljoen extra vanuit provinciale middelen). Bij de tweede tender is besloten middelen van de vierde en de vijfde tender naar voren te halen. Daardoor zijn er in totaal drie tenders.

	Realisatie eerste en tweede tender
Stimuleren van vrouwelijk ondernemerschap	2
Realiseren van minimaal 50 projecten	40
Realiseren van minimaal 40 arbeidsplaatsen	745
Private investering van € 3 miljoen	€ 4.693.140,-
Realiseren van een tiental R en D projecten	22
Ondersteunen van minimaal 50 bedrijven	70
Realiseren van minimaal 10 samenwerkingsverbanden	13 (bedrijven/kennis) 18 (bedrijven onderling)

De afgelopen jaren is met behulp van provinciale middelen dus een flinke impuls gegeven aan de Drentse economie. Speerpunt daarvan is de omschakeling naar een kenniseconomie, met Sensor Universe als uithangbord. Die omschakeling is nu ingezet, maar zeker nog niet voltooid. Het HIT draait, INCAS3 komt goed op gang en Sensor City gaat ook van start. De dynamiek die dit veroorzaakt is al goed merkbaar. Potentiële partners en geïnteresseerde bedrijven melden zich al zelf. Deze projecten moeten uiteindelijk financieel op eigen benen staan. Daar zijn ze ook op beoordeeld. Het is echter een illusie dat er daardoor de komende jaren geen overheids-geld meer nodig zal zijn. Het heeft Friesland tien jaar gekost om Wetsus uit te laten groeien tot wat het nu is, en nog steeds wordt Wetsus met provinciale middelen ondersteund. Voor Sensor Universe zal dat niet anders zijn. Nieuwe ideeën zullen worden ontwikkeld die in de opstartfase een duw in de rug nodig hebben.

Indicatoren

- Als gevolg van de kredietcrisis kende de werkgelegenheid in Drenthe in 2009 een ongunstige ontwikkeling en daalde het aantal arbeidsplaatsen (fulltime) met 1,0%. Voorlopige cijfers van het CBS duiden op een soortgelijke ontwikkeling voor Nederland.
- Na een jarenlange daling is de werkloosheid in 2009 toegenomen, zowel in Drenthe als in Nederland. De relatieve stijging was in beide gebieden even sterk. In 2008 lag de Drentse werkloosheid 1,1% boven het nationale niveau. In 2009 bleek dit nog steeds het geval.

- Voor beide indicatoren geldt dus dat de Drentse ontwikkeling in 2009 nauwelijks afwijkt van het nationale beeld. Op een wat langere termijn gezien tot en met 2009 groeit Drenthe wel richting het Nederlandse niveau.

P-4.1 Toerisme en recreatie

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).

Kwaliteitsverbetering en verbreding van het toeristische aanbod en bevordering van het gebruik daarvan. Dit om een bovengemiddelde ontwikkeling van de toeristische bestedingen in Drenthe te realiseren.

Indicator

- Toeristische bestedingen/landelijk marktaandeel (over 4 jaar weer bij de top 3 van het landelijk marktaandeel).

Sinds 2008 is een lichte stijging te vernemen in de populariteit van Drenthe als vakantiebestemming ten opzichte van de rest van Nederland. Voor 2009 ten opzichte van 2008 is de stijging 4%. Drenthe neemt de vijfde plaats in ten opzichte van de andere provincies met het aantal vakanties (bron Continu Vakantie Onderzoek (CVO)).

De STINAT regeling is oktober 2008 opengesteld en is volgens verwachting benut. In het kader van de Drentse Versnellingsagenda is per oktober 2009 besloten de regeling aan te passen. Ondernemers kunnen maximaal 30% en maximaal € 200.000,- per aanvraag aan subsidie ontvangen. Door deze verhoging kunnen ondernemers in de toeristisch-recreatieve sector meer worden ondersteund en kunnen grotere investeringen voor het toeristisch-recreatieve product Drenthe worden gestimuleerd. Dit is ook gebeurd. Het gemiddelde subsidiebedrag per aanvraag voor de aanpassing was ca. € 40.000,- - € 45.000,-. Na de aanpassing ligt dit gemiddeld op bijna € 120.000,- per aanvraag.

De regeling heeft in totaal in 2008 en 2009 zo'n € 60 miljoen aan investeringen in de sector uitgelokt. Dit betreft vooral investeringen in economische kwaliteitsverbeteringen op het bedrijf en investeringen in duurzaamheid en energiebesparende maatregelen. Met dit soort investeringen profiteert de rest van het midden- en kleinbedrijf dan ook mee, waarmee de aanpassing nog meer spin-off creëert. Vooraf was de verwachting dat met de regeling zo'n € 45 miljoen aan investeringen in de sector met zich mee zou brengen.

STINAT-regeling

	Januari tot 7 oktober 2009	7 oktober tot en met 31 december 2009
Aantal adviesprojecten (in behandeling en verleend)	8	13
Verwacht te verstrekken subsidiebedrag (inclusief pro-forma-aanvragen)	€ 29.871	€ 56.186
Aantal kwaliteitverbeteringsprojecten (in behandeling en verleend)	27	55
Verwacht te verstrekken subsidiebedrag (inclusief pro-forma-aanvragen)	€ 1.643.051	€ 6.580.526
Uitgelokte investeringen	€ 17,5 miljoen (vanaf oktober 2008)	€ 42,5 miljoen

Marketing Drenthe heeft het jaar 2009 succesvol afgesloten. Zo is er met de integrale aanpak verder geïnvesteerd in het verbeteren van het imago van Drenthe op het gebied van toerisme, wonen en werken. Het draagvlak binnen deze sectoren groeit en er wordt steeds meer met Marketing Drenthe samengewerkt. Hiermee wordt het imago op het niveau van Drenthe

positief beïnvloed en wordt het beeld van Drenthe meer concreet en divers gevoed. Imago-onderzoek (1 meting) toont aan dat de consument langzaamaan een rijker beeld van Drenthe krijgt.

P-4.2 Landbouw

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).

- Vernieuwing en versterking van een maatschappelijk verantwoord, markt- en ketengericht agrocluster in Drenthe met behoud of toename van de werkgelegenheid.
- Verbetering economisch perspectief agrocluster.

Indicator

- Bruto regionaal product landbouw (streefwaarde: Drents groeipercentage groter dan of gelijk aan het nationale groeipercentage in de sector landbouw).

Er is een impuls gegeven aan de samenwerking en innovaties bij primaire bedrijven en in de keten door middel van projecten gefinancierd via het pMJP. Voorbeelden hiervan zijn het opzetten van een kenniscentrum voor de akkerbouw in Noordoost-Nederland (KANON), het onderzoek naar het regionaal gemengd bedrijf, kennis boven de grond halen met sensortechnologie in de akkerbouw en een verkenning naar de haalbaarheid van agropark(en) in Drenthe. Indirect wordt met deze inspanningen een goede bijdrage geleverd aan verbetering van het economisch perspectief van de sector.

In 2009 is het businessplan opgesteld voor de ontwikkeling van het KANON, waarin drie thema's centraal staan: water, bio-energie en ondernemerschap.

In het onderzoek naar het regionaal gemengd bedrijf wordt gezocht naar het sluiten van regionale kringlopen. Door een betere synergie te creëren tussen akkerbouwers, melkveehouders en bedrijfsleven kan de vitaliteit van het platteland in Drenthe verbeteren.

Met het project Kennis boven de grond halen met sensortechnologie wordt invulling gegeven aan de toenemende behoefte in de landbouw om realtime informatie te verzamelen, informatie uit te wisselen en om op basis van de informatie conclusies te trekken of processen aan te sturen en aan te passen.

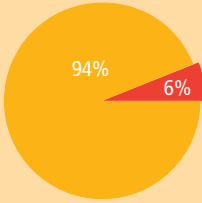
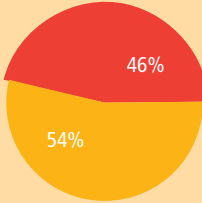
In totaal zijn er 6 projecten in behandeling en/of nu verleend. Dit komt overeen met een totale investering van € 1.262.000,--, waarvan € 373.000,-- subsidie.

Landbouw

	2009
Aantal projecten (in behandeling en verleend)	6
Verwacht te verstrekken subsidiebedrag	+/- € 373.000
Uitgelokte investeringen	+/- € 1.262.000

Ten slotte is er een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar agropark(en) in Drenthe. Er ontstaat steeds meer belangstelling voor het ruimtelijk clusteren van agro- en niet-agro-activiteiten op agroparken. Het maakt op de lange termijn het sluiten van kringlopen en het gebruik van elkaars restproducten mogelijk ('cradle tot cradle').

Baten en lasten programma

	Lasten	Baten
Programma 4. Kennis wérkt	17.638.221	204.198.316
		
Overige programma's	259.527.387	241.779.420

	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Programma 4. Kennis wérkt					
Totaal lasten	6.385.848	4.653.883	16.140.887	17.638.221	-1.497.334
Apparaatskosten	0	0	0	0	0
Totaal baten	18.895.338	6.731.970	162.689.423	204.198.316	-41.508.893
Saldo	-12.509.491	-2.078.087	-146.548.536	-186.560.095	40.011.559

Ontwikkelingen

P-4.0 Economie

Ontwikkelingen in de Drentse regionale economie worden altijd sterk beïnvloed door de ontwikkelingen in de mondiale economie. De gevolgen van de internationale kredietcrisis waren ook in Drenthe duidelijk zichtbaar. Na jaren van werkgelegenheids-groei is de werkgelegenheid in 2009 plots gedaald. Voor de werkloosheid geldt het omgekeerde beeld.

De economische structuur van Drenthe komt weliswaar steeds meer overeen met de economische structuur van Nederland als geheel, maar door het bovengemiddelde belang van onder andere de maakindustrie blijven wij ook kwetsbaar voor schommelingen.

Werkgelegenheidseffecten zijn in eerste instantie zichtbaar in de zakelijke dienstverlening, de industrie, handel en transport. Het feit dat het Drentse bedrijfsleven gemiddeld minder export-gericht is, en het feit dat wij een zeer divers bedrijfsleven hebben, lijkt nu in ons voordeel te werken, omdat de gevolgen van de internationale recessie daardoor wat minder heftig zijn dan in sommige andere delen van Nederland. Maar al lijkt de recessie over het dal heen te zijn, de gevolgen voor de werkgelegenheid zullen nog enige tijd najlen.

De hervorming van het Europese landbouwbeleid blijft druk uitoefenen op onze belangrijkste agroclusters (zuivel, suiker en zetmeel).

Na besluitvorming in de Tweede Kamer over de splitsing van de energiebedrijven en de beslissing van diverse andere aandeelhouders, heeft de provincie Drenthe de aandelen in Essent verkocht. Voor de lange termijn zien wij de volgende economische trends die invloed hebben op de Drentse economie.

- Noordoost-Europa wordt steeds belangrijker als nieuwe markt.
- Door verdergaande internationalisering van de economie komt er meer concurrentie vanuit lagelonenlanden. Dat brengt meer aandacht voor innovatie met zich mee. Drenthe ontwikkelt zich daardoor naar een kennis- en netwerkeconomie.

- De dienstensectoren (met name recreatie & toerisme en zorg) zijn en blijven van groot belang.
- Ook binnen de sectoren industrie en handel is een vorm van ‘verdienstelijking’ gaande.
- Vooral het kennispotentieel van een regio vormt in toenemende mate een belangrijke factor in het vestigingsklimaat.
- MKB is en blijft de motor van de Drentse economie.
- De beroepsbevolking zal minder groeien en uiteindelijk afnemen als gevolg van ontgroening en vergrijzing.

Economische beleidsagenda

In samenwerking met onder andere externe partners is een strategische economische agenda opgesteld. In 2010 zal deze beleidsagenda verder worden uitgewerkt in een uitvoeringskader. Daarbij zullen de besluiten die GS en PS nemen ten aanzien van de rol en taken van de Provincie Nieuwe Stijl op het beleidsterrein Economie worden meegenomen.

In IPO-verband wordt inbreng geleverd in de uitvoering van het Bestuursakkoord tussen rijk en provincies voor wat betreft het regionaal economisch beleid. Het is de commissie-Ybema niet gelukt met een advies te komen dat zowel door het Ministerie van EZ als door de provincies gedragen werd. De discussie wordt nu verder gevoerd via ambtelijk en bestuurlijk overleg. Eveneens is in IPO-verband gewerkt aan een dit jaar afgesloten convenant Bedrijventerreinen. In dit convenant hebben de drie overheidsgeleden (rijk, provincies en gemeenten) afspraken opgenomen over het toekomstige bedrijventerreinenbeleid. Dit convenant betreft de planningsopgave, de herstructureringsopgave, de samenwerking tussen gemeenten en provincie en de ruimtelijke kwaliteit van bedrijventerreinen.

Onze projectontwikkeling in het kader van de noordelijke programma's heeft aanvankelijk een relatief beperkt aantal en veelal kleinere projecten opgeleverd. Dit heeft onder andere te maken met verschil in de fase waarin de verschillende ‘pieken’ verkeren en met het al dan niet aanwezig zijn van grote partijen die projecten kunnen trekken (organiserend vermogen). De middelen uit Koers Noord en OP EFRO raakten echter sneller uitgeput dan aanvankelijk verwacht. Er is daarom extra inzet gepleegd om enkele omvangrijke (sensor)projecten die al in voorbereiding waren, versneld te realiseren. De aanvragen voor HIT, INCAS₃ en Smart Factory zijn nog in 2009 gehonoreerd. Voor Sensor City wordt een finaal besluit begin 2010 verwacht. Met deze projecten en de honorering van nog een aantal EFRO-projecten zal Drenthe een evenredig aandeel aan middelen uit de noordelijke programma's kunnen bereiken.

Arbeidsmarkt, onderwijs en sociale innovatie

In het najaar van 2009 is het Uitvoeringskader ‘Aan het werk met kennis’, over de inzet van de provincie Drenthe op het terrein van innovatie, kennis, onderwijs en arbeidsmarktbeleid, vastgesteld. Daarnaast is de provincie Drenthe, in het licht van de economische situatie, nadrukkelijk in overleg met de vele partijen die actief zijn in het arbeidsmarktwerkveld om te komen tot afspraken en ontwikkelingen die leiden tot een effectiever en efficiënter functionerende arbeidsmarkt. Daarbij zijn we uiteraard sterk afhankelijk van draagvlak en bereidheid van die andere partijen. In afstemming met deze partijen wordt op dit moment onder meer gewerkt aan het verbeteren van de arbeidsmobiliteit in Drenthe, het tegengaan van de stijging van de jeugdwerkloosheid, het verbeteren van het scholingsniveau van de Drentse beroepsbevolking en het stimuleren van het aantal leerwerkplekken voor jongeren.

Zo zijn er diverse projecten gerealiseerd dan wel in uitvoering zoals Franchise₄Women, Leren & Werken Drenthe en de ontwikkeling van een strategisch plan, waarin verbinding wordt gezocht tussen de ambities van de Stenden Hogeschool, gemeente Emmen en provincie Drenthe.

Aandeelhouderschap in 'de nalatenschap van Essent'

In 2009 is de verkoop van de provinciale aandelen in het productie- en leveringsbedrijf van Essent aan RWE AG definitief geworden. Daarmee was in eerste aanleg een opbrengst gemoeid van € 150,7 miljoen. Deze opbrengst was meegenomen in de Begroting 2009 en ook daadwerkelijk aan de provincie uitgekeerd. Een aantal onderdelen van Essent Holding NV zijn niet verkocht zoals aanvankelijk gepland was. Het gaat hierbij om de belangen in Essent Milieu NV (inmiddels Attero NV geheten) en in Publieke Belang Elektriciteitsproductie BV. Verder neemt de provincie nog deel in een aantal rechtspersonen waarin nog enige af te handelen zaken zijn ondergebracht. De financiële consequenties van die laatste zaken zullen in het voorjaar van 2010 duidelijke worden. Dat geldt ook voor eventuele uitkering uit de winst van Attero NV en PBE BV. Op dit moment is daarover nog geen nadere informatie bekend.

Voor het belang dat de provincie behoudt in het netwerkbedrijf Enexis Holding NV is als onderdeel van de afhandeling van de verkoop een bescheiden dividend meegenomen. Hiernaast is de provincie in het bezit gekomen van een vordering op Enexis als gevolg van het verstrekken van een bruglening. Van deze bruglening zijn de renteopbrengsten reeds meegenomen in de Begroting 2010. Nu wordt ook de nominale waarde van de lening via de balans over 2009 meegenomen. Dit alles levert een totale eenmalige bate op van ruim € 41 miljoen, die nu in de Jaarstukken van 2009 wordt meegenomen, nu duidelijkheid ontstaan is over de omvang van deze bate, die wij tot dusverre beschreven als de 'tweede tranche' van de aandelenverkoop van Essent. Deze bate gaat evenwel voorlopig nog even niet gepaard met een kasstroom, aangezien het gaat om een overdracht van relatief vaste activa, zoals een lening en aandelenpakketten. In de loop van de komende jaren wordt wel een kasstroom verwacht, als de bruglening in delen wordt afgelost en als eventueel nog nadere onderdelen van de 'nalatenschap van Essent' alsnog verkocht kunnen worden. De opbrengst 'tweede tranche' van de aandelenverkoop van Essent wordt aan een speciaal hiervoor aangemaakte reserve toegevoegd. Zie ook de financiële toelichting bij dit programma en programma 6 Middelen.

P-4.1 Toerisme en recreatie

De hedendaagse toerist wordt steeds kritischer en zijn behoeften worden steeds specifieker. Het aanbod moet steeds meer toegesneden zijn op specifieke doelgroepen en voldoen aan de behoeften uit de markt. Een toeristisch-recreatief totaalproduct bestaat uit onder andere accommodaties, voorzieningen, cultuur, natuur en landschap en goed gastheerschap. Om in de toekomst te kunnen voldoen aan de toenemende kwaliteitseisen van de toerist en recreant, moet de sector adequaat inspelen op deze ontwikkelingen. Dat vraagt in het algemeen financiële, maar ook fysieke ruimte.

De complexiteit van wet- en regelgeving op het gebied van milieu, natuur en landschap (Natura 2000, etc.) neemt voor de ondernemer in de toeristische sector aanzienlijk toe. Om hier als ondernemer een antwoord op te geven moet er ruimte komen c.q. steun gegeven kunnen worden aan creatieve en innovatieve oplossingen en het gebruik van nieuwe technieken moet kunnen worden gestimuleerd.

Eind 2009 is de Drentse Agenda Recreatie en Toerisme (DART) vastgesteld als kader voor de provinciale inzet voor dit beleidsterrein. In het DART 2009-2013 is de additionele inzet gedefinieerd in de periode 2009-2013 die nodig is voor de vervolmaking en de optimalisering van het toeristisch product Drenthe. Op het vlak van nieuwe publieksattracties is inzet gepleegd vanuit de ruimtelijk-economische ordening, met onder andere de aanpak van Natuurlijke Recreatie en

financiële ondersteuning daar waar mogelijk en gepast vanuit de aanwezige regelingen (onder andere STINAT).

De STINAT-regeling is eind 2009 aangepast, waardoor ondernemers in aanmerking kunnen komen voor een hoger subsidiepercentage en bedrag. De regeling is succesvol en overtekend.

In het afgelopen jaar zijn voor de versterking van de sector en het toeristisch product Drenthe diverse projecten ontwikkeld en gehonoreerd in het kader van OP EFRO en pMJP. Versterking Ondernemerschap uitgevoerd door Hanzeconnect is een Noordelijk project waar in Drenthe volop gebruik van wordt gemaakt door ondernemers. Andere projecten zijn Veencompagnie, Stedelijk museum Coevorden, Kolonie in Beeld (Veenhuizen), Fietsknooppunten, Magisch Drenthe en China festival of Lights.

Marketing Drenthe heeft het jaar 2009 succesvol afgesloten. Zo is er met de integrale aanpak verder geïnvesteerd in het verbeteren van het imago van Drenthe op het gebied van toerisme, wonen en werken. Het draagvlak binnen deze sectoren groeit en er wordt steeds meer met Marketing Drenthe samengewerkt. Hiermee wordt het imago op het niveau van Drenthe positief beïnvloed en wordt het beeld van Drenthe meer concreet en divers gevoed. Imago-onderzoek (1 meting) toont aan dat de consument langzaam een rijker beeld van Drenthe krijgt.

Reclamezuil Schiphol 'Kom nu proefwonen in Drenthe'.

P-4.2 Landbouw

Belangrijke beleidsontwikkeling op het gebied van landbouw is de discussie over de Health Check, de uitwerking hiervan voor het landbouwbeleid in Nederland en de start van de discussie rond het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) na 2013. Het is van groot belang dat de agrarische sector zich kan blijven ontwikkelen om te investeren in het versterken van de positie van het Nederlandse agrocluster op het vlak van concurrentiekracht, innovatie en duurzaamheid. Daarvoor moet duurzaam ondernemerschap worden gestimuleerd. De sector staat naast de opgave om voldoende en kwalitatief goed voedsel te produceren voor tal van nieuwe uitdagingen. Met de door de Europese Commissie uitgevoerde Health Check

van het GLB is per 2009 ruimte gecreëerd voor de zogenaamde Nieuwe Uitdagingen: Klimaatverandering (voorkomen en inspelen op), Hernieuwbare energie (leveren en energiebesparende maatregelen), Watermanagement (droogtebestrijding, beheersen overlast en waterkwaliteit) en Biodiversiteit. Daarbij is de opgave 'Investeren in Innovatie' op deze terreinen expliciet benoemd.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we er aan doen?

P-4.0 Economie

Prioriteiten uit Begroting 2009

4.1. Omvorming economie tot duurzame, dynamische en innovatieve kenniseconomie

Op weg naar een kenniseconomie (Stimuleringsfonds Drentse projecten)

De Drentse economie kent kansrijke sectoren als sensortechnologie, energie en agribusiness. Zij vormen de kern van onze economische inzet richting kenniseconomie. Samen met het bedrijfsleven ontwikkelen wij initiatieven om het ondernemerschap te bevorderen. Belangrijke opgaven hier zijn kennisontwikkeling, innovatie en internationale oriëntatie. Bij de sensortechnologie staan wij voor de grote uitdaging om de economische potenties van een topinstituut als Astron verder te ontwikkelen en uit te bouwen in marktpotenties. Gelet op onze doelstellingen en ambities houden wij rekening met een substantiële financiële bijdrage uit de programma's Koers Noord, OP EFRO 2007-2013 en INTERREG IV-a. In 2008 is hiervoor al € 9,5 miljoen aan cofinanciering beschikbaar gesteld. Dit bedrag is al geheel gecommiteerd aan projecten. De belangrijkste hiervan waren het Drents innovatief actieprogramma (€ 3 miljoen voor de periode 2008-2010), de Subsidieregeling toerisme natuurlijk (€ 4,5 miljoen voor de periode 2008-2010) en Sensor Universe (€ 1,3 miljoen). In de periode 2009 tot 2011 is in totaal nog eens € 13,5 miljoen benodigd. De besluitvorming hierover loopt via het Stimuleringsfonds Drentse projecten.

Bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen hebben de duurzame revitalisering van bestaande terreinen en parkmanagement de hoogste prioriteit. De nota Bedrijventerreinen wordt geactualiseerd. In het kader van het Regiospecifiek pakket Zuiderzeelijn is een belangrijke ontwikkelopgave weggelegd voor de economische component van de integrale gebiedsontwikkeling Assen-FlorijnAs, Emmen-Centrum (inclusief verplaatsing dierentuin) en de ontwikkeling van Coevorden-Centrum/Europark.

4.2. Kennisontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

Een goede kwantitatieve en kwalitatieve aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt is een basisvoorwaarde voor de transitie van de Drentse economie naar een internationaal georiënteerde kenniseconomie. Ontwikkelkansen worden gestimuleerd voor alle lagen van de bevolking, vooral in Zuidoost-Drenthe (inclusief regio Hoogeveen). De ketenaanpak (jeugdzorg-onderwijs-arbeidsmarkt-kennis) staat centraal. Deze aanpak wordt uitgewerkt in een nieuw Actieprogramma arbeidsmarkt. Hiermee wordt een vervolg gegeven aan het onderdeel OKI van het project WOK. De uitwerking kent een nauwe relatie met de Sociale agenda en de discussie rond rollen en taken. Deze prioriteit moet worden beoordeeld in directe samenhang met de prioriteiten 2.2 en 2.3.

Samen met de gemeente Emmen en de Hogeschool Drenthe wordt een visie op het beroepsonderwijs in Drenthe opgesteld. Een in te stellen Taakgroep Jeugdwerkloosheid brengt binnen een jaar advies uit over de aanpak van dit belangrijke thema. Technische beroepen en ambachtelijke opleidingen worden gestimuleerd via onder andere stageplaatsen. De provincie participeert in een Drents-Groningse website over arbeidsmarkt- en onderwijsgegevens.

4.3. Profileren Drenthe in noordelijke ontwikkelingsas (NOA)

Inzet is dat Drenthe op basis van haar eigen kernkwaliteiten internationaal herkenbaar wordt als aantrekkelijke regio voor wonen, werken en recreëren. Vanuit deze basisgedachte willen wij Drenthe nadrukkelijk profileren in de uitwerking van de NOA-visie en de uitvoering van het Actieplan NOA (2008 tot en met 2010). Wij zijn bereid binnen NOA een actieve medecoördinerende en initiërende rol te vervullen. Onze NOA-ambities zijn sterk verbonden met onder meer onze economische en culturele uitgangspunten en speerpunten. In voorkomende gevallen zal Drenthe actief 'meeliften' met promotionele NOA-activiteiten, congressen, beurzen, culturele manifestaties en creatieve 'broedkamer'initiatieven in binnen- en buitenland en promotiematerialen.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
4.1. Omvorming Drentse economie tot duurzame, dynamische en innovatieve kenniseconomie.	<ul style="list-style-type: none"> - Impuls transitie Drentse economie naar 'kenniseconomie', met internationale component. - Versterkte innovatiekracht en ondernemerschap Drenthe, waarbij excelleren mogelijk is! - Investeringsimpuls kansrijke economische sectoren en speerpunten provinciaal beleid. - Gerevitaliseerde bedrijventerreinen met parkmanagement. - Een regionaal evenwichtige duurzame economische groei en versterking van de concurrentiekracht van het MKB. - Een (bijna) proportioneel Drents aandeel uit de middelen voor Koers Noord en het OP EFRO 2007-2013. - Verhoging van de innovatiegraad en export van Drentse MKB-bedrijven. - Voor 2015 een fysieke concentratie van activiteiten rond Sensor Universe in Assen (Hanze Institute of Technology, bedrijvenpark, kenniscampus). - Het versterken van de innovatiekracht van het Drentse bedrijfsleven ter ondersteuning van de Drentse kenniseconomie. Het IAD richt zich daartoe breed op het potentieel stuwende MKB. 	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - De projectontwikkeling in het kader van de noordelijke programma's bleef aanvankelijk wat achter. Door extra inzet op het beslisrijp maken van projectinitiatieven is deze achterstand ingelopen. - cofinanciering projecten: <ul style="list-style-type: none"> - uitvoering Innovatief actieprogramma Drenthe (IAD): de tenders die voorzien waren voor 2010 zijn naar voren gehaald - lobbyactiviteiten - faciliteren netwerk- en clustervorming - Er is extra ingezet op het versneld realiseren van enkele (sensor-)projecten die al in voorbereiding waren. De aanvragen voor onder andere HIT, INCAS3 en Smart Factory zijn gehonoreerd. - Vastlegging van het bedrijventerreinenbeleid in de omgevingsvisie Drenthe en in het rijk-IPO-VNG bedrijventerreinenconvenant 2010-2020. - Begeleiding onderzoek Noordelijke Rekenkamer naar bedrijventerreinenbeleid. - Opstarten met het opstellen van een provinciaal herstructureringsprogramma bedrijventerreinen.
4.2. Kennisontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.	<ul style="list-style-type: none"> - Verbetering van de matching tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. - Versterken arbeidspotentieel in relatie tot de transitie naar een kenniseconomie. - Versterken structurele samenwerkingsverbanden bedrijven-onderwijs. 	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen van het Uitvoeringskader 'Aan het werk met kennis'. - Projectontwikkeling (inclusief SNN-programma's). - Uitvoering en promotie HRM-plus-regeling ten behoeve van MKB-bedrijven. - Ontwikkeling Technasia in Drenthe. - Stimuleren samenwerking onderwijs en bedrijfsleven. - Voorzitterschap project Leren & Werken ter stimulering van 'een leven lang leren' in Drenthe. - Deelname aan convenant Jeugdwerkloosheid. - Realiseren Drentse Regiegroep Kennis en Arbeidsmarkt ten behoeve van regievraagstukken regionale arbeidsmarkt en kenniseconomie. - Laten uitvoeren NAV (Noordelijke Arbeidsmarktverkenningen).

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
4.1. Omvorming Drentse economie tot duurzame, dynamische en innovatieve kennis-economie	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Impuls transitie Drentse economie naar 'kenniseconomie', met internationale component. - Versterkte innovatiekracht en ondernemerschap Drenthe, waarbij excelleren mogelijk is! - Investeringsimpuls kansrijke economische sectoren en speerpunten provinciaal beleid. - Gerevitaliseerde bedrijventerreinen met parkmanagement. - Een regionaal evenwichtige duurzame economische groei en versterking van de concurrentiekracht van het MKB. - Drenthe krijgt nu een proportioneel aandeel uit de middelen voor Koers Noord en het OP EFRO 2007-2013. - Verhoging van de innovatiegraad en export van Drentse MKB-bedrijven. - Voor 2015 een fysieke concentratie van activiteiten rond Sensor Universe in Assen (Hanze Institute of Technology, bedrijventerpark, kenniscampus). - Het versterken van de innovatiekracht van het Drentse bedrijfsleven ter ondersteuning van de Drentse kenniseconomie. Het IAD richt zich daartoe breed op het potentieel stuwende MKB. 	<ul style="list-style-type: none"> - De projectontwikkeling in het kader van de noordelijke programma's bleef aanvankelijk achter. Door extra inzet op het beslisrijp maken van projectinitiatieven is deze achterstand ingelopen. - SNN heeft in totaal ruim € 89 miljoen toegekend aan Drentse projecten. Die projecten hebben een totale omvang van ruim € 212 miljoen. Vanuit de provincie zelf is ruim € 23 miljoen aan cofinanciering ingebracht (resultierend in een multiplier van bijna 10). Voor een belangrijk deel is deze cofinanciering gehaald uit de reserve Versterking Economische Structuur (VES). - De uitvoering van het Innovatief actieprogramma Drenthe (IAD) loopt zeer voorspoedig: de tenders (4e en 5e) die voorzien waren voor 2010 zijn naar voren gehaald. Daardoor zijn er in totaal 3 tenders. Tot nu toe zijn er in de eerste twee tenders aan 40 projecten subsidies toegekend (totaalbedrag van ruim € 4,2 miljoen (inclusief € 0,3 miljoen extra vanuit provinciale middelen)). - Er zijn lobbytrajecten ingezet, onder andere voor het behoud van werkgelegenheid in het gevangeniswezen P.I. Veenhuizen en bij de rijksdiensten, het project Square Kilometer Array (SKA) en de inzet van rijksmiddelen Fonds Economische Structuur (FES) voor noordelijke projecten. - Faciliteren netwerk- en clustervorming. - Er is extra ingezet op het versneld realiseren van enkele (sensor-)projecten die al in voorbereiding waren. De aanvragen voor onder andere HIT, INCAS3 en Smart Factory en Watersense zijn gehonoreerd. - Vastlegging van het bedrijventerreinenbeleid in de omgevingsvisie Drenthe en in het rijk-IPO-VNG bedrijventerreinenconvenant 2010-2020. - Begeleiding onderzoek Noordelijke Rekenkamer naar bedrijventerreinenbeleid. - Opstarten met het opstellen van een provinciaal herstructureringsprogramma bedrijventerreinen. - Binnen het Platform Parkmanagement Drenthe, waarin vertegenwoordigers van alle Drentse parkmanagementorganisaties zitting hebben, is de voortgang van de lopende provinciale projecten gerapporteerd en bijgestuurd. Het gaat hier om de projecten Beheer Openbare Ruimte (BOR) en Backoffice Parkmanagement Drenthe. Beide projecten zijn door de provincie gefinancierd. - In Emmen is de voorbereiding voor de subsidie aanvraag t.b.v. Het revitaliseringsproject Bahco3 afgerond en voor verdere behandeling doorgezonden naar het SNN. Datzelfde geldt voor De Wieken fase 2b in Hoogeveen.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
4.2. Kennis-ontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.	Status: groen - Verbetering van de matching tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. - Versterken arbeidspotentieel in relatie tot de transitie naar een kenniseconomie. - Versterken structurele samenwerkingsverbanden bedrijvenonderwijs.	<ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen van het Uitvoeringskader 'Aan het werk met kennis' met de ambitie en activiteiten van de provincie Drenthe op het terrein van arbeidsmarkt, onderwijs en sociale innovatie. - Projectontwikkeling (inclusief SNN-programma's). - Promotie van de HRM-plus-regeling ten behoeve van MKB-bedrijven , o.a. in Emmen (KCE, API, Kenniscluster Polymeren). - Stimuleren samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. - Facilitering project Leren & Werken ter stimulering van 'een leven lang leren' in Drenthe. De resultaten hiervan zijn: - Opbouw structuur 'Leren & Werken' met ondernemers, overheid en kennisinstellingen. - Uitvoering van doelgroepgerichte projecten - Ontwikkeling van een integrale werkgeversbenadering. - Realisatie van 500 duale en 300 EVC-trajecten. - Partner in convenant Jeugdwerkloosheid. - In samenwerking met Stenden en gemeente Emmen het opstellen van een visie over de toekomst van het hoger-onderwijs in Zuid-Oost Drenthe. - Laten uitvoeren NAV (Noordelijke Arbeidsmarkt-verkenningen.)

P-4.1 Toerisme en recreatie

Prioriteit uit Begroting 2009

4.4. Structuurversterking recreatie en toerisme

Bij de ontwikkeling van de provinciale structuurvisie worden beleidsmatige ontwikkelingen en beeldvorming voor de planhorizon 2020 met betrekking tot recreatie en toerisme meegenomen. Projectontwikkeling vindt plaats door ondernemers, betrokkenen uit onderwijs, onderzoek en overheid (4 O's), onder andere gestimuleerd door het vormen van een informeel netwerk met de eerdergenoemde partijen. Wij richten ons op het verder versterken van de kennis, het organiserend vermogen en de grensoverschrijdende netwerken in de sector. Belangrijk is een kwaliteitsverbetering via de toepassing van nieuwe technologieën, ontwikkeling van nieuwe producten, marktconcepten en publieksattracties. Wij willen Drenthe ontwikkelen en promoten als provincie voor actieve recreatie. Toeristische knelpunten in waardevolle gebieden (onder andere door Natura 2000) worden opgelost. Ontwikkeldoel is verder toename van de lengte van de verblijfsduur en het aantal toeristen, van de toeristische bestedingen en de investeringen in sector, met als uiteindelijk effect toename van de (in)directe werkgelegenheid. Onze bijdrage aan de uitvoering van maatregelen en projecten is aanvullend op de projectontwikkeling die reeds in het kader van de uitvoering van SNN-programma's (prioriteit 4.1) plaatsvindt.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?

Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
4.4. Structuurversterking Sector recreatie en toerisme.	<ul style="list-style-type: none"> - Kwaliteits- en vernieuwingsslag toeristische sector en toeristisch product. - Realisatie van nieuwe publieksattracties. - Verbetering ontsluiting van vaarroutes, creëren van nieuwe opstapplaatsen en verbeteren van walvoorzieningen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opzetten informeel netwerk met bedrijfsleven, onderwijs, onderzoek en overheden (4 O's). - Vaststellen Meerjarenuitvoeringsplan toeristische agenda. - Uitvoeren van de Toeristische agenda 2008-2013. - Operationalisering project Natuurlijke recreatie Drenthe. - Ontwikkelen van clusterprojecten Toeristische ontwikkelingen/infrastructuur.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?

Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
4.4. Structuurversterking sector recreatie en toerisme.	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kwaliteits- en vernieuwingsslag toeristische sector en toeristisch product. - Realisatie van nieuwe publieksattracties. - Verbetering ontsluiting van vaarroutes, creëren van nieuwe opstapplaatsen en verbeteren van walvoorzieningen. - Versterking informeel netwerk, creëren synergie. 	<ul style="list-style-type: none"> - De Drentse Agenda Recreatie en Toerisme (DART) is vastgesteld en wordt op basis van projectvoorstellen uitgevoerd. Het TRD en Marketing Drenthe hebben voorstellen hiervoor ingediend. Er wordt goed gebruik gemaakt van de STINAT- en STIPO-regeling door ondernemers om investeringen te doen in de kwaliteitsverbetering en vernieuwing van het toeristisch product. De STINAT is per oktober 2009 verruimd, zeer succesvol en overtekend. Ook Groningen, Fryslân en Overijssel hebben, in navolging en met succes, een vergelijkbare regeling opengesteld. - Het in 2009 opgestelde ontwikkelperspectief Natuurlijke Recreatie voor de gemeente Aa & Hunze is geïmplementeerd in het gemeentelijk toeristisch ontwikkelings plan (TROP) en meegenomen in de gemeentelijke structuurvisie. De eerste ontwikkelingsplannen van ondernemers die deelgenomen hebben aan het project Natuurlijke Recreatie hebben binnen de gemeente haar dynamiek gekregen. Het Kwaliteitsteam heeft bijvoorbeeld in de gemeente Tynaarlo met haar advies een meerwaarde gegeven door een versnelling in de bestemmingsplanprocedure te bereiken. Dit door het oorspronkelijke plan op een kwalitatief beter niveau te brengen. Ook vanuit het gebiedenbeleid/pMJP wordt op gebiedsniveau gestimuleerd nieuwe en vernieuwende toeristische producten te ontwikkelen. - Het project Kolonie in Beeld is gehonoreerd. Dit project richt zich op de versterking van de vestigingsvoorwaarden in Veenhuizen door investeringen in de Hoofdweg en de omgeving van deze weg. - Door de provincie is in samenwerking met de gemeenten, gestart met een inventarisatie van de voorzieningen/plannen en wensen m.b.t. de recreatietoerisme langs de provinciale vaarwegen. - Het informele netwerk met het bedrijfsleven is versterkt. Het TRD heeft een belangrijke rol als vertegenwoordiger van het toeristisch bedrijfsleven in de uitvoering van het DART. Er wordt ook nauw samengewerkt met onderwijs en onderzoeksinstituten om tot meer synergie te komen. - De contacten met gemeenten zijn ook meer aangehaald.

La Vuelta in Drenthe.

P-4.2 Landbouw

Prioriteit uit Begroting 2009

4.5. Structuurversterking land- en tuinbouw

De land- en tuinbouw zijn voor Drenthe en voor het Drentse MKB belangrijke economische dragers. Door de hervorming van het Europese landbouwbeleid staan belangrijke clusters als zuivel, suiker en zetmeel onder druk. In Drenthe zijn volop kansen om de noodzakelijke omslag te maken. Onze inzet is nieuwe, marktgerichte ketenactiviteiten te helpen ontwikkelen. Kennisinfrastructurele voorzieningen worden ontwikkeld of verbeterd. Verder willen wij innovaties stimuleren, onder andere in de agrologistiek, ICT, agrificatie, bioraffinage en de zogeheten groene life sciences (biobased economy). De provincie wil helpen om de concurrentiekracht van de traditionele productieketens in de landbouw te versterken via het verbeteren van productkwaliteit, productiewijze, productieomgeving en voedselveiligheid. Ondernemerschap - ook maatschappelijk verantwoord ondernemerschap - wordt versterkt met behulp van voorbeeldprojecten, voorlichting en toekomststudies. Wij blijven als provincie investeren in landbouwstructuurversterkende maatregelen, zoals kavelruil, landinrichting en bedrijfsverplaatsingen. Dit laatste aspect krijgt in de komende periode meer aandacht. Onze bijdragen zijn een aanvulling op de nationale en Europese programma's voor regionale ontwikkeling en het landelijk gebied. Er komt een actieplan om de problematiek van de vrijkomende agrarische bedrijven aan te pakken.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?

Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
4.5. Duurzame structuurversterking land- en tuinbouw (volledige keten).	<ul style="list-style-type: none"> - Impuls samenwerking en verbeterde systeem-, product- en procesinnovaties in primaire bedrijven en keten. - Versterking concurrentiekracht, vergroten toegevoegde waarde agrocluster en verbeteren financiële positie landbouwbedrijfsleven. 	<ul style="list-style-type: none"> - Projectontwikkeling op basis van vraaggerichte benadering. - Verder ontwikkelen platform waar ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid (zogenaamde 4 O's) elkaar ontmoeten en waaraan innovatieve ideeën en projecten hun basis aan ontlenu. - Ontwikkeling economisch Actieplan vrijkomende agrarische bedrijven. - Projectmatige aanpak structuurversterking en extra aandacht voor bedrijfsverplaatsingen in landbouwontwikkelingsgebieden.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?

Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
4.5. Duurzame structuurversterking land- en tuinbouw (volledige keten)	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Impuls samenwerking en verbeterde systeem-, product- en procesinnovaties in primaire bedrijven en keten. - Versterking concurrentiekracht, vergroten toegevoegde waarde agrocluster en verbeteren financiële positie landbouwbedrijfsleven. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het businessplan is opgesteld voor de ontwikkeling van het Kenniscentrum Akkerbouw Noord Oost Nederland (KANON), waarin drie thema's centraal staan: water, bio-energie en ondernemerschap. De samenwerking met alle regionale belanghebbenden moet leiden tot versterking vernieuwing en verbreding van de akkerbouw op de lichte gronden in Noordoost Nederland. Initiatiefnemer is Praktijkonderzoek Plant & Omgeving (PPO). Het voorstel wordt ondersteund door Agenda voor de Veenkoloniën, AVEBE, IRS, LTO Noord en de Suikerunie. De drie thema's die centraal staan zijn: water, bio-energie en ondernemerschap. - In het onderzoek naar het regionaal gemengd bedrijf wordt gezocht naar het sluiten van regionale kringlopen. Door een betere synergie te creëren tussen akkerbouwers, melkveehouders en bedrijfsleven kan de vitaliteit van het platteland in Drenthe verbeteren. - Dit vergt vernieuwingen in bedrijfsconcepten en samenwerkingsvormen, bijvoorbeeld door uit te gaan van een regionale grondgebonden voerproductie, mestaanwending en energieproductie. - Er is gestart met het project Kennis boven de grond halen met sensortechnologie. Hiermee wordt invulling gegeven aan de toenemende behoefte in de landbouw om realtime informatie te verzamelen, informatie uit te wisselen en om op basis van de informatie conclusies te trekken of processen aan te sturen en aan te passen. - Ten slotte is er een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar het ruimtelijk clusteren van agro- en niet-agro activiteiten op agroparken. Het maakt op de lange termijn het sluiten van kringlopen en het gebruik van elkaars restproducten mogelijk ('cradle tot cradle'). Het resultaat is een besparing op ruimte, transportbewegingen en energie en een minder grote belasting van het milieu. De verkenning moet hier antwoord op geven en is de basis voor mogelijk verdere beleidsontwikkeling ten aanzien van agroparken. - Projectmatige aanpak structuurversterking en extra aandacht voor bedrijfsverplaatsingen in landbouwonwikkelingsgebieden. - Ondersteuning jonge agrariërs.

Financieel overzicht prioriteiten

Programma 4 Kennis werkt	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
P4.02 Kennisontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt	0	0	1.001.806	1.118.554	-116.748
P4.03 Profileren Drenthe in Noordelijke Ontwikkelingsas	0	25.000	0	0	0
P4.04 Structuurversterking recreatie en (zorg) toerisme	125.258	120.000	120.000	128.856	-8.856
P4.06 Risicofinanciering MKB	0	0	1.000.000	1.000.000	0
Totaal prioriteiten	125.258	145.000	2.121.806	2.247.410	-125.604

Financiële analyse prioriteiten

P-4.02 Kennisontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

In de tweede helft van 2009 zijn meer projecten gerealiseerd op het vlak van Kennisontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt dan in de 2e Bestuursrapportage was voorzien. Terugkijkend zijn in de 2e Bestuursrapportage te veel middelen teruggevloeid naar de algemene middelen. Vanwege deze interne oorzaak is het verschil ontstaan. Door de realisatie van de projecten in 2009 zijn alle prioriteiten gerealiseerd en zijn de lasten binnen het oorspronkelijke budget gebleven. Het ontstane negatieve verschil willen we verrekenen met het budget van 2010 in de 1e bestuursrapportage 2010.

Wat hebben we nog meer gedaan?

P-4.0 Economie

In het kader van de kredietcrisis en de versnellingsagenda hebben wij de herstructurering van bedrijventerreinen naar voren gehaald. Zo is de procedure voor Bahco (Emmen) versneld en hebben wij in 2009 hiervoor € 1,4 miljoen beschikbaar gesteld. Inmiddels is al gestart met fase 2A van De Wieken in Hogeveen en proberen wij fase 2B van de grond te krijgen. Daarnaast wordt hard gewerkt aan de plannen voor de (verdere) revitalisering van De Tweeling in Emmen, Oevers in Meppel en het Stadsbedrijvenpark in Assen.

In het kader van de Versnellingsagenda hebben wij in nauw overleg met de NOM aanvullende financieringsfaciliteiten beschikbaar gesteld aan het Drentse MKB, met een totale omvang van € 6.000.000,--. Enerzijds via een kapitaalsinjectie in DPM van € 2.000.000,--. Anderzijds via een (rentedragende) geldlening aan de NOM van € 4.000.000,-- met als doel om investeringen van Drentse ondernemingen te financieren in pariteit met en op aanvraag van banken.

De derde activiteit in het kader van de versnellingsagenda betreft het versterken van de Drentse scholingsinfrastructuur. In 2009 is een begin gemaakt met het uitwerken van voorstellen voor een betere matching tussen vraag en aanbod van scholing voor werkenden en werkzoekenden. Onder aansturing van de Regiegroep Kennis en Arbeidsmarkt is onderzoek verricht naar de wijze waarop de scholing van werkenden gestimuleerd kan worden, met als uitkomst dat dit vooral vanuit de Werkpleinen gerealiseerd moet worden. Daarnaast heeft via het project Leren & Werken afstemming plaatsgevonden tussen de partners op het terrein van onderwijs, arbeids-

markt en ondernemerschap over inzet van rijksmiddelen voor scholing en arbeidsmarktbeleid. Ook wordt met gemeenten en UWV WERKbedrijf in het project 'Mobiliteitsnetwerk Drenthe' gewerkt aan het verbeteren van de bovenregionale van-baan-naar-baan-mobiliteit, en zijn wij partner in het convenant jeugdwerkloosheid.

P-4.1 Toerisme en recreatie

Er zijn de afgelopen maanden bestuurlijk tussen rijk (SG VROM), gemeente en provincie afspraken gemaakt over de uitvoering van de gezamenlijke ambities in Veenhuizen en de wijze waarop dit voorbereid en uitgevoerd moet worden. De ambities krijgen een vertaling in het Transitieplan Veenhuizen 2018. Daarnaast hebben de gemeente en de provincie een traject ingezet om Veenhuizen geplaatst te krijgen op de Werelderfgoedlijst van de Unesco. Beide trajecten moeten gezien worden als vervolg op de uitvoering van het Masterplan Veenhuizen.

Marketing Drenthe heeft verder ingezet op positieve beïnvloeding van het imago van Drenthe en actiematige inzet voor de pijlers Wonen, Werken en R&T door massamediale middelen op televisie en print, maar ook met megabording langs snelwegen. Dit heeft tot veel aandacht, respons en free publicity geleid. Daarnaast is er ingespeeld op het succesvolle evenement Vuelta en heeft de campagne de NIMA Noord-Oost prijs gekregen waarmee veel positieve exposure is gegenereerd. De 1-meting heeft aangetoond dat Marketing Drenthe op de goede weg is.

Door de kredietcrisis werd verwacht dat meer mensen in eigen land op vakantie gaan. In het kader van de versnellingsagenda hebben provinciale staten 1 miljoen additioneel budget beschikbaar gesteld voor de intensivering van de marketing en promotie van Drenthe met als doel de bestemming Drenthe meer voor het voetlicht te brengen. En daarmee de kans te vergroten om meer toeristen naar Drenthe te halen en daarmee meer bestedingen en economische spin-off te genereren. Dit heeft een positieve impuls gegeven doordat er met die middelen meer en noodzakelijke massamediale inzet gepleegd kon worden.

Het voorstel betrof dan ook voornamelijk een intensivering van de huidige campagne-inzet. De extra middelen zijn onder andere ingezet voor:

- aanvulling van de tv-commercial met diverse korte filmpjes waarin het merk Drenthe verder werd geladen (Dierenpark Emmen, hotelarrangementen, Erfgoedlogies, TT, Veenhuizen, Vuelta, China Festival of Lights en de 50 euro actie);
- het inhoudelijk concreter maken van advertenties door hierin concrete bedrijven of organisaties op te nemen.

De samenwerking met overheden, bedrijfsleven en belangenverenigingen (Recreatieschap, Biblionet, RECRON, MKB, KvK, VNO-NCW, KHN, NOM) is verdiept. Daarmee heeft de samenwerking binnen de drie pijlers meer vorm gekregen. Het marketingcommunicatieconcept heeft daarmee een meer concrete lading gekregen. Voorbeelden hiervan zijn het al genoemde Proefwonen, de samenwerking met China Festival of Lights, Vuelta, TT, Veenhuizen en de 50 euro actie. Het project Proefwonen heeft de landelijke pers gehaald en Marketing Drenthe is daarmee genomineerd voor de City Marketing Innovation Award.

Ten slotte is het internetplatform voor Kunst, Cultuur, Evenementen en Toerisme gereed. Het wordt de komende maanden verder gevuld.

P-4.2 Landbouw

pMJP

Binnen het pMJP zijn er subsidies verstrekt ten behoeve van versterking, vernieuwing en verbreding van de landbouw. Er wordt onder andere een bijdrage geleverd aan een praktijkonderzoek om vloeibare kunstmest van dierlijke oorsprong toe te passen in de akkerbouw en een onderzoek naar een nieuwe oogstwijze van vezelhennep wordt ondersteund met het doel de kostprijs van de transportkosten en het aantal gereden kilometers te verminderen.

Glastuinbouw

Binnen de glastuinbouw zijn de mogelijkheden verkend voor een projectvoorstel verspreid glas in Agenda Mooi Nederland en de verbinding van glastuinbouw Noord-Nederland om de netwerkorganisatie Greenports te versterken.

Omschakeling biologische landbouw

In het najaar van 2009 hebben provinciale staten een initiatiefvoorstel aangenomen om de omschakeling naar de biologische landbouw te stimuleren. In 2010 zal een aanvang worden gemaakt met het opstarten van een project om deze doelstelling te realiseren.

Wat heeft het gekost?

	Product/prioriteit	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Lasten	Prioriteiten	992.806	1.355.000	2.121.806	2.247.410	-125.604
	P-4.0 Economie	3.279.125	1.263.993	11.024.091	12.393.131	-1.369.040
	P-4.1 Toerisme en recreatie	1.965.218	1.854.890	2.814.990	2.817.680	-2.690
	P-4.2 Landbouw	148.699	180.000	180.000	180.000	0
	Apparaatskosten	0	0	0	0	0
	Totaal	6.385.848	4.653.883	16.140.887	17.638.221	-1.497.334
Baten	Prioriteiten	0	0	100.000	100.000	0
	P-4.0 Economie	18.895.338	6.731.970	162.589.423	204.096.699	-41.507.276
	P-4.1 Toerisme en recreatie	0	0	0	1.617	-1.617
	P-4.2 Landbouw	0	0	0	0	0
	Totaal	18.895.338	6.731.970	162.689.423	204.198.316	-41.508.893
Saldo		-12.509.491	-2.078.087	-146.548.536	-186.560.095	40.011.559

Toelichting

Saldo Programma	40.011.559
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan Reserve 2e tranche aandelenverkoop Essent	-41.059.000
Bijdrage aan Reserve opbrengsten aandelenverkoop	-837.368
Bijdrage van Reserve versterking economisch structuur	1.094.788
Totaal verrekend met reserves	-40.801.581
Resultaat programma na bestemming reserves	-790.022

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

P-4.0 Economie

Op dit product zijn de lasten per saldo € 1.369.000,-- hoger dan begroot. Deze overschrijding is het resultaat van diverse voor- en nadelen maar heeft vooral betrekking op bijdragen in projecten versterking economische structuur. De uitvoering van de SNN-programma's Koers Noord, OP EFRO en OP Interreg is veel sneller gaan dan aanvankelijk verwacht. Gegeven de economische crisis, aansluitend op de Versnellingsagenda en anticiperend op het sluiten van een deel van de loketten eind 2009 hebben wij extra ingezet op stimulering van de projectontwikkeling. Daardoor is ook versneld een aanspraak gemaakt op cofinancieringsmiddelen vanuit de reserve VES. SNN heeft in totaal ruim € 89 miljoen toegekend aan Drentse projecten. Die projecten hebben een totale omvang van ruim € 212 miljoen. Vanuit de provincie zelf is ruim € 23 miljoen aan cofinanciering ingebracht (resultierend in een multiplier van bijna 10). Voor een belangrijk deel is deze cofinanciering gehaald uit de reserve Versterking Economische Structuur (VES). Uiteindelijk heeft dat geresulteerd in een overschrijding van € 1.341.000,-- op een totale realisatie van € 11.248.000,--. De overschrijding wordt verrekend met de reserve Versterking Economische Structuur. De oorzaak van de overschrijding is derhalve extern van aard. Door de extra inzet op stimulering van de projectontwikkeling hebben wij zeer goede resultaten geboekt.

Baten

P-4.0 Economie

Naast een hogere verkoopopbrengst Essent aandelen eerste tranche is de nominale waarde van de bruglening aan Enexis over 2009 meegenomen. Dit alles levert een totale eenmalige bate op van € 41,9 miljoen, die nu in de Jaarstukken van 2009 wordt meegenomen, nu duidelijkheid ontstaan is over de omvang van deze bate, die wij tot dusverre beschreven als de 'tweede tranche' van de aandelenverkoop van Essent. Voorgesteld wordt de opbrengst van deze tweede tranche toe te voegen aan de Reserve opbrengst tweede tranche aandelenverkoop Essent.

Programma 5

Leefomgeving

Missie

Wij willen de voorsprong van Drenthe als aantrekkelijke regio voor wonen, werken en recreëren in een mooie, schone en sociaal veilige leefomgeving verder versterken. Wij gaan de provincie nationaal, maar ook internationaal profileren door deze hoogwaardige kwaliteiten nadrukkelijker te presenteren. Bij het ontwikkelen van projecten staat voorop het beginsel van het vergroten van de synergie tussen de in het collegeprogramma genoemde kernwaarden. Een voorbeeld daarvan is de samenhangende benadering voor zogeheten groen-blauwe diensten. Wij willen een voortrekkersrol vervullen bij de ontwikkeling van kennis en innovatie rond klimaat en energie. Wij nemen het voortouw bij de afstemming van ruimtelijke vraagstukken rond klimaat en energie. Meer dan tot nu toe zullen wij milieugezondheid en duurzaamheid hanteren als wegingsfactoren in het provinciaal beleid. Ter bescherming en ontwikkeling van de Drentse bodem stellen wij een integraal beleidsplan op voor de ondergrond, evenals een innovatieve visie op het grondwaterbeheer.

Belangrijkste resultaten 2009

Water

- Realisatie wateropgave: POP-uitwerking waterbergingsgebieden Zuid-Drenthe is vastgesteld. Hiermee heeft de provincie de inrichting van waterbergingsgebieden in Zuid-Drenthe mogelijk gemaakt.
- KRW: de doelen voor de Europese kaderrichtlijn water zijn door uw staten vastgelegd. Tegelijkertijd hebben de waterschappen de maatregelen in hun waterbeheerplan opgenomen.
- Grondwater: POP-uitwerking strategische grondwaterwinningen is vastgesteld.
- Grondwater: In een vernieuwend proces is een nieuw concept voor het grondwaterbeleid uitgewerkt, de innovatieve grondwatervisie. Kern van de visie is de grondwatervoorraad onder het Drents Plateau vergroten, om deze vervolgens zo goed mogelijk te benutten voor de drinkwatervoorziening, de landbouw en de natuur. In stedelijk gebied wordt het grondwater benut voor economische ontwikkeling en energietoepassingen. Deze nieuwe benadering noemen wij de 'Waterfabriek' een prachtige, schone 'fabriek' in Drenthe.
- Het Regionaal Waterplan is in ontwerp vastgesteld als onderdeel van de Omgevingsvisie van de provincie Drenthe. In het Regionaal waterplan zijn de doelen opgenomen voor de waterhuishouding en vindt de intergratie met het ruimtelijk beleid plaats.

Milieubeleid

Programma Klimaat en energie

In 2009 zijn op basis van het actieplan binnen de vijf deelprogramma's veel inspanningen verricht, wat heeft geleid tot de volgende resultaten:

- Klimaatuitvoeringsubsidie: Met een totale subsidie van 2 miljoen euro is een totale extra investering in duurzame maatregelen van € 8 miljoen uitgelokt.
- Oprichting Energiebureau ZO Drenthe: Om de verbinding met andere programma's en externe partijen te stimuleren is gekozen voor een integrale gebiedsbenadering. Zuidoost-Drenthe is hierin een speerpunt. Hiertoe is het Energiebureau ZO Drenthe opgericht waarin de provincie samenwerkt met gemeenten, kennisinstellingen, marktpartijen en Energy Valley.

- Groen Gas: Er is een inventarisatie uitgevoerd naar kansrijke grootschalige initiatieven voor de productie van biogas dat vervolgens kan worden opgewerkt tot aardgaskwaliteit (groen gas). In combinatie met de ambitie om Energie Transitie Parken te ontwikkelen zijn de mogelijkheden voor het ontwikkelen van Groen Gas Hubs uitgewerkt.
- Voor het Energie Transitie Park Midden Drenthe is een communicatieplan opgesteld en wordt een visie ontwikkeld met betrokken partijen. Het bedrijf Noblesse heeft op ETP Midden Drenthe grond aangekocht, de beschikbaarheid van duurzame energie tegen een langjarige vaste prijs was de belangrijkste vestigingsfactor.
- Met alle Drentse gemeenten en waterschappen is zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau een regulier overleg ingesteld (de zogenaamde DEKO-bijeenkomsten, Drents Energie en Klimaat Overleg).
- Vanuit het programma Klimaat en Energie is een bijdrage geleverd aan diverse waterbergingsprojecten (convenant Meppelerdiep, Hunzedal en Bargerveen).
- Met de Subsidieregeling Energiebesparing Bestaande Bouw particulieren 2009, afgekort SEBB 2009, gaat de provincie Drenthe, mede in relatie tot de Versnellingsagenda, energiebesparing en toepassing van duurzame energie in particuliere woningen stimuleren.
- In het kader van het 100.000 woningenplan zijn met VROM/WWI, alle gemeenten uit NN en vele marktpartijen essentiële stappen gezet die in april 2010 moeten leiden tot de aanwijzing (bij AMvB) van Noord-Nederland als Koplopergebied.
- Vanuit het 100.000 woningenplan is door de 3 noordelijke provincies en de Stichting Energy Valley in mei 2009 een 2-daagse vakbeurs 'Energie in Bouw en Vastgoed' mogelijk gemaakt. De beurs en de 3 congressen trokken ca. 3.000 bezoekers en krijgt in mei 2011 de tweede editie.
- Aanvraag opsporingsvergunning geothermie (inclusief masterplan) ZO-Drenthe is gereed.
- Er is een Rapport duurzaamheidseffectrapportage gereed gekomen dat in samenwerking met de ontwerp-Omgevingsvisie Drenthe is opgesteld.

Externe veiligheid

- Er is een Convenant munitietransporten gesloten tussen gemeenten, provincie en ministerie van defensie., waarin is geregeld dat munitie van en naar de opslagplaatsen via van tevoren vastgestelde routes wordt vervoerd.
- Een uitgebreid overzicht van de belangrijkste inhoudelijke voortgang in het programma Klimaat en energie is beschreven in Actieplan 2010 en voor externe veiligheid in het jaarverslag 2009.

Bodem

- Convenant bodem: afspraken uit het convenant zijn vertaald naar het meerjarenprogramma bodemsanering Drenthe 2010-2014.
- Structuurvisie ondergrond: zienswijzen op de notitie Reikwijdte en detailniveau zijn ontvangen evenals advies van de commissie Milieueffectrapportage. Het eerste concept-Milieueffectrapportage is opgesteld en besproken met belanghebbenden die een zienswijze indienden. De formele procedure van besluitvormingen vindt plaats in 2010.
- ProGeo: in de week van 19 tot 22 april vond het internationaal symposium ProGeo plaats. Een groot aantal geologen uit binnen- en buitenland bevond zich gedurende die dagen in Assen voor een zeer gevarieerd programma.
- Gasfabriek: de sanering van het laatste voormalige gasfabrieksterrein (Assen) is in uitvoering gegaan en de voorbereiding van de bodemsanering Holwert Coevorden is opgestart.
- De onthulling van Drouwenezand als aardkundig monument heeft op 1 oktober plaatsgevonden door gedeputeerde T. Klip en wethouder J. Bruintjes van Borger-Odoorn.

- Haalbaarheidsstudie Geopark; partijen zien een meerwaarde en het proces om een Geopark te realiseren; het traject is gestart.
- De geomorfologische kaart is geactualiseerd
- Actualisatie van de Drentse bodemkaart(en) verloopt volgens planning. Deelonderzoeken zijn opgeleverd en laatste fase van het traject is ingezet.
- Project Duurzaam Boer Blijven in Drenthe is in 2009 officieel van start gegaan. Groot Drents 4-jarig project gericht op het verduurzamen van de melkveehouderijsector.

Vergunningverlening

- TT circuit: de provincie Drenthe is in samenspraak met externe partijen een traject gestart gericht op het formuleren van een langetermijnvisie met bijbehorende uitvoeringsprogramma's voor het TT Circuit te Assen. Het Plan van Aanpak is eind 2009 aangeboden aan ons college van GS en B&W van Assen. De planning is erop gericht het traject medio 2010 af te ronden. Het formuleren van de visie, het opstellen van uitvoeringsprogramma's en de processuele ondersteuning worden voor een belangrijk deel uitbesteed. Er is daarnaast een inhoudelijke en juridische bijdrage aan VROM geleverd ten behoeve van de opstelling van de zogenaamde wettelijke '12-dagenregeling voor racecircuits' in het kader van de Wet geluidshinder.
- IPPC (Integrated Pollution Prevention and Control)-richtlijn: in 2009 is de lijst met bedrijven die nog niet IPPC-proof zijn verder opgeschoond (ETC aanvullen). Daarnaast zijn 54 beschikkingen in het kader van de Wm en 45 beschikkingen in het kader van het Vuurwerkbesluit verleend.
- Het proces om te komen tot een RUD (Regionale Uitvoeringsorganisatie) is in gang gezet (zie verder ontwikkelingen).
- Wet Luchtvaart is geïmplementeerd in de provinciale organisatie (opstellen beleidsregels, verordening, modelbeschikkingen, werkafspraken met gemeenten).

Natuur en Landschap

- Voor de besteding van de € 6 miljoen compensatie die door Tennet beschikbaar is gesteld, is een kaderregeling vastgesteld. De eerste landschapsprojecten zijn al in uitvoering genomen.
- Uit het verrommelingsbudget zijn door de gemeente Noordenveld, Emmen en Meppel drie sterk verrommelde situaties opgeruimd. Daarnaast zijn drie beschikkingen afgegeven voor de verbetering van de landschappelijke inpassing van bedrijventerreinen en er zijn drie gemeentelijke projecten gehonoreerd die zich richten op de versterking van de beeldkwaliteit.
- In Drenthe heeft een internationaal symposium plaatsgevonden over wereldwijd onderzoek naar verspreiding en ecologie van loopkevers. Drenthe neemt in dit onderzoek een vooraanstaande plaats in dankzij de stichting Willem Beijerinck Biologisch Station, die de onderzoeken van het Biologisch Station Wijster op dit gebied heeft voortgezet.
- Het nieuwe stelsel Natuur- en landschapsbeheer is voor het onderdeel agrarisch natuurbeheer per 1 januari 2010 operationeel. Het stelsel is sterk vereenvoudigd ten opzichte van het oude Programma Beheer en de taken zijn nu volledig overgedragen van het rijk naar de provincie. Het onderdeel Natuurbeheer is waarschijnlijk operationeel per 1 januari 2011.
- Op 1 september 2009 zijn voor 8 Drentse Natura 2000-gebieden de conceptbeheerplannen ingediend bij de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.
- De nieuwe zandwinning voor beton- en metselzand in Zuidwest-Drenthe is op 29 september 2009 in gebruik genomen.
- De toegangspoort Noord in het Drentsche Aa gebied is gerealiseerd en geopend.
- Het inrichtingsplan Dwingelderveld is opgesteld en ter inzage gelegd. De LIFE-subsidie voor ontwikkeling van het Dwingelderveld is gehonoreerd.

Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk gebied 2007-2013

- Ten aanzien van de afgesproken prestaties met betrekking tot grondverwerving zijn in 2009 aanzienlijke resultaten geboekt. Aan het eind van 2009 zijn 1.018 hectares verworven van de 1.638 hectare die voor de periode 2007-2013 zijn afgesproken.
- In 2009 zijn taskforces voor inrichting EHS en verdrogingbestrijding in het leven geroepen om de opgelopen achterstand teniet te doen. Mede onder invloed van deze impuls zijn deze prestaties goed op gang gekomen. Voor bestrijding van verdroging en inrichting EHS komt de helft van de taakstelling in 2010 in uitvoering.
- Het thema Landbouw, en dan vooral het onderdeel ‘verbeteren van de ruimtelijke structuur’, ligt qua uitvoering voor op schema.
- De provinciale doelen lopen goed. Dit valt af te lezen uit de benutting van de Europese middelen die als cofinanciering via het pMJP ter beschikking staan. Deze POP-middelen zijn voor de gehele pMJP-periode zo goed als verplicht. De cofinanciering voor onze provinciale doelen loopt goed, omdat er naast de Europese middelen ook veel geld van andere partners als gemeenten en waterschappen in zit.
- De Impuls Sociaaleconomische Vitalisering is in 2009 een succes gebleken. De voorgenomen doelstelling is voor 100% gehaald.

Wat waren onze doelen en wat hebben we gerealiseerd?

P-5.0 Waterhuishouding

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).

Een veilig en bewoonbaar Drenthe. Geen ernstige bedreigingen van grote hoeveelheden water. De norm van overstromingsfrequentie voor kaden is 1 x 100 jaar om zo de stedelijke gebieden te beschermen tegen het water. De grote maatregelen ter bescherming tegen wateroverlast in de vorm van bergingsgebieden zijn uiterlijk 2015 gerealiseerd. Daarmee is het gewenste veiligheidsniveau bereikt.

De verdroging in een achttal gebieden in Drenthe (de zogenaamde TOP-gebieden) aanpakken, waarbij een goede afstemming plaatsvindt met natuur en landschap. Het gaat hierbij om de volgende gebieden: Drentsche Aa, Peizerdiep, Bargerveen, Elperstroom, Fochteloërveen, Dwingelderveld, Drents Friese Wold en Reest (zie hiervoor de in het pMJP geformuleerde doelstellingen).

Optimale waterpeilen op de Drentse kanalen.

Ter verbetering van de waterkwaliteit van de Drentse beken worden ecologische doelen van de Drentse wateren nader geformuleerd tegen de achtergrond van de Europese Kaderrichtlijn water. Afstemming met natuur en landschap is hier essentieel.

Realisatie duurzaam waterbeheer in de stedelijke omgeving door onder andere stimulering, bijdrage in innovatieve projecten ten aanzien van afkoppelen regenwater van riool, sanitatieprojecten en bewustwordingsprojecten.

Wateropgave

POP-uitwerking waterbergingsgebieden Zuid-Drenthe is vastgesteld. Hiermee heeft de provincie de inrichting van waterbergingsgebieden in Zuid-Drenthe mogelijk gemaakt en daarmee is een belangrijke stap gezet op weg naar het realiseren van een aanvaardbaar risico op wateroverlast bij extreem natte perioden.

De uitvoering van de inrichting van het waterbergingsgebied ‘De onlanden’ (VIEP) in Noord-Drenthe is in 2009 gestart.

In het Regionaal Waterplan hebben we op strategisch niveau de kaders vastgelegd voor de waterhuishoudkundige inrichting in de provincie en dragen we zorg voor ruimtelijke doorwerking van de water. Nog meer dan in POP II is water als robuust systeem sturend voor ontwik-

kelingen in het landelijke gebied. Het beleid voor de beekdalen wordt versterkt door de natuur en wateropgave te combineren en de ruimte voor water met het oog op klimaatverandering in de beekdalen te behouden. Bovendien is er meer aandacht voor waterkwaliteit nu de doelen voor de Kaderrichtlijn Water in het plan worden opgenomen. Daarnaast wordt het beleid voor grondwater steviger neergezet en geven wij daarmee invulling aan een driedimensionale benadering van het omgevingsbeleid en kijken wij verder vooruit om daarmee het grondwatervoorraad te behouden en de kansen die dat met zich meebrengt te benutten.

Verdroging

Door een interne taskforce is de stand van zaken in de verschillende TOP-gebieden verdroging in kaart gebracht. Uit de inventarisatie blijkt dat in 2009 een prestatie is verplicht van totaal 4.650 ha (42%). Bij ongeveer 4.500 ha (41%) is de uitvoering vanwege grondvererving op dit moment nog onzeker. De Statencommissie Omgevingsbeleid is per brief van 11 november 2009 geïnformeerd over de stand van zaken van de aanpak van de verdroging.

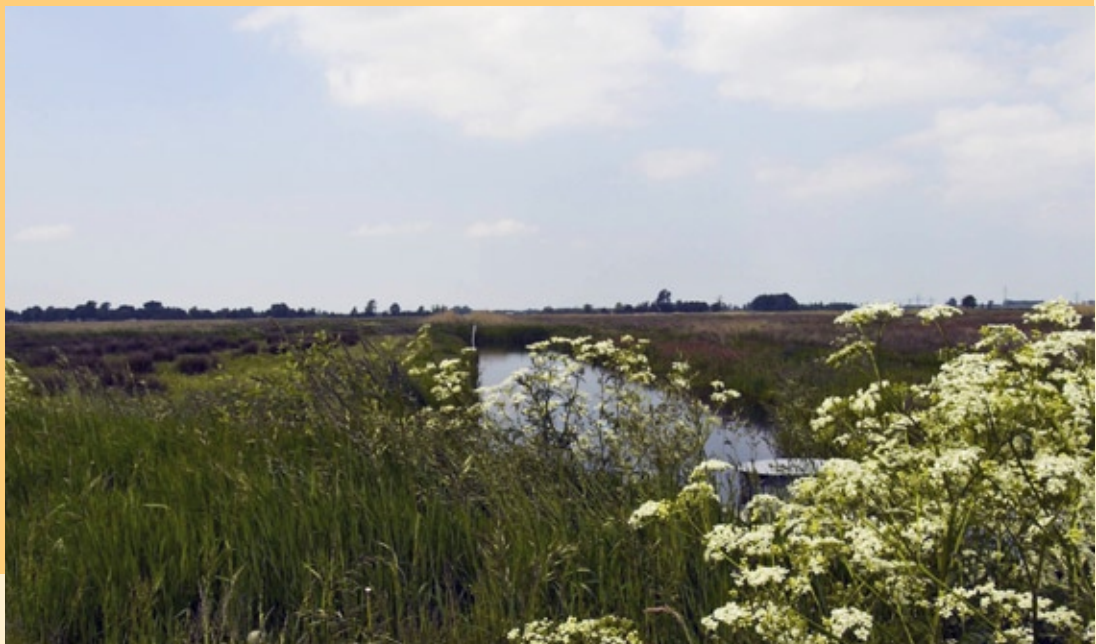
Waterkwaliteit

KRW: de doelen voor de Europese kaderrichtlijn water zijn door uw staten vastgelegd. Tegelijkertijd hebben de waterschappen de maatregelen in hun waterbeheerplan opgenomen.

Duurzaam waterbeheer en waterbewustzijn

De provincie stimuleert projecten gericht op duurzaamheid, innovatie en waterbewustzijn. Voorbeelden zijn het toepassen van sensortechnologie in het waterbeheer, bijdrage aan het landelijk scholenproject en stimuleren van de klimaatadaptatiescan.

De Eelder- en Peizermeden worden ingericht als onderdeel van de EHS en voor waterberging.

P-5.1 Milieubeleid

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Klimaat en energie

- Minder uitstoot van broeikasgassen door een brongerichte aanpak.
- Beter aanpassen op veranderingen in het klimaat door een gebiedsgerichte aanpak.
- Meer gezamenlijke verantwoordelijkheid door een actorgerichte aanpak:
 - de emissie van CO₂ moet in 2020 met 30% zijn verminderd ten opzichte van 1990;
 - de energie-efficiëntie wordt verhoogd met 2% per jaar (nu 1%);
 - het aandeel hernieuwbare energiebronnen bedraagt 20% in 2020 (nu 2% tot 3%).

Externe veiligheid

Streven naar een situatie in de samenleving waarin risico's van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen zoveel mogelijk beperkt en maatschappelijk en bestuurlijk geaccepteerd zijn en waarbij een bepaald basisveiligheidsniveau niet overschreden wordt. Dit wordt bereikt in 2010. In het PUP externe veiligheid 2006-2010 en in de Drentse structuurvisie EV-beleid worden de stappen daartoe gedetailleerd beschreven en uitgewerkt.

Klimaat en energie

Met de goedkeuring van Actieplan 2009 door gedeputeerde staten is het tweede uitvoeringsjaar van het programma ingezet. In dit uitvoeringsjaar zijn binnen de vijf deelprogramma's veel inspanningen verricht en zijn diverse initiatieven gefinancierd. Diverse projecten hebben geleid tot vermindering van de uitstoot van broeikasgassen, hebben bijgedragen aan het verhogen van de energie-efficiency en de opwekking van duurzame energie. Er is voorts veel aandacht besteed aan integrale kaderstelling en visieontwikkeling. De uitvoering van het programma komt op stoom. Samenvattend kan worden gesteld dat in het jaar 2009, naast de uitvoering van projecten, een belangrijk kaderstellend en visievormend proces is doorlopen. Dit heeft een stevig fundament neergelegd voor de komende jaren. Het heeft ertoe geleid dat het programma steeds duidelijker aanwezig is zowel in de provinciale organisatie als in de provincie zelf.

Externe veiligheid

In 2009 is de in het programma beoogde verschuiving van projecten naar activiteiten voor een belangrijk deel gerealiseerd. Aandacht voor externe veiligheid is steeds meer geborgd in de procedure rond milieuvergunningen. Op het gebied van de ruimtelijke ordening, waar het grootste gedeelte van de werkzaamheden verricht wordt, is een goed begin gemaakt. De verwachting is gerechtvaardigd dat in 2010, als het huidige programma afgelopen is, het grootste gedeelte van de doelen gerealiseerd is.

P-5.2 Bodem

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Bodemsanering

In de provincie Drenthe kennen wij in totaal ca. 40.000 van bodemverontreiniging verdachte locaties (werkvoorraad). Verontreinigde landbodems kunnen op grond van humane, ecologische en/of verspreidingsrisico's spoedeisend of niet spoedeisend zijn. Om vast te kunnen stellen of een verdachte locatie spoedeisend is, dient eerst historisch onderzoek te worden verricht. Daarmee wordt de lijst verdachte locaties opgeschoond. Door het uitvoeren van bodemonderzoek wordt inzicht verkregen in de ernst en spoedeisendheid. Met het Ministerie van VROM wordt een convenant voorbereid waarin afspraken worden neergelegd over de aanpak en financiering van de spoedlocaties. Het convenant zal in 2009 worden getekend. Naast spoedlocaties worden in het convenant afspraken gemaakt over:

- duurzaam gebruik van de ondergrond
- aanpak van grootschalige grondwaterverontreinigingen

Dit moet ertoe leiden dat er geen stagnatie in de ruimtelijke ontwikkelingen en de economische groei van bedrijven optreedt en er geen onaanvaardbare risico's voor het milieu en de volksgezondheid ontstaan als gevolg van bodemverontreiniging.

Planning doelrealisatie 2009

Opstellen overzicht bodemverontreinigingslocaties met gezondheidsrisico's inclusief genomen en voorgenomen maatregelen.

Plan voor de aanpak en financiering (extern bijdragen derden) van puntbronnen binnen grondwaterbeschermingsgebieden.

Uitvoeren stimuleringsregeling bodemsanering particulieren.

Langere termijn

- Voor 2015 opstellen overzicht en aanpak alle spoedeisende locaties.
- Voor 2030 saneren/beheersen alle niet spoedeisende locaties.

Bodembescherming

- Het voorkomen van vermijdbare verontreiniging en aantasting van de bodem (inclusief grondwater).
- Het duurzaam beschermen van aardkundige waarden en het Drentse bodemarchief door het voorkomen van vermijdbare verontreiniging, alsmede de fysische en biologische aantasting van de bodem; het faciliteren van maatschappelijk nuttige en gewenste ontwikkelingen en het veilig stellen van niet of nauwelijks te vervangen bodemgerelateerde waarden.
- Bij maatschappelijk gebruik van de (diepe) ondergrond moeten aantasting van de bodem zoveel mogelijk worden beperkt.
- Geen opslag van (gevaarlijk en radioactief) afval in de diepe ondergrond. Om dit te bereiken dient de provincie te beschikken over het wettelijk instrumentarium (3D-omgevingsvergunning).

Planning doelrealisatie 2009

- Reductie gebruik en omvang van gewasbeschermingsmiddelen.
- Beleidskader en uitvoeringsprogramma bescherming aardkundige waarden.
- Naar aanleiding van onderzoek milieutekorten een nieuw beleidskader ten behoeve van de doorwerking van milieutekorten in de EHS en de landbouw.
- Actueel bodembeleid als gevolg van Europese en nationale wetgeving.
- Beleidsplan voor de ondergrond als bouwsteen voor het nieuwe omgevingsbeleid en kader voor ondergrondse activiteiten, zoals benutting van de ondergrond voor opslag, inclusief een integraal (bodem)energieplan voor Zuidoost-Drenthe.
- Plan van aanpak geothermie.
- Stimuleren van projecten bodemleven/bodembiodiversiteit.

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Lange termijn

- 2010: het gehalte aan bestrijdingsmiddelen in grond(water) neemt niet toe en de nitraatconcentratie bovenste grondwater voldoet aan de Europese normen.
 - 2010: bodeminformatie is actueel.
 - 2015: 75% van het aardkundigewaardengebied is duurzaam beschermd (veiliggesteld, hersteld).
- Bijdrage aan klimaatdoelstelling.
- 2020: structureel 900 kton CO₂-reductie per jaar (behoud van de veengronden).

Grondwaterbescherming

Een zodanige kwaliteit van het (grond)water dat het water zonder ingrijpende en kostbare zuivering geschikt is voor de bereiding van drinkwater. Daarnaast voldoet het grondwater in de gehele provincie aan de door EU gestelde eisen van de drinkwaterkwaliteit. Aanvullend voldoet het bovenste grondwater in de grondwaterbeschermingsgebieden en natuurgebieden op termijn aan de EU-voorkeursnorm voor drinkwater van 25 mg nitraat/l.

Planning doelrealisatie

- Kwaliteit oppervlaktewater in Drentsche Aa voldoet aan wettelijke normen voor bereiding van drinkwater nabij innamepunt.
- 2009: 1 integraal Grondwaterplan en beleidskader voor Uitvoeringsprogramma grondwaterbescherming.
- 2010: kwaliteit grondwater bestemd voor drinkwater voldoet aan de EG-drinkwaterrichtlijn en is zonder ingrijpende en kostbare zuivering geschikt als drinkwater. Nitraatconcentratie bovenste grondwater in grondwaterbeschermingsgebieden en natuurgebieden voldoet op termijn aan de EU-voorkeursnorm van 25 mg/l en concentratie bestrijdingsmiddelen in grondwater zijn niet hoger dan 0,1 µg/l voor individuele stoffen en 0,5 µg/l voor de som van alle stoffen en hun omzettingsproducten.

Bestuurlijke doorwerking

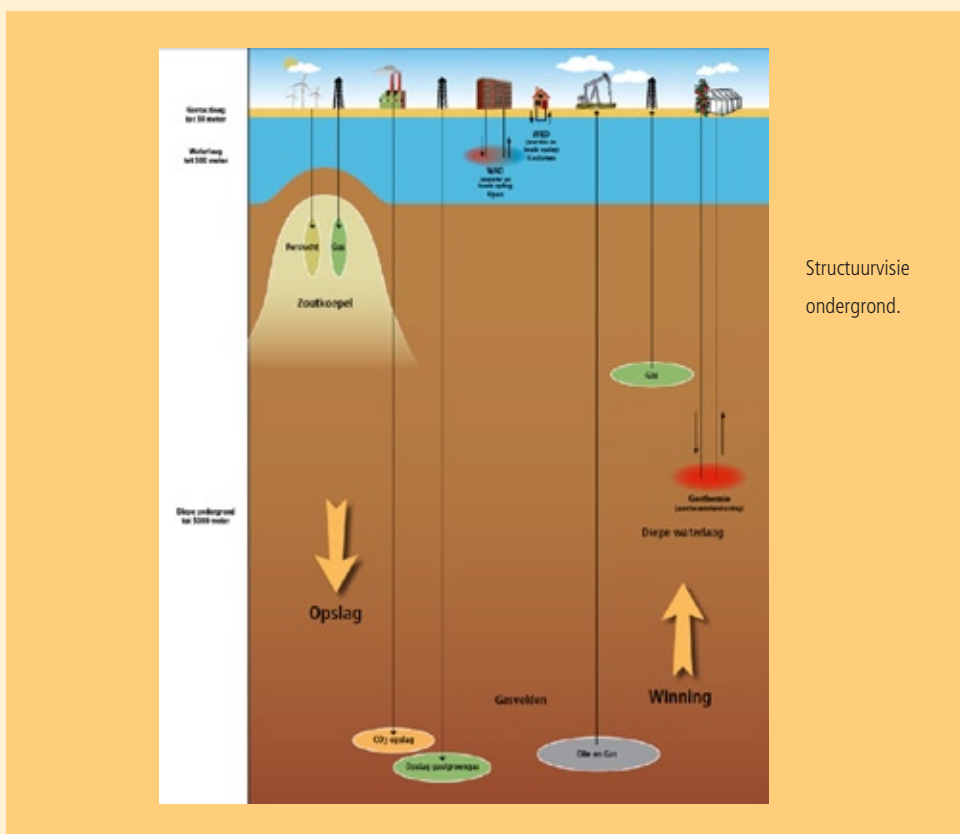
- Gemeenten hebben in hun bestemmingsplannen de waterwingebieden en de gebieden met grondwaterbescherming opgenomen en de bestemmingen hierop afgestemd.
- Waterbedrijven voeren bescherming uit in waterwingebieden conform opgestelde beheerplannen.
- Terreinbeheerders en overige bodemgebruikers stemmen hun gebruik af op de functie van het gebied.

Maatschappelijke doorwerking

- Burgers zijn zich bewust van risico's van het gebruik van bestrijdingsmiddelen en zijn bereid de maatschappelijke gevolgen te accepteren.
- Binnen de grondwaterbeschermingsgebieden vinden geen activiteiten plaats die negatieve invloed hebben op de kwaliteit van het grondwater.
- 2010: Landbouwsector heeft gebruik van mest en bestrijdingsmiddelen verminderd en maakt geen gebruik van verontreinigde reststoffen als meststof.

- Overzicht bodemverontreinigingslocaties met risico's voor de mens en/of het milieu is opgesteld.
- Plan voor de aanpak van puntbronnen binnen grondwaterbeschermingsgebieden is opgesteld.
- Stimuleringsregeling bodemsanering particulieren is in uitvoering; op twee locaties wordt momenteel in het kader van deze regeling gesaneerd.
- Er wordt op interactieve wijze een integraal plan voor de Drentse ondergrond ontwikkeld. Het is een driedimensionale visie op de ondergrondse activiteiten en de gevolgen hiervan voor de bovengrondse ruimtelijke ontwikkeling. De structuurvisie stellen we op basis van de plan- milieueffectrapportage op als uitwerking van het nieuwe omgevingsbeleid.
- Reductie gebruik en omvang van gewasbeschermingsmiddelen is gerealiseerd met het project Bezem door de middenkast, waarmee bijna 8.000 kg aan oude gewasbeschermingsmiddelen op een veilige wijze is ingezameld en verwerkt. Deze vaak schadelijke middelen komen daarmee niet in het milieu terecht.

- Naar aanleiding van onderzoek milieutekorten een nieuw beleidskader ten behoeve van de doorwerking van milieutekorten in de ecologische hoofdstructuur en de landbouw. Meetnetten van natuur, bodem, grondwater en verdroging worden met elkaar verbonden en informatie wordt gezamenlijk verzameld en geanalyseerd.
- Bodembeleid, zoals opgenomen in de Bodemnota Werk maken van eigen bodem, is nog actueel gebleken door het uitblijven van de verwachte Europese Kaderrichtlijn bodem. Na vaststelling van die Kaderrichtlijn zullen wij ons eigen bodembeleid daaraan moeten toetsen en zo nodig aanpassen.
- Stimuleren van projecten bodemleven/bodem biodiversiteit is gerealiseerd. Het project Bodemdiversiteit Drenthe is in 2009 uitgevoerd en rapportage wordt begin 2010 opgeleverd. In dit project is door boeren geëxperimenteerd met maatregelen die de bodemdiversiteit ten goede komen. Er is in 2009 geprobeerd te komen tot een vervolg en opschaling van het project. De financiering is echter nog onzeker en daarmee het doorgaan van het project.
- Het project Duurzaam Boer Blijven in Drenthe is officieel van start gegaan in 2009. Het project richt zich op het terugdringen van de gevolgen van vooral verzuring en vermesting. Ook wordt CO₂-reductie nagestreefd en gerealiseerd.
- Met de actualisatie van de bodemkaart worden ook de 'hot spots' van veenoxidatie in beeld gebracht en kunnen maatregelen worden verkend om de veenoxidatie te verminderen.

P-5.3 Vergunningverlening

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Het sturen van bedrijven in de richting van duurzame milieuprestaties, onder andere door de inzet van het beleidsinstrument Integrale milieuvergunning. In 2009 zullen, naast het instrument Milieuvergunningen, nieuwe en aanvullende beleidsinstrumenten worden ontwikkeld en ingezet om zo ook aan de 'voorkant' van het beleidsproces bedrijven en instellingen tot duurzame milieuprestaties te bewegen.

In 2009 is een start gemaakt met de ontwikkeling van de beleidsinstrumentenbox (een gereedschapskist) die is toegesneden op de nieuwe rol van de provincie als middenbestuur. Begin 2010 zal de beleidsinstrumentenbox worden opgeleverd, die kan worden ingezet bij integrale gebiedsontwikkeling.

P-5.4 Handhaving

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Het doel van handhaving is dat wetten, besluiten en regels goed worden nageleefd en dat nieuwe besluiten en regels goed uitvoerbaar en handhaafbaar zijn. Goed nalevingsgedrag leidt tot minder milieubelasting en dus tot een betere kwaliteit van de leefomgeving. De handhavingstaak van de provincie bestaat uit:

- het direct toezicht houden op de naleving van wetten, vergunningen en regels waar de provincie bevoegd gezag voor is. Deze taak houdt in dat activiteiten en bedrijven op professionele wijze gecontroleerd en benaderd worden. De eisen die hieraan gesteld worden zijn opgenomen in het Besluit kwaliteitseisen handhaving milieubeheer. In geval van geconstateerde overtredingen wordt hier tegen opgetreden. De provincie heeft een arsenaal aan mogelijkheden om op te treden. De belangrijkste zijn bestuurlijk overleg, dwangsom, bestuursdwang, intrekken vergunning, inschakelen politie/OM;
- het toetsen van provinciale regels, vergunningen en ontheffingen op handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. De provincie is verantwoordelijk voor kwalitatief goede regels en vergunningen. Een van de eisen die aan de kwaliteit gesteld wordt is dat vergunningen en regels goed uitvoerbaar en handhaafbaar moeten zijn. Bij de totstandkoming van vergunningen en regels voert handhaving deze toets uit. Op deze manier komen de problemen die bij de uitvoering en handhaving van regels en vergunningen ondervonden worden, weer terug bij beleidsontwikkeling en uitvoering. (waarmee de beleidscyclus weer gesloten is);
- het uitvoeren van interbestuurlijk toezicht.

Op grond van de Wet milieubeheer heeft de provincie een wettelijke regietaak ten aanzien van gemeenten en waterschappen. Dit houdt in dat de provincie, onder andere door het uitvoeren van audits, in de gaten houdt of aan de kwaliteitseisen voor handhaving voldaan wordt.

De provincie stimuleert gemeenten en waterschappen ook om de kwaliteit van handhaving te verbeteren.

Samenwerken is hierbij een belangrijk middel om tot een betere kwaliteit te komen. Via de Samenwerking handhaving Drenthe wordt de samenwerking met en tussen gemeenten en waterschappen gestimuleerd en gefaciliteerd. Een en ander heeft geleid tot 3 handavingsregio's in Drenthe, waarbinnen de samenwerking de komende jaren verder gestalte moet krijgen.

Indicatoren

- Kwaliteit toezicht; wordt getoetst op basis van 1 interne audit.
- Handhaafbaarheidstoets; wordt uitgevoerd voor 100% van alle verleende vergunningen en beschikkingen op het gebied van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming.
- Regietaak; wordt ingevuld door minimaal 1 regiegesprek per gemeente en waterschap.
- Samenwerking handhavingpartners; proactieve deelname aan 3 regio-overleggen.

Voor de uitvoering van handhaving hanteren wij het Handhaving uitvoeringsprogramma 2009 (HUP).

De evaluatie van het HUP 2009 wordt begin 2010 aan u aangeboden.

Handhaving maakt deel uit van de beleidscyclus. Zo is handhaving betrokken bij de beleidsvorming en levert input over draagvlak en realiseerbaarheid van beleid in de praktijk.

Nieuwe provinciale regels, vergunningen en ontheffingen zijn getoetst op de handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. Daarnaast is er direct toezicht gehouden op de naleving van wetten, vergunningen en regels waar de provincie bevoegd gezag voor is.

In 2009 is interbestuurlijk toezicht uitgeoefend bij 4 gemeenten en 1 waterschap. Over de resultaten daarvan wordt u via het jaarverslag regietaak in 2010 geïnformeerd.

Gezamenlijke controle op illegale motorcrossers in natuurgebieden

P-5.5 Natuur en Landschap

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).

Voor natuur en landschap worden de volgende doelen nagestreefd.

- Versnelde realisatie van de EHS, inclusief de robuuste verbindingen met bijbehorende voorzieningen (zoals ecoducten) en de Natura 2000-gebieden.
- Bescherming van bossen, natuurgebieden, planten en dieren door het adequaat uitvoeren van wettelijke taken (de FFW, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet).
- Behoud en ontwikkeling van de 3 nationale parken en het nationaal landschap.
- Behoud en versterking van natuur en landschappelijke kwaliteit.
- Ontwikkeling van nieuwe bossen en landgoederen op daarvoor geëigende locaties
- Het beëindigen van zandwinning in de EHS door het realiseren van 1 nieuwe zandwinning (40 ha) voor beton- en metselzand buiten de EHS in Zuidwest-Drenthe, waarvoor afwijkingprocedure POP II is toegepast.
- Actuele en breed toegankelijke natuurinformatie en een goede monitoring van natuurwaarden.

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).

Belangrijke projecten die in 2009 aan de orde zijn, zijn de volgende.

- Robuuste verbinding Weerribben-Drents Friese Wold (Wapserveen e.o.).
- De versnelde inrichting van de Eelder- en Peizermade.
- Samen over de Reest.
- Afstemming Assen-Zuid met Drentsche Aa (onder andere snelwegpanorama).
- Robuuste verbinding Sallandse Heuvelrug-Drents Plateau.
- Bargerveen.
- Afronding Dwingelderveld.

- Voor de periode 2007-2013 is in het kader van ILG afgesproken dat 1.638 hectare nieuwe natuur wordt gerealiseerd. Hiervan is inmiddels 1.018 hectare verworven, waarvan 505 hectare in 2009. Ook voor de komende periode wordt fors ingezet op grondverwerving om de totale taakstelling te realiseren.
- In samenhang met de voorbereiding het nieuwe Omgevingsbeleid, het gebiedenbeleid (ILG-pMJP) en de activiteiten rond de opstelling van de 8 beheersplannen Natura 2000, is stevig ingezet op samenwerking met alle partijen in Drenthe voor de versterking van de biodiversiteit. Hierbij is gekozen voor een meer robuustere EHS en voor aandacht voor biodiversiteit in het landelijk gebied buiten de EHS. Dit laatste vooral door meer verantwoordelijkheid bij gemeenten en particulieren te leggen en regelgeving te verminderen ten gunste van positief stimuleringsbeleid. In vervolg op de Omgevingsvisie wordt overleg met de gemeenten hierover de komende jaren geïntensiveerd.
- Ook in 2009 hebben wij bijgedragen aan het beschermen van bossen, natuurgebieden, planten en dieren door het adequaat uitvoeren van wettelijke taken (Flora- en Faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet).
- Voor de 3 nationale parken en het nationale landschap is succesvol uitvoering gegeven aan de bestedingenplannen.
- Landschap mag zich verheugen op een groeiende belangstelling. In het kader van de nieuwe WRO hebben de gemeenten een belangrijke verantwoordelijkheid voor het landschap gekregen. De gemeenten Noordenveld, Tynaarlo, Midden-Drenthe, Westerveld, Coevorden, Assen, De Wolden en Meppel hebben op ons initiatief een landschapsprogramma ontwikkeld, dat voorziet in behoud en herstel van landschap en cultuurhistorie in het buitengebied. De provincie ondersteunt deze programma's vanuit het pMJP.
- In Drenthe is door particulieren en agrariërs sinds 1995 in totaal 2.577 ha nieuw bos aangelegd. In 2009 was dat echter maar 5 ha nieuw bos. De belangrijkste reden hiervoor is dat de vergoeding minder aantrekkelijk is geworden. Om de aanleg van klimaatbossen in Drenthe te stimuleren is vanuit het programma Klimaat en Energie een financiële stimulans gekomen voor 150 ha nieuw bos. Omdat inmiddels diverse projecten zijn opgestart, wordt verwacht wordt dat de komende jaren weer meer bos wordt aangelegd.
- De nieuwe zandwinning voor beton- en metselzand in Zuidwest-Drenthe is op 29 september 2009 in gebruik genomen. De bestaande zandwinning in de EHS (Gasselternveld) beëindigt – conform de vergunning – uiterlijk 1 januari 2013 zijn activiteiten.
- Wij hebben ingezet op het verder operationaliseren van het natuurinformatiesysteem met gebruikmaking van de ontwikkeling van een landelijke databank voor flora en faunagegevens onder auspiciën van de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Waarschijnlijk kan al in 2010 hiervoor een overeenkomst met de GaN worden gesloten. Nieuwe kennis over de toestand van de natuur in Drenthe en over de voor- en achteruitgang van soorten is gebundeld in het project Natuur in Drenthe. Informatie is verkregen van diverse gespecialiseerde PGO's (particulier gegevensbeherende organisaties en onderzoeksinstituten). De resultaten worden in het voorjaar van 2010 in een basisrapport Natuur in Drenthe 2 en een breed te verspreiden

samenvattend rapport gepubliceerd. Deze rapportage bevordert zowel in boekvorm als via internet de toepassing van recente kennis in beleid en beheer van flora, fauna, natuur en landschap.

Ten aanzien van de genoemde belangrijke projecten, het volgende.

- In de bestuurscommissie ZW Drenthe was onvoldoende draagvlak om actief aan de slag te gaan met de begrenzing van de robuuste verbinding Weerribben-Drents Friese Wold. Begin 2010 wordt opnieuw het draagvlak verkend.
- De versnelde inrichting van de Eelder- en Peizermade is volop in uitvoering.
- Het project ‘Samen over de Reest’ is opgegaan in het project Water op Maat Reestdal. Het bestuurlijk trekkerschap ligt nu bij het waterschap Reest en Wieden. Er is een plan van aanpak gemaakt en vastgesteld door de ingestelde stuurgroep Reestdal. Momenteel wordt gewerkt aan een Aankoop strategieplan (ASP). De beschikbare TenneT-middelen moeten in 2011 in financiële verplichtingen zijn omgezet, de synergie- en verdrogingsgelden in 2013. Voor het project stadsrandzone Meppel-Reestdal heeft de gemeente Meppel een apart plan van aanpak gemaakt. Het in het plangebied gelegen ziekenhuisgebied wordt de komende jaren volledig geherstructureerd.
- De afstemming Assen-Zuid met de Drentsche Aa maakt deel uit van de planontwikkeling Florijnas en Assen-Zuid.
- De begrenzing van de Robuuste verbinding Sallandse heuvelrug-Drents plateau voor het gedeelte Reest-A28 is vastgelegd in het beheerplan 2010. In dit tracé liggen twee ecoducten die samen met de reconstructie van de N28 in 2010 worden gebouwd. Voor het noordelijk deel wordt de begrenzing komend jaar vastgesteld. Voor de financiering van het ecoduct over de A28 lopen de onderhandelingen met het rijk in het kader van het MIRT.
- Het project Bufferzone Bargerveen heeft procesmatige een flinke stap voorwaarts gemaakt. GS hebben het vaststellingbesluit van het GGOR goedgekeurd. Het natuurbeheerplan voor Drenthe is gewijzigd en daardoor heeft de bufferzone nu de EHS-status. De Bestuurscommissie Schoonebeek heeft het gebied in haar inrichtingsplan opgenomen en daarmee zijn de benodigde procedures door de provincie doorlopen. Het aanwijzingsbesluit voor Natura 2000 wordt in het eerste kwartaal van 2010 genomen. De gesprekken met een eerste landbouwkundige bedrijfsverplaatsing zijn ver gevorderd en de federatie Drents Particulier Grondbezit werkt in opdracht van GS aan de invulling met Particulier Natuurbeheer
- Het inrichtingsplan Dwingelderveld is opgesteld en ter inzage gelegd. De LIFE-subsidie voor ontwikkeling van het Dwingelderveld is gehonoreerd.
- Veel van vorenstaande projecten zijn (deels) gerealiseerd in het kader van pMJP. Bij Product P5-6 Plattelandsontwikkeling (pMJP), staat de verantwoording per doel (en niet per – integraal – project).

P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct)

Uitvoering van het pMJP LG in 2007-2013. Het pMJP is een met het rijk afgesproken programma dat een integraal uitvoeringskader biedt voor de doelen in het landelijk gebied, zoals die ook in andere producten zijn opgenomen. Wij stellen ons ten doel het pMJP-programma slagvaardig tot uitvoer te brengen conform de ILG-methodiek: ontschotter en ontpotte budgetten, gebiedsgerichte aanpak, vereenvoudigde uitvoering. De pMJP-doelen en prestatie-indicatoren 2007-2013 zijn in navolgende tabel aangegeven. Samen met onze uitvoeringpartners wordt een jaarschijf voor 2009 opgesteld.

Doel	2007-2013
Natuur	
Realisatie natuur in EHS	
- Functieverandering ten behoeve van de EHS door te verwerven	1.638 ha
- Grondverwerving op Drentse maat	
- Inrichting EHS	2.068 ha
- Inrichting robuuste verbinding	880 ha
- Opheffen aantal knelpunten rijksinfrastructuur	3
Soortenbeleid	
- Uitvoeren aantal jaarplannen soortenbescherming	7 jaarplannen
Behoud en beheer nationale parken	3 parken
Milieukwaliteit EHS/VHR/Natuurbeschermingswet	
- Gewenste milieucondities voor verzuring en vermesting	3.130 ha
Hersteld verdroogd gebied (GGOR)	10.186 ha
Beheersovereenkomsten	
- SN (Programma beheer)	12.822 ha
- SN-f (Programma beheer)	3.564 ha
- SAN (Programma beheer)	4.680 ha
Natuurbeheer buiten de EHS	
- Beheersovereenkomsten SN (Programma beheer, landschap)	2.518 ha
- Beheersovereenkomsten SAN (Programma beheer, landschap)	1.153 ha
- Natuurlijk platteland Nederland	1
- Besluit natuurbeheer schaapskuddes	6 schaapskuddes
Landbouw	
Grondgebonden landbouw	
- Inrichting ruimtelijke structuur (taskforce)	1
- Landinrichtingsafspraken met minister LNV	13.004 ha
Glastuinbouw	
- Inrichten vestigingsgebied	200 ha
- Herstructurering gebied	25 ha
Duurzaam ondernemen	
- Aantal projecten agrobiodiversiteit	1
- Aantal kennis en samenwerkingsprojecten innovatie agrocluster	50
Recreatie en toerisme	
- oplossen knelpunten landelijke wandelroutes	1
- Oplossen knelpunten landelijke fietsroutes	5
- Vaarroutes knelpuntvrij (Erica-Ter Apel 23 km + Assen 2 km)	25 km
- Beheer recreatie (Programma Beheer)	12.615 ha
- Aantal toeristische voorzieningen, aanleg ontbrekende schakels in (provinciale) routes, bewegwijzering en productontwikkeling	50
Landschap	
- Lopende verplichtingen bos/landschap, ruimtelijke structuren	1 ha
- Aantal provinciale stichtingen	1
Nationaal landschap	
- Realiseren van uitvoeringsprogramma Drentsche Aa	1
Aantal Belvédèreprojecten	20
Aantal SOL-beschikkingen (onderhoud landschap)	484
Landschapsontwikkeling	700 ha
Aanleg bos	250 ha

Doel	2007-2013
Plan van aanpak voor terugdringen verstoring in landelijk gebied met betrekking tot stank, geluid en licht	3
Aantal landgoederen	20
Actualiseren, digitaliseren en vaststellen cultuurhistorische waardenkaart	1
Aantal projecten waarin vanaf de start disciplinair wordt samengewerkt voor beeldkwaliteit	10
Aantal pilots kennisoverdracht aardkundige waarden	2
Bodem	
Duurzaam gebruik bodem	
- Opstellen bodemvisie	1
- Aantal projecten duurzaam bodemgebruik	4
Bodemsanering	
- Gesaneerde bodem (2007 tot en met 2009)	569382 BPE
- Gesaneerde bodem (2010 tot en met 2013)	511000 BPE
Water	
Waterbodemsanering	
- Gesaneerde waterbodem (2007 tot en met 2009)	127500 BPE
- Gesaneerde waterbodem (2010 tot en met 2013)	129000 BPE
Regionale waterberging buiten bestaande afspraken	51.070 ha
Gebied met een inrichting volgens waterlood (zonder landinrichting)	5.300 ha
Sociaaleconomische vitalisering	
Stimulering en verbreding van de plattelandseconomie	
- Aantal MKB-bedrijven (agrariërs)	1
- Aantal MKB-bedrijven (microbedrijven)	1
Verbetering van de leefbaarheid in plattelandsgebieden	
- Dorpsontwikkeling en behoud erfgoed	1
Leader	
- Aantal innovatieve acties	1
- Aantal samenwerkingsprojecten	1
- Aantal technische hulp	1

Doel	2007-2013	2007-2009	2009 realisatie	2009 onderhanden
Natuur				
Realisatie natuur in EHS	} 1.638	1018	505	27
- Functieverandering ten behoeve van de EHS door te verwerven (ha)				
- Inrichting EHS (ha)				
- Opheffen aantal knelpunten rijksinfrastructuur	3	0	0	1
Soortenbeleid				
- Uitvoeren aantal jaarplannen soortenbescherming (aantal)	7	5	0	6
Behoud en beheer nationale parken (aantal)	21	9	3	0
Milieu kwaliteit EHS/VHR/Natuurbeschermingswet				
- Gewenste milieucondities voor verzuring en vermesting (ha)	3.130 ha	22	22	183
Hersteld verdroogd gebied (GGOR) (ha)	10.186 ha	8	8	4.056
Beheersovereenkomsten				
- SN (Programma beheer)	12.822 ha	PM	PM	PM
- SN-f (Programma beheer)	3.564 ha	PM	PM	PM
- SAN (Programma beheer)	4.680 ha	PM	PM	PM

Doel	2007-2013	2007-2009	2009 realisatie	2009 onderhanden
Natuurbeheer buiten de EHS				
- Beheersovereenkomsten SN (Programma beheer, landschap)	2.518 ha	PM	PM	PM
- Beheersovereenkomsten SAN (Programma beheer, landschap)	1.153 ha	PM	PM	PM
- Natuurlijk platteland Nederland				
- Besluit natuurbeheer schaapskuddes	8	8	8	8
Landbouw				
Grondgebonden landbouw				
- Verbetering Ruimtelijke Structuur	13.004 ha	6.628	5.786	4.146
Duurzaam ondernemen				
- Aantal projecten agrobiodiversiteit	1	0	0	1
- Aantal kennis en glastuinbouw en samenwerkingsprojecten innovatie agrocluster	5	1	0	1
Recreatie en toerisme				
- Oplossen knelpunten landelijke wandelroutes	1	0	0	PM
- Oplossen knelpunten landelijke fietsroutes	5	0	0	PM
- Vaarroutes knelpuntvrij (Erica-Ter Apel 23 km + Assen 2 km)	25 km	0	0	PM
Landschap				
- Lopende verplichtingen bos/landschap, ruimtelijke structuren	1 ha			
- Aantal provinciale stichtingen	1	1	1	1
Nationaal landschap				
- Realiseren van uitvoeringsprogramma Drentsche Aa	1	1	1	1
Aantal SOL-beschikkingen (onderhoud landschap, verlening)	484	100	80	160
Landschapsontwikkeling (ha)	700	350	PM	400
Aanleg bos (ha)	250	5	PM	25
Aantal landgoederen (aantal)	20	1	1	3
Bodem				
Duurzaam gebruik bodem				
- Opstellen bodemvisie	1	0	0	0
- Aantal projecten duurzaam bodemgebruik	4	0	0	0
Sociaaleconomische vitalisering				
- Stimulering en verbreding plattelandseconomie	1	35	32 (STIPO)	Meegenomen
- Verbetering leefbaarheid plattelandsgebieden		29	17	bij realisatie
- Impuls sociaaleconomische vitalisering		75	40	

Het pMJP kent twee onderdelen, te weten een deel dat betrekking heeft op de realisatie van rijksdoelen en een deel dat betrekking heeft op de realisatie van provinciale doelen. Het deel dat betrekking heeft op de realisatie van rijksdoelen wordt voor een belangrijk deel gefinancierd door het rijk via het Investeringsbudget Landelijk Gebied.

De te realiseren prestaties zijn vastgelegd in een Bestuursovereenkomst die de provincie Drenthe voor de periode 2007-2013 met het rijk heeft afgesloten. De provincie stelt provinciale cofinanciering ter beschikking. Verder dragen ook derden financieel bij. Het deel dat betrekking heeft op de realisatie van provinciale doelen, wordt voor een belangrijk deel gefinancierd met Europese subsidies (met name POP). Daarnaast staan provinciale middelen ter beschikking en worden van derden bijdragen verwacht. Zowel het ILG-deel, als het niet ILG-deel van het pMJP kent de thema's Natuur, Landbouw, Recreatie, Landschap, Bodem, Water en Sociaaleconomische vitalisering.

In het ILG-deel staat de natuur centraal. Ten aanzien van de afgesproken prestaties met betrekking tot grondverwerving zijn de laatste tijd aanzienlijke resultaten geboekt. Aan het eind van 2009 is 1018 van de 1638 hectare die voor de periode 2007-2013 zijn afgesproken verworven. Mede omdat LNV nog niet tot compensatie van de gestegen grondprijzen is overgegaan, naderen wij nu de grenzen van het budget dat het rijk voor de periode 2007-2013 voor dit onderdeel ter beschikking heeft gesteld. Om prestaties op het gebied van inrichting en milieukwaliteit (met name verdroging) te kunnen realiseren is het vaak nodig, dat eerst de gronden zijn verworven. Inrichting en verdrogingsbestrijding lopen nu nog achter. Naar verwachting krijgen deze onderdelen de komende jaren een sterkere impuls.

Het thema Landbouw, en dan met name het onderdeel verbeteren van de ruimtelijke structuur, loopt prima. Conform de afspraken die met het rijk zijn gemaakt, gaan wij in 2010 tijdens de midterm review LNV een beroep doen op een hoger budget voor dit onderdeel.

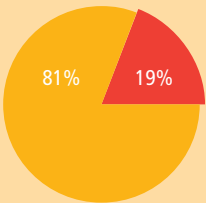
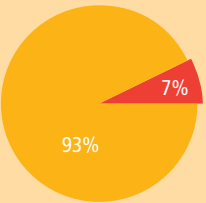
Andere thema's van het pMJP als recreatie, landschap en sociaaleconomische vitalisering lopen ook prima.

In 2010 wordt voor het ILG-deel een midterm review (MTR) gehouden. Met als peildatum 1 januari 2010 moeten de provincies onder meer inzicht geven in de stand van zaken met betrekking tot de realisatie van de prestaties en met betrekking tot de budgetuitputting. Onderdeel van de MTR is een eventuele herschikking van middelen tussen provincies. Zaak is, dat op dat moment Drenthe zo goed mogelijk op de kaart staat. Om die reden hebben wij Taskforces ingesteld voor de onderdelen Grondverwerving, Inrichting en Milieukwaliteit.

Het niet ILG-deel wordt voor een belangrijk deel gefinancierd met POP-subsidies. Als provincie Drenthe doen wij het hier uitstekend. De ruimte voor de periode 2007-2013 is grotendeels verplicht. Aandachtspunt voor de komende tijd is, dat deze verplichtingen tijdig tot kasbetalingen leiden.

Bij motie hebben provinciale staten de 'Impulsgelden' ter beschikking gesteld. Na een aanloopperiode worden de jaarlijks ter beschikking staande middelen benut. Dit wordt door de gebiedspartners ervaren als een succesvol instrument.

Baten en lasten programma

	Lasten	Baten
Programma 5. Leefomgeving	53.550.195 	32.712.055
Overige programma's	223.615.413	413.265.681

	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Programma 5. Leefomgeving					
Totaal lasten	41.312.547	73.657.447	62.434.154	53.550.195	8.883.959
Apparaatskosten	0	0	0	0	0
Totaal baten	26.564.110	49.357.801	38.054.985	32.712.055	5.342.930
Saldo	14.748.437	24.299.646	24.379.169	20.838.140	3.541.029

Ontwikkelingen

P-5.0 Waterhuishouding

Invoering nieuwe Waterwet per 22 december 2009. Door de invoering van de nieuwe waterwet verandert de rol van waterschappen en provincie. De rol van de provincie is meer kaderstellend geworden. De waterschappen krijgen meer verantwoordelijkheden. In de waterwet is vastgelegd dat de waterschappen een verplichte jaarlijkse rapportage opstellen. Deze nieuwe provinciale rol is uitgewerkt in een sturingsfilosofie ten aanzien van de waterschappen.

Naar aanleiding van het rapport van de commissie Veerman heeft het rijk nieuw beleid geformuleerd. Dit heeft voor Drenthe met name betrekking op wateraanvoer uit het IJsselmeer en de peilverhogingen in het IJsselmeer. In 2010 wordt meer duidelijkheid verwacht over de consequenties voor de provincie Drenthe.

P-5.1 Milieubeleid

Externe veiligheid

In juni 2009 is duidelijk geworden dat de provincies de regie houden over het programma Externe Veiligheid. Gewerkt wordt aan vernieuwing van het huidige convenant van provincie, gemeenten en hulpverleningsdienst.

Klimaat en energie

- Aanvullend op de landelijke regeling besloten uw staten op basis van een motie om maximaal € 1 miljoen te reserveren voor de risico's die gemoeid zijn met diepe boringen. Indien de boringen leiden tot financiële tegenvallers zal een beroep worden gedaan op de provinciale risicoreserve. Naar verwachting zal het eerste project rond geothermie in 2010 aan de orde zijn. De regeling met betrekking tot geothermie moet nog worden uitgewerkt.
- In de uitvoering van het programma zal nadrukkelijker verbinding worden gezocht met stedelijke ontwikkeling
- In het verslagjaar is begonnen met de voorbereiding van het afsluiten van klimaatcontracten met gemeenten.

P-5.2 Bodem

In 2009 is de programmaperiode 2005-2009 afgerond. Voor de uitvoering van het Meerjarenprogramma Wet bodembescherming Drenthe 2005-2009 is van VROM een bedrag van € 11,6 miljoen verkregen. De uitgevoerde werkzaamheden hebben bijgedragen aan het opheffen van maatschappelijke stagnatie bij ruimtelijke ontwikkelingen. Voorbeelden zijn de bodemsaneringen op de voormalige gasfabriekterreinen in Assen, Meppel en Coevorden. Het meerjarenprogramma is met een klein tekort (€ 200.000,-) afgerond.

Voor de periode 2010-2014 is een nieuw meerjarenprogramma opgesteld. In het meerjarenprogramma staat de aanpak van de spoedlocaties centraal, zoals afgesproken in het Bodemconvenant. Voor de uitvoering van het programma is vanuit VROM een bijdrage van € 6,4 miljoen toegekend. De bijdrage is echter onvoldoende om de opgave – aanpak spoedlocaties – in zijn geheel uit te voeren. Wij verwachten een programmatekort van ca. € 7 miljoen. De voorfinanciering zal door provincie, gemeenten en/of derden gerealiseerd moeten worden.

Ook zal overleg met het Ministerie VROM plaatsvinden teneinde extra middelen beschikbaar te krijgen.

Teerputten bij de sanering van de voormalige gasfabriek Meppel.

P-5.3 Vergunningverlening

De Tweede Kamer is akkoord gegaan met de invoering van de Wabo per 1 juli 2010. Door deze ontwikkelingen ontstaat er tussen 1 juli 2010 en 2012 een overgangperiode waarin de provincie door middel van een verklaring van geen bedenkingen verantwoordelijk blijft voor het milieudeel van de huidige provinciale inrichtingen. Voor de Integrated Pollution Prevention and Control (IPPC) en Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO)-bedrijven blijven GS bevoegd gezag voor het afgeven van een omgevingsvergunning.

De package deal (zomer 2009) tussen IPO, rijk en VNG koppelt de inwerkingtreding van de Wabo aan de overdracht van bevoegdheden op het gebied van vergunningverlening en handhaving naar de gemeenten per 1 januari 2012, zodra de regionale uitvoeringsorganisatie (RUD) een feit is. De provincies hebben de regie op de realisering van een RUD per 1 januari 2012.

Eind 2009 heeft de minister van VROM het takenpakket van de RUD nog niet definitief vastgesteld, maar heeft het wetgevingstraject ten behoeve van de overdracht van bevoegdheden naar de gemeenten wel in gang gezet. Deze ontwikkelingen op rijksniveau belemmeren de voortgang in het regionale proces en zetten de uitvoering van de package deal onder druk.

Eind 2009 is een gezamenlijke brief (gemeenten en provincie) aan de minister gestuurd met betrekking tot de juridische vorm en het territorium van de op te richten regionale uitvoeringsorganisatie. Daarnaast is op basis van de gesprekken met de gemeenten en waterschappen een plan van aanpak opgesteld om in gezamenlijkheid te komen tot een RUD (vorm nader vorm te geven) in Drenthe.

P-5.4 Handhaving

De handhavingswerkzaamheden worden uitgevoerd conform het HUP. Beide teams (Handhaving Omgeving en Handhaving Bedrijven) zijn nauw betrokken bij de vorming van een RUD, die per 1 januari 2012 operationeel moet zijn. De samenwerking tussen de groene bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) van verschillende organisaties in Drenthe en het Regionale Milieu Team Politie was in 2009 een belangrijk item. De provincie Drenthe is namelijk de regievoerder op het gebied van de natuurwetgeving in Drenthe .

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we er aan doen?

P-5.0 Waterhuishouding

Prioriteiten uit Begroting 2009

5.1. Opgaven voor wateroverlast en watertekort en combineren 'groen-blauwe diensten'

De regisserende rol van de provincie richting de waterschappen krijgt binnenkort onder meer vorm via het in het voorjaar van 2009 op te leveren provinciaal beleidskader voor groen-blauwe diensten. Dit kader heeft de provincie, samen met de waterschappen ontwikkeld. De provincie wil het inzetten om de opgaven uit te voeren voor het tegengaan van wateroverlast en –tekort in combinatie met doelen op andere beleidsterreinen, zoals ontwikkeling landschap, recreatie en natuur. De waterschappen en de provincie realiseren de verplichte onderdelen van de water-opgaven grotendeels met behulp van het bestaande wettelijk kader. Het instrument groen-blauwe diensten leent zich met name voor het realiseren van bovenwettelijke niet-verplichte maatregelen. Groen-blauwe diensten zijn projecten en activiteiten op het gebied van water, landschap, natuur, cultuurhistorie en recreatie die de kwaliteit en toegankelijkheid van het platteland vergroten en verder gaan dan hetgeen wettelijk verplicht is. Particuliere grondgebruikers zijn de aanbieders, de overheden zijn de afnemers van de groen-blauwe diensten. Alleen dan, wanneer sprake is van actieve beheersdaden, kan sprake zijn van een blauwe dienst. Het beschikbaar stellen van gronden voor waterberging kan bijvoorbeeld wél in aanmerking komen voor een schadevergoeding, maar is, wegens het ontbreken van een actieve handeling geen blauwe dienst. Blauwe diensten zijn goed inzetbaar voor het vasthouden van water en het verbeteren van de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Met de ervaring die de provincie in 2008 opdeed binnen het pilotproject Amerdiep is het beleidskader opgesteld en zal vervolgens vanaf 2009 worden ingezet voor andere mogelijke projecten in met name de beeksystemen in geheel Drenthe.

5.2. Bestrijding van verdroging in gebieden met hoogste prioriteit

Aan de hand van de in 2008 ontwikkelde plannen van aanpak voor de meest verdroogde gebieden, de zogenaamde TOP-gebieden (8), zijn nu de op uitvoering gerichte projecten in voorbereiding. Medio 2009 starten deze anti-verdrogingsprojecten. Op dit moment is circa € 35 miljoen beschikbaar voor de periode 2009-2013. De provincie draagt voor circa 15% bij aan dit budget. De waterschappen nemen circa 35% voor hun rekening. Het overige deel financiert de provincie uit het ILG en de POP-budgetten.

5.3. Vergroten waterbewustzijn

Waterbewustzijn is het besef van kansen of bedreigingen die hebben te maken met water. Evenals elders in Nederland is dit bewustzijn ook in Drenthe beperkt. Ons oppervlaktewater, de kwaliteit ervan en het ontbreken van watertekort of overlast worden beschouwd als vanzelfsprekendheid.

Drenthe beschikt, behalve over een grote voorraad kwalitatief hoogwaardig grondwater, ook over een wijd vertakt oppervlaktewatersysteem dat onder meer wordt gevormd door een zeer waardevol bekenstelsel. De gemeenten, waterschappen, waterbedrijven en de provincie maken hoge kosten om dit hoogwaardige systeem in stand te houden en te verbeteren. Drenthe onderzoekt in 2009 hoe het waterbewustzijn binnen de provincie kan worden vergroot. Deels via het project gericht op het versterken van de samenwerking in de waterketen. Daarnaast brengt Drenthe ook in kaart voor welke onderdelen van ons beleid voor de fysieke leefomgeving vergroting van het waterbewustzijn bij burger, bedrijf en mede-overheid gewenst is (het watersensitieve omgevingsbeleid). Het resultaat hiervan is dat de belevingswaarde van water wordt vergroot en dat de beperkingen van de onderlegger water beter worden onderkend.

Prioriteiten uit Begroting 2009

5.4. Uitvoering innovatieve grondwatervisie

Het hoogwaardige grondwater onder het Drents plateau is van strategische betekenis voor functies als koude-/warme opslag en energiewinning uit warm grondwater. Het grondwaterplatform Drenthe formuleert in 2009 de beleidsdoelen en uitvoeringsgerichte projecten.

5.5. Faciliteren en stimuleren van samenwerking in de waterketen

De provincie is structureel betrokken bij het gemeentelijk rioleringsbeheer, heeft het toezicht op de waterschappen en is aandeelhouder van de WMD. De in 2008 in werking getreden Wet gemeentelijke watertaken onderstreept de provinciale positie jegens de gemeenten nog eens. Ook een goed voorbeeld is het instrument van nieuwe waterakkoord, waarin het waterschap en de gemeente, onder aanvoering van de provincie, bestuurlijke afspraken kunnen maken over het oplossen van waterproblemen. Daarnaast bevat de ontwerp-Waterwet een aantal goed bruikbare instrumenten die de doorzettingsmacht binnen het waterbeleid zullen versterken.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.1. Inzetten beleidskader blauwe en groene diensten Verder voorbereiden uitvoering opgaven voor wateroverlast en watertekort	<ul style="list-style-type: none"> - Concrete uitvoeringsplannen. Op te stellen op grond van het voorjaar 2009 opgeleverde beleidskader. - Start van de publiek-private samenwerking in het Amerdiepgebied. - Een veilige goed bewoonbare provincie zonder ernstige wateroverlast. - Het stedelijk gebied is beschermd tegen ernstige overlast dankzij de overstromingsnorm voor de kaden van eens per honderd jaar. - De waterbergingsgebieden zijn uiterlijk in 2015 gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> - Overleg met de waterschappen en de grondgebruikers van het landelijk gebied om projecten gericht op de wateropgave te formuleren en vervolgens te realiseren. Uitgangspunt daarbij is het inzetten van het blauwe diensten instrumentarium. - Uitvoeren van de binnen de PPS gemaakte afspraken. - Afronden van de aanwijzing van de waterbergingsgebieden en vastleggen in de structuurvisie omgevingsbeleid. - Bijdragen aan het wegnemen van belemmeringen bij de inrichting van de waterbergingsgebieden. - Inrichtingsplan opstellen met voorstellen voor kavelruil. - Opstellen financieel dekkingsplan.
5.2. Verdrogingsbestrijding in de gebieden met de hoogste prioriteit	<ul style="list-style-type: none"> - De verdroging aanpakken binnen 8 TOP-gebieden. De hiervoor in het pMJP geformuleerde doelstellingen uiterlijk in 2013 realiseren. 	<ul style="list-style-type: none"> - Realiseren via EHS, stimuleren van projectontwikkeling door het inzetten van grotere provinciale bijdragen.
5.3. Project vergroten waterbewustzijn	<ul style="list-style-type: none"> - Burgers, bedrijven en mede-overheden benaderen het milieucompartiment water niet langer als een vanzelfsprekendheid, maar als een structurerend onderdeel van de fysieke leefomgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> - Onderzoek naar de mogelijkheden van een grotere waterbewustzijn. - Twee op uitvoering gerichte projecten ter vergroting van het waterbewustzijn binnen Drenthe.
5.4. Innovatieve grondwatervisie		<ul style="list-style-type: none"> - Aan de hand van de eerder geformuleerde grondwatervisie zorgt het in 2008 ingestelde grondwaterplatform voor een doorvertaling van de visie in het beleid voor de fysieke leefomgeving.
5.5. Stimuleren en faciliteren van samenwerking in de waterketen	<ul style="list-style-type: none"> - De waterketenpartners realiseren ieder jaar twee procent efficiencywinst. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitkomsten benchmark rioleringzorg 2009 benutten voor mogelijke vervolgstappen. - Bestuurlijk overleg en onderzoek naar de haalbaarheid van het oprichten van een provinciebreed rioolbeheersbedrijf (volgens het RioNoord-concept). - Nader uitwerken van de in 2008 in gang gezette samenwerkingsprojecten.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.1. Opgaven voor wateroverlast en watertekort en combineren 'blauwe en groene diensten'	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een veilige goed bewoonbare provincie zonder ernstige wateroverlast. - Het stedelijk gebied is beschermd tegen ernstige overlast dankzij de overstromingsnorm voor de kaden van eens per honderd jaar. - De waterbergingsgebieden zijn uiterlijk in 2015 gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> - POP-uitwerking waterbergingsgebieden Zuid-Drenthe is vastgesteld. - De uitvoering van de inrichting van het waterbergingsgebied 'De onlanden' (VIEP) in Noord-Drenthe is gestart. - De normering voor regionale wateroverlast is opgenomen in de derde tranche POV Waterbeleid is opgenomen in het ontwerp-Omgevingsvisie (bevat het Regionaal waterplan van de provincie). - Groen-blauwe diensten: In 2009 is geen overeenstemming bereikt over de wijze waarop de middelen voor groen-blauwe diensten zo optimaal mogelijk ingezet kunnen worden in relatie tot het realiseren van provinciale doelen. Deze discussie heeft meer tijd gevraagd, omdat enerzijds de besteding moet passen binnen Europese regels en anderzijds er in 2009 gaande weg het jaar, in het kader van de ontwikkeling van het omgevingsplan, discussie ontstond over de inzet van provinciale middelen in relatie tot provinciale prioriteiten. Op basis hiervan wordt nu als lijn gehanteerd om de middelen gedeeltelijk in te zetten voor groen-blauwe projecten in beekdalen en gedeeltelijk te koppelen aan het randenbeheer uit het Programma beheer.
5.2. Bestrijding van verdroging in gebieden met hoogste prioriteit	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - De verdroging aanpakken binnen 8 TOP-gebieden (totaal 11002 ha). De hiervoor in het pMJP geformuleerde doelstellingen uiterlijk in 2013 realiseren. 	<ul style="list-style-type: none"> - Een prestatie (ha) is verplicht van totaal 4.650 ha (42% van de totale doelstelling). Bij ongeveer 4.500 ha (41%) is de uitvoering vanwege grondverwerving op dit moment nog onzeker.
5.3. Project vergroten waterbewustzijn	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Burgers, bedrijven en mede-overheden benaderen het milieucompartiment water niet langer als een vanzelfsprekendheid, maar als een structurerend onderdeel van de fysieke leefomgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> - De provincie heeft in 2009 een bijdrage vereend aan de volgende projecten met het oog op bewustwording van het belang van water. - Beeldschoon water, website en rondreizende tentoonstelling over het belang van een goede waterkwaliteit. - Brongescheiden sanitatie en urinescheiding, rondreizende tentoonstelling. - Kaderrichtlijn water; bijdrage aan het landelijk scholenproject rond de inspraak op de plannen gericht op het uitvoeren van de KRW. - Coördineren en mee uitvoeren van de campagne verstandig rioolgebruik van 'Nederland leeft met water'

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.4. Opstellen Innovatieve visie grondwater	<p>Status: groen</p> <p>- Een zo groot mogelijke voorraad zoet grondwater van goede kwaliteit beschikbaar hebben en houden voor mens en natuur. Ons grondwaterbeheer gaat uit van de kansen die de waarde van het grondwater biedt.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wij hebben in juni de innovatieve grondwatervisie vastgesteld. De visie vormt tevens een bouwsteen voor de Omgevingsvisie. - In een vernieuwend proces is een nieuw concept voor het grondwaterbeleid uitgewerkt, de innovatieve grondwatervisie. Er zijn veel mogelijke belanghebbenden en andere deskundigen bij die discussie betrokken: medewerkers van waterschappen, drinkwaterbedrijven, natuurbescherming, landbouw, ingenieursbureaus etc. Intensieve werksessies vormden de basis voor het opstellen van de visie. Kern van de visie is de grondwatervoorraad onder het Drents Plateau vergroten, om deze vervolgens zo goed mogelijk te benutten voor de drinkwatervoorziening, de landbouw en de natuur. In stedelijk gebied wordt het grondwater benut voor economische ontwikkeling en energietoepassingen. Waarschijnlijk biedt deze strategie ook voordelen voor gebieden buiten onze provinciegrenzen.
5.5. Versterken proces samenwerking alle partijen binnen waterketen	<p>Status: groen</p> <p>- De waterketenpartners realiseren ieder jaar twee procent efficiencywinst.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Voor het realiseren van een duurzaam waterbeheer in de stedelijke omgeving zijn de volgende activiteiten gestimuleerd. - De Drentse gemeenten stimuleren de klimaatadaptatiescan uit te voeren. Per gemeente is daarvoor € 5.000,- beschikbaar. - Onderzoek bevorderen naar de mogelijkheden van scheiding aan de bron van de diverse deelstromen afvalwater (onder andere urine apart opvangen). - Project leiden dat is gericht op het meten van het functioneren van het afvalwaterstelsel van gemeente en waterschap.

Waterbergingsgebied
'De onlanden'.

P-5.1 Milieubeleid

Prioriteiten uit Begroting 2009

5.12. Impuls voor duurzame kwaliteit leefomgeving

Bij ieder provinciaal besluit wordt gestreefd naar een duurzame ontwikkeling van Drenthe. Dit betekent dat wordt gezocht naar een situatie waarin een goed evenwicht bestaat tussen ecologische, economische en sociale aspecten. Er zullen bij ontwikkelingen echter altijd ongewenste effecten blijven en kansen die vragen om benut te worden. Door methodieken zoals milieu-effectrapportages en duurzaamheidseffectrapportages in te zetten wordt getracht om bij wezenlijke (met name ruimtelijke) ontwikkelingen de effecten, of deze nu ecologisch, economisch of sociaal-cultureel zijn, in kaart te brengen. Bij besluitvorming over deze ontwikkelingen kan vervolgens worden aangegeven hoe met deze effecten wordt omgegaan (accepteren, mitigeren of compenseren). Dit moet leiden tot besluitvorming die leidt tot een duurzame ontwikkeling en daarmee een duurzame kwaliteit van de leefomgeving.

5.13. Uitwerking klimaat en energiebeleid

Het klimaat- en energievraagstuk heeft een uitermate strategisch, multidisciplinair en complex karakter. Wij zullen een stevige programmastructuur inrichten om de doelen voor CO₂-reductie te realiseren. De aanpak is gebaseerd op de nota Energiek Drenthe. Uitgangspunt voor het uitvoeringsprogramma is: beperken energievraag, gebruik duurzame bronnen en efficiënt gebruik eindige bronnen (zogenaamde Trias Energetica). Maximaal wordt ingezet op maatregelen met een 'no regret'-karakter. Belangrijk worden de interne interdisciplinaire samenwerking en de externe samenwerking met gemeenten, corporaties, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Strategische allianties, mede als onderdeel van Energy Valley, en gebiedsgerichte aanpak hebben de voorkeur. Wij willen dat Drenthe geldt als proeftuin voor innovatie en kennisontwikkeling, bijvoorbeeld gericht op het realiseren van een evenwichtige bio-based economy en de toepassing van duurzame transportbrandstoffen en groen gas. Bewustwording wordt versterkt. Bij het externe spoor krijgt de provinciale voorbeeldfunctie (in brede zin) extra aandacht. Het uitvoeringsprogramma kent een lange doorlooptijd en de verplichtingen en uitgaven strekken zich uit over meerdere jaren.

Intensivering prioriteit 5.13, Uitwerking klimaat- en energiebeleid

Programma klimaat en energie (Stimuleringsfonds Drentse projecten)

In het programma Klimaat en energie wordt de aanpak uit de eerder uitgebrachte nota Energiek Drenthe 2006-2010 voortvarend doorgezet. Het programma is gebaseerd op de volgende 3 sporen.

- Mitigatie: minder uitstoot broeikasgassen door een brongerichte aanpak

Bij mitigatie gaat het om het beperken van de uitstoot van broeikasgassen om zodoende het tempo van de klimaatveranderingen te verlagen en zo mogelijk tot stilstand te brengen. Het betekent het terugdringen van de emissies van broeikasgassen, met name van koolstofdioxide (CO₂). Het centrale doel van mitigatie is het realiseren van energiebesparing en een duurzame energievoorziening met een zo gering mogelijke uitstoot van broeikasgassen.

- Adaptatie: beter aanpassen aan veranderingen door een gebiedsgerichte aanpak

Adaptatie richt zich op aanpassingen in onze leefomgeving met het oog op klimaatveranderingen. Het gaat daarbij zowel om het beperken van risico's als over het benutten van kansen vanwege een veranderend klimaat. Het centrale doel van adaptatie is het benutten van kansen voor een duurzame ontwikkeling, waaronder een goede sociaaleconomische ontwikkeling en een optimale (driedimensionale) ruimtelijke ontwikkeling.

- Participatie: meer gezamenlijke verantwoordelijkheid door een actorgerichte aanpak

Participatie betekent het betrekken van andere partijen bij klimaatverandering en energie: netwerksturing in een netwerksamenleving. Het centrale doel van participatie is het realiseren van een maximale betrokkenheid – door het vormen van vitale coalities en het oprichten van consortia – van andere overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en publieke en private belanghebbenden. Hiermee wordt bewustwording bereikt, maar vooral het delen van gezamenlijke verantwoordelijkheid en cofinanciering.

Prioriteiten uit Begroting 2009

5.14. Uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit

Het ontwerpprogramma Luchtkwaliteit is in nauwe samenwerking met vele externe partijen tot stand gekomen. De uitvoering van het programma is voorzien in 2009 en 2010. Het programma voorziet in de volgende acties:

- uitwerking onderzoek luchtkwaliteit tot een toetsingskader voor de gemeenten;
- opstellen en uitvoeren van een Programma monitoring;
- uitvoeren van een Programma emissiereductie voor industriële bronnen (Actieplan fijn stof en industrie);
- samenwerking en kennisuitwisseling met gemeenten en andere belanghebbenden;
- beoordeling luchtkwaliteit bij alle projectprocedures (ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer);
- opstellen en uitvoeren van een Communicatieplan;
- volgen van (inter)nationale ontwikkelingen.

Eind 2010 vindt een evaluatie plaats met het oog op een eventueel vervolg na 2010.

5.15. Uitvoeringsprogramma externe veiligheid

In het Bestuursakkoord tussen rijk en IPO is gekozen om de uitkering van de programmafinancieringsgelden ook na 2010 via het Provinciefonds uit te keren. De provincie maakt prestatieafspraken met gemeenten over de professionalisering en de versterking van de externe veiligheidstaken en het oppakken van nieuwe taken zoals is vastgelegd in relevante externe veiligheidsbesluiten (Besluit externe veiligheid inrichtingen, Registratiebesluit externe veiligheid en het in voorbereiding zijnde Besluit transportroutes externe veiligheid en Besluit externe veiligheid buisleidingen). Conform het akkoord stellen de provincies capaciteit en/of middelen beschikbaar aan gemeenten. Rekening houdend met het Bestuursakkoord IPO-rijk (Lodders) en rijk-gemeenten (de Hond) wordt in 2009 gezamenlijk met gemeenten onderzocht op welke wijze de samenwerking na 2010 ingevuld kan worden.

5.16. Inpassing veranderende EU- en nationale wetgeving

Verminderen belasting kwaliteit leefomgeving

Het Collegeprogramma kent als sleutelbegrip een goede kwaliteit van de leefomgeving. Om dit doel te realiseren is een minimale belasting door de bedrijven van de omgeving nodig. Inzet is intensiveren van de actualisering van de milieuvergunningen. De ontwikkelingen op het gebied van de Europese en nationale wet- en regelgeving bieden mogelijkheden de belasting door bedrijven verder te verminderen. Bij de actualisering van milieuvergunningen wordt aandacht besteed aan:

- energie-efficiency uit oogpunt van CO₂-doelstellingen;
- emissies uit oogpunt van luchtkwaliteit en nationale emissieplafonds (NEC-doelstellingen EU);
- verruimde reikwijdte Wet milieubeheer (afvalpreventie, vervoersmanagement) uit oogpunt van duurzaamheid.

In 2011 worden de effecten van de geïntensiveerde actualisatie van de milieuvergunningen geëvalueerd.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij er aan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.12. Impuls voor duurzame kwaliteit leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Bij besluitvorming over belangrijke ruimtelijke ingrepen inzicht geven in de ecologische, economische en sociaal-culturele effecten van het besluit en aangeven hoe met deze effecten om te gaan. Leidend tot duurzame ontwikkeling en duurzame leefomgevingkwaliteit van Drenthe. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren duurzaamheidseffectrapportage ten behoeve van besluitvorming over nieuw omgevingsbeleid.
5.13. Uitwerking klimaat en energiebeleid	<ul style="list-style-type: none"> - In 2020 reductie van 30% uitstoot CO₂ ten opzichte van 1990. - Drenthe als proeftuin voor innovatie en kennisontwikkeling, onder andere gericht op evenwichtige bio-based economy en toepassing van duurzame transportbrandstoffen en groen gras. - Belangrijkste thema: grootschalige inzet op energiebesparing. Versterking bewustwording en duurzaam energiegebruik. - Versterking bodem als bron van duurzame energie en onderzoek naar mogelijke opslag van goederen. - Provinciale doelstelling voor CO₂-reductie en aandeel duurzame energie en energiebesparing halen. - Hoger kennisniveau en een hogere innovatiegraad bij de energiegerelateerde sector realiseren. - Meer duidelijkheid over de kansen en bedreigingen van klimaatverandering. - De ruimtelijke gevolgen (van beperkt oppervlaktegebonden naar toenemend oppervlak gebonden) van klimaatverandering en duurzame energiesystemen doorvoeren in het ruimtelijke ordeningsbeleid (Grounds for Change). - Grotere bewustwording creëren alsmede een duurzamer handelen van een hele brede doelgroep, variëren van bedrijven en overheden tot individuele burgers. 	<ul style="list-style-type: none"> - Heroriëntatie rol provincie, strategie, prioriteiten en uitvoering, in het kader van het op te stellen programma Klimaat en energie. - Uitvoeren programma Klimaat en energie, inclusief uitvoering Energieakkoord Noord-Nederland. - Opzetten gebiedsgerichte aanpak 'Proeftuin Zuidoost-Drenthe'. - Uitvoeren Energieakkoord in samenwerking met de contractpartners. - Uitvoeren van onderzoek en pilotprojecten in (de proeftuin) Zuidoost-Drenthe (stromenstudie). - Treffen van emissiebeperkende maatregelen (met name beperking veenoxidatie). - Ontwikkelen van een instrumentarium (regelingen, tenders, cofinanciering) met als doel mitigatie-, adaptatie- en participatiemaatregelen te bevorderen. - Onderzoek uitvoeren naar de haalbaarheid van Kenniscentrum Klimaat op noordelijke schaal. - Ontwikkelen van een digitaal loket 'Drenthe bespaart'. - Deelnemen aan het project Energy Valley. - Ontwikkelen van communicatie-instrumenten gericht op duurzaam handelen en bewustwording. - Realiseren van klimaatneutraal provinciehuis als voorbeeld.
5.14. Uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit.	<ul style="list-style-type: none"> - Versterken duurzaamheid in ruimtelijke ordening en in economische ontwikkelingen. - Geen verslechtering huidige milieukwaliteit, luchtkwaliteit binnen wettelijke grenswaarden en waarborgen gezondheid van mensen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen uitvoeringsprogramma. - Uitvoering programma in samenspraak met externe partijen tot en met 2010.
5.15. Uitvoeringsprogramma externe veiligheid.	<ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren kennis en beperken risico's van zware ongevallen met gevaarlijke stoffen. 	<ul style="list-style-type: none"> - In samenspraak met externe partijen realisatie van provinciaal Uitvoeringsprogramma externe veiligheid 2006-2010.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij er aan doen?

Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.16. Inpassen veranderende EU- en nationale wetgeving.	<ul style="list-style-type: none"> - Belasting kwaliteit leefomgeving verminderen door terugdringen emissies CO₂, SO₂, Nox, fijn stof en vluchtige stoffen. - Actualisatie milieuvergunningen en extra aandacht afvalpreventie, vervoersmanagement en duurzame bedrijfsvoering. - Aanpassen provinciale organisatie aan eisen Wabo. - In 2009 ISO-certificering van nieuwe processen. - Aanpassen organisatie aan nieuwe rol provincie als bevoegd gezag voor luchthaven Groningen Airport Eelde, vliegveld Hoogeveen en activiteiten kleine luchtvaart c.q. luchtvaartbedrijven (wijziging Wet luchtvaart). - Implementatie van de Wabo per 1 januari 2010 in juridische zin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Intensivering van screening actualisatie en eventuele aanpassingen. - Milieuvergunningen. - Uitvoeren projectplan Implementatie Wabo. - Speerpunt Wabo in kader van 'Welkom in digitaal Drenthe'. - Instellen bedrijvenloket Wabo. - Pilot implementatie Wabo. - In samenspraak met externe partijen: <ul style="list-style-type: none"> - verdere ontwikkeling professionalisering vergunningverlening; - intensivering samenwerking handhaving. - Concrete implementatie Samen sterker (proeftuin + follow up). - Effectuering decentralisatie taken en bevoegdheden Regelgeving burgerluchthavens en militaire luchthavens, waaronder: <ul style="list-style-type: none"> - vergunningverlening en handhaving; - verantwoordelijkheid voor Commissies Regionaal Overleg voor de luchthavens Groningen Airport Eelde en Hoogeveen. - Opleidingen. - Gevolgen Wabo voor lopende processen (ISO-certificering) - Begeleiding en nawerk van de implementatie. - Functioneren van de Handhavingstool, gericht op Wabo-samenwerking.

Hunebed.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Activiteiten 2009	Resultaten	Activiteiten 2009
5.12. Impuls voor duurzame kwaliteit leefomgeving.	Status: groen - Rapport duurzaamheids effectrapportage dat in wisselwerking met de ontwerp omgevingsvisie Drenthe is opgesteld.	- Uitvoeren duurzaamheidseffectrapportage ten behoeve van besluitvorming over nieuw omgevingsbeleid
5.13. Uitwerking klimaat en energie-beleid	Status: groen - Uitvoering gegeven aan Actieplan Klimaat en Energie 2009, inclusief uitvoering Energieakkoord Noord-Nederland. - Daarnaast is een belangrijk kaderstellend en visievormend proces doorlopen. Dit heeft een stevig fundament neergelegd voor de komende jaren. Binnen dit geschetste proces is in het bijzonder aandacht besteed aan het versterken van het partnerschap met de natuurlijke partners van de provincie. - Een uitgebreid overzicht van de behaalde projectresultaten en activiteiten in 2009 is opgenomen in het actieplan Klimaat en Energie 2010.	- Klimaatuitvoeringssubsidie. Met een totale subsidie van € 2 miljoen is een totale extra investering in duurzame maatregelen van € 8 miljoen. - Subsidieregeling energiebesparing bestaande bouw particulieren (SEBB 2009). - Oprichting Energiebureau ZO Drenthe. - Groen Gas: businesscase grootschalige productie in Groen Gas. - Communicatieplan Energie Transitie Park Midden Drenthe. - Waterbergingsprojecten, uitvoering convenant Meppelerdiep, Hunzedal en Bargerveen. - Masterplan geothermie - Aanvraag opsporingsvergunning geothermie - Communicatieplan CCS - 100.000 woningenplan. - Deelname projecten Energy Valley
5.14. Uitvoeringsprogramma lucht-kwaliteit	Status: groen - Eind 2009 is het definitieve Provinciaal Actieplan Luchtkwaliteit Drenthe 2009-2012 vastgesteld.	- In 2009 is er gewerkt aan het tot stand komen van het Actieplan. Tevens is er een start gemaakt met het aanbesteden van een vervolgonderzoek naar de luchtkwaliteit in Drenthe. Het onderzoek richt zich, naast de algemene luchtkwaliteit in Drenthe, ook op diverse actiepunten uit het Actieplan Luchtkwaliteit. Afronding van het onderzoek zal voor de zomer van 2010 plaatsvinden.
5.15. Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid	Status: groen - In 2009 zijn bestuurlijk 'piketpaaltjes' uitgezet voor voortzetting van programma 2011-2014. - Acties uit programma zijn verder uitgevoerd – veelal wettelijke verplichtingen – en onder andere gemeenten geholpen bij opstellen gemeentelijke beleidsvisies EV en ondersteuning (en kennisverspreiding) bij de aspecten: buisleidingen in bestemmingsplannen, verantwoording groepsrisico, EV bij milieuvergunningverlening, transport gevaarlijke stoffen en risicokaart (RRGS).	- De Stuurgroep externe veiligheid Drenthe heeft de principe-uitspraak gedaan om de huidige succesvolle werkwijze zo veel mogelijk te willen voortzetten, mede vanuit efficiency en vanwege de complexe materie van het beleidsveld.
5.16. Inpassen veranderende EU- en nationale wetgeving	Status: groen - Op 1 november is de Wet Luchtvaart in werking getreden en zijn GS bevoegd gezag geworden voor het verlenen van besluiten. - Project Regionale Uitvoeringsorganisatie (RUD)	- Beleidskader luchtvaart opgesteld. Netwerk met de Drentse gemeenten ten behoeve van het verlenen van ontheffingen, regelingen en besluiten. Eerste ontheffingen zijn eind 2009 verleend. - Ambtelijke werkconferentie met gemeenten en waterschappen, concept plan van aanpak, gemeenschappelijk standpunt (samen met gemeenten) richting VROM met betrekking tot de juridische vorm RUD.

P-5.2 Bodem

Prioriteiten uit Begroting 2009

5.6. Opstellen integraal beleidsplan ondergrond

VROM heeft een landelijke verkenning uitgevoerd voor de ondergrond. Een plan van aanpak wordt in overleg met de provincies opgesteld om de conclusies van de beleidsverkenning uit te werken. De provincies willen bevoegd gezag worden voor omgevingsvergunningen en mijnbouwwerken, gezien hun rol en het regionale strategisch belang bij de ondergrond. Drenthe heeft VROM voorgesteld om als pilot-provincie deel te nemen aan de beleidsuitwerking. Er wordt op interactieve wijze een integraal beleidskader (en uitvoeringsprogramma) voor de Drentse ondergrond ontwikkeld. Het is een driedimensionale visie op de ondergrondse activiteiten (exploratie, winning en gebruik van water, radioactief afval, aardwarmte, opslag CO₂, enz.) en de gevolgen hiervan voor de bovengrondse ruimtelijke ontwikkeling. Het beleidskader dient als bouwsteen voor de structuurvisie omgevingsbeleid. Het uitvoeringsprogramma voor de ondergrond maakt deel uit van het klimaat en energieprogramma.

5.7. Actualisering bodemkaart

In 2008 is de autorisatie van de bodemkaart gestart. In 2009 zijn de resultaten bekend. Naar verwachting zullen verder acties nodig zijn om de veenbodems te behouden. Deze inspanningen zijn van bovenprovinciaal belang.

Doorwerking nieuwe bodemkaart (EHS)

Op basis van de geactualiseerde bodemkaart kan vanaf 2009 meer gericht worden gekeken waar de kansen liggen voor de diverse functies, zoals landbouw (verplaatsing, uitbreiding en verbreding) en natuur (ontwikkeling EHS en typen natuurdoelen). Vanaf 2009 moet rekening worden gehouden met eventueel aanvullend budget voor extra beheersmaatregelen. Gelet op het feit dat het hier gaat om een bovenprovinciaal belang, zal hierom ook met het rijk overleg gestart worden.

5.8. Samenwerking met Drentse steden en bevorderen schone en sociaal veilige omgeving

Herontwikkeling van kleine vervuilde terreinen in binnenstedelijke gebieden wordt regelmatig geblokkeerd doordat grondeigenaren niet beschikken over voldoende financiële middelen voor de vereiste sanering. Wij nemen daarom het initiatief tot instelling van een Stimuleringsregeling sanering door particulieren en kleine (voormalige) zelfstandigen. De regeling beoogt jaarlijkse provinciale medefinanciering van 2 tot 5 saneringen. De maatregel moet leiden tot extra investeringen van de eigenaar.

5.9 Terugdringen uitstoot ammoniak bij EHS

Om in de buurt van kwetsbare natuur, en met name kwetsbare Natura 2000-gebieden, een veehouderij te kunnen laten bestaan moeten deze bedrijven voldoen aan de landelijke wetten en regels omtrent de uitstoot van ammoniak. De bijdrage van de Drentse landbouw aan het probleem in Drenthe is 27%. De overige 73% is afkomstig van landbouw buiten Drenthe en niet landbouw binnen en buiten Drenthe. De provinciale inzet om tot reductie te komen richt zich dus op de 27% bijdrage vanuit de Drentse landbouw. Om de veehouderij en de kwetsbare natuur in Drenthe naast elkaar in stand te kunnen houden is het project Bedreven bedrijven Drenthe in 2001 van start gegaan. Dit project heeft tot medio 2006 goede resultaten behaald (100 deelnemende veehouderijen) met het op een andere wijze inrichten van de bedrijfsvoering binnen de melkveehouderij. Kern van het project is het werken volgens de kringloopgedachte, die zich richt op duurzaamheid en het beperken van stikstofverliezen. Het project heeft aangetoond dat de ammoniakemissie gemiddeld per deelnemend bedrijf met 25% is afgenomen. Eveneens is aangetoond dat de grondwaterkwaliteit van deelnemende veehouders significant beter is dan van de gangbare veehouders in Drenthe. Dit zijn voornamelijk redenen om het project voort te zetten met cofinanciering vanuit het ILG, omdat het project ook tegemoetkomt aan de rijksdoelen voor natuur en landbouw. Er is voorzien in een voortvarend uitbreiden van het project voor de periode van 2009-2013, waarin getracht wordt zo'n 150 nieuwe veehouderijen ook via de kringloopgedachte te laten werken. Uiteindelijk moeten de projecten ertoe leiden dat de Drentse veehouders hun bedrijf inrichten volgens de principes van Bedreven bedrijven Drenthe.

Uit recent onderzoek van Alterra (in opdracht van de provincie Drenthe) is ook gebleken dat voor de provincie Drenthe de meeste winst (zowel emissie als depositie van ammoniak) te halen is door het vergroten van het aantal veehouders dat werkt met als basis de kringloopgedachte. Uit hetzelfde onderzoek is ook gebleken dat het aanpassen van bedrijfsgebouwen binnen de intensieve veehouderij in emissiecijfers hetzelfde winstbeeld laat zien, maar de winst in depositie is nagenoeg nihil. Dit betekent dat het investeren hierin minder effectief is.

Prioriteiten uit Begroting 2009

5.10. Terugdringen milieudruk bestrijdingsmiddelen in grondwater

De Kaderrichtlijn water verplicht de provincies te rapporteren over de kwaliteit van het grondwater, de maatregelen die worden getroffen om de gewenste kwaliteit te bereiken en de risico's weg te nemen. In het POP staat als beleidsdoel dat het grondwater moet voldoen aan de EU-normen voor drinkwater. Met ingang van 2008 wordt een bedrag beschikbaar gesteld voor aanvullend onderzoek en monitoring van de indicator bestrijdingsmiddelen. Door middel van diverse projecten wordt getracht de doelstelling dichterbij te brengen.

5.11. Taakstelling waterbedrijven

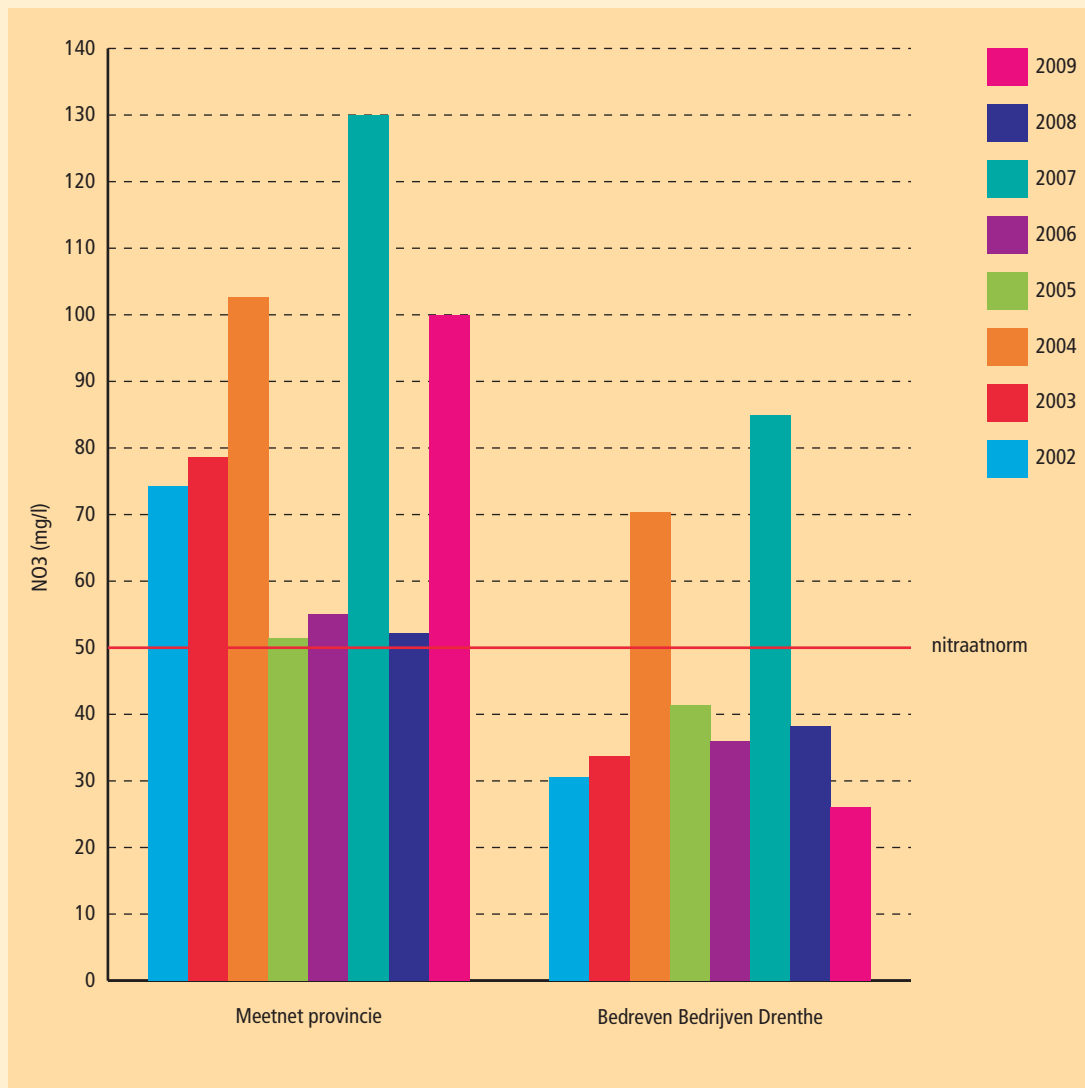
In de vorige collegeperiode is de taakstelling van € 500.000,- aan de waterbedrijven niet gerealiseerd. Momenteel loopt het project naar een meer risicogericht beleid grondwaterbescherming. Daarbij wordt ingezet op het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid en financiële deelname van alle waterbedrijven in Drenthe in risicoreducerende maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Het project wordt duidelijk op welke wijze de bijdragen van de waterbedrijven de provinciale Begroting gaan ontlasten. Ook de WMD heeft haar bijdrage gekoppeld aan de uitkomsten van het onderzoek.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.6. Opstellen Integraal beleidsplan ondergrond	<ul style="list-style-type: none"> - Provinciale regie en stimulering duurzame ontwikkeling ondergrond. - Geactualiseerde kennis over het voorkomen van aardkundig waardevolle gebieden in Drenthe. - Aandacht voor aardkundige waarden als wezenlijk onderdeel van de Drentse kernkwaliteiten. - Implementatie aardkundige waarden in planontwikkelingen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen Integraal beleidsplan voor ondergrond. - Actualisatie bestaande kaart en aanvullende inventarisatie. - Verkenning mogelijkheden en ontwikkeling van de Hondsrug tot een European Geopark. - Tot 2014 onthullen van 14 aardkundige monumenten. - Organiseren van workshops, cursussen en symposia.
5.7. Actualiseren bodemkaart	<ul style="list-style-type: none"> - Behoud en ontwikkeling van kernkwaliteiten vergen zorgvuldige, maar scherpe beleidskeuzes. Keuzes werken door in onderscheid ruimtelijke en economische ontwikkelopgaven voor verschillende deelgebieden van Drenthe. 	<ul style="list-style-type: none"> - Actualisering bodemkaart. - Opstellen maatregelen plan veenbodems.
5.8. Samenwerking met Drentse steden en bevorderen schone en sociaal veilige leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> - Stimuleren ruimtelijke en economische ontwikkeling steden door wegnemen blokkades veroorzaakt door bodemvervuiling. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sanering terrein gasfabriek Assen. - Vaststellen stimuleringsregeling sanering door particulieren en kleine voormalige zelfstandigen.
5.9. Terugdringen uitstoot ammoniak bij EHS	<ul style="list-style-type: none"> - Versterking 'kroonjuwelen' natuur en landschap. - Verminderen belasting van grond- en oppervlaktewater met nitraat (behalen EU-norm 50 mg/l in bovenste grondwater). 	<ul style="list-style-type: none"> - Project Bedreven bedrijven opnieuw opstarten voor 100 andere melkveebedrijven. - 50 bedrijven stimuleren tot aanpassen van stallen (bouwkundig, werktuigbouwkundig en bedrijfsmatig).
5.10. Terugdringen milieudruk bestrijdingsmiddelen in grondwater	<ul style="list-style-type: none"> - Verbetering kwaliteit grond- en oppervlaktewater. - Beter monitoren effecten genomen maatregelen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitbreiden analysepakket grond- en oppervlaktewater met indicator bestrijdingsmiddelen. - Risicoanalyse gebruik bestrijdingsmiddelen. - Terugdringen gebruik middelen gewasbescherming, niet zijnde agrosector.
5.11. Taakstelling waterbedrijven	<ul style="list-style-type: none"> - Actieve bijdrage waterbedrijven aan risicoreducerende maatregelen in beschermingsgebieden grondwater. 	<ul style="list-style-type: none"> - Op basis uitkomsten project Risicogericht grondwaterbeschermingsbeleid afspraken maken met waterbedrijven over hun (financiële) bijdrage aan risicoreducerende projecten in grondwaterbeschermingsgebieden.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.6. Opstellen integraal beleidsplan ondergrond	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Notitie Reikwijdte en detailniveau. - Reactie op zienswijzen concept-plan MER. - Implementatie kennisoverdracht aardkundige waarden. - De geomorfologische kaart is geactualiseerd. Resultaat wordt gepresenteerd in februari. - Er is een concept aardkundige waardenkaart gerealiseerd met aanvullende info. Tot 2014 worden 5 (in plaats van 14) aardkundige monumenten onthuld. - Beleidsnotitie aardkundige waarden 	<ul style="list-style-type: none"> - Volgen plan MER procedure voor opstellen structuurvisie - Er zijn 3 studiemiddagen georganiseerd ten behoeve van terreinbeherende organisaties en waterschappen. - Verder is er een traject met voorlichtingsbijeenkomsten voor gemeenten en andere instanties ingezet. De eerste voorlichtingsbijeenkomst was in de gemeente Aa en Hunze. - Onderzoek met betrekking tot geomorfologische kaart resulteert in conceptbeleidsnotitie (AW beleidskaart). Er is een start gemaakt met de afstemming hierover met zowel interne als externe partners
5.7. Actualiseren bodemkaart	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deelonderzoeken worden uitgevoerd. Laatste fase is momenteel in uitvoering. Bodemkaart c.q. bodemdata is veel actueler en gedetailleerder. 	<ul style="list-style-type: none"> - Laten uitvoeren en begeleiden van de onderzoeken. Data verwerken in de eigen systemen en daar ook gebruik van maken.
5.8. Samenwerking met Drentse steden en bevorderen schone en sociaal veilige leefomgeving	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Grondsaneringen op de gasfabrieklocatie Coevorden en Meppel zijn uitgevoerd. Daarmee is de weg vrij gemaakt voor de herontwikkeling. Deze is op beide locaties in uitvoering. - Sanering in stationgebied Hoogeveen zijn gefaciliteerd. - Sanering van gasfabriek Assen is gestart en voor het grootste deel afgerond - Sanering van waterbodembodem en aangrenzende verontreinigingen hebben de heropening van de Vaart in Assen mogelijk gemaakt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren saneringen in combinatie met herontwikkeling, zoals de gasfabrieklocaties. - In overleg met de gemeente Coevorden is de voorbereiding van de herontwikkeling Holwert Zuid een nieuwe impuls gegeven. Belangrijke bottleneck is een omvangrijke bodemverontreiniging. Provincie voert de regie op dit deel van het project. - Afstemming met gemeente om knelpunten te helpen oplossen. - Bij het project Van Wijk & Boerma te Tynaarlo is met verschillende partners een R.O. visie opgesteld. Hiermee is een ruimtelijke invulling van het terrein gemaakt na de sanering.
5.9. Terugdringen uitstoot ammoniak bij EHS	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Project Duurzaam boer blijven heeft in Drenthe inmiddels al 140 vaste deelnemers = vol! - I.s.m. ministeries van VROM en LNV onderzoek gestart naar mogelijkheden tot certificeren van de werkwijze. - Project ammoniakmaatlat in uitvoering gekomen, afronding c.q. verslaglegging begin 2010 voorzien. Maatlat wordt wellicht een vrij toegankelijke internetapplicatie voor iedere individuele veehouder. 	<ul style="list-style-type: none"> - Officiële startmanifestatie - Diverse studiegroepbijeenkomsten - Open dagen en excursies - Cursussen spuitlicentie gekoppeld aan project - Verbreding naar andere provincies en projecten gerealiseerd - De projectwebsite www.duurzaamboerblijven\drenthe is gerealiseerd. Wordt veelvuldig bezocht! - Bij 20 Drentse bedrijven het nieuw ontwikkelde instrument ammoniakmaatlat getest. Bedrijven zijn zeer enthousiast en het instrument lijkt veelbelovend voor in kaart brengen mogelijkheden van bronnen voor ammoniakreductie op individueel bedrijfsniveau. Rekening houdend met ter plekke geldende omstandigheden.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.10. Terugdringen milieudruk bestrijdingsmiddelen in grondwater	<ul style="list-style-type: none"> - Status: groen - Verbetering kwaliteit grond- en oppervlaktewater. - Beter monitoren effecten genomen maatregelen - Project Bezem door de middenkast is uitgevoerd. 	<ul style="list-style-type: none"> - De beleidsnotitie gewasbeschermingsmiddelen is vastgesteld en aangeboden aan de Statencommissie Omgevingsbeleid. - Alle Drentse gemeenten en waterschappen en waterbedrijven zijn voorgelicht over (de noodzaak van) duurzaam terreinbeheer. Gemeenten kunnen zich certificeren conform de Barometer Duurzaam Terreinbeheer (brons, zilver, goud). Provincie Drenthe zelf zal ook een stap gaan maken - Ten aanzien van de monitoring is een pilot-onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van innovatieve monitoring van bestrijdingsmiddelen in het diepe grondwater. - De POV is aangepast aan landelijke regelgeving met betrekking tot spuitvrijezones - Bij bijna 400 deelnemende landbouwbedrijven is in totaal ± 8.000 kg oude gewasbeschermingsmiddelen ingezameld en op een gecontroleerde wijze verwerkt
5.11. Taakstelling waterbedrijven	<ul style="list-style-type: none"> - Status: n.v.t. - Actieve bijdrage waterbedrijven aan risicoreducerende maatregelen in beschermingsgebieden grondwater 	<ul style="list-style-type: none"> - In 2009 zijn inventarisaties uitgevoerd ten behoeve van het opstellen van gebiedsdossiers voor de grondwaterbeschermingsgebieden. Op basis hiervan worden straks afspraken gemaakt met waterbedrijven over hun (financiële) bijdrage aan risicoreducerende projecten in grondwaterbeschermingsgebieden.

Grafiek Gemiddelde nitraatconcentraties grasland op zand

De grafiek toont 1 van de resultaten voor het milieu als gevolg van gepleegde inzet onder prioriteit 5.9 Terugdringen uitstoot ammoniak nabij EHS.

De grafiek toont de gemiddelde bedrijfsresultaten van het gehalte aan nitraat in het bovenste grondwater op zandbodems. Vergeleken worden veehouderijbedrijven die deelnemen aan het project Duurzaam boer blijven in Drenthe (voorheen Bedreven Bedrijven Drenthe) en de overige gangbare boeren in Drenthe. Bedrijven die deelnemen aan het project scoren significant beter. Gemiddeld zelfs onder de norm vanuit de Nitraatrichtlijn. Ammoniakuitstoot op bedrijfsniveau is berekend gemiddeld 25% lager.

Onthulling aardkundig monument op 1 oktober 2009.

P-5.4 Handhaving

Prioriteit uit Begroting 2009

5.17. Adequat uitoefenen van toezicht naleving regelgeving en vergunningen

Toezicht op naleving van regelgeving en vergunningen

Effectief handhaven van de regelgeving en de vergunningen is onmisbaar voor een provincie die ambitieuze doelstellingen heeft en die een belangrijke regierol heeft. Voor het vergroten van de effectiviteit en de efficiëntie van de handhaving is samenwerking tussen de betrokken partijen belangrijk. Op basis van de vastgestelde methodiek worden ketens en interventiemomenten in beeld gebracht. Jaarlijks zijn hiervoor onderzoek, analyse en projectondersteuning nodig. Er zijn 3 regionale samenwerkingsverbanden die door de provincie geïnspireerd en gefaciliteerd worden door het coördinerende platform Samenwerking Handhaving Drenthe. De samenwerking is vastgelegd in bestuursovereenkomsten en wordt dan steeds geborgd voor een periode van 5 jaar. Verder stelt de SHD jaarprogramma's op. Bij toezicht en handhaving is een intensievere samenwerking tussen provincies, gemeenten en waterschappen noodzakelijk om de kwaliteit verder te verbeteren en om klaar te zijn voor mogelijk toekomstige wijzigingen in de handhavingsstructuur. Gevolg van de nieuwe ontwikkelingen zal in elk geval zijn dat de regierol van de provincie op het gebied van toezicht en handhaving versterkt wordt. Het is noodzakelijk om hier nu al een impuls aan te geven.

Opruimactie Pest aan asbest

Naast het asbest op daken en in constructies wordt in Drenthe in het buitengebied veel 'zwerfasbest' aangetroffen. Meestal zijn het oude golfplaten die ergens achtergelaten zijn. Gemeenten en provincie hechten er veel belang aan dat alle asbest, dat risico's voor de volksgezondheid oplevert, wordt opgeruimd. Het platform Samenwerking Handhaving Drenthe heeft in zijn Jaarprogramma 2008 de opruimactie Pest aan asbest opgenomen om asbestdaken verantwoord en veilig te verwijderen. In 2008 en 2009 werkt het platform in het kader van deze actie nauw samen met LTO Noord Projecten, het Landelijk Overleg Milieuhandhaving, de milieupolitie en de gemeenten Meppel, De Wolden en Aa en Hunze.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.17. Adequaaf uitvoeren van toezicht naleving regelgeving en vergunningen.	<ul style="list-style-type: none"> - Actuele naleving regelgeving en vergunningen. - Verbeteren kwaliteit handhaving. - Interbestuurlijk toezicht. - Verbeteren kwaliteit provinciale vergunningen en regels. - Relevante informatie over de uitvoering en naleving van regelgeving actief terugkoppelen naar beleidsontwikkeling en vergunningverlening. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren van toezicht en bevorderen van de naleving van provinciale regels en vergunningen. - Inventarisatie van relevante ketens, daarin actief zijnde actoren, van toepassing zijnde wet- en regelgeving en verdeling bevoegdheden (ketentoezicht). - Vaststelling uitvoeringsstrategie. - Gerichte handhavingacties. - Bewustwordingscampagne nakomen milieuregels richting burgers en bedrijven. - Intensivering samenwerking met gemeenten, noordelijke provincies en VROM-Inspectie - Versterken provinciale regietaak handhaving: <ul style="list-style-type: none"> - vaststellen Bestuursovereenkomst Samenwerking Handhaving (1 regio-overeenkomst); - jaarlijks uitvoeren van 8 externe audits. - Provinciale regels en vergunningen bij de totstandkoming beoordelen op handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. Daarbij tevens aandacht voor de wijze waarop toezicht en handhaving geregeld wordt bij nieuwe regels. - Intensivering operationele afstemming met vergunningverlening. - Bijdrage leveren aan belangrijke beleidsontwikkelingen zoals bijvoorbeeld het nieuwe omgevingsbeleid.

Het bedrijf Mortel Installatie Assen (MIA) is een van de Drentse bedrijven waar wij als toezichthouder optreden.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.17. Adequaaf uitvoeren van toezicht naleving regelgeving en vergunningen	<p>Status groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actuele naleving regelgeving en vergunningen. - Verbeteren kwaliteit handhaving. - Interbestuurlijk toezicht. - Verbeteren kwaliteit provinciale vergunningen en regels. - Relevante informatie over de uitvoering en naleving van regelgeving actief terugkoppelen naar beleidsontwikkeling en vergunningverlening. 	<ul style="list-style-type: none"> - Geen afwijkingen ten opzichte van het Handhaving Uitvoeringsplan. - Samen met de Drentse gemeenten zijn netwerken van gerealiseerd op het gebied van ketenhandhaving grondstromen en asbest. - De uitvoeringsstrategie is in 2009 niet aangepast. - Er zijn veel gerichte handhavingacties uitgevoerd, het accent heeft daarbij gelegen op de Drentse natuurgebieden, tegengaan afvaldumpingen, afval verbranden en overlast van 4*4 auto's, quads en motoren in de natuurgebieden. - Via de website www.drenthe.nl zijn handhavingthema's toegankelijk voor burgers en bedrijven. De samenwerking met gemeenten, noordelijke provincies en VROM-Inspectie is verder vorm gegeven. - De samenwerking tussen de drie noordelijke provincies (DRFRGR) heeft geresulteerd in samenwerking tussen de handhavers op 7 verschillende beleidsvelden. er is intensief samengewerkt en er is onderling uitwisseling georganiseerd. - De provinciale regietaak handhaving is in 2009 versterkt. Dit is gerealiseerd door het uitvoeren van 5 externe audits en door intensieve contacten gericht op kwaliteitsverbetering van de handhaving. - Er is een Bestuursovereenkomst Samenwerking Handhaving (regio-overeenkomst) voorbereid die begin 2010 kan worden ondertekend. - Handhaving is nadrukkelijk betrokken bij de voorbereiding van nieuw beleid en regels (zoals bij omgevingsbeleid en wet luchtvaart). Van elke nieuwe provinciale vergunning die binnen het takenpakket van de teams Handhaving valt wordt de handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid getoetst. Op deze wijze neemt de kwaliteit van de provinciale vergunning toe en is er meer draagvlak bij burger en bedrijf. - Er is sprake van een goede operationele afstemming met de diverse vergunningverlenende teams

P-5.5 Natuur en Landschap

Prioriteiten uit Begroting 2009

5.18.A. Uitwerken aanbevelingen symposium Samen werken aan natuur en landschap in Drenthe

Biodiversiteit is de centrale opgave in het natuurbeleid. Een belangrijk kernthema blijft de realisering van de EHS (zie ook 5.19.). Recent onderzoek heeft aangetoond dat een belangrijk deel van de biodiversiteit afhankelijk is van de landschappelijke kwaliteit van gebieden buiten de EHS en dus in samenhang met andere functies moet worden beoordeeld. Natuurinformatie weegt steeds zwaarder in de planvorming en wordt steeds meer gebruikt door externe partijen. De informatie is ook nodig voor het uitvoeren van gebiedsgerichte projecten en voor integrale planning. In het nieuwe omgevingsbeleid zijn ook nieuwe inzichten over natuurbeheer en ontwikkeling van gebieden met een hoge graad van natuurlijkheid opgenomen. Samen met gemeenten zullen kaarten van landschappelijke kwaliteiten worden opgesteld, waarbij onder meer het belang voor biodiversiteit in beeld wordt gebracht. De basis hiervoor wordt gelegd in het project Natuur in Drenthe 2. Een andere aanbeveling was op zoek te gaan naar mogelijkheden voor de ontwikkeling van robuuste natuur in Drenthe. Het gaat om natuur met een hoge mate van natuurlijkheid. Wij willen op basis van onderzoek en overleg een keuze maken voor (een) gebied(en) om deze robuuste natuur (zich) te (laten) ontwikkelen.

5.18.B. Kennisuitwisseling BoerenNatuur

Wij zien een belangrijke rol voor BoerenNatuur in de kennisuitwisseling tussen de agrarische natuurverenigingen, de professionalisering van de agrarische natuurverenigingen en de samenwerking en afstemming met andere spelers in het veld op het gebied van (agrarisch) natuurbeheer.

5.18.C. Voorfinanciering Beheersplannen Natura 2000-gebieden

Wij hebben bij minister Verburg van LNV aangegeven dat de conceptbeheersplannen voor de 8 Natura 2000-gebieden, waarvoor de provincie Drenthe trekker is, vóór 1 september 2009 gereed zijn. Het gaat om de gebieden Drouwenerzand, Dwingelderveld, Fochteloërveen, Havelte-Oost, Leekstermeergebied, Mantingerbos, Mantingerzand en Norgerholt.

Dit is veel sneller dan eerder voorzien was. Aanvankelijk was namelijk sprake van eind 2010 en begin 2011. Wij krijgen van het rijk € 950 duizend voor het opstellen van de beheersplannen. Dit bedrag wordt in termijnen uitbetaald en wordt door de versnelde opstelling later ontvangen dan de kosten die gemaakt worden. Het gevraagde budget gaat als voorfinanciering gebruikt worden voor de rijks gelden die na 2008 vrijkomen. Wij spelen hier in op de behoefte om snel(ler) duidelijkheid te krijgen in de gevolgen van deze plannen. Deze aanpak biedt (beperkt) de mogelijkheden om in overleg met LNV te treden om grenzen en doelen van de Natura 2000-gebieden bij te stellen.

5.19. Versnelde aankoop en inrichting van EHS

Realisatie van de EHS maakt deel uit van POP II. De mogelijkheden van aankoop van gronden zijn in Drenthe groter dan het door het Ministerie van LNV gefaseerd beschikbaar gestelde budget. Door het extra provinciale budget wordt het tempo van realisatie van de EHS aanzienlijk versneld en wordt effectief gebruikgemaakt van gebiedsgerichte processen en mogelijkheden in het landelijk gebied. Waar mogelijk worden bij de EHS ook andere doelstellingen gerealiseerd, zoals waterberging, recreatief medegebruik, vastleggen CO₂ en versterking van het landschap. Realisatie van de EHS vindt dan ook vaak plaats in het kader van integrale projecten, zoals de versnelde inrichting Eelder- en Peizermade en robuuste verbindingen (zie ook de doelen voor natuur en landschap). Tevens wordt uitvoering gegeven aan het maatregelenpakket uit de Beheersplannen Natura 2000, waar met name in Havelte-Oost naar verwachting in 2009 mee begonnen wordt.

Prioriteiten uit Begroting 2009

Het gevraagde budget betreft voorfinanciering, definitieve financiering (vaak cofinanciering) en financiering van apparaatskosten. Bij voorfinanciering gaat het om kosten die gemoeid zijn met de tijdelijke financiering van verwerven, inrichten, beheer en particulier natuurbeheer. Uitgangspunt is dat hiervan de definitieve financiering een verantwoordelijkheid van LNV (door middel van - de opvolger van - het ILG) blijft. Daarnaast zijn middelen nodig voor financiering (vaak cofinanciering) van extra maatregelen om de EHS te kunnen realiseren en waar geen ILG-budget voor beschikbaar is. Verder gaat het om benodigde extra inzet van menskracht, zoals het DLG-apparaat.

Tot nu toe werd het aankopen van natuurterreinen aangemerkt als een investering. Hiervan werden de kapitaallasten berekend en in de exploitatie opgenomen. De aanschaf van natuurterreinen is in principe voor de 'eeuwigheid' en heeft derhalve voor de provincie geen waarde meer. Daarom wordt voorgesteld met ingang van 2009 uit te gaan van het principe dat het aankopen van natuurterreinen geen investering is, maar een last voor de exploitatie. Voor een versnelde inrichting van de EHS wordt in 2009 een bedrag van € 2 miljoen nodig geacht. In de Voorjaarsnota 2009 zal aan de hand van een nadere uitwerking de benodigde middelen voor 2010 en volgende jaren worden gevraagd. In september 2009 zullen 8 conceptbeheersplannen voor de Natura 2000-gebieden, waarvoor de provincie verantwoordelijk is, gereed zijn. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet een fors maatregelenpakket worden ingezet. Er zullen diverse financieringsbronnen voor de uitvoering beschikbaar zijn, maar om deze budgetten aan te kunnen boren is extra provinciale cofinanciering noodzakelijk.

5.20. Koppeling realisatie EHS en maatregelen klimaatbeleid

Bosuitbreiding draagt bij aan een duurzame ontwikkeling en sterkere kernwaarden van Drenthe. Het leidt tot versterking van de EHS, het landschap, recreatieve structuren, een aantrekkelijke woon- en werkomgeving en verbetering van het klimaat door vastlegging van CO₂. In het POP-2 is als ambitie geformuleerd dat in de periode 2004-2014 in milieubeschermingsgebieden en grenzend aan bestaande bos-, natuur- en recreatiegebieden en woonkernen 1.500 ha bosuitbreiding wordt gerealiseerd. Hiervan is ca. 1.000 ha gerealiseerd of in voorbereiding. Onze jaarlijkse bijdrage is bedoeld voor medefinanciering van 50% van de waardevermindering van de resterende ha's. De resterende 50% komt ten laste van het EU-budget. Het pMJP voorziet in een bijdrage voor in de aanlegkosten van bos en de inkomstender-ving.

Afdekken VAM-berg
te Wijster.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij eraan doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.18.A. Uitwerken aanbevelingen symposium Samen werken aan natuur en landschap in Drenthe	<ul style="list-style-type: none"> - Invulling geven aan aanbevelingen onderdeel Natuur. - Nauwere samenwerking op gebied van natuur. - Behoud en vergroting biodiversiteit en meer zicht op effectiviteit van specifiek natuurbeleid in Drenthe. - Drenthe profileren door unieke natuurkwaliteit te realiseren in gebieden waar natuurlijke processen leidend zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Intensiveren samenwerking voor behoud en vergroting bio-diversiteit in landelijk gebied buiten EHS, in samenhang met invullen groen-blauwe diensten en uitwerking van benadering leefgebieden soortenbeleid. - Verder operationaliseren van natuurinformatiesysteem. - Uitvoeren evaluatie en analyse van natuurbeleid aan de hand van de resultaten van het project Natuur in Drenthe. - Samen met gemeenten werken aan kaarten van natuurwaarden buiten de EHS.
5.18.B. Kennis-uitwisseling Boeren-Natuur.	<ul style="list-style-type: none"> - Invulling geven aan aanbevelingen onderdeel Natuur. - Nauwere samenwerking op gebied van natuur. - Behoud en vergroting biodiversiteit en meer zicht op effectiviteit van specifiek natuurbeleid in Drenthe. - Drenthe profileren door unieke natuurkwaliteit te realiseren in gebieden waar natuurlijke processen leidend zijn. - Kennisuitwisseling tussen de agrarische natuurverenigingen en spelers binnen natuurbeheer en landschapsbeheer. 	<ul style="list-style-type: none"> - Intensiveren samenwerking voor behoud en vergroting bio-diversiteit in landelijk gebied buiten EHS, in samenhang met invullen groen-blauwe diensten en uitwerking van benadering leefgebieden soortenbeleid. - Verder operationaliseren van natuurinformatiesysteem. - Uitvoeren evaluatie en analyse van natuurbeleid aan de hand van de resultaten van het project Natuur in Drenthe. - Samen met gemeenten werken aan kaarten van natuurwaarden buiten de EHS. - Invulling geven aan jaarlijks productplan BoerenNatuur.
5.18.C. Voor-financiering beheersplannen Natura 2000.	<ul style="list-style-type: none"> - 8 conceptbeheersplannen voor de Natura 2000-gebieden waar de provincie verantwoordelijk voor is. 	<ul style="list-style-type: none"> - Samen met de partners opstellen van 8 conceptbeheersplannen voor de Natura 2000-gebieden.
5.19. Versnelde realisatie van EHS.	<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie EHS-Drenthe in 2015 en realisatie instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000. 	<ul style="list-style-type: none"> - Met jaarlijkse provinciale bijdrage EHS-gronden versneld aankopen, inrichten en bufferen.
5.20. Koppeling realisatie EHS en maatregelen klimaatbeleid.	<ul style="list-style-type: none"> - 50 ha bosuitbreiding per jaar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het pMJP voorziet in een bijdrage voor in de aanlegkosten van bos en de inkomstenderving met ingang van 1 januari 2008.

Vos grind-zand te Ellershaar

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.18.A. Uitwerken aanbevelingen symposium Samen werken aan natuur en landschap in Drenthe (2007).	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actualisatie van het rapport Natuur in Drenthe is afgerond. De publicatie van het boek Natuur in Drenthe 2 is voorzien in het voorjaar 2010. - De resultaten van het project worden gepresenteerd in een afsluitend minisymposium in mei 2010. - Vanaf 2010 worden de aanbevelingen van het symposium onderdeel van het reguliere beleid voor natuur en landschap. Er is geen extra budget meer beschikbaar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Afronding Natuur in Drenthe 2 (zie hiernaast) - Op basis van een voorstudie in 2008 naar kansen voor 'wildernisnatuur' in Drenthe is een pilot opgezet voor uitwerking en nader onderzoek in het nationaal park Drents Friese Wold (DFW). Het idee van deze pilot wordt verder uitgewerkt in het kader van het beheerplan Natura 2000 en het nieuwe Beheer- en inrichtingsplan voor het nationaal park. Er is in het Overlegorgaan DFW nog geen bestuurlijk draagvlak, ook de financiën voor de implementatie ontbreken. Daarom is besloten de pilot af te ronden en voorlopig te parkeren.
5.18.B. Kennisuitwisseling Boeren-Natuur.	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is invulling geven aan het jaarlijks productplan BoerenNatuur. - Tevens is onder auspiciën van Boeren Natuur een informatief boek gepubliceerd over akkervogels 	<ul style="list-style-type: none"> - BoerenNatuur speelt een belangrijke rol in de kennisuitwisseling tussen de agrarische natuurverenigingen, de professionalisering van de agrarische natuurverenigingen en de samenwerking en afstemming met andere spelers in het veld op het gebied van (agrarisch) natuurbeheer.
5.18.C. Voorfinanciering beheersplannen Natura 2000.	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - De conceptbeheersplannen voor de 8 Natura 2000-gebieden, waarvoor de provincie Drenthe trekker is, zijn vóór 1 september 2009 gereed gekomen en aangeboden aan de minister van LNV. In september 2009 is het vervolgtraject gestart, waarbij de conceptbeheersplannen op een aantal onderdelen verder worden aangevuld en omgevormd tot ontwerpbeheersplannen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het gaat om de gebieden Drouwenerzand, Dwingelderveld, Fochteloërveen, Havelte-Oost, Leekstermeergebied, Mantingerbos, Mantingerzand en Norgerholt. - De conceptbeheersplannen zijn opgesteld in goed overleg met partners en partijen.
5.19. Versnelde realisatie van EHS.	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Van de 1.638 ha die voor de periode 2007-2013 is afgesproken, is inmiddels 1.018 ha verworven, waarvan 505 ha in 2009. 	<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn veel EHS-gronden verworven (zie hiernaast). - De gereserveerde middelen voor de versnelde realisatie EHS zijn ondergebracht bij het Groenfonds in De Drentse Maat en worden gebruikt ter dekking van de verplichtingen die in dit kader zijn aangegaan.
5.20. Koppeling realisatie EHS en maatregelen klimaatbeleid.	<p>Status: oranje</p> <ul style="list-style-type: none"> - De eerste 5 ha nieuw klimaatbos is aangelegd. Door verschillende initiatiefnemers is interesse getoond om het komend plantseizoen 25 ha nieuw bos aan te planten. 	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks subsidiëren wij de aanleg van 150 ha nieuw bos. Vanaf 1995 is zo 2.577 ha bos aangelegd. - Om de aanleg van klimaatbossen in Drenthe te stimuleren is dit jaar vanuit het programma Klimaat en Energie (klimaat adaptatie) een financiële stimulans voor 150 ha nieuw bos gegeven. - Zie ook prioriteiten 5.2 en 5.13.

P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)

Prioriteiten uit Begroting 2009

5.22. Ontwikkeling Regiopark Groningen-Assen

Het project Regiopark heeft als wezenlijk onderdeel van de Regiovisie Groningen-Assen voor de periode 2008-2015 een totale investeringsbehoefte van ca. € 60 miljoen. Realisatie van ambities uit de regiovisie worden voor maximaal 45% per project meegefinancierd uit het Regiofonds, i.c. ca. € 27 miljoen. Op grond van de afspraken rond de instelling en voeding van het Regiofonds is voor de periode 2008-2015 ca. € 10 miljoen beschikbaar voor het project Regiopark. De extra Drentse bijdrage is bedoeld als medefinanciering van het tekort van € 17 miljoen.

5.23.A. Vitaal Platteland

In 2008 is gestart met de uitvoering van de statenmotie met betrekking tot het stimuleren van bottom-upinitiatieven in het sociaaleconomisch domein. Onze gebiedspartners, in het bijzonder gemeenten, zullen in 2009 wederom de nodige voorstellen indienen. Zoveel mogelijk worden deze initiatieven ingebed in het bredere pMJP-kader.

5.23.B. Kunstobjecten bij pMJP-projecten in het landelijk gebied

In het kader van het pMJP zijn en worden in het landelijk gebied tal van belangrijke projecten uitgevoerd. Het lijkt ons een goede gedachte om de resultaten van dat beleid te accentueren met kunstobjecten. Wij zijn dit ook gewend bij onze belangrijke provinciale infrastructurele werken. Wij creëren eenzelfde soort regeling voor projecten binnen het pMJP.

5.24. Uitvoering Gebiedsprogramma Agenda voor de Veenkoloniën

In samenspraak met de betrokken medeoverheden is de Agenda voor de Veenkoloniën herijkt. Het Gebiedsprogramma 2008-2012 is vastgesteld. Publieke samenwerking is uitgangspunt van dit programma. Inzet is een structurele verbetering van het toekomstperspectief van het gebied via een brede aanpak. Belangrijke ontwikkelopgaven zijn: het creëren van aantrekkelijke woonmilieus (bijvoorbeeld in samenhang met vaarverbindingen), agribusiness (diversificatie, kennis, biomassa), informatie- en communicatietechnologie (ICT/LOFAR), toerisme (onder andere ontwikkeling spin-off van vaarverbindingen), het wegwerken van de achterstand in onderwijs en werkgelegenheid, innovatie en infrastructuur. Beleidsmatig is tot nu toe vooral noord-zuid naar de Veenkoloniën gekeken. Het nieuwe initiatief focust zich op de mogelijkheden van de oost-westoriëntatie. Het verbindt de recreatief aantrekkelijke gebieden Hondsrug en Westerwolde met elkaar. Het realiseren van een robuuste recreatieve, landschappelijke, ecologische en infrastructurele verbinding vergroot de toeristische potenties van beide gebieden. Ook de afgeleide ruimtelijke en economische ontwikkelingen profiteren daarvan. Wonen, (dag)recreatie, nieuwe vormen van landbouw en landschapsbouw kunnen deel uitmaken van dit schakelgebied. De planvorming vindt plaats in samenspraak met de betrokken partijen. Voor de bemensing van het projectbureau en bijbehorende proceskosten stellen de partners jaarlijks een bedrag beschikbaar.

Waterbeheersplan
Veenhuizen

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan wij ervoor doen?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.22. Ontwikkeling Regiopark Groningen - Assen.	<p>Binnen nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen realiseren van mooiste woon- en werklandschap van Nederland door:</p> <ul style="list-style-type: none"> - versterken landschapsecologische samenhang; - vergroten belevingswaarde en recreatieve toegankelijkheid; - creëren van goede balans 'rood-groen' voor stedelijke ontwerpopgaven van Groningen, Assen, Leek-Roden en Hoogezand; - ontsluiten en aansluiten landelijk gebied (stedelijke uitloop) in stadsranden en beïnvloedingssfeer stedelijke kernen; - goede zonering recreatie en natuur in 4 'parels': Elder- en Peizermeden en Leeksterdiep, Zuidlaardermeer en Hunze en Fochteloerveen en Norg. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitwerken concrete projecten. - Cofinanciering projecten, in aanvulling op bijdrage Regiofonds. - Verkennen mogelijkheden samenwerking derden voor verdere financiering blauwe en groene opgave, gerelateerd aan pMJP-gebied Noordwest-Drenthe.
5.23.A. Vitaal platteland.	In alle pMJP-gebieden positieve bijdrage leveren aan versterking economische structuur en leefbaarheid van dorpen en plattelandsregio's. Participatie gebiedspartners.	Met gemeenten en gebiedscommissies uitvoering geven aan initiatieven op sociaaleconomisch terrein.
5.23.B. Kunstobjecten pMJP-projecten	Vergroting beeldkwaliteit van gerealiseerde pMJP-projecten, in de vorm van het plaatsen van kunstobjecten.	Inzet van (landschaps)architecten, beeldend kunstenaars en planologen, vormgevers bij ruimtelijke ordeningsprocessen.
5.24. Gebiedsprogramma Agenda voor de Veenkoloniën.	Structurele verbetering ruimtelijke en sociaaleconomische structuur door verbindings- en innovatieprojecten, die zich op 7 thema's richten: agribusiness, landschap, infrastructuur, toerisme, wonen, sociaaleconomische vernieuwing en regio's verbinden.	Uitvoeren Actieprogramma 2009 en volgende jaren. Faciliteren projectbureau en stuurgroep.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
5.22. Ontwikkeling Regiopark Groningen-Assen	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vijf projecten opgeleverd, onder andere tweede fase arboretum Assen én ecologische verbindingzone Fochteloërveen-bovenloop Slokkert. - Via statenstuk 2009-367 een bijdrage van € 600.000,-- geleverd aan het project Ecozones Ter Borch. Er is gestart met uitvoering 	<ul style="list-style-type: none"> - Wij hebben in brede samenstelling de regionale samenwerking geëvalueerd. Hieruit is onder andere het voorstel gekomen om de regionale samenwerking te intensiveren en aan te vullen met een extra impuls voor landschap. - Verschillende projecten uit het programma Regiopark zijn in uitvoering gegaan en/of uitgevoerd. In 2009 waren circa dertig projecten in uitvoering, waaronder vijf nieuwe. Hiervoor is het projectbureau voor circa € 1,3 miljoen aan nieuwe verplichtingen aangegaan. Mede dankzij de invoering van het programma Regiopark, kunnen de groene ambities van de regionale deelnemers toenemen en versneld worden uitgevoerd. - Toegangspoort Dijkveld - Planvorming heeft in 2009 vertraging opgelopen, maar zal begin 2010 worden aangevraagd. - De komende periode willen we ons als regio meer profileren, onder andere met de sterke scheiding tussen stad en land. Wij willen dit zichtbaar en beleefbaar maken voor de inwoners en bezoekers van de regio. Samen met stakeholders zullen recreatieve routestructuren worden opgezet, waaraan 'attractiepunten' en een culturele agenda worden gekoppeld. Daarnaast is het 'concept' Koningsas is in 2009 beleidsmatig verder uitgewerkt. Dit is het gebied tussen Groningen en Assen (met de A28 als centrale as) dat investeringsgebieden is benoemd.
5.23.A. Vitaal platteland.	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Volledige budgetbenutting met een 40-tal projecten die vanuit de gemeenten zijn vormgegeven. 	(Zie resultaten)
5.23.B. Kunstobjecten pMJP-projecten	<p>Status: oranje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vanaf 2010 beschikbaar; nog geen resultaat op geboekt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Veel projecten zijn in voorbereiding zijn, maar zullen pas in 2010 tot daadwerkelijk uitvoering komen.
5.24. Gebiedsprogramma Agenda voor de Veenkoloniën.	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het gebiedsprogramma Agenda voor de Veenkoloniën wordt uitgevoerd door het projectbureau van de agenda. De resultaten van het programma tot nu toe en de prioriteiten voor het vervolg van het programma zijn te vinden op www.veenkoloniën.nl. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering Gebiedsprogramma 2008-2012 - Faciliteren projectbureau en stuurgroep.

Financieel overzicht prioriteiten

Programma 5. Leefomgeving	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
P3.02 Tegengaan (verdere) verrommeling landschap	0	0	0	0	0
P5.01 Opgaven voor wateroverlast en water- tekort, realisatie waterwinbergingsgebieden en combineren '	23.824	500.000	45.452	48.322	-2.870
P5.02 Grote stap zetten in bestrijding van verdroging in gebieden met hoogste prioriteit	0	232.500	232.500	300.000	-67.500
P5.07 Actualisering bodemkaart	0	0	125.000	132.470	-7.470
P5.08 Samenwerking met Drentse steden en bevorderen schone en sociaal veilige leefomgeving	0	100.000	0	0	0
P5.09 Terugdringen uitstoot ammoniak bij EHS	24.750	69.000	69.000	0	69.000
P5.10 Terugdringen milieudruk bestrijdings- middelen in grondwater	24.831	25.000	0	0	0
P5.11 Taakstelling waterbedrijven	0	500.000	0	0	0
P5.12 Impuls voor duurzame kwaliteit leefomgeving	116.159	430.000	330.000	182.361	147.639
P5.13 Uitwerking klimaat en energiebeleid	1.536.523	6.950.000	5.990.000	6.900.014	-910.014
P5.14 Uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit	0	75.000	75.000	34.082	40.918
P5.15 Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid	69.822	150.000	150.000	157.501	-7.501
P5.16 Inpassing veranderende EU- en nationale wetgeving	293.300	0	180.000	152.569	27.431
P5.17 Adequaaf uitvoeren van toezicht naleving regelgeving en vergunningen	0	201.750	170.375	151.596	18.779
P5.18 Uitwerken aanbevelingen symposium 'Samen werken aan natuur en landschap in Drenthe'	138.790	139.500	139.500	182.046	-42.546
P5.19 Versnelde aankoop en inrichting van Ecologische Hoofdstructuur	112.500	2.112.500	2.112.500	2.112.500	0
P5.20 Koppeling realisatie EHS en maatregelen klimaatbeleid	350.000	350.000	350.000	350.000	0
P5.21 Ontwikkeling natuurgebied LOFAR	2.750.000	0	0	0	0
P5.22 Ontwikkeling Regiopark Groningen-Assen	0	0	600.000	600.000	0
P5.23 Vitaal Platteland	511.411	500.000	500.000	631.251	-131.251
P5.24 Herijking ontwikkelingsperspectief Veenkoloniën	177.819	200.000	200.000	200.990	-990
P5.25 Realisatie Tussenwater	0	0	0	0	0
P5.26 Ontsnippering	0	0	0	0	0
P5.27 Havelte Oost	0	0	0	0	0
P5.28 Runde	0	0	0	0	0
P5.29 Bargerveen	0	0	0	0	0
Totaal prioriteiten	6.129.731	12.535.250	11.269.327	12.135.702	-866.375

Financiële analyse prioriteiten

P-5.02 Grote stap zetten in bestrijding van verdroging in gebieden met hoogste prioriteit

Op dit budget vond een overschrijding plaats van € 67.500,--. De uitgaaf van € 300.000,-- was voor de aanschaf van een perceel met opstallen in het Dwingelderveld van ca. 5 ha. De mogelijkheid tot aanschaf is aangegrepen, omdat anders hydrologische maatregelen zouden moeten worden getroffen, in verband met de verhoogde grondwaterstand. Aanschaf was goedkoper dan het treffen van hydrologische maatregelen.

P-5.09 Terugdringen uitstoot ammoniak bij EHS

Het begrote bedrag ter hoogte van € 69.000,-- is als provinciale cofinanciering ingezet voor het project Duurzaam Boer Blijven in Drenthe. Betaling geschiedt op basis van gebundelde betaling via DLG die de ILG-beschikking in december 2008 heeft afgegeven. Het geld is voor 4 jaar (4 x € 69.000,--) belegd in het voornoemde meerjarenproject. De verantwoording gebeurt momenteel via de cofinanciering op het rijksdoel 'maatregelen tegen verzuring en vermesting'.

P-5.12 Impuls voor duurzame kwaliteit leefomgeving

Vanwege het niet doorgaan van de convenanten Hoogeveen en Meppel is uiteindelijk een bedrag van € 147.639,-- vrijgevallen. Ook een eventuele toepassing van stil asfalt in relatie tot het stiltegebied Fochteloërveen is vanwege de reeds lopende aanbesteding voor de N919 komen te vervallen.

P-5.13 Uitwerking klimaat en energiebeleid

Er is bij deze prioriteit sprake van een overschrijding van € 910.014,--. Deze overschrijding is met name het gevolg van de besteding van niet begrote baten ter grootte van € 550.199,--. Vanuit het Essent Bespaarplan hebben wij een bijdrage ontvangen voor het Noordelijk Energiebesparingsfonds. Er resteert vervolgens, na besteding van de eenmalige baten, een overschrijding van € 359.815,--.

Binnen het programma is in laatste half jaar een aantal prioriteiten verlegd. Om een impuls te geven aan de Klimaatbossen, hebben wij in 2009 de bijdrage voor de periode van drie jaar (€ 250.000,-- per jaar) ineens gedoteerd. Ook is vanuit het programma Klimaat & Energie een bijdrage geleverd aan het Innovatief Actieplan Drenthe. Dit heeft ertoe geleid dat deze prioriteit in 2009 wordt afgesloten met een overbesteding van € 359.815,--.

De bedragen die ineens zijn gedoteerd vanuit 2010 en 2011 zullen worden verrekend met de budgetten, binnen het Programma Klimaat en Energie, uit die jaren. Deze verrekening van in totaal € 500.000,-- zal bij de 1e bestuursrapportage 2010 worden geëffectueerd.

P-5.18 Uitwerken aanbevelingen symposium 'Samen werken aan natuur en landschap in Drenthe'

Een van de aanbevelingen van het symposium Samen werken aan natuur en landschap in Drenthe, 27 maart 2007, betreft het actualiseren van het rapport Natuur in Drenthe. Dit project is een half jaar later gestart dan gepland. Bij de 2e Bestuursrapportage 2009 is daarom verzocht € 40.000,-- af te ramen. Doordat wij intern hebben afgesproken toch de achterstand proberen in te lopen is alles op alles gezet om het project in 2009 af te ronden. Om te voorkomen dat alle reeds gedane investeringen voor niets zouden zijn geweest. Met als resultaat dat geconstateerd kan worden dat dit is gelukt. Alle verplichtingen zijn in 2009 aangegaan en de publicatie van het boek Natuur in Drenthe 2 is voorzien in het voorjaar 2010. De resultaten van het project zullen worden gepresenteerd in een afsluitend minisymposium in mei 2010. Dit heeft dan wel geleid tot de overschrijving van ruim € 42.000,--.

P-5.23 Vitaal Platteland

De sociaaleconomische vitalisering (impuls) is in 2009 succesvol geweest. Er zijn in totaal 40 projecten uitgevoerd. De overschrijding van € 131.000,- wordt mede veroorzaakt door correcties over 2008.

Wat hebben we nog meer gedaan?

P-5.0 Waterhuishouding

Strategische grondwaterwinningen

De aanduiding van strategische grondwaterwinningen is een uitwerking van POP II en op 25 november besproken in de Statencommissie Omgevingsbeleid. Definitieve vaststelling door GS is gepland in februari 2010.

Vaststelling normering voor boezemkaden

In overleg met waterschappen en buurprovincies zijn de normen voor boezemkaden bepaald en op 3 juni in Provinciale Staten vastgesteld. Deze normen zijn vervolgens opgenomen in de POV (3e trache, december 2009).

Uitvoeren stedelijk waterbeheer in programma stad

De activiteiten met betrekking tot stedelijk waterbeheer zijn ondergebracht in het RSP programma.

Uitvoeren monitoring grondwater conform in 2006 opgesteld monitoringsplan

Voor de Kaderrichtlijn Water is op basis van monitoringsgegevens een toestandbeschrijving gemaakt van de grondwaterlichamen. Deze beschrijving is opgenomen in het de stroomgebiedbeheerplannen.

Heroverweging grondwaterbeschermingsbeleid irt doelen uit KRW

Voor de beschermingszones gaan we uit van een risicogerichte benadering. Dit betekent dat het beschermingsniveau wordt bepaald door de kwetsbaarheid van het gebied en de aard en omvang van de activiteiten en functies. Uit een risico-inventarisatie in onze grondwaterbeschermingsgebieden bleek dat het goed mogelijk is om per gebied een inschatting te maken van de feitelijke risico's. Deze risicoanalyse kan als basis dienen om per gebied de bestaande risico's te verminderen. Dit betekent dus maatwerk per gebied. Dit wordt vastgelegd in een gebiedsdossier. Hiermee vult het gebiedsdossier het bestaande grondwaterbeschermingsbeleid aan en geeft het invulling aan de KRW-doelstelling voor drinkwater. In 2009 is de verkenning voor de gebiedsdossiers uitgevoerd. In 2010 worden de dossiers vastgesteld.

Opnemen waterdoelen in stroomgebiedbeheersplan en regionaal waterplan

In december zijn de doelen van Kaderrichtlijn water door de Staten vastgesteld. Verder is het waterbeleid uitgewerkt in het Regionaal waterplan dat onderdeel is van de Omgevingsvisie.

P-5.1 Milieubeleid

Een impuls geven aan een duurzaam behoud en herstel van de Drentse leefomgevingskwaliteit in de vorm van cofinanciering van projecten ter verbetering van de leefomgevingskwaliteit in het kader van RSP en convenanten met Meppel en Hoogeveen.

P-5.2 Bodem

In de programmaperiode 2005-2009 zijn in Drenthe op 234 locaties bodemverontreinigingen aangepakt. Daarmee zijn risico's voor mens en milieu weggenomen en zijn belemmeringen voor ruimtelijke ontwikkelingen weggenomen.

De inspanningen hebben tot resultaat dat 320.000 m² bodem in Drenthe weer geschikt gemaakt is voor het gewenste gebruik. 530.000 m³ grond en 250.000 m³ grondwater zijn gereinigd. Het aantal kuubs grondwater loopt wat achter bij de grond omdat op een aantal locaties de sanering van het grondwater nog in uitvoering is.

De investering in de bodem met middelen van VROM, provincie en derden heeft in de periode circa € 30 miljoen bedragen. Het merendeel van de kosten is gedragen door derden.

P-5.4 Handhaving

Wij hebben met tal van organisaties zoals Staatsbosbeheer, Drents Landschap, Koninklijke Marechaussee en politie intensief samengewerkt om milieubelasting in de Drentse natuur terug te dringen. Om effectief op te kunnen treden werken de deelnemende organisaties samen in een gemotoriseerd groen handhavingsteam. Twee provinciale BOA's doen hieraan mee op twee elektrische motoren. De provincie Drenthe is de eerste overheidsorganisatie in Nederland die elektrische (geluidsarme en energiebewustere motoren gebruikt voor patrouillering in natuurgebieden en stiltegebieden. Een van de doelen is het terugdringen van overlast door off the road motoren. Het resultaat tot op heden is dat dit Drentse initiatief in geheel Nederland onder de doelgroep is gecommuniceerd via vele landelijke motorbladen en internetsites en dat de overlast door de doelgroep (deels) zelf wordt gereguleerd.

Inzet van off the road motoren.

Wat heeft het gekost?

	Product/prioriteit	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Lasten	Prioriteiten	6.129.731	12.535.250	11.269.327	12.135.702	-866.375
	P-5.0 Waterhuishouding	1.365.793	1.825.963	1.842.373	1.916.739	-74.366
	P-5.1 Milieubeleid	1.094.102	1.062.656	718.256	623.917	94.339
	P-5.2 Bodem	3.955.649	4.960.206	6.419.363	6.238.689	180.674
	P-5.3 Vergunningverlening	317.729	379.430	566.930	550.674	16.256
	P-5.4 Handhaving	231.943	246.720	116.360	119.976	-3.616
	P-5.5 Natuur en Landschap	3.706.864	3.182.860	3.574.958	3.515.240	59.718
	P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	24.510.735	49.464.362	37.926.587	28.449.258	9.477.329
	Apparaatskosten	0	0	0	0	0
	Totaal	41.312.547	73.657.447	62.434.154	53.550.195	8.883.959
Baten	Prioriteiten	0	0	0	0	0
	P-5.0 Waterhuishouding	683.126	730.000	730.000	741.313	-11.313
	P-5.1 Milieubeleid	21.711	0	0	550.199	-550.199
	P-5.2 Bodem	3.820.082	4.642.956	5.112.658	5.107.101	5.557
	P-5.3 Vergunningverlening	325.221	358.378	350.500	495.297	-144.797
	P-5.4 Handhaving	28.093	0	31.332	62.594	-31.262
	P-5.5 Natuur en Landschap	1.017.004	259.750	506.750	418.339	88.411
	P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	20.668.874	43.366.717	31.323.745	25.337.212	5.986.533
	Totaal	26.564.110	49.357.801	38.054.985	32.712.055	5.342.930
Saldo		14.748.437	24.299.646	24.379.169	20.838.140	3.541.029

Toelichting

Saldo Programma	3.541.029
Bestemming resultaat reserves bij programma	
Bijdrage aan Reserve provinciaal aandeel ILG	-3.712.328
Bijdrage van Reserve grondwaterheffing	-132.765
Totaal verrekend met reserves	-3.845.093
Resultaat programma na bestemming reserves	-304.064

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

P-5.3 Vergunningverlening

Op dit product zijn de gerealiseerde lasten € 16.000,-- lager dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere lasten voor het Uitvoeringsprogramma externe veiligheid van € 122.000,--. Deze hogere lasten voor het Uitvoeringsprogramma externe veiligheid worden gecompenseerd door hogere niet begrote rijksbijdrage. De uitgaven voor de brede benadering TT-circuit zijn lager uitgevallen dan begroot, waardoor per saldo de lasten dus licht onderschreden zijn.

Brede benadering TT-circuit

Het project 'opstellen visie TT-circuit' is in 2009 gestart, hiervoor is een bedrag van € 150.000,-- gereserveerd in de begroting 2009. In dit traject trekken wij samen op met de gemeente Assen. Bij de gemeente heeft de tussentijdse besluitvorming aanzienlijk meer tijd gevegd, dan was voorzien. Vandaar dat nu pas met het traject kan worden begonnen. Voorgesteld wordt een bedrag van € 144.526,-- over te hevelen naar 2010.

P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)

Het pMJP is het meerjarenprogramma voor het landelijk gebied (2007-2013). In de meeste projecten/subsidiebeschikkingen van het pMJP vindt cofinanciering plaats door rijk, derden of de europa (onder andere POP-gelden). De verantwoording van de rijksbijdrage wordt bepaald aan de hand van de financieringsverhouding per project/beschikking en afgetrokken van de vooruit ontvangen rijks subsidievoorschotten. Vanwege deze samenhang is de toelichting op de lasten en de baten samengevoegd.

De uitvoering en administratie ligt grotendeels in handen van de DLG. Het provinciaal aandeel in het pMJP bedroeg in 2009 € 3.112.000,--. Begroot was een saldo van € 6.603.000,-- (exclusief prioriteitsgeld). In 2009 is een onderscheid aangebracht tussen de provinciale cofinanciering op basis bestuursovereenkomst met het rijk en de autonome inzet in het kader van de overige doelstellingen van het pMJP.

De autonome inzet (het onderdeel provinciale doelen) heeft een overschrijding van per saldo € 221.000,-- (exclusief prioriteitsgeld). Dit betrof met name de uitgaven in het kader van de stimulering plattelandseconomie en de doelstelling verbeteren leefbaarheid. Hier wordt met name veel Europees geld bij ingezet en gelden de provinciale middelen als cofinanciering. Ten tijde van de tweede bestuursrapportage werd nog verondersteld dat wel het budget voor de impuls sociaaleconomische vitalisering zou worden benut maar de budgetten voor de subsidie-regels verbeteren leefbaarheid en stimuleren en verbreden plattelandseconomie in veel mindere mate.

De niet bestede middelen in het kader van de bestuursovereenkomst bedroegen € 3.712.000,--. Voor het bereiken van de doelstellingen in 2009 verwijzen wij naar de doelentabel bij programma 5.6. Het voordelig verschil wordt gereserveerd in de reserve provinciaal aandeel ILG (bestuursovereenkomst). Aan deze reserve is medio 2009 € 400.000,-- onttrokken als toevoeging aan de vrije bestedingsruimte. De bestede rijksbijdrage komt uit op € 23.966.000,-- (exclusief financiering grondvoorraad). In totaal is nu € 87.769.000,-- van het Ministerie van LNV ontvangen (vanaf 2007) en € 68.318.000,-- besteed (exclusief financiering grondvoorraad).

Het grootste aandeel in de lasten wordt gevormd door de realisatie van de EHS en met name de grondverwerving en inrichting. Ten tijde van de tweede bestuursrapportage is veel potentiële budgetruimte overgeheveld naar het onderdeel grondverwerving EHS. Dit onderdeel heeft samen met inrichting EHS in 2009 een enorme impuls gekregen. In 2009 is voor € 19.642.000,-- aan gronden verworven en voor € 8.420.000,-- verkocht. De budgetoverschrijding op die posten in de jaarschijf 2009 van het meerjarenprogramma zou € 5,4 miljoen, respectievelijk € 3,4 miljoen zijn. Maatgevend voor het pMJP is dat binnen 7 jaren de afgesproken doelstellingen moeten zijn behaald. De aankoop- en inrichtingsmogelijkheden die zich in 2009 voordeden zijn met beide handen aangegrepen. Voor de verwervingsdoelstelling zitten wij momenteel op 66%; inrichting is voor een belangrijk deel in uitvoering (zie tabel). Het programma loopt tot 2013. Op de hogere uitgaven vindt een hogere cofinanciering door het rijk en derden

plaats. Per saldo bedraagt de onderbesteding 2009 van het provinciaal aandeel op de doelen in de bestuursovereenkomst ILG, echter € 3.712.000,--. In het afgelopen jaar kon namelijk slechts voor € 3.034.000,-- direct worden doorgeleverd aan de terreinbeherende organisaties, zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Alleen de al doorgeleverde grond wordt als last verantwoord. De rijkssubsidie op verwerving EHS heeft ook alleen betrekking op de doorgeleverde grond. In totaal is de voorraad nog niet doorgeleverde grond toegenomen tot € 11.878.000,-- per 31 december 2009. De dekking rijksbijdrage op verwerving EHS is echter negatief als gevolg van een correctie in de grondvoorraad van 2007. Daarnaast zijn in het afgelopen jaar, mede ter voorbereiding op de Mid Term Review, de financieringsverhoudingen rijk, provincie en derden op projecten/beschikkingen gecontroleerd en indien nodig gecorrigeerd. Met name de gehanteerde procentuele financieringsaandelen in de projecten/beschikkingen bij de start van het ILG in 2007 blijken niet allemaal juist te zijn geweest. Uitgaande van de door DLG opgegeven cumulatieve aandelen 2007-2009 is een hogere onttrekking aan de vooruit ontvangen rijkssubsidie verantwoord van € 4.410.000,--.

Een nadelig verschil van € 1.412.000,-- treed op bij het onderdeel vermindering verdroging. Dit omvat vnl. de kasuitgaven voor de landinrichtingsmodules Peize. De ten laste van het voorschot DLG gebrachte uitgaven worden voor een groot deel gefinancierd uit nog terug te ontvangen middelen derden. De visie duurzaam bodemgebruik moet nog worden opgesteld. Het nadeel op de grondgebonden landbouw is deels een kwestie van nog te ontvangen bijdragen derden maar ook een provinciaal aandeel in de uitgaven in plaats van volledige rijks financiering.

Ten slotte is impliciet is met het rijk en het Nationaal Groenfonds overeengekomen dat de groenfondstrekening moet worden aangewend ten behoeve van de financiering van het rijksaandeel in de ILG-uitgaven en dat een eventueel rentesaldo ten gunste van het programma dient te komen. Tot en met 2008 hebben wij bedrijfsfinanciering toegepast waarbij geen onderscheid is gemaakt tussen betaling van de pMJP-uitgaven vanaf onze rekening bij het Groenfonds of de lopende rekening bij onze huisbankier. De keuze is gebaseerd op het rentepercentage die op de groenrekening hoger was. Hieruit zou ten onrechte de conclusie kunnen worden getrokken dat slechts weinig uitgaven in het kader van het ILG zouden zijn gedaan. Begin 2009 is het saldo van onze groenrekening gebaseerd op het rijksaandeel in de cumulatieve inkomsten en uitgaven ILG. Daarna is gepoogd om het rijksaandeel in de uitgaven te betalen vanaf de rekening bij het Groenfonds. Tevens is vanaf vorig jaar de rente over de ILG groenfondstrekening ten gevolge van het programma gebracht. De rentetoterekening ad € 231.000,-- is niet begroot.

Baten

P-5.1 Milieubeleid

Op dit product is een voordeel behaald van € 550.000,--. Dit voordeel wordt veroorzaakt doordat wij ten behoeve van prioriteit 5.13 Uitwerking klimaat en energiebeleid vanuit het Essent Bespaarplan een bijdrage hebben ontvangen voor de realisatie van het Noordelijk Energiebesparingsfonds en dit niet meer tijdig in de begroting kon worden opgenomen.

P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)

Samengevoegd met de toelichting op de lasten.

Programma 6

Middelen

Missie

De provincie Drenthe is een solide partner en zal dat in de toekomst blijven. De organisatie is 'in control'. De provincie is een aantrekkelijke werkgever waar mensen in een prettige en gezonde werkomgeving op een interactieve, doelgerichte en toekomstgerichte wijze samenwerken. De organisatie voorziet op een professionele wijze in de behoeften van bestuur, management en medewerkers aan advies en ondersteuning op het gebied van personeel, informatietechnologie, financiën en overige voorzieningen.

Belangrijkste resultaten 2009

- De jaarrekening 2008 is door de accountant goedgekeurd en voor de provincie Drenthe is de repressieve toezichtsvorm van toepassing.
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor een bezuinigingsoperatie voor de periode 2010-2013. Ten behoeve van besluitvorming door het college van GS zijn structurele bezuinigingsvoorstellen ter hoogte van € 35 miljoen per jaar uitgewerkt.
- Op HRM-gebied is er veel geïnvesteerd in de kwaliteit van de provinciale organisatie. Dat is nodig vanwege een relatief grote uitstroom van oudere werknemers en het veranderende takenpakket van de provincie. De komende tijd gaat het er vooral om dat de ontwikkelingen die intern in gang gezet zijn, geborgd, geïnternaliseerd en verdiept worden en dat er fors en intensief wordt ingezet op strategisch HRM-beleid. Daarbij zal de rol centraal staan die de provincie de komende jaren moet gaan spelen: de rol van regisseur.
- De formatie van de ondersteunende eenheden is teruggebracht naar 38%.
- Een aantal resterende complexe P-dossiers is opgelost, maar er resteren nog twee dossiers.
- Er is een nieuw documentmanagementsysteem geïmplementeerd. Het proces factuurbehandeling is in 2009 als eerste digitale werkproces in gebruik genomen.
- Er is voorspoedig begonnen met de revitalisering van het provinciehuis. De oplevering van de eerste bouwdelen worden volgens verwachting gehaald.

In 2009 is gestart met de revitalisering van het provinciehuis.

Wat waren onze doelen en wat hebben we gerealiseerd?

P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Doelen vanuit de begroting 2009 (per product/deelproduct).
Planning en control
Een financieel gezonde organisatie, blijkend uit toepassing van repressief toezicht door de toezichhouder en een goedkeurende verklaring van de accountant, ook op het gebied van de rechtmatigheid.
Personeel en organisatie
Een lerende organisatie met een attractief HRM-beleid en arbeidsvoorwaardenpakket met een strategische personeelsbezetting waarbij: <ul style="list-style-type: none">- een slagvaardige, compacte en flexibele organisatie(structuur) gericht is op de primaire taakstelling van de provincie Drente;- tijdig jonge medewerkers instromen, de flexibele inzet wordt vergroot en de door- en uitstroom in meerjarenperspectief is in evenwicht: 'De juiste medewerker op de juiste plek op het juiste moment';- maximaal 35% van de totale formatie is overhead.
ICT-services
<ul style="list-style-type: none">- Effectieve, planmatige en efficiënte inzet van ICT-toepassingen bij organisatieonderdelen op basis van procesverbetering. Tevens stimuleren van samenwerking met gemeenten en provincies.- Efficiënte ondersteuning van de werkprocessen waarbij digitalisering, e-dienstverlening en mobiele werkplekken een belangrijke rol spelen.- Verder professionaliseren van de ICT-functie en het planmatiger doorvoeren van wijzigingen om te komen tot een verdere modernisering van de ICT-infrastructuur en -architectuur.
Facilitaire voorzieningen
<ul style="list-style-type: none">- Een efficiënt gebruik van een goed functionerend en veilig gebouw met een bijpassende infrastructuur en groenvoorziening.- Een open, activiteitsgerelateerde werkomgeving die uitnodigt tot samenwerken, overleg en kennisuitwisseling en teamwerk en projectmatig werken bevordert.- Een kwalitatief, ergonomisch en arbotechnisch verantwoorde inrichting.- Goede bereikbaarheid van de facilitaire ondersteuning (reserveren vergaderruimte, catering, storings, drukwerk en dergelijke).- Kwalitatief goede documentaire informatievoorziening.

ICT-Services

Om tot een efficiënte ondersteuning van de werkprocessen te komen, is het stroomlijnen en digitaliseren van de werkprocessen in volle gang. Hiervoor is een nieuw documentmanagementsysteem geïmplementeerd, Docbase genaamd. Het proces factuurbehandeling is in 2009 als eerste digitale werkproces in gebruik genomen. De stroomlijning en digitalisering van de resterende 12 werkprocessen zijn in voorbereiding of in uitvoering en zullen uiterlijk maart 2011 zijn afgerond.

Facilitaire voorzieningen

Om tot een open, activiteitsgerelateerde werkomgeving te komen die uitnodigt tot samenwerken, overleg en kennisuitwisseling en teamwerk en projectmatig werken bevordert, is gestart met de eerste van in totaal drie fasen van de revitalisering van het provinciehuis. De sloopwerkzaamheden van de eerste bouwfasen zijn afgerond en de verbouwing vordert goed. In april 2010 zal de eerste van drie deelopleveringen gereed zijn. In maart 2011 zal de revitalisering in zijn geheel gereed zijn.

Om tot een kwalitatief, ergonomisch en arbotechnisch verantwoorde inrichting te komen, is bij de aanbesteding van nieuwe inrichting, die plaatsvond in het kader van de revitalisering van het

provinciehuis, onder andere in samenwerking met een interne en externe arbo-adviseur grote aandacht besteed aan deze aspecten.

Planning en control

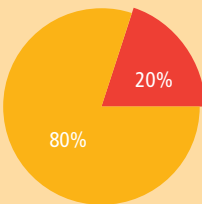
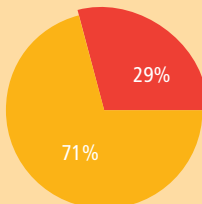
De jaarrekening 2008 is door de accountant goedgekeurd en voor de provincie Drenthe is de repressieve toezichtsvorm van toepassing. Overigens bleek in de Voorjaarsnota 2009 dat vanaf 2010 de begroting niet een duurzaam financieel evenwicht vertoont. In de tweede helft van 2009 zijn voorbereidingen getroffen om een bezuinigingsoperatie te starten waarmee het duurzame financiële evenwicht op termijn wordt hersteld. Besluitvorming daarover vindt plaats in de loop van 2010. Verder is in 2009 een nieuwe inkoopnota opgesteld, is het financieringsstatuut vervangen door een actueel treasurystatuut en is een beleidskader risicomanagement vormgegeven. Hiermee is op al deze gebieden de basis gelegd voor een verdere professionaliseringsslag.

Personeel en organisatie

De provincie Drenthe heeft op HRM-gebied een fors aantal uitdagingen. Met de ontwikkeling naar een Provincie Nieuwe Stijl (PNS) is er behoefte aan een ander soort organisatie (meer flexibiliteit) en is er sterkere behoefte aan medewerkers met bepaalde competenties (onder andere meer netwerkvaardigheid (samenwerkingsgerichtheid, omgevingsbewustzijn) en meer procesvaardigheid). Tegelijkertijd heeft de provincie de komende jaren een grote uitstroom waarbij voorkomen moet worden dat kostbare kennis en kunde verloren gaat. Relevant hierbij is ook dat er steeds minder hoogopgeleiden op de arbeidsmarkt komen. De bezuinigingen zullen uiteraard ook hun weerslag kennen op de personele bezetting. Daarom is in 2009 hard gewerkt aan het doorontwikkelen van het instrument van de Strategische Personeelsplanning (SPP), het ontwikkelen van een adequaat arbeidsmarktcommunicatiebeleid en het invullen van Integraal GezondheidsManagement (IGM), Ook is er veel aandacht geweest voor Management Development (MD). Het mobiliteitsproject Locomotion is afgerond en wordt geëvalueerd. De overhead is in 2009 teruggebracht naar 38%.

Voor de overige onderdelen verwijzen wij u graag naar de bedrijfsvoeringsparagraaf.

Baten en lasten programma

	Lasten	Baten
Programma 6. Middelen	55.105.025 	131.217.851
Overige programma's	222.060.583	314.759.885

(exclusief reserve verrekeningen)

Programma 6. Middelen	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Totaal lasten	87.887.387	24.614.777	202.761.168	248.011.495	-45.250.327
Apparaatskosten	44.451.568	46.950.208	47.885.396	47.345.175	540.221
Totaal baten	205.974.154	169.228.596	200.726.476	203.991.782	-3.265.306
Saldo	-73.635.199	-97.663.611	49.920.088	91.364.888	-41.444.800

Ontwikkelingen

P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Motorrijtuigenbelasting

Het rijk stimuleert het rijden in CO₂ zuinige auto's. Deze categorie auto's stijgt in aantal (eind 2009 ruim 4.000 in Drenthe). Met ingang van april 2009 geldt voor deze categorie auto's het kwarttarief. Met ingang van 2010 wordt voor deze categorie helemaal geen motorrijtuigenbelasting meer geheven. Daarnaast zijn de opcenten op de MRB als provinciaal belastinggebied nog steeds onderwerp van discussie. Dit heeft vooral te maken met de aanstaande invoering van het 'rekeningrijden' in plaats van de motorrijtuigenbelasting. Er wordt meer in het algemeen gekeken naar het toekomstige provinciale belastinggebied en ook naar de financiële consequenties die een wijziging hiervan zou kunnen hebben. Fundamentele vraag is of er na invoering van het rekeningrijden nog weer een nieuw provinciaal belastinggebied komt en zo ja hoe groot dit belastinggebied dan is.

Ontwikkelingen rond de algemene uitkering uit het Provinciefonds

Het effect van de diverse ontwikkelingen rond de algemene uitkering uit het Provinciefonds is vooralsnog ongewis.

De korting op de algemene uitkering per 2011 bedraagt vooralsnog nog steeds € 300 miljoen. Deze korting is door het Ministerie van BZK technisch verwerkt in de junicirculaire 2009. De junicirculaire is door ons als uitgangspunt genomen bij de provinciale begroting 2010 en leidt in combinatie met het bevriezen van de accessen (groei van de algemene uitkering) voor Drenthe vanaf 2011 tot grote tekorten. Onduidelijk is of het blijft bij een korting van € 300 miljoen. Gezien de impact van de economische crisis zou het rijk ervoor kunnen kiezen een nog hogere korting door te voeren. Van groot belang hierbij voor Drenthe is of op de korting het bestaande of het nieuwe verdeelmodel wordt toegepast (zie alinea hierna). Overigens is zeker niet uitgesloten dat de bezuinigingen die het rijk moet doorvoeren ook zullen leiden tot aanzienlijke kortingen op de doeluitkeringen die Drenthe ontvangt (ILG, BDU en jeugdzorg). Hierover buigen zich de twintig rijkswerkgroepen brede heroverwegingen. Zeer relevant hierbij voor de provincies zijn de werkzaamheden van de werkgroep Kalden die een bezuiniging moet realiseren van € 1,25 tot € 1,5 miljard door de bestuurlijke inrichting van Nederland aan te passen (aantal ambtenaren, verhouding tussen bestuurslagen en aantal bestuurslagen). Voor de provincies gaan diverse scenario's de ronde: provincies een gesloten huishouding geven, provincies opschalen tot landsdelen dan wel de provincies opheffen.

De IPO-commissie Stuiveling heeft inmiddels haar advies inzake een nieuw verdeelmodel opgeleverd en naar aanleiding daarvan is vastgesteld, dat de tegenstellingen tussen de verschillende provincies groot zijn en op het moment van het schrijven van deze toelichting (februari 2010) nog niet overbrugd. Het advies van de commissie Stuiveling leidt in navolging van

onder meer het advies van de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) tot een aanzienlijke mate van verevening van de provinciale vermogens (80%). Deze benadering leidt tot enorme herverdeeleffecten met betrekking tot de algemene uitkering. Drenthe behoort samen met de provincies Flevoland en Zuid-Holland tot de groep provincies die sterk profiteert van een zo hoog mogelijke mate van verevening. Forse nadelen hiervan worden met name door de provincies Noord-Brabant en Gelderland gevoeld. Er is vanuit het IPO een bestuurlijke werkgroep ingesteld bestaande uit de grootste voordeelprovincies en de grootste nadeelprovincies om tot een door alle colleges van GS gedragen voorstel te komen. Dit in samenhang met het financieel bod dat de provincies aan het kabinet willen doen in het kader van het Profiel Provincies.

Aandeelhouderschap in 'de nalatenschap van Essent'

In 2009 is de verkoop van de provinciale aandelen in het productie- en leveringsbedrijf van Essent aan RWE AG definitief geworden. Daarmee was in eerste aanleg een opbrengst gemoeid van € 150,7 miljoen. Deze opbrengst was meegenomen in de Begroting 2009 en ook daadwerkelijk aan de provincie uitgekeerd. Een aantal onderdelen van Essent Holding NV zijn niet verkocht zoals aanvankelijk gepland was. Het gaat hierbij om de belangen in Essent Milieu NV (inmiddels Attero NV geheten) en in Publieke Belang Elektriciteitsproductie BV. Verder neemt de provincie nog deel in een aantal rechtspersonen waarin nog enige af te handelen zaken zijn ondergebracht. De financiële consequenties van die laatste zaken zullen in het voorjaar van 2010 duidelijk worden. Dat geldt ook voor eventuele uitkering uit de winst van Attero NV en PBE BV. Op dit moment is daarover nog geen nadere informatie bekend.

Voor het belang dat de provincie behoudt in het netwerkbedrijf Enexis Holding NV is als onderdeel van de afhandeling van de verkoop een bescheiden dividend meegenomen. Hiernaast is de provincie in het bezit gekomen van een vordering op Enexis als gevolg van het verstrekken van een bruglening. Van deze bruglening zijn de renteopbrengsten reeds meegenomen in de Begroting 2010. Nu wordt ook de nominale waarde van de lening via de balans over 2009 meegenomen. Dit alles levert een totale eenmalige bate op van ruim € 40 miljoen, die nu in de Jaarstukken van 2009 wordt meegenomen, nu duidelijkheid ontstaan is over de omvang van deze bate, die wij tot dusverre beschreven als de 'tweede tranche' van de aandelenverkoop van Essent. Deze bate gaat evenwel voorlopig nog niet gepaard met een kasstroom, aangezien het gaat om een overdracht van relatief vaste activa, zoals een lening en aandelenpakketten. In de loop van de komende jaren wordt wel een kasstroom verwacht, als de bruglening in delen wordt afgelost en als eventueel nog nadere onderdelen van de 'nalatenschap van Essent' alsnog verkocht kunnen worden.

Financieringsstatuut

Op 7 oktober 2009 hebben Provinciale Staten het Financieringsstatuut statenstuk 2005-195 van 5 oktober 2005 ingetrokken en het nieuwe Treasurystatuut provincie Drenthe 2009 vastgesteld. In het statuut zijn in overeenstemming met de Wet Fido (Financiering Decentrale Overheden) en de Ruddo (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden) de bestuurlijke kaders aangegeven voor provinciale staten van Drenthe, waarbinnen het college van gedeputeerde staten de financiële vermogenswaarden, financiële geldstromen, financiële posities en de hieraan verbonden risico's kan besturen en beheersen. Het sluit aan bij de strengere regelgeving in de Ruddo die vanwege de kredietcrisis is aangescherpt in 2009.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we er aan doen?

P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Prioriteiten uit Begroting 2009

6.1. Organisatieontwikkeling

Om de ambities van het college waar te maken hebben we een organisatie nodig die daarbij past.

In de organisatieontwikkeling speelt het programma Samen Sterker in Actie! een belangrijke rol. Het programma richt zich op een stimulerender werkklimaat in de organisatie. Het heeft als doelen een effectievere samenwerking in teams, meer inspirerend en teamgericht leiderschap, grotere externe gerichtheid en professionaliteit van de medewerkers, methodischer werken in programma's en projecten en strategisch personeelsbeleid, met meer de juiste medewerker op de juiste plek, verbeterde arbeidsmarktcommunicatie en een vitale organisatie met vitale medewerkers. Vernieuwingen in de organisatie om ons aan de veranderende eisen van de maatschappij te kunnen laten voldoen, zitten in houding en gedrag van de leiders en de medewerkers, in professionaliteit en vertrouwen, competenties, contacten, omgangsvormen, samenwerkingsverbanden en werkwijzen. En bovenal in het lerend vermogen van de organisatie. Wij willen dat wij ons ontwikkelen tot een organisatie die de ambities van het bestuur steeds slimmer, integraler en professioneler waarmaakt. Het programma Samen Sterker in Actie! richt en faciliteert hiertoe tot het voorjaar van 2011 de ontwikkeling van de cultuuraspecten van onze organisatie. Voor meer informatie over het programma Samen Sterker in Actie! verwijzen wij graag naar de paragraaf Bedrijfsvoering (paragraaf 2.5).

Verder wordt ingezet op een adequate invulling van de nieuwe organisatiestructuur, op een zoveel mogelijk budgettair neutrale wijze. Daarbij willen wij bereiken dat de organisatie zich vooral op de primaire processen - wat bereiken wij in de Drentse samenleving - richt. Intern is daarbij de inzet, de overhead te beperken tot een aanvaardbare maximale omvang van 35% van de totale formatie. Voor 2009 zetten wij in op het terugbrengen van de overhead naar 37%. In 2009 zal versneld fors worden geïnvesteerd in strategische personeelsplanning. Dit gegeven de nieuwe organisatiestructuur en de gewenste organisatiecultuur, alsmede externe ontwikkelingen, zowel op HRM-gebied (vergrijzing, ontgroening, levensfasebewust personeelsbeleid) als beleidsmatig (rapport Lodders, Bestuursakkoord, rapport Rollen en taken). Beoordeeld zal worden, zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin, in hoeverre de provincie klaar is voor de toekomst. Deze analyse zal vervolgens leiden tot concreet te nemen maatregelen en acties. De ingezette instroom-, doorstroom- en uitstroomactiviteiten ten behoeve van personeelsplanning, zullen ook in 2009 worden voortgezet. Voor vrijwel all complexe P-dossiers is inmiddels een passende oplossing gevonden. Naar alle waarschijnlijkheid zal voor een paar dossiers in 2009 een oplossing moeten worden gevonden. Bij alle dossiers is en wordt dezelfde zakelijke lijn gehanteerd.

6.2. Digitalisering

Ook onze eigen organisatie is in ontwikkeling. Wij zijn altijd op zoek naar effectieve en efficiëntere werkwijzen die aansluiten op onze ambities als provincie. Een nieuw in te voeren huisvestingsconcept neemt digitalisering als uitgangspunt. Maar ook de toenemende dienstverlening via de website (zie programma De provincie dóet ertoe!) maken dat de 'backoffice' steeds meer digitaal moet werken.

Digitaal vastgelegde kennis, digitale processen en digitale archieven zijn nodig en onvermijdelijk. Informatie: any time, any place. Nog een ander feit speelt een belangrijke rol: na 2008 stromen veel oudere medewerkers uit. En de arbeidsmarkt is dan naar verwachting krap. Met gerichte inzet van IT kunnen wij intern kennisverlies voorkomen, efficiënter werken en wij geven jongere medewerkers een instrument waar ze mee zijn opgegroeid. Zo blijven wij ook een interessante, moderne werkgever.

In de komende periode zullen wij vooral inzetten op de brede invoering van digitale stukkenstroom, werkprocessen en de digitalisering van het archief (op basis van een in 2007 afgeronde pilot). In 2008 is een begin gemaakt met het digitaliseren van 23 werkprocessen en dit loopt door tot in 2011. Deze processen worden naast gedigitaliseerd, ook gestroomlijnd en 'slimmer' gemaakt, zodat er voor werknemers meer tijd overblijft voor het 'echte werk'. Ook vervangen we het verouderde personeelssysteem. Op de interne website (huisnet) worden kennissystemen beschikbaar gesteld.

Vanwege de grotere afhankelijkheid van IT wordt omwille van de continuïteit een externe uitwijkvoorziening voorzien. Samen met de gemeente Assen onderzoeken wij de mogelijkheid tot een gezamenlijke investering voor een externe locatie, aangesloten op het lokale glasvezelnetwerk.

Prioriteiten uit Begroting 2009

6.3. Stimuleringsfonds Drentse projecten

In 2009 blijft het Stimuleringsfonds Drentse projecten een centraal instrument voor gebiedsgerichte cofinanciering voor relatief grote projecten. Voorstellen op dit vlak blijven wij aan uw staten deze collegeperiode op verschillende terreinen voorleggen, waarbij het met name gaat om als cofinanciering voor Europese programma's of bijdragen aan relatief grootschalige projecten om zodoende financiering mogelijk te maken. De verschillende ambities staan vermeld onder de programma's

6.4. Proceskosten

Voor het realiseren van de voorgestelde beleidsdoelen en prioriteiten wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de personele omvang van de organisatie niet zal worden uitgebreid. In samenhang met de organisatie-ontwikkeling zal worden bezien in welke mate de geraamde proceskosten kunnen worden ingewisseld met de inverdieneffecten van de organisatie-ontwikkeling. Proceskosten zullen zich met name waar wordt samengewerkt met partners voordoen. Voor de overige voorstellen geldt, dat aangenomen is dat zich in de praktijk toch nog bijkomende kosten zullen voordoen.

Wat zijn de prioriteiten en wat gaan we eraan doen?

Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
6.1. Organisatie-ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none">- Een slagvaardige, compacte en flexibele organisatie, gericht op de primaire taakstelling van de provincie.- Op termijn inverdieneffecten vanwege minder managementfuncties.- Focus op de primaire processen.	<ul style="list-style-type: none">- Uitrol programma Samen Sterker in Actie!- Verder implementeren reorganisatie.- Terugbrengen formatie ondersteunende eenheden tot 37% van totale formatie.- Investeren in en versnellen van strategische personeelsplanning.- Oplossen van complexe P-dossiers.- Instroom-, doorstroom- en uitstroomactiviteiten ten behoeve van personeelsplanning.
6.2. Digitalisering	<ul style="list-style-type: none">- Voldoen aan de doelen rond interne bedrijfsvoering die in de statennota Welkom in digitaal Drenthe 2.0 vastgesteld zijn.- Digitaal werken is daarbij een voorwaarde voor het slagen van het nieuwe huisvestingsconcept en het voeren en verwerken van digitale diensten via de interne en externe sites.	<ul style="list-style-type: none">- Een Uitvoeringsprogramma bedrijfsvoering is in de maak. Het gaat dan om:<ul style="list-style-type: none">- digitalisering van post, stukkenstroom en archieven- stroomlijning van bedrijfsvoeringssystemen, alsmede de vervanging van het personeelssysteem- bouw van kennissystemen- uitwijkvoorzieningen
6.3. Stimuleringsfonds Drentse projecten	<ul style="list-style-type: none">- Vanuit een gebiedsgerichte aanpak worden meer omvangrijke en grootschalige projecten van de grond getrokken.	<ul style="list-style-type: none">- Uitwerken en uitvoeren van diverse concrete projectvoorstellen voor het Stimuleringsfonds Drentse projecten.

Wat is er aan de prioriteiten van 2009 gedaan en wat is er bereikt?		
Prioriteiten	Resultaten	Activiteiten 2009
6.1. Organisatie-ontwikkeling	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitrol programma Samen Sterker in Actie: - Effectievere samenwerking in teams. - Meer inspirerend en teamgericht leiderschap. - Methodischer werken in programma's en projecten. - Groter omgevingsbewustzijn. - Grotere professionaliteit van de medewerkers. - Expliciete aandacht voor cultuur, stijl en gedrag. - Overhead is teruggebracht tot 38%. - Aantal complexe P-dossiers is teruggebracht tot twee. 	<ul style="list-style-type: none"> - Vliegende Team Brigades (VTB) zijn organisatiebreed ingezet. - Management Development programma is verder uitgerold. - Er zijn zeswekelijks MD-platforms georganiseerd. - Diverse individuele coachingstrajecten zijn uitgevoerd. - Het instrument 'de Werkwijzer' is ontwikkeld. - Het project Locomotion is afgerond. - Het project 'medewerkers in actie' is uitgerold. - Het instrument van de Strategische Personeelsplanning (SPP) is doorontwikkeld.
6.2. Digitalisering	<p>Status: Oranje</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bedrijfsvoeringsystemen - Vervanging van het financieel en personeels-systeem is in overleg uitgesteld. - Uitwijkvoorziening - De uitwijkvoorziening wordt in combinatie met de aanschaf van een nieuwe SAN (dataopslagsysteem) en de samenwerking met het Drents Museum opgepakt. De aanbesteding van de SAN krijgt zijn beslag in de eerste helft van 2010. - De ontvlechting van de ICT-omgeving van de provincie en het Drents Museum is in projectvorm eind 2009 gestart. In de loop van 2010 moet dit uitgevoerd zijn. - Conversie van het documentmanagementsysteem naar Docbase. - Opleidingen Docbase voor medewerkers. - Ingebruikname van het digitale werkproces factuurbehandeling. - Opleidingen digitale factuurbehandeling voor medewerkers. - Processen: <ul style="list-style-type: none"> - Eerste processen, waaronder facturen zijn digitaal. Subsidies is doorgeschoven naar 2010. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interne afstemmingsoverleggen, inzake besluitvorming uitstel vervanging van het financieel en personeels-systeem. - Uitwijkmogelijkheden afgesproken met Drents Museum. - ICT aanbestedingstrategie opgesteld inclusief SAN. - Facturenproces als eerste gedigitaliseerd, op basis van meest recente software releases. - Conversie van het documentmanagementsysteem naar Docbase. - Voorbereiden en uitvoeren opleidingen Docbase en digitale werkprocessen voor medewerkers. - Een herindeling van de werkprocessen tot 13 processen in plaats van de eerder geïdentificeerde 23 processen. - Stroomlijnen en digitaliseren van de volgende werkprocessen: factuurbehandeling (gereed), bezwaar en beroep, subsidie verstrekken, uitvoeren van werken, toetsen goedkeuren plannen, GS/PS-procedure, DIV/Post. - Door capaciteitsproblemen binnen de organisatie en doordat de leverancier het nieuwe documentmanagementsysteem aanvankelijk niet werkend kreeg, is verschuiving in de planning opgetreden, waardoor in 2009 één gedigitaliseerd proces in gebruik is genomen in plaats van de geplande vier. Deze problemen zijn echter opgelost, waardoor de geplande einddatum, maart 2011, gehandhaafd blijft en de status overgaat op oranje.
6.3. Stimuleringsfonds Drentse projecten	<p>Status: groen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vanuit Fonds is aan een aantal grote projecten bijgedragen. - Overigens wordt het Stimuleringsfonds niet meer gevoed. De reserve wordt in stand gehouden totdat de door PS geautoriseerde projecten financieel zijn afgerond 	<ul style="list-style-type: none"> - Bijdrage Klimaat en Energie € 6.700.000,--. - Bijdrage Onderwijskansenplan: € 500.000,--. - Bijdrage regiopark: € 600.000,--. - Bijdrage Kennis Werkt: € 4.600.000,--. - Bijdrage Intensivering marketing en promotie: € 1.000.000,--. - Bijdrage monumentenrestauratie: € 451.000,--. - Bijdrage risicofinanciering MKB: € 1.000.000,--.

Financieel overzicht prioriteiten

Programma 6. Middelen	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
P6.01 Organisatieontwikkeling	2.637.577	1.075.000	1.842.000	1.431.971	410.029
P6.02 Digitalisering	468.287	750.000	606.800	601.543	5.257
P6.04 Proceskosten	1.195.634	0	513.000	544.139	-31.139
Totaal prioriteiten	4.301.498	1.825.000	2.961.800	2.577.653	384.147

Financiële analyse prioriteiten

P-6.01 Organisatieontwikkeling

Op de middelen voor de prioriteit organisatieontwikkeling resteert een positief saldo van € 410.000,--. De afwikkeling van de laatste complexe personele dossiers is nog niet afgerond, waardoor een bedrag van circa € 100.000,-- niet besteed is in 2009. De kosten van het Management Development-traject zijn € 75.000,-- lager dan begroot, doordat een aantal trainingen in eigen beheer en in eigen huis zijn uitgevoerd.

De ontwikkeling van de financiële positie en de discussie over rol en taken van de provincie zijn van invloed op de omvang en samenstelling van het provinciale personeel. Daarom is een gepland project dat beoogde de instroom, doorstroom en uitstroom van personeel te bevorderen vooralsnog niet uitgevoerd

Wat hebben we nog meer gedaan?

P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Planning en Control

- Voorbereidingen getroffen voor de bezuinigingsoperatie 2010-2013
- Uitvoering gegeven aan de SiSa-regelingen
- Uitvoering gegeven aan de P&C-cyclus; Opstellen Voorjaarsnota, begroting, rapportages en jaarverslag
- Uitvoering gegeven aan de treasuryfunctie
- Uitvoeren gegeven aan het Controleplan
- De financiële administratie actueel gehouden
- Applicatiebeheer gevoerd van het bedrijfsvoeringsysteem
- Kaderstelling bedrijfsvoering
- Uitvoering gegeven aan de HRM-cyclus (planning, voortgang, beoordeling)

Informatievoorziening en automatisering

- Aanbesteding nieuwe werkplekken

Communicatie

- Communicatieadviezen verstrekt in alle fasen van het beleidsproces
- Communicatieadviezen verstrekt aan GS

- Interne communicatie: adviezen verstrekt aan directie en afdelingshoofden; daarnaast uitvoeringsactiviteiten: onder andere berichtgeving Huisnet en samenstelling/eindredactie personeelsblad
- Nieuwe media: verantwoordelijk voor actualisatie en eindredactie website
- Relatiemanagement: activiteiten met betrekking tot representatie en evenementen

Facilitaire voorzieningen

- De afdeling Facilitaire Ondersteuning heeft producten en diensten verzorgd op het gebied van huishoudelijke diensten, documentaire informatievoorziening, ICT, GIS/cartografie en secretariële ondersteuning. Het energie- en milieumanagementsysteem is verder ontwikkeld en onderhouden.

Wat heeft het gekost?

	Product/prioriteit	1 Realisatie 2008	2 Primitieve begroting 2009	3 Begroting 2009 na wijziging	4 Realisatie 2009	(3-4) Verschil
Lasten	Prioriteiten	4.301.498	1.825.000	2.961.800	2.577.653	384.147
	P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	5.111.971	5.558.141	5.158.141	5.182.196	-24.055
	P-6.1 Reserve mutaties	78.473.917	17.231.636	194.641.227	240.251.645	-45.610.418
	Apparaatskosten	44.451.568	46.950.208	47.885.396	47.345.175	540.221
	Totaal	132.338.955	71.564.985	250.646.564	295.356.670	-44.710.106
Baten	Prioriteiten	0	0	0	0	0
	P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	127.612.541	130.036.803	130.290.980	131.217.851	-926.871
	P-6.1 Reserve mutaties	78.361.613	39.191.793	70.435.496	72.773.931	-2.338.435
	Totaal	205.974.154	169.228.596	200.726.476	203.991.782	-3.265.306
Saldo		-73.635.199	-97.663.611	49.920.088	91.364.888	-41.444.800

Toelichting op verschillen begroting en rekening

Lasten

P-6.1 Reserve mutaties

Het betreft in totaal een overschrijding van € 45.610.000,-- door toevoegingen aan de onderstaande reserves. De grootste afwijking betreft de opbrengsten wegen aandelenverkoop Essent, zie voor toelichtingen de afzonderlijke programma's, dan wel bij de toelichtingen op de stand en verloop van reserves bij het onderdeel III.1 Overige gegevens.

Mutaties reserves	Begrote toevoeging	Werkelijke toevoeging	Verschil	
Bijdrage aan Reserve 2e tranche aandelenverkoop Essent	0	41.059.000	-41.059.000	t.g.v. extra inkomsten, progr. 4
Bijdrage aan Reserve opbrengsten aandelenverkoop	150.700.000	151.537.000	-837.368	t.g.v. extra inkomsten, progr. 4
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	0	3.712.000	-3.712.328	t.g.v. extra rijksinkomsten, progr. 5
Bijdrage aan Reserve tbv de in te stellen voorziening pensioenen gedeputeerden	6.000.000	6.002.000	-1.721	t.g.v. extra inkomsten, progr. 6
Totaal	156.700.000	202.310.000	-45.610.418	

Apparaatskosten

Op de totale apparaatskosten is een voordeel behaald van € 540.000,--.

Een gedeelte ad € 274.000,-- is het positieve saldo op de kosten van salarissen en sociale lasten, kosten van inhuur en inkomsten met betrekking tot personeel.

Daarnaast is op de middelen voor LSM (loopbaan, Scholing en Mobiliteit) een bedrag over gebleven van € 186.000,--. Een aantal concernopleidingen is in plaats van uitbesteed aan externe bureaus in eigen beheer uitgevoerd en een aantal concernopleiding is niet doorgegaan.

Het restant voordeel wordt veroorzaakt door het saldo van een aantal voor- en nadelen van geringere omvang.

Baten

P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen

Het gerealiseerde voordeel van € 927.000,-- op dit product is te danken aan de volgende ontwikkelingen

Geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar

In 2009 is € 325.214,-- meer aan rente gerealiseerd dan begroot. De tarieven op de spaarrekeningen deden het boven verwachting goed, zeker in vergelijking met de uitstaande deposito's. Dit heeft geleid tot een groter gerealiseerd dan begroot rendement.

Algemene uitkering uit het provinciefonds

In 2009 is voor de algemene uitkering uit het provinciefonds een hogere opbrengst gerealiseerd dan geraamd was. Deze hogere opbrengst komt grotendeels (voor € 675.000,--) voor rekening van een nabetaling over het jaar 2008. Voor het overige komt naast een geringe aanpassing van de uitkeringsfactor de hogere opbrengst met name voor rekening van de invoering van de integratie-uitkering Stimulering van Lokale Klimaatinitiatieven (SLOK) ten bedrage van € 114.138,-- en de integratie-uitkering Luchthavens ten bedrage van € 7.132,-- in 2009.

Motorrijtuigenbelasting

In 2009 is € 180.452,-- meer aan opcenten motorrijtuigenbelasting ontvangen dan was geraamd. Ten opzichte van de raming is de omvang van het wagenpark toch iets gestegen en heeft de verschuiving naar zwaardere gewichtsklassen zich nog doorgezet.

Saldo kostenplaatsen

Het voordeel van € 422.000,-- op deze kostenplaats is het saldo van € 477.000,-- niet geraamde, maar wel ontvangen rente van de aan Enexis verstrekte bruglening en lagere rente inkomsten van aan personeel verstrekte hypothecaire geldleningen. Een aantal van deze geldleningen is vervroegd afgelost, waardoor minder rente is ontvangen

P-6.1 Reserve mutaties

Het betreft in totaal een overschrijding van € 2.338.000,-- door onttrekkingen aan de onderstaande reserves. Zie voor toelichtingen de afzonderlijke programma's, dan wel bij de toelichtingen op de stand en verloop van reserves bij het onderdeel III.1 Overige gegevens.

Mutaties reserves	Begrote onttrekking	Werkelijke onttrekking	Verschil	
Bijdrage van reserve achterstallig onderhoud & verbeteringswerken N34	4.062.045	6.623.744	2.561.699	t.g.v. overbesteding, progr. 3
Bijdrage van reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	1.795.955	1.990.516	194.561	t.g.v. overbesteding, progr. 3
Bijdrage van reserve grondwaterheffing	310.627	177.862	-132.765	t.g.v. onderbesteding, progr. 3
Bijdrage van Reserve vaarverbinding Erica - Ter Apel	511.200	-378.497	-889.697	t.g.v. onderbesteding, progr. 3
Bijdrage van Reserve RSP	2.525.000	2.034.848	-490.152	t.g.v. onderbesteding, progr. 3
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	3.111.088	4.205.876	1.094.788	t.g.v. overbesteding, progr. 4
Totaal	12.315.915	14.654.350	2.338.435	

I.2

Paragrafen

I.2.1

Lokale heffingen

In deze paragraaf gaan wij in op de heffingen van de provincie Drenthe. Wij geven per heffing weer wat de gerealiseerde opbrengsten zijn in relatie tot het geformuleerde beleid.

1 Grondwaterheffing

Voor de aan het grondwaterbeheer verbonden kosten is een grondwaterheffing ingesteld. De heffing wordt opgebracht door de houders van vergunningplichtige pompinrichtingen, zoals waterbedrijven, zuivelbedrijven, zwembaden en dergelijke. De heffing mag alleen worden ingezet voor in de Waterwet nader omschreven werkzaamheden, gericht op het beheer van het grondwater.

Vanaf 2007 is de registratie van meldingen van grondwateronttrekkingen en de behandeling van vergunningaanvragen voor industriële onttrekkingen tot 150.000 m³ gedelegeerd naar de waterschappen. Dit heeft geen gevolgen voor de bevoegdheid tot het innen van de provinciale grondwaterheffingen en voor de wijze waarop de grondwaterheffingen worden ingezet voor provinciale grondwatertaken.

Elk kwartaal worden aan vergunningplichtige pomphouders aangiftebiljetten grondwaterbelasting uitgereikt. In 2009 waren 24 houders van pompinrichtingen vergunningplichtig. In verband met de conversie naar een Landelijk Grondwaterregister (LGR) zijn er nog geen totale hoeveelheden bekend van het jaar 2009. Een voorlopige schatting is dat er rond de 70 miljoen m³ grondwater onttrokken is en ca. 1 miljoen m³ grondwater werd geïnfiltreerd.

Geraamde en gerealiseerde inkomsten

Het tarief per 100 m³ onttrokken grondwater bedroeg in 2009 € 1,062. Begroot was een bedrag van € 720.000,--. De opbrengst van de aangifte grondwaterheffing is € 715.000,--. Het verschil tussen de opbrengst van de aangiften en de onttrokken minus geïnfiltreerde m³ grondwater heeft enerzijds te maken met de overdracht van het grondwaterbeheer naar de waterschappen, en anderzijds met het door de provincie terugdringen van het laagwaardig grondwatergebruik bij industriële onttrekkingen.

2 Heffing ontgroning

Door de laatste wetwijziging van de Ontgrondingenwet zijn de heffingen, waarbij de houders van ontgrondingsvergunningen bijdragen in de kosten die de provincie maakt voor de planning van ontgrondingen, voor onderzoek en coördinatie van het ontgrondingenbeleid, komen te vervallen. Er resteert alleen nog een heffing voor de bestrijding van kosten van schadevergoeding, te weten € 0,45 per 100 m³ bodemmateriaal.

Het ontgrondingenbeleid is vastgelegd in het Provinciaal omgevingsplan II (POP II). Bij het indienen van de vergunningaanvraag zijn leges verschuldigd en de heffing wordt opgelegd op het tijdstip waarop de vergunning of machtiging is verleend.

In 2009 zijn 9 vergunningaanvragen ontvangen, er zijn 8 verleend (inclusief eerder ontvangen aanvragen) en nog 3 in behandeling. Daarnaast zijn 4 aanvragen ingediend voor wijziging van de ontgrondingsvergunning en zijn er 2 meldingen gedaan.

De opbrengsten uit leges en ontgrondingsheffing zijn jaarlijks afhankelijk van het aantal verleende ontgrondingsvergunningen. In 2009 is via de ontgrondingsheffing in totaal € 61.088,-- aan inkomsten gerealiseerd.

3 Leges

Onder de naam leges worden rechten geheven terzake van het genot van de door of vanwege het provinciaal bestuur verstrekte diensten. De aanvrager van de dienst dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend is het legestarfief verschuldigd.

In de provinciale Legesverordening zijn de tarieven opgenomen die verschuldigd zijn voor het in behandeling nemen van een te verstrekken dienst.

Geraamde en gerealiseerde inkomsten

Voor 2009 waren de leges begroot op € 63.500,-- en is € 97.058,-- gerealiseerd.

Gemiddeld over de laatste 4 jaar waren de legesopbrengsten € 138.425,--.

De begrote leges vormen slechts een indicatie. De realisatie is afhankelijk van de werkelijke aanvragen.

De afwijking bij Verkeer en vervoer (wegenbeheer) wordt mede veroorzaakt door een eenmalige ontvangst van € 1.106,-- in verband met de aanleg van een nieuw benzinstation. De overschrijding bij Landelijk Gebied (ontgrondingen) wordt voornamelijk verklaard door de vergunning voor een dieptewinning (uitbreiding zandwinning De Mussels), waarvoor € 27.628,-- werd ontvangen.

Programma	Hoofdfunctie/doelstelling	Begroot 2009	Resultaat 2009	Resultaat 2008	Resultaat 2007	Resultaat 2006	Gemiddelde laatste 4 jaar
3.0	Verkeer en vervoer (verkeer)	17.500	20.232	17.095	12.925	2.365	13.154
3.1	Verkeer en vervoer (wegenbeheer)	5.000	8.731	5.105	5.867	5.969	6.418
3.1	Verkeer en vervoer (Vaarweg Meppel-De Punt)	500	933	425	485	217	515
3.1	Verkeer en vervoer (Zuidelijk vaarwegennet)	500	290	1.137	442	2.118	997
4.0	Waterhuishouding (Grondwaterwet)	10.000	9.976	2.440	5.742	32.499	12.664
6.0	Landelijk Gebied (ontgrondingen)	30.000	56.896	89.857	116.582	155.370	104.676
		63.500	97.058	116.059	142.043	198.538	138.425

In 2010 zal de bestaande legesverordening worden aangepast in verband met de invoering per 1 juli 2010 van de WABO, waarbij zal worden aangesloten op het door het IPO ontwikkelde provinciaal legesmodel.

4 Nazorgheffing stortplaatsen

Wettelijk is de provincie verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen. De provincie Drenthe draagt deze verantwoordelijkheid voor twee stortplaatsen. Dit zijn de Stortplaats Meisner te Ubbena en Essent Milieu¹ te Wijster. De nazorgheffing, die de provincie op grond van artikel 15.44 van de Wet milieubeheer heeft ingesteld, is ter bestrijding van de in de wet limitatief opgenomen kosten om deze taak uit te voeren.

Het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe stelt een eigen begroting en jaarverslag op, die ter informatie aan de leden van PS worden gestuurd. In het jaarverslag wordt onder meer verantwoording afgelegd over het gerealiseerde rendement op het belegde vermogen en over de gemaakte kosten.

Geraamde en gerealiseerde inkomsten

De nazorgheffing wordt geheven per stortplaats. De hoogte van de jaarlijkse heffing is afgeleid van het doelvermogen per stortplaats. In 2009 is aan Meisner te Ubbena een heffing begroot en gerealiseerd van € 201.577,-. De heffing aan Essent te Wijster is nog steeds opgeschort.

5 Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. De opcenten zijn een opslag op een andere belasting, namelijk de motorrijtuigenbelasting. Deze belasting wordt geïnd door de Rijksbelastingdienst.

Geraamde en gerealiseerde inkomsten

De opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting is qua opbrengst de belangrijkste provinciale heffing. Deze belasting is voor de provincies een algemeen dekkingsmiddel. Het tarief wordt gebaseerd op het vierjarig gemiddelde van het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie en gaat steeds in op 1 april van ieder jaar. PS stellen het opcententarief jaarlijks vast en hebben het per 1 april 2009 vastgesteld op 81,0.

In 2009 is er ten opzichte van de raming € 180.452,- meer aan opbrengst van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting gerealiseerd dan geraamd. In het navolgende zijn raming en realisatie tegenover elkaar gezet.

Raming 2009	44.523.000
Realisatie 2009	44.703.452
Verschil	180.452

Het totaal van het wagenpark dat deel uitmaakt van de grondslag voor de berekening van de opbrengst van de motorrijtuigenbelasting bedroeg op 31 december 2008 223.671. Voor de berekening van de opbrengst voor 2009 is uitgegaan van een groei van 0,5% als gevolg van de groei van het wagenpark en een verschuiving naar zwaardere gewichtsklassen. Met name een sterkere groei van het wagenpark heeft geleid tot de meevallende opbrengst in 2009.

¹ Per 1 januari 2010 is Essent Milieu verzelfstandigd en verder gegaan onder de naam Attero.

I.2.2

Weerstandsvermogen

In deze paragraaf wordt het weerstandvermogen van de provincie Drenthe weergegeven. Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. De weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden waarover de provincie kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Voor het kunnen beoordelen van het weerstandsvermogen is het noodzakelijk de aanwezige weerstandscapaciteit te analyseren in samenhang met de omvang en de achtergronden van de risico's. In deze paragraaf komen aan bod:

- Provinciaal beleid;
- Weerstandscapaciteit:
 - Incidentele weerstandscapaciteit;
 - Structurele weerstandscapaciteit;
- Inventarisatie van de aanwezige risico's.

Provinciaal beleid

Om de vele ambities van de provincie Drenthe te realiseren is het van belang dat de provinciale middelen zo scherp mogelijk ingezet worden. Hier past een wat minder behoudende financiële koers bij. Het is niet de bedoeling dat er geld blijft liggen. Deze koers houdt ook in dat er meer dan voorheen risico's genomen worden. Deze risicovollere koers kan gevolgd worden indien er sprake is van voldoende weerstandscapaciteit, zodat de eventuele financiële tegenvallers opgevangen kunnen worden.

Hieronder gaan wij in op het beleid met betrekking tot weerstandscapaciteit en de risico's. Op basis van de conclusie uit het rapport over weerstandsvermogen van onze huisaccountant uit 2005 werd een noodzakelijke weerstandscapaciteit geacht ongeveer € 25 miljoen te zijn.

De weerstandscapaciteit als percentage van de totale lasten (10%) is eveneens een goed meetpunt. Immers, naarmate de lasten toenemen, zijn de risico's vaak ook groter. De totale werkelijk lasten 2009 bedragen € 277 miljoen, 10% hiervan is € 27,7 miljoen.

Weerstandscapaciteit

Onder weerstandscapaciteit verstaat het BBV de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten te dekken. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Vanwege de koers die het college voorstaat en die door middel van de Voorjaarsnota 2007 PLUS door de staten is bekrachtigd, wordt er ten aanzien van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit een ander uitgangspunt gehanteerd. Niet alle vrije reserves worden gerekend tot de weerstandscapaciteit. Immers, de intentie is uitgesproken concrete en uitgewerkte plannen aan de staten voor te leggen ten laste van reserves. Dit uit zich met name in de (vrij aanwendbare) reserve Stimuleringsfonds Drentse projecten. Binnen de definitie van de BBV valt een dergelijke reserve te rekenen tot de weerstandscapaciteit. Omdat de komende collegeperiode een aantal projecten uit deze reserve gefinancierd gaan worden is het niet reëel om deze reserve mee te tellen voor de weerstandscapaciteit. Dit geldt gedeeltelijk ook voor de reserve voor algemene doeleinden.

Om scherper het onderscheid te krijgen tussen een reserve die nodig is om te voldoen aan de weerstandscapaciteit en de vrij aanwendbare reserves is een risicoreserve ingesteld. Deze risicoreserve wordt gevormd ten laste van de reserve voor algemene doeleinden en de saldireserve. Na deze mutatie in 2008 is er, naast een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden, een risicoreserve als buffer ten behoeve van de weerstandscapaciteit. De saldireserve wordt niet in zijn geheel naar de reserve voor algemene doeleinden gebracht vanwege uitgaven die nog gemaakt worden voor zaken uit het collegeprogramma 2003-2007. Uiteindelijk zal de saldireserve medio 2011 op € 0 uitkomen. Daarmee vormt de reserve voor algemene doeleinden de incidenteel vrij besteedbare ruimte.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen. Hiervoor wordt een risicoreserve gebruikt ter grootte van € 19 miljoen.

De daarmee ingestelde reserves hebben de volgende functie

Risicoreserve

Deze reserve wordt ingesteld om incidentele tegenvallers op te vangen, die niet door een specifieke voorziening worden afgedekt. Voorgesteld wordt deze reserve de komende jaren € 19 miljoen groot te laten zijn. Jaarlijks zal aan de hand van een risico-inventarisatie worden bekeken in hoeverre het weerstandsvermogen in de toekomst dient te worden bijgesteld.

Saldireserve

Deze reserve wordt gebruikt als algemeen dekkingsmiddel voor overlopende budgetten naar volgende jaren. Met het overhevelen van een groot gedeelte van het saldo komt naar verwachting de reserve medio 2011 op € 0 uit.

De samenstelling en ontwikkeling van de algemene reserves ziet er als volgt uit.

(bedragen x € 1.000) per 31 december	2006	2007	2008	2009
Reserve voor Algemene doeleinden	63.425	42.725	33.834	36.451
Saldireserve	5.204	16.293	6.231	639
Reserve voor Flexibel beleid	494	160	0	0
Reserve Uitvoering Collegeprogramma 2003-2007	3.150	1.575	0	0
Reserve Stimuleringsfonds Drentse projecten	0	22.181	44.419	20.839
Risicoreserve	0	0	19.000	19.000
Totaal Algemene reserves	72.273	82.934	103.484	76.929

De algemene reserves zijn met € 26,5 miljoen afgenomen. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt door de forse onttrekking aan de Reserve Stimuleringsfonds Drentse projecten. Deze reserve is met € 23,6 miljoen afgenomen en is meerjarig al aan budgetten toebedeeld volgens de begroting 2010.

Resultaat boekjaar 2009

Het rekeningsaldo over het boekjaar 2009 bedraagt € 44,6 miljoen vóór bestemming van de reserves. Het saldo is per 31 december 2009 in afwachting van de definitieve bestemming onder de algemene reserves geplaatst. Als bestemming voor verrekening met reserves wordt een bedrag van € 43,2 miljoen voorgesteld. Van het resultaat van € 1,3 miljoen dat dan overblijft, is een aantal projecten nog niet (volledig) gerealiseerd in 2009, waardoor gelden zijn overge-

houden in 2009. Bij de vaststelling van de jaarstukken stellen we een bedrag van € 0,9 miljoen voor. Het restant van € 0,4 miljoen heeft nog geen bestemmingsvoorstel gekregen en kan daarom (voorlopig) tot de weerstandscapaciteit worden gerekend.

Conclusie algemene reserves

Het saldo van de reserve Stimuleringsfonds Drentse projecten (saldo per 31 december 2009 € 20,8 miljoen) wordt niet tot de incidentele weerstandscapaciteit van de provincie gerekend, omdat deze wordt ingezet voor dekking van projecten in de huidige collegeperiode. Formeel valt deze echter wel onder de vrije reserves. Het resultaat boekjaar 2009 dat nog geen bestemming heeft gekregen (€ 0,4 miljoen) kan (voorlopig) gerekend worden tot de incidentele weerstandscapaciteit. Dit verandert pas als PS tot een definitieve bestemming heeft besloten die niet de algemene reserves betreffen.

Bestemmingsreserves

Alle bestemmingsreserves zijn door PS bestemd voor een bepaald doel. Alleen voor het afgesproken doel mogen bestedingen plaatsvinden. Alle uitgaven en inkomsten van de bestemmingsreserves lopen via de exploitatierekening. Bij de begroting worden toevoegingen aan en bijdragen van reserves opgenomen. Dit kunnen afgesproken algemene mutaties zijn, maar ook bijdragen van reserves die dienen voor het opvoeren van jaarbudgetten in de begroting. Dit is een verwachte besteding van de reserve in het boekjaar. Wanneer er meer of minder wordt besteed dan is begroot, moet PS toestemming geven voor een extra toevoeging of onttrekking aan de reserve. Volgens de BBV-voorschriften worden alle mutaties op de reserves vermeld bij het programma 6 Middelen. Dit maken wij expliciet zichtbaar door een resultaat voor bestemming en een resultaat na bestemming van reserves te presenteren. Het resultaat in de exploitatie van de bestemmingsreserves bedraagt € 43,2 miljoen.

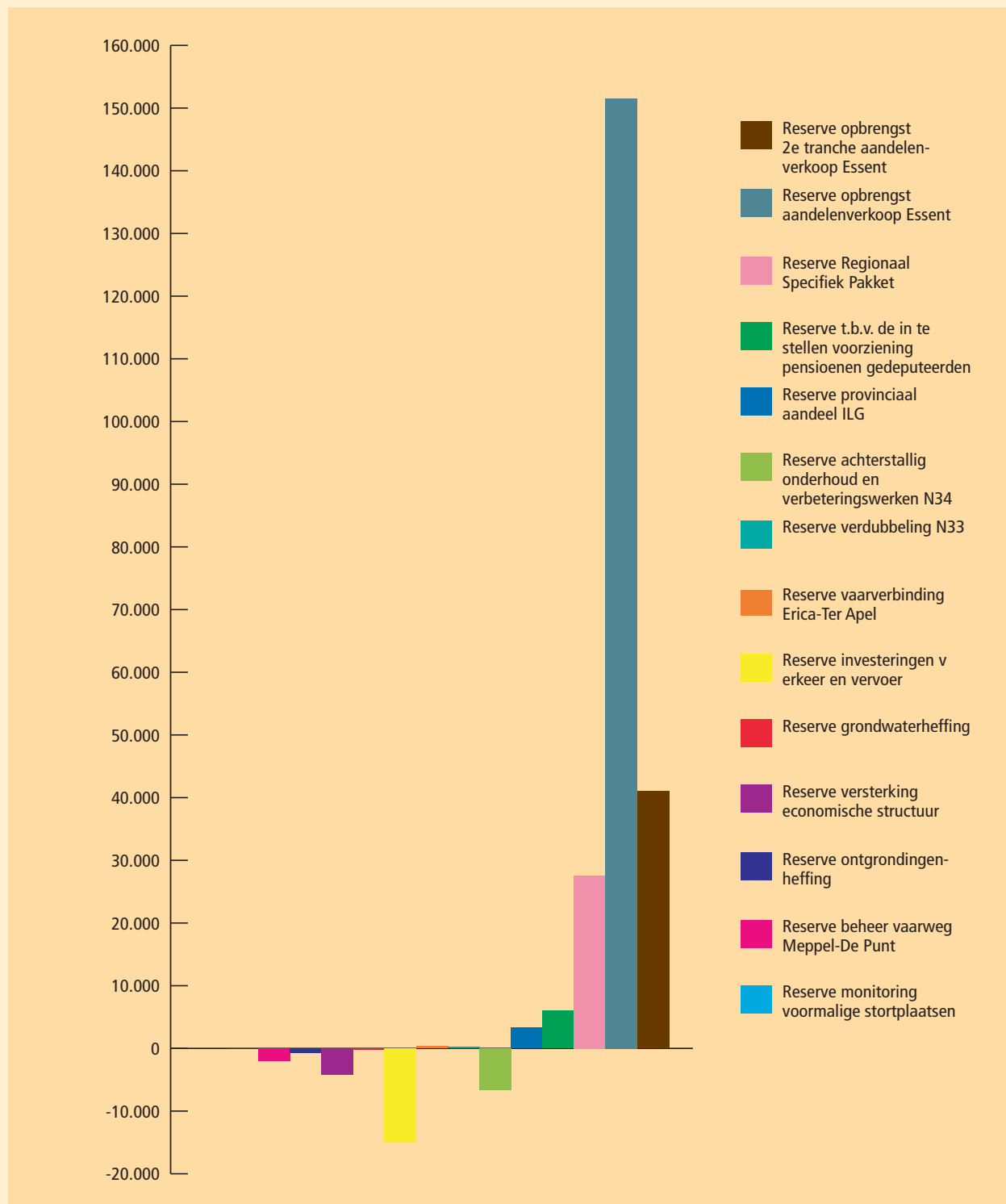
Vanwege het feit dat bestemmingsreserves zijn bedoeld voor een specifiek doel, worden deze niet meegenomen bij de bepaling van de incidentele weerstandscapaciteit.

De samenstelling en ontwikkeling van de bestemmingsreserves (voor bestemming resultaat reserves 2008) ziet er als volgt uit.

(bedragen x € 1.000) per 31 december	2006	2007	2008	2009
Bestemmingsreserves	83.942	105.357	102.715	264.978

Het totale saldo van de bestemmingsreserves is, op basis van de goedgekeurde begrotings bedragen, in 2009 gestegen met € 158,2 miljoen. Als de voorgestelde bestemming van reserves van € 43,2 miljoen ook goedgekeurd wordt, dan is het saldo van de bestemmingsreserves in 2009 gestegen met € 201,4 miljoen. De mutaties in de bestemmingsreserves zijn de volgende.

Grafiek Mutaties in de bestemmingsreserves

De mutaties zijn toegelicht bij de overige gegevens, in hoofdstuk III.1.2 van de Jaarrekening.

Conclusie bestemmingsreserves

In de Voorjaarsnota 2009 en de 2e bestuursrapportage 2009 zijn voor de komende periode voorstellen gedaan hoe met reserves wordt omgegaan. Uitgangspunt hierbij is het verbeteren van de transparantie en het jaarlijks integraal afwegen van middelen. Na het opheffen van een aantal bestemmingsreserves in 2008, is in 2009 ook de Reserve ontgrondingenheffing opgeheven.

Stille reserves

De stille reserves zijn de reserves die niet op de balans staan. Stille reserves ontstaan wanneer bezittingen niet worden geactiveerd of wanneer de reële waarde afwijkt van de waarde die in de boeken staat. Een provincie kan echter verborgen vermogen niet zo maar te gelde maken. Bij de toelichting op de balans is dit jaar wel de geschatte stille reserves van de deelnemingen aangegeven. Dit is in totaal € 25,6 miljoen. Ook is het voor stille reserves die zijn ‘opgesloten’ in andere activa niet zinvol om deze mee te nemen in de weerstandscapaciteit. De meerwaarde van deze activa kan immers alleen dan verzilverd worden als er geen vervanging voor terug hoeft te komen. De activa die bij de provincie Drenthe op de balans staan worden voornamelijk gebruikt voor de normale bedrijfsvoering.

De verkoop van de aandelen Essent heeft voor een sterke daling van de stille reserve gezorgd. Deze reserve is omgezet in de bestemmingsreserve ‘opbrengst aandelenverkoop Essent’.

Structurele weerstandscapaciteit

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. Dit betreft in beginsel de optelsom van de ruimte op de begroting en de onbenutte belastingcapaciteit.

Ruimte op de begroting

De post Onvoorzien uitgaven binnen het begrotingsprogramma Financiering en algemene dekkingsmiddelen, ten bedrage van structureel € 450.000,--, kan worden aangemerkt als onderdeel van de structurele weerstandscapaciteit. In de Voorjaarsnota 2007 PLUS is voorgesteld om deze post voor onvoorzien omstandigheden te blijven gebruiken, maar ook te gebruiken voor dekking van voorbereidingskosten. Hieronder worden kosten verstaan die gemaakt worden om een project(investering) uit te werken tot een concreet statenvoorstel. Indien de staten besluiten tot een dergelijke investering of project zullen deze kosten worden toegevoegd aan de investering/project. Als het project niet doorgaat zullen de voorbereidingskosten ten laste van de post onvoorzien worden gebracht. In 2009 is het bedrag bij de 2e bestuursrapportage afgeraamd.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit van de provincie Drenthe bestaat uit het verschil tussen de opbrengst bij het maximaal aantal te heffen opcenten motorrijtuigenbelasting en de opbrengst bij het werkelijk tarief. Het tarief dat is voorgesteld aan PS bij de begroting 2009 bedraagt 81,0. Het maximum tarief dat door het Ministerie van Financiën is vastgesteld bedraagt per 1 april 2009 111,9 en per 1 april 2010 116,7. Op grond van deze uitgangspunten is de onbenutte belastingcapaciteit als volgt (x € 1.000).

	2009	2010	2011	2012
Voorgesteld tarief	44.703	45.676	46.848	48.050
Maximaal tarief	56.611	59.285	66.466	68.171
Onbenutte belastingcapaciteit	11.908	13.609	19.618	20.121

De weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe

Uit het vorenstaande blijkt dat de weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe als volgt meerjarig kan worden weergegeven (afgerond, x € 1.000,--).

Omschrijving	2009		2010		2011		2012	
	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.	Inc.	Struct.
Risicoreserve	19.000		19.000		19.000		19.000	
Ruimte binnen begroting		0		450		450		450
Onbenutte belastingcapaciteit		11.908		13.609		19.618		20.121
Totaal (inc. + struct)		30.908		33.059		38.618		39.571

De algemene reserves en het nog niet bestemde rekeningresultaat 2009 zijn niet meer meegeteld in deze optelling, omdat met de nieuwe systematiek alleen de risicoreserve tot de weerstandscapaciteit wordt gerekend. Deze risicoreserve is niet vrij aanwendbaar voor PS, omdat anders de mogelijke tegenvallers niet meer opgevangen kunnen worden. De rest van de algemene reserves zijn wel vrij aanwendbaar. Zolang PS deze reserves niet inzet voor specifieke doelen, kunnen deze reserves volgens het BBV feitelijk ook nog tot de weerstandscapaciteit gerekend worden. Voor 2009 is dit de algemene reserve van € 36,4 miljoen en het niet bestemde rekeningresultaat 2009 van € 0,4 miljoen. De weerstandscapaciteit ziet er dan feitelijk als volgt uit:

Omschrijving	2009	
	Inc.	Struct.
Risicoreserve	19.000	
Reserve voor algemene doeleinden	36.451	
Rekeningresultaat 2008 (nog niet bestemd)	44.606	
Onbenutte belastingcapaciteit		11.908
Totaal (inc. + struct)		111.965

De ruimte binnen de begroting wordt in de opstelling van 2009 weggelaten, omdat dit bedrag is afgehaald bij de 2e bestuursrapportage 2009.

Vanzelfsprekend geldt dat de componenten van de weerstandscapaciteit verschillen in hun mate van inzetbaarheid. Zo is de risicoreserve direct aanwendbaar tot het maximum. Het verhogen van het opcententariaf in het kader van het opvangen van risico's zal daarentegen niet lichtvaardig worden besloten.

Inventarisatie van de aanwezige risico's

Van de risico's die de provincie loopt, is een aantal afgedekt door de gebruikelijke verzekeringen of door het instellen van voorzieningen. In deze paragraaf gaat het om risico's die niet zijn afgedekt of niet kunnen worden afgedekt. Provincies hebben te maken met een diversiteit aan lastig in te schatten risico's die bovendien soms onderling afhankelijk zijn. Binnen de provincie Drenthe worden de risico's momenteel binnen de organisatie vooral op het niveau van de afdelingen beheerd als onderdeel van de integrale managementverantwoordelijkheid van de afdelingshoofden. Binnen de provincie is een meer concernbrede methodiek voor risicomanagement in voorbereiding, waarbij ook sprake zal zijn van een verdere professionalisering, en waarbij niet langer de nadruk voornamelijk ligt op het benoemen van risico's, maar ook en vooral op het nemen van adequate beheersmaatregelen. De provincie onderkent de volgende risico's.

Renteontwikkeling

Het vreemd vermogen bedraagt 26,6 % van het totale vermogen. De risico's bij de renteontwikkeling van het vreemd vermogen zijn beperkt, omdat het hier vooral om overlopende

passiva gaat dus kortlopende schulden met een rentelooptijd korter dan 1 jaar met een vast laag rentepercentage. Voor de uitgezette gelden werd in 2009 uitgegaan van een korte termijnrente van 1,22%. De gerealiseerde korte termijnrente over de uitgezette gelden bedroeg 2,5%. Wij hebben in 2009 geen nieuw lang vreemd vermogen aangetrokken.

Renterisico ILG

De provincie Drenthe loopt een renterisico bij de uitvoering van het ILG 2007-2013. De hoogte van het risico is afhankelijk van de snelheid in de uitvoering van het pMJP Drenthe landelijk gebied.

Het risico is ontstaan, omdat GS hebben uitgesproken de ambities die in het pMJP staan en voor wat betreft de rijksmiddelen (uitvoering rijksdoelen door provincie) over zeven jaar verspreid worden uitbetaald.

Concreet betekent dit dat als we de rijksdoelen snel uitvoeren om op termijn kans te maken op extra middelen door bijstelling van de te behalen prestaties aan rijksdoelen, de provincie gebruik zal moeten maken van de leenfaciliteit bij het Groenfonds. Elk kwartaal stort het Rijk bij het Groenfonds middelen, waaruit de provincie DLG en DR bevoorschot worden.

Naast het risico van betalen staat natuurlijk ook het voordeel van rentevergoeding ontvangen. Op dit moment heeft de provincie een batig saldo op de rekening bij het Groenfonds staan (eerste storting ontvangen, eerste betalingen aan DR en DLG gedaan).

Overige risico's ILG

Met ingang van 2007 voert de provincie de regie inzake het ILG. De feitelijke (financiële) uitvoering vindt plaats door DLG en DR. Ten tijde van opmaken van deze begroting zijn er risico's te onderkennen, omdat de procedures nog niet volledig uitgekristalliseerd zijn:

- onduidelijkheid over de accountantsverklaringen die de provincie van DLG en DR gaat ontvangen;
- nog geen volledige afstemming tussen door DLG en DR verstrekte verantwoordingsinformatie en de wijze van verantwoording in de provinciale administratie;
- DLG en DR verantwoorden op kasbasis (dus exclusief verplichtingen) en registeren daarnaast apart verplichtingen. De provinciale boekhouding kent een stelsel van baten en lasten. Dit betekent dat de provincie (mogelijk) een deel van de verplichtingen in de provinciale jaarrekening moeten opnemen. Verder kent het ILG een lange looptijd, namelijk tot en met 31 december 2013. Het financieel risico dat in dit verband gelopen wordt is niet te kwantificeren.

Financiële risico's rond de realisatie van twee ecoducten N48

De realisering van het ecoduct bij de Steenbergerweg wordt gecombineerd met een fietspad. Hierdoor ontstaat een zogenaamd combiduct. De realisatie van het ecoduct en het combiduct en de aansluiting van het ecoduct gedeelte van de robuuste verbinding brengt de volgende financiële risico's met zich mee en die niet ten laste komen van het pMJP/ILG:

- De provincie Drenthe, de gemeente De Wolden en Rijkswaterstaat hebben een overeenkomst met de afspraak dat de reconstructie van de weg en de bouw van de ecoducten gelijktijdig worden uitgevoerd. De ramingen geven aan dat de kosten van de bouw van de ecoducten binnen de in het pMJP beschikbare bedragen gerealiseerd kunnen worden. Door de aanbestedingsvorm (design&construct) is er een (gering) risico dat het aanbestedingsbedrag hoger uitkomt dan de raming.
- Een ander risico is dat de grond bij het ecoduct Steenbergerweg niet op tijd wordt verworven. De gemeente De Wolden is een onteigeningsprocedure gestart maar het kan zijn dat de aannemer zijn planning en/of werkwijze hierop moet aanpassen. Dit kan worden gezien als een in gebreke blijven van de opdrachtgever, waarbij de aannemer de extra kosten kan verhalen op de opdrachtgever, i.c. de provincie Drenthe.

Financiële risico's

Over de verstrekte leningen loopt de provincie een kredietrisico. Voor het merendeel van de verstrekte geldleningen is echter sprake van hypothecaire zekerheidstelling. Over de verstrekte lening aan RTV Drenthe (per 31 december 2009 nog een uitstaande schuld € 3,7 miljoen) loopt de provincie een kredietrisico.

Begrotingsrisico's

Aan veel ramingen in de Begroting zijn onzekerheden verbonden. Bovendien zijn de te realiseren baten en lasten soms niet goed te beïnvloeden.

Risico's op gegarandeerde geldleningen

De gewaarborgde geldleningen betreffen geldleningen verstrekt ten behoeve van instellingen in de gezondheidszorg. In deze sector worden geen nieuwe garanties afgegeven.

Het totaal van de gegarandeerde geldleningen bedraagt per 31 december 2009 € 6,3 miljoen (2008: € 6,9 miljoen).

Kosten bestuursdwang

Bij de geïntensiveerde handhavingsactiviteiten kan het noodzakelijk zijn dat de provincie bestuursdwang moet toepassen. Het is niet altijd zeker dat verhaal van de kosten hiervan mogelijk is.

Claims van derden

Hierbij gaat het om de aansprakelijkheid van de provincie bij (vermeend) onrechtmatig handelen. In de afgelopen jaren is 'de lagere overheid' regelmatig geconfronteerd met gebeurtenissen die haar imago geen goed hebben gedaan. Deze gebeurtenissen hebben geleid tot een kritischer houding van burgers en bedrijven ten opzichte van de lagere overheid. Deze kritische houding leidt ertoe dat de lagere overheid vaker wordt aangesproken op de kwaliteit van de door haar geleverde prestaties. De nasleep van de recente gebeurtenissen bij de lagere overheid, waaronder de gebrekkige handhaving van veiligheidsvoorschriften, bevestigen dit. Hoewel zich in de afgelopen jaren bij de provincie Drenthe geen claims van belang hebben voorgedaan die het noodzakelijk maakten de hiertoe aangehouden buffer in het weerstandsvermogen aan te spreken, achten wij het, gezien de maatschappelijke ontwikkelingen ter zake, toch blijvend nodig hiervoor een risicoreserve binnen het eigen vermogen aan te houden. De accountant heeft daarom aanbevolen een risicobandbreedte aan te houden van minimaal € 1,5 miljoen tot maximaal € 2,5 miljoen. Deze inschatting is gemaakt door uit te gaan van vijf tot tien gebeurtenissen, waarbij claimrisico's zouden kunnen ontstaan en een maximaal risico per gebeurtenis van circa € 250.000,-. Er lopen momenteel twee schadeclaims inzake de vorming van slijmalg in de Grote Rietplas. De provincie is naast de gemeente en het waterschap aansprakelijk gesteld. De gemeente is de hoofdaansprakelijke.

Decentralisatie van rijkstaken

Naast de overdracht van bevoegdheden en middelen vindt ook overdracht van risico's plaats waarbij geen compensatie in geld plaatsvindt. Ook herverdeeffecten dragen in geval van overdracht van rijkstaken naar de lagere overheden bij tot een verhoging van de risico's. De verwachting is dat het risico toeneemt door de verdergaande bezuinigingen en ombuigingen van het Rijk.

Bodemsanering en -bescherming

Verontreinigde bodemlocaties worden steeds vaker vanuit een maatschappelijk oogpunt gesaneerd, waarbij de provincie een stimulerende en een regierol vervult. Met het afromen

van de Voorziening bodemsanering is het risico groot dat, bij onvoldoende rijksmiddelen, de ruimtelijke stedelijke ontwikkeling stagneert door het ontbreken van middelen voor voorfinanciering of cofinanciering. In de programmaperiode 2005-2009 is met de genoemde risico's rekening gehouden.

Lokatie-specifiek

Provincie heeft jarenlang veel onderzoek gedaan naar de verontreinigings situatie op en nabij de locatie Van Wijk en Boerma te Tynaarlo. Tevens wordt nu gewerkt, samen met andere partijen waar onder de gemeente, NS vastgoed etc. om een bestemming voor deze locatie te ontwikkelen.

De kosten voor deze sanering, geschat op een bedrag van € 10 miljoen, zijn dermate hoog dat het beschikbaar gestelde budget van VROM lang niet toereikend is om de saneringskosten te kunnen financieren. De steeds verder gaande verspreiding van verontreinigd grondwater kan op termijn een risico gaan vormen voor het gebied van de Drentse Aa, alwaar ook drinkwater wordt gewonnen door de Waterleidingmaatschappij Groningen.

Onderhoud wegen en kanalen

De provincie loopt het risico dat door derden veroorzaakte schades niet of niet geheel verhaald kunnen worden. Met name schades aan wegen veroorzaakt, anders dan door een ongeval, zijn veelal niet op de eigenaar te verhalen. De provincie wordt verder met enige regelmaat aansprakelijk gesteld voor ongevallen die vaarweggebruikers overkomen. De provincie is hiervoor verzekerd. Daarnaast kunnen ook natuurlijke calamiteiten als extreme regen- of sneeuwval of aardbevingen aanzienlijke schades tot gevolg hebben. De risico's blijven structureel aanwezig.

Vergoeding BTW op schades

Er is een landelijke BTW-discussie met de verzekeringsmaatschappijen. De verzekeringsmaatschappijen willen de BTW van de schades niet vergoeden omdat de provincies en gemeenten deze BTW kunnen compenseren. Over de te volgen koers inzake uitkering van compensabele BTW op schadeclaims heeft een overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van o.m. het Verbond van Verzekeraars, de VNG en het IPO. Het overleg heeft niet geresulteerd in een definitieve standpuntinname van het Verbond van Verzekeraars, maar wel in het besluit van de vertegenwoordigende overheden om de rechter een bindende uitspraak te laten doen.

Marktsituatie bij aanbestedingen

De (aanbestedings)marktsituatie in de jaren 2001-2006 kenmerkte zich door verlaagde aanneemsommen, mede door de Bouwaffaire en lagere omzetvolumina bij opdrachtgevers. Deze gunstige marktsituatie heeft in het verleden geleid tot kortingen in de aanneemsommen. Aan deze gunstige marktsituatie is medio 2008 t.g.v. de kredietcrisis en de hieruit volgende economische crisis een eind gekomen. De hieruit voortvloeiende tendens is thans dat de vraag op de aannemersmarkt naar onderhoudswerken afneemt. Bij een gelijkblijvend aanbod en een afnemende vraag loopt de provincie minder risico dat de aanneemsommen hoger worden.

Openbare verlichting

Het voornemen is om in het kader van het energiebeleid de openbare verlichting te gaan verminderen. De provincie loopt het risico dat er verschil in inzicht is m.b.t. openbare verlichting tussen de burgers en de provincie. Om de risico's te beperken hecht de provincie waarde aan de communicatie hieromtrent met de burgers. Uit onderzoek is gebleken dat door het uitvoeren van deze energiebesparende maatregel de verkeersveiligheid niet in het geding komt.

Financiële risico's ten aanzien van Landinrichting op Drentse maat (LODM), Hunzemaat, Verplaatsingsregeling Drentse bedrijven (VDB) en Verplaatsingsregeling agrarische bedrijven (VAB)

De provincie heeft een viertal fondsen opgericht bij het Nationaal Groenfonds ten behoeve van de vier vorengenoemde regelingen. Daarnaast wordt geld geleend bij het Nationaal Groenfonds ten behoeve van de aankoop dan grond door DLG ter realisatie van de doelen waarvoor deze fondsen zijn opgericht. Wanneer de doelen bereikt zijn, worden deze gronden weer vervreemd. Vanuit de fondsen worden de kosten die het Nationaal Groenfonds hiervoor maakt betaald en komen de pachtinkomsten binnen. Aangezien een deel van de gronden meerjarig in eigendom is van DLG, hebben fluctuaties in de prijsontwikkeling van gronden invloed hebben op de het vermogen in de fondsen. De langjarige ontwikkeling is dat de grondprijzen stijgen. De kortetermijnhandel laat wel eens fluctuaties zien, waardoor de laatste jaren zowel gronden met winst als met verlies verhandeld zijn. De fondsen worden zodanig beheerd dat er een ruime buffer is om dergelijke fluctuaties op te vangen.

Europese programma's

In 2004 en 2005 is het EU-programma doelstelling 2 1997-1999 (samen met de provincie Groningen) door de Europese Commissie gecontroleerd. Deze controle heeft geleid tot een voorlopige terugvordering van € 4,4 miljoen. In oktober 2007 heeft hierover een hoorzitting plaatsgevonden in Brussel. In de hoorzitting heeft de beheersautoriteit meer dan de helft van deze terugvordering bestreden. De commissie zal nu een definitief standpunt opstellen. Dit standpunt zal zeer waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2008 worden ingenomen. Is dit gebeurd? . De beheersautoriteit kan dit standpunt vervolgens accepteren of in beroep gaan bij het Europese Hof. Het risico is voor het grootste deel afgedekt door rentebaten op het programma (ruim € 3,5 miljoen).

Naast de in het SNN uitgevoerde Europese programma's is de provincie Drenthe betrokken bij de projecten Hanze Passage, Innovatieve Acties, Farmers for Nature, Waterline Economy, Watercost en Sparc. Ook bij deze projecten is sprake van risico's ten aanzien van de eindafrekening.

Risico's in het kader van het Kompas

De provincie Drenthe is bij de Gemeenschappelijke regeling SNN mede risicodragend voor de risico's bij de uitvoering van het Kompas-programma, zoals onrechtmatigheden bij de uitvoering van projecten, interpretatieverschillen en verandering van regelgeving. Voor oude en huidige programma's en regelingen is geraamd hoe groot de risico's zijn. De risico's zijn vervolgens afgezet tegen de beschikbare reserves. Voor de oude programma's en regelingen is er binnen SNN ruim voldoende weerstandsvermogen om de resterende risico's op te vangen. De omvang van de reserves bij de huidige programma's en regelingen is voldoende om inhoudelijke en budgettaire risico's op te vangen.

Dividend Essent

Het dividend van Essent was in 2009 geraamd op € 6,7 miljoen. De winst is per definitie echter onzeker. Het risico kan zowel positief als negatief zijn. Uiteindelijk is het totale dividend van Essent over 2009 uitgekomen op € 10.1 miljoen.

Nazorg stortplaatsen

Op grond van de wettelijke nazorgregeling in de Wm wordt de provincie, na overdracht van de nu operationele stortplaatsen, verantwoordelijk voor de bestuurlijke, organisatorische en financiële aspecten van de nazorg van deze stortplaatsen. Er worden in dit kader risico's genomen, vooral als het doelvermogen niet wordt bereikt als gevolg van tegenvallende rende-

menten, een snellere sluiting van de stortplaats dan voorzien of door wanbetaling, evenals door niet-voorzien omstandigheden nadat overdracht van de stortplaatsen aan de provincie heeft plaatsgevonden. Nadat de stortplaatsen zijn gesloten, kan geen verrekening met de exploitant meer plaatsvinden. Met behulp van een protocol sluitingsverklaring en een risicomodel wordt het risico beperkt.

Uitvoering Meerjarenuivoeringsprogramma verkeer en vervoer

Het gaat hierbij om diverse risico's, waaronder:

- planschade. Met name bij de grotere nieuwbouwprojecten (zoals de aanleg van rondwegen) kan het risico van planschade ex artikel 49 van de WRO niet geheel worden uitgesloten. Van belang is dat dit risico al tijdens de bestemmingsplanprocedure wordt geïnventariseerd; vertraging planprocedures als gevolg van de advies- en beroepsprocedures bij het voldoen aan planologische regelingen en/of diverse vergunningen;
- draagvlak planontwikkeling. Kenmerk voor het huidige provinciale beleid is het streven naar een verkeers- en vervoersvisie per corridor of gebied en een daarop gericht integraal maatregelenpakket. Met name het draagvlak voor de conclusies en aanbevelingen van de verschillende corridorstudies bepaalt de haalbaarheid van meerjarenuivoeringsconvenanten. In financiële zin kunnen deze risico's positief en negatief zijn;
- onteigening. Veelal worden de gronden langs minnelijke weg verworven. In een aantal situaties is echter een onteigeningsprocedure nodig. Deze procedures zijn tijdrovend, dus vertragend en kostenverhogend;
- bodemsaneringen. In incidentele gevallen zal tijdens de uitvoering van het werk verontreiniging van het grondwater of van de bodem worden aangetroffen. Bodemsaneringen kunnen aanzienlijk kostenverhogend werken en zullen vaak tot grote vertragingen van het project leiden. Bij wegconstructies moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid van het moeten afvoeren en verwerken van teerhoudend asfalt;
- geluidhinder. Sinds een aantal jaren moet bij reconstructies een akoestisch geluidsonderzoek worden uitgevoerd naar de effecten van de maatregelen op de omgeving (bijvoorbeeld de woningen langs een weg). Voor het geval de berekende geluidbelasting 1,5 dB hoger is dan de waarde in de oude situatie, moet de overheid maatregelen treffen. Daarbij kan gedacht worden aan maatregelen aan de bron (bijvoorbeeld geluidsreducerend asfalt) dan wel aan maatregelen op de plaats waar het effect optreedt (bijvoorbeeld maatregelen aan de woningen). Indien er maatregelen moeten worden getroffen, zijn deze van invloed op de kosten van het project;
- kabels en leidingen. Het moeten verleggen van kabels en leidingen kan in sommige gevallen aanzienlijk kostenverhogend werken en in de tijd gezien vertragingen opleveren;
- aanbestedingen. De op het moment van aanbesteden heersende marktsituatie kan een risico vormen. Een mee- of tegenvallende aanbesteding kan wel 30% verschil maken;
- water-, archeologie-, flora- en faunatoets. Voordat een bestemmingsplan gewijzigd kan worden moet de water-, archeologie-, flora en faunatoets met een positief resultaat worden doorlopen. Bij negatief resultaat kan het leiden tot een wijziging dan wel vertraging van het project;
- financiële dekkingsplannen. De uitwerking van het provinciale beleid wordt in nauwe samenwerking met derden (onder andere Rijk en gemeenten) in een Meerjarig regionaal investeringsprogramma opgenomen. Per project wordt aangegeven welke overheden en instanties als financieel medeverantwoordelijke partner worden gezien. De afspraken daarover worden sinds 2005 jaarlijks in het PUP vastgelegd. Het dekkingsplan moet als een risico worden gezien in geval over de financieringsopzet nog geen overeenstemming is bereikt. In die gevallen waar een project in eerste aanleg een provinciale verantwoordelijkheid betreft, zal de provincie zelf moeten zorg dragen voor een financieel vangnet voor het eventueel (gedeelte-

lijk) mislukken van de nagestreefde financieringsopzet. Dat vangnet zal in beginsel worden gevonden binnen de provinciale budgetten.

Motorrijtuigenbelasting

Het Centraal Bureau Motorrijtuigenbelasting (CBM) int de provinciale opcenten en draagt deze aan de provincies af. De provincies hebben geen controlemogelijkheden op deze afdrachten en zijn daarmee informatieafhankelijk van het CBM. Er blijft onzekerheid bestaan over de juistheid en de volledigheid van de ontvangen opcenten. Overigens is inmiddels door het IPO het initiatief genomen om een convenant met de Belastingdienst op te stellen waarin de controle- en informatiemogelijkheden afdoende worden geregeld.

Overige aanwezige risico's

Ten slotte vermelden wij nog de volgende aanwezige risico's.

- Computeruitval
- Oninbare debiteuren
- Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen
- Kosten Sociaal statuut
- Subsidieafrekeningen richting het Rijk
- Ontoereikende verzekeringen
- Beleidsrisico's

- Computeruitval

Voorkomen moet worden dat ingeval van ingrijpende storingen of calamiteiten bedrijfsactiviteiten voor langere tijd onderbroken zijn en dat kritische (geautomatiseerde) bedrijfsprocessen tegen deze effecten worden beschermd. Contracten met leveranciers, voorraden en de beheersorganisatie zijn afgestemd op een 99 % beschikbaarheid van de voorzieningen. In het calamiteitenplan van de Bedrijfshulpverlening zijn verschillende scenario's omschreven hoe gehandeld dient te worden in geval van calamiteit om zoveel mogelijk slachtoffers te voorkomen, schade te beperken en zo snel mogelijk na een incident weer over te gaan op de normale bedrijfsvoering. De risico's zijn door bovenstaande maatregelen gering, maar bij grote (langdurige) calamiteiten en beveiligingsincidenten (als gevolg van bijvoorbeeld natuurrampen, ongevallen, brand en opzettelijke handelingen) zou een beheersproces van bedrijfscontinuïteit moeten worden geïmplementeerd om verstoring tot een aanvaardbaar niveau te beperken, door een combinatie van preventieve maatregelen en herstelmaatregelen. Dit alles zou te zijner tijd (2010 – 2011) gevat kunnen worden in een continuïteitsplan.

- Oninbare debiteuren

Zowel in de reguliere bedrijfsvoering als bij de grotere investeringen en projecten is er sprake van oninbaarheid op debiteuren. Het debiteurensaldo van de provincie bedroeg per 31 december 2009 € 8.569 miljoen. Op deze vorderingen is in de jaarrekening een voorziening voor mogelijke oninbaarheid in mindering gebracht van € 1,4 miljoen. Jaarlijks wordt in de jaarrekening de hoogte van de voorziening beoordeeld.

- Specifieke uitkeringen

De provincie ontvangt uit vele subsidieregelingen gelden van het Rijk. Over de besteding ervan moet in veel gevallen verantwoording worden afgelegd. Hierbij dient meestal een accountantsverklaring te worden afgegeven. Met ingang van 2006 worden in de jaarrekening (SISA-bijlage) een aantal specifieke uitkeringen opgenomen, waardoor een specifieke accountantsverklaring niet meer vereist is. De verwachting is dat dit voor steeds meer specifieke uitkeringen zal gaan gelden. Indien de subsidievoorwaarden niet adequaat worden nageleefd, bestaat het risico

dat gelden dienen te worden terug betaald aan het Rijk, terwijl de kosten wel zijn gemaakt of bedragen wel zijn doorgegeven naar andere instellingen. Het genoemde risico leidt daarom niet tot een kwantificering van een aanwezig financieel effect.

- **Ontoereikende verzekeringen**

Een groot deel van de risico's is te verzekeren. De provincie heeft de normaal gebruikelijke risico's behorende bij hun taken dan ook verzekerd. Daarnaast zijn diverse aansprakelijkheidsverzekeringen afgesloten.

- **Beleidsrisico's**

De provincie loopt ook ten aanzien van wijziging beleid en/of (financiële) herprioritering risico's. Met name bij langjarige projecten is dit risico reëel, omdat het Rijk hier een grote invloed op heeft. Verder loopt de provincie risico ten aanzien van draagvlak bij externe partijen. Veel provinciale ambities zijn qua haalbaarheid afhankelijk van de medewerking van derden: bestuurlijk - politiek, beleidsmatig, financieel, prioriteit en procedureel. Dit risico kan zich in het bijzonder voordoen bij deelname van de provincie aan bijvoorbeeld de ontwikkeling van het gebied Leek-Roden of aan het Masterplan Assen-Zuid.

Verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden

Onder een verbonden partij wordt verstaan: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Vooral het financiële belang impliceert een risico voor de provincie. Immers, de middelen die door de provincie ter beschikking zijn gesteld, kunnen een verlies zijn in geval van faillissement. Verder heeft de provincie een financieel belang indien financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de provincie.

In deze Jaarstukken is een afzonderlijke paragraaf besteed aan verbonden partijen (paragraaf I.2.6). De risico's van de samenwerkingsverbanden worden niet in alle gevallen gekwantificeerd. De accountant geeft in zijn rapport aan dat hij inschat dat de provincie hierbij specifiek risico loopt bij het SNN en GAE. Het gaat hierbij globaal geschat om een risico van vijfmaal de jaarlijkse bijdrage. Dit is omgerekend op basis van de Begroting 2008 ongeveer € 4,3 miljoen.

De volgende verbonden partijen en overige samenwerkingsverbanden zijn te onderscheiden.

Deelnemingen

- Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij. Het betreft een symbolische deelname; de provincie Drenthe is voor 0,01% aandeelhouder.
- WMD. De provincie bezit 50% van het aandelenkapitaal.
- GAE. De provincie bezit 30% van de aandelen. De bijdrage in 2009 bedroeg voor Drenthe € 306.302,--
- Europark Coevorden/Emlichheim Entwicklungsgesellschaft mbH. De provincie zal, gelet op de omvorming van het Europark naar een risicodragende onderneming, alleen indirect (via lening NOM) bijdragen aan het stamkapitaal van het Europark.
- NV Essent. Sinds medio 2009 is Drenthe geen aandeelhouder meer van Essent. Wel is er sindsdien een belang van 2,3% in het netwerkbedrijf ENEXIS, in het milieubedrijf Attero en in Publiek Belang Elektriciteitsproductie. ENEXIS is een regionaal netwerkbedrijf dat wettelijk in handen van overheden moet zijn. Attero is het voormalige Essent Milieu. Publiek Belang Elektriciteitsproductie is een tijdelijke vennootschap in verband met de 50%-deelname in EPZ (Elektriciteitsproductiemaatschappij Zeeland) waarover nog juridische procedures lopen. In de drie bedrijven heeft de provincie geen commissarisplaatsen.

Gemeenschappelijke regelingen

- SNN. De bijdrage in de uitvoeringskosten bedroeg over 2009 € 562.700,--. Bij SNN is voor de risico's van de lopende projecten een ruime voorziening gevormd. Door deelname in het bestuur en het bestuderen en bijhouden van alle bestuursstukken houdt de provincie Drenthe greep op de eventueel aanwezige risico's bij het SNN. Daarnaast vindt toezicht plaats door het Ministerie van BZK.
- BANN. Het bestuursonderwijs is geprivatiseerd. De gemeenschappelijke regeling is in stand gebleven om de eventuele verplichtingen ten opzichte van voormalig personeel na te kunnen komen. Vooralsnog is hierbij geen financieel risico te verwachten.
- Noordelijke Rekenkamer. De GS, waaraan de drie noordelijke provincies deelnemen, is in werking getreden op 1 januari 2005. Vooralsnog is hierbij geen financieel risico te verwachten.
- OV-bureau. Vooralsnog is hierbij geen financieel risico te verwachten.

Stichtingen en andere privaatrechtelijke rechtspersonen

- Stichting Leerstoel Regionale/Noordelijke Economie. Vooralsnog is hierbij geen financieel risico te verwachten.
- Stichting Drentse Bedrijfslocaties (DBL). De . De bijdrage over 2009 bedroeg € 61.585,--.
- Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (LMA). De bijdrage over 2009 bedroeg € 161.088,--.
- Stichting Drents Plateau. Vooralsnog is hierbij geen financieel risico te verwachten.
- Vereniging IPO. De bijdrage over 2009 van de provincie Drenthe bedroeg € 763.634,--.

Bestuursrechtelijke rechtspersonen

- Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe. Het fonds beheert de gesloten stortplaatsen uit de opbrengsten van de nazorgheffing verkregen middelen. Vooralsnog is hierbij geen financieel risico te verwachten.

De risico's van de samenwerkingsverbanden worden in de rapportages van de provincie niet gekwantificeerd. Bestudering van de stukken levert het volgende beeld op.

Nr.	Verbonden partij	Kwantificering (x € 1.000,--)
1.	Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij	0
2.	Waterleidingsmaatschappij Drenthe	0
3.	Groningen Airport Eelde (5x de werkelijke bijdrage 2007)	1.500
4.	Europark Coevorden/Emlichheim Entwicklungsgesellschaft nbH	0
5.	NV Essent	0
6.	Samenwerkingsverband Noord-Nederland (5x de werkelijke bijdrage 2007)	2.600
7.	Interprovinciaal Overleg	0
8.	Bestuursacademie Noord-Nederland	0
9.	Noordelijke Rekenkamer	0
10.	OV-bureau	0
11.	Stichting Leerstoel Regionale/Noordelijke Economie	0
12.	Stichting Drentse bedrijfslocaties	0
13.	Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen	0
14.	Stichting Drents Plateau	0
15.	Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe	0
Totaal		4.100

Conclusie financieel effect van de risico's

Uit het bovenstaande blijkt dat de risico's als volgt gekwantificeerd kunnen worden weergegeven (afgerond x € 1.000,--)

	Financieel effect	
	Minimum	Maximum
Risico's vermeld in deze paragraaf		
- claims van derden	1.500	2.500
Inschatting p.m.-posten risico's vermeld in deze paragraaf en een aan te houden buffer voor algemene bedrijfsvoeringrisico's (5%-8% van de begrote lasten 2008)	14.402	23.044
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen, inschatting	5.000	5.000
Verbonden partijen	4.100	4.100
Totaal financieel effect van de risico's	25.002	34.644

De financiële effecten van de aangegeven risico's worden gezien het vorenstaande ingeschat tussen de € 25 en € 35 miljoen.

Omvang van het weerstandsvermogen

Op basis van diverse kengetallen is getracht een oordeel te geven over het weerstandsvermogen. De volgende kengetallen zijn hiertoe aangegeven (afgerond x € 1.000,--).

Weerstandsvermogen	Totaal
Omvang risico's	25.002 – 34.644
Weerstandscapaciteit (alleen bij te vormen risicoreserve)	30.908
Totaal lasten 2009	288.057
10% van de totale lasten	28.806
Aanbevolen weerstandscapaciteit accountant	25.000

I.2.3

Onderhoud kapitaalgoederen

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatie gemoeid. In de paragraaf die hieraan wordt gewijd, worden de beleidslijnen met betrekking tot beheersmatige aspecten daarvan weergegeven. In deze verantwoording doen wij verslag over de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Onder kapitaalgoederen wordt verstaan alle in eigendom van de provincie zijnde goederen met een meerjarig nut. Deze kapitaalgoederen hebben wij als volgt gerubriceerd.

- Wegen
- Vaarwegen
- Kunstwerken (viaducten, bruggen en dergelijke)
- Groen
- Verlichting
- Gebouwen

Wegenbeheer

Kengetallen

De provincie Drenthe beschikt over ongeveer 467 km wegen, 13 km parallelwegen, 256 km fietspaden, 26 km op- en afritten, 9 km dubbele rijbanen en 3 km voetpaden. Hierin bevinden zich 330 kruispunten/T-aansluitingen, 73 rotondes, 6 verkeersregelinstallaties en een groot aantal (circa 80) bushokjes.

Budget voor onderhoud

Het beschikbare budget voor onderhoud in de provinciale begroting wordt berekend op basis van een normbedrag. Dit bedrag wordt jaarlijks met een percentage verhoogd (inflatiecorrectie). Hierna vindt u een overzicht van de kosten van onderhoud van de wegen, zoals opgenomen in de begroting 2009, en de werkelijke kosten.

Verantwoording 2009

Lasten	Begroot 2009	Realisatie 2009
Programma Beheer en onderhoud	10.663.589	10.893.372

Wij zijn gestart met het maken van een beleidsvisie beheer en onderhoud. Hiermee wordt beleid voor de langere termijn opgesteld, waarmee ook inzicht komt in de kosten, en daarmee de benodigde middelen, voor het beheer en onderhoud. De hoofdlijnen uit de beleidsvisie zijn onderdeel van de totale provinciale meerjarenplanning en kaderstellend voor het uitvoeringsprogramma voor het daaropvolgende jaar.

Het cyclische beheer en onderhoud is in 2009 volgens planning verlopen. In december is de winter ingetreden met veel sneeuwval. Dit heeft geleid tot een verdubbeling van kosten ten behoeve van de gladheidsbestrijding in 2009. De sneeuwval heeft doorgezet in 2010, zodat er begin februari in Nederland nog nauwelijks strooizout voorradig was.

In 2009 hebben wij nog ongeveer 38 km wegareaal voorzien van de juiste wegbelijning conform de eisen van EHK (essentiële herkenbaarheidskenmerken).

In de provincie zijn de provinciale wegen getoetst aan de Europese Richtlijn Omgevingslawaaï. Twee wegen, de N372 en de N851, vallen binnen de categorie waarvoor nader onderzoek wordt uitgevoerd naar mogelijke maatregelen. Voor de overige wegen moeten grenswaarden worden vastgesteld. Bij overschrijding hiervan moeten er actieplannen worden opgesteld om omgevingslawaaï te voorkomen of te reduceren. Bij reconstructies en onderhoudswerkzaamheden moet in de toekomst rekening worden gehouden met de eisen genoemd in de Wet geluidhinder.

Vaarwegen

Kengetallen

De provincie beheert ca. 154 km vaarwegen, met daarnaast 21.200 are bermen en taluds en 24.900 meter watergangen. Het water in de vaarwegen wordt op peil gehouden door middel van 17 sluizen en 13 gemalen.

Vaarweg Meppel-De Punt

Kengetallen

Totale lengte is 64 km vaarweg: het Noord-Willemskanaal, de Drentsche Hoofdvaart en het Meppelerdiep. Over de vaarweg liggen 26 bruggen en het water wordt op peil gehouden door middel van 9 sluizen en 6 pompgemalen/aflaten.

Budget voor onderhoud

Het beschikbare budget voor onderhoud bestaat, naast een jaarlijks geïndexeerd normbedrag, voornamelijk uit bijdragen van derden (rijk en waterschappen). Opmerking hierbij is dat de vergoeding van het Rijk voor groot onderhoud met ingang van 2024 komt te vervallen.

Verantwoording 2009

Lasten	Begroot 2009	Realisatie 2009
Programma Beheer en onderhoud	3.313.979	3.104.185
	Stand per 1 januari 2009	Stand per 31 december 2009
Saldo reserve Beheer vaarweg MDP	6.578.328 (begrote onttrekking 1.795.955)	4.587.812

De geplande projecten zijn gerealiseerd, met uitzondering van de aanleg van de passantenhaven Dieverbrug. De aanleg van de passantenhaven Dieverbrug is niet gerealiseerd in verband met bezwaren op de bestemmingsplanwijziging. Per 1 januari 2008 heeft het Rijk de vergoedingen verlaagd met de btw-component en dit bedrag toegevoegd aan het btw compensatiefonds. Sinds 2008 is het niet langer mogelijk de btw te declareren bij Rijkswaterstaat. Vanwege het besluit van het Rijk om btw-vergoeding toe te voegen aan het btw compensatiefonds, is het btw-deel ter grootte van € 672.256,-- niet door Rijkswaterstaat vergoed. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er bij de Vaarweg Meppel-De Punt sprake is van een nadeel van € 194.561,--.

Zuidoost-Drentse vaarwegen

Kengetallen

De totale lengte is 91 km, waarin zijn opgenomen alle vaarwegen die in het beheer en onderhoud zijn van de provincie Drenthe en die niet vallen onder de vaarweg Meppel-De Punt. Over deze vaarwegen liggen 20 bruggen en wordt het water op peil gehouden door middel van 8 sluizen en 5 gemalen met aflatwerken.

Budget voor onderhoud

Het voor het onderhoud beschikbare budget bestaat naast een jaarlijks geïndexeerd normbedrag uit bijdragen die van derden (met name waterschappen) worden ontvangen.

Verantwoording 2009

Lasten	Begroot 2009	Realisatie 2009
Programma Beheer en onderhoud	3.125.034	3.171.531

Het dagelijks beheer en onderhoud van de vaarwegen is volgens de planning uitgevoerd.

Vaarverbinding Erica - Ter Apel

De eerste fase van de vaarverbinding Erica - Ter Apel wordt in 2010 afgerond. In 2009 zijn in het project Erica - Ter Apel de volgende werken opgeleverd: de Viertorenbrug, 3 sluizen, de oeverconstructie bij Emmer-Compasuum, de Brug de Doorsnee, de Sprengersbrug en de Hartmanbrug. Vanuit Ter Apel is de verbinding tot aan het Veenkanaal bijna gereed. Het afgelopen jaar is de 2e fase van de aanleg van de recreatieve vaarverbinding Erica - Ter Apel verder ontwikkeld. Samen met de gemeente Emmen is een aangepast ontwerp gemaakt voor het traject Veenpark-Bladderswijk. Een 'belevingskanaal' maakt deel uit van de plannen, waarvoor extra EFRO-subsidie is aangevraagd en gehonoreerd. In het ontwerp ontstaat een unieke kans voor de aanleg van een kanaal met een hoge belevingswaarde. Er komen voorzieningen voor afmeren, wandelen, fietsen, sportvissen en kleine watersport. Daarnaast wordt bij de aanleg rekening gehouden met het landschap en de cultuurhistorie. Dit krijgt vorm door het accentueren van hoogveenrestanten, de aanleg van een koppelsluis met in totaal 5 meter verval en herstel van veenkanalen en een oude trambrug. In het kader van natuur en duurzaamheid voorzien de plannen in een ecoduct, natuurzones en een spaarsluis.

Kunstwerken (viaducten, bruggen en dergelijke)

Kengetallen

De provincie beheert een groot aantal kunstwerken: 450 duikers, 50 vaste bruggen, 11 houten bruggen, 46 beweegbare bruggen, 35 viaducten, 30 onderdoorgangen, 17 sluizen en 13 gemalen.

Er is geconstateerd dat er een toename van belasting optreedt op viaducten, bruggen en wegen door zwaardere totaallasten van het verkeer. Door toename van vrachtauto's met enkele banden en hogere bandenspanning, neemt de schade excessief toe. Herbeoordeling van viaducten en bruggen van voor 1976 hebben wij in 2009 opgestart om de kwaliteit in beeld te krijgen.

De kosten van exploitatie en onderhoud van de kunstwerken zijn in de Begroting verdisconteerd in het Programma beheer en onderhoud (zowel voor de wegen als de vaarwegen)

Groen

Kengetallen

Drenthe beheert 66.200 are bermen met 32.222 bomen. De ruimtelijke kwaliteit in het landelijk gebied is een randvoorwaarde voor de ontwikkeling van de infrastructuur.

In 2009 hebben wij ongeveer 20 km wegareaal landschappelijk ingepast. Ook wordt in de onderhoudsprojecten van vaarwegen de inpassing in het landschap meegenomen.

De kosten van onderhoud van groen zijn in de Begroting verdisconteerd in het Programma beheer en onderhoud (zowel voor de wegen als vaarwegen).

Verlichting (openbare verlichting)

Kengetallen

De provincie beheert ca. 3.000 lichtmasten. De exploitatie en het onderhoud van de openbare verlichting zijn grotendeels uitbesteed aan Essent.

In het Beleidsplan verlichting is opgenomen de openbare verlichting tot een minimum te beperken. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de wens om energie te besparen en de lichtoverlast terug te dringen zonder dat de verkeersveiligheid in het gedrang komt. In 2009 zijn er saneringswerkzaamheden uitgevoerd. Deels binnen de reguliere wegenprojecten en deels in specifieke saneringsprojecten. Hierbij zijn van de ca. 3.000 lichtmasten, het oorspronkelijke aantal, ca. 600 lichtmasten verwijderd. De werkzaamheden zullen in 2010 worden voortgezet, met de bedoeling dat er eind 2010 nog 1.500 lichtmasten over/werkzaam zijn.

Ook houden wij energiebesparende proeven met LED-verlichting (N379, N855, N375 rotonde Pesse), en geen verlichting (N386 rotonde Bunne).

Gebouwen

Naast de steunpunten en dienstwoningen op het werkterrein van wegen en kanalen kent de provincie Drenthe nog een tweetal gebouwen waarvan zij het onderhoud heeft. Dit betreft:

- het provinciehuis
- het Drents Museum

Het provinciehuis

Om op een zo planmatige wijze het onderhoud aan het provinciehuis uit te voeren en de financiële middelen daarvoor beschikbaar te hebben, is door een gespecialiseerd bureau in 2000 een onderhoudsplan opgesteld. Daarbij is gebruikgemaakt van standaard geaccepteerde prijs- en kwaliteitsnormen die gelden in de bouw. Het plan geeft inzicht in de staat van onderhoud, de te verwachten toekomstige onderhoudsbehoefte voor een termijn van 10 jaar en de daarvoor benodigde financiële middelen. Er is daarbij rekening gehouden met onder meer het feit dat het provinciehuis geen onderhoudsvriendelijk gebouw is, omdat er veel hout- en ijzerconstructies zijn toegepast. Verder is in het meerjarenonderhoudsplan rekening gehouden met het onderhoud aan het buitenterrein.

Omdat het huidige onderhoudsplan is opgesteld voor de periode 2000-2010 en het provinciehuis de komende tijd gerevitaliseerd gaat worden, zal het onderhoudsplan tijdens de revitalisering geactualiseerd worden. Tijdens de revitalisering zal duidelijk worden wat na afronding voor dagelijks en planmatig onderhoud jaarlijks nodig is.

Voor de uitvoering van het onderhoudsplan is in de Meerjarenbegroting 2010 en volgende jaren rekening gehouden met een uitgaaf van € 987.000,-- in 2010. Van dit bedrag wordt jaarlijks € 351.930,-- gestort in de Voorziening groot onderhoud provinciehuis.

	2010	2011	2012	2013
Provinciehuis	987.000	493.500	351.930	351.930

Het saldo van de Voorziening groot onderhoud provinciehuis bedraagt per 31 december 2009 € 2.146.491,--.

Drents Museum

In 2001 heeft een daartoe gespecialiseerd bureau een rapport uitgebracht over het onderhoud van het Drents Museum. Op grond van de uitkomsten van het daarbij behorende 10-jarig onderhoudsplan, alsmede een uitgewerkte heldere taakafbakening van verantwoordelijkheden tussen huurder en verhuurder is het budget vastgesteld dat nodig is om de kwaliteit van het onderhoud van de gebouwen op een goed niveau te houden.

Omdat het huidige onderhoudsplan in 2001 is opgesteld en het Drents Museum in de komende periode uitgebreid gaat worden, zal het onderhoudsplan tijdens de verbouwing geactualiseerd worden. Dit ook weer voor een periode van 10 jaar. Na de afronding van de verbouwing en nieuwbouw zal dan duidelijk worden wat na afronding voor onderhoud jaarlijks nodig is.

Daarom is de afgelopen periode gereserveerd omgegaan met uitvoering van planmatig onderhoud. Het uitgestelde onderhoud zal tijdens de verbouwing plaatsvinden. Voor de uitvoering van het onderhoudsplan is in de Meerjarenbegroting 2010 rekening gehouden met een uitgaaf van € 230.000,--. Van dit bedrag wordt jaarlijks € 121.899,-- gestort in de Voorziening groot onderhoud Drents Museum.

Voor het dagelijks onderhoud is jaarlijks een exploitatiebudget in de Begroting opgenomen ter hoogte van het verschil tussen de structurele uitgaaf en de storting in de voorziening.

	2010	2011	2012	2013
Drents Museum	230.000	121.899	121.899	121.899

Het saldo van de Voorziening groot onderhoud Drents Museum bedraagt per 31 december 2009 € 675.632,--.

I.2.4

Financiering

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (2004) dient in de provinciale jaarrekening een financieringsparagraaf te worden opgenomen. Hierin wordt informatie over de financiële positie van de provincie gegeven. Deze financieringsparagraaf is in samenhang met het Treasurystatuut en de Financiële Verordening een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie. In de financieringsparagraaf worden de volgende onderwerpen besproken:

- financieringspositie
- interne ontwikkelingen
- ontwikkeling rentetarieven
- risicobeheer
- leningenportefeuille
- meerjarige financieringspositie

Financieringssaldo

Hierna vindt u een overzicht van de investeringen en de financiering, evenals het financieringssaldo per ultimo (vorig) boekjaar (x € 1.000,--).

	31 december 2008	31 december 2009
Vaste activa		
Materiële vaste activa	63.240	71.649
Financiële vaste activa	40.484	78.706
Subtotaal	103.724	150.354
Financiering		
Eigen Vermogen	217.901	386.513
Voorzieningen	4.290	23.215
Opgenomen geldleningen	1.329	989
Subtotaal	223.520	410.717
Financieringssaldo	119.796	260.363

Toelichting financieringssaldo

Tussen 31 december 2008 en 31 december 2009 is het financieringsoverschot gestegen tot € 260,4 miljoen. De voornaamste reden voor deze stijging is de ontvangst van de verkoopopbrengst aandelen Essent.

Investeringen vaste activa

De investeringen (x € 1.000,--) kunnen als volgt worden gerecapituleerd.

	Realisatie 2008	Realisatie 2009
Saldo per 1 januari	55.868	63.240
Vermeerderingen	12.488	16.492
Verminderingen	1.196	4.205
Afschrijvingen	3.920	3.878
Saldo per 31 december	63.240	71.649

Toelichting op het vermogen

De vermogensstijging (x € 1.000,--) ten opzichte van vorig jaar kan in eenzelfde vorm worden weergegeven.

	31 december 2008	31 december 2009
Algemene reserves	93.953	76.929
Bestemmingsreserves	102.715	264.978
Rekeningsaldo	21.233	44.606
Totaal vermogen	217.901	386.513

Interne ontwikkelingen

Op 7 oktober 2009 is het geactualiseerde Treasurystatuut door provinciale staten vastgesteld. Het nieuwe statuut sluit aan bij de strengere regelgeving in de Ruddo (Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden) die vanwege de kredietcrisis is aangescherpt in 2009. Door de ratingaanscherping is het aantal Nederlandse banken waar tijdelijk overtollige liquide middelen uitgezet worden beperkt tot een minimum. De verscherpte eisen uit de Ruddo die ook vertaald zijn in het Treasurystatuut zijn als volgt.

- Aanscherping landencriterium: uitzettingen zijn beperkt tot financiële ondernemingen onder toezicht in de EER, waarbij de lidstaat ten minste beschikt over een AA-rating afgegeven door ten minste 2 gerenommeerde ratingbureaus².
- Differentiatie naar looptijd: uitzettingen korter dan 3 maanden zijn toegestaan bij financiële ondernemingen met minimaal een A-rating. Uitzettingen langer dan 3 maanden zijn toegestaan bij financiële ondernemingen met minimaal een AA minus rating. Ook deze rating moet zijn afgegeven door ten minste 2 gerenommeerde ratingbureaus.

Daarnaast is intern een aantal verbeteringen doorgevoerd om de treasuryfunctie verder te professionaliseren. Hierbij is onder andere gekeken naar de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport³ naar het treasurybeleid in de provincie Noord-Holland. Zo is eind 2009 een treasurycommissie geïnstalleerd om de informatievoorziening tussen het bestuurlijk en ambtelijk apparaat te verbeteren. Om de continuïteit van de treasuryfunctie te waarborgen is in 2009 begonnen met het inwerken van een gelijkwaardige plaatsvervanger.

De uitgezette gelden zijn begin oktober verdubbeld door de ontvangst van de verkoopopbrengst aandelen Essent. Ten slotte is in 2009 een beleggingsstrategie geformuleerd om tot een betere risicospreiding in de beleggingsportefeuille te komen. Het daadwerkelijk inrichten van de portefeuille staat gepland voor 2010.

Ontwikkeling rentetarieven

Refi-rente

De marktrente wordt grotendeels gestuurd door de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB haar doelstelling is om de koopkracht van de euro te handhaven. Het jaar 2009 was een zwaar jaar voor de financiële sector. De ECB stelde de banken in staat om nagenoeg onbeperkt te kunnen lenen. De zogenaamde refi-rente⁴ is in januari verlaagd tot 2%, in maart tot 1,5%, in

2 Moody's, Standard & Poor's en Fitch.

3 Tripe R: Regels, Rendement, Risico. Rapport van de Provinciale Onderzoekscommissie Noord-Holland, 29 mei 2009.

4 Rente die banken aan de ECB betalen om geld te lenen.

april tot 1,25% en in mei tot 1%. De ECB lijkt voorlopig haar refi-rente nog niet te verhogen. Spaarrentes dalen navenant; immers de banken hoeven geen gebruik te maken van spaargeld van de consument. In de volgende grafiek is duidelijk te zien dat de kredietcrisis zorgde voor een daling van de marktrente, vooral op de geldmarkt.

Geldmarkt

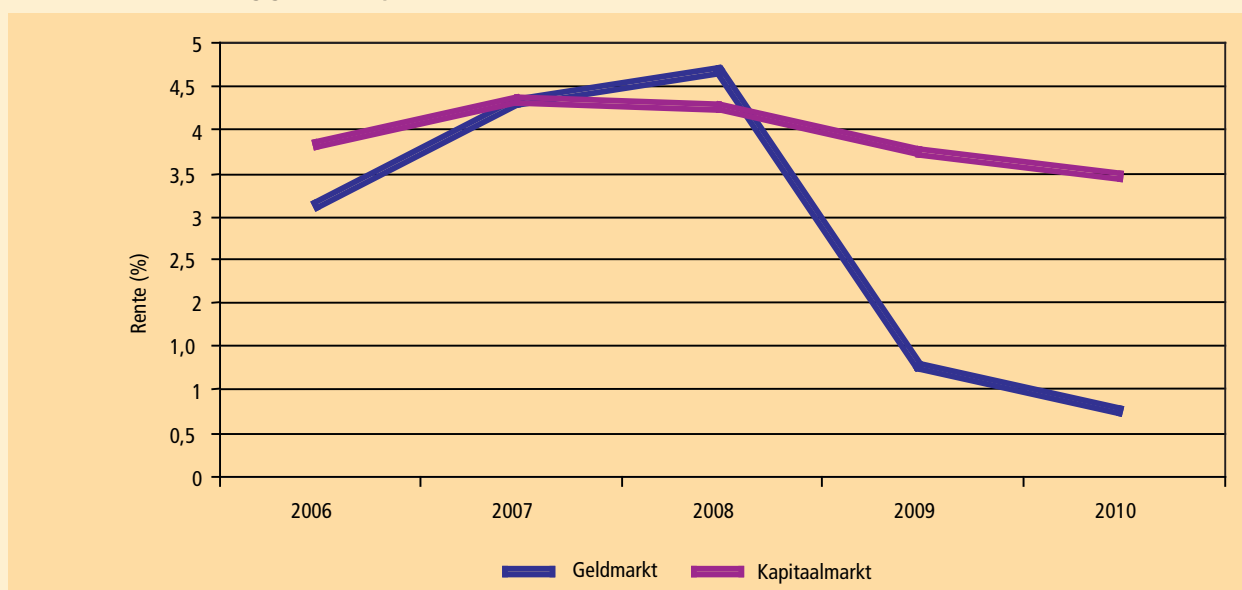
De geldmarkttarieven, goed zichtbaar in de 3-maands Euribor-tarieven, hebben dan ook historisch lage waarden bereikt. De bodem lijkt eind 2009 nog niet in zicht. Zolang de ECB haar refi-rente niet verhoogt, zal de vergoeding op spaarrekeningen en kortlopende deposito's niet aantrekken. De geldmarktrente⁵ had in januari een waarde van circa 2,5%. In de daaropvolgende maanden is de Euribor verder gedaald naar 0,7% in december.

Kapitaalmarkt

De kapitaalmarktrente had begin 2009 een waarde van circa 3,6%⁶. Vervolgens is de rente gaan schommelen om uiteindelijk uit te komen op een waarde van circa 3,4% eind 2009.

De kapitaalmarktrente wordt sterk gestuurd door macro-economische ontwikkelingen. Zodra de inflatie stijgt dan stijgt de kapitaalmarktrente in de regel mee. In 2009 bedroeg de inflatie 1,2%⁷ in de Nederlandse economie.

Grafiek Ontwikkeling geld- en kapitaalmarkt

Uitzettingen

De tijdelijk overtollige liquide middelen zijn uitgezet op deposito's, spaarrekeningen en rentefondsen bij financiële ondernemingen in Nederland. Alle in 2009 uitgezette gelden voldeden op het moment van uitzetting aan de nieuwe Ruddy voorwaarden (zie interne ontwikkelingen). De beleggingshorizon van de uitzettingen is gebaseerd op de meerjarige liquiditeitsprognose en de rentevisie van analisten. De provincie Drenthe had per 31 december 2009 circa € 265 miljoen aan

5 3 maands Euribor.

6 10 jaars-Nederlandse staatslening.

7 CBS.

tijdelijk overtollige liquide middelen uitstaan. Begin oktober zijn de uitgezette gelden verdubbeld door de ontvangst van de verkoopopbrengst aandelen Essent. Het gemiddelde uitgezette saldo in 2009 bedraagt € 196,7 miljoen tegen een gemiddeld rentepercentage van 2,5%. In 2009 is totaal € 4,7 miljoen aan rente gerealiseerd. De benchmark, de gemiddelde 3 maands Euribor, had over 2009 een waarde van 1,22%.

Op de volgende pagina is de spreiding van de uitgezette gelden per 31 december 2009 te zien.

Naam instelling	Einddatum	Rente (%)	Looptijd (dagen)	Uitgezet bedrag
Deposito's				
Rabobank	7-1-2010	0,35	14	3.700.000
ABN AMRO	28-1-2010	4	364	1.900.000
ABN AMRO	1-4-2010	1,03	182	20.000.000
Rabobank	1-4-2010	0,751	181	9.500.000
Rabobank	30-7-2010	1,4	365	1.100.000
ING	10-2-2011	2,5	553	2.300.000
ING	17-2-2011	2,5	553	1.700.000
				40.200.000
Fondsen				
APG				9.746.651
APG				6.141.036
BNG Fido Geldmarktselect 6 mnd	31-3-2010	1,420	182	11.113.983
BNG Fido Geldmarktselect 4 mnd	26-2-2010	1,323	119	11.084.211
BNG Fido Geldmarkt select 6 mnd	31-3-2010	1,420	182	1.034.686
BNG Fido Geldmarktselect 9 mnd	26-2-2010	2,064	273	11.102.766
BNG Fido Geldmarktselect 6 mnd	31-3-2010	1,418	181	10.000.000
BNG Fido Geldmarktselect 9 mnd	30-6-2010	1,544	272	10.000.000
BNG Fido Geldmarktselect 12 mnd	31-5-2010	2,132	367	5.254.150
BNG Fido Geldmarktselect 12 mnd	30-9-2010	1,636	364	10.000.000
BNG Fido Geldmarktselect 14 mnd	6-1-2011	1,757	462	10.000.000
				95.477.481
Spaarrekeningen				
ABN AMRO Top Deposito	dagelijks opvraagbaar	variabel		15.000.000
ABN AMRO Top Deposito	dagelijks opvraagbaar	variabel		15.000.000
ABN AMRO Ondernemers Loyaal Deposito	dagelijks opvraagbaar	variabel		59.400.000
ING Spaarrekening	dagelijks opvraagbaar	variabel		10.000.000
ING Extra Bonus Zakenrekening	dagelijks opvraagbaar	variabel		10.000.000
ING Extra Bonus Zakenrekening	dagelijks opvraagbaar	variabel		10.000.000
Rabobank bedrijfstelerekening	dagelijks opvraagbaar	variabel		2.500.000
Rabobank bedrijfsdeposito	dagelijks opvraagbaar	variabel		2.509.543
Rabobank bonusspaarrekening	dagelijks opvraagbaar	variabel		5.000.000
				129.409.543
Totaal				265.087.024

Risicobeheer

In het Treasurystatuut zijn de risico's opgenomen die intern beheerst moeten worden. In deze paragraaf wordt een analyse gemaakt van de kasgeldlimiet, de renterisiconorm en het krediet-, koers- en valutarisico op de tijdelijk uitgezette liquide middelen. Een belangrijk uitgangspunt in de Wet Fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten. Er is een toets gemaakt in de Wet Fido voor risico's op kortlopende schulden (kasgeldlimiet) en langlopende schulden (renterisiconorm).

Kasgeldlimiet

De Wet Fido geeft aan dat de netto vlottende schuld niet hoger mag zijn dan de kasgeldlimiet. Dit is bedoeld om de hoeveelheid kort aangetrokken leningen te begrenzen. Vooral bij korte financieringen kan het renterisico aanzienlijk zijn. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt vooralsnog 7%. Dit betekent een kasgeldlimiet van € 19,9 miljoen en een ruimte van € 181 miljoen. De kasgeldlimiet is ruim onderschreden.

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is, net als bij de kasgeldlimiet, het inkaderen van grote fluctuaties in de rentelasten. Als grondslag wordt aangehouden dat de provincie niet meer dan 20% van haar begrotingstotaal in aanmerking mag laten komen voor herfinanciering. De provincie Drenthe heeft geen langlopende leningen te herfinancieren. De renterisiconorm is daarom niet van toepassing.

Kredietrisico

Het kredietrisico geeft de mate aan waarin de provincie een risico loopt over haar uitgezette gelden, vanwege het niet kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen door de tegenpartij. De diverse tegenpartijen zijn onderverdeeld in risicogroepen naar financiële zekerheid en variëren van extreem kredietwaardig tot twijfelachtig. Het treasurybeleid is gericht op het minimaliseren van risico's en binnen de geldende kaders een zo optimaal mogelijk rendement behalen. De kredietwaardigheid van financiële ondernemingen wordt nauwgezet gevolgd. Voor de beoordeling van de kredietwaardigheid wordt gebruikgemaakt van de ratingbureaus Fitch, Moody's en Standard & Poor's. Om het kredietrisico te beperken wordt er uitsluitend belegd in financiële instellingen met een hoge kredietwaardigheid.

Koersrisico

Koersrisico wordt gelopen bij uitzettingen in de vorm van vastrentende waarden zoals bij obligaties en onderhandse leningen, waarbij voor het einde van de looptijd tot verkoop wordt overgegaan. Dit risico is aan de orde bij een tweetal rentefondsen waarin wordt deelgenomen. Deze rentefondsen worden beheerd door de vermogensbeheerder APG. Doel van deze rentefondsen is om met een aantal investeerders tot een collectieve belegging van vermogen te komen. Door een grote spreiding van de aangetrokken vastrentende waarden kan het koersrisico bij onttrekking tot een minimum worden beperkt. Vroegtijdige verkoop is niet aan de orde.

Valutarisico

De provincie kent geen valutarisico, omdat het sluiten van transacties en het verlenen van garanties uitsluitend in euro's plaatsvinden.

Leningenportefeuille

Verstreckte langlopende geldleningen

De provincie heeft per 31 december 2009 een saldo van € 74,9 miljoen aan verstreckte leningen (2008: € 35,8 miljoen). Dit bestaat voor ongeveer 35% uit verstreckte hypotheekleningen aan het personeel. Er worden geen nieuwe hypotheekleningen meer verstreckt aan het personeel. De overige 65% zijn geldleningen die om bestuurlijke redenen verstreckt zijn aan instellingen zoals RTV Drenthe en de achtergestelde lening aan Essent/Edon. RTV Drenthe heeft per 31 december 2009 nog een schuld uitstaan van € 3,7 miljoen. Op de achtergestelde, niet opeisbare lening aan Essent/Edon, wordt niet afgelost en staat per 31 december 2009 nog een schuld van € 4,25 miljoen.

	Saldo 1 januari 2009	Aflossing	Saldo 31 december 2009
Achtergestelde lening Essent (Edon)	4.247.837		4.247.837
RTV Drenthe	3.843.954	164.713	3.679.241
Hypotheekleningen	27.704.297	1.759.725	25.944.572
Bruglening Enexis	-		41.058.999
Totaal	35.796.088	1.924.438	74.930.649

In 2009 zijn de aandeelhouders van Essent akkoord gegaan met de verkoop van hun aandelen en daarmee de overname van Essent door RWE. Onderdeel van de verkooptransactie was het verstrecken van een bruglening aan Enexis. Deze lening heeft een omvang van € 41,06 miljoen en is op 30 september 2009 verstreckt. De lening is opgedeeld in een viertal tranches met verschillende looptijden (variërend van 3 tot 10 jaar) en rentepercentages. De leningen worden in principe aan het eind van de looptijd afgelost.

Opgenomen langlopende geldleningen

De lening bij de BNG is in 2009 afgelost. Verder zijn bij het groenfonds nog drie langlopende geldleningen. De leningen bij het groenfonds dienen de kavelruil van boeren te financieren. Aan het einde van de looptijd wordt afgelost. Twee van de leningen lopen tot 2012 en de laatste loopt tot 2016.

	Saldo 1 januari 2009	Aflossing	Saldo 31 december 2009
BNG	340.335	-340.335	0
Nationaal Groenfonds à 3,5%	735.744	0	735.744
Nationaal Groenfonds à 4,3%	100.000	0	100.000
Nationaal Groenfonds à 4,3%	153.258	0	153.258
Totaal	1.329.338	-340.335	989.002

Gewaarborgde geldleningen

De gewaarborgde geldleningen betreffen geldleningen verstreckt ten behoeve van instellingen in de gezondheidszorg. In deze sector worden geen nieuwe garanties afgegeven. Het totaal van de gegarandeerde geldleningen bedraagt per 31 december 2009 € 6,3 miljoen en zal in de toekomst verder afnemen.

	Saldo per 1 januari 2009	Saldo per 31 december 2009
Bedrag gewaarborgde leningen	6.913.000	6.306.000

I.2.5

Bedrijfsvoering

Missie

De provincie Drenthe is een solide partner en zal dat in de toekomst blijven. De organisatie is ‘in control’. De provincie is een aantrekkelijke werkgever waar mensen in een prettige en gezonde werkomgeving op een interactieve, doelgerichte en toekomstgerichte wijze samenwerken. De organisatie voorziet op een professionele wijze in de behoeften van bestuur, management en medewerkers aan advies en ondersteuning op het gebied van personeel, informatietechnologie, financiën en overige voorzieningen.

Vijf ontwikkellijnen

De bedrijfsvoering van onze organisatie is gericht op deze missie. Bedrijfsvoering zien wij als de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen binnen onze organisatie om de gestelde beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren. Het gaat om de sturing en beheersing van zowel de primaire processen als van de processen die hiervoor faciliterend zijn. Het Concernplan 2008-2011, *Sámen Sterker in de Slimme provincie*, geeft inzicht in wat onze organisatie wil bereiken op het gebied van bedrijfsvoering. Het Concernplan sluit aan op het Collegeprogramma 2007-2011, *Kiezen voor de kracht van Drenthe*.

Niet alles kan tegelijk. Daarom gaat het Concernplan uit van verschillende fasen. Na de structuuraanpassingen uit 2007/2008 stond in 2009 de daarbij passende cultuurverandering centraal. Het was de fase van ‘renoveren en consolideren’. Om de verworvenheden van het al eerder ingezette traject van organisatieontwikkeling, *Sámen Sterker*, vast te houden en verder uit te bouwen in onze organisatie. Ook is in 2009 gestart met de renovatie van ons provinciehuis. In 2010 komt de fase van ‘innoveren’ centraal te staan. Steeds meer medewerkers komen dan fasegewijs in onze nieuwe werkomgeving, inclusief nieuwe (ICT-)hulpmiddelen en soepele werkprocessen. Ook is meer inzicht opgebouwd in de Human Resources (HR)-opgave die wij hebben als gevolg van de ontwikkeling naar de Provincie Nieuwe Stijl (PNS).

In het Concernplan zijn doelen, inspanningen en acties om dit alles te bereiken, geordend in een aantal ontwikkellijnen. Deze ontwikkellijnen vormen de kapstok van deze paragraaf. Alleen de onderdelen die betrekking hebben op aspecten van bedrijfsvoering zijn in deze paragraaf opgenomen. Daarbij ligt de nadruk op de bedrijfsvoeringzaken die in 2009 speelden.

De vijf ontwikkellijnen uit het Concernplan 2008-2011 zijn de volgende.

- I. Slimmere productie: uitvoeren Collegeprogramma, strategische projecten en programma's, procesverbetering
- II. Programma Drenthe dóet ertoe!: uitwerken Provincie Nieuwe Stijl, interactieve beleidsontwikkeling, betere bestuurlijke samenwerking (waaronder vergroten bestuurskracht), verbeteren kwaliteit van dienstverlening
- III. Programma Samen Sterker in Actie!: organisatieontwikkeling
- IV. Programma Provinciehuis van Morgen: werkomgeving
- V. Zaken op orde: bedrijfsvoering

I **Slimmere productie**

Met de ontwikkellijn Slimmere productie richten wij ons op het realiseren van de programma-begroting, de uitvoering van het Collegeprogramma, het oppakken van 'oud voor nieuw'-beleid, ofwel het vrijmaken van middelen voor prioriteiten uit het Collegeprogramma, en alle activiteiten en projecten binnen de lijn, zoals het inpassen van nieuwe ontwikkelingen en wet- en regelgeving in onze werkprocessen. De ontwikkellijn is gesplitst in strategische projecten/programma's en in procesverbetering.

Bestuurlijke strategievorming

Inmiddels is de provinciale strategie uitgewerkt in het visiedocument Provincie Drenthe Nieuwe Stijl, waarop wij later in deze paragraaf Bedrijfsvoering ook nog terugkomen. Besluitvorming over dit visiedocument is voorzien in 2010. Om de gewenste positie nog voor de provinciale statenverkiezingen van 2011 te bereiken, staat het jaar 2010 in het teken van de uitvoering van de ingezette koers. In de Voorjaarsnota 2009 is bij wijze van 'midterm review' nader ingegaan op de tot dusverre bereikte resultaten van de uitvoering van het Collegeprogramma. In 2009 is een start gemaakt met een omvangrijke bezuinigingsoperatie. De provincie is inmiddels in een totaal ander financieel vaarwater gekomen dan ten tijde van de start van de 'oud voor nieuw'-discussie. Aanvankelijk was de gedachte dat door herschikking van taken extra middelen kunnen worden vrijgemaakt voor nieuw beleid en realisatie van de ambities uit het Collegeprogramma. Nu is er de noodzaak tot het doorvoeren van bezuinigingen om een duurzaam financieel evenwicht in de provinciale begroting te bereiken. De grote financiële tekorten die optreden vanaf 2011 moeten worden weggewerkt. Dit kan door scherper te begroten (vermijden van onderbesteding), door kritisch te kijken naar de interne organisatie, door te focussen op de kerntaken en door beleidsambities bij te stellen. De afgelopen tijd zijn de financiën, de organisatie en het provinciale beleid kritisch doorgelicht. De concrete voorstellen waartoe deze doorlichting uiteindelijk leidt, worden in het kader van de Voorjaarsnota 2010 aan provinciale staten van Drenthe voorgelegd.

Programmatisch en projectmatig werken

Binnen meerdere programmalijnen komt het onderdeel programmatisch en projectmatig werken terug. Binnen de programmalijn Slimmere productie richten wij de aandacht vooral op de start van met name de grotere programma's en projecten. Het is van belang dat de start van een programma of project meer aandacht krijgt dan tot dusverre het geval was. Programma- en projectinitiatieven beoordelen wij meer dan voorheen op hun meerwaarde voor de provincie en op zaken als de verhouding tussen kosten en baten en de aan een programma of project verbonden risico's. Dit gebeurt onder meer door de introductie van de 'businesscase'. Hierop gaan wij later in deze paragraaf Bedrijfsvoering nog in bij de ontwikkellijn Samen Sterker in Actie!

Geïntegreerde informatievoorziening

In 2009 is ingezet op een versterkte koppeling tussen de bestuurlijke ambities en beleidscycli en de interne managementcyclus, de administraties en gegevensverzamelingen. Dit geeft niet alleen een solide basis voor de verantwoording, maar ook de monitoring is meer doelgericht en beleidsrelevant. Dit alles gebeurt tegen de achtergrond van het in 2009 gestarte project 'Kwaliteit van beleid'. In dit project wordt onder meer een methodiek ontwikkeld voor het benoemen en beheren van beleidsdoelstellingen. Een methodiek waarbij het 'beleidsrendement' wordt getoetst en van waaruit een systematische ordening van doelstellingen en activiteiten wordt bereikt. Daarbij wordt vooral aandacht besteed aan de doorwerking van provinciale besluitvorming in het handelen van partners van de provincie en andere derde partijen. Het

project krijgt in 2010 verder vorm door de uitvoering van een aantal pilots binnen onze provinciale organisatie.

Ontwikkellijn	Resultaten	Activiteiten 2009
I. Slimmere productie	- Een uitgewerkte provinciale strategie.	- Provinciale strategie is uitgewerkt in het visiedocument Provincie Drenthe Nieuwe Stijl. - 'Midterm review' van de realisatie van het Collegeprogramma is gepresenteerd als onderdeel van de voorjaarsnota 2009. - Keuzelijst 'oud voor nieuw' opgesteld.
	- Weloverwogen afweging start programma's en projecten.	- Businesscase is als instrument geïntroduceerd.
	- Eenduidige en concernbrede set van doelstellingen en indicatoren.	- Pilots zijn opgestart in het kader van het project 'Kwaliteit van beleid', inclusief de monitoring van beleid.

II Programma Drenthe dóet er toe!

Het programma Drenthe dóet er toe! heeft als doelen uitwerking van de Provincie Nieuwe Stijl (PNS), een betere kwaliteit van beleid(sprocessen), betere bestuurlijke samenwerking, interactievere informatieverstrekking en beleidsvorming, betere profilering en een betere e-dienstverlening. In 2009 hebben wij ons vooral gericht op uitwerking van de PNS, samenwerking met en dienstverlening aan onze doelgroepen, te weten burgers, bedrijven en organisaties.

Uitwerking Provincie Nieuwe Stijl (PNS)

In opdracht van provinciale staten zijn wij in 2009 gestart met de uitwerking van het Bestuursakkoord 2008-2011 tussen rijk en provincies en het rapport Amen is geen Amsterdam (kerntakendiscussie). In 2011 wil de provincie de (gebieds)regisseur zijn op het ruimtelijk-economisch domein en de culturele infrastructuur. In september 2009 is het visiedocument Provincie Drenthe Nieuwe Stijl opgeleverd. Daarin hebben we uitgewerkt hoe het toekomstbeeld van de PNS zich verhoudt tot onze huidige taken en rolinvulling. Voor de taken die wij als provincie op ons nemen, moet aantoonbaar zijn dat de provinciale inzet een duidelijk provinciaal belang dient en toegevoegde waarde heeft. Waar dit niet zo is, beëindigen we taken of beleggen we deze elders. In 2009 is een programmamanager aangesteld om te zorgen voor regie op de ontwikkellijnen van de organisatie richting Provincie Nieuwe Stijl.

Omgevingsgerichte samenwerking, strategievorming en beter(e) beleid(sprocessen)

In het licht van de PNS krijgen beleidsontwikkeling en -uitvoering vorm vanuit onze provinciale regierol. Dat betekent dat onze provinciale organisatie daarvoor toegerust en ingericht moet zijn. De juiste netwerken, de juiste samenwerkingspartners om tafel, de juiste ontwikkelingen aanjagen en vraagstukken integraal benaderen. In 2009 hebben wij voor twee interactieve en integrale pilotprojecten ondersteuning verzorgd om tot een meer integrale en samenwerkingsgerichte werkwijze te komen. Daarnaast zijn themasessies gepland en gestart rondom sleutelonderwerpen binnen PNS: partnerschap, netwerken, alliantiemanagement, lobbyen, mediationvaardigheden en gebiedsgericht werken. In 2009 heeft een aantal van deze themasessies plaatsgevonden, de laatsten staan gepland in 2010.

Wij hebben in 2009 een start gemaakt met het ontwikkelen van een 'beleidsinstrumentenbox'. Deze biedt beleidsontwikkelaars handvatten om integraal en interactief beleid te ontwikkelen met partners. Dit heeft tot doel te komen tot beter(e) beleid(sprocessen). Realisatie van deze instrumentenbox vindt plaats in het eerste kwartaal van 2010.

Om ook in Europa goed mee te kunnen doen, hebben wij in 2008 onderzoek gedaan naar de stand van zaken met betrekking tot het Europees bewustzijn van onze organisatie. De hieruit voortvloeiende aanbevelingen hebben wij eind 2008 en begin 2009 geïmplementeerd. Daarnaast hebben wij samen met de provincies Groningen en Fryslân een cursus 'Europa en Europees recht' voor betrokken medewerkers georganiseerd. Via dit jaarlijks terugkerend opleidingsaanbod borgen wij het bewustzijn voor Europese aspecten. Met deze acties integreren wij in ons bestuurlijk en ambtelijk handelen de drie pijlers van onze 'Europa-bewuste' aanpak, te weten: wet- en regelgeving, beleidsbeïnvloeding en subsidieprogramma's.

De ook voor 2009 geplande activiteiten 'Uitvoeren strategische planning' en 'Voorstel aanpak interne IPO-organisatie' pakken wij in 2010 op.

Burgerparticipatie, profilering en dienstverlening

Met het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) hebben wij afspraken gemaakt over de totstandkoming van het programma e-overheid en de normen voor de BurgerServiceCode. Om deze na te komen, moeten wij de informatie- en communicatietechnologie (ICT)-infrastructuur op de juiste wijze inrichten. In 2009 hebben wij veel van de hiervoor noodzakelijke werkzaamheden verricht. We hebben een Informatie- en uitvoeringsplan opgesteld, dat we in 2010 gaan uitvoeren. Daarnaast hebben we de technische aansluiting op de gemeenschappelijke basisadministratie (GBA) gerealiseerd. En staat het eerste e-formulier klaar om digitaal te worden ondertekend. Ook hebben wij onze informatietechnologie (IT)-huishouding intern geherstructureerd, zodat deze aansluit op landelijke voorzieningen zoals DigiD (identificatiemiddel voor de burger om digitale overheidsdiensten af te kunnen nemen). Allemaal voorwaarden om als een goede provinciale dienstverlener te kunnen functioneren. In 2009 hebben wij het Drentheportaal uitgebouwd. Marketing Drenthe (MD) heeft een instrument ontwikkeld voor recreatie en toerisme. Dit instrument heeft een prominente plek op het Drentheportaal gekregen. MD beheert het Drentheportaal voor ons. Ook hebben wij in 2009 een persloket ingericht waarmee wij 7 x 24 uur per week bereikbaar zijn voor de media. Om het persloket te laten functioneren, hebben wij een kennissysteem opgezet. Tot slot hebben wij het beleidsplan Arbeidsmarktcommunicatie opgesteld, met advertentiebeleid als onderdeel. Met de uitvoering hiervan zijn we gestart in het derde kwartaal van 2009. In 2010 geven wij hier een vervolg aan.

Kwaliteitshandvest voor dienstverlening

Om de kwaliteit van onze dienstverlening te verbeteren en te waarborgen, hebben wij een kwaliteitshandvest opgesteld. Met normen voor onze dienstverlening waaraan onze doelgroepen ons mogen houden. In 2009 zijn wij gestart met het implementeren van ons kwaliteitshandvest. Wij hebben er in de organisatie bekendheid aan gegeven. En wij hebben een begin gemaakt met het meten van de naleving van onze dienstverleningsnormen. In dit kader hebben wij ook in concept een Dienstverleningsconcept (DVC) opgesteld. In ons DVC geven wij aan hoe wij als dienstverlener willen zijn. Het bevat onze visie op dienstverlening en de wijze waarop wij dat willen bereiken. Andere onderdelen van het DVC zijn het al genoemde kwaliteitshandvest, een programma van dienstverlening en een zogenoemde 'kanaalstrategie'. Bij dit laatste gaat het om het ontwikkelen van een strategie waarmee we de vraag bepalen via welke communicatiekanalen wij bij voorkeur door onze relaties wensen te worden benaderd. Voorbeelden van communicatiekanalen zijn internet of post. Aan het DVC geven wij in 2010 nader invulling en uitvoering.

Ontwikkellijn	Resultaten	Activiteiten 2009
II. Programma Drenthe dóet ertoe!	<ul style="list-style-type: none"> - Organisatie die 'PNS-proof' is. - Verrijkte beleidsprocessen door een toegeruste organisatie. - Meer omgevingsgerichte samenwerking en strategievorming. - Burgerparticipatie, profilering en dienstverlening. - Verbeterde en gewaarborgde kwaliteit dienstverlening. 	<ul style="list-style-type: none"> - Visiedocument Provincie Drenthe Nieuwe Stijl aan PS opgeleverd. - Programmamanager PNS aangesteld. - Ondersteuning twee integrale en interactieve pilotprojecten uitgevoerd. Afronding in eerste kwartaal 2010. - Themasessies rondom werkwijze van PNS gepland en georganiseerd. - Gestart met ontwikkeling instrumentenbox voor ondersteuning bij (interactieve) beleidsprocessen. - Aanbevelingen onderzoek Europees bewustzijn geïmplementeerd in organisatie. - Opleidingen 'Europa en Europees recht' voor betrokken medewerkers georganiseerd. - Aangesloten op gemeenschappelijke basisadministratie (GBA). - Informatie- en uitvoeringsplan opgesteld. - Start gemaakt met e-dienstverlening. - Interne informatietechnologie (IT)-huishouding geherstructureerd. - Drentheportaal uitgebouwd en beheer aan Marketing Drenthe uitbesteed. - Persloket ingericht. - Kennissysteem opgezet. - Beleidsplan Arbeidsmarktcommunicatie opgesteld. - Kwaliteitshandvest dienstverlening geïmplementeerd. - Start metingen naleving dienstverleningsnormen. - Dienstverleningsconcept (DVC) in concept opgesteld.

III Programma Samen Sterker in Actie!

Het programma Samen Sterker in Actie! richtte zich in 2009 op een meer stimulerend werkklimaat in de organisatie. Met als doelen een effectievere samenwerking in teams, meer inspirerend en teamgericht leiderschap, grotere externe gerichtheid en professionaliteit van de medewerkers, methodischer werken in programma's en projecten en strategisch personeelsbeleid, met de juiste medewerker op de juiste plek, verbeterde arbeidsmarktcommunicatie en een vitale organisatie met vitale medewerkers.

Veranderende eisen

Zoals al eerder genoemd, voeren wij in deze collegeperiode het Bestuursakkoord 2008-2011 tussen Rijk en provincies en het rapport Amen is geen Amsterdam uit. In samenhang hiermee staat de ontwikkeling van de Provincie Nieuwe Stijl (PNS). Het waarmaken van de veranderende eisen van de maatschappij stelt niet alleen forse nieuwe eisen aan onze bestuurlijke strategie, maar ook aan houding en gedrag van leidinggevend en medewerkers in onze ambtelijke organisatie. Daarbij gaat het om professionaliteit en vertrouwen, competenties, contacten, omgangsvormen, samenwerkingsverbanden en werkwijzen. En bovenal om het lerend vermogen van de organisatie. Gemeenschappelijke waarden en een duidelijke identiteit versterken de werking van onze organisatie en geven een positieve impuls richting leidinggevend en medewerkers in onze organisatie. Vanuit deze gedachtegang hebben wij intern een

discussie over de in 2009 gedefinieerde kernwaarden Verwezenlijken, Verbinden, Vertrouwen en Verantwoorden geëntameerd. In 2010 worden deze kernwaarden, in samenhang met het thema Integriteit, verder verinnerlijkt. Wij willen dat onze organisatie zich daarmee zodanig ontwikkelt dat de ambities van ons provinciaal bestuur steeds slimmer, integraler en professioneler worden waargemaakt. De activiteiten die in 2009 in het programma Samen Sterker in Actie! ontplooid zijn, richtten zich volledig op de ontwikkeling van de Provincie Nieuwe Stijl. Eind 2009 is het programma Samen Sterker in Actie! dan ook geïntegreerd in het programma Provincie Nieuwe Stijl.

Teamontwikkeling en leiderschap

Vliegende Teambrigade en Xplorelab

De nieuwe ontwikkelingen hebben consequenties voor onze taken en zeker ook voor de manier waarop wij die uitvoeren. Samenwerking intern maar vooral ook extern is essentieel. Om de effectiviteit van de teams te verbeteren, is de zogenoemde Vliegende Teambrigade (VTB) ingesteld. Vanuit de VTB begeleiden enkele specifiek daarvoor opgeleide medewerkers teams bij het opstarten, goed definiëren en professioneel aanpakken van hun opdracht. De VTB heeft bij circa 100 projectactiviteiten succesvolle procesbegeleiding gedaan. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het ondersteunen bij teamvorming, het helpen opstellen van teamprofielen en het ontwikkelen van zelfverantwoordelijke teams. Verder ondersteunt de VTB bij projectdefiniëring, goed opdrachtgeverschap, krachtenveldanalyse, creatieve sessies, het Management Development (MD-) traject en de zogenoemde Week van de Strategie, ter voorbereiding van de voorjaarsnota. Hiermee is niet alleen de professionaliteit van teamprocessen verhoogd, maar is ook op de inhuur van externe begeleiders bespaard. In 2010 komt de begeleiding van gebiedsgericht werken in gebiedsteams voor de Provincie Nieuwe Stijl nadrukkelijk aan bod. Naast de VTB fungeert een team van aanjagers, met contactpersonen voor de afdelingen en eenheden. De aanjagers bieden ondersteuning voor de vaste teams bij de organisatieontwikkeling. Ook het Atelier Drenthe - inmiddels omgedoopt in Xplorelab - is gericht op flexibele teams en netwerken en heeft in 2009 bijgedragen aan professionelere samenwerking in teams en met partners.

Management Development (MD-)traject

Aan de ontwikkeling van inspirerend, teamgericht, coachend en zakelijk leiderschap is gewerkt in het Management Development (MD-)traject voor het hele management van de organisatie. Daartoe is een MD-commissie opgestart en is in 2009 elke zes weken een MD-platform georganiseerd, met als thema's verandermanagement, managementvaardigheden en leiderschap. Ook is er een managementconferentie gehouden over PNS in relatie tot het instrument High Performance Organization (HPO). Daarnaast werken de afdelingen, de eenheden en de leidinggevenden daarvan gericht aan hun doorontwikkeling langs dezelfde lijnen: kernwaarden, teamcompetenties, leiderschap, medewerkercompetenties en methodisch werken.

Medewerkers en arbeidsmarkt

Om de juiste medewerkers op de juiste plek te krijgen, hebben wij samenhangende en toegesneden ontwikkelprogramma's voor doelgroepen georganiseerd. In 2009 lag de nadruk op senior beleidsmedewerkers en op projectleiders. Voor de senior beleidsmedewerkers is het in company-traject Persoonlijk meesterschap opgezet. En voor de projectleiders is een ontwikkelprogramma gemaakt in samenwerking met Noorderlink én zijn eigen trainingen voor methodisch werken opgezet, volgens de zogenoemde WerkWIJzer. Ook is een aantal activiteiten georganiseerd voor medewerkers om rust, reflectie en zingeving naast de dagelijkse hectiek te bevorderen. Voor een goede positie op de arbeidsmarkt moet de organisatie uitdagend en afwis-

selend werk bieden. Daarvoor hebben wij in 2009 onder andere verder ingezet op aansprekende arbeidsmarktcommunicatie en werving via het web. Andere belangrijke instrumenten waren en blijven: flexibele arbeidsvoorwaarden, werving- en selectiebeleid om goede instroom en doorstroom te bevorderen, opleidingen, het aantrekken van startende medewerkers en integraal gezondheidsmanagement (IGM) met als streven een meer vitale organisatie met meer vitale medewerkers. In 2009 zijn de pilot 'Drentalent' (voor het aantrekken van startende medewerkers) en de 'tweede loopbaantrein' (project voor het laten doorstromen van medewerkers) positief afgerond en geëvalueerd. De uitkomsten worden meegenomen bij de verdere ontwikkeling van het personeels- en mobiliteitsbeleid. Dit alles hangt samen met de Strategische Personeelsplanning, zoals elders in deze paragraaf Bedrijfsvoering ook genoemd.

Methodisch werken en kennismanagement

In 2009 heeft onze organisatie verdere stappen gezet bij het implementeren van programmatisch werken en het werken met de WerkWIJzer. Om methodischer, meer extern gericht en dus professioneler te werken. In 2009 is gestart met het ontwikkelen van het instrument 'businesscase'. Dat zorgt voor een methodische afweging van de baten en kosten van een project of programma (of andere initiatieven). Aan de hand van diverse criteria is daarmee te onderzoeken of een project of programma al dan niet bestaansrecht heeft. Ook het portfoliobeheer krijgt verder vorm. Hierbij gaat het om een systeem waarin beschreven staat welke medewerkers inzetbaar zijn voor projecten en programma's en wat hun kwaliteiten zijn. In het kader van de PNS wordt in 2010 'kennismanagement' systematisch ingevoerd.

Ontwikkellijn	Resultaten	Activiteiten 2009
III. Programma Samen Sterker in Actie!	<ul style="list-style-type: none"> - Flexibele, professionele organisatie. - Stimulerender werkklimaat. - Effectievere samenwerking in teams. - Inspirerender en teamgericht leiderschap. - Meer externe gerichtheid en professionaliteit van de medewerkers. - Methodischer werken in programma's en met de WerkWIJzer. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kernwaarden Verwezenlijken, Verbinden, Vertrouwen en Verantwoorden geïntroduceerd. - Campagne rondom kernwaarden, in samenhang met thema integriteit, gestart. - Vliegende Teambrigade ingesteld. - Atelier Drenthe benut; nu Xplorelab geheten. - Management Development (MD)-beleid gevoerd. - Geïnvesteed in medewerkers, onder andere door uitvoeren aansprekende arbeidsmarktcommunicatie, werving via web, flexibele arbeidsvoorwaarden, werving- en selectiebeleid, opleidingen, aantrekken startende medewerkers en integraal gezondheidsmanagement (IGM). - Pilot 'Drentalent' en 'tweede loopbaantrein' geëvalueerd. - Gestart met ontwikkelen instrument 'businesscase' en portfoliobeheer verder vorm gegeven, als onderdeel van de WerkWIJzer. - Programmamanagement verder geïmplementeerd en gemonitord. - Gestart met kennismanagement.

IV Programma Provinciehuis van Morgen

Met het programma Provinciehuis van Morgen zetten wij ons in voor een meer toekomstgericht, duurzamer en milieuvriendelijker provinciehuis, waarbij efficiënter gebruik wordt gemaakt van de ruimte en een betere (interne) digitale informatievoorziening. De werkomgeving zal flexibel zijn, passend bij de nieuwe organisatiecultuur. De nieuwe fysieke en digitale werkomgeving draagt zo

bij aan de gewenste nieuwe manier van werken. Het programma omvat drie projecten om deze doelen te bereiken: Revitalisering, Drenthe Digitaal en Tijdelijke Huisvesting.

Revitalisering

Het project Revitalisering houdt de verbouwing van het provinciehuis in. Binnen de contouren van het huidige gebouw ontwikkelen wij een nieuwe werkomgeving: een flexibele, activiteitsgerelateerde werkomgeving. Dit betekent dat een goede balans wordt aangeboden tussen plekken om te concentreren en om te communiceren. De nieuwe werkomgeving is prettig om in te werken en nodigt uit tot ontmoeten en samenwerken.

In 2009 is het definitief ontwerp door de architect uitgewerkt in bestek en tekeningen. Daarna hebben wij na Europese aanbestedingen met voorselectie de bouwkundig aannemer, het installatiebedrijf en de leverancier van de inrichting gecontracteerd. In de voorselectiefase van de aanbesteding van de leverancier van de inrichting heeft één van de leveranciers die niet was geselecteerd een kortgeding tegen de provincie aangespannen. Dit in verband met de selectieprocedure. In het kort geding heeft de voorzieningsrechter alle vorderingen tegen de provincie afgewezen. Het kort geding heeft enige vertraging in de voortgang van het project tot gevolg gehad. Na het inrichten van de bouwplaats in de binnentuin van het provinciehuis zijn wij in oktober begonnen met de sloop in het kader van de eerste van de drie bouwfases. Hierbij is onvoorzien asbest aangetroffen. Er is geen gevaar geweest voor de gezondheid. De sanering van het gevonden asbest is ten dele uitgevoerd en wordt in het zomerreces van 2010 afgerond. De sanering heeft meerkosten tot gevolg, die uit het beschikbare budget kunnen worden bekostigd. Na de sloop is voorspoedig begonnen met de verbouwing. Volgens planning vindt in april 2010 de eerste van drie deeloplevingen plaats, waarna de eerste groep medewerkers aan het werk kan in de gerevitaliseerde kantooromgeving. De tweede deelopleving staat gepland in oktober 2010 en de eindopleving in het voorjaar van 2011.

Project Drenthe Digitaal

Randvoorwaarde voor de flexibele, activiteitsgerelateerde werkomgeving is een goede digitale ondersteuning: informatie moet altijd en overal voor de organisatie beschikbaar zijn. Het project Drenthe Digitaal voorziet in het volledig digitaliseren van de informatievoorziening van bestuur, management en medewerkers: van de inkomende post, de tussenliggende primaire en ondersteunende werkprocessen tot en met de archivering. Voordat de werkprocessen worden gedigitaliseerd, worden deze kritisch bekeken en ‘slanker en slimmer’ gemaakt.

In 2009 hebben wij, na een nadere analyse, de werkprocessen heringedeeld tot 13 in plaats van de eerder geïdentificeerde 23 werkprocessen. Voor de digitalisering van de werkprocessen was een nieuwe versie van het document-managementsysteem noodzakelijk. Deze nieuwe versie heeft in 2009 voor problemen gezorgd doordat de leverancier van het desbetreffende systeem de nieuwe software niet werkend kreeg. Daarnaast bleken de huidige technische randvoorwaarden en de beschikbare capaciteit voor het project een belemmering voor een voorspoedige voortgang. Door een grote tijdsinvestering hebben wij deze problemen opgelost. Dit heeft echter een verschuiving in de planning tot gevolg gehad. Eén proces is in 2009 digitaal in gebruik genomen in plaats van de geplande vier. Maar door de gedane investeringen hebben we tijd gewonnen aan het eind van de planning. De geplande einddatum waarop alle 13 processen zijn gedigitaliseerd, maart 2011, kunnen wij dan ook handhaven. Voorafgaand aan de ingebruikname van het eerste digitale proces, Factuurafhandeling, hebben wij de medewerkers die hiermee werken hiervoor opgeleid. Ditzelfde gebeurt voor de processen die in 2010 en 2011 in gebruik worden genomen.

Project Tijdelijke Huisvesting

Om in het provinciehuis ruimte te maken voor de revitalisering hebben we circa 230 medewerkers verhuisd naar de tijdelijke huisvesting Lauwers 1 te Assen. Eerst hebben we het pand aangepast en opgefrist, zodat het voldoet aan alle normen wat betreft arbeidsomstandigheden. Om een vleugel van het provinciehuis vrij te maken voor de revitalisering hebben we vervolgens ook intern een groot aantal medewerkers verhuisd.

Ontwikkellijn	Resultaten	Activiteiten 2009
IV. Programma Provinciehuis van Morgen	<ul style="list-style-type: none"> - Meer toekomstgericht, duurzamer en milieuvriendelijker provinciehuis. - Efficiënter gebruik van de ruimte. - Betere (interne) digitale informatievoorziening. - Bijdrage aan gewenste nieuwe manier van werken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering project Revitalisering. - Uitvoering project Drenthe Digitaal. - Uitvoering project Tijdelijke Huisvesting.
Project Revitalisering	<ul style="list-style-type: none"> - Een nieuwe werkomgeving: flexibel, activiteitsgerelateerd. - Voorbeeldfunctie: energiezuinig, met CO₂-beperking, met innovatieve toepassingen op gebied van klimaat en energie. - Positieve effecten op binnenklimaat en daardoor op gezondheid en productiviteit van de medewerkers. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uitwerking van definitief ontwerp tot bestek en tekeningen. - Europese aanbestedingen met voorselectie voor de bouwkundig aannemer, installatiebedrijf en leverancier van de inrichting. Met gunning van opdrachten. - Inrichting bouwplaats in binnentuin. - Sloopwerkzaamheden bouwfase 1 afgerond. - Asbestsanering.
Project Drenthe Digitaal	<ul style="list-style-type: none"> - Informatie altijd en overal voor de organisatie beschikbaar: volledig digitale informatievoorziening van bestuur, management en medewerkers. 	<ul style="list-style-type: none"> - Een herindeling van de werkprocessen tot 13 processen in plaats van de eerder geïdentificeerde 23 processen. - Conversie van het document-managementsysteem naar Docbase. - Voorbereiden en uitvoeren opleidingen Docbase en digitale werkprocessen voor medewerkers. - Stroomlijnen en digitaliseren van de volgende 7 van de 13 werkprocessen, waarvan 1 in gebruik genomen, namelijk het digitale werkproces Factuurbehandeling. - Opleidingen Digitale Factuurbehandeling voor medewerkers.
Project Tijdelijke Huisvesting	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdelijke opvang medewerkers tijdens verbouwing om verbouwing mogelijk te maken. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bouwkundige aanpassingen tijdelijke huisvesting aan de Lauwers 1. Gebruiksklare, tijdelijke huisvesting opgeleverd. - Verhuizing van 230 medewerkers naar tijdelijke huisvesting. - Verhuizing van het kantoormeubilair en werkbenodigdheden naar tijdelijke huisvesting. - Vleugel van het provinciehuis vrijgespeeld voor revitalisering. - Interne verhuizingen van medewerkers. - Onderhouden tijdelijke huisvesting.

V Zaken op orde

Wij willen een organisatie zijn die in beweging is en flexibel is. Maar wij willen ook onze zaken goed voor elkaar hebben. Betrouwbaar, integer, transparant, ofwel ‘in control’. Niet alleen financieel, maar ook als het gaat om het bereiken van doelen van het provinciaal beleid. De ontwikkellijn Zaken op orde richt zich hiertoe op een betere bedrijfsvoering. Onze doelen met deze ontwikkellijn zijn: betere sturing, minder bureaucratie, een slanke staf en betere en uniforme werkprocessen.

Organisatie

Na een opbouwende fase zijn we in 2009 gestart met één interne Servicedesk. Zowel beschikbaar als fysieke desk en als intern netwerk (‘zelfbediening’). Ook hebben in de loop van 2009 alle afdelingen (en zo nodig ook de eenheden) een serviceovereenkomst gesloten met de ondersteunende afdelingen en eenheden. De overhead is teruggebracht van 40% (begin 2009) naar 38% (eind 2009) van de totale formatie. Het streefcijfer van 37% is in 2009 nog niet gehaald vanwege extra eenmalige inspanningen in sommige staffuncties. Voor 2010 wordt het streefcijfer gezet op 35%. Vooral de ondersteunende afdelingen en eenheden worden ingekrompen, maar ook de span of control voor het management wordt opgetrokken.

Instrumenten

Op basis van het in 2007 vastgestelde Besturings- en managementconcept Meer Samen, nóg sterker! (overkoepelende visie op de werkwijze in onze organisatie) en het in 2008 vastgestelde Organisatiebesluit hebben wij in 2009 verder gewerkt aan vermindering en vernieuwing van het instrumentarium in onze bedrijfsvoering.

De koppeling tussen de bestuurlijke cyclus en de ambtelijke voorbereiding, uitvoering (productie) en verantwoording (de managementcyclus) is in 2009 sterk verbeterd. De Voorjaarsnota 2009 is voorbereid op basis van een strategische Nota van uitgangspunten. Wij hebben een nieuw model voor de managementcyclus (de afspraken tussen directie en management) geïntroduceerd, waarmee we de sturing op producten en diensten en de dagelijkse sturing op prestaties en middelen hebben verbeterd. Dit hebben wij laten toetsen door de accountant, die deze verbetering heeft bevestigd. Door de verbetering van de managementrapportages is ook de bestuursrapportage in kwaliteit gegroeid.

Verantwoorden blijft overigens belangrijk, maar wij hebben in 2009 meer het accent gelegd op plannen, risicobeheersing en sturen.

Wij maakten in 2009 voor het eerst gebruik van een gestandaardiseerd instrument voor Strategische Personeelsplanning op afdeling-/eenheids- en concernniveau. Op deze wijze is de informatie over en de sturing op kwantiteit en kwaliteit van het personeel verbeterd. Wij kunnen hierdoor beter sturen op de ‘match’ tussen talent van medewerkers en gevraagde competenties in (nieuwe) functies.

De onderliggende systemen voor personeel en (financiële) bedrijfsvoering worden niet vervangen. Onderzoek heeft uitgewezen dat dit nu niet rendabel is. In plaats daarvan hebben wij in 2009 vooral de informatievoorziening meer op orde gebracht. Dit hebben wij gedaan door het opstarten van een zogenoemde portal voor managementinformatie. Vanuit dit portal wordt de sturingsinformatie beheerd en gepubliceerd.

Ontwikkellijn	Resultaten	Activiteiten 2009
V. Zaken op orde	<ul style="list-style-type: none"> - Een betrouwbare, integere, transparante, goed werkende interne organisatie die 'in control' is. - Met een betere bedrijfsvoering: meer sturing, minder bureaucratie, een slanke staf en goed lopende en uniforme werkprocessen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interne Servicedesk gestart. - Serviceovereenkomsten met ondersteunende afdelingen en eenheden afgesloten. - Overhead teruggebracht tot 38% van totale formatie. - Koppeling tussen bestuurlijke cyclus en ambtelijke voorbereiding, uitvoering en verantwoording (managementcyclus) geïmplementeerd. - Nota van uitgangspunten ingevoerd, na interne strategieweek, als voorbereiding op de Voorjaarsnota. - Nieuw model managementcyclus ingevoerd. - Instrument (digitaal systeem) voor Strategische Personeelsplanning ingevoerd. - Portal geopend voor managementinformatie. - Werkwijze maandgesprekken directie en management geëvalueerd. - Kwartaalgesprekken op basis van managementrapportages ingevoerd. - Besluit genomen huidige systemen voor personeel en (financiële) bedrijfsvoering te handhaven; op grond van businesscase (vervanging nu niet rendabel). In plaats van vervanging ingezet op verbetering informatie via het portal.

I.2.6

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden partijen is een verplicht onderdeel van de Beleidsbegroting en -verantwoording. In deze verantwoording wordt deels verslag gedaan over de uitvoering inzake de verbonden partijen.

In het BBV wordt onder verbonden partijen verstaan: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Een bestuurlijk belang betekent dat de provincie op enigerlei wijze zeggenschap heeft, hetzij omdat de provincie een zetel in het bestuur heeft, hetzij omdat zij mee kan stemmen. Een financieel belang houdt in dat de provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die zij kwijt is in geval van faillissement. Voorts heeft de provincie een financieel belang indien financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de provincie.

Het begrip Verbonden partijen houdt dus in dat participaties in nv's, bv's, vof's, commanditaire vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen hieronder vallen. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, indien de provincie een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt. Een stichting of vereniging die jaarlijks subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen zitten met een juridische afdwingbaarheid door derden, is geen verbonden partij. Een eventuele morele verplichting tot betaling in geval van problemen kan het wel verstandig maken de stichting of vereniging in de paragraaf Weerstandsvermogen op te nemen. Indien de provincie een aanzienlijk bestuurlijk maar geen financieel belang heeft, kan dit belang in het desbetreffende programma genoemd worden. Naast de hiervoor genoemde participaties maken ook deelnemingen, waarbij de provincie aandelen heeft in een nv of bv, deel uit van de verbonden partijen.

Opsomming van de verbonden partijen in onze provincie. rechtspersonen

- Vereniging IPO - Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe

Opsomming van de verbonden partijen in onze provincie

Deelnemingen

- NV NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM)
- NV Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)
- Groningen Airport Eelde NV (GAE)
- Essent NV

Gemeenschappelijke regelingen

- Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)
- Bestuursacademie Noord-Nederland (BANN)
- Openbaar Vervoerbureau Groningen-Drenthe (OV-bureau)
- Noordelijke Rekenkamer

Stichtingen/privaatrechtelijke rechtspersonen

- Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)
- Stichting Leerstoel Regionale/Noordelijke Economie
- Stichting Drentse Bedrijvenlocaties

- Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen (LMA)
- Stichting Drents Plateau
- Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging (SLB) en Stichting Bodembeheer Schoonebeek
- Vereniging Internationaler Naturpark Bourtanger Moor-Bargerveen

Bestuursrechtelijke rechtspersonen

- Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe

Deelnemingen

NOM

De vennootschap heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de verbetering van de sociaaleconomische structuur en de werkgelegenheid in de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. In het kapitaal van de NV NOM kan uitsluitend worden deelgenomen door in Nederland gevestigde publiekrechtelijke lichamen. De provincie Drenthe is, evenals de provincies Groningen en Fryslân, voor 0,01% aandeelhouder van de NV NOM. Voor de overige 99,97% is de Staat aandeelhouder.

Elk van de colleges van GS van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe heeft het recht tot het doen van een aanbeveling van één lid van de Raad van Commissarissen (RvC). De commissarissen worden benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA).

In verband met de corporate governance code (code Tabaksblat), die in de nieuwe beleidslijn Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen 2006-2009 gehanteerd wordt door de staatssecretaris van EZ, zijn de aandeelhouders verzocht om in de nabije toekomst geen bestuurders of ambtenaren meer voor te dragen. Er is een profielschets voor de RvC vastgesteld, die het onder andere mogelijk maakt dat oud-bestuurders voorgedragen kunnen worden. Met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissarissen geldt dat de overheidscommissaris niet langer past binnen de gewenste code. Inmiddels zijn zowel het rijk als de provincies niet langer vertegenwoordigd in de RvC. Oud-gedeputeerde H. Weggemans is lid van de RvC. De bijdrage aan de NOM is geïndexeerd. De bijdrage in 2009 was € 163.700,--

WMD

Het betreft hier een vennootschap die tot doel heeft de zorg voor en de instandhouding van de (drink)watervoorziening in haar verzorgingsgebied. Alleen de provincie Drenthe en de gemeenten in deze provincie kunnen aandeelhouder zijn. Statutair hebben de gezamenlijke gemeenten en de provincie elk 50 % van de aandelen. Het aantal aandelen is afhankelijk van het aantal aansluitingen in de gemeente en eens per drie jaar wordt het aantal uitstaande aandelen bijgesteld. De WMD is een structuurvennootschap waarbij één commissaris wordt benoemd door GS; drie door de gemeenten en de overige door de RvC. Er zijn dus vier commissarissen van overheidswege. Schorsing en ontslag geschiedt volgens de wet door degene die met de benoeming is belast. De commissaris van overheidswege die door GS is benoemd, wordt dus ook door GS geschorst en ontslagen. De door GS benoemde commissaris is statutair tevens voorzitter van de Raad van Commissarissen; momenteel is dat gedeputeerde mevrouw T. Klip-Martin.

De WMD is een vennootschap die vooral een publiek belang moet dienen. Evenals met andere nutsbedrijven het geval is geweest, ontwikkelt ook de WMD zich meer in de richting van een bedrijf dat, ook marktgerichte dochterondernemingen heeft. Er wordt momenteel nagedacht over een andere juridische structuur van het bedrijf.

GAE

Het doel van de vennootschap is de uitoefening van het luchthavenbedrijf, waaronder met name de aanleg, het onderhoud, de ontwikkeling en de exploitatie van het luchthaventerrein. Op dit moment zijn er geen private aandeelhouders. De statuten sluiten de mogelijkheid daartoe echter niet uit. Bij GAE is minder sprake van een openbaar taak karakter. Het in stand houden van de luchthaven is van grote betekenis voor de infrastructuur. Uit het doel van de vennootschap, zoals in de statuten omschreven, komt dit aspect niet of nauwelijks naar voren.

De provincie heeft een aanmerkelijk financieel belang in GAE. De uitoefening van de rechten als aandeelhouder en verstrekker van financiële middelen kan voldoende mogelijkheden bieden voor beïnvloeding en toezicht. Het commissariaat behoeft dan ook niet noodzakelijkerwijs te worden vervuld door een bestuurder, maar kan worden vervuld door een derde. Namens de provincie Drenthe is A. v.d. Hek lid van de RvC.

Tot 2002 droegen de regionale aandeelhouders bij in het exploitatietekort voor in totaal 60%. Met ingang van 2003 tot en met 2012 verstrekken de regionale aandeelhouders jaarlijks een vaste kapitaalbijdrage van totaal € 1.021.005,--. Deze kapitaalstortingen worden jaarlijks toegevoegd aan de agioreserve van GAE.

Aandelenverdeling

Provincie Drenthe	30%
Provincie Groningen	30%
Gemeente Groningen	26%
Gemeente Assen	10%
Gemeente Tynaarlo	4%

In 2009 bedroeg het totale aantal passagierbewegingen op GAE 167.107 tegen 190.934 in 2008; GAE heeft 43 formatieplaatsen.

NV Essent

In het 'oude' nutsbedrijf Essent heeft de provincie Drenthe 2,28% van de aandelen. Sinds de vorming van Essent uit EDON en PNEM/MEGA heeft Drenthe geen commissaris meer in het bedrijf. Wel ontvangt de provincie dividend en heeft zij een stem in de aandeelhoudersvergadering. Sommige aandeelhouders streven naar verkoop van hun aandelen. Sinds medio 2009 is Drenthe geen aandeelhouder meer van Essent. Wel is er sindsdien een belang van 2,3% in het netwerkbedrijf ENEXIS, in het milieubedrijf Attero en in Publiek Belang Elektriciteitsproductie. ENEXIS is een regionaal netwerkbedrijf dat wettelijk in handen van overheden moet zijn. Attero is het voormalige Essent Milieu. Publiek Belang Elektriciteitsproductie is een tijdelijke vennootschap in verband met de 50%-deelname in EPZ (Elektriciteitsproductiemaatschappij Zeeland) waarover nog juridische procedures lopen. In de drie bedrijven heeft de provincie geen commissarisplaatsen.

Gemeenschappelijke regelingen

SNN

De provincies Groningen, Fryslân en Drenthe hebben hun bestuurlijke krachten sinds 1992 gebundeld in het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). De hoofddoelstelling van het samenwerkingsverband is de samenwerking en het overleg tussen de deelnemende provinciale besturen te verbreden en te intensiveren. Verdere doelstellingen zijn coördinatie van beleid en het opstellen van gezamenlijke standpunten in de richting van rijksoverheid en Europese Unie en het gemeenschappelijk optreden daarbij.

In SNN-verband ontwikkelt Noord-Nederland gezamenlijk beleid en onderhandelt met het kabinet over zaken die Noord-Nederland aangaan. Kerntaak is het versterken van de ruimtelijk-economische structuur van Noord-Nederland.

De gezamenlijke visie op de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Noord-Nederland is omschreven in de Strategische Agenda voor Noord-Nederland 2007-2013. Deze visie met als motto Noord-Nederland zet in op een dynamische kenniseconomie, sterke steden en een vitaal platteland, ligt ten grondslag aan een tweetal uitvoeringsprogramma's, te weten Koers Noord: op weg naar de pieken (een programma van het ministerie van Economische Zaken en het SNN gezamenlijk voor de periode 2007-2010) en het Operationeel Programma EFRO (een programma van het SNN voor de periode 2007-2013). Het SNN bereidt zich intussen voor op de nieuwe Europese periode. De inzet op hoofdlijnen is ook voor deze periode te kunnen beschikken over structuurfondsen, te worden gecompenseerd voor de mogelijke afname van de landbouwsteun en opnieuw zelf sturing en zeggenschap te hebben over de middelen.

De bestuurlijke organisatie is opgebouwd uit een algemeen bestuur (AB-SNN), een dagelijks bestuur (DB-SNN) en bestuurscommissies.

Het AB-SNN bestaat uit de drie commissarissen en twee gedeputeerden per deelnemende provincie, alsmede drie statenleden per deelnemende provincie.

Naast de Commissaris van de Koningin J. Tichelaar maken de gedeputeerden J. H. Bats en mevrouw J.G. Vlietstra deel uit van het DB-SNN namens de provincie Drenthe.

Ingaande juli 2007 zijn aan het DB-SNN de vier noordelijke grote gemeenten (NG4) als adviseur toegevoegd. Voor de provincie Drenthe betekent dat de deelname van de gemeenten Emmen en Assen.

Met ingang van 1 juli 2009 functioneren er drie bestuurscommissies, te weten Economische Zaken (Bcie EZ), Stedelijke Ontwikkeling en Mobiliteit (Bcie SOM) en Europa (Bcie Europa). De NG4 nemen deel aan alle bestuurscommissies. De provincie Drenthe is voorzitter van de Bcie Europa (gedeputeerde J.H. Bats).

De provincie Groningen is vanaf 1 juli 2009 voorzitter van het SNN. Op 1 juli 2011 zal de provincie Drenthe dit overnemen.

De bijdrage in de uitvoeringskosten bedroeg over 2009 € 562.667,--.

BANN

De gemeenschappelijke regeling had, voordat deze is aangepast, tot doel de behartiging van het bestuursdienstonderwijs in Noord-Nederland. Het bestuursonderwijs is geprivatiseerd. De gemeenschappelijke regeling is in stand gebleven om de eventuele verplichtingen ten opzichte van voormalig personeel na te kunnen komen.

De staten van elke deelnemende provincie, de raden van de deelnemende gemeenten en de bevoegde organen van de deelnemende waterschappen benoemen uit hun midden een lid van het algemeen bestuur. De staten van de deelnemende provincies kunnen ook de secretaris van hun provincie benoemen tot lid van het algemeen bestuur.

Het algemeen bestuur benoemt uit zijn midden de leden voor het dagelijks bestuur. In het dagelijks bestuur wordt een lid benoemd vanuit een van de drie deelnemende provincies. De directeur-secretaris is benoemd tot lid van het algemeen bestuur. Deze bestuursfunctie wordt vervuld uit hoofde van het ambt. Voor het gevoerde bestuur inzake de BANN zijn GS verantwoording schuldig aan PS. De provincie Drenthe is op dit moment niet vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur.

De bijdrage over 2009 van de provincie Drenthe bedroeg € 1.103,--. Voor 2010 wordt geen bijdrage meer voorzien. De huidige beschikbare middelen van de BANN zijn naar verwachting voldoende om aan alle eventuele toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Tevens wordt bezien of de BANN niet kan worden omgevormd tot een Stichting Garantiefonds Bestuursacademie Noord-Nederland. De rechtsvorm die is voorzien is meer passend bij de uitvoeringstaak dan een publiek lichaam als de GR.

OV-bureau Groningen-Drenthe

Het OV-bureau verricht de overheidstaken voor het openbaar vervoer (ov) die de drie bestuursorganen (provincies Groningen en Drenthe en gemeente Groningen) voorheen elk afzonderlijk verrichtten. Het OV-bureau is als volgt georganiseerd: het bestaat uit een algemeen bestuur (AB), een dagelijks bestuur (DB) en een uitvoerende organisatie. De deelnemende bestuursorganen wijzen vanuit hun midden de leden aan van het AB en DB OV-bureau Groningen-Drenthe. Het AB bestaat uit de portefeuillehouders verkeer en vervoer, ruimtelijke ordening en financiën. Het DB wordt gevormd door de portefeuillehouders verkeer en vervoer en de directeur van het OV-bureau.

Het OV-bureau heeft de volgende verantwoordelijkheden:

- zorgen voor en bevorderen van openbaar vervoer per auto en per bus en andere vormen van vervoer ter uitvoering van artikel 20 van de Wet personenvervoer
- zorgen voor een juiste naleving en uitvoering van de concessievoorschriften
- zorgen voor de voorbereiding en totstandkoming van nieuwe concessies

Dit openbaar vervoer betreft alle streek- en stadsvervoer per bus, het collectief vraagafhankelijk vervoer (CVV) en de treintaxi. In principe behoort het regionale spoorvervoer onder de gemeenschappelijke regeling, met dien verstande dat de deelnemende bestuursorganen een definitief besluit hierover nemen nadat de financiële en personele consequenties in kaart zijn gebracht.

De algemene taken die het Openbaar Lichaam OV-bureau heeft uit te voeren zijn:

- het beheer van het openbaar vervoer (concessieverlening en aanbesteding) en ontwikkeling van openbaar vervoer (planvorming en coördinatie van de OV-aspecten);
- de bundeling van de OV-taken en -verantwoordelijkheden van de drie overheden;
- de advisering van de provincies en gemeenten in het OV-beleid in relatie tot het algemene beleidsproces van ruimtelijke ordening en verkeer en vervoer.

De werkzaamheden zoals die door het OV-bureau uitgeoefend worden, liggen op het terrein van de uitvoering van de Wet personenvervoer 2000 en behoren daarmee tot de competentie van de colleges van gedeputeerde staten. Provinciale staten van Drenthe en Groningen stellen in het kader van de totale provinciale en gemeentelijke begroting het budget voor het openbaar vervoer vast. Daarnaast hebben provinciale staten hun kaderstellende en controlerende bevoegdheid.

De verdeling van de kosten van het Openbaar Lichaam OV-bureau vindt plaats op basis van een verdeelsleutel die is gebaseerd op het totale stad- en streekvervoerbudget (omzet). De verdeelsleutel van de inzet per overheid is analoog aan de hoogte van de exploitatiesubsidie: 44% voor de provincie Groningen, 35% voor de provincie Drenthe en 21% voor de gemeente Groningen. Wanneer het takenpakket van het Openbaar Lichaam OV-bureau wordt uitgebreid met andere vormen van openbaar vervoer dan die hiervoor genoemd, dient de verhouding te worden herberekend naar rato van het dan ingebrachte OV-budget. Dit zal in elk geval geschieden wanneer definitief wordt besloten het regionale spoorvervoer onder het OV-bureau te brengen. Uiteraard zal de verdeelsleutel ook worden gewijzigd indien er sprake is van een uitbreiding van de deelnemende bestuursorganen aan deze gemeenschappelijke regeling. De dekking van

de kosten voor het Openbaar Lichaam OV-bureau wordt bereikt door de inzet van de Drentse exploitatiesubsidie en personele gelden naar rato van deze exploitatiesubsidie.

De bijdrage over 2009 van de provincie Drenthe aan het OV-bureau bedroeg € 253.800,-- voor een bijdrage in de apparaatskosten OV-bureau en een bedrag van € 19.399.000,-- voor het openbaar vervoer zelf.

Noordelijke Rekenkamer

De Provinciewet verplicht elke provincie tot het instellen van een rekenkamer of het organiseren van een rekenkamerfunctie. Ook bestaat de mogelijkheid tot een gemeenschappelijke rekenkamer. Op 3 november 2004 is besloten tot het oprichten van een Rekenkamer, gezamenlijk met de provincies Fryslân en Groningen.

Een gemeenschappelijke rekenkamer moet op grond van de Provinciewet een gemeenschappelijke regeling zijn, waarbij niet alle bepalingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr), gelet op de onafhankelijke positie van de rekenkamer zonder meer van toepassing zijn. Met name voor wat betreft het afleggen van verantwoording aan provinciale staten en de openbaarheid van de vergaderingen zijn de bepalingen van de Wgr niet van toepassing. Het doel van Rekenkamer is om vanuit een onafhankelijke positie PS te ondersteunen in de kaderstellende en controlerende rol. Dit gebeurt door onderzoek te doen naar het gevoerde bestuur waarbij de vraag naar doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid centraal staat. De bijdrage over 2009 van de provincie Drenthe bedroeg € 258.000,--.

Stichtingen en andere privaatrechtelijke rechtspersonen

Vereniging IPO

De twaalf provincies werken samen in het IPO. Die samenwerking beoogt de condities waaronder de provincies werken te optimaliseren en de slagkracht van de provincies in gezamenlijkheid te vergroten. Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies. Het IPO is in 2003 omgezet van een gemeenschappelijke regeling naar een vereniging. Het IPO heeft als doelen:

- het behartigen van de belangen van provincies
- het bieden van een platform voor uitwisseling van kennis en ervaring
- het stimuleren en entameren van vernieuwingsprocessen binnen de provincies

Iedere provincie heeft het recht voor één zetel in het bestuur een bindende voordracht te doen. Deze bestuurszetel is in 2009 bezet door gedeputeerde mevrouw T. Klip-Martin. De voordracht wordt gemaakt door het college van GS. Daarnaast worden twee Drentse statenleden afgevaardigd naar de algemene vergadering.

De algemene vergadering is in december 2009 bij elkaar geweest om zich te beraden op de procedure voor de Provinciale kerntakendiscussie. Het IPO-bestuur heeft in 2009, in verband met diverse ontwikkelingen meer dan te doen gebruikelijk vergaderd.

In IPO-bestuur en de andere IPO-gremia is, na de ondertekening van het Bestuursakkoord Rijk-provincies in de zomer van 2008, in 2009 begonnen met de uitvoering van het Bestuursakkoord, om gestalte te geven aan de gemaakte afspraken. Het digitale IPO-jaarbericht geeft een beeld van de inspanningen die daarvoor in 2009 hebben plaatsgevonden.

De provincie Drenthe bevordert de goede positionering van de provincie via deze interprovinciale samenwerking. Slagvaardigheid wordt bewerkstelligd door het actief volgen van ontwik-

kelingen en tijdig inspelen hierop. De bijdrage over 2009 van de provincie Drenthe bedroeg € 763.634,--.

Stichting Leerstoel Regionale/Noordelijke Economie

De stichting is opgericht ter uitvoering van een besluit van PS. De stichting heeft vooral tot doel het (doen) verrichten van onderzoek en het geven van onderwijs op het terrein van de regionale economie in het algemeen en de economie van Noord-Nederland. Er is sprake van de behartiging van een publiek belang. In de statuten is aangegeven dat het bestuur van de stichting bestaat uit ten minste vier leden. De benoeming van de bestuursleden geschiedt als volgt. Drie bestuursleden worden benoemd door de colleges van GS van Drenthe, Fryslân en Groningen, te weten door iedere provincie een bestuurslid. Een bestuurslid wordt benoemd door het bestuur van de Faculteit der Economische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen. Omdat met het besturen van de stichting een openbaar belang wordt behartigd, is het lid van GS dat is benoemd als bestuurslid van de stichting voor het gevoerde bestuur in de stichting verantwoordig schuldig aan PS. De provincie heeft een subsidierelatie met de stichting.

Stichting Drentse Bedrijfslokaties

De stichting heeft tot doel het stimuleren van de economische activiteiten, werkgelegenheid en bedrijvigheid in de provincie Drenthe. De stichting is opgericht ter uitvoering van een besluit van PS. De stichting is dus opgericht ter behartiging van een openbaar belang. Op grond van de statuten heeft de provincie het recht een bestuurslid te benoemen. Het bestuurslidmaatschap eindigt onder meer door verlies van de kwaliteit of de hoedanigheid waarop het werd benoemd. Het lid van het college is uit hoofde van zijn ambt voorzitter van de stichting. Aangezien hij als bestuurslid een openbaar belang behartigt, bestaat er een verantwoordingsplicht aan PS voor het door hem gevoerde bestuur binnen de stichting. Behalve het feit dat de provincie bijdraagt in de kosten van de stichting is er verder geen belangenverstrengeling. De bijdrage over 2009 bedroeg € 61.585,--.

Stichting LMA

Het doel van Stichting LMA is om alle meldingen te registreren van binnenlandse transporten van gevaarlijk afval, bedrijfsafval en scheepsafval. De Stichting LMA stelt deze gegevens beschikbaar aan de overheid ten behoeve van de handhaving. Het bestuur van de Stichting LMA wordt benoemd en ontslagen door de Raad van Toezicht (RvT). Bestuurders kunnen slechts natuurlijke personen zijn. Verder worden in de statuten geen eisen gesteld aan het bestuurslidmaatschap. De heer H. Baas zit als gedeputeerde van Drenthe in de RvT. De bijdrage over 2009 bedroeg € 161.088,--.

Stichting Drents Plateau

De Stichting Drents Plateau (voorheen Erfgoedhuis van Drenthe) is in 2001 opgericht om (deels wettelijke) taken en doelstellingen op het terrein van het Drents cultureel erfgoed uit te voeren voor provincie en gemeenten. Deze taken en doelstellingen zijn gericht op behoud en ontwikkeling van cultuurhistorische waarden, landschaps-, dorps- en stadsschoon, monumenten, archeologie, musea, regionale geschiedenis, erfgoededucatie, cultuurtoerisme en (moderne) architectuur. De provincie Drenthe is naast de Vereniging van Drentse Gemeenten en de Stichting Het Drentse Welstandstoezicht medeoprichter van de stichting. De organen van de stichting zijn de Raad van Bestuur (de directie), de RvT en de Raad van Advies.

De directie (statutair bestaande uit een of meerdere personen) bestuurt de stichting. Drents Plateau heeft de B3-status, dat wil zeggen dat de stichting de rechtspositie van de provincie volgt. De RvT heeft als taak het toezicht op het beleid van de directie en op de algemene gang van zaken. Alle leden van de RvT worden benoemd en ontslagen door GS. Drents Plateau

wordt door de provincie ingeschakeld voor het uitvoeren van erfgoedbeleid (steunfunctietaken) en om te adviseren over de cultuurhistorische, archeologische en architectonische waarden in het ruimtelijke ordeningsbeleid en het ruimtelijke kwaliteitsbeleid.

Dit gebeurt bij vooroverleg over ruimtelijke plannen (Wro), het sturen provinciaal belang op het gebied van cultuurhistorie en archeologie en het ontwikkelen van nieuw provinciaal omgevingsbeleid. Drents Plateau voert de provinciale wettelijke taken uit op het gebied van archeologie (voorheen Malta-taken) zoals die sinds 2008 vastliggen in de gewijzigde Monumentenwet 1988.

In 2009 is het Atelier mooi Drenthe opgericht en gehuisvest bij Drents In de ontwikkeling door de provincie van het Cultuurhistorische Kompas als bouwsteen voor het nieuwe omgevingsbeleid, heeft Drents Plateau relevante kennis ingebracht. Een groot project dat Drents Plateau voor de provincie uitvoert is de ontwikkeling van de provinciale monumentenlijst en het verzorgen van hieraan verbonden uitvoeringszaken. Daarnaast vraagt de provincie op grond van de Monumentenwet Drents Plateau om adviezen. Correspondentie met het rijk gebeurt rechtstreeks door de provincie. Drents Plateau is als organisatie blijvend in ontwikkeling. De afspraken tussen provincie en Drents Plateau worden jaarlijks vastgelegd.

Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging (SLB) en Stichting Bodembeheer Schoonebeek

De stichtingen hebben als doel het versterken van de milieuhygiënische kwaliteit in relatie met landinrichting met het doel grondruil mogelijk te maken. De stichting stemmen de uitvoering van de uitvoerende maatregelen af met de uitvoering van het landinrichtingsplannen. De stichtingen wordt bestuurd door een directeur onder toezicht van een Raad van Toezicht (RvT). In de RvT hebben onder meer leden zitting die zijn benoemd door GS, het bestuur van het waterschap Velt en Vecht en burgemeester en wethouders van Emmen. GS hebben mevrouw T. Klip-Martin benoemd in de RvT van de stichtingen.

Vereniging Internationaler Naturpark Bourtanger Moor-Bargerveen

Op 1 juni 2006 werd de Vereniging 'Internationaler Naturpark Bourtanger Moor-Bargerveen' opgericht. In deze vereniging werken de provincie Drenthe en de gemeente Emmen met de Landkreis Emsland, de Landkreis Grafschaft Bentheim en een aantal Duitse gemeenten, samen om in het Duits-Nederlandse grensgebied natuur en landschap van het Bourtanger Moor met zijn karakteristieke kenmerken te behouden, te ontwikkelen en te beheren en om de samenwerking tussen Duitsland en Nederland te versterken. Daarbij kan het Naturpark ook worden gezien als een instrument voor de gebiedsontwikkeling. Ook het Recreatieschap Drenthe, Staatsbosbeheer en LTO Drenthe spelen hierbij een actieve rol. Het hoogveengebied Bargerveen maakt deel uit van dit 14.000 ha grote veengebied.

De provincie Drenthe en de gemeente Emmen hebben de deelname aan de Vereniging Internationaler Naturpark Bourtanger Moor-Bargerveen geëvalueerd. De provincie en de gemeente achten het van openbaar belang om voor natuur- en landschapsontwikkeling en bevordering van recreatie en toerisme in het grensgebied van Zuidoost Drenthe nauw samen te werken met bestuurlijke partners in Duitsland. De samenwerking is gericht op het bereiken van samenhang tussen de natuurgebieden, op versterking van de landschapskwaliteit en op het verzorgen van een ruim aanbod aan toeristische gebruiks- en verblijfmogelijkheden met een grensoverschrijdend karakter. Met de goedkeuring van de projectaanvraag 'Naturpark Entwicklung' (NPE), in het kader van INTERREG IV-A Deutschland-Nederland-programma, waarin zowel Duitse als ook Nederlandse projecten worden gesubsidieerd, is de meerwaarde

van deze samenwerking duidelijk gebleken. Het Naturpark zal als leadpartner trekker zijn voor dit project.

De conclusie na evaluatie is dat de vereniging een duidelijke meerwaarde heeft voor de ontwikkeling van het grensgebied en dat de voortzetting van het lidmaatschap zinvol is.

De bijdrage aan de vereniging bedraagt € 10.000,-- per jaar. De heer Munniksma maakt als gedeputeerde deel uit van het bestuur van de vereniging.

Bestuursrechtelijke rechtspersonen

Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe

Het fonds heeft tot doel de werkzaamheden en taken te vervullen die in de Wm in artikel 15.47 voorschrijft of mogelijk maakt. Het fonds beheert de uit de opbrengsten van de nazorgheffing verkregen middelen die nodig zijn om de eeuwigdurende nazorg van de onder de wet vallende gesloten stortplaatsen te waarborgen.

I.2.7

Grondbeleid

Op grond van artikel 9 van het BBV dient de Begroting een uiteenzetting te bevatten over het grondbeleid. De provincie Drenthe ziet voorsnog geen noodzaak voor het voeren van een substantieel (actief) grondbeleid.

Op kleinere schaal worden naar behoefte, in verband met de realisatie van de infrastructurele werken, soms stukjes grond aangekocht.

De grondaankopen ten behoeve van de EHS worden vanaf 1 januari 2007 gefinancierd uit het ILG. Vanaf die datum is de aansturing van grondaankopen door de DLG en BBL verschoven van het Rijk naar provincie. De provincie is hoofdopdrachtgever voor de grondverwerving door BBL en heeft de beschikking over de budgetten voor grondverwerving (EHS) via het ILG. Hiervoor hebben wij een handelingskader grondverwerving vastgesteld. Hierin is onder andere opgenomen het grondprijnsbeleid en de spelregels daarvan, afspraken over aan- en verkopen, inzet van instrumentarium. Het handelingskader is een uitwerking van het aansturingsprotocol DLG/BBL. Dit regelt de aansturing van DLG/BBL. De provincie heeft vanaf nu meer vrijheid voor handelen met grond. Wij krijgen de lusten, maar ook de lasten. Daarnaast bestaat de mogelijkheid te schuiven met budgetten binnen de ILG-doelen, zodat de realisatie van de EHS goed voortgang blijft houden.

Voorts merken wij op dat de financiële verplichtingen die voortvloeien uit het eerder afgesloten convenant IPO-LNV voor de realisering van de EHS voortduren. Het betreft financieringsafspraken met het Groenfonds; de benodigde middelen maken, gelabeld, onderdeel uit van het Provinciefonds.

Op basis van de nieuwe rol van de provincie wordt onderzocht in hoeverre, aanvullend op het bestaande instrumentarium, zoals de nWRO, de WILG etc, of actief grondbeleid noodzakelijk is.

Enkele jaren geleden is de provincie voor het realiseren van de beleidsdoelen natuur (EHS), milieu en het verbeteren van de agrarische structuur gestart met beperkt grondbeleid. De provincie verkent de noodzaak van een actief provinciaal grondbeleid, maar voorsnog lijkt het huidige instrumentarium voldoende zijn. De bevindingen van de verkenning naar de optie van een actief provinciaal grondbeleid worden in 2010 aan de staten voorgelegd.

II

Jaarrekening

II.1 Programmarekening 2009

Lasten (* 1.000,--)

Programma	Realisatie 2008	Primitieve begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Realisatie 2009	Vershil	Voordeel/ nadeel
Programma 1. De provincie doét er toe!	2.800.873	3.623.158	4.452.713	4.278.716	173.997	V
Programma 2. Samenleving met samenhang	66.897.619	62.870.224	68.565.207	69.999.559	-1.434.352	N
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	71.851.977	85.063.585	80.458.564	76.593.892	3.864.672	V
Programma 4. Kennis wérkt	6.385.848	4.653.883	16.140.887	17.638.221	-1.497.334	N
Programma 5. Leefomgeving	41.312.547	73.657.447	62.434.154	53.550.195	8.883.959	V
Programma 6. Middelen	53.865.038	54.333.349	56.005.337	55.105.025	900.312	V
Totaal lasten	243.113.902	284.201.646	288.056.862	277.165.608	10.891.254	V

Baten (*1.000,--)

Programma	Realisatie 2008	Primitieve begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Realisatie 2009	Vershil	Voordeel/ nadeel
Programma 1. De provincie doét er toe!	3.624	12.000	12.000	30.138	-18.138	V
Programma 2. Samenleving met samenhang	35.230.069	31.719.536	34.805.955	35.690.761	-884.806	V
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	42.547.740	44.383.379	46.409.250	42.128.615	4.280.635	N
Programma 4 Kennis wérkt	18.895.338	6.731.970	162.689.423	204.198.316	-41.508.893	V
Programma 5. Leefomgeving	26.564.110	49.357.801	38.054.985	32.712.055	5.342.930	N
Programma 6. Middelen	127.612.541	130.036.803	130.290.980	131.217.851	-926.871	V
Totaal baten	250.853.422	262.241.489	412.262.593	445.977.736	-33.715.143	V

Recapitulatie (* 1.000,--)

Totaal lasten (1)	243.113.902	284.201.646	288.056.862	277.165.608	10.891.254	V
Totaal baten (2)	250.853.422	262.241.489	412.262.593	445.977.736	-33.715.143	V
Resultaat voor mutaties in reserves (3=1-2)	-7.739.520	21.960.157	-124.205.731	-168.812.128	44.606.397	V
Begrote stortingen in reserves (4)	68.445.605	17.231.636	194.641.227	194.641.227	0	-
Begrote onttrekkingen aan reserves (5)	81.938.991	39.191.793	70.435.496	70.435.496	0	-
Per saldo mutaties bestem- mingsreserves begroot (6=4-5)	-13.493.386	-21.960.157	124.205.731	124.205.731	0	-
Resultaat na begrote mutaties in reserves (7=3+6)	-21.232.906	0	0	-44.606.397	44.606.397	V
Stortingen in reserves niet begroot (8)	10.028.312	0	0	45.610.418	-45.610.418	N
Onttrekkingen aan reserves niet begroot (9)	-3.577.378	0	0	2.338.435	-2.338.435	N
Per saldo mutaties bestem- mingsreserves niet begroot (10=8-9)	13.605.690	0	0	43.271.983	-43.271.983	N
Per saldo mutaties bestem- mingsreserves (11=6+10)	112.304	-21.960.157	124.205.731	167.477.714	-43.271.983	N
Resultaat na verrekening met reserves (12=3+11)	-7.627.216	0	0	-1.334.414	1.334.414	V

II.2 Toelichting op de saldi van de Programmarekening 2009

Programma saldi (* 1.000,--)	Realisatie 2008	Primitieve begroting 2009	Begroting 2009 na wijziging	Realisatie 2009	Verschil	Voordeel/ nadeel
Programma 1. De provincie doet er toe!	2.797	3.611	4.441	4.249	192	V
Programma 2. Samenleving met samenhang	31.668	31.151	33.759	34.309	-550	N
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	29.304	40.680	34.049	34.465	-416	N
Programma 4 Kennis werkt	-12.509	-2.078	-146.549	-186.560	40.012	V
Programma 5. Leefomgeving	14.748	24.300	24.379	20.838	3.541	V
Programma 6. Middelen	-73.748	-75.703	-74.286	-76.113	1.827	V
Totaal saldi	-7.740	21.960	-124.206	-168.812	44.606	V

Het rekeningssaldo over het boekjaar 2009 bedraagt € 44.606.000,--. Dit rekeningssaldo is samengesteld volgens de voorschriften van het BBV. Hierin is bepaald dat het saldo van baten en lasten, ten opzichte van de Begroting, na verrekening met begrote mutaties met bestemmingsreserves gepresenteerd dient te worden. Het betreft dan het saldo waarin de Begroting inclusief begrotingswijzigingen heeft voorzien. In eerdere jaren, tot en met 2006, werden budgetten die gekoppeld waren aan bepaalde bestemmingsreserves al voor de bestemming van het rekeningssaldo aan de desbetreffende reserves toegevoegd. Vorig jaar bedroeg het rekeningssaldo op dezelfde wijze berekend € 21.233.000,--. Het saldo van verrekeningen van budgetten die relaties hebben met bestemmingsreserves bedraagt vanuit 2009 € 43.272.000,-- (in 2008 was dit € 13.606.000,--). Het rekeningssaldo na verrekening met bestemmingsreserves bedraagt dan per saldo € 1.334.000,-- tegen een bedrag van € 7.627.000,-- in 2008, € 16.364.000,-- in 2007 en € 17.383.000,-- in 2006.

De totale lasten waren € 9.939.000,-- hoger dan begroot en de baten waren € 52.621.000,-- hoger dan begroot. Het resultaat voor verrekening met reserves bedroeg per saldo € 42.682.000,--.

De begrote stortingen in reserves bedragen € 194.641.000,-- en de begrote onttrekkingen zijn € 70.435.000,--. De beoogde toevoegingen zijn € 44.179.000,-- hoger dan begroot en de onttrekkingen zijn € 2.832.000,-- hoger dan begroot. Samen een bedrag van € 41.347.000,--. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd.

Mutaties reserves	Begroting	Realisatie	Voordeel/ nadeel	Verschil
Bijdrage aan Reserve 2e tranche aandelenverkoop Essent	0	43.340.000	N	-41.059.000
Bijdrage aan Reserve opbrengsten aandelenverkoop	150.700.000	151.537.000	N	-837.000
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	0	3.712.000	N	-3.712.000
Bijdrage aan Reserve tbv de in te stellen voorziening pensioenen gedeputeerden	6.000.000	6.002.000	N	-2.000
Bijdrage van reserve achterstallig onderhoud & verbeteringswerken N34	4.062.000	6.624.000	V	2.562.000
Bijdrage van reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	1.796.000	1.991.000	V	194.000
Bijdrage van reserve grondwaterheffing	311.000	178.000	N	-133.000
Bijdrage van Reserve vaarverbinding Erica - Ter Apel	511.000	-378.000	N	-890.000
Bijdrage van Reserve RSP	2.525.000	2.035.000	N	-490.000
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	3.111.000	4.206.000	V	1.095.000
				-43.272.000

Het resultaat na verrekening met de reserves bedraagt € 1.334.000,--. Van dit bedrag is € 939.526,-- gereserveerd voor budgetoverheveling naar 2010. Dit bedrag kan als volgt worden gespecificeerd.

Omschrijving	
Plan van aanpak TT-circuit en zijn omgeving	144.526
Stimuleringsmaatregelen Drentse woningmarkt	795.000
Totaal	939.526

Het restant ad € 394.887,-- is nog vrij te bestemmen. Voorgesteld zal worden dit toe te voegen aan de Algemene reserve.

In de recapitulatie die u hierna aantreft worden per programma verschillen gespecificeerd. Het betreft verschillen groter dan € 50.000,-- tussen de begrote saldi (na verwerking begrotingswijzigingen) versus de gerealiseerde saldi van diverse kostensoort binnen de programma's en producten. Verschillende saldi worden verrekend met reserves. In de meest rechtse kolom treft u de saldi aan per programma na de voorgestelde verrekening met reserves. Conform motie 14 in de vergadering van PS van 25/26 juni 2008 en de uitwerking daarvan worden afwijkingen ten opzichte van de Begroting beperkt toegelicht. Alleen afwijkingen groter dan € 50.000, -- wat betreft de prioriteiten en € 500.000,-- wat betreft saldi op productniveau worden toegelicht bij de onderdelen 'Prioriteiten' en 'Wat heeft het gekost?' in de programmaverantwoording. In paragraaf III.3 Bestemming van het resultaat. tabelvorm worden alle verschillen die conform motie 14 toegelicht dienen te worden in één overzicht gepresenteerd.

Hieronder volgt de specificatie van verschillen (groter dan € 50.000,--) tussen begrote (na wijziging) en gerealiseerde saldi per programma en product.

**Specificatie van verschillen (groter dan 50.000,--) tussen begrote (na wijziging)
en gerealiseerde saldi per programma en product**

		Saldi programma's	Verrekening specifieke reserves	Saldi programma's na verrekening
Programma 1. De provincie doét er toe!				
P-1.0 Provinciale staten				
Overige	N	-56.017		
Totaal P-1.0 Provinciale staten	N	-56.017		
P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden				
Prioriteit 1.01 Uitvoering bestuursakkoord	V	62.353		
Prioriteit 1.04 (Inter)actiever informeren en beter profileren	V	53.239		
Prioriteit 1.05 Digitale informatie en (e-)dienst-verlening	N	-54.385		
Overige	V	208.764		
Totaal P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	V	207.617		
P-1.2 Interprovinciale samenwerking				
Overige	V	8.299		
Totaal P-1.2 Interprovinciale samenwerking	V	8.299		
P-1.3 Openbare orde en veiligheid				
Overige	V	32.236		
Totaal P-1.3 Openbare orde en veiligheid	V	32.236		
Totaal Programma 1. De provincie doét er toe!	V	192.134		
Verrekeningen reserves			0	
Saldo na verrekening met reserves			V	192.134
Programma 2. Samenleving met samenhang				
P-2.0 Ontwikkeling beleid				
Overige	V	38.355		
Totaal P-2.0 Ontwikkeling beleid		38.355		
P-2.1 Sociale agenda				
Prioriteit 2.01 Kansen voor jeugd en gezin	N	-56.811		
Sociale en culturele ontwikkeling	N	-429.891		
Prioriteit 2.04 Kansen voor welzijn en zorg: sociale samenhang en participatie	V	99.729		
Mijn omgeving Sociale en culturele ontwikkeling	V	76.192		
Uitkering Wet op de Jeugdzorg	N	-550.000		
Overige	V	107.612		
Totaal P-2.1 Sociale agenda	N	-753.169		
P-2.5 Culturele en Museale agenda				
Depot Drents Museum	V	50.024		
Flexmiddelen Culturele en Museale agenda	N	-74.198		
Overige	V	189.443		
Totaal P-2.5 Culturele en Museale agenda	V	165.268		
Totaal Programma 2. Samenleving met samenhang	N	-549.546		
Verrekeningen reserves			0	
Saldo na verrekening met reserves			N	-549.546

		Saldi programma's	Verrekening specifieke reserves	Saldi programma's na verrekening
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid				
P-3.0 Verkeer				
Prioriteit 3.14 Regionaal Specifiek Pakket Zuider Zee Lijn (RSP)	V	490.152		
Projecten infrastructuur	V	109.600		
Rentetoevoeging aan middelen BDU overig	V	152.561		
Onderhoud en verbeteringswerken N34	N	-2.561.699		
Overige	V	97.404		
Totaal P-3.0 Verkeer	N	-1.711.982		
P-3.1 Beheer en onderhoud wegen				
Onderhoud 406 km weg (totaal) beheren, plus 16 km parallelweg, 261 km fietspad en 28 fauna	N	-270.408		
vergoedingen 406 km weg (totaal) beheren, plus 16 km parallelweg, 261 km fietspad en 28 fauna	V	236.028		
Overige	V	44.331		
Totaal P-3.1 Beheer en onderhoud wegen	V	9.951		
P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen				
Vaarwegverbinding Erica - Ter Apel	V	912.307		
Vaarweg Meppel-De Punt	N	-194.561		
Onderhoud 91 km vaarweg (totaal) beheren, inclusief bijbehorende projecten	N	-72.304		
Overige	V	139.606		
P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen	V	785.048		
P-3.3 Vervoer				
Rente toevoeging Voorziening BDU openbaar vervoer	N	-152.557		
Overige	N	0		
Totaal P-3.3 Vervoer	N	-152.557		
P-3.4 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting				
Ruimtelijke Ordening	N	-60.287		
Stimulering Drentse woningmarkt	V	795.000		
Overige	N	-19.138		
P-3.4 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	V	715.575		
P-3.5 Stedelijke ontwikkeling				
Overige	N	-61.999		
Totaal P-3.5 Stedelijke ontwikkeling	N	-61.999		
Totaal Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	N	-415.963		
Verrekeningen reserves				
Bijdrage van reserve achterstallig onderhoud & verbeteringswerken N34			2.561.699	
Bijdrage van Reserve RSP			-490.152	
Bijdrage van reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt			194.561	
Bijdrage van Reserve vaarverbinding Erica - Ter Apel			-889.697	
Totaal			1.376.412	
Saldo na verrekening met reserves			V	960.448

		Saldi programma's	Verrekening specifieke reserves	Saldi programma's na verrekening
Programma 4 Kennis wérkt				
P-4.0 Economie				
Prioriteit 4.02 Kennisontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt	N	-116.748		
Bijdragen in projecten versterking economische structuur	N	-1.340.952		
Overige opbrengsten	N	-410.427		
Proceskosten Kompas	N	-65.575		
Opbrengst verkoop aandelen Essent	V	41.896.369		
Overige	N	-57.926		
P-4.0 Economie	V	40.021.488		
P-4.1 Toerisme en recreatie				
Overige	N	-9.929		
Totaal P-4.1 Toerisme en recreatie	N	-9.929		
P-4.2 Landbouw				
Overige	V	0		
Totaal P-4.2 Landbouw	V	0		
Totaal Programma 4 Kennis wérkt	V	40.011.559		
Verrekeningen reserves				
Bijdrage aan Reserve 2e tranche aandelenverkoop Essent			-41.059.000	
Bijdrage aan Reserve opbrengsten aandelenverkoop			-837.368	
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur			1.094.788	
Totaal			-40.801.581	
Saldo na verrekening met reserves			N	-790.022

Programma 5. Leefomgeving				
P-5.0 Waterhuishouding				
Kosten uitvoering Grondwaterwet	N	-57.290		
Overige	N	-8.633		
P-5.0 Waterhuishouding	N	-65.923		
P-5.1 Milieubeleid				
Prioriteit 5.12 Impuls voor duurzame kwaliteit leefomgeving	V	147.639		
Bijdrage derden voor projecten Klimaat en Energie	V	550.199		
Prioriteit 5.13 Uitwerking klimaat en energiebeleid	N	-910.014		
Uitvoering Nota Energiebeleid	V	63.186		
Overige	V	31.153		
Totaal P-5.1 Milieubeleid	N	-117.837		
P-5.2 Bodem				
Kosten vrijwillige bodemsaneringen	V	82.600		
Overige	V	85.047		
Totaal P-5.2 Bodem	V	167.647		
P-5.3 Vergunningverlening				
Kosten brede benadering TT-circuit		138.133		
Overige	V	83.768		
P-5.3 Vergunningverlening	V	221.901		
P-5.4 Handhaving				
Overige	V	46.425		
Totaal P-5.4 Handhaving	V	46.425		

		Saldi programma's	Verrekening specifieke reserves	Saldi programma's na verrekening
P-5.5 Natuur en Landschap				
Opbrengst heffingsverordening ontgrondingen Drenthe		51.088		
Bijdragen project Leren voor Duurzame Ontwikkeling 2004-2007		-125.770		
Overige	V	3.444		
Totaal P-5.5 Natuur en Landschap		-71.239		
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)				
Prioriteit 5.02 Grote stap zetten in bestrijding van verdroging in gebieden met hoogste Prioriteit	N	-67.500		
Prioriteit 5.09 Terugdringen uitstoot ammoniak bij EHS	V	69.000		
Prioriteit 5.23 Vitaal Platteland	N	-131.251		
PMJP-2- Natuur	V	4.293.264		
PMJP-3- Landbouw	N	-1.161.102		
PMJP-5- Landschap	V	231.161		
PMJP-6- Bodem	V	51.626		
PMJP-8- Sociaal-economische vitalisering	N	-188.262		
Rente-0- PMJP overig	V	230.988		
Overige	V	32.131		
Totaal P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	V	3.360.056		
Totaal Programma 5. Leefomgeving	V	3.541.029		
Verrekeningen reserves				
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG			-3.712.328	
Bijdrage van reserve grondwaterheffing			-132.765	
Totaal			-3.845.093	
Saldo na verrekening met reserves			N	-304.064

Programma 6. Middelen				
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen				
Prioriteit 6.01 Organisatieontwikkeling	V	410.029		
Opbrengst opcenten op hoofdsom motorrijtuigenbelasting	V	180.452		
Bijdrage van de kostenplaats kapitaallasten	N	-422.251		
Rente van belegd kasgeld	V	325.225		
Uitkering uit het Provinciefonds	V	810.433		
Toegekende apparaatskosten	V	540.221		
Overige	V	393.105		
Totaal P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	V	1.827.184		
Verrekeningen reserves				
Bijdrage aan Reserve tbv de in te stellen voorziening pensioenen gedeputeerden			-1.721	
Totaal			-1.721	
Saldo na verrekening met reserves			V	1.825.462
Totaal saldo jaarrekening voor bestemming reserves	V	44.606.396		
P-6.1 Reserve mutaties				
Bijdrage aan Reserve 2e tranche aandelenverkoop Essent	N	-41.059.000		
Bijdrage aan Reserve opbrengsten aandelenverkoop	N	-837.368		
Bijdrage aan Reserve tbv de in te stellen voorziening pensioenen gedeputeerden	N	-1.721		
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	N	-3.712.328		
Bijdrage van reserve achterstallig onderhoud & verbeteringswerken N34	V	2.561.699		

		Saldi programma's	Verrekening specifieke reserves	Saldi programma's na verrekening
Bijdrage van reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	V	194.561		
Bijdrage van reserve grondwaterheffing	N	-132.765		
Bijdrage van Reserve RSP	N	-490.152		
Bijdrage van Reserve vaarverbinding Erica - Ter Apel	N	-889.697		
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	V	1.094.788		
Totaal P-6.1 Reserve mutaties	N	-43.271.984		
Totaal Programma 6. Middelen		-41.444.800		
Totale Verrekeningen reserves		N	-43.271.984	
Totaal saldo jaarrekening na bestemming reserves			V	1.334.413

II.3 Balans per 31 december 2009

Activa (x € 1.000,--)

	31 december 2008		31 december 2009	
Vaste activa				
Materiële vaste activa:				
- Investerings in economisch nut	8.803		15.117	
- Investerings in maatschappelijk nut	54.437		55.731	
Financiële vaste activa:				
- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	855		855	
- Overige verstrekte langlopende leningen	39.629		78.651	
		103.724		150.354
Vlottende activa				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar:				
- Vorderingen op openbare lichamen	5.559		5.336	
- Verstrekte kasgeldleningen	136.087		133.777	
- Overige vorderingen	3.474		20.201	
Liquide middelen	53.090		176.146	
Overlopende activa	25.637		40.775	
		223.848		376.236
Totaal activa		327.572		526.590

Passiva (x € 1.000,--)

Eigen vermogen				
Algemene reserves	93.953		76.929	
Bestemmingsreserves	102.715		264.978	
Resultaat	21.233		44.606	
		217.901		386.513
Voorzieningen				
Voorzieningen t.b.v. derden	1.935		1.945	
Voorzieningen	2.355		21.271	
		4.290		23.215
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer		1.329		989
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar:				
- Overige schulden	9.771		14.378	
- Overlopende passiva	94.279		101.495	
		104.051		115.873
Totaal passiva		327.572		526.590
Som van de gewaarborgde geldleningen		6.913		6.306

II.4 Waarderings- en resultaatbepalingsgrondslagen

Algemeen

De programmaverantwoording is opgesteld met inachtneming van de waarderingsgrondslagen voor de balans en de resultaatbepaling zoals vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Door invoering van het BTW-compensatiefonds zijn alle lasten netto, dus exclusief het betaalde BTW-deel, verantwoord.

Balans

Algemeen

De activa en passiva worden, tenzij anders vermeld, gewaardeerd tegen nominale waarde.

De jaarlijkse afschrijvingen worden bepaald volgens de lineaire methode of volgens het annuïteitenprincipe.

Investering	Afschrijvingstermijn (in jaren)
Sluizen	100
Bruggen en viaducten	90
Provinciale gebouwen	50
Meubilair	10
(Voorzieningen bij) waterwegen	30
(Aanleg van) wegen	20
Rotondes en verkeersdrempels ed	10
Immateriële activa	maximaal 5
Transportmiddelen ed	5
Hardware (automatisering)	4
Software (automatisering)	4
Bijdrage aan activa in eigendom van derden	15

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op historische kosten onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen, gebaseerd op de verwachte economische levensduur.

Financiële vaste activa

De deelnemingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde of lagere verkrijgingsprijs. Aandelen waarvan de intrinsieke waarde lager is dan de nominale waarde of verkrijgingsprijs, worden tegen lagere marktwaarde opgenomen. De in het volgende dienstjaar te ontvangen aflossingsbedragen op de verstrekte langlopende leningen worden niet naar de vlottende activa overgebracht. Onder de Financiële vaste activa worden ook opgenomen alle bijdragen in investeringen van derden. De onder deze noemer geactiveerde uitgaven worden gewaardeerd op historische kosten onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen.

De jaarlijkse afschrijvingen worden bepaald volgens de lineaire methode of volgens het annuïteitenprincipe.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Opgenomen geldleningen

De in het volgende dienstjaar te betalen aflossingsbedragen worden niet naar de vlottende passiva overgebracht.

Gewaarborgde geldleningen

De gewaarborgde geldleningen zijn 'binnenlijns' vermeld in de balans, tegen het nominale bedrag van de resterende borgstelling.

II.5 Toelichting op de balans per 31 december 2009

Inleiding

Het verloop van enkele posten gedurende het jaar is weergegeven in een mutatieoverzicht. De bedragen in de overzichten zijn in duizenden euro's. De balans is conform de voorgeschreven wijze van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgesteld.

Materiele vaste activa (€ 70.849,--)

(x € 1.000,--)	Boekwaarde 1 januari 2009	Investerings	Afschrijving	Bijdragen derden	Boekwaarde 31 december 2009
Bedrijfsgebouwen	6.936	7.153	577	1.000	12.513
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	54.437	7.170	2.884	3.193	55.531
Vervoermiddelen	3		2		2
Machines, apparaten en installaties	1.863	1.369	416	13	2.803
Totaal	63.240	15.692	3.878	4.205	70.849

De boekwaarde van de materiële vaste activa is ten opzichte van 31 december 2008 toegenomen met € 7.609.000,-- Dat de materiële vaste activa dit jaar sterk zijn toegenomen, heeft voornamelijk te maken met investeringen t.b.v. de uitbreiding van het Drents Museum, investeringen in verkeer en vervoer projecten en investeringen m.b.t. de revitalisering van het provinciehuis. De investeringen met betrekking tot grond-, weg- en waterbouwkundige werken hebben betrekking op investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. De investeringen die betrekking hebben op de bedrijfsgebouwen, vervoersmiddelen en machines, apparaten en installaties hebben grotendeels betrekking op investeringen met een economisch nut. De kapitaallasten van investeringen die worden gefinancierd uit het Infrakrediet of Verkeer- en vervoerkrediet worden gedekt door de bestemmingsreserve Investerings verkeer en vervoer.

Financieel vaste activa (€ 79.506,--)

(x € 1.000,--)	1 januari 2009	31 december 2009
Deelnemingen	855	855
Hypotheek ambtenaren	27.704	25.945
Overige uitgegeven langlopende leningen	8.092	48.986
Bijdragen in activa in eigendom van derden	3.833	3.721
Totaal	40.484	79.506

Deelnemingen

De provincie Drenthe bezit belangen in diverse instellingen. Deze effecten zijn bestemd om duurzaam ten dienste van de eigen bedrijfsuitoefening te staan.

De volgende belangen zijn per 31 december 2009 in het bezit van de provincie Drenthe.

(x 1.000,-)	Aandelen	Intrinsieke waarde	Boekwaarde per 31-12-09	Stille reserve	Nominale waarde
NV Bank Nederlandse Gemeenten	87.750	3.164	199	2.965	219
Groningen Airport Eelde	3.600	3.859	p.m.	3.859	1.252
Nederlandse Waterschapsbank	40	706	4	702	5
Enexis Holding NV			392		3.414
Enexis BV					
Verkoop Vennootschap BV					
Essent Milieu Holding NV			76		3.414
Publiek Belang Electriciteitsproductie BV			165		3.414
CBL Vennootschap BV					
Claim Staat Vennootschap BV					
Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij	11	8	p.m.	8	5
Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)	907	18.128	18	18.110	45
Totaal		25.865	855	25.643	11.770

De dividendopbrengsten moeten worden verantwoord in het jaar waarin het recht op het ontvangen van dividend ontstaat. Omdat de algemene vergadering van aandeelhouders pas in het jaar t+1 beslist over het dividend, moet het dividend worden verantwoord in de jaarrekening van het jaar t+1. Op basis hiervan is de dividend opgenomen, die in 2009 is ontvangen.

De aandelen zijn op de balans opgenomen tegen de nominale waarde. Om inzicht te geven in een meer reële waarde is tevens de stille reserve die in de waarde van de aandelen verscholen zit aangegeven. Deze waarde is berekend door rekening te houden met de intrinsieke waarde van de deelnemingen en de verhouding van het aandelenbezit van de provincie t.o.v. van de andere aandeelhouders. De aandelen van de NOM en Groningen Airport Eelde NV zijn p.m. gepresenteerd, aangezien de waarde van deze aandelen lager is dan de nominale waarde.

In 2009 heeft de provincie Drenthe de aandelen van Essent verkocht. Naast contante uitbetaling en een bruglening heeft de provincie belangen in zeven andere bedrijven verkregen.

Hypotheeklen ambtenaren

De door de provincie in het verleden verstrekte geldleningen inzake hypotheeklen ambtenaren zijn als volgt te specificeren.

(x € 1.000,-)	Boekwaarde 1 januari 2009	Verstrekte leningen	Aflossing	Boekwaarde 31 december 2009	Rente
	27.704		1.760	25.945	1.017

Overige uitgegeven langlopende geldleningen

De door de provincie verstrekte langlopende geldleningen zijn als volgt te specificeren.

(x € 1.000,--)	Stand 1 januari 2009	Verstrekte leningen	Aflossing	Stand 31 december 2009	Rente
NV Edon (achtergesteld)	4.248			4.248	382
RTV Drenthe	3.844	17	182	3.679	138
Deelneming Enexis		41.059		41.059	477
	8.092	41.076	182	48.986	997

Bijdragen aan activa in eigendom van derden

De bijdragen aan activa in eigendom van derden zijn als volgt te specificeren.

	Boekwaarde 1 januari 2009	Investerings	Afschrijving	Bijdragen derden	Boekwaarde 31 december 2009
	3.833	3.202	3.315		3.721

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar (€ 159.315,--)

Vorderingen

(x € 1.000,--)	1 januari 2009	31 december 2009	Ontwikkeling
Debiteuren	9.034	7.136	1.898-
Deposito's u/g	136.087	133.777	2.309-
Overige vorderingen		18.401	18.401
Totaal	145.121	159.315	14.194

Van het bedrag dat opgenomen is onder debiteuren heeft een bedrag van € 5.336.000,-- betrekking op vorderingen op openbare lichamen en de rest heeft betrekking op overige vorderingen. Op de vorderingen op debiteuren is een voorziening voor mogelijke oninbaarheid in mindering gebracht van € 1.433.000,--. Van het saldo van de vorderingen op 31 december 2009 resteert per 18 februari 2010 5.429.000,--. Hiervan hadden 0,6 miljoen een vervaldatum van na half februari 2010.

Liquide middelen (€ 176.146,-)

Onder de liquide middelen zijn alle tegoeden opgenomen die per direct ter vrije beschikking van de provincie Drenthe staan.

(x € 1.000,-)	1 januari 2009	31 december 2009	Ontwikkeling
Bank Nederlandse Gemeenten			
ABN AMRO Bank	7.249	17.418	10.169
ING (Postbank)	2	10.004	10.003
ABN AMRO Parkeerrekening	10.000		10.000-
Groenfonds	34.548	20.108	14.440-
Groenfonds op Drentse Maat	931	1.728	797
Groenfonds Eerste bebossing landbouwgrond	357	696	339
ABN-AMRO Ondernemers Top Deposito		15.000	15.000
ABN-AMRO Top Deposito		15.000	15.000
ABN-AMRO Loyaal Deposito		59.400	59.400
ABN-AMRO Spaarrekening			
ING Bonus Zakenrekening		10.000	10.000
ING Bonus Zakenrekening		10.000	10.000
RABO Bedrijfsdeposito		2.500	2.500
ABN-AMRO Spaardeposito		1.900	1.900
RABO Bedrijfsdeposito		2.510	2.510
Groenfonds Klimaatbos Drenthe		750	750
Gronfonds Garantien Grondaankoop EHS Drenthe		846	846
Nationaal Restauratiefonds Hypotheken		2.942	2.942
RABO Bedrijfsbonusrekening		5.000	5.000
Nationaal Restauratiefonds Subsidies		325	325
ING Zakelijke Rekening		2	2
Kas	4	18	14
Totaal	53.090	176.146	123.056

De grote toename van de omvang van de liquide middelen is het gevolg van de verkoop van de aandelen van Essent.

De ontwikkeling van het saldo van de Groenfondstrekening kan als volgt worden gespecificeerd.

	2009		Cumulatief t/m 2009	
Saldo begin	34.548		0	
Ontvangen van het Ministerie van LNV (ILG)	28.945		87.769	
Onttrokken ten behoeve van ILG	44.024	44.024	69.952	69.952
Ontvangen rente	651		2.328	
Kostenvergoeding	12		36	
Saldo eind	20.108		20.109	
Besteding ILG				
Besteding DR	6.851		19.029	
Besteding DLG	29.709		52.154	
Overig (provincie)	172		1.546	
Correctie in verband met grondvoorraad	-12.767		-12.767	
Totaal	23.965	36732	59.962	72.729
Financiering groenfonds van rijksaandeel ILG		7.292		-2.777

Overlopende activa (€ 40.775,--)

(x € 1.000,--)	1 januari 2009	31 december 2009	Ontwikkeling
Nog te ontvangen inkomsten	9.872	12.190	2.319
Nog te declareren bedragen	718	36	683-
Gedeclareerde bedragen BCF	11.232	11.309	77
Vooruitbetaalde kosten	2.832	16.250	13.418
Overige overlopende activa	983	989	6
Totaal	25.637	40.775	15.138

Nog te ontvangen inkomsten

Dit betreft de raming van een aantal nog te ontvangen bedragen, die ten tijde van het opstellen van de jaarrekening nog niet waren afgewikkeld.-- De grootste bedragen hebben betrekking op BDU OV 2008 ad. € 2.720.000,--, het OV-bureau ad € 1.889.000,--, opcenten motorrijtuigenbelasting december 2009 ad. 3.730.000,--, de nog te declareren bijdrage o.g.v. bedrijvenregeling ad. € 1.385.000,-- en de nog te ontvangen renteopbrengsten.

Nog te declareren bedragen

Dit betreft de nog in rekening te brengen bedragen bij derden, waarbij de afrekening in 2009 wordt gemaakt.

Vooruitbetaalde kosten

Deze post heeft voornamelijk betrekking op ILG-grondaankopen, vooruitbetaalde subsidies/bijdragen, verzekeringspremies/abonnementsgelden 2010 en uitbetaalde factievergoedingen 1e kwartaal 2010.

Overige overlopende activa

Dit betreft voornamelijk de terug te ontvangen middelen van derden in het kader van de Regeling verplaatsing agrarische bedrijven.

Eigen vermogen (€ 386.513,--)

Alle aangegane verplichtingen met betrekking tot de reserves zijn inde balans verwerkt.

(x € 1.000)	1 januari 2009	Storting	Uitname	31 december 2009
Algemene reserve	111.111	18.966	53.149	76.929
Bestemmingsreserve	106.790	188.995	30.808	264.978
Resultaat				44.606
	217.901	207.962	83.956	386.513

De grote toename van de omvang van de bestemmingsreserves is vooral het gevolg van de verkoop van de aandelen van Essent.

Een gedetailleerd overzicht van alle reserves is opgenomen in de bijlage Staat van reserves en voorzieningen.

Voorzieningen (€ 23.215,--)

Alle aangegane verplichtingen met betrekking tot de voorzieningen zijn in de balans verwerkt. De mutaties in voorzieningen kunnen als volgt worden weergegeven.

(x € 1.000,--)	1 januari 2009	Storting	Uitname	31 december 2009
Voorzieningen tbv derden	1.935	9		1.945
Voorzieningen	2.355	18.950	35	21.271
	4.290	18.960	35	23.215

De grote toename van de omvang van de voorzieningen is het gevolg van de verkoop van de aandelen van Essent en de opname van de opbrengst Verkoop Vennootschap BV als voorziening, omdat de verwachting is dat deze opbrengst waarschijnlijk niet gerealiseerd gaat worden.

Een gedetailleerd overzicht van alle voorzieningen is opgenomen in de bijlage Staat van reserves en voorzieningen.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd >1 jaar (€ 989,--)

De langlopende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd.

(x 1000,--)	1 januari 2009	Opgenomen	Aflossing	31 december 2009	Rente %
Opgenomen leningen					
Bank Nederlandse Gemeenten	340		340		5,10
Stichting Nationaal Groenfonds	736			736	3,50
Stichting Nationaal Groenfonds	100			100	4,30
Stichting Nationaal Groenfonds	153			153	4,30
	1.329		340	989	

De rentelast over 2009 met betrekking tot de langlopende leningen heeft € 16.000,00 bedragen.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd <1 jaar (€ 107.159,--)

Overige schulden (€ 14.378,--)

De vlottende passiva kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	1 januari 2009	31 december 2009	Ontwikkeling
Overige schulden	10.944	11.751	807
Rekening-courantsaldi	1.172-	2.627	3.799
Totaal	9.771	14.378	4.606

Het openstaande bedrag aan crediteuren, dat onder overige schulden is gerangschikt, is per 31 december 2009 € 11.751.000,--. Van het saldo overige schulden heeft € 4.289.000,-- betrekking op schulden aan openbare lichamen en de rest heeft betrekking op overige crediteuren. Van het saldo crediteuren op 31 december 2009 resteert per 18 februari 2010 nog € 2.000,--.

De saldi van diverse rekening-courantrekeningen hebben voornamelijk betrekking op Europese of regionale projecten, waarvoor de provincie de administratie voert.

Overlopende passiva (€ 101.495,-)

De overlopende passiva kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	1 januari 2009	31 december 2009	Ontwikkeling
Nog te betalen posten	47.221	53.325	6.104
Verstreckte voorschotten	13-	1	14
Diverse overlopende posten	4.494	262	4.232-
Vooruitontvangen bedragen specifieke uitkeringen	40.820	48.295	7.475
Diverse kruisposten		3	3
Nog af te dragen sociale premies en loonheffing	1.754	99-	1.853-
Te verrekenen BTW	3	292-	295-
Totaal	94.279	101.495	7.216

Nog te betalen posten

Onder de Nog te betalen posten is het totaal van de aangegane verplichtingen per 31 december 2009 verantwoord.

Diverse overlopende posten

Onder deze post zijn overige vooruit ontvangen inkomsten verantwoord en uitgaven die gemaakt zijn t.b.v. het Nationaal Park Dwingelderveld.

Vooruit ontvangen bedragen specifieke uitkeringen

Onder deze post zijn middelen verantwoord die van derden (overheidslichamen) zijn ontvangen met een specifiek bestedingsdoel.

De vooruit ontvangen bedragen specifieke uitkeringen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	1 januari 2009	31 december 2009	Ontwikkeling
BDU overig	2.640	5.140	2.501
BDU openbaar vervoer	10.468	13.465	2.997
Bodemsaneringen	485	154-	639-
Saneringsmaatregelen industrielaawai	1.033	1.028	5-
Besluit locatiegebonden subsidies	422	355	67-
Stedelijke vernieuwing	535	3	532-
Jeugdzorg	1.121	385-	1.506-
Noordelijk Archeologisch Depot	413		413-
Investeringsbudget Landelijk Gebied	22.828	27.808	4.979
BTW ILG-DLG	877	877	
Externe veiligheid		126-	126-
Leren voor duurzaamheid		180	180
Geluidskaarten		105	105
	40.820	48.295	7.475

De vooruit ontvangen uitkeringen t.b.v. Externe veiligheid, Leren voor duurzaamheid en Geluidskaarten werden tot en met 2008 verantwoord onder Diverse overlopende posten.

Nog af te dragen sociale premies en loonheffing

De inhoudingen die nog moeten worden verrekend zijn loonheffing en ziektekostenpremies, etc.

Te verrekenen BTW

Het betreft hier nog te verrekenen BTW over de maand december 2009 en overlopende BTW.

Niet in de balans opgenomen belangrijke financiële langlopende verplichtingen

Conform artikel 53 Besluit begroting en verantwoording worden hieronder de volgende contracten vermeld met een langdurig karakter.

Catering	321
Beveiliging	246
Drukwerkmachines	270
Schoonmaak	256
Verzekeringen	103
Onderhouds- en licentiekosten hard- en software	810
Telefonie	144
Gas- en electriciteit	350
Autolease	117
Accountantskosten	70
	2.686

Contract voor de schoonmaak wordt in 2010 opnieuw aanbesteed.

II.6 Incidentele baten en lasten

In de Begroting 2009 zijn (inclusief de begrotingswijzigingen) incidentele baten en lasten opgenomen. In de navolgende overzichten zijn de incidentele baten en lasten opgenomen boven een begrotingsbedrag van € 20.000,--. Hierbij dient te worden opgemerkt dat gelijksoortige posten bij elkaar zijn geteld, om zo de lijst met verschillen zo beperkt mogelijk te houden. Ook eenmalige baten en lasten die worden gedekt door bijdragen van derden (veelal Rijk) en bijdragen van of aan reserves en voorzieningen zijn verwerkt in het overzicht.

In sommige gevallen zijn de begrote structurele baten of lasten meegenomen die ten opzichte van de Begroting 2009 sterk afwijken, waardoor de afwijking een incidenteel karakter vertoont. Voor het overige moet worden opgemerkt dat in het overzicht niet alle prioriteiten zijn opgenomen. Hoewel het uitgangspunt bij het honoreren van de prioriteiten is geweest dat elk jaar opnieuw een integrale afweging plaatsvindt zijn toch budgetten hiervoor meerjarig opgenomen en daarom niet altijd in de overzichten meegenomen.

Met inachtneming van het vorenstaande zien de overzichten van de eenmalige lasten en baten er als volgt uit.

Product	Kostensoort	Begroting 2009	Rekening 2009	Restant
Programma 1. De provincie doet er toe!				
P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg	150.988	107.488	-43.500
P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	Kosten GS	182.260	197.990	15.730
P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	P1.3 Grotere betrokkenheid burgers, bedrijven en organisaties bij provinciaal beleid	86.000	50.088	-35.912
P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	P1.04 Profilering provincie Drenthe	77.000	23.762	-53.239
P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	P1.05 Digitale ontsluiting informatie	1.258.000	1.312.385	54.385
P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	P1.1 Rolopvatting provincie als middenbestuur	170.000	107.648	-62.353
P-1.1 Bestuurlijke aangelegenheden	P1.2 Impuls samenwerken met medeoverheden	119.000	100.296	-18.704
P-1.3 Openbare orde en veiligheid	423029 - Kosten risicokaart Drenthe	26.300	1.927	-24.373
P-1.3 Openbare orde en veiligheid	Kosten opleidingen en oefeningen	51.200	48.641	-2.559
		2.120.748	1.950.224	-170.524
Programma 2. Samenleving met samenhang				
P-2.1 Sociale agenda	Sociale en culturele ontwikkeling (Mijn dag)	1.014.241	1.103.718	89.477
P-2.1 Sociale agenda	Sociale en culturele ontwikkeling (Mijn omgeving)	1.277.599	919.034	-358.565
P-2.1 Sociale agenda	Sociale en culturele ontwikkeling (Mijn jeugd)	1.917.500	2.463.946	546.446
P-2.1 Sociale agenda	Sociale en culturele ontwikkeling (Mijn ontwikkeling)	702.000	700.178	-1.822
P-2.1 Sociale agenda	Sociale en culturele ontwikkeling (Mijn beweging)	2.716.972	2.856.583	139.611
P-2.5 Culturele en Museale agenda	Vormgeven beeldkwaliteit in openbare ruimte	93.000	46.000	-47.000
P-2.5 Culturele en Museale agenda	Culturele infrastructuur Drenthe	1.024.699	1.202.491	177.792
P-2.5 Culturele en Museale agenda	Onvoltooid verleden tijd	1.586.180	1.591.126	4.946
P-2.5 Culturele en Museale agenda	Het grote publiek	3.054.042	3.052.784	-1.258
P-2.5 Culturele en Museale agenda	Stimuleringsprogramma Stepping Stones	50.000	27.479	-22.521
P-2.5 Culturele en Museale agenda	Informatiekanalen en bibliotheken	9.102.693	9.096.952	-5.741
		22.538.926	23.060.291	521.365

Product	Kostensoort	Begroting 2009	Rekening 2009	Restant
Programma 3. Ruimte en Bereikbaarheid				
P-3.0 Verkeer	Kosten bevordering mobiliteit	115.000	85.142	-29.858
P-3.0 Verkeer	Projecten infrastructuur	280.333	154.801	-125.532
P-3.0 Verkeer	Aanleg Meppeldiepkeersluis	261.000	217.169	-43.831
P-3.0 Verkeer	RSP Zuiderzeelijn	2.525.000	2.034.848	-490.152
P-3.1 Beheer en onderhoud wegen	Onderhoud en zakelijk lasten	10.454.110	10.737.250	283.140
P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen	Vaarwegverbinding Erica - Ter Apel	4.685.700	3.814.393	-871.307
P-3.3 Vervoer	Actieprogramma OV-BDU	655.000	0	-655.000
P-3.3 Vervoer	Bijdragen aan gemeenten toegankelijkheid haltes	1.510.000	2.053.449	543.449
P-3.3 Vervoer	Kosten spoor Emmen-Zwolle	4.822.000	2.101.854	-2.720.146
P-3.4 Ruimtelijke ordening en volks- huisvesting	Stimulering Drentse woningmarkt	795.000	0	-795.000
P-3.4 Ruimtelijke ordening en volks- huisvesting	Kosten ruimtelijke ontwikkeling	300.000	331.356	31.356
P-3.5 Stedelijke ontwikkeling	Bijdrage aan gem. verord. stads- en dorps vernieuwing	427.275	405.000	-22.275
P-3.5 Stedelijke ontwikkeling	Bijdragen Besluit locatiegebonden subsidies	120.540	120.540	0
P-3.5 Stedelijke ontwikkeling	Bijdragen CPO	0	49.811	49.811
P-3.5 Stedelijke ontwikkeling	Kosten ontwikkeling Volkshuisvestingsbeleid	51.070	62.063	10.993
		27.002.028	22.167.676	-4.834.352
Programma 4. Kennis wérkt				
P-4.0 Economie	Risicofinanciering MKB	1.000.000	1.000.000	0
P-4.0 Economie	Projecten versterking economische structuur	9.906.873	11.247.825	1.340.952
P-4.0 Economie	Actieprogramma ICT	316.000	312.000	-4.000
P-4.1 Toerisme en recreatie	Marketing Drenthe	2.798.560	2.801.102	2.542
		14.021.433	15.360.927	1.339.494
Programma 5. Leefomgeving				
P-5.0 Waterhuishouding	Kaderrichtlijn water	45.452	48.322	2.870
P-5.0 Waterhuishouding	Regiefunctie waterhuishouding	225.000	223.956	-1.044
P-5.0 Waterhuishouding	Kosten uitvoering Grondwaterwet	531.469	588.759	57.290
P-5.1 Milieubeleid	P5.12 Impuls voor duurzame kwaliteit leefom- geving	330.000	182.361	-147.639
P-5.1 Milieubeleid	Projecten Milieu en Energie	5.990.000	6.900.014	910.014
P-5.1 Milieubeleid	Kosten uitvoering NMP en NMP+	72.400	74.108	1.708
P-5.2 Bodem	Kosten bedrijvenregeling	1.055.880	805.880	-250.000
P-5.2 Bodem	Bescherming aardkundige waarden/bodem- archief	40.000	114.671	74.671
P-5.2 Bodem	Bijdragen sanering gasfabriekterreinen	476.455	476.455	0
P-5.2 Bodem	Actualisering bodemkaart	125.000	132.470	7.470
P-5.3 Vergunningverlening	Kosten vervaardigen geluidskaarten	37.500	29.555	-7.945
P-5.3 Vergunningverlening	Uitvoeringsprogramma luchtkwaliteit	75.000	34.082	-40.918
P-5.3 Vergunningverlening	P5.16 Inpassing veranderende EU- en natio- nale wetgeving	180.000	152.569	-27.431
P-5.4 Handhaving	Uitoefening toezicht naleving regelgeving en vergunningen	170.375	151.596	-18.779
P-5.4 Handhaving	Kosten onderzoeken	75.500	71.454	-4.046

Product	Kostensoort	Begroting 2009	Rekening 2009	Restant
P-5.5 Natuur en Landschap	Leren voor duurzame ontwikkeling 2008-2011	224.000	21.334	-202.666
P-5.5 Natuur en Landschap	Kosten uitvoering Ontgrondingsverordening	80.000	80.000	0
P-5.5 Natuur en Landschap	Bijdragen project Leren voor duurzame ontwikkeling 2004-2007	14.852	140.622	125.770
P-5.5 Natuur en Landschap	Uitvoering NBW	213.750	264.852	51.102
P-5.5 Natuur en Landschap	Ontwikkeling Regiopark Groningen-Assen	600.000	600.000	0
P-5.5 Natuur en Landschap	Bijdrage aan het Groenfonds	782.771	782.771	0
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Water vasthouden en bergen	700.000	700.000	0
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Visie duurzaam bodemgebruik	100.000	0	-100.000
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Behoud en ontwikkeling buiten nationaal landschap	1.330.000	981.787	-348.213
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Nationaal landschap	820.000	852.757	32.757
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Milieukwaliteit EHS/VHR (Natura 2000)	1.600.000	3.191.057	1.591.057
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Realisatie EHS	25.580.590	34.528.038	8.947.448
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Instandhouding schaapskudden	153.900	-193.203	-347.103
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Milieukwaliteit Drenthe	351.500	395.621	44.121
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Versnelde aankoop en inrichting van EHS	2.112.500	2.112.500	0
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Inpl. melkveehouderij in de Veenkoloniën	16.432	133.035	116.603
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Provinciale en landelijke routenetwerken	1.375.000	1.876.258	501.258
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Ontwikkelen & versterken toegankelijkheid	500.000	465.877	-34.123
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Toeristische voorzieningen	60.000	40.734	-19.266
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Duurzaam ondernemen landbouwpilots	300.000	148.129	-151.871
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Grondgebonden landbouw/ structuurverbetering.	2.500.000	4.095.577	1.595.577
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Overige natuur	-114.000	207.360	321.360
		48.731.326	61.411.360	12.680.034
Programma 6. Middelen				
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Kosten ICT-projecten	606.800	601.543	-5.257
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Proceskosten	488.000	565.096	77.096
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Organisatieontwikkeling	1.825.000	1.429.128	-395.872
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Atelier Drenthe	50.000	33.969	-16.031
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Bijdrage van de kostenplaats kapitaallasten	2.586.674	3.008.925	422.251
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan Reserve investeringen verkeer en vervoer	2.437.240	2.437.240	0
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan Reserve Stimuleringsfonds Dr.proj.	7.118.416	7.118.416	0
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan Reserve opbrengsten aandelenverkoop	150.700.000	151.537.368	837.368
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan RSP-reserve	29.623.241	29.623.241	0
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan Reserve 2e tranche aandelenverkoop Essent	0	41.059.000	41.059.000
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan Reserve t.b.v. de in te stellen voorziening pensioenen gedeputeerden	6.000.000	6.001.721	1.721

Product	Kostensoort	Begroting 2009	Rekening 2009	Restant
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan Voorziening spaarverlof	200.000	200.000	0
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan Reserve voor algemene doeleinden	2.617.417	2.617.417	0
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage aan Reserve vaarverbinding Erica - Ter Apel	-511.200	378.497	889.697
		201.635.371	243.615.649	41.980.278

Incidentele baten

Programma 2. Samenleving met samenhang

P-2.1 Sociale agenda	Mijn omgeving	207.344	86.980	-120.364
P-2.5 Culturele en Museale agenda	Bijdrage provincie Groningen WSF-taken	103.400	103.400	0
		310.744	190.380	-120.364

Programma 3. Ruimte en Bereikbaarheid

P-3.1 Beheer en onderhoud wegen	Overige opbrengsten 406 km weg beheren, 16 km parallelweg, 261 km fietspad en 28 faunatunnels	43.000	211.124	168.124
P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen	Overige opbrengsten 64 km vaarweg beheren, inclusief bijbehorende projecten	50.000	88.271	38.271
P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen	Overige opbrengsten 91 km vaarweg beheren inclusief bijbehorende projecten	65.465	66.281	816
P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen	Vaarwegverbinding Erica - Ter Apel	4.152.500	4.193.500	41.000
P-3.3 Vervoer	Bijdrage Rijk BDU	26.137.000	23.554.303	-2.582.697
P-3.5 Stedelijke ontwikkeling	Bijdrage Rijk locatiegebonden subsidies	187.540	187.319	-221
		30.635.505	28.300.798	-2.334.707

Programma 4. Kennis wérkt

P-4.0 Economie	Opbrengst verkoop aandelen en overige deelnemingen	150.700.000	192.596.367	41.896.367
P-4.0 Economie	840158 - Bijdragen arbeidsmarktmobiliteit	100.000	100.000	0
P-4.0 Economie	823016 - Overige opbrengsten	1.800.000	1.389.573	-410.427
P-4.0 Economie	840126 - Bijdragen innovatieve acties Drenthe	204.000	-42.547	-246.547
		152.804.000	194.043.394	41.239.394

Programma 5. Leefomgeving

P-5.2 Bodem	Ontvangsten van derden i.v.m. bodemsanering	1.144.828	1.218.387	73.559
P-5.2 Bodem	Eerder ontvangen rijksmiddelen bodemsanering	484.590	638.513	153.923
P-5.2 Bodem	Convenant bodemsanering bedrijventerrein	1.055.880	805.880	-250.000
P-5.2 Bodem	Bescherming aardkundige waarden/bodem-archief	40.000	31.487	-8.513
P-5.3 Vergunningverlening	Bijdrage Rijk vervaardigen geluidskaarten	37.500	29.555	-7.945
P-5.4 Handhaving	Toezicht inrichtingen Wm	31.332	56.724	25.392
P-5.5 Natuur en Landschap	Bijdrage Rijk voor Natura 2000	213.750	264.852	51.102
P-5.5 Natuur en Landschap	Bijdrage Rijk Leren voor duurzame ontwikkeling 2008-2011	224.000	21.374	-202.626
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Bijdrage Rijk VROM duurzaam bodemgebruik	73.448	21.850	-51.598
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Bijdrage Rijk ILG	20.000	37.145	17.145
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Behoud en ontwikkeling buiten nationaal landschap	765.000	387.409	-377.591
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Landschap generiek	770.000	734.163	-35.837

Product	Kostensoort	Begroting 2009	Rekening 2009	Restant
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Nationaal landschap	1.721.000	2.052.341	331.341
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Milieu kwaliteit EHS/VHR (Natura 2000)	1.600.000	1.778.968	178.968
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Realisatie EHS	14.632.000	24.776.128	10.144.128
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Routenetwerken	750.000	1.311.088	561.088
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Ontwikkelen en versterken toegankelijkheid	500.000	417.912	-82.088
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Soortenbescherming	186.769	-196.696	-383.465
P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP)	Grondgebonden landbouw	2.500.000	2.927.492	427.492
		26.750.097	37.314.571	10.564.474
Programma 6. Middelen				
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Bijdrage Atelier Drenthe	50.000	40.000	-10.000
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Dividend van de aandelen in de Nederlandse Waterschapsbank	41.495	34.509	-6.986
P-6.0 Financiering en algemene dekkingsmiddelen	Rente van belegd kasgeld	3.720.844	4.046.069	325.225
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van Reserve versterking economisch structuur	3.111.088	4.205.876	1.094.788
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van de saldireserve	10.487.817	10.487.817	0
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van Reserve RSP	2.525.000	2.034.848	-490.152
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van Reserve grondwaterheffing	310.627	316.277	5.650
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van Reserve ontgrondingenheffing	663.785	663.785	0
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van Reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	1.795.955	1.318.260	-477.695
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van Reserve investeringen verkeer en vervoer	17.427.825	17.427.825	0
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van Reserve achterstallig onderhoud en verbeteringswerken N34	4.062.045	6.623.744	2.561.699
P-6.1 Reserve mutaties	Bijdrage van Reserve Stimuleringsfonds Drentse projecten	33.430.241	33.430.241	0
		77.626.722	80.629.251	3.002.529

Overige gegevens

III.1 Investeringsprojecten

Investeringsprojecten

In 2009 waren in totaal 108 lopende investeringsprojecten. Het merendeel van de projecten (81) wordt uitgevoerd volgens het Provinciaal uitvoeringsprogramma verkeer en vervoer (PUP).

De overige projecten hebben betrekking op bijdragen in de aankoop van relatienotagebieden, bedrijfsgebouwen, facilitaire zaken en automatiseringsvoorzieningen.

De totale netto-investering op de provinciale investeringsprojecten in 2009 bedraagt € 14.689.000,-- tegen € 14.697.000,-- in 2008.

Van de 108 lopende projecten, zijn er 22 in financieel en technisch opzicht geheel afgerond (waarvan 20 PUP-projecten) en zijn er 4 projecten niet uitgevoerd. De begrote totale netto-investering van deze af te sluiten projecten is € 10.540.000,-. Dit bedrag is onderschreden met € 2.986.000,--. Maar omdat in het voorjaar 2009 in het kader van bezuiniging besloten is om 4 projecten niet meer uit te voeren voor een bedrag van € 3.417.000,--, is het zuivere resultaat van de overige 22 afgesloten projecten

€ 431.000,-- negatief.

Het nadeel op de investeringskredieten vertaalt zich vanaf 2010 in hogere kapitaallasten, waarbij het nadeel van de hogere kapitaallasten op de afgesloten MUP-projecten ten laste komt van de reserve investeringen verkeer en vervoer.

Investeringsprojecten kunnen als volgt worden gerecapituleerd.

(x 1.000,--)		Verstrekte kredieten	Realisatie	Kredietruimte
86 lopende investeringsprojecten				
Uitgaven 1 januari 2009			37.134	
Investeringsprojecten 2009			14.099	
Totale uitgaven		135.466	51.233	84.233
Bijdragen derden en reserves 1 januari 2009			12.840	
Ontvangen bijdragen 2009			4.205	
Totale bijdragen 2009		33.302	17.045	16.257
Totaal netto		102.164	34.188	67.976
De dit jaar afgesloten 26 projecten				
Uitgaven 1 januari 2009			4.481	
Investeringsprojecten 2009			4.795	
Totale uitgaven		13.860	9.276	4.584
Bijdragen derden en reserves 1 januari 2009			1.721	
Ontvangen bijdragen 2009			0	
Totale bijdragen 2009		3.319	1.721	1.598
Totaal netto		10.541	7.555	2.986
Totaal generaal		112.705	41.743	70.962

Kapitaallasten

De totale kapitaallasten van alle geactiveerde projecten zijn op de volgende wijze te onderscheiden naar nut van de investeringen.

	Budget	Realisatie	Verschil	V/N
Investerings met een economisch nut	1.422.790	1.421.975	815	V
Investerings met een maatschappelijk nut	9.480.662	9.480.663	-1	N
Totaal	10.903.452	10.902.637	815	N

De kapitaallasten zijn op de navolgende wijze aan programma's doorberekend.

Programma	Budget	Realisatie	Verschil	V/N
Programma 1. De provincie doét er toe!	8.725	8.725	0	-
Programma 2. Samenleving met samenhang	323.056	326.055	-2.999	N
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	9.097.970	9.097.971	-1	N
Programma 4 Kennis werkt	29.309	29.309	0	-
Programma 5. Leefomgeving	344.235	344.235	0	-
Programma 6. Middelen	9.148	9.148	0	-
Totaal programma's	9.812.443	9.815.443	-3.000	N
Apparaatskosten	1.091.009	1.087.195	3.814	V
Totaal	10.903.452	10.902.637	815	N

De kapitaallasten die worden toegerekend aan het programma Ruimte en bereikbaarheid komen voor een groot deel ten laste van de Reserve investeringen verkeer en vervoer.

Overzicht restant kredieten van lopende investeringsprojecten

Nummer	Omschrijving	Krediet	Kosten	Opbrengsten
Programma 2. Samenleving met samenhang				
Thema Culturele en Museale agenda				
6830701	Depot Drents Museum overige	183.810,00	0	0
6830702	Depot Drents Museum installatie	2.327.865,00	0	0
6830703	Depot Drents Museum	3.299.094,00	3.059.960,58	0
6830704	Uitbreiding Drents Museum	14.461.000,00	4.825.146,65	-1.000.000,00
Totaal Programma 2		20.271.769,00	7.885.107,23	-1.000.000,00
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid				
Thema Ruimtelijke-economische ontwikkeling				
6300405	N853 ontsluiting Vierslagen	7.950.000,00	9.390.566,44	-146.814,72
6300517	Bijdrage prov. Bereikbaarheid Assen FVV Stationsomgeving/Peelo	5.000.000,00	3.000.000,00	0
6300518	Bijdrage prov. Bereikbaarheid Emmen FVV Rondweg	1.000.000,00	1.500.000,00	0
6300519	Bijdrage prov. Bereikbaarheid Hoogeveen FVV Revitalisering De Wieken	500.000,00	310.500,00	0
6300607	UCSC6 Herinri stationsomg Coevorden	500.000,00	0	0
6300725	2e fase ontsluiting Delftlanden	450.000,00	450.000,00	0
6300804	N34 Afrekening WK voor werkzaamheden wegvak Zuidlaren-De Punt	330.000,00	330.000,00	0
6300806	Verdubbeling De Haar	800.000,00	800.000,00	0
6319956	Emmen-Ter Apel N391 9A256	3.935.096,00	13.198.104,17	-9.777.359,30
		20.465.096,00	28.979.170,61	-9.924.174,02
Thema Bereikbaarheid				
6300313	Knooppunten stedelijk centra 2003	738.921,00	809.753,32	0
6300515	Transferium: incl. omleiding N372 en aansluiting A7 bij Peizermade	1.274.690,00	507.687,17	0
6300520	Bijdrage prov. Bereikbaarheid Meppel FVV Fietsroute Koedijklanden	500.000,00	0	0
6300602	N34 Fietstunnel Gieten	150.000,00	1.957.031,32	-1.284.995,00
6300603	UCSA6 Verbeteringsmaatregelen OV	125.000,00	54.302,00	0
6300604	UCSA6 Opw fietsrAss-Vri+aanpOVvz	1.000.000,00	1.785.813,11	-1.101.155,00
6300605	UCSA6 Opw fietspad Lonerstraat	100.000,00	66.167,00	0
6300705	N371 Aansluiting N371/N373 / Optimalisering aansluiting N371/N373 (Norgerbrug)	4.500.000,00	63.855,01	0
6300706	fietspad langs Rolderstraat(Pelikaanstraat-Amelte)	500.000,00	369.702,00	0
6300711	A28/N386 Versnelling Q-liner Assen-Groningen+ verbetering halte A28/N386	100.000,00	0	0
6300713	Q-liner Zuidlaren-Groningen	200.000,00	0	0
6300714	N386 Toegankelijkheid NP Drentse Aa	250.000,00	1.217.395,46	-449.776,00
6300716	OV-vriendelijke ontsluiting	250.000,00	0	0
6300718	Knooppunt Hoogeveen-oost (carpoolplaats + Haltevoorziening)	125.000,00	0	0
6300723	Ontsluiting woonwijken Nw. Amsterdamsestraat	328.000,00	0	0
6300724	Verdubbeling Nw. Amsterdamsestraat + Rotonde	300.000,00	0	0

	Restant/tekort	Af te sluiten	Opmerkingen
	183.810,00	Nee	Projectkosten maken onderdeel uit van project Depot Drents Museum
	2.327.865,00	Nee	Projectkosten maken onderdeel uit van project Depot Drents Museum
	239.133,42	Nee	Het project depot is in een vergevorderd stadium.Het gebouw kan medio april 2010 worden opgeleverd.
	10.635.853,35	Nee	Op 16 oktober 2009 is de nieuwbouw museum feestelijk van start gegaan. De start werd vertraagd door bezwarenprocedures en een meer complexe bouwmethode. De bouw is in verband daarmee verlengd tot medio 2011
	13.386.661,77		
	-1.293.751,72	Nee	Project moet in kader SISA vanwege BDU nog worden verantwoord in 2009 en verrekend in 2010.
	2.000.000,00	Nee	Deel is gereed. Bedrag van 3.000.000 is afgerekend met Assen; 2.000.000 staat nog open voor Stationsgebied (onderdeel RSP Florijnas).
	-500.000,00	Ja	Bedrag van 1.500.000 is afgerekend met Emmen.
	189.500,00	Nee	1e fase is afgerond, 2e afrekening volgt nog
	500.000,00	Nee	Project is nu onderdeel van RSP Coevorden; uitvoering gepland in 2010
	0	Nee	Project wordt in 2010 uitgevoerd. Provincie zou bedrag van 3.200.000 voorschieten. Omdat project is vertraagd, is dat niet nodig. Totale verwachte kosten (uitgaven en inkomsten) blijft 450.000.
	0	Ja	Bedrag is toegevoegd aan budget maatregelen N34.
	0	Ja	Project is afgerekend met gemeente Assen
	514.351,13	Nee	Nog in uitvoering
	1.410.099,41		
	-70.832,32	Ja	Nieuwe projecten worden concreet benoemd en aanpassingen en aanleg 50 nieuwe haltevoorzieningen langs prov. wegen is apart project geworden voor 250.000. Vervolgtraject 2010 zal ook 250.000 bedragen.
	767.002,83	Nee	Nog in uitvoering
	500.000,00	Nee	Volgens info Meppel zou project in 2009 worden uitgevoerd; afrekening moet nog komen.
	-522.036,32	Nee	Project moet in kader SISA vanwege BDU nog worden verantwoord in 2009 en verrekend in 2010.
	70.698,00	Ja	Project is met gemeente Assen afgerekend
	315.341,89	Nee	Kosten voor deel Assen-Vries bedroegen ca. 550.000 (moet nog worden verantwoord en afgerekend met Regiovisie); daarnaast bedrag van 140.000 afgerekend met gem. Tynaarlo voor deel Eelde-Groningen.
	33.833,00	Ja	Project is met gemeente Assen afgerekend
	4.436.144,99	Nee	Onderdeel Norgerbrug (meerjarige bijdragen). Ook in 2010 bijdrage voorzien van ca. 1.900.000
	130.298,00	Ja	Project is met gemeente Assen afgerekend.
	100.000,00	Nee	krediet wordt volgens afspraak ingezet voor Transferium Haren. Afrekening waarschijnlijk in 2010.
	200.000,00	Nee	krediet wordt ingezet voor uitbreiding fietsenstalling en carpoolplaats Tynaarlo (in uitvoering)
	-517.619,46	Nee	Project is bijna gereed. Er wordt nog een kunstwerk geplaatst.
	250.000,00	Nee	Project wordt door Meppel niet uitgevoerd. Middelen zijn ingezet voor Uitbreiding P&R terrein Meppel; aanleg fietsbrug Berggierslanden en proef pendelbusjes. Meppel moet nog afrekenen.
	125.000,00	Nee	Moet nog worden afgerekend met Hoogeveen.
	328.000,00	Nee	Werkzaamheden starten eind 2009 (in samenhang met project Verdubbeling Nw. Amsterdamsestraat en project Maatregelen Nw. Amsterdamsestraat).
	300.000,00	Nee	Werkzaamheden starten eind 2009 (in samenhang met project Ontsluiting woonwijk Nw. Amsterdam en project Maatregelen Nw. Amsterdamsestraat).

Nummer	Omschrijving	Krediet	Kosten	Opbrengsten
6300732	Gieten Multimodaal knooppunt	1.000.000,00	152.920,16	0
6300733	N374 Busstation Borger	800.000,00	0	0
6300737	Upgrading station Beilen	175.000,00	175.000,00	0
6300740	Toegankelijkheid Dwingelderveld	250.000,00	0	0
6300809	Fietsenstalling Coevorden (035101 balansrekening)	125.000,00	0	0
6300810	Maatregelen Nw. Amsterdamsestraat	3.800.000,00	0	0
6300811	Schutstraat Hoogeveen	810.000,00	0	0
6300812	Fietsbrug Hoogeveenschevaart	1.000.000,00	0	0
6300814	Vormgeving Verbindingsweg	250.000,00	0	0
6300818	N372/N386Vervanging VRI	1.000.000,00	0	0
6300819	N372 Busbaan Peizermade-Peize	800.000,00	2.592.661,80	-2.600.000,00
6309903	DV project Bewegwijzeringsplan 9A103	298.807,00	212.799,29	0
		20.750.418,00	9.965.087,64	-5.435.926,00
Thema Veiligheid				
6300402	N377 aansluiting N34 aanleg rotondes	1.010.000,00	31.482,69	0
6300502	N371 aanpassingen herinrichting	1.161.935,00	39.610,51	-20.000,00
6300606	TRO6 N863 Herinr wegvak dmv mark	200.000,00	200.000,00	0
6300612	TRO6 N374 Herinr. wegvak dmv markering en verbreding Elp-Westerbork	300.000,00	300.000,00	0
6300613	TRO6 N375 Aanl rotonde west aansl A28	400.000,00	153.115,10	-75.000,00
6300708	N372 Roden-Peizermade richtlijn EHK	700.000,00	59.008,90	0
6300709	N386 aansluiting Peize-Zuid	375.000,00	841.364,10	-52.500,00
6300729	N379 Bargercompasuum microrotonde	250.000,00	0	0
6300731	N863 Coevorden Schoonebeek-Nw. Schoonebeek(hm 1.6-9.5 en 11.6-17.5 Richtlijn EHK	200.000,00	11.359,30	0
6300736	N371 Wegvak Norgerbrug-Witytelerbrug (hm 5.1-27.5) richtlijn EHK.	160.000,00	1.164,45	0
6300807	N374/N857 Reconstructie aansluiting	700.000,00	0	0
6300808	N374 Herinrichting wegvak hm. 3.2-15.5 volgens de Richtlijn EHK	207.000,00	207.010,00	0
6300813	N375/A32 Rotondes aansluiting	333.000,00	940.703,98	-458.051,20
6300821	N919 Traverse Veenhuizen: aansluiting Bankenbosch	400.000,00	0	0
6300822	N919 Herinrichting wegvakken hm. 3.0-6.9 enNorgerhaven-Laan Weldadigheid (hm. Ca. 7.7- 11.0) volgens de Richtlijn EHK	1.222.475,00	9.010,00	0
6310150	(N386) Aansluiting N34/N386 (Zuidlaren) div. Maatregelen	738.769,00	2.808.021,64	-1.721.102,75
		8.358.179,00	5.601.850,67	-2.326.653,95
Thema Innovatie				
6300726	Dynamisch informatiesysteem Assen	1.125.000,00	12.942,40	0
6300727	Gemeente Emmen Dynamisch informatiesysteem	100.000,00	0	0
6300734	N374 Dynamisch informatiesysteem	100.000,00	27.022,95	0
6300805	N34 Pilot LED-verlichting	100.000,00	29.871,45	0
6300815	Parkeerverwijssystem	200.000,00	0	0
6300820	N919 DRIS Veenhuizen	100.000,00	0	0
6300823	N386 DRIS Vries-Zuidlaren	225.000,00	0	0
6300824	N386 DRIS Tynaarlo	100.000,00	0	0
		2.050.000,00	69.836,80	0,00
Totaal Verkeer Pup 2008 en eerder		51.623.693,00	44.615.945,72	-17.686.753,97

Restant/tekort	Af te sluiten	Opmerkingen
847.079,84	Nee	Uitvoering vertraagd vanwege planologische procedure
800.000,00	Nee	Moet nog afgerekend worden
0	Ja	Project is afgerekend met gem. Midden-Drenthe
250.000,00	Nee	Uitvoering is vanwege langere planvoorbereiding door gem. Westerveld verschoven naar 2010.
125.000,00	Nee	Uitvoering hangt samen met aanleg Parkeervoorzieningen, die is vertraagd door uitspraak RvS. Tijdstip uitvoering nog onduidelijk.
3.800.000,00	Nee	Werkzaamheden starten eind 2009 (in samenhang met project Verdubbeling Nw. Amsterdamsestraat en project Ontsluiting woonwijken Nw. Amsterdam).
810.000,00	Nee	Eerste deel project (aanleg rotonde Schutstraat) is in 2009 uitgevoerd; resterende deel in 2010.
1.000.000,00	Nee	Aanleg fietsbrug is uitgesteld naar 2012. Gereserveerde middelen worden ingezet voor de aanleg van fietspad Geesbrug-Hoogeveen en fietspad Zwartschaap in Stuifzand.
250.000,00	Nee	Wordt volgens Meppel in 2010 uitgevoerd.
1.000.000,00	Nee	Uitvoering 2010/2011
807.338,20	Nee	Loopt nog.
86.007,71	Ja	Maatregelen worden in vervolg meegenomen in kosten van betreffende project.
16.221.256,36		
978.517,31	Ja	Dit project is vervallen ikv 'bezuiniging' voorjaar 2009
1.142.324,49	Nee	Project wordt fasegewijs uitgevoerd in 2009 en 2010
0	Ja	Afgerond
0	Ja	Uitgevoerd
321.884,90	Nee	Nog niet afgerekend
640.991,10	Nee	Project wordt uitgevoerd in 2010/2011
-413.864,10	Nee	Project moet in kader SISA vanwege BDU nog worden verantwoord in 2009 en verrekend in 2010.
250.000,00	Nee	Project wordt volgens principe Shared Space uitgevoerd in 2010
188.640,70	Ja	Afgerond. Zie project TRO6 N863 Herinr wegvak dmv mark
158.835,55	Nee	Samenhang met project N371 aanpassingen herinrichting en project N371 herinrichting wegvak Norgerbrug-Hoogersmilde. Uitvoering in 2009/2010
700.000,00	Nee	Wordt in 2010 uitgevoerd aansluitend op de andere maatregelen op het aansluitende wegvak.
-10	Ja	Afgerond.
-149.652,78	Nee	Project is gereed gekomen, maar verantwoording BDU (in SISA) en afregkening moet nog plaatsvinden
400.000,00	Nee	Project wordt in 2010 uitgevoerd na aanpassing van de N919
1.213.465,00	Nee	Project moet nog afgerekend worden
-348.149,89	Ja	Afgerond
5.082.982,28		
1.112.057,60	Ja	Dit project is vervallen ikv 'bezuiniging' voorjaar 2009.
100.000,00	Nee	Vertraagd, omdat bussen eerst over systeem moeten beschikken. Vermoedelijke uitvoering in 2010/2011
72.977,05	Nee	Nog niet alle maatregelen zijn uitgevoerd
70.128,55	Ja	Project wordt vanwege veranderde inzichten niet uitgevoerd. Dit project is vervallen ikv 'bezuiniging' voorjaar 2009.
200.000,00	Nee	Zou volgens Meppel in 2009 worden uitgevoerd.
100.000,00	Nee	Uitvoering 2010/2011
225.000,00	Nee	Uitvoering 2010/2011
100.000,00	Nee	Uitvoering 2010/2011
1.980.163,20		
24.694.501,25		

Nummer	Omschrijving	Krediet	Kosten	Opbrengsten
Thema Ruimtelijke-economische ontwikkeling				
6300903	Programma bereikbaarheid (Kolibri-projecten)	1.256.380,00	0	0
6300907	Bijdrage aan Station Emmen-Zuid	5.500.000,00	0	0
		6.756.380,00	0,00	0,00
Thema Bereikbaarheid				
6300904	N34 aansluiting Eext op verkeersplein Gieten (6e poot)	250.000,00	0	0
6300906	N34: Bewegwijzering Plopsaland	50.000,00	12.930,00	0
6300909	N48: Bijdrage nieuwe ontsluitingsweg Zuidwolde	750.000,00	0	0
		1.050.000,00	12.930,00	0,00
Thema Veiligheid				
6300908	N375: Rotonde oostenlijke afrit A28/N375	500.000,00	539.472,59	0
6300910	N386: Planuitwerking 'Mooi zo, veilig zo' De Groeve	100.000,00	5.899,68	0
6300911	N374: Herinr. Wegvak hm. 16.9-23.0 (Borger-Schoonlo) afslag Westdorp/ fietspad	1.111.482,00	439.340,27	0
6300912	N371: Herinr. Wegvak Norgerbrug-Hoogersmilde (incl. Bovensmilde en Smilde)	1.284.000,00	1.261.043,92	0
6300913	N374: Aanp. Wegvak Schoonlo-Westerbork	136.902,00	136.920,00	0
6300914	N353: Wegvak Darp-Wapserveen inrichten tot GOW B (markering)	78.240,00	0	0
6300915	N371: aanp. Wegvak Willelte-Havelte als GOW	149.960,00	35.672,89	0
6300916	N855: aanp. Wegvak A238 (Spier)-N371 (Dieverbrug)	68.460,00	56.136,11	0
6300917	N855: herinr. Bebouwde kom Wapse	350.000,00	0	0
6300918	Project: 'Gebruik je hoofd, niet je airbag'	90.000,00	82.513,44	0
		3.869.044,00	2.556.998,90	0,00
Thema Leefomgeving				
6300919	Bijdrage kunstprojecten langs provinciale wegen	50.000,00	58.640,45	-50.000,00
		50.000,00	58.640,45	-50.000,00
Thema Innovatie				
6300920	Pilot navigatiesysteem vrachtauto's	100.000,00	100.000,00	0
6300921	A28: aanleg bewaakt parkeren voor vrachtauto's in Rogat	75.000,00	60.000,00	0
6300922	Aanleg 50 haltevoorzieningen langs prov. Wegen (onderdeel Kolibri)	250.000,00	0	0
		425.000,00	160.000,00	0,00
Thema Beleid				
6300923	Monitoring verkeersintensiteiten (uitbr. GSM-uitlezen + optimalis.verw. Data)	190.000,00	113.068,84	-12.600,00
		190.000,00	113.068,84	-12.600,00
Totaal Verkeer Pup 2009		12.340.424,00	2.901.638,19	-62.600,00
Totaal Programma 3		63.964.117,00	47.517.583,91	-17.749.353,97
Programma 5. Leefomgeving				
Thema Plattelandsontwikkeling Relatienota gebieden				
6628480	Aankoop relatie nota gebieden	4.052.885,57	1.430.860,06	-16.990,00
	Handhaving Ontgrondingen	816.804,00	0	0
Totaal Programma 5		4.869.689,57	1.430.860,06	-16.990,00
Programma 6. Middelen				
Thema Bedrijfsvoering Automatisering informatieplan 2006				
5270605	Verbetering IT huishouding	205.295,00	207.541,80	0
5270606	Digitalisering archief en werkprocessen	185.000,00	185.000,00	0
5270610	Omgevingsvergunning 2006	300.000,00	0	0

	Restant/tekort	Af te sluiten	Opmerkingen
	1.256.380,00	Ja	Dit project is vervallen ikv 'bezuiniging' voorjaar 2009.
	5.500.000,00	Nee	Gaat om bijdragen in kader PUP 2009 en 2010.
	6.756.380,00		
	250.000,00	Nee	Uitvoering 2010/2011
	37.070,00	Nee	wordt afgerond in 2010
	750.000,00	Nee	Uitvoering waarschijnlijk in 2011.
	1.037.070,00		
	-39.472,59	Ja	Afgerond in najaar 2009.
	94.100,32	Nee	Planvorming nog in uitvoering
	672.141,73	Nee	project is in afrondingsfase
	22.956,08	Nee	Samenhang met project N371 aanpassingen herinrichting en N863 Coevorden-Schoonebeek. Uitvoering in 2009/2010.
	-18	Ja	Afgerond
	78.240,00	Nee	Uitvoering in 2010
	114.287,11	Nee	Project moet nog afgerekend worden
	12.323,89	Ja	Afgerond
	350.000,00	Nee	Uitvoering in 2010
	7.486,56	Ja	Afgerond
	1.312.045,10		
	41.359,55	Nee	Uitvoering in 2010. Inkomst is verrekening onderhoudskosten wegen
	41.359,55		
	0	Ja	Bijdrage van 100.000 is in 2009 overgemaakt.
	15.000,00	Nee	1e deel bijdrage is overgemaakt.
	250.000,00	Nee	Nog in uitvoering; ook voor 2010 bedrag van 250.000 beschikbaar.
	265.000,00		
	89.531,16	Nee	Nog in uitvoering
	89.531,16		
	9.501.385,81		
	34.195.887,06		
	2.639.015,51	Nee	Dit krediet loopt door tot realisatie EHS is afgerond (2015). Afhankelijk van het marktaanbod kunnen er aankopen worden gedaan onder deze titel.
	816.804,00	Nee	zie toelichting hierboven
	3.455.819,51		
	-2.246,80	Ja	Afgerond
	0	Ja	Afgerond
	300.000,00	Nee	Onderdeel van project Drenthe Digitaal, uitvoering gepland in 2010/2011

Nummer	Omschrijving	Krediet	Kosten	Opbrengsten
5280608	Vervanging niet-basis ICT	29.500,00	18.511,78	0
		719.795,00	411.053,58	0,00
Thema Bedrijfsvoering Automatisering informatieplan 2007				
5270702	Vervanging werkplekken 2007	1.090.000,00	295.620,62	0
5270704	Basisvoorziening automatisering 2007	50.000,00	50.000,00	0
5270705	Migratie Office XP 2007	186.800,00	0	0
		1.326.800,00	345.620,62	0,00
Thema Bedrijfsvoering Automatisering informatieplan 2008				
5270802	Info en Communicatie Basisvoorziening 2008	81.000,00	16.391,29	0
5270803	Processen digitaliseren mbt.e-government	492.000,00	318,6	0
5270804	Hardware ERP 2008	277.000,00	40.000,00	0
5270805	Processen digitaliseren mbt.verstekken subsidies	96.000,00	20.853,29	0
5270806	Bekabeling netwerk 2008	265.500,00	0	0
5270807	Div investeringen vanuit prioriteit 6.2	525.000,00	72.154,00	0
5270808	Herstructurering IT huishouding prio 1.5	175.000,00	19.643,44	0
		1.911.500,00	169.360,62	0,00
Thema Bedrijfsvoering Automatisering informatieplan 2009				
5270901	Info- en comm. basisvoorzieningen 2009	335.000,00	196.685,74	0
		335.000,00	196.685,74	0,00
Thema Bedrijfsvoering Facilitaire zaken revitalisering provinciehuis				
5280701	Revitalisering provinciehuis BWK	6.425.816,82	1.899.802,80	0
5280702	Revitalisering Sticht.Instal.	8.948.702,02	600.000,00	0
5280703	Revitalisering Meubilair +Bestuursruimte	1.604.036,00	0	0
5280704	Revitalisering Bestuursruimte BWK	708.000,00	28.785,79	0
5280705	Revitalisering prov.huis warmte+koude opslag	375.000,00	9.200,00	0
5280706	Revitalisering warmte+koude opslag	832.082,00	0	0
5280801	Huisvestingsbeleidsplan (ICT-voorz.)	412.500,00	15.000,00	0
		19.306.136,84	2.552.788,59	0,00
Totaal Programma 6		23.599.231,84	3.675.509,15	0,00
Totaal		112.704.807,41	60.509.060,35	-18.766.343,97

Restant/tekort	Af te sluiten	Opmerkingen
10.988,22	Nee	In 2009 een proef gestart met enkele testmodellen echter deze zijn niet geslaagd, proef is in 2010 doorgezet en verwacht wordt in het eerste kwartaal van 2010 een elektrisch aangedreven postkar aan te schaffen
308.741,42		
794.379,38	Nee	Aanbesteding is rond loopt door tot in 2011
0	Ja	Afgerond
186.800,00	Nee	Gepland in Nieuwe Digitale Werkplek in 2010
981.179,38		
64.608,71	Nee	Gepland in Nieuwe Digitale Werkplek en Blauwdruk in 2010
491.681,40	Nee	Onderdeel van project Drenthe Digitaal, uitvoering gepland in 2010/2011
237.000,00	Nee	Hardware/software vervanging uitgesteld, Hardware vereist wel vervanging.
75.146,71	Nee	Onderdeel van project Drenthe Digitaal, begin 2010 afgerond
265.500,00	Nee	Onderdeel van project Revitalisering, uitvoering gepland in 2010/2011
452.846,00	Nee	SAN en Uitwijk in Blauwdruk gepland 2010. Personeelssysteem niet vervangen.
155.356,56	Nee	Is gestart in 2009, met doorloop in 2010, o.a. Blauwdruk en beveiliging
1.742.139,38		
138.314,26	Nee	Gepland in Nieuwe Digitale Werkplek en Blauwdruk in 2010
138.314,26		
4.526.014,02	Nee	Onderdeel van project Revitalisering, uitvoering gepland in 2010/2011
8.348.702,02	Nee	Onderdeel van project Revitalisering, uitvoering gepland in 2010/2011
1.604.036,00	Nee	Onderdeel van project Revitalisering, uitvoering gepland in 2010/2011
679.214,21	Nee	Onderdeel van project Revitalisering, uitvoering gepland in 2010/2011
365.800,00	Nee	Onderdeel van project Revitalisering, uitvoering gepland in 2010/2011
832.082,00	Nee	Onderdeel van project Revitalisering, uitvoering gepland in 2010/2011
397.500,00	Nee	Onderdeel van digitale werkplek, uitvoering begin 2010
16.753.348,25		
19.923.722,69		
70.962.091,03		

III.2 Stand en verloop van reserve en voorzieningen

Nummer		Saldo 31 december 2008 na bestemming resultaat reserves	2009 begrote rente	
Algemene Reserves				
050001	Reserve voor algemene doeleinden	33.834.030		
050002	Saldireserve	11.127.017		
050005	Risicoreserve	19.000.000		
050006	Reserve Stimuleringsfonds Drentse projecten	47.150.289		
		111.111.336	-	
Bestemmingsreserves				
060111	Reserve monitoring voormalige stortplaatsen	1.319.219		
060124	Reserve beheer vaarweg Meppel-De Punt	6.578.328		
060131	Reserve ontgrondingenheffing	663.784		
060150	Reserve versterking economische structuur	10.709.877		
060161	Reserve grondwaterheffing	802.034		
060199	Reserve investeringen verkeer en vervoer	39.079.537		
060211	Reserve vaarverbinding Erica-Ter Apel	9.019.415		
060212	Reserve verdubbeling N33	11.730.000	235.000	
060214	Reserve achterstallig onderhoud en verbeteringswerken N34	17.914.743		
060215	Reserve provinciaal aandeel ILG	7.683.204		
060216	Reserve t.b.v de in te stellen voorziening pensioenen	1.289.501		
060218	Reserve RSP	-		
060219	Reserve opbrengst aandelenverkoop Essent	-		
060220	Reserve opbrengst 2e tranche aandelenverkoop Essent			
		106.789.641	235.000	
Totale algemene reserves en bestemmingsreserves		217.900.977	235.000	
Voorzieningen middelen derden				
072110	Voorziening spaarhypotheken	1.935.257		
		1.935.257	-	
Voorzieningen				
083173	Voorziening groot onderhoud provinciehuis	1.801.478	-	
083177	Voorziening groot onderhoud museum	553.733	-	
083179	Voorziening spaarverlof	-	-	
083180	Voorziening op vordering verkoop Vennootschap B.V.	-	-	
		2.355.212	-	
Saldo reserves en voorzieningen		222.191.445	235.000	

	2009 begrote vermeerderingen	2009 begrote verminderingen	Saldo 31 december 2009 voor bestemming resultaat reserves	Resultaat op reserves	Saldo 31 december 2009 na bestemming resultaat reserves	Mutaties 2009 na bestemming resultaat reserves
	11.848.064	9.230.647	36.451.447		36.451.447	2.617.417
	-	10.487.817	639.200		639.200	10.487.817-
	-		19.000.000		19.000.000	-
	7.118.416	33.430.241	20.838.464		20.838.464	26.311.825-
	18.966.480	53.148.705	76.929.111	-	76.929.111	34.182.225-
			1.319.219		1.319.219	-
		1.795.955	4.782.373	194.561-	4.587.812	1.990.516-
		663.784	0		0	663.784-
	-	3.111.088	7.598.789	1.094.789-	6.504.000	4.205.877-
	-	310.627	491.407	132.765	624.172	177.862-
	2.437.240	17.427.825	24.088.952		24.088.952	14.990.585-
		511.200	8.508.215	889.697	9.397.912	378.497
			11.965.000		11.965.000	235.000
		4.062.045	13.852.698	2.561.699-	11.290.999	6.623.744-
		400.000	7.283.204	3.712.328	10.995.532	3.312.328
	6.000.000		7.289.501	1.721	7.291.222	6.001.721
	29.623.241	2.525.000	27.098.241	490.152	27.588.393	27.588.393
	150.700.000		150.700.000	837.368	151.537.368	151.537.368
	-		-	41.059.000	41.059.000	41.059.000
	188.760.481	30.807.524	264.977.598	43.271.983	308.249.581	201.459.940
	207.726.961	83.956.229	341.906.709	43.271.983	385.178.692	167.277.715
	9.396		1.944.653			9.396
	9.396	-	1.944.653		1.944.653	9.396
	351.930	6.917	2.146.491			345.013
	150.000	28.101	675.632			121.899
	200.000		200.000			200.000
	18.248.444		18.248.444			18.248.444
	18.950.374	35.018	21.270.568		21.270.568	18.915.356
	226.686.731	83.991.247	365.121.930		408.393.912	

Naam (nr)	Reserve voor algemene doeleinden (050001)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. De reserve is onderdeel van het weerstandsvermogen van de provincie.
Portefeuillehouder	mevrouw J.G. Vlietstra
Teamleider	E. Bos
Soort reserve	Algemene reserve
Programma	6. Middelen
Product	P-6.0 (Financiering en algemene dekkingsmiddelen)
Inhoudelijke en financiële	Wat was in 2009 gepland?
Toelichting	In 2009 is een toevoeging van € 11.848.064,-- begroot, zijnde het resultaat van de 2e bestuursrapportage 2009.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	In 2009 zijn toevoegingen aan de exploitatie geraamd en gerealiseerd tot een totaal bedrag van € 9.230.647,--.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	N.v.t.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?
	De geraamde onttrekkingen in de jaren 2010 tot en met 2013 zijn bedoeld om de begroting sluitend te maken. In 2010 vindt besluitvorming plaats over bezuinigingsvoorstellen die leiden tot een duurzaam financieel evenwicht. De geraamde onttrekkingen aan de saldireserve komen dan uiteraard te vervallen.

050001	Reserve voor algemene doeleinden				
	2009	2010	2011	2012	2013
Verloop					
Saldo aanvang jaar (1)	33.834.030	36.451.447	10.578.292	-20.750.998	-44.171.553
Begrote toevoeging (2)	11.848.064	-2.999.147	-2.444.006	-1.672.512	-9.709.974
Werkelijke toevoeging (3)	11.848.064				
Totaal beschikbaar (4=1+2)	45.682.094	33.452.300	8.134.286	-22.423.510	-53.881.527
Begrote onttrekking (5)	9.230.647	22.874.008	28.885.284	21.748.043	16.071.473
Werkelijke onttrekking (6)	9.230.647				
Saldo einde jaar (7=4-6)	36.451.447	10.578.292	-20.750.998	-44.171.553	-69.953.000

Naam (nr)	Saldireserve (050002)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve is ingesteld om de rekeningoverschotten en rekeningtekorten op te vangen. Bij de totstandkoming van het Collegeprogramma 2003-2007 is afgesproken dat ter realisatie van het Collegeprogramma de saldi beschikbaar zijn als algemeen dekkingsmiddel.
Portefeuillehouder	mevrouw J.G. Vlietstra
Teamleider	E. Bos
Soort reserve	Algemene reserve
Programma	6. Middelen
Product	P-6.0 (Financiering en algemene dekkingsmiddelen)
Inhoudelijke en financiële	Wat was in 2009 gepland?
Toelichting	Gepland zijn onttrekkingen van: € 50.000,-- aan de exploitatie voor de kosten van Kunst&Cultuur Drenthe (motie M3 Voorjaarsnota 2006); € 50.988,-- aan de exploitatie voor de dekking van de zogenoemde 'Weidgraaf-gelden'; Daarnaast is een bedrag van in totaal € 10.386.829,-- onttrokken voor dekking van overgehevelde kredieten van voorgaande jaren naar 2009.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	Alle geplande onttrekkingen zijn gerealiseerd.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?

050002	Saldireserve				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	11.127.017	639.200	606.052	52	52
Begrote toevoeging (2)	-	-	-	-	-
Werkelijke toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1+2)	11.127.017	639.200	606.052	52	52
Begrote onttrekking (5)	10.487.817	33.148	606.000	-	-
Werkelijke onttrekking (6)	10.487.817				
Saldo einde jaar (7=4-6)	639.200	606.052	52	52	52

Naam (nr)	Risicoreserve (050005)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve is ingesteld bij de vaststelling van de Begroting 2008. De reserve is bedoeld om incidentele tegenvallers op te kunnen vangen die niet door een specifieke voorziening worden gedekt. Vooral nog maakt de ontwikkeling van de totale weerstandscapaciteit het niet noodzakelijk aan de Risicoreserve rente toe te voegen.
Portefeuillehouder	mevrouw J.G. Vlietstra
Soort reserve	Algemene reserve
Programma	6. Middelen
Product	P-6.0 (Financiering en algemene dekkingsmiddelen)
Teamleider	E. Bos
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland?
	N.v.t.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	N.v.t.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	N.v.t.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?
	N.v.t.

050005	Risicoreserve				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	19.000.000	19.000.000	19.000.000	19.000.000	19.000.000
Begrote toevoeging (2)	-	-	-	-	-
Werkelijke toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1+2)	19.000.000	19.000.000	19.000.000	19.000.000	19.000.000
Begrote onttrekking (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke onttrekking (6)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (7=4-6)	19.000.000	19.000.000	19.000.000	19.000.000	19.000.000

Naam (nr)	Reserve Stimuleringsfonds Drentse projecten (050006)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve is bij de Voorjaarsnota PLUS 2007 ingesteld om gebiedsgerichte cofinanciering van relatief grote projecten mogelijk te maken, waarbij het met name gaat om cofinanciering voor Europese programma's of bijdragen aan relatief grootschalige projecten om zodoende financiering mogelijk te maken. RSP-projecten worden niet meer uit deze reserve gedekt. Hiervoor is een aparte reserve ingesteld.
Portefeuillehouder	mevrouw J. G. Vlietstra
Soort reserve	Algemene reserve
Programma	6. Middelen
Product	P-6.0 (Financiering en algemene dekkingsmiddelen)
Teamleider	E. Bos
Inhoudelijke en financiële toelichting	<p>Wat was in 2009 gepland?</p> <p>Begroot waren stortingen ten laste van de exploitatie tot een bedrag van € 7.118.416,--.</p> <p>Begroot waren onttrekkingen voor:</p> <p>bijdrage Klimaat en Energie € 6.700.000,--</p> <p>bijdrage Onderwijskansenplan: € 500.000,--</p> <p>bijdrage regiopark: € 600.000,--</p> <p>bijdrage Kennis Werkt: € 4.600.000,--</p> <p>bijdrage Intensivering marketing en promotie: € 1.000.000,--</p> <p>bijdrage monumentenrestauratie: € 451.000,--</p> <p>risicofinanciering MKB: € 1.000.000,--</p> <p>overboeking dividend 2008 van Essent naar RSP-reserve: € 18.579.241,--</p> <p>Wat is in 2009 gerealiseerd?</p> <p>Alle geraamde toevoegingen en onttrekkingen zijn gerealiseerd.</p> <p>Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?</p> <p>Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?</p>

050006	Reserve Stimuleringsfonds Drentse projecten				
	2009	2010	2011	2012	2013
Verloop					
Saldo aanvang jaar (1)	47.150.289	20.838.464	12.859.034	7.391.034	4.401.034
Begrote toevoeging (2)	7.118.416	394.570	-	-	-
Werkelijke toevoeging (3)	7.118.416				
Totaal beschikbaar (4=1+2)	54.268.705	21.233.034	12.859.034	7.391.034	4.401.034
Begrote onttrekking (5)	33.430.241	8.374.000	5.468.000	2.990.000	1.400.000
Werkelijke onttrekking (6)	33.430.241				
Saldo einde jaar (7=4-6)	20.838.464	12.859.034	7.391.034	4.401.034	3.001.034

Naam (nr)	Reserve monitoring voormalige stortplaatsen (060111)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het vormen van een financiële reserve, gevoed uit extra opcenten van de stort-tarieven, voor de kosten die gemoeid zijn met het beheer van de voormalige stortplaatsen (Leemtewet). Momenteel vindt er geen heffing meer plaats.
Portefeuillehouder	mevrouw T. Klip-Martin
Teamleider	G. Gjaltema
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	5. Leefomgeving
Product	P-5.2 Bodem
Inhoudelijke en financiële toelichting	<p>Wat was in 2009 gepland? Vervolgonderzoek naar 22 risicolocaties. Monitoring 1 locatie.</p> <p>Wat is in 2009 gerealiseerd? Nader onderzoek 1 risicolocatie. Onderzoek gedempte wijken.</p> <p>Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen? Vervolgonderzoeken zijn uitgesteld omdat een inventarisatie van spoedlocaties is opgestart en deze vervolgonderzoeken mee worden genomen in de aanpak van de spoedlocaties. De financiën voor het nader onderzoek bij 1 risicolocatie is voorgefinancierd door de gemeente. De financiën voor het onderzoek van de gedempte wijken is ten laste gekomen van het WBB-budget 2005-2009.</p> <p>Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen? Kosten van het nader onderzoek van de risicolocatie worden verrekend met de gemeente en (ongeveer € 35.000,-) wordt ten laste gebracht van budget 2010. De overige 21 risicolocaties worden in 2010 nader onderzocht (€ 50.000,-) Monitoring locatie vindt in 2010 plaats (€ 6.000,-).</p>

060111	Reserve monitoring voormalige stortplaatsen				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	1.319.219	1.319.219	1.319.219	1.319.219	1.319.219
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	1.319.219	1.319.219	1.319.219	1.319.219	1.319.219
Begrote lasten programma (5)					
Werkelijke lasten programma (6)					
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	1.319.219	1.319.219	1.319.219	1.319.219	1.319.219

Naam (nr)	Reserve beheer vaarweg Meppel-De Punt (060124)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve is ingesteld om met een vast geïndexeerd budget het beheer en onderhoud van de vaarweg Meppel-De Punt te waarborgen. Door het instellen van de reserve worden er geen extra claims op de provinciale middelen gelegd. Met behulp van de Brokx-Nat-systematiek wordt jaarlijks het Meerjaren(groot)onderhoudsplan bijgesteld, waarin de verwachte uitgaven vastgesteld worden voor het onderhoud aan de vaarweg. Het saldo van de reserve moet tot 2024 toereikend zijn om het totale onderhoud uit te kunnen voeren. Na deze periode stopt de bijdrage voor groot onderhoud van het Rijk en zal de grondslag van de reserve heroverwogen moeten worden.
Portefeuillehouder	J.H. Bats
Teamleider	G. Jansen
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	3. Ruimte en bereikbaarheid
Product	P-3.2 (Beheer en onderhoud vaarwegen)
Inhoudelijke en financiële	Wat was in 2009 gepland?
Toelichting	Naast het dagelijks onderhoud van de vaarweg en bijbehorende objecten was een aantal groot onderhoudsprojecten gepland. In de primitieve begroting was een onttrekking geraamd van € 483.955,--. Bij de 2e Bestuursrapportage 2009 is eenmalig € 1.312.000,-- onttrokken aan deze reserve. Hiervan was € 1.000.000,-- ter dekking van het begrotingstekort in 2010 en € 312.000,-- vanwege extra kosten, waaronder een groot baggerproject op de Drentsche Hoofdvaart.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	De geplande projecten zijn gerealiseerd, met uitzondering van de aanleg van de passantenhaven Dieverbrug.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	De aanleg van de passantenhaven Dieverbrug is niet gerealiseerd in verband met bezwaren op de bestemmingsplanwijziging. Per 1 januari 2008 heeft het Rijk de vergoedingen verlaagd met de btw-component en dit bedrag toegevoegd aan het btw-compensatiefonds. Sinds 2008 is het niet langer mogelijk de btw te declareren bij Rijkswaterstaat. Omdat op basis van het contract met Rijkswaterstaat de btw-component wel vergoed kon worden, hebben wij voor de jaren 2008 en 2009 vergoedingen bij Rijkswaterstaat gedeclareerd inclusief btw. Vanwege het besluit van het Rijk om btw-vergoeding toe te voegen aan het btw-compensatiefonds, is het btw-deel ter grootte van € 672.256,-- niet door Rijkswaterstaat vergoed. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er bij de Vaarweg Meppel-De Punt sprake is van een nadeel van € 194.561,--.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?
	Het project passantenhaven Dieverbrug zal zo mogelijk in 2010 worden gerealiseerd.

060124	Reserve beheer vaarweg Meppel-De Punt				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	6.578.328	4.587.812	4.076.585	4.076.585	4.076.585
Begrote onttrekking (2)	1.795.955	511.227	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	4.782.373	4.076.585	4.076.585	4.076.585	4.076.585
Begrote lasten programma (5)	3.313.979	2.819.218	2.579.382	2.630.715	2.683.015
Te verrekenen apparaatskosten (5a)	1.331.887	1.372.688	1.099.850	1.086.845	1.090.000
Werkelijke lasten programma (6)	3.104.185	2.819.218	2.579.382	2.630.715	2.683.015
Werkelijke apparaatskosten (6a)	1.331.887	1.372.688	1.099.850	1.086.845	1.090.000
Begrote baten programma (7)	3.644.911	3.680.679	3.679.232	3.717.560	3.790.730
Werkelijke baten programma (8)	3.240.556	3.680.679	3.679.232	3.717.560	3.790.730
Saldo einde jaar (9=4+5+5a-6-6a-7+8)	4.587.812	4.076.585	4.076.585	4.076.585	4.076.585

Naam (nr)	Reserve ontgrondingenheffing (060131)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve dient ter dekking van de volgende kosten. A. Onderzoek, planning en coördinatie bij het instellen van nieuwe ontgrondingsterreinen. B. Compensatie van de omgeving bij instelling van ontgronding. C. Eventuele schadeclaims die worden ingesteld ten gevolge van ontgronding.
Portefeuillehouder	R.W. Munnikma
Teamleider	E. Quené
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	5. Leefomgeving
Product	P-5.5 (Natuur en landschap)
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland?
	N.v.t.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	In 2004 is aan de gemeente De Wolden een bedrag van € 80.000,-- toegezegd als bijdrage in de kosten van een verkeersveilige fietsbrug ter compensatie naar de omgeving in verband met een nieuwe ontgronding in Zuidwest-Drenthe. De brug is in april 2009 gereedgekomen. Deze bijdrage zou eerder door de Reserve ontgrondingen gedekt worden. Met ingang van 2009 is echter de Reserve ontgrondingen opgeheven met de bepaling dat eventueel toe te rekenen kosten uit de algemene middelen zullen worden gefinancierd. Dit resulteerde in 2009 in een incidenteel nadeel.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	Het opheffen van de Reserve ontgrondingen met ingang van 2009.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?
	Geen.

060131	Reserve ontgrondingenheffing				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	663.784	0	0	0	0
Begrote onttrekking (2)	663.784	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	0	0	0	0	0
Begrote lasten programma (5)					
Werkelijke lasten programma (6)	-				
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	0	0	0	0	0

Naam (nr)	Reserve versterking economische structuur (060150)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het versterken van de sociaaleconomische structuur in Drenthe in brede zin, gericht op de verwezenlijking van een duurzame economische ontwikkeling. Naast de inzet op de nieuwe nationale en Europese economische programma's werken wij aan projecten en initiatieven die bijdragen aan de versterking van de economische structuur en/of de transitie naar de kenniseconomie, maar die buiten de reikwijdte van de nieuwe SNN-programma's vallen.
Portefeuillehouder	mevrouw J. Vlietstra
Teamleider	J. Geveke
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	4. Kennis werkt
Product	P-4.0 Economie
Inhoudelijke en financiële	Wat was in 2009 gepland?
Toelichting	De reserve VES wordt benut voor cofinanciering van projecten die worden ingediend bij de SNN-programma's Koers Noord, OP EFRO en OP INTERREG. Voor 2009 was ongeveer € 10 miljoen aan cofinanciering vanuit de Reserve VES geraamd.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	In 2009 is zeer succesvol gewerkt aan projectontwikkeling. SNN heeft in totaal ruim € 103 miljoen toegekend aan Drentse projecten. Die projecten hebben een totale omvang van ruim € 242 miljoen. Vanuit de provincie zelf is ruim € 25 miljoen aan cofinanciering ingebracht (resultierend in een multiplier van bijna 10). Voor een belangrijk deel is deze cofinanciering gehaald uit de Reserve VES.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	De uitvoering van de SNN-programma's Koers Noord, OP EFRO en OP INTERREG is veel sneller gegaan dan aanvankelijk verwacht. Daardoor is ook versneld een aanspraak gemaakt op cofinancieringsmiddelen vanuit de Reserve VES. De werkelijke baten van € 246.165,- worden verklaard door een positief resultaat op projectniveau, met name INTERREG-projecten. Op basis van het principe om op programmaniveau te verrekenen met het VES gebeurt dit ook op projectniveau. Uiteindelijk heeft dat geresulteerd in een overschrijding van ruim € 1 miljoen op een totale realisatie van € 11,2 miljoen.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?
	De overschrijding zal tot gevolg hebben dat de komende jaren de mogelijkheden om projecten te financieren zal afnemen. De middelen in de reserve zijn al voor een groot deel voor de komende jaren gereserveerd.

060150	Reserve versterking economische structuur				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	10.709.877	6.504.002	6.504.002	6.504.002	6.504.002
Begrote onttrekking (2)	3.111.088	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	7.598.789	6.257.873	6.257.873	6.257.873	6.257.873
Begrote lasten programma (5)	9.906.873	4.894.212	5.394.212	3.394.212	3.394.212
Werkelijke lasten programma (6)	11.247.827	4.894.212	5.394.212	3.394.212	3.394.212
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)	246.165				
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	6.504.000	6.504.002	6.504.002	6.504.002	6.504.002

Naam (nr)	Reserve grondwaterheffing (060161)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Doel van de bestemmingsreserve is het financieren van de wettelijke taak van de provincie op het gebied van grondwaterbeheer (waarnemen grondwaterstanden, beheer meetnet, uitvoeren onderzoek etc.). Daarnaast worden de middelen ingezet voor het stimuleren van projecten door derden, gericht op duurzaam grondwaterbeheer. Gedacht kan worden aan projecten gericht op waterbesparing, verdrogingsbestrijding en aanvulling grondwatervoorraad.
Portefeuillehouder	mevrouw T. Klip-Martin
Teamleider	C. Hussels
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	5. Leefomgeving
Product	P-5.0 Waterhuishouding
Inhoudelijke en financiële	Wat was in 2009 gepland?
Toelichting	In 2009 zijn uitgaven gepland voor bijdragen aan projecten van derden gericht op actief grondwaterbeheer, kosten voor onderzoek, kosten voor aanpassing grondwatermeetnet (automatisering) en apparaatskosten ten behoeve van het grondwaterbeheer. Daarmee is voorzien in een daling van de reserve. Per abuis waren bij de 2e bestuursrapportage 2009 de apparaatskosten twee keer verrekend. Dit is bij de Jaarrekening gecorrigeerd.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	In 2009 is voor ruim € 200.000,-- geïnvesteerd in bijdragen van derden gericht op actief grondwaterbeheer. Het betreft het project Watersense waar samen met waterschap, Waterleidingmaatschappij Drenthe en kennisinstututen onderzoek wordt uitgevoerd naar inzet van sensoren bij het waterbeheer. Ook is ruim € 250.000,-- geïnvesteerd in het automatiseren van het grondwatermeetnet. De overige onderzoeken en reguliere werkzaamheden ten behoeve van het grondwaterbeheer zijn conform verwachting uitgevoerd.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	De lasten waren € 89.178,-- hoger, de inkomsten € 3.307,-- lager en de apparaatskosten € 24.329,-- hoger dan begroot.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?
	Reserve zal verder teruglopen naar het streefbedrag van € 150.000,--. Vervolgens zal in een meerjarenraming worden bekeken hoe de reserve op peil kan worden gehouden.

060161	Reserve grondwaterheffing				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	802.034	485.757	485.757	485.757	485.757
Begrote onttrekking (2)	310.627	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	491.407	485.757	485.757	485.757	485.757
Correctie i.v.m. dubbel opnemen apparaatskosten (5a)	249.579				
Begrote lasten programma (5)	781.048	720.000	720.000	720.000	720.000
Werkelijke lasten programma (6)	894.555	720.000	720.000	720.000	720.000
Begrote baten programma (7)	720.000	720.000	720.000	720.000	720.000
Werkelijke baten programma (8)	716.693	720.000	720.000	720.000	720.000
Saldo einde jaar (9=4+5+5a-6-7+8)	624.172	485.757	485.757	485.757	485.757

Naam (nr)	Reserve investeringen verkeer en vervoer (060199)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Reserve is bedoeld ter egalisatie van de kapitaallasten van infrastructurele investeringen. De infrastructurele investeringen zijn gericht op veilige bereikbaarheid in Drenthe. In deze collegeperiode zal extra worden ingezet op de stedelijke bereikbaarheid. Samen met het OV-bureau Groningen-Drenthe wordt ingezet op verdere productinnovatie binnen het openbaar vervoer. Waar mogelijk en wenselijk worden in de verkeers- en vervoerssector innovatieve en energiebesparende maatregelen toegepast. De afgelopen jaren zijn investeringsprojecten later uitgevoerd dan eerder gepland of nog in uitvoering. Met name de voorbereiding, uitvoering én de declaratie van de maatregelen in kader Stedelijke bereikbaarheid in de convenanten met gemeenten zijn hiervan een voorbeeld. Berekeningen van kapitaallasten zijn geactualiseerd. Al het 'dode' geld is nu op dit moment uit de reserve onttrokken. Echter, toekomstige vertragingen kunnen leiden tot extra kapitaallasten en dus tot extra lasten, hiervoor hebben wij geen 'reserve' ruimte. Het niet doorgaan van investeringsprojecten zal tot lagere kapitaallasten leiden en in de toekomst wellicht ruimte creëren binnen deze reserve. Het huidige normbedrag (€ 5.983.640,-), dat aan de reserve wordt toegevoegd en jaarlijks wordt verrekend met de werkelijke kapitaallasten, kan overigens op termijn, bijvoorbeeld vanaf 2017, ook aangepast worden wanneer het saldo in de reserve weer gaat oplopen door afname van de jaarlijkse kapitaallasten.
Portefeuillehouder	J.H. Bats
teamleider	S.A.B. de Vries
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	3. Ruimte en bereikbaarheid
Product	P-3.0 Verkeer
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland? Onttrekkingen ter dekking van de kapitaallasten met betrekking tot investeringen verkeer en vervoer. Daarnaast een onttrekking van € 3,5 miljoen ter dekking van het begrotingstekort in 2010 conform de 2e bestuursrapportage. Wat is in 2009 gerealiseerd? De geraamde onttrekkingen zijn conform begroting gerealiseerd. Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen? N.v.t. Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen? N.v.t.

060199	Reserve Investeringen verkeer en vervoer				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	39.079.537	24.088.952	19.615.884	5.079.176	3.895.491
Begrote onttrekking (2)	17.427.825	4.473.068	14.536.708	1.183.685	956.832
Begrote toevoeging (3)	2.437.240	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	24.088.952	19.615.884	5.079.176	3.895.491	2.938.659
Begrote lasten programma (5)	7.156.735	10.456.707	20.520.348	7.167.325	6.940.472
Werkelijke lasten programma (6)	7.156.735	10.456.707	20.520.348	7.167.325	6.940.472
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	24.088.952	19.615.884	5.079.176	3.895.491	2.938.659

Naam (nr)	Reserve vaarverbinding Erica-Ter Apel (060211)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Herstel van de vaarverbinding Erica-Ter Apel. De staten van Drenthe hebben daartoe in hun vergadering van 31 januari 2007 een bedrag van € 10,0 miljoen beschikbaar gesteld als aandeel van de provincie Drenthe in het investeringsvolume.
Portefeuillehouder	J.H. Bats
Teamleider	R. Leemrijse
Soort voorziening	Bestemmingsreserve
Programma	3. Ruimte en bereikbaarheid
Product	P-3.2 Beheer en onderhoud vaarwegen
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland? Na de 2e bestuursrapportage waren uitgaven geraamd van € 4.685.700,-- en inkomsten van € 4.152.500,--.
	Wat is in 2009 gerealiseerd? In het project Erica-Ter Apel zijn in 2009 de volgende werken opgeleverd: de Viertorenbrug, 3 sluizen, de oeverconstructie bij Emmer-Compascuum, de Brug de Doorsnee, de Sprengersbrug en de Hartmanbrug. De gerealiseerde uitgaven bedragen € 3.837.003,-- en de inkomsten € 4.193.500,--
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen? Ten opzichte van de 2e bestuursrapportage hebben in het najaar enkele afwijkingen plaatsgevonden bij de realisatie van een aantal werken van de vaarverbinding Erica-Ter Apel. Er is vertraging bij het afronden van de werkzaamheden bij Brug de Doorsnee, het werk aan 3 sluizen en bij een overbesteding (€ 462.000,--). De vertraging bij deze werken wordt veroorzaakt door een combinatie van tegenvallende werkzaamheden en weersomstandigheden. Ook is vertraging ontstaan bij het realiseren van 2 draaibruggen door een onverwachte kleine asbestsanering (€ 522.000,--). In alle gevallen verschuiven de kosten van 2009 naar 2010. Voor de vaarverbinding Erica-Ter Apel is een reserve ingesteld om schommelingen tussen de jaren op te kunnen vangen en vooruitontvangen bijdragen en subsidies te kunnen verrekenen. Totaal worden de uitgaven voor de aanleg van de vaarverbinding Erica-Ter Apel geraamd op een bedrag van € 34,8 miljoen over een periode van circa 6 jaar. Voorgesteld wordt het saldo van € 889.697,-- te verrekenen met de Reserve Erica-Ter Apel.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen? Geen.

060211	Reserve vaarverbinding Erica-Ter Apel				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	9.019.415	9.397.912	7.197.912	4.997.912	3.572.984
Begrote onttrekking (2)	511.200	2.200.000	2.200.000	1.424.928	544.487
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	8.508.215	7.197.912	4.997.912	3.572.984	3.028.497
Begrote lasten programma (5)	4.685.700	8.400.000	5.000.000	3.398.262	544.487
Werkelijke lasten programma (6)	3.837.003	8.400.000	5.000.000	3.398.262	544.487
Begrote baten programma (7)	4.152.500	6.200.000	2.800.000	1.973.334	-
Werkelijke baten programma (8)	4.193.500	6.200.000	2.800.000	1.973.334	-
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	9.397.912	7.197.912	4.997.912	3.572.984	3.028.497

Naam (nr)	Reserve verdubbeling N33 (060212)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bij besluit van 31 januari 2007 (2007-272) is door uw staten de Bestemmingsreserve verdubbeling N33 ingesteld en is daarin een storting gedaan van € 11,5 miljoen. Aan het saldo van deze reserve wordt een inflatiecorrectiepercentage van 2 toegerekend. Dit bedrag is bedoeld als aandeel van de provincie Drenthe in de regionale bijdrage voor de verdubbeling van de N33 van maximaal € 50 miljoen (prijspeil 2005). Hiervan neemt de provincie Groningen een bedrag van € 30 miljoen voor haar rekening en provincie Drenthe staat voor € 20 miljoen garant.
Portefeuillehouder	J.H. Bats
Teamleider	S.A.B. de Vries
Soort voorziening	Bestemmingsreserve
Programma	3. Ruimte en bereikbaarheid
Product	P-3.0 (Verkeer)
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland?
	Een rente toevoeging van € 235.000,--.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	Een rentetoevoeging van € 235.000,--.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	N.v.t.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?
	N.v.t.

060212	Reserve verdubbeling N33				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	11.730.000	11.965.000	12.204.000	12.448.000	12.697.000
Inflatiecorrectie (1a)	235.000	239.000	244.000	249.000	254.000
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1+1a-2+3)	11.965.000	12.204.000	12.448.000	12.697.000	12.951.000
Begrote lasten programma (5)					
Werkelijke lasten programma (6)					
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	11.965.000	12.204.000	12.448.000	12.697.000	12.951.000

Naam (nr)	Reserve achterstallig onderhoud & verbeteringswerken N34 (060214)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Per 1 januari 2007 is het beheer en onderhoud van de weg N34 overgedragen van het Rijk aan de provincie. In de hiervoor ontvangen afkoopsom is een bedrag van € 36.454.893,-- begrepen voor het wegwerken van achterstallig onderhoud en het treffen van verbeteringswerkzaamheden. Bij statenbesluit van 20 december 2006 is hiervoor een Reserve achterstallig onderhoud en verbeteringswerken N34 ingesteld en is in deze reserve genoemd bedrag gestort. In de komende jaren zal het bedrag aan de geplande werkzaamheden worden besteed.
Portefeuillehouder	J.H. Bats
Teamleider	S.A.B. de Vries
Soort voorziening	Bestemmingsreserve
Programma	3. Ruimte en bereikbaarheid
Product	P-3.0 Verkeer
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland? Een totale onttrekking van € 4.062.045,-- ten behoeve van het onderhoud en verbeteringswerken in 2009. Wat is in 2009 gerealiseerd? De totale uitvoeringskosten in 2009 bedroegen per saldo in totaal € 6.623.744,--. Dat is een overschrijding van € 2.561.699,-- en wordt geheel verrekend met deze reserve. Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen? Bij het opstellen van de oorspronkelijke Begroting voor 2009 is een raming van € 7 miljoen voor de werken in 2009 opgenomen. In de loop van het jaar is duidelijk geworden dat een deel van de plannen rond Ees waarschijnlijk niet gerealiseerd konden worden. Dat gaf de afdeling Wegen en Kanalen de mogelijkheid onderhoudswerk op een zuidelijker deel van de N34 nog in 2009 uit te voeren. Daartoe is reeds in de 1e bestuursrapportage een begrotingswijziging van € 2,5 miljoen voorgesteld en het totale bedrag opgehoogd naar € 9,5 miljoen. Bij de 2e bestuursrapportage was al meer zeker dat Ees niet meer zou lukken. Door een misverstand is er toen € 3 miljoen van de oorspronkelijke begrotingspost van € 7 miljoen afgehaald en 'teruggestort' in de Reserve N34. En daarmee was het budget voor 2009 na de begrotingswijziging € 4 miljoen. Wegen en Kanalen heeft haar versnelling van het onderhoudswerk volledig in 2009 kunnen realiseren. En daarmee ontstaat dus het verschil van ruim € 2,5 overbesteding. Dit bedrag wordt gedekt uit de Reserve N34. Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen? Het bedrag dat in 2009 meer is uitgegeven zal in de meerjarenbegroting met de geplande uitgaven worden verrekend.

060214	Reserve achterstallig onderhoud & verbeteringswerken N34				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	17.914.743	11.290.999	10.078.999	4.078.999	2.938.301
Begrote onttrekking (2)	4.062.045	1.212.000	6.000.000	1.140.698	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	13.852.698	10.078.999	4.078.999	2.938.301	2.938.301
Begrote lasten programma (5)	4.062.045	1.212.000	6.000.000	1.140.698	
Werkelijke lasten programma (6)	6.625.762	1.212.000	6.000.000	1.140.698	
Begrote baten programma (7)	0				
Werkelijke baten programma (8)	2.018				
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	11.290.999	10.078.999	4.078.999	2.938.301	2.938.301

Naam (nr)	Reserve provinciaal aandeel ILG (060215)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve is ingesteld omdat het programma ILG een tijdsperiode kent van 7 jaar. Om de meerjarige afspraken met LNV volgens afspraak te kunnen uitvoeren (bestuursovereenkomst ILG), is de reserve in 2007 ingesteld. Indien in enig jaar de voor de uitvoering van de bestuursovereenkomst begrote provinciale bijdrage niet volledig wordt besteed, wordt het restant alsnog gereserveerd, zodat de doelrealisatie in een van de komende jaren (tot en met 2013) kan plaatsvinden. Bij een hogere inzet van provinciale middelen dan begroot wordt het verschil onttrokken aan de gereserveerde middelen.
Portefeuillehouder	R.W. Munnikma
Teamleider	R. Klopstra
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	5. Leefomgeving
Product	P-5.6 Plattelandsontwikkeling (pMJP) (rijksdoelstellingen)
Inhoudelijke en financiële toelichting	<p>Wat was in 2009 gepland?</p> <p>In 2009 was een provinciaal aandeel in de bestuursovereenkomst begroot van € 5.483.000,--. De totale uitgaven (programma 5.6 prestaties (R)) werden geraamd op € 36.025.000,--.</p> <p>Wat is in 2009 gerealiseerd?</p> <p>De realisatie bedroeg € 26.326.000,--.</p> <p>Derden en het Rijk financierden deze uitgaven voor € 24.556.000,-- zodat als provinciaal aandeel € 1.771.000,-- resteert. Het saldo provinciale middelen van € 3.712.000,-- is gereserveerd.</p> <p>Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?</p> <p>In totaal was er sprake van een lagere provinciale bijdrage dan begroot van € 3.712.000,--. In het afgelopen jaar, mede ter voorbereiding op de Mid Term Review, zijn de financieringsverhoudingen Rijk, provincie, derden op projecten/beschikkingen gecontroleerd en indien nodig gecorrigeerd. Met name de gehanteerde procentuele financieringsaandelen in de projecten/beschikkingen bij de start van het ILG in 2007 blijken niet allemaal juist te zijn geweest. Over de jaren 2007 tot en met 2009 blijkt ruim € 4 miljoen meer door het Rijk te worden gedekt. De totale rijksdekking komt daarmee uit op € 59.962.000,--.</p> <p>Daarnaast wordt ook de voorraad grond ILG Nieuw (nog niet doorgeleverd aan de natuurbeheerders) ad € 12.767.000,-- gefinancierd door het Rijk. De overgehouden provinciale middelen worden gereserveerd in verband met de realisatieverplichting voortvloeiende uit de bestuursovereenkomst.</p> <p>Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?</p> <p>Bij de eerste bestuursrapportage zal de Begroting 2010 worden aangepast, onder andere op de gepubliceerde subsidieplafonds voor 2010. De Meerjarenbegroting wordt mede aangepast op de realisatie tot heden.</p>

060215	Reserve provinciaal aandeel ILG				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	7.683.204	10.995.532	10.995.532	10.995.532	10.995.532
Begrote onttrekking (2)	400.000	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	7.283.204	10.995.532	10.995.532	10.995.532	10.995.532
Begrote lasten programma (5)	36.025.155				
Werkelijke lasten programma (6)	26.326.201				
Begrote baten programma (7)	30.542.313				
Werkelijke baten programma (8)	24.555.687				
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	10.995.532	10.995.532	10.995.532	10.995.532	10.995.532

Naam (nr)	Reserve ten behoeve van de in te stellen voorziening pensioenen (060216)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve is bedoeld voor de kapitaaldekking van de pensioenen van (ex-) gedeputeerden.
Portefeuillehouder	mevrouw J.G. Vlietstra
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	6 Middelen
Product	P-6.0 (Financiering en algemene dekkingsmiddelen)
Teamleider	E. Bos
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland?
	Er was voor 2009 een storting geraamd van € 6.000.000,-.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	Er is een storting van € 6.001.721,- gerealiseerd.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	Er is een nagekomen storting van een voormalige werkgever van een gedeputeerde ontvangen.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?

060216	Reserve t.b.v de in te stellen voorziening pensioenen				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	1.289.501	7.291.222	7.291.222	7.291.222	7.291.222
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	6.000.000	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	7.289.501	7.291.222	7.291.222	7.291.222	7.291.222
Begrote lasten programma (5)	-				
Werkelijke lasten programma (6)	-				
Begrote baten programma (7)	6.000.000				
Werkelijke baten programma (8)	6.001.721				
Saldo einde jaar (9=4-7+8)	7.291.222	7.291.222	7.291.222	7.291.222	7.291.222

Naam (nr)	Reserve Regionaal Specifiek Pakket (060218)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve is ingesteld omdat het programma RSP een tijdsperiode van 2009 tot 2020 kent. Om de meerjarige afspraken met de verschillende partijen te kunnen blijven uitvoeren, is met ingang van 2009 deze reserve ingevoerd. Jaarlijks wordt er rente van het bronvermogen, verkoop aandelen Essent, aan toegevoegd. Er wordt jaarlijks begroot wat het provinciaal aandeel in de uitvoering van de RSP-projecten zal zijn en zal de afwijking worden verrekend met de reserve.
Portefeuillehouder	J.H. Bats
Teamleider	E. Martens
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	3. Ruimte en Bereikbaarheid
Product	P 3.14 Regionaal Specifiek Pakket
Inhoudelijke en financiële	Wat was in 2009 gepland?
Toelichting	Voor het Atalanta-project en Stationsgebied Coevorden was € 2,5 miljoen uitgaven begroot in 2009. Daarnaast nog een bedrag voor vergaderen proceskosten.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	De begroting was met name bepaald door het opgegeven 'kasritme' vanuit Emmen (voorbereiding ondertunneling Hondsrugweg). De rekening geeft de betaling van € 1 miljoen door de provincie aan Emmen, Verder is er € 1 miljoen gestort in het Mobiliteitsfonds, de met het Rijk overeengekomen werking van het Regionaal Mobiliteitsfonds, eerst wordt een bedrag in het RMF gestort om de rijksbijdrage (multiplier 1.6) te kunnen innen. De overige kosten (€ 34.848,-) betreffen vergaderkosten en rekeningen voor de planstudie in Coevorden.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	De onderbesteding is het gevolg van een vertraging in het aanvragen van de bijdrage in voor het project Stationsgebied Coevorden door de gemeente Coevorden.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?
	Door verrekening met de reserve zal dit geen financiële gevolgen voor het RSP-programma hebben.

060218	Reserve Regionaal Specifiek Pakket				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	-	27.588.393	32.928.393	39.058.393	46.378.393
Begrote onttrekking (2)	2.525.000	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	29.623.241	5.340.000	6.130.000	7.320.000	7.446.400
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	27.098.241	32.928.393	39.058.393	46.378.393	53.824.793
Begrote lasten programma (5)	2.525.000				
Werkelijke lasten programma (6)	2.034.848				
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	27.588.393	32.928.393	39.058.393	46.378.393	53.824.793

Naam (nr)	Reserve opbrengst aandelenverkoop Essent (060219)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve is in 2009 ingesteld bij de vaststelling van de Voorjaarsnota 2009. De nettoverkoopopbrengst van de aandelen Essent ad € 151.537.368,- is in deze reserve gestort. De renteopbrengst van dit bedrag wordt gebruikt voor de voeding van de Reserve RSP.
Portefeuillehouder	mevrouw J.G. Vlietstra
Teamleider	E. Bos
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	6 Middelen
Product	P-6.0 (Financiering en algemene dekkingsmiddelen)
Inhoudelijke en financiële	Wat was in 2009 gepland?
Toelichting	Een netto-opbrengst van € 150.700.000,--.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	Een gerealiseerde netto-opbrengst van € 151.537.368,--.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	De werkelijke afrekening van de aandelenverkoop is € 837.368,-- hoger uitvallen dan werd geraamd.
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?

060219	Reserve opbrengst aandelenverkoop Essent				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	-	151.537.368	151.537.368	151.537.368	151.537.368
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	150.700.000	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	150.700.000	151.537.368	151.537.368	151.537.368	151.537.368
Begrote lasten programma (5)					
Werkelijke lasten programma (6)					
Begrote baten programma (7)	150.700.000				
Werkelijke baten programma (8)	151.537.368				
Saldo einde jaar (9=4+8-7)	151.537.368	151.537.368	151.537.368	151.537.368	151.537.368

Naam (nr)	Reserve opbrengst 2e tranche aandelenverkoop Essent (060220)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve wordt bij het vaststellen van de Jaarrekening door PS officieel ingesteld. Het betreft de 2e tranche van de nettoverkoopopbrengst van de aandelen Essent. Dit wordt verantwoord als incidentele bate en direct doorgesluisd naar deze reserve. Het betreft een vordering die nog niet daadwerkelijk is ontvangen
Portefeuillehouder	mevrouw J.G. Vlietstra
Teamleider	E. Bos
Soort reserve	Bestemmingsreserve
Programma	6. Middelen
Product	P-6.0 (Financiering en algemene dekkingsmiddelen)
Inhoudelijke en financiële	Wat was in 2009 gepland?
Toelichting	Niets.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	De provincie is in het bezit gekomen van een vordering op Enexis als gevolg van het verstrekken van een bruglening. De renteopbrengsten van de bruglening zijn reeds meegenomen in de Begroting 2010. Nu wordt ook de nominale waarde van de lening van ruim € 41 miljoen via de balans over 2009 meegenomen.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?

Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	-	41.059.000	41.059.000	41.059.000	41.059.000
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	-	41.059.000	41.059.000	41.059.000	41.059.000
Begrote lasten programma (5)					
Werkelijke lasten programma (6)					
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)	41.059.000				
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	41.059.000	41.059.000	41.059.000	41.059.000	41.059.000

Naam (nr)	Voorziening spaarhypotheken (072110)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het veiligstellen van de door de provinciale medewerkers gespaarde bedragen ten behoeve van aflossing van hypothecaire geldleningen.
Portefeuillehouder	Mevrouw J. Vlietstra
Soort reserve	Voorziening ten behoeve van derden
Programma	N.v.t.
Product	N.v.t.
Teamleider	E. Bos
Inhoudelijke en financiële toelichting	<p>Wat was in 2009 gepland?</p> <p>Een toevoeging van € 102.421,--</p> <p>Wat is in 2009 gerealiseerd?</p> <p>Een toevoeging van € 9.396,--</p> <p>Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?</p> <p>Wat is het (meerjarige) effect van eventuele afwijkingen?</p> <p>De rente wordt van de medewerkers ontvangen en de niet-begrote premie indirect ook (via de instelling waarbij de spaarhypotheken zijn ondergebracht). Per 1 januari 2007 is de hypotheekregeling voor de medewerkers opgeheven. Daardoor zal het aantal spaarhypotheken afnemen en op lange termijn ook de hoogte van de voorziening dalen. Voorlopig is dat echter nog niet aan de orde. Er worden nu vooral premies ingelegd, tenzij door vervroegde aflossingen spaarsaldi worden uitbetaald. Dat heeft voor de provincie geen gevolgen, omdat de voorziening gelijk is aan de schuldpositie.</p>

072110	Voorziening spaarhypotheken				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	1.935.257	1.944.653	2.047.074	2.149.495	2.251.916
Begrote premie-inleg (1a)	102.421	102.421	102.421	102.421	102.421
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1+1a-2+3)	2.037.678	2.047.074	2.149.495	2.251.916	2.354.337
Begrote lasten programma (5)	102.421				
Werkelijke lasten programma (6)	9.396				
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4-5+6)	1.944.653	2.047.074	2.149.495	2.251.916	2.354.337

Naam (nr)	Voorziening groot onderhoud provinciehuis (083173)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het provinciehuis (alsook de bestrating en omheining) en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Portefeuillehouder	H. Baas
Teamleider	G. van der Ploeg
Soort voorziening	Voorziening
Programma	66 Facilitaire ondersteuning
Product	66 Facilitaire ondersteuning
Inhoudelijke en financiële Toelichting	<p>Wat was in 2009 gepland?</p> <p>Er zijn diverse onderhoudsposten binnen het project Revitalisering Provinciehuis van Morgen ondergebracht, onder andere voor vloerbedekking, vaste inrichting en diverse ICT-voorzieningen. Een toevoeging van € 351.930,- en er was voorzien € 164.500,- te besteden vanuit deze voorziening, per saldo een toevoeging van € 187.430,-.</p> <p>Wat is in 2009 gerealiseerd?</p> <p>Een toevoeging van € 351.930,-. Er zijn op deze specifieke onderdelen vrijwel nog geen lasten verantwoord. Pas in 2010 en in 2011, wanneer het project wordt afgerond, zullen deze kosten zich voordoen.</p> <p>Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?</p> <p>Onderhoud is minimaal uitgevoerd omdat de meeste (grote) onderhoudswerken worden uitgevoerd in samenhang met de revitalisering, die in de zomer van 2009 is gestart. Voor alle uitgesteld onderhoud geldt dat beschikbare gelden uit de voorziening groot onderhoud worden aangewend voor geplande onderhouds- of vervangingswerkzaamheden.</p> <p>Is de stand van de voorziening op niveau? En wanneer wordt de onderbouwing geactualiseerd?</p> <p>De planning wordt eens in de 10 jaar opgesteld. In de praktijk houdt dit in dat er soms van de planning afgeweken moet worden om verschillende redenen. Een reden kan zijn dat bepaald onderhoud, ondanks de planning, nog niet nodig is, of zoals hierboven is omschreven bij de revitalisering, wordt opgenomen in een groter of ander plan. Dit onderhoud wordt in dit soort situaties met bijbehorende kosten vooruit geschoven door middel van de voorziening. De meerjarenonderhoudsplanning dient geactualiseerd te worden op het moment dat binnen de uit te voeren revitalisering duidelijkheid is in welke staat het provinciehuis zich bevindt op 1 januari 2011.</p> <p>In 2008 zijn de voorbereidingen getroffen om de werkzaamheden van de revitalisering in de zomer van 2009 te laten starten. Op basis van deze uitwerking kan in 2010 een onderhoudsbegroting worden gemaakt voor de periode 2011-2021.</p>

083173	Voorziening groot onderhoud provinciehuis				
	2009	2010	2011	2012	2013
Verloop					
Saldo aanvang jaar (1)	1.801.478	2.146.491	1.346.921	1.205.351	1.205.351
Begrote onttrekking (2)	-	799.570	141.570	-	-
Begrote toevoeging (3)	351.930	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	2.153.408	1.346.921	1.205.351	1.205.351	1.205.351
Begrote lasten programma (5)	164.500	1.151.500	493.500	351.930	351.930
Werkelijke lasten programma (6)	6.917	1.151.500	493.500	351.930	351.930
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4-6+8)	2.146.491	1.346.921	1.205.351	1.205.351	1.205.351

Naam (nr)	Voorziening groot onderhoud museum (083177)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Portefeuillehouder	H. Baas
Teamleider	G. van der Ploeg
Soort voorziening	Voorziening
Programma	66 Facilitaire ondersteuning
Product	66 Facilitaire ondersteuning
Inhoudelijke en financiële toelichting	<p>Wat was in 2009 gepland?</p> <p>Gelet op de planvorming ten behoeve van de uitbreiding van het Drents Museum en de aanpassing van de bestaande gebouwen zijn in 2009 geen planmatige onderhoudswerkzaamheden gepland. Alleen noodzakelijke dagelijkse onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd. De eerder geplande werkzaamheden zijn uitgesteld naar 2010-2011 en worden gelijktijdig met de grote interne verbouwing van de oudbouw uitgevoerd. Een toevoeging van € 121.899,- en er was voorzien € 150.000,- te besteden vanuit deze voorziening, per saldo een uittrekking van € 28.101,-.</p> <p>Wat is in 2009 gerealiseerd?</p> <p>Een toevoeging van € 121.899,-.</p> <p>Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?</p> <p>Pas in 2010 en in 2011, wanneer het project wordt afgerond, zullen deze kosten zich voordoen. Is de stand van de voorziening op niveau?</p> <p>Voor 2002-2011 is door TMS een MOP gemaakt voor alle onderhoudskosten die voor een periode van 10 jaar te verwachten zijn voor de panden Drents Museum en provinciehuis. Omdat het ene jaar meer aan onderhoud wordt gepleegd dan het andere jaar, is dit MOP gemaakt om fluctuatie in de jaarlijkse onderhoudskosten te voorkomen. Tevens is er een verdeling gemaakt in dagelijks en planmatig onderhoud. Wanneer een deel van het planmatig onderhoud (omdat dit bijvoorbeeld nog niet noodzakelijk is) later wordt gepleegd, wordt er wat gespaard voor latere (duurdere) jaren. Over een periode van 10 jaar komt de voorziening aan het einde van de periode uit op 0. In de planning met betrekking tot uitgaven tot en met 2011 is een stijgende lijn te zien. De komende 2 jaar, 2010-2011, zullen er grotere uitgaven zijn ten tijde van de uitbreidingswerkzaamheden en de dan vastgestelde plannen van de verbouwing van het bestaande gebouw. De meerjarenonderhoudsplanning dient geactualiseerd te worden op het moment dat binnen de uit te voeren uitbreiding van het Museum duidelijkheid is in welke staat het Drents Museum zich bevindt en welke veranderingen er zijn gerealiseerd op 1 januari 2012. De nieuwe onderhoudsplanning op basis van het vernieuwde gebouwcomplex wordt gemaakt voor de jaren 2012-2022</p>

083177	Voorziening groot onderhoud museum				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	553.733	675.632	417.531	417.531	417.531
Begrote onttrekking (2)	28.101	258.101	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	525.632	417.531	417.531	417.531	417.531
Begrote lasten programma (5)	150.000	380.000	121.899	121.899	121.899
Werkelijke lasten programma (6)	0	380.000	121.899	121.899	121.899
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	675.632	417.531	417.531	417.531	417.531

Naam (nr)	Voorziening spaarverlof (083179)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Een aantal medewerkers spaart jaarlijks verlof om de mogelijkheid te hebben gedurende langere tijd aangesloten verlof op te nemen. Dit is vastgelegd in de cao. Medewerkers die gebruikmaken van deze mogelijkheid worden, indien nodig, vervangen ten laste van deze voorziening. De voorziening is ingesteld bij de 2e bestuursrapportage 2009.
Portefeuillehouder	mevrouw T. Klip-Martin
Teamleider	E. Bos
Soort voorziening	Voorziening
Programma	Organisatie
Product	Hulpkostenplaatsen
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland?
	Een storting van € 200.000,-.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	Een storting van € 200.000,-.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	N.v.t.
	Is de stand van de voorziening op niveau?
	En wanneer wordt de onderbouwing geactualiseerd?
	Ja. Jaarlijks.

083179	Voorziening spaarverlof				
	rek 2009	2010	2011	2012	2013
Verloop					
Saldo aanvang jaar (1)	-	200.000	200.000	200.000	200.000
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	200.000	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Begrote lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke lasten programma (6)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (7)	200.000				
Werkelijke baten programma (8)	200.000				
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	200.000	200.000	200.000	200.000	200.000

Naam (nr)	Voorziening op vordering Verkoop Vennootschap BV(083180)
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze voorziening is ingesteld na verkoop van Essent. RWE heeft afgedwongen dat de aandeelhouders een voorziening moeten treffen ten laste van de Opbrengst verkoopopbrengst Essent. Vrijval is mogelijk na 1, 5 en 6 jaar). Mogelijk dat dan een gedeelte alsnog wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders.
Portefeuillehouder	mevrouw J. Vlietstra
Teamleider	E. Bos
Soort voorziening	Voorziening
Programma	Middelen
Product	Reserves mutaties
Inhoudelijke en financiële toelichting	Wat was in 2009 gepland?
	Niets.
	Wat is in 2009 gerealiseerd?
	Een storting in de voorziening van € 18.248.444,-.
	Wat zijn de oorzaken van eventuele afwijkingen?
	Bedrag betreft de vordering op Verkoop Vennootschap BV. Verkoop Vennootschap BV heeft alle rechten en plichten overgenomen van de aandeelhouders. RWE heeft afgedwongen dat de aandeelhouders de voorziening heeft moeten treffen ten laste van winst/verkoop van Essent.
	Is de stand van de voorziening op niveau?
	En wanneer wordt de onderbouwing geactualiseerd?
	Ja. Op termijn (vrijval 1,5 en 6 jaar) is het mogelijk dat een gedeelte alsnog wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders.

083180	Voorziening op vordering op verkoop Vennootschap B.V.				
Verloop	2009	2010	2011	2012	2013
Saldo aanvang jaar (1)	-	18.248.444	18.248.444	18.248.444	18.248.444
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	18.248.444	-	-	-	-
Totaal beschikbaar (4=1-2+3)	18.248.444	18.248.444	18.248.444	18.248.444	18.248.444
Begrote lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Werkelijke lasten programma (6)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (7)					
Werkelijke baten programma (8)					
Saldo einde jaar (9=4+5-6-7+8)	18.248.444	18.248.444	18.248.444	18.248.444	18.248.444

III.3 Overzicht personeelssterkte (fte)

Organisatie-eenheid/afdeling (zoals opgenomen in de kostenverdeelstaat)	Sterkte ultimo 2008 (werkelijk)	Sterkte ultimo 2009 (werkelijk)
Hulpkostenplaatsen		
Directie	2,00	2,00
Bestuur en Communicatie	29,59	33,62
Concernstaf	4,45	4,45
Facilitaire Ondersteuning	110,41	111,81
Management Ondersteuning	52,93	54,06
Statengriffie	6,07	5,23
Totaal hulpkostenplaatsen	205,45	211,17
Hoofdkostenplaatsen		
Duurzame Ontwikkeling	75,62	76,59
Programma- en Projectmanagement	9,21	10,22
Ruimtelijk Ontwikkeling	70,15	74,14
Sociaal-Economische Ontwikkeling	79,73	78,02
Wegen en Kanalen	89,01	90,02
Totaal hoofdkostenplaatsen	323,72	328,99
Totaal organisatieschema	529,17	540,16
Overig personeel		
Provinciale staten	41,00	41,00
Gedeputeerde staten	5,60	6,20
Oud-leden gedeputeerde staten/provinciale staten	27,00	18,00
Commissaris van de Koningin	0,00	1,00
Herplaatsen/Regelingen	0,00	10,64
Uitkeringen	16,34	
Totaal overig	89,94	76,84
Totaal Generaal	619,11	617,00
Noordelijke Rekenkamer	7,75	5,70
BBL-ers		6,00

III.4 Arbeidskostengerelateerde verplichtingen

In het BBV is bepaald dat de arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume een onderdeel van de uiteenzetting over de financiële positie in de Jaarrekening zijn. Wij beschrijven het verloop van deze verplichtingen ten opzichte van de Begroting.

Premie Interprovinciale ziektekostenregeling (IZR)

Met ingang van 1 januari 2006 is het werkgeversaandeel in de premie IZR vervallen. Daarvoor in de plaats is gekomen vergoeding ZVW. De werkelijke lasten in 2009 zijn hiervan € 1.385.126,-- geweest. Deze vergoeding geldt totdat werknemers uit dienst treden.

Vakantiegeld

In de maand mei wordt het vakantiegeld over de afgelopen 12 maanden betaald. Aan het eind van het jaar ontstaat er daardoor een verplichting van 7 maanden vakantiegeld. Het bedrag van de verplichting per 31 december 2009 bedraagt € 2.029.950,--.

Pensioenen/wachtgelden

Er zijn per eind december nog 20 pensioenontvangende ex-leden van gedeputeerde staten. Daarnaast is er een aantal ex-gedeputeerden en ook voormalige leden van provinciale staten die wachtgeld ontvangen of wachtgeld mochten ontvangen, maar in 2009 een (tijdelijk) inkomen hadden. In 2009 zijn de lasten voor pensioenen en wachtgelden voor deze mensen € 504.526,-- geweest.

III.5 Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens

Met ingang van 1 maart 2006 is de WOPT (Staatsblad 2006, 95) van kracht. Deze wet regelt dat elke instelling die overwegend uit publieke middelen is gefinancierd jaarlijks het belastbaar jaarloon per individuele functionaris met wie zij een arbeidsrelatie heeft op functienaam zal publiceren, indien dit belastbaar jaarloon uitgaat boven dat van de minister (€ 188.000,-- in het jaar 2009). Het voorschrift in de WOPT houdt voor provincies en gemeenten in dat de informatie over topinkomens moet worden opgenomen in de Jaarrekening als bedoeld in artikel 201 van de Provinciewet en artikel 197 van de Gemeentewet. De wijziging in artikel I, onderdeel D, strekt ertoe dat deze informatie wordt opgenomen in de toelichting op de Programmarekening, die daarvoor een logische plaats is.

Voor de provincie Drenthe geldt dat geen functionaris op de loonlijst staat die vermeld moeten worden op basis van de definitie van de WOPT.

III.6 Rapportage Verordening Dwangsom

Rapportage i.v.m. Verordening dwangsom bij niet tijdig beslissen door de provincie Drenthe over de periode 01/01/2009 t/m 31/12/2009*

Productgroep / Stafgroep	Totaalaantal geregistreerde ingekomen stukken (incl. stukken met risico van dwangsom)	Aantal geregistreerde ingekomen stukken met risico van dwangsom	Aantal geregistreerde afgedane ingekomen stukken met risico van dwangsom	Aantal geregistreerde nog openstaande ingekomen stukken met risico van dwangsom	Aantal stukken met risico van dwangsom dat tijdig is afgehandeld	Aantal stukken met risico van dwangsom dat te laat is afgehandeld	% stukken met risico van dwangsom dat tijdig is afgehandeld**	% stukken met risico van dwangsom dat te laat is afgehandeld**	Gemiddelde afdoeningstermijn in dagen van afgedane stukken met risico van dwangsom	Overzicht lengte termijnoverschrijding afgedane stukken (in aantallen)					Overzicht redenen termijnoverschrijding afgedane stukken (in aantallen)						Aantal ingebrekestellingen***	Aantal betaalde dwangsommen	Hoogte betaalde dwangsommen in euro's		
										0 < 2 weken	2 < 4 weken	4 < 6 weken	6 < 8 weken	> 8 weken	Complexiteit van de aanvraag	Inschakeling externe adviescommissie/org	Piekbelasting	Prioriteitstelling	Veel overleg nodig	Vrije toelichting				Geen reden opgegeven	
BC	597	26	25	1	20	5	80	20	34	2	2			1								5	40		
CS	10	0	0	0	0	0																			
DIR	29	0	0	0	0	0																			
DO	1244	78	52	14	46	6	88	12	24	4	2								1			5	2		
FO	261	3	2	1	1	1	50	50	28		1											1			
MO	254	10	10	0	6	4	60	40	41		1	1		2								4	2		
PPM	140	1	0	1	0	0																			
RO	1715	137	133	4	127	6	95	5	23		3			3								6	2		
SEO	1976	330	270	37	110	160	41	59	31	23	27	22	13	45					1	1	128	3			
SG	38	0	0	0	0	0																		1	
WK	841	38	35	3	29	6	83	17	17															1	
Totaal	7105	623	527	61	339	188			28	29	36	23	13	51	0	0	0	0	2	1	149	51			

* Voor de hele rapportage geldt: de getallen kunnen ook stukken betreffen die weliswaar in de rapportageperiode zijn afgedaan of nog openstaan, maar die voorafgaand aan de rapportageperiode zijn ingekomen.

** Het betreft hier het % stukken dat tijdig c.q. te laat na de in wet- of regelgeving gestelde termijn is afgehandeld. Het % betreft het gedeelte van het aantal geregistreerde afgedane ingekomen stukken met risico van dwangsom (zie 4e kolom).

*** Een aanvrager van een beschikking kan binnen 6 weken nadat de termijn voor het geven van de beschikking is verstreken en er geen beschikking is gegeven, een schriftelijke ingebrekestelling sturen. De provincie heeft dan nog 2 weken de tijd alsnog een beschikking te geven. Gebeurt dit niet, dan is dwangsom verschuldigd.

Achtergrond

Per 1 oktober 2009 is de Wet dwangsom en beroep bij niet-tijdig beslissen in werking getreden en vervangt de provinciale Verordening dwangsom. De wijzigingen zijn onder andere:

- uitbreiding van de gronden voor het opschorten van de beslistermijn
- schriftelijke bevestiging aan de aanvrager in geval van beëindiging opschortingsperiode
- de bedragen en looptijd zijn gewijzigd
- de dwangsom mag niet verrekend worden met eventuele openstaande rekeningen van de aanvrager bij de provincie

Hier treft u de rapportage aan. Bijgevoegde tabel geeft een overzicht over de provincie als totaal. Hieruit en uit een daartoe in de ambtelijke organisatie gemaakte analyse komt het volgende beeld naar voren.

Hoeveelheid geregistreerde ingekomen stukken met risico van dwangsom

Van de in de periode 1 januari tot en met 31 december 2009 totaal geregistreerde ingekomen stukken had 11,40% het risico van dwangsom in zich. Dat is 9,6% minder dan in de rapportage van 2008. In absolute aantallen zijn er in 2009 (623) ook minder ingekomen stukken met risico van dwangsom dan in 2008 (1.433). Bij stukken met risico van dwangsom valt bijvoorbeeld te denken aan een aanvraag voor een subsidie of vergunning, een gedoogbesluit, een verzoek tot handhaving, een bezwaarschrift etc.

Het merendeel van het aantal stukken met risico van dwangsom kwam binnen bij het team Cultuur van de afdeling Sociaal-Economische Ontwikkeling, namelijk 53%. Ook wat betreft de beleidsterreinen op het gebied van duurzame en ruimtelijke ontwikkeling kwamen relatief veel stukken binnen met het risico van dwangsom, namelijk 13% respectievelijk 22%. Op het gebied van wegen en kanalen was dit percentage 6%. Tenslotte kwamen op de werkvelden van bestuur en communicatie, managementondersteuning en facilitaire ondersteuning enkele stukken met risico van Dwangsom binnen (in totaal circa 6,4%).

Afhandeling stukken met risico van dwangsom

In totaal is het grootste deel 64% (ofwel in aantal 277) van de afgedane ingekomen stukken met risico van dwangsom tijdig afgehandeld; 36% (ofwel in aantal 152) van de stukken is te laat afgehandeld. Het percentage tijdig afgehandelde stukken is ten opzichte van 2008 gedaald (in 2008 70%). Voor de organisatie als totaal hadden van de te laat afgedane stukken de meeste (10%) een termijnoverschrijding van meer dan 8 weken. Dit is een verslechtering ten opzichte van 2008: toen lag het zwaartepunt van termijnoverschrijdingen tussen de 0 en 2 weken (2009 is gelijk aan 2007). Vanaf april 2010 is het subsidieproces gedigitaliseerd. In de herinrichting van het subsidieproces is het aantal processtappen teruggebracht en kan een snellere afhandeling plaatsvinden.

Toelichting op termijnoverschrijdingen

De meeste termijnoverschrijdingen hebben plaatsgevonden op het gebied van sociaal-economische ontwikkeling. Namelijk 85% (in aantal 160) van alle stukken die te laat zijn afgehandeld. Een belangrijke verklaring hiervoor is dat op het beleidsterrein sociaal-economische ontwikkeling verreweg de meeste stukken met risico van dwangsom zijn binnengekomen. De termijn-

overschrijdingen betreffen vrijwel allemaal subsidies. In de meeste gevallen was meer tijd nodig voor overleg met de aanvrager(s) van subsidie. Een groot aantal aanvragen was niet compleet, waardoor extra informatie moest worden aangevraagd. Door digitalisering van het proces zal een betere registratie van documenten en controle op de afhandeling plaatsvinden. Ook zijn trajecten gestart om betrokken medewerkers hier in te trainen.

De termijnoverschrijdingen op het gebied van sociaal-economische ontwikkeling hebben geleid tot 3 ingebrekestellingen.

Overige termijnoverschrijdingen speelden verder met name op de beleidsterreinen duurzame en ruimtelijke ontwikkeling. Het ging bij beide beleidsterreinen om 6 stukken ofwel 5% van alle stukken die te laat zijn afgedaan.

Ingrekestellingen en dwangsommen

In 2009 zijn 51 ingebrekestellingen ontvangen (in 2008 waren dat er 6). Hiervan waren 40 ingebrekestellingen bij Bestuur en Communicatie. Deze hebben betrekking op 1 besluit waar 40 burgers bezwaar tegen hebben gemaakt. Er is binnen de termijn van 14 dagen een reactie gegeven en tijdig afgehandeld. Er zijn geen betalingen gedaan als gevolg van ingebrekestelling.

III.8 Rapportage Single information single audit (Sisa)

In de Algemene maatregel van bestuur Single information single audit (Sisa) geeft het rijk aan dat van een aantal regelingen, waarvoor gemeenten en provincies van het rijk gelden ontvangen, verantwoording moet worden afgelegd in de jaarstukken. Eerdere jaren werden voor deze regelingen afzonderlijke verantwoordingen opgesteld met daarbij ook een afzonderlijke accountantsverklaring. Vanaf 2006 is dit teruggebracht tot één verantwoording in de jaarrekening en is er één controlemoment. Over 2009 worden 14 regelingen verantwoord via deze rapportage.

Het rijk beoogt hiermee de administratieve lasten te verlagen. Het opgenomen overzicht is het door het rijk voorgeschreven. De verantwoorde bedragen zijn gebaseerd op het kasstelsel, met uitzondering van de infrastructuurprojecten van de brede doeluitkering (BDU). Bij deze projecten is als verantwoordingscriterium gehanteerd dat de projecten gerealiseerd zijn en tevens afgerekend zijn met de provincie Drenthe.

Departement (1)	Nummer (2)	Specifieke uitkering (3)	Juridische grondslag (4)	Ontvanger (5)	Indicatoren (6)	Afspraak (7)
OCW	10A	Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving 2005-2008 (GBKV)	Bekostigingsbesluit cultuuruitingen (art 41 en 45) en Ministeriële Regeling uitkeringen cultuurbereik 2005-2008	Provincies	Het totaal van de ontvangen rijksmiddelen 2005 t/m 2008 die per 31 december 2008 onbesteed zijn gebleven (incl. evt. vaststellingen in 2009 door provincie over periode t/m 2008).	
OCW	11A	Actieplan Cultuurbereik 2005-2008 (APCB)	Bekostigingsbesluit cultuuruitingen (art 41 en 45) en Ministeriële Regeling uitkeringen cultuurbereik 2005-2008	Provincies en gemeenten	Het totaal van de ontvangen rijksmiddelen 2005 t/m 2008 die per 31 december 2008 onbesteed zijn gebleven (incl. evt. vaststellingen in 2009 door provincie of gemeente over periode t/m 2008).	
OCW	12	Versterking cultuureducatie in het primair onderwijs 2005-2007 (CPO)	Bekostigingsbesluit cultuuruitingen (art 41 en 45) en Ministeriële Regeling uitkeringen cultuurbereik 2005-2008	Provincies en gemeenten	Het totaal van de ontvangen rijksmiddelen 2005 t/m 2007 die per einde schooljaar 2007-2008 onbesteed zijn gebleven (incl. evt. vaststellingen in 2009 door provincie resp. gemeente over periode t/m aug. 2008).	
OCW	16A	Uitkering Marsrouteplannen (Bibliotheken). Vernieuwingsimpulsmiddelen	'Wet op het Specifiek Cultuurbeleid Bekostigingsbesluit cultuuruitingen'	Provincies en gemeenten	Besteed bedrag 2009	

In IPO-verband is in 2009 nader uitgewerkt hoe provincies Sisa gaan invoeren over de verantwoording tussen gemeenten en provincies per verantwoordingsjaar 2009. In 2007 hoefden de betrokken gemeenten alleen de regeling ISV in hun jaarstukken 2007 ten behoeve van de provincie op te nemen. In 2008 verantwoordden de gemeenten zich aan de provincie voor 8 regelingen en het aantal regelingen is verder uitgebreid.

Realisatie (8)	Beginstand 2009 (9)	Ontvangsten van Rijk (10)	Overige ontvangsten (11)	Besteed t.l.v. rijksmiddelen (12)	Besteed t.l.v. provinciale of Wgr+ middelen (13)	Overige besteding (14)	Te verrekenen met het Rijk (15)	Te verrekenen met Provincie / Wgr (16)	Overige (17)	Toelichting afwijking (18)	Eindverantwoording Ja/Nee (19)	Aard Controle (20)
							€ 1.510					
							€ 0					R
							€ 29					R
				€ 0			€ 0					R

Departement (1)	Nummer (2)	Specifieke uitkering (3)	Juridische grondslag (4)	Ontvanger (5)	Indicatoren (6)	Afspraak (7)	
VROM	21A	Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling)	Wet bodembescherming (Wbb), Besluit financiële bepalingen bodemsanering en Regeling financiële bepalingen bodemsanering;	Provincies en gemeenten	Besteed bedrag 2009 uit Wbb		
					Correctie besteed bedrag Wbb voorgaande jaren		
					Besteed bedrag 2009 uit FES		
					Correctie besteed bedrag FES voorgaande jaren		
					'Aantal saneringen (inclusief SEB) Alleen in te vullen na afloop programmaperiode'		
					'Aantal bodemonderzoeken (inclusief SEB) Alleen in te vullen na afloop programmaperiode'		
					'Aantal m2 gesaneerd oppervlak (inclusief SEB) Alleen in te vullen na afloop programmaperiode'		
					'Aantal m3 gesaneerde grond (inclusief SEB) Alleen in te vullen na afloop programmaperiode'		
VROM	22A	Programma externe veiligheid (EV)	Subsidieregeling programmafinanciering Externe Veiligheid (EV)-beleid voor andere overheden 2006-2010	Provincies	Percentage van de verstrekte bijdrage 2009 dat is gebruikt voor het in dienst nemen vast personeel EV		
					Besteed bedrag 2009		
VROM	37	Rijkscofinancieringsregeling INTERREG IV	Rijkscofinancieringsregeling INTERREG IV	Provincies, gemeenten en Wgr+ regio's	Totale subsidiabele kosten 2009		
				1	Hieronder per regel één project (niet zijnde totale Interreg IV-project) invullen en in de kolommen erna de verantwoordingsinformatie voor dat project		
VROM	41	Industrielawaai	Wet geluidhinder	Provincies	Besteed bedrag 2009		
			Besluit bijdrage sanering industrielawaai		Aantal afgeronde projecten waarbij een verklaring is dat de subsidievoorwaarden zijn nagekomen en de prestatie is geleverd.	0	
WWI	44A	Besluit Locatiegebonden Subsidies 2005 (BLS)	Besluit Locatiegebonden Subsidies 2005	Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Besteed bedrag 2009		
WWI	50D	Investering stedelijke vernieuwing (ISV)	Wet Stedelijke Vernieuwing	Provincies (rechtstreekse ontvanger)	'Eindsaldo ISV (na afloop periode II)		
					Verantwoorden in jaarrekening / SiSa 2010'		
					Investeringsbedrag ISV II in 2009 doorgezet naar / verdeeld over niet-rechtstreekse gemeenten		

	Realisatie (8)	Beginstand 2009 (9)	Ontvangen van Rijk (10)	Overige ontvangsten (11)	Besteed t.i.v. rijksmid- delen (12)	Besteed t.i.v. provin- ciale of Wgr+- middelen (13)	Overige besteding (14)	Te verrekenen met het Rijk (15)	Te verrekenen met Provincie / Wgr (16)	Overige (17)	Toelichting afwijking (18)	Eindverantwoording Ja/Nee (19)	Aard Controle (20)
					€ 3.319.706							Ja	R
										€ 3.069			R
					€ 0							Ja	R
										€ 0			R
	229												D1
	178												D1
	320401,00												D1
	533345,00												D1
	247843,00												D1
	73,50%											Nee	D2
					€ 336.119							Nee	R
	€ 0											Nee	R
					€ 3.000		€ 0					Nee	R
	0												R
					€ 120.540							Nee	R D1
													R
										€ 3.370.915			R

Departement (1)	Nummer (2)	Specifieke uitkering (3)	Juridische grondslag (4)	Ontvanger (5)	Indicatoren (6)	Afspraak (7)	
VenW	59A	Brede doeluitkering verkeer en vervoer	Wet BDU Verkeer en Vervoer (art. 10)	Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Eindsaldo/-reservering 2008		
					Toegerekende rente 2009		
					Ontvangen BDU-bijdrage VenW		
					Terugbetaling door derden vanuit BDU-bijdrage verstrekte middelen		
					Totaal besteed bedrag 2009		
					Correctie over besteed bedrag 2008		
					Eindsaldo/-reservering 2009		
'Individuele bestedingen 2009 die meer dan 20% van de totaal ontvangen BDU bedragen Per individuele besteding van meer dan 20% één regel invullen'							
				1	Concessie Groningen Drenthe		
VenW	62B	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn)	Beschikking of overeenkomst van Samenwerkingsverband Noord Nederland met provincies obv conventant tussen Rijk en Samenwerkingsverband Noord Nederland voor Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn	Provincies Friesland, Groningen en Drenthe (SiSa tussen medeoverheden+)	Besteed bedrag 2009		
					Realisatie (kolom 8): 0 = niet gerealiseerd 1 = gerealiseerd		
				1	Hieronder per regel één beschikkingsnummer invullen en in de kolommen erna de verantwoordingsinformatie voor die beschikking.		
LNV	69	Leren voor duurzame ontwikkeling (LvDO)	Beschikking o.b.v. Programma Leren voor duurzame ontwikkeling 2008-2011	Provincies	Besteed bedrag 2008 t/m 2009		
					Cofinanciering eigen middelen 2008 t/m 2009		
					Bijdrage derden 2008 t/m 2009		

	Realisatie (8)	Beginstand 2009 (9)	Ontvangen van Rijk (10)	Overige ontvangsten (11)	Besteed t.i.v. rijksmid- delen (12)	Besteed t.i.v. provin- ciale of Wgr+- middelen (13)	Overige besteding (14)	Te verrekenen met het Rijk (15)	Te verrekenen met Provincie / Wgr (16)	Overige (17)	Toelichting afwijking (18)	Eindverantwoording Ja/Nee (19)	Aard Controle (20)
	€ 34.294.815											Nee	R
				€ 857.370								Nee	R
		€ 34.496.000										Nee	R
				€ 10.955								Nee	R
					€ 23.212.777							Nee	R
										€ 1.413.902		Nee	R
										€ 45.032.461		Nee	R
					€ 17.429.576								R
	0					€ 0	€ 0		€ 0		0	Nee	R
						€ 0							R
							€ 0						R
							€ 0						R

Departement (1)	Nummer (2)	Specifieke uitkering (3)	Juridische grondslag (4)	Ontvanger (5)	Indicatoren (6)	Afspraak (7)
JenG	95	Doeluitkering jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg)	Wet op de jeugdzorg (art. 37) en Regeling bekostiging jeugdzorg	Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Aantal Onder toezichtstelling (OTS), 1 jaar 2008 Aantal OTS 2008, overig Aantal voorlopige voogdij 2008 Aantal voogdij 2008 Aantal jeugdreclassering 2008 Aantal samenloop 2008 Aantal Individuele Traject Begeleiding 2008 (ITB), harde kern Aantal ITB 2008, Criem Aantal scholing- en trainingsprogramma's (STP) 2008 Besteed bedrag 2009 aan stichting die een bureau jeugdzorg in stand houdt -deel justitietaken Besteed bedrag 2009 aan stichting, die een bureau jeugdzorg in stand houdt - deel taken bureau jeugdzorg en subsidie bureau jeugdzorg Besteed bedrag 2009 aan zorgaanbod Aantal aanmeldingen 2009 aan het LBIO door bureau jeugdzorg Aantal afmeldingen 2009 aan het LBIO door bureau jeugdzorg Omvang egalisatiereserve jeugdzorg per 31 december 2009	

	Realisatie (8)	Beginstand 2009 (9)	Ontvangen van Rijk (10)	Overige ontvangsten (11)	Besteed t.i.v. rijksmid- delen (12)	Besteed t.i.v. provin- ciale of Wgr+- middelen (13)	Overige besteding (14)	Te verrekenen met het Rijk (15)	Te verrekenen met Provincie / Wgr (16)	Overige (17)	Toelichting afwijking (18)	Eindverantwoording Ja/Nee (19)	Aard Controle (20)
	118												D1
	249												D1
	2												D1
	90												D1
	224												D1
	21												D1
	34												D1
	4												D1
	3												D1
					€ 4.531.335							Nee	R
					€ 6.816.335							Nee	R
					€ 23.240.549							Nee	R
	183												D2
	80												D2
										€ 385.110			R

III.8 Portefeuilleverdeling GS-leden

Commissaris van de Koningin

- Algemene coördinatie en externe betrekkingen
- Communicatie
- Burgemeestersaangelegenheden
- Algemeen toezicht gemeenten
- Openbare orde en veiligheid
- Algemene aangelegenheden Provinciewet en Gemeentewet
- Algemene juridische aangelegenheden
- Kieswet
- Ombudsfunctie

J.M. Imhof
Directeur-secretaris

A. Haarsma
(PvdA)

- Waarnemend Commissaris van de Koningin
 - Ruimtelijke ontwikkeling
 - Wonen en wijkontwikkeling
 - Zorg (jeugd), welzijn, onderwijs en sport
- Integraal*
- Regio Groningen - Assen
- Regionaal*
- Drenthe Noordwest

T. Klip-Martin
(VVD)

- Bodem, lucht en milieu
 - Klimaat en energie
 - Water en waterschappen
 - Cultuur (bibliotheek, archief en musea)
 - Personeel & Organisatie
 - DB-IPO
- Integraal*
- Duurzaam Drenthe
- Regionaal*
- Drenthe Zuidwest (incl. afstemming Overijssel)

J.G. Vlietstra (PvdA)

- EZ / arbeidsmarkt
- Financiën
- Medialeider
- DB-SNN

H. Baas
(ChristenUnie)

- Informatisering en automatisering
 - Facilitaire zaken
 - Verbouwing / revitalisering provinciehuis
 - Handhaving
- Integraal*
- Project burger en provincie (incl. relaties "Regionaal")
 - Bestuurlijke verhoudingen

R.W. Munniksma
(PvdA)

- Vitaal platteland, landbouw en landinrichting
 - Natuur en landschap
 - Recreatie en toerisme
 - Cultuur (m.u.v. bibliotheek, archief en musea)
- Integraal*
- Veenkoloniën en Drents Plateau
- Regionaal*
- Drenthe Zuidoost (incl. afstemming Overijssel)

J.H. Bats
(VVD)

- Verkeer en Vervoer
 - Openbaar vervoer
 - Wegen en Kanalen
 - DB-SNN
- Integraal*
- Europa, NOA en internationale betrekkingen

III.9 Zetelverdeling

Zetelverdeling provinciale staten Drenthe	
PvdA	13
CDA	10
VVD	8
SP	5
ChristenUnie	3
GroenLinks	2

Zetelverdeling college van gedeputeerde staten	
PvdA	3
VVD	2
ChristenUnie	1

III.10

Afkortingenwijzer

AB	algemeen bestuur
ASV	Algemene subsidieverordening
AvA	algemene vergadering van aandeelhouders
Awb	Algemene wet bestuursrecht
BANN	Bestuursacademie Noord-Nederland
BBV	Besluit begroting en verantwoording
BDU	brede doeluitkering
BIELLS	bodeminformatie essentieel voor landelijke en lokale sturing
BKV	beeldende kunst en vormgeving
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOAG	brede overleg- en adviesgroep
BOS	buurt, onderwijs en sport
BRTN	Beleidsvisie recreatietoervaart Nederland
BTO	bedrijfstakinggericht opleiden
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van
CBK	Centrum Beeldende Kunst
CBM	Centraal Bureau Motorrijtuigenbelasting
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CHW	cultuurhistorische waardenkaart
CKA	Cultureel Kwartier Assen
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de verkeerstechniek
CvdK	Commissaris van de Koningin
CBB	collectief vraagafhankelijk vervoer
CPO	collectief particulier opdrachtgeverschap
CWZ	cultuur, welzijn en zorg
DB	dagelijks bestuur
DBL	Drentse Bedrijfslokaties, Stichting
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DURP	digitale uitwisseling ruimtelijke plannen
ECB	Europese Centrale Bank
EHK	essentiële herkenbaarheidskenmerken
EHS	ecologische hoofdstructuur
EMMS	energie- en milieumanagementsysteem
EZ	Economische Zaken, Ministerie van
FBE	faunabeheereenheid
FFW	Flora- en Faunawet
GAE	Groningen Airport Eelde
GBT	Gemeentelijk Beleidsteam
GGOR	gewenst grond- en oppervlaktewaterregiem
GS	gedeputeerde staten
GWW	Grondwaterwet
HR	human resource
IAD	Innovatief Actieprogramma Drenthe 2008-2010
IGGD	Integraal groen gebiedsplan Drenthe
ILG	Investeringsbudget landelijk gebied

IPPC	Integrated Pollution Prevention and Control
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISP	Integraal structuurplan
ISV	Investeringsbudget stedelijke vernieuwing
iWSR	instrumentarium Watersysteemrapportage
IWV	Interprovinciaal Werkgeversverband
IZR	Interprovinciale ziektekostenregeling
KIK	Kunstenaarsinitiatief in Kolderveen
KO	Koninklijke onderscheidingen
KRW	Kaderrichtlijn Water
LGR	landelijk grondwaterregister
LMA	Landelijk Meldpunt Afvalstoffen
LVN	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Ministerie van
MEP	Meerjarenexploitatieprogramma
m.e.r.	milieu-effectrapportage
MFD	Miliefederatie Drenthe
MFD	multifunctioneel dienstencentrum
MIRT	Meerjarenprogramma infrastructuur ruimte en transport
MOD	Multidisciplinaire Oefenstaf Drenthe
MOP	Meerjarenontwikkelingsprogramma
MOP	meerjarenonderhoudsplan
MRB	motorrijtuigenbelasting
MUP-VV	Meerjarenuitvoeringsprogramma verkeer en vervoer
NaVoS	nazorg voormalige stortplaatsen
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NBW	Natuurbeschermingswet
NME	natuur- en milieueducatie
NMP	Nationaal Milieubeleidsplan
NNBT	Noord-Nederlands Bureau voor Toerisme
NNGB	Nederlandse norm gezond bewegen
NOA	Noordelijke ontwikkelingsas
NOM	Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij
NRK	Noordelijke Rekenkamer
NSW	Natuurschoonwet
NUP	Nationaal uitvoeringsprogramma
NVD	netwerk veilig Drenthe
NWW	niet-werkende werkzoekenden
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Ministerie van
OKI	onderwijs en kennisinfrastructuur
OOV	openbare orde en veiligheid
ov	openbaar vervoer
OZB	onroerendezaakbelasting
PCC	Provinciaal Coördinatiecentrum
pMJP	provinciaal Meerjarenprogramma
POP	Provinciaal omgevingsplan
POV	Provinciale omgevingsverordening
PPM	Programma- en Projectmanagement
PS	provinciale staten
PUP	Provinciaal uitvoeringsprogramma
PUVV	Provinciaal uitwerkingsprogramma verkeer en vervoer

PvA	plan van aanpak
PvE	programma van eisen
PVVP	Provinciaal verkeers- en vervoersplan
RAO	regionaal ambtelijk overleg
RBO	regionaal bestuurlijk overleg
Regis	regionaal geohydrologisch informatiesysteem
ROT	Regionaal Operationeel Team
RPC	Rijkspanologische Commissie
RPCP	Regionaal Patiënten Consumenten Platform
RSP	Regiospecifiek Pakket
Ruddo	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RvC	Raad van Commissarissen
RVT	Raad van Toezicht
SAN	Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer
SHN	Samenwerking Handhaving Drenthe
SIA	Sámen Sterker in Actie!
Sisa	Single information single audit
SLB	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
smb	strategische milieubeoordeling
SN	Subsidieregeling natuurbeheer
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SOL	Subsidieverordening onderhoud landschapselementen
SOM	stedelijke ontwikkeling en mobiliteit
STADO	stads- en dorpsvernieuwing, Wet op de
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Ministerie van
TJS	Tienjarensценario
UILN-N	Uitvoeringsprogramma Innovatieve Landbouw Noord-Nederland
UvW	Unie van Waterschappen
VDG	Vereniging Drentse Gemeenten
VES	versterking economische structuur
VHR	Vogel- en Habitatrichtlijn
VIEP	Versnelde Inrichting Eelder- en Peizerdiepsysteem
Vigeb	verbindingsoefening gemeenten en provincies
VINEX	Vierde nota op de ruimtelijke ordening extra
VRD	Veiligheidsregio Drenthe
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Ministerie van
VSV	voortijdig schoolverlaten
VTB	vliegende teambrigade
VVBD	Verkeers- en Vervoersberaad Drenthe
VW	Verkeer en Waterstaat, Ministerie van
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Ministerie van
WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wav	Wet ammoniak en veehouderij
WBB	Wet bodembescherming
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WiDD	Welkom in Digitaal Drenthe
WILG	Wet inrichting landelijk gebied
WKO	warmte-/koudeopslag
Wm	Wet milieubeheer

WMD	Waterleidingmaatschappij Drenthe
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOK	werk, onderwijs en kennisinfrastructuur
WOPT	Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens
Wro	Wet op de ruimtelijke ordening
WVO	Wet verontreiniging oppervlaktewateren
WWI	Wet werk en inkomen
WWZ	wonen, welzijn en zorg
ZVW	Ziekte Verzekering Wet
ZZL	Zuiderzeelijn

III.11 Accountantsverklaring

Aan Provinciale Staten van
provincie Drenthe

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Zuiderzeelaan 53
8017 JV Zwolle
Postbus 513
8000 AM Zwolle
Telefoon (038) 427 27 27
Fax (038) 427 27 28
www.pwc.com/nl

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de jaarrekening 2009 van provincie Drenthe, bestaande uit de balans per 31 december 2009 en de programmarekening over 2009 met de toelichtingen, gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten

Het college van Gedeputeerde Staten van provincie Drenthe is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder gemeentelijke verordeningen. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat en voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 217, tweede lid van de Provinciewet. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole provincies en gemeenten en het door Provinciale Staten vastgestelde controleprotocol. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

PricewaterhouseCoopers is de handelsnaam van onder meer de volgende vennootschappen: PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180265), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180264), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180267) en PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180269). Op diensten verleend door deze vennootschappen zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Deze Algemene Voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam en ook in te zien op www.pwc.com/nl.

In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de provincie. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het college van Gedeputeerde Staten van provincie Drenthe heeft gemaakt, en een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten. Deze goedkeuringstolerantie is door Provinciale Staten in het controleprotocol d.d. 11 november 2009 vastgesteld.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van provincie Drenthe een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2009 als van de activa en passiva per 31 december 2009 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen waaronder provinciale verordeningen.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 217 lid 3 onder d Provinciewet melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Zwolle, 13 april 2010
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door H. Boshove RA

III.12 Bestemming van het resultaat

Het resultaat over 2009, na verwerking van de begrote mutaties met reserves, bedraagt € 44.606.000,--.

Hieronder staan de grotere afwijkingen vermeld. Een detailoverzicht van afwijkingen groter dan € 50.000,-- is binnen paragraaf II.2 Toelichting op saldi van de programmarekening 2009 opgenomen. De verschillen hieronder zijn conform motie 14 in de vergadering van provinciale staten van 25/26 juni 2008 opgesteld. Aangegeven is of de doelen die zijn gerelateerd aan de budgetten wel of niet zijn gerealiseerd, of de voornaamste oorzaak van de afwijking van interne of externe aard was en of het bedrag door ons beïnvloedbaar was. Tevens is aangegeven waar de tekstuele toelichting is opgenomen. Deze toelichting kan bij Financiële analyse prioriteiten staan als het prioriteiten betreft of bij de financiële toelichting aan het eind van elke programma bij Wat heeft het gekost? Als het afwijkingen binnen de 'going concern' budgetten betreft.

	Saldo programma	Toelichting nodig?	Bedrag	Voordeel / nadeel	Resultaat behaald	Oorzaak overwiegend	Hoogte bedrag beïnvloedbaar	Tekstuele toelichting bij:
Programma 1. De provincie doet er toe!	192.134	nee						
Prioriteit 1.01 Uitvoering bestuursakkoord			62.353	V	ja	extern	ja	prioriteiten
Prioriteit 1.04 (Inter)actiever informeren en beter profileren			53.239	V	nee	intern	ja	prioriteiten
Prioriteit 1.05 Digitale informatie en (e-)dienst-verlening			-54.385	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Totaal kleinere verschillen binnen programma			130.929	V				
Programma 2. Samenleving met samenhang	-549.546	ja						
Uitkering Wet op de Jeugdzorg			-550.000	N	ja	extern	nee	programma
Prioriteit 2.01 Kansen voor jeugd en gezin			-56.811	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Prioriteit 2.04 Kansen voor welzijn en zorg: sociale samenhang en participatie			99.729	V	nee	extern	nee	prioriteiten
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-42.464	N				
Programma 3. Ruimte en bereikbaarheid	-415.963	nee						
Prioriteit 3.14 Regionaal Specifiek Pakket Zuider Zee Lijn (RSP)			490.152	V	nee	extern	nee	prioriteiten
Onderhoud en verbeteringswerken N34			-2.561.699	N	ja	intern	ja	programma
Vaarwegverbinding Erica - Ter Apel			912.307	V	nee	extern	nee	programma
Stimulering Drentse woningmarkt			795.000	V	nee	extern	nee	programma
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-51.724	N				
Programma 4. Kennis werkt	40.011.559	ja						
Prioriteit 4.02 Kennisontwikkeling en goede aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt			-116.748	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Opbrengst verkoop aandelen Essent			41.896.369	V	ja	extern	nee	programma
Bijdragen in projecten versterking economische structuur			-1.340.952	N	ja	extern	ja	programma
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-427.109	N				

	Saldo programma	Toelichting nodig?	Bedrag	Voordeel / nadeel	Resultaat behaald	Oorzaak overwegend	Hoogte bedrag beïnvloedbaar	Tekstuele toelichting bij:
Programma 5. Leefomgeving	3.541.029	ja						
Prioriteit 5.02 Grote stap zetten in bestrijding van verdroging in gebieden met hoogste Prioriteit			-67.500	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Prioriteit 5.09 Terugdringen uitstoot ammoniak bij EHS			69.000	V	ja	extern	ja	prioriteiten
Prioriteit 5.12 Impuls voor duurzame kwaliteit leefomgeving			147.639	V	nee	extern	nee	prioriteiten
Prioriteit 5.13 Uitwerking klimaat en energiebeleid			-910.014	N	ja	intern	ja	prioriteiten
Bijdrage derden voor projecten Klimaat en Energie			550.199	V	ja	extern	nee	programma
Prioriteit 5.23 Vitaal Platteland			-131.251	N	ja	extern	nee	prioriteiten
Pmjp exclusief prioriteitsgelden			3.489.807	V	ja	extern	nee	programma
Totaal kleinere verschillen binnen programma			393.149	V				
Programma 6. Middelen	1.827.184	ja						
Prioriteit 6.01 Organisatieontwikkeling			410.029	V	nee	intern	ja	prioriteiten
Toegerekende apparaatskosten			540.221	V	ja	intern	nee	programma
Uitkering uit het Provinciefonds			810.433	V	ja	extern	nee	programma
Rente van belegd kasgeld			325.225	V	ja	extern	nee	programma
Saldo kostenplaats kapitaallasten			-422.251	N	ja	extern	nee	programma
Opbrengst opcenten op hoofdsom motorrijtuigenbelasting			180.452	V	ja	extern	nee	programma
Totaal kleinere verschillen binnen programma			-16.924	N				
Totaal rekening saldo voor verrekeningen met reserves	44.606.396		44.606.396					

Van het resultaat € 44,6 miljoen stellen wij u voor aan de reserves toe te voegen een bedrag van € 43.272.000,--. Het betreft hier een saldo van toevoegingen en onttrekkingen die afwijken van de begrote toevoegingen en onttrekkingen van reserves. Deze afwijkingen worden veroorzaakt door lagere kosten en of hogere opbrengsten van budgetten die aan deze reserves zijn gekoppeld. Het totaal bedrag dat voorgesteld wordt aan de reserves toe te voegen kan als volgt worden gespecificeerd.

Mutaties reserves	Begroting	Realisatie	Voordeel/ Nadeel	Verschil
Bijdrage aan Reserve 2e tranche aandelenverkoop Essent	0	41.059.000	N	-41.059.000
Bijdrage aan Reserve opbrengsten aandelenverkoop	150.700.000	151.537.368	N	-837.368
Bijdrage aan reserve provinciaal aandeel ILG	0	3.712.328	N	-3.712.328
Bijdrage aan Reserve tbv de in te stellen voorziening pensioenen gedeputeerden	6.000.000	6.001.721	N	-1.721
Bijdrage van reserve achterstallig onderhoud & verbeteringswerken N34	4.062.045	6.623.744	V	2.561.699
Bijdrage van reserve beheer vaarweg Meppel - De Punt	1.795.955	1.990.516	V	194.561
Bijdrage van reserve grondwaterheffing	310.627	177.862	N	-132.765
Bijdrage van Reserve vaarverbinding Erica - Ter Apel	511.200	-378.497	N	-889.697
Bijdrage van Reserve RSP	2.525.000	2.034.848	N	-490.152
Bijdrage van reserve versterking economisch structuur	3.111.088	4.205.876	V	1.094.788
				-43.271.983

Na verwerking van de voorgestelde mutaties die niet begroot zijn resteert een voordeel van € 1.334.000,--.

Van dit resultaat stellen wij u voor een bedrag van € 939.526,-- in te zetten voor de hieronder genoemde zaken voor uitvoering in 2010.

Omschrijving	
Plan van aanpak TT-circuit en zijn omgeving	144.526
Stimuleringsmaatregelen Drentse woningmarkt	795.000
Totaal	939.526

Van het geheel vrij besteedbaar resultaat van € 394.887,-- dat nu nog resteert stellen wij voor dit toe te voegen aan de Reserve voor algemene doeleinden.

Resumerend stellen wij u voor:

- een bedrag van € 43.271.983,-- per saldo toe te voegen aan diverse reserves;
- een bedrag van € 939.526,-- te bestemmen voor overheveling van budgetten;
- een bedrag van € 394.887,-- toe te voegen aan de Reserve voor algemene doeleinden.

